

ڪلام منار فقير راجڙ (رسالو خدائي)

فهرست

صفحہ	نمبر	عنوان	
25	1	روشنائی - فقیر ولی محمد راجڑ	
27	2	پیغام - مخدوم محمد امین فقیر	
29	3	بہ اکر - فقیر محمد بخش راجڑ	
33	4	سوانح حیات منار فقیر - غلام کریم شیر	
50	5	چند روایتوں - فقیر محمد بخش راجڑ	
62	6	پنہنجی ہاران - پیارو خان شیر	
صفحہ	نمبر	کافیون	راگتھی
65	1	اول اللہ جی تعریف	کلیان
65	2	عقل انسان جو چاہی	
66	3	تو منجھ رب پاک اھی رهندڑ	
66	4	فکر کر تون فقیریء جو	
67	5	اللہ جو عاشق چوائین تان	
67	6	اول خلقیو خدا منہنجی نبیء جو نور	
68	7	صورت محبوب جیء موهیو	
68	8	زلیخا جو ذکر سن تون	
69	9	حقیقیء حال کی ہوشیار	
69	10	محبت جی چک منہنجی من کی	
70	11	آہیان منجھ غیر جی دریا	
70	12	دنیا ساری فنائی آ	
71	13	خداریء بی دنیا واری سنگت	
71	14	توبہ منہنجا یا خدا	
72	15	مونکی ذرو زور جو ناھی	
72	16	ڈنر محبوب منہنجی ہر	
73	17	فکر ۽ غم درد	
73	18	لاڳاپن لوک جن چھلیس	
74	19	مون سان مولیٰ مہربان تون ٿیء	
74	20	من منہنجن مارن کی	
75	21	تبیو الست بریکم اولز	
75	22	لا اللہ الا اللہ محمد الرسول اللہ	
76	23	وجان ملک ملیر	
76	24	دل دامر وجہی دلیر	
77	25	دل درد فراق قوڑائی ماری	
77	26	عقل سکن کیشن عاشق و پچارا	
78	27	برہ کتی ویو ساری بادشاہی	
78	28	وس نہ منہنجی کان وس و پچارو	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راجڻي
79	29	طلب لڳي اٿم تانگه تنهنجي	
80	30	خدا دي هي تجلي	
80	31	مون کان منهنجا خان پنهل	
81	32	مون کان محبوب سندم ميان	
81	33	آهيان مستان سندم ڏس	
82	34	الاتجي تون راض آهي	
82	35	آيو مرشد اڳڻ منهنجي	
83	36	عزرائيل ٿي چيو ائون	
83	37	چڙي ڪم خاص خدا وارو	
84	38	پانڌي تون منهنجي پئجان پاران	
84	39	منهنجو رک پرم	تلنگ
85	40	هن مند منهنجي هير	
85	41	عمر ابائڻ ساڻ ميان	
86	42	پنهنجو ستي نباهج سيل	
87	43	منهنجي محبت ساڻ محبوب	
87	44	دل دام وجهي دلبر	
88	45	مونکي درس جي درڪار	
88	46	منهنجي درد جو توکان	
89	47	اڪبر عشق اگهون حق حق	
89	48	ڏاڍي سا خدا جي سرڪار آهي	
90	49	جن جي اندر ۾ هيان نينهن نارا	
90	50	جتي عشق آيو رکي راض رايو	
91	51	هيديون حسن واريون	
91	52	رسم راني پنڌ لاثاني	
92	53	خدا کي وٺي توڻي نياز فقيرن جو	
92	54	جي حب هجي توکي ميان	
93	55	دم قدم دوستيءَ جو	
93	56	جي تن چائين	
94	57	تو کي نه مڃ سب آهي	
94	58	آهي ڪلمي جي دلداري	
95	59	عجب يار تنهنجي جمالي	
95	60	شل ٿئي نصيب سنگ تنهنجو	
96	61	تنهن کي آرام نه ايندو	
96	62	منهنجو خان ٻارو چل ساڻ	
97	63	منهنجي جيگل ڙي جند جان	
97	64	هن پنيور ۾ هاڻ پيئڙي	
98	65	منهنجون سرتيون ساهڙيون	
98	66	ڪوهياري جو ڪيچ مڪان	
98	67	منهنجي هوت پنهل دل هئين	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳڻي
99	68	جيڪا ساھڙ سيڪاري	
99	69	جن جي محبت سان ميهار	
100	70	ڪيو مجني ڪي مستان	
100	71	لڳو ليليٰ جي لاري	
101	72	موت مينڌرا يار	
101	73	منهنجا راڻا ڪيم رسيڇ	
102	74	گهٽيان گهٽيان وڃائيندا هي ٻين	
102	75	آيا رنگپور رانجهن	
103	76	ڏاڍا ڏکيا گذاريم ڏينهن	
103	77	اڄ سگهو سوداگر يار	
104	78	منهنجا وبا وٽجارا	
104	79	منهنجا ڍولي ڍڪيا ٿي ڏوه	
105	80	آئي تڪبر ڪون تقدير	
107	81	هي خواب لهي خوش روغ ٿيو	
108	82	محبوب جي منهن محراب	برو
109	83	عمر ساري افراد ادا	
109	84	ڪنهن سان وره وٺديان	
110	85	ڪجليون ڪيفن واريون	
110	86	حقيقت حال منهنجي جي	
111	87	اچي مل يار پيارا	
111	88	نه ڪر مٽيءَ ساڻ	
112	89	پنهل توکان اٿم	
112	90	مدد جي هوا من	
113	91	سنگت نباهيڇ سامي	
113	92	ڪرمون عاشق تي احسان	
114	93	آهي خدا تنهنجي ديدار ۾	
114	94	ري خدا جي بندگي	
115	95	دوستي واري دين ۾	
115	96	سڀ اسانڪي ٿيا سهڻا	
116	97	آيو ڪنياڻل خاطي	
116	98	جي سانگ پاتڻ	
117	99	جي هنجڙو پڪي	
117	100	گڏجن تنهنجو آڳ نه گهران	
118	101	سفر ڪنديس	
118	102	مون عاشق جو	
119	103	عمر اڄ خواب ۾	
120	104	هٿيار حسن جا	
120	105	اڄ ته ڪريون ڪاڪ تي	
121	106	اچي تون مير مينڌرا	راڻو

صفحو	نمبر	ڪافيون	راجڻي
121	107	مونکي ميندرا	
122	108	لداڻي ۾ لاء تنهنجي	
122	109	سوڍي بناڙي	
123	110	ليلي ۾ لکي	
123	111	لاءِ پسڻ ليلي	
124	112	چوڦلي چوڌاري	
124	113	سميع بصير ستار تون آهين	بلاول
125	114	لامڪاني ٿر لقب	
126	115	خاڪ جي چولي ۾	
126	116	نوڪر چاڪر تابع تنهنجا	
127	117	ڳوليو ڳوليان مسجد مڙهيون	
127	118	پاڻي پاڪ ڪندونا	
128	119	عجب نور الله	
128	120	ساڳيو نور نورانا	
129	121	عجب جوڙ جبار	
129	122	دم دم ۾ ديدار	
129	123	ڪوليو پرين نقاب	
130	124	برهو آهي باز عقاب	
130	125	عشق حياتي سڀ هئي	
130	126	ڪر تون ورد وظيفو	
131	127	تون تون جي تند تنوارج	
131	128	جيئرو ٿي هن جهانو	
132	129	وڃي پي تون آب حياتي	
132	130	بحر علم باطوني	
133	131	بحر بره جو شوق	
133	132	سندي ٿي نينهن جو نغارو	
134	133	ڏان ڏان دهشت وارو	
134	134	پرواني جيئن پچن ٿا	
134	135	دل تي درد ديوانو	
135	136	مني محبوب جو آهي	
135	137	ڳجهڙيون جهڙيون ڳالهيون	
135	138	ڪير ويري آهي ڪير واهرو	
136	139	روح منهنجي منجهه رايو	
136	140	پنهل پچڻ ائون وينديس	
136	141	منهنجيون سرتيون	
137	142	چيو مونکي مرشد	ڪانرو
137	143	اسم جو آواز	
137	144	بره بادشاهه جا	
138	145	صورت منجهه سواد	

صفحہ	نمبر	کافیون	راڳڻي
138	146	عشق عاشقن جا هئا	
138	147	سڪ صبر نه ڏي مونکي	
139	148	دوستيءَ جو دين	
139	149	مومل مٿ ۾ پائج	
140	150	ياد ڪري ڏج يار کي	
140	151	مل مونکي محبوب	
141	152	باب بره جون	
141	153	کيسي پياس تيري روپ	
141	154	هم بره تيري ۾	
142	155	خدا کي نور ڪا	
142	156	پيا تهه تهه مينهن تمن	ملاري
143	157	بادل ڪٿي برسات	
143	158	آيو حسن جا يار هٿيار ڪٿي	
144	159	زابر عشق عجيبن جو	
144	160	ٿيا سانوڻ ڏينهن سڪار يار	
145	161	آئي اڳ ۾ اتر جي هير	
145	162	منهنجو رحمي تون آهين رحمان	
146	163	مونکي درشن جي درڪار	
146	164	مونکي طلب سڄڻ تنهنجي تات	
147	165	آهي الله انسان ۾ وي	
147	166	تنهنجي جوين کي جنساري وي	
148	167	ڪري گوڙيون بادل گهمسان	
148	168	اهو حسن حضرت محمد جو	
149	169	ڪج رحمت ميگهه ملهار يار	
149	170	ديگو بنيا ميگهه ملاري وي	
150	171	رت سانوڻ وي آئي	
150	172	پنهنجو عمل م ڪر اختياري جو	
151	173	تنهنجي رمز عجب	
151	174	حسن ڪٿي هٿيار آيو	
152	175	پورو ٿيو شوق شڪاري جو	
152	176	ٿيو بادل رنگ بهاريءَ	
153	177	گوڙين ڪيا گجگاه	
153	178	سهڻا ساجن يار	
154	179	ڪري محبت ميگهه ملار يار	
154	180	هن رت سانوڻ جيءَ سير ۾	
155		پرين مل هاڻ مون پياسي کي	
155	181	هي خلق خدا تنهنجا اوزار	
156	182	خالق خلق ڏئي ڏئي	
156	183	جر پلي جالار پار	

صفحہ	نمبر	کافیون	راڳڻي
138	146	عشق عاشقن جا هئا	
138	147	سڪ صبر نه ڏي مونکي	
139	148	دوستيءَ جو دين	
139	149	مومل مت ۾ پائج	
140	150	ياد ڪري ڏج يار کي	
140	151	مل مونکي محبوب	
141	152	باب بره جون	
141	153	کيسي پياس تيري روپ	
141	154	هم بره تيري ۾	
142	155	خدا کي نور ڪا	
142	156	پيا ته ته مينهن تمن	ملاري
143	157	بادل ڪئي برسات	
143	158	آيو حسن جا يار هٿيار ڪٿي	
144	159	زابر عشق عجيبن جو	
144	160	ٿيا سانوڻ ڏينهن سڪار يار	
145	161	آئي اڳ ۾ اتر جي هير	
145	162	منهنجو رحمي تون آهين رحمان	
146	163	مونکي درشن جي درڪار	
146	164	مونکي طلب سڄڻ تنهنجي تات	
147	165	آهي الله انسان ۾ وي	
147	166	تنهنجي چوپن کي جنساري وي	
148	167	ڪري گوڙيون بادل گهمسان	
148	168	اهو حسن حضرت محمد جو	
149	169	ڪج رحمت ميگه ملهار يار	
149	170	ديگو بنيا ميگه ملاري وي	
150	171	رت سانوڻ وي آئي	
150	172	پنهنجو عمل م ڪر اختياري جو	
151	173	تنهنجي رمز عجب	
151	174	حسن گئي هٿيار آيو	
152	175	پورو ٿيو شوق شڪاري جو	
152	176	ٿيو بادل رنگ بهاريءَ	
153	177	گوڙين ڪيا گجگاه	
153	178	سهڻا ساجن يار	
154	179	ڪري محبت ميگه ملار يار	
154	180	هن رت سانوڻ جيءَ سير ۾	
155		پرين مل هاڻ مون پياسي کي	
155	181	هي خلق خدا تنهنجا اوزار	
156	182	خالق خلق ڏئي ڏئي	
156	183	جر پلي جالار پار	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راجڻي
157	184	سارنگ ڪيا سينگار	
157	185	گاه وسن جا ويٺي ويٺي	
157	186	ياراني ۾ يار يار	
158	187	مينهن جا مانڊاڻ	
158	188	پرين مل هاڻ مون پياسي ڪي	
159	189	هي خلق خدا تنهنجا اوزار	
159	190	هي رت سانوڻ جي سير	
160	191	وٽا سڀ ولهار	
160	192	مند موسم هي سانوڻ جي	
160	193	گوڙين لاي ا گهمسان	
161	194	يا رب تعاليٰ رحمت ساڻ	
161	195	گل ڦل باغ بهار	
161	196	تون ڪر ميگه ملهار	
162	197	موڪل ڪر ڪي منهن	
162	198	آيا ملڻ جا سال	
162	199	واه واه حسن سينگار	
163	200	وسندو مينهن وصالِيءَ	
163	201	وس تون مينهن ولهارن تي	
163	202	وري ائي مند ورساري جي	
164	203	چنبر تيشن چنجان پانڌي آڏا	
164	204	چوٽو ٿين دلگير	
164	205	منهنجو من ڪيو مستان	
165	206	تون وري اءِ منهنجا جاني	
165	207	ساڳيو سڃاڻم يار سهڻي	
165	208	صورت سنڌي يار	
166	209	عشق الت آيا	
166	210	هي موسم مند ملهاري جي	
166	211	واءِ جي وٺ ۾ هير	
167	212	تنهنجي صحبت ريءَ	
167	213	ڄام چنيسر داستا	
167	214	تن مارن ريءَ ماتام ٿيو	
168	215	توڪي نه مناسب	
168	216	ڪرين ٿو ڪوهيارا	
168	217	جيڪا تو عقل ۾ هئي	
169	218	سينگار ڪنديون ڪيئن	
169	219	ڪيسن ڪيس خوشحال	
170	220	ويڙهيڇا ته ويڙا لڏي	
170	221	منڙا مارو جي ملير جا	
170	222	مون نمائيءَ ڪي	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳي
171	223	هڪر سال ٿيان	
171	224	عمر ميان پرچاء	
171	225	وطن ويڙهيچا ياد ڪريو	
172	226	ماڳ مٽياڻيون مور نه وسرن	
172	227	عمر اباڻن جا نوان نياپا	
173	228	مونڪي تن ماروڙن دي	
173	229	ڪاڃا مونڪي رانجهن	
173	230	سرها ٿيڙا سنگهار	
174	231	تو وڃائي تار پيڄل	سورٺ
174	232	ٻول پيڄل ڪين پيو	
174	233	راجا منجه رتول	
175	234	راجا جو ميان ڏسو	
176	235	ان سائل سان سلطان	
176	236	ان جي تندن چيو ٿي	
176	234	دان ڏنا دربار	
177	238	سو سوال سورٺ ڪيا	
177	239	سورٺ چوي سڻ سوال	
178	240	مڃ اڙي منگتا	
178	241	سرم وڍ سردار جو	
179	242	اُنڪي سورٺ ڪيا ٿي	
179	243	تنهنجي نينهن جي	
180	244	پلي ائين مڱهار	پيلو
180	245	هي هلت هن مون غريب	
181	246	قلم قسمت ۾ لکيو	
181	247	ديدار دلبر جي خاطر	
182	248	پيارا نه پوئاري ڪيئي	
182	249	سڪ سوز سولاءِ	
183	250	خواب سهڻي ۾ صحي	
183	251	من موهيو مون مسڪين جو	
184	252	مونڪي کان ڪڇلين جا هڻيو	
184	253	آرام آڳرين ڪو نه ڪيو	
185	254	ڏکيو ڏسڻ تو يار جو	
185	255	اڳيون اڌ عمر هيس حرس ۾	
186	256	پيو مت ثاني سمجهي نه دل	
186	257	منهنجي دل گسي دلبر	
186	258	مختيار محمد مصطفيٰ	
187	259	من ميرا مجزوب هو	
187	260	اس حال اپني ڪي خبر	
188	261	هر نو ديو ڏک درد	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راجڻي
188	262		
189	263	اس خواب ڪي خطري	
189	264	جا منهنجي دل يار	پيروي
190	265	میں ڏوجها درد پرايا	
190	266	منهنجو سن فرياد فقير	
191	267	ڏنو مون جوڳي تي	
191	268	ڪندي دنيا دوست کان دور	
193	269	محبوب ملي ٿو نياز کون	
194	270	محبوب جي مشتاق ڪي	
194	271	چڏ جانب خيال جدائي جو	
195	272	اڄ ٿيو اچڻ منهنجي يار جو	
195	273	ڏسي مڃ مرڻ جو	
196	274	جي هن دنيا ۾ حق سمجهين	
196	275	هن مومل جي محلي	
197	276	لدائي جيون لاڏڪيون	
197	277	پڳهه چوڙي پند پيا	
198	278	اٿون پوڄاري آهيان	
198	279	وڃي پر ڏيهه ۾	
199	280	سوداگر سفر مٿي	
199	281	وڪوڙي واڳون ويا	
200	282	بر ۾ برهمڻ جنهن لڻ	
200	283	ڳڻ ڳالهيون هي سنڌي	
201	284	حال منهنجي جي معلوم	
201	285	راڻا رنجڙو رکي	
202	286	ان اکڙين جون اهڙيون	
202	287	جن کئون يار جدا	
203	288	اپت اڪيون ڏس دلبر	
203	289	پند چو ڏور پڇين	
204	290	قسمت ڏور ڪيس	
204	291	دل نه قبول ڪري	
205	292	رت روئندا مون ڏٺا	
205	293	قمت نٿي ٿي مونڪي	
206	294	پيم وچوڙو وڏو	
206	295	اب تو سجن ديکو	
207	296	اب تو اڪيلي هم رهي	
207	297	تم هو کس ڪا	
208	298	عشق ڪر ناڪام ٿا	
508	299	کولي نور نقاب ڪا	
209	300	ديکا هم تجلا نورڪا	
		ڪام ووئي ڪرنا اڃا	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳڻي
209	301	اي منار تون مرشد وٽان	
210	302	ويڪو رمضان رانجهن واليان	
210	303	مين سڃاتا رانجهن رهبر	
211	304	رنگپور شهر بازار وچ	
212	305	رنگپور واليان ڪيڙيان	
212	306	مين رانجهو رانجهو ڪردي وي	
213	307	سڀ سياعت نان ساري وي	
213	308	ڪن جا تو من ٺاريا وي	
214	309	ڪر صاحب رب جي سنڀار	
215	310	ميان حسن ۾ حق پاڪ	
216	311	ميان قادر عشق قراروي	
216	312	مڇ عشق سندا تون آراوي	
217	313	تيڪون مليا حسن ڪينعاني دا	
217	314	تنهنجي صورت نقلي ڏني	
218	315	عشق جي سودا لڳيم اچي	
218	316	عشق لڳيو لڇ ڪري دور	
219	317	ماروي ماروڙن ريءَ	
219	318	ڏاڏاڻن جا ڏني	
220	319	ڪوئي پاڻ وٺي ڪنهن کي	
220	320	بي پرواه تو سلطانيءَ تي	
221	321	تنهنجي ڪائي ڪائي ريت	
221	322	سڪ وارن سو سور اچن	
222	323	بيپرواه تون بادشاه سنڌم	
223	324	رڪ ڀرم اچي مون بدڪاري جو	
224	325	پنهنجي وعدي کي نه وسارج	
224	326	ڪر يار منهنجي تل يادگيري	
225	327	تونتان پرين پر ڏيهه ڏي	
225	328	پنهنجي خدا کي ڪيم وسار	
226	329	يا هادي تون هڪدم	
226	330	مونڪان محبوب سائين	
227	331	تون سمون ڄام سلطان	
227	332	تنهنجو تخت تماچي	
227	333	ڪارڻ ڪوهياري ڄام جي	
228	334	سسئي جيون ڙي سرتيون	
228	335	رڪڇ حب رسول نبيءَ ڏانهن	
229	336	جن منجهان جهڻي مونکي	
229	337	عمر عيش عشرتون ڪري نه	
230	338	ڪٿيا مون ڪوئن ۾	
230	339	مونکي نه سيبائي عمر ڪوت تنهنجو	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳڻي
231	340	جانب جدائي توکي نه ڇڪائي	
231	341	عمر منهنجا اباڻا ڏوٽي	
232	342	مارو ڄام منهنجو عمر	
232	343	منجهه قرآن هي بيان	
233	344	شاه رانجهن تخت هزاري	
233	345	وڏي ولايت	
234	346	سڻ عرض واسطي الله جي	
234	347	آئون بندياڻي وڃان	نوري
235	348	ڪيم ڪڪيون ڪاريون	
235	349	تنهن مهاڻي کي ميان	
236	350	جيئن نوازي نوري	
236	351	يار پيارا جيءَ جيئارا	
237	352	ڪڏهن يار ملندين	لوڙاڻو
237	353	پلي ڪري پام	
238	354	ڪڏهن يار ملندين	
238	355	ياد پون ٿيون من تن	
238	356	سجن سهاڳي مونکي	
239	357	وس ته پنهنجي کان ويس	
239	358	لڳا وڃي يار سان	
239	359	دلبر جاني ڪر احساني	
240	360	اٿم سنڌاڻو سور	
240	361	سوڍل سهڻا	
240	362	ماروڙن لاءِ ٿي دل ماندي	
241	363	سانگيڙن کي ٿي دل ساري	جهنگلو
241	364	ڪاهوڙين جو ايم خبرو	
242	365	آهن اسان جا سين	
242	366	سيج بدن کي آئون نه	
242	367	ڪام ڪڇ وائي وسارڻ	
243	368	جڏهن نوبت تنهنجي	
243	369	ڳجهيون يار توسان	
243	370	اٿم يادگيري	
244	371	منهنجا يار محبوب	
244	372	ملي مبارڪ اڃ مونکي يار	
244	373	جن جي طلب تات وائي اٿم	
245	374	اوڻي آڻان ايندو	
245	375	واه واه عجب سبھانا	
245	376	هر دم سئج سوالاوي	
246	377	رک هر دم ڀرت پياري	
246	378	جن تي عشق ايو هلن سي	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳي
247	379	من محبوب ملي	
247	380	آئون ته پڇان توکان پاندي	
248	381	منهنجو نياپو نيئي	
248	382	اڄ مون ڏٺيون	
249	383	آئون سور انهي ماري	
249	384	گوت وطن ناھي منهنجو	
250	385	ڌاران ماڙيچن ماڙين ۾	
250	386	وي يارو برھ اڙانگو	
251	387	پي ڪنھن کي حال سڻايان	
251	388	ڏٺي ڏک يار سڄن ڏور	
252	389	دم دم يار ڪيريو	
252	390	تون سگهڙو مان ساڻ	
253	391	صورت جوت جمال	
253	392	ڪهڙو عقل نياڳ جو	
254	393	چنيسر ڄام جي چوري	
254	394	وو ڏسي منهنجو	
254	395	دردن ماري آئون	
255	396	آئون نچڻ واري تنهنجي	
255	397	سانگ فقيري ڄائي	
255	398	لر لهرين ۾ لڙهيو	
256	399	ٿي وي مدد ميهار	
256	400	ڪاريون جي راتيون	
257	401	آهيان اڻڄاڻي	
257	402	بخش بچايون پٿار	
258	403	ليلي توکي لڄ ڪيئن آئي	
258	404	تنهنجي دل داسٽرا	
258	405	رک نه ميارون مت نه مومل	
259	406	راڻل رسڻ جي	
259	407	راڻا رب ڪارڻ رس	
259	408	سوڍل سائين واڳ وارئين	
260	409	ميان مينڌرا مونسان	
260	410	لڊاڻي جون لذتون	
260	411	ور پنهنجي ريءَ	
261	412	تيوم ساهيليون	
261	413	ڏسو سرتيون سورن	
261	414	ڪهڙين ريتن ساڻ	
262	415	پريم پيالو پيتم	
262	416	ڏنم عجائبي	
262	417	مون تي رب راضي	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳڻي
263	418	تنهنجي ملڻ لاءِ	
263	419	ڏاڍي سرڪار	
263	420	جي تون سامي سان	
264	421	من مارن کان ڪيئن	
264	422	قسمت اُنديس ڪوٽ	
264	423	منهنجي من مارن سان	
265	424	ڪرم قضا سين آيس	
265	425	عمر چڱا اخلاق	
265	426	لڏي سانگين مٽيءَ جي	
266	427	تن ڪاهوڙين جي آئي نه خبر	
266	428	منهنجا ڏوٽيڙا ڏني	
266	429	تن ماروڙن ريءَ	
267	430	سبي سرتين جا هئي	
267	431	پانڌي جي وڃين	
267	432	تن سرتين کي ائون	
268	433	جن کان ڌار گهڙي نه	
268	434	عمر اڄ ته هڪ خواب	
269	435	مارئي مارن جو	
269	436	منهنجا جوڳي وبا	
270	437	جوڳي راه مسافر	ڪسوري
270	438	مٺا رانجهن جوڳي بن آيا	
270	439	تسان چوڙيا تخت	
271	440	ڪيون چوڙيا شان	
271	441	جڏهن عشق آيا	
272	442	ميڏا رانجهو ٿيا پرديسي	
272	443	ايل عشق لڳو	
273	444	اديون ساجن اوهاڻ	
273	445	اهيان ان جي ٻانهي	
274	446	ٻيو ڪو نه سورن منجهه	
274	447	سپني ۾ ڏنم يار کي	
275	448	آيو خواب ۾ يار سڄڻ	
275	449	اڄ مون کي ڏيو ڪي	
276	450	اهيان ڌاران گڏجن	
276	451	مون کان ڪم ٿيا	
277	452	ميٺان محبوب من مهڻا	
277	453	جيڪا تو محبوب جي مرضي	
278	454	آئون تنهن گهوت	
278	455	مون کي صحبت	
279	456	ناهي خيال ڪيڙي نال	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳڻي
278	457	رانجهو روح دي دي	
279	458	ماهي معلوم تشڪون	
280	459	تنهنجي ناز منهنجي	
280	460	رانجهن سائين سر	
280	461	تون ويهه جان ڪيم وساري	
281	462	تنهنجي واه واه الله	
281	463	پيا ڇڏي آ سانگا	
281	464	ڇڏ وي غلفت	
282	465	ساجن ايندو	
282	466	دل منهنجي ڪئون دم وسري	
282	467	هن پيا مٽڪون شوق	
283	468	استاد منا محبوب	
283	469	پينر شهر پنيور منجهان	
283	470	ڪاڪيون ڪيچ مڪان	
283	471	ڪهه قاصد ڏي ڪل پرين	
284	472	ڪر ياد الله ٻانهن وي	
284	473	ڇو ٿو گهين ڊپ لاهيو	
284	474	سر لطف ڪر زاري	
285	475	اکڙيا عقاب تيڙيان	
285	476	هن زابر يار تڙيان	
286	477	آئون جا درد فراق ماري	
286	478	تڙي چسما دي واه چالي	
287	479	سائين ڪو وس منهنجو ناهي	
287	480	ڏنم ديدار دلبر جو	
287	481	ڪونهي منهنجي حال جو پائي	
288	482	شايد منهنجي روح جو رايو	
288	483	سگهو مل سوال سن	
289	484	سموري ڄمار ويم	
289	485	قهري قهار تون آهين	
290	486	عشق ڪڙا ڪيا سولڪ ساز	
290	487	تا چون خدا وند آهي	ڪنڀات
291	488	شوق خدائي سڀ سين	
291	489	ڪير آهي ڪافر	
291	490	هستي هٿن جي ڦٽو ڪر	
292	491	شاهه برهه دا شان ويڪو	
292	492	تون سبحان يا الله	
292	493	منهنجي دل کي اچن غوطا	ڪونيسو
293	494	مٺ محبوب جو مشڪل	
293	495	حرص جو حال ويو تن ڪئون	

ڪافيون	نمبر	صفحو	راجڻي
تڪبر کان ڪير توبه	496	293	
ادا پنهنجي زور زبيريءَ سان	497	294	
منهنجي دل کي طلب تنهنجي	498	294	
مون وٽ محبوب اڃ آيو	499	295	
تون تان مونکي ياد ڪج دلبر	500	295	
جي دوستيءَ واري هلين دڳ ۾	501	296	
منهنجي من تي موه دنيا جو	502	296	
ٿي سنڀاليندڙ سدا	503	296	
ڏي محبوب هن مريض کي	504	297	
توکان پنهل پرائهون ناهي	505	297	
ميڪون پرت پنهل	506	298	
ووميان هوت بلوچ پنهل	507	298	
تنهنجي بره ڪيا پڙڪارا	508	298	
تڏهن حورن هندڙا وڇايا	509	299	
الحمدسوين شڪرانا	510	299	
تنهنجي عشق ڪيس	511	299	
دونهون دل ۾ درد دکايو	512	300	
جاڳيو دل منجه	513	300	
سائين دوستي يار رکڻ	514	300	
پيا سڱ سڀيئي ٿي چنان	515	301	
تنهنجا روز پچان ٿي پانڌي	516	301	
آئون ٿي ڪارون تنهنجي لاءِ	517	301	
ڏني سون منجه خواب	518	302	
سڄڻ سر نور سبجاني	519	302	
درد منهنجي دلڙيءَ جا	520	302	
پيو مت مور نٿو سمجهان	521	303	
اسان سان يا الله موليٰ	522	303	
حق ڪلمو لا اله الله	523	303	
سڪي ڪر ياد اثر ادبئون	524	304	
مجهڪو ميري محبوب مرشد	525	304	
منهنجيءَ آريائيءَ جا	526	304	
اڄ هت نه وهندس	527	305	
ڏسان پنهل مونکي په پيو	528	305	
رايو روح اندر	529	305	
مونکي سفر وڃڻ جو	530	306	
رڪ ڏيان پيڇي ڇڏڻ ڀولو	531	306	
تجهه بن ديدار دلبرا	532	306	
مجهڪو فراق هئي صنم	533	307	
هن عشق ۾ غريبان دل	534	307	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳڻي
307	535	آدم عشق مان پيدا ٿيو	
308	536	پاڻي رنگ ۾ اسرار	
308	537	اٿون ٿو چوان هڪ تون	
309	538	سب جنس ۾ ساحڪمت	
309	539	سو سردار تجلدار	
310	540	هي ويچاري دوست جو	
310	541	سائين يا خدا	
310	542	وو مون کي ڳالهه چئيون ڳجهي	
311	543	وو اچي لهه سماءُ سڄي	
311	544	مون معشوق ماريو	
311	545	سڄڻ لاءِ هاءِ هاءِ	
312	546	سائين تنهنجي سڪ ۾	
312	547	مونکي مل سگهو	
313	548	وو ان طرف تنهنجي لاءِ	
313	549	گهند گهور تنهنجي	
314	550	رهيم روح منجهه پياس	
314	551	هٿ ڇڏيو مونکي هيڪلي	
315	552	سهنجي دل جيءَ	
315	553	بار سخن پنهنجي	
315	554	صدق ساڻ سا سٿان	
316	555	سڌ سلوڪ جي تڏهن	
316	556	سائين يا خدا	
316	557	سور مقال ڪا	
317	558	محبت ماري آئون	
317	559	پرين لاءِ روز فراق	
317	560	ليلي ۾ لڪ يار جي هئي	
318	561	سڪ ساهه منهنجو	
318	562	تنهنجي ملڻ ڪئون	
319	563	مصلا وڻي سلام	
319	564	آئون پنهنجي ڍولڻ ڏي	
319	565	اڄ مون بيوسيءَ جو	
320	566	ريهي ڪن رمزن ساڻ	
320	567	دلڙي منهنجي يار دلبر	
321	568	حال وارا ويم هلي	
321	569	اچي محبوب مون آڱڻ	
322	570	درد دور ڪر سندم	
322	571	منهنجي دل تان دم	
323	572	اڄ نه آهي جمعيت	
323	573	دل ۾ درد ۽ ارمان	

ڪافيون	نمبر	ڪوھيار
323	574	منهنجا دلدار توسان
324	575	صحت يار تو سندي
324	576	بنا ڏوهه بالمر يار
324	577	منهنجو قلب چني
325	578	جنهن ريت سان پرچين
325	579	ڪيو اکين آرو اتي
326	581	منهنجي مڃ منت
326	582	تيمر وڃ ڏو
327	583	آهي مٺا محبوب
327	584	توڪي مٺا محبوب
328	585	مٺي محبوب جي مجلس
328	586	عشق اصل آهي
329	587	فهم فائدو وڌو
329	588	ڪيانتل خير سان
330	589	مٺي محبوب يار
330	590	دانو ڏينهن روح ۾
330	591	ايت ايجد علموارا
331	592	منهنجو مٺي محبوب سان
331	593	پانڌي يار کي
331	594	جنهن کي ڪيچ ملڪ جي شاهي
332	595	جيئل رات جتن سان
332	596	مونکي يا مولجي محبوب
332	597	جند جان چلي
332	598	وڃي پئي پنهل جي
333	599	منهنجي ساجن سناڙو
333	600	جيئن لوڻيم لذت پنهل
333	601	ان جڳائيندڙ ان سين
334	602	ائين تان سرتيون
334	603	ان تان ڪانه ڪئي
334	604	مونکي کان وڪ نه ڪجي
334	605	اهو ڪوڙو واعدو
335	606	تو قلب ته ڪوه
335	607	منهنجو دوست ڪٿي
335	608	ڪو جو غم نصيب سين
335	609	ڪيچ ڏي وڃڻ جي ۾ ڪر وو
336	610	ڪنهن مٺي کي ڪچ وو
336	611	پڇيو واعدو مڙيني وڃين
336	612	روني روني گذر ڪر
		ڪوھيارن سان

صحنو	نمبر	ڪافيون	راڳڻي
337	613	آيو عشق اجهل	حسيني
337	614	آئون هڪدل تنهنجي ٻانهي	
338	615	مونکي لڳي آهي محبت	
338	616	منجهه عشق اڙاهه مران ٿي	
339	617	وس پنهنجي کان آئون وبڻي	
339	618	ري هينئڙي ميت ٿي پئي	
340	619	تنهنجي جلوي حسن	
340	620	مون پانيرو ته مون وٽ	
341	621	يار سڄن تنهنجي	
341	622	وو مون ۾ عيب ڏٺو ڪو	
341	623	وو منهنجي پنهل نه ڪئي	
342	624	آئون لاءِ محبوبن	
342	625	جنهن سان دلڙي	
343	626	وو ٻاروچي جون	
343	627	لاهي ويهه م لڏ تون	
343	628	وو جي ڪيئي قول	
344	629	وو پئي روهه منجهه رات	
344	630	وري اڄ يار	
344	631	دل ديوان دلڙي	
345	632	ڪر نه حجاب	
345	633	وو پيڙم ياد پنهور	
345	634	ماروئڙا پيو ملير وو	
346	635	سامي ڏئي ويا سور	
346	636	جوڳي جلويدار	
346	637	اول الله عظيم	بسنت
347	638	توڪي مرشد مخفي	
347	639	رسڻ ڦٽو ڪر راڻا وي	
347	640	سوڍل پاڻ سڃاڻج	
348	641	عجيب محويت مردن	
348	642	اٿم يقين اعتبار اهو	
348	643	بي مثليءَ جا مثل هزار	
349	644	بسنت جي گل بهاريءَ جا	
349	645	تن مارن لاءِ ڏل ماندي	
349	646	موڪل ڏي ته ملير ڏسان	
350	647	پنهنجي وطن آئون وينديس	
350	648	اٿي اٿي مند بهاريءَ جي	
350	649	برهه جو رنگ بهاري وي	
350	650	عشق آيو اظهار	
350	651	روڻج م عاشق رهج صبر م	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳڻي
351	652	سڪ ساڃن جي بي صبري	ٽوڙي ڪيڏارو
352	653	سگهو مل ساڃن	
352	654	آئون نه پڳيس منزل کي	
353	655	بره بهادر آهي سڪاري	
353	656	عشق امير ڪهايا ڪامل	
353	657	سڀ قسم تي سڪانگر	
354	658	بره بهادر ڪل مذهب	
354	659	خواب خيال ڏني هڪ صورت	
355	660	هي مشڪل مام پروڙن مطلب	
355	661	عشق بي آرام ڪيس	مانجه
355	662	منجه اري ايو آهيان	
356	663	تيم سور سيني ۾ گهڻا	
356	664	سي لکيا پيو لوڙيان	
356	665	سڻ سنڊيم هيءَ دانهن	
357	666	جيءَ منهنجي ۾ ڙي جيڏيون	
357	667	اڄ آسانجي دوست دلبر	
357	668	وٺ راه تان رحمدل ملي	
358	669	مونکي اميد اها هئي	
358	670	مونکي مان نصيب ٿيئي	
359	671	روح ادا قاصد منهنجي محبوب	بھوڪ
359	672	پاڪ پرين جي پيشاني	
360	673	معاف ڪر منهنجون مڊايون	
360	674	تنهن دوست جي ديدار ۾	
361	675	منهنجي دل تي آڙاه	
361	676	حق لا آلا الله آلا الله	
362	677	چوڪرين نصيحت ٿو	
362	678	جهڙوڪي سج اڀرندي	
363	679	ڏسيو چند سهاڻي جو	
363	680	آيو عشق ڪاليو آگهور	
364	681	تو ڪو ڏٺو هو منهنجو يار	بھوڪ
364	682	ساڻي سڻائين دل جي ڳالهه	
365	683	مونکي منهنجي تنهن	
365	684	ڪڏهن ڪسي قربان	
366	685	پياس وارن کان پڇي ڏس	
366	686	دوست کان دنيا جو	
367	687	منهنجي روح ڏنا هئا	
367	688	تنهنجي ڪوٺن ۾ آئون	بھوڪ
368	689	چو ٿيون منهنجي خيال کي	
368	690	عشق چڱي جيرو آهي	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳڻي
369	691	عشق وارنڪي ڙي اديون	
369	692	روڻان ان يادگيري ۾	
369	693	اڃان تنهنجي يادگيري ۾	
370	694	ڏيئي ڪهڙي دانهن دل	
370	695	اسين تنهنجي نام جا	
371	696	منهنجا محبوب متوالا	
371	697	وڃي پهچائي پرين کي	
372	698	ڪڏهن ڪانگل اتي ويندو	
372	699	مونکي محبوب منهنجي	
373	700	آندو قاصد هي ڪاغذ	
373	701	خبر ڪيانتل ادا مونکي	
374	702	ادا قاصد قريبن جي ڳجهي	
374	703	پانڌي ادا مونکي پرين	
375	704	نجومِي تون چئو نامي	
375	705	وڇوڙي جا ڏينهن هي	
376	706	جي ملي محبوب نٿو	
376	707	تنهنجي ديدار ۾ دير	
377	708	سڪ واري سهڻي کي	
377	709	خواب جي خيال منجه	
378	710	عقل اسرار عجيب جو	
378	711	ميان سوداگر موٽي آءُ	
379	712	ميان سامونڊي سفر	
379	713	منهنجو اڌار ڙي اديون	
380	714	وڃ رنگپور ميڏا رانجهو	
380	715	هو رانجهن هزاري	
381	716	هیر رانجهن لاءِ آجاري	
381	717	کلنديان تسان هو خوشحالين	
381	718	جوڳيان دا بيڪڙا	
382	719	پڳوان پڌ کي سرد شاه	
382	720	ڪيتا رانجهن فقيران دا	
382	721	هن عشق عاشق جو احوال	
383	722	وو هت جو ڪيئي قول	
383	723	ڪيڏي ڪيئي ڏس يار	
383	724	ڪانه ڪيئي منهنجي	
384	725	ميڏڙا دين ايمان	
384	726	مين هان آداسن هير	
384	727	مل وي پيارل يار	
384	728	يار رانجهو تيڏي پارئون	
385	729	ڪيجهي قضا ڪرو قاضيا	

385	730
385	731
386	732
386	733
387	734
387	735
388	736
388	737
389	738
389	739
389	740
390	741
390	742
390	743
391	744
391	745
391	746
392	747
392	748
393	749
393	750
394	751
394	752
395	753
395	754
396	755
396	756
396	757
397	758
397	759
398	760
398	761
399	762
399	763
400	764
400	765
401	766
401	767
402	768

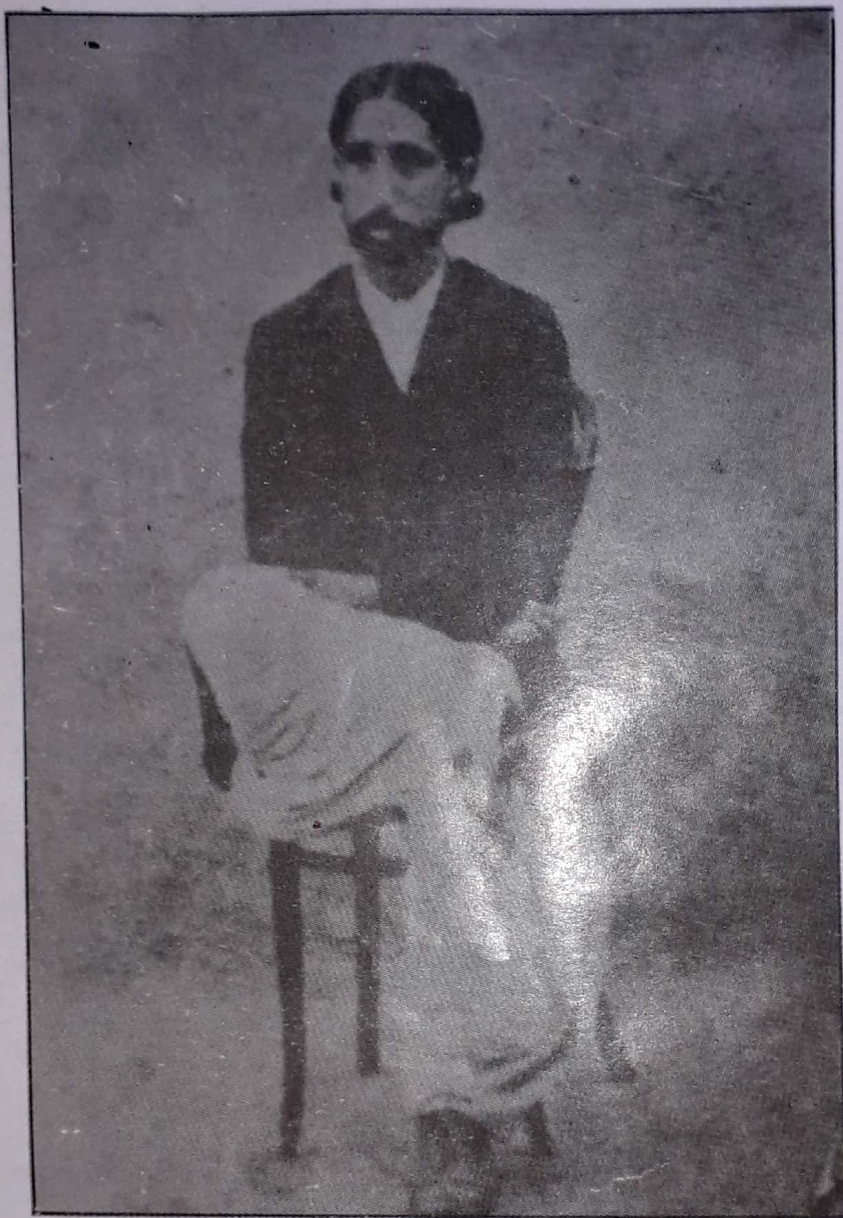
ڪڏان هن آسي
 هٿڙو مون تان مٿان
 پرين تون پرچين مون
 ڪڏهن تون ايندو جڙيا
 ڏينھڙو اهو ڪڏهن
 مٺي جا سنيھڙا ساري
 برھ بهادر جي بي قاعدا
 سمجھو ناچڪ توسان
 ناز نهوڙي نيو نيو
 وٽ عجيب اچي اچي
 يار جادوگر جوڙي جوڙي
 ليکڪ آهيان لتي لتي
 صورت يار جي ساڳي ساڳي
 دل ڪيو ديدار فقيرن
 سرور صوفين وارو
 وٽ مت مرشد موچاري
 لهي ويو دليل دلگيريءَ
 ڪيئن سناڱڙو پايو
 توکي رنگ هون رانجهن
 پانڌي ادا پرين جي پار
 اچي ٿيو پويون آهي
 هن مٿين ويڪيا
 ٽپي ڏونهان وچون
 هجن توکي لڪ حيف
 عشق عجائب آهي
 دلبر توکان ڌار
 تنهنجو سومرا سون
 سمهن سيج بدن تي
 مرڪ نه ماڙيچن وي
 ڏوٽيٽڙا ڏيهي ڪيئن
 پنهوريون پريات
 اوئي ڪو نه آيو
 ڪاغذ خط پيغام
 سرتيون ڏيه سنڱهار
 ويڙهه وطن ڏي آئون
 عمر اچ هي خواب
 هي ڏهاڙا هت هنئين
 وٽڙا مينهن ملير ۾
 ويڙهيچن جي ورونهه

آسا

مارئي

ڪافيون	نمبر	صفحو	راڳي
وڙهيچن وري ڪائي	769	402	
عمر اڄ ته آيو	770	402	
اوڻي شل ڪي اچن	771	403	
ان ٿاريلن سان ٿيان	772	403	
ساريان روز صبح	773	404	
الله ماڙيجا ان	773	404	
الله ڪو اوڻي ان موليٰ	774	405	
هائ ڪيڙم رات رهاڻيون	775	405	
سائين ڏوڻي مٿي جا ڏاڏاڻان	776	406	
اسين تنهنجا اوڏ غريب	777	406	
رسڻ جو نياپو اڄ رات	778	407	ڏناسري
اچي ٿيا حرف هزار وي ميان	779	407	
اڄ مون ڏي آيا ڪي سلام وي ميان	780	408	
جيءَ ۾ سندن يادگير	781	408	
سانگي منهنجا روز سنڀاريان	782	408	
تن سانگين مٿي جي سنڀار	783	409	
ڏني لنگهي ويا اٿم ڏينهن	784	409	
ان جي پڇان ڪيئن ڪري	785	410	
منهنجي اڄ موڪلائي	786	410	
ان ئي پهراڏاس ميان عمر	787	411	
تن کانوڙين مون ڏي خبر ميان عمر	788	411	
پير ڪانه پروڙ، ميان عمر	789	411	
حق الله حق الله چئو الله اندر ۾	790	412	
هو الله هو الله هو جو حرف حقاني	791	412	پوپاتي
الله هو هادي	792	412	
اتم الله جو نالو	793	413	
ٿي ڪٿن جي ويل وڃي ساري	794	413	
مسافر تون متان متئين	795	413	
سندن صحبت ري نه سرندي	796	414	
وڃين تان پوءِ سگهو ورجان	797	414	
جدائي يار جا ڪيڙي	798	414	
ڪجليون ڪان ٻئي چٽيون	799	415	
سڄڻ ملندا ڪي ناملندا	800	415	
نانگا ويم نهوڙي	801	416	
دمر دمر ياد ڪريان	802	416	
جوگيٽڙا يار جاني	803	416	
صدق هي سر سڄو سارو	804	417	
پايئي جا يار ميان جهاتي	805	417	
سرور جن ڪي آهي سمجهايو	806	417	

صفحو	نمبر	ڪافيون	راڳڻي
418	807	ڪن سان وره وٺيان	ڪيڏارو
418	808	آئون تنهنجي قدم تان	
419	809	مون انيون ته مون وٽ پنهل	جهنگلو
419	810	پهراڻ پينار کي	ڪسوري
420	811	دعا ڪج واسطي الله جي	
420	812	منهنجا ساٿي ويه	تلنگ
420	813	سڻ وي سندم فرياد فقير	
421	814	مهران ميان بري برجا	ڪسوري
421	815	آئون ته اگڙي آهيان	سارنگ
422	816	خير سين خواجه هنڌا رولي	
422	817	آئون جو آيس آج مير جا والي	ڪسوري
423	818	سچا شاه ڪرنگاه	
423	819	مست شهباز قلندر لال	پهاڙي
423	820	جهولي جهولي ميان لال قلندر	
424	821	اي منهنجا دائود دل جا يار	ڪسوري
424	822	سڻ ميان سوال فقير منٿار	
424	823	سڻي منهنجا سوال ڪارڻ ڪريم	پيروئي
425	824	ميان ملتان جا مالڪ	
425	825	محي الدين پير جيلاني	ڪوٽيسو
425	826	حاجي محمد صوفي ساڻ	ملاري
426	827	پرچ خدا پروردگار	
426	828	فقير سائين جن جا بيت	
426	829	رهنامي رسالي مان چونڊ ڏهر	

حضرت مخدوم غلام محمد "گل" سائین.

روشنائي

اهو زمانو مون کي ڇڏو ياد آهي، جڏهن اٽڪل سال 1351 هجري ۾ ناري جي مريدن جي دعوتن تي ويو هوس (تڏهن سانگهڙ ضلع جو وجود نه ڪو نه هو) منار فقير راجڙ تڏهن پهريائين بوجڙ شاه پٽ تي خليفي سيد وريل شاه جي دعوت تي پنهنجي سنگ سميت آيو هو، اها به ڇڏي يادگيري آهي ته شام جو اٽڪل پنجين بجي سس ڪلياڻ ۾ (اول الله جي تعريف آهي ڪلني ڪتابن ۾) پهريون ڪلام ڳايو هئائين ۽ ان طرح روزانو هر دعوت تي راڳ جي ڪچهري ڪندو هو، ان زماني کان سندس ڪلام پسند ايندا اٿم.

منار فقير جي شاعري جي زبان سنڌي لوڪ ادب جي زبان آهي. اهوئي سبب آهي جو سندس زبان کي هر شخص آساني سان پڙهي سمجهي سگهي ٿو. اهائي سندس ڪلام جي خاص خوبي آهي.

فقير جو ڪلام ”رسالو خدائي“ جي ٽالي سان ديوان ڪشچند پيرائيءَ واري 1928ع ۾ ڇپرايو هو. جنهن ۾ پروف جون تمام گهڻيون غلطيون رهجي ويون هيون نئين ڇاپي جا پروف نياز همايوني صاحب درست ڪيا آهن، پاڻ به سٺو شاعر آهي، سندس محنت قابل تحسين آهي، انهي ڪري به هن نئين ڇاپي ۾ پروف جون غلطيون تمام گهٽ آهن.

نئين ڇاپي ۾ فقر ولي بخش مرحوم جي اجازت ۽ همت افزائي سان فقير ولي محمد راجڙ، پياري خان شير، سيد گل شاه، حاجي فيض محمد هنگورجي، ۽ سرفراز راجڙ وغيره جيڪا جدوجهد ڪئي آهي، اها قابل داد آهي. اميد آهي ته هي ڪتاب اهل سخن ۽ ڪافي گو شاعرن لاءِ سٺي سوکڙي ثابت ٿيندو.

مخدوم محمد زمان طالب الموليٰ

هالا 20 سيپٽمبر 1984ع

ٻه اکر

اها تمام مسرت آميز ۽ خوشيءَ جي ڳالهه آهي ته ”منار فقير اڪيڊمي“ طرفان، منار فقير صاحب جو ڪلام (رسالو خدائي) ٽيون دفعو ڇپايو ويو آهي، ٽئين ڇاپي مان منار فقير صاحب جي ڪلام جي عوام ۾ مقبوليت جو اندازو ڪرڻ پڻ آسان ٿئي ٿو.

رسالو خدائي، 1928ع ۾ پيراني جي ديوانن ديوان ڪشچند ۽ ڀرتاب راءِ، منار فقير جي حياتي ۾ لکيو ٿو ٿي ڇپايو هو، ان سان گڏ رسالو مرتضائي ۽ رسالو رهنمائي پڻ ڇپيا، ٻيو دفعو درگاه منار فقير جي موجوده سجاده نشين فقير محمد بخش ضامن 1987ع ۾ ٽئي رسالا ڇپايا، هاڻي وري تيرهن سالن جي قبل عرصي ۾ ٽيو دفعو ”رسالي خدائي“ جي اشاعت، منار فقير اڪيڊمي طرفان ڪئي وئي هي.

منار فقير صاحب سروري جماعت جي مکيه فقيرن مان ۽ پنهنجي دؤر جو ڪافي جو سريلو شاعر هو. سندس ڪلام ۾ عام فهم ۽ ڳوٺاڻي زبان استعمال ٿيل آهي. تصوف جي طالب جون مڙئي تقاضائون سندس ڪلام ۾ موجود آهن، فقير جيئن ته پاڻ ”ڪلام چونڊڙ هو تنهن ڪري سندس ڪلام ۾ موسيقي جا سڀ ٽڪا ۽ تال پڻ موجود آهن.

”منار فقير اڪيڊمي“ جا ڪارڪن مبارڪن جا مستحق آهن جو هنن ٿوري وقت ۾ هيڏو وڏو ڪم سرانجام ڏنو آهي. اسين سڄي سروري جماعت سان گڏ ”منار فقير اڪيڊمي“ جا خصوصاً دعاڳو آهيون.

مخدوم محمد امين فهميم

سجاده نشين

درگاه حضرت مخدوم نوح رح هالا

مرحوم و مغفور فقير ولي بخش راجڙ
واڊيءَ سنڌ جو مشهور شاعر

رسالو خدائي

فقير سائين جن جو هي رسالو خدائي، اڳ ۾ به ٻه دفعا ڇپجي چڪو آهي. 1928ع ۾ پهريون دفعو فقير سائين جي معتقد پيراني جي سئين ڇپرايو ان ڪتاب فقير ولي بخش سائين جي وصال کان تر ٻه ڏينهن 1984ع ۾ جن اهو ڪم هٿ ۾ کنيو سڄي محنت پياري خانءِ غلام ڪريم شر ڪئي پر بابا سائين جن جي اوچتي وفات جي ڪري سڄو ڪم رڪجي ويو پروري به همت ڪري ڪم ڪري مڪمل ڪيو ويو. پر تمام گهڻيون غلطيون رهجي ويون جن تي پوءِ نادم ٿيو پيو پر ان جو ازالو به ممڪن ڪونه هو سال کن کان رسالي جون ڪاپيون ختم ٿي ويون ۽ ماڻهن جي گهر وڌندي رهي، ويهارو ڏينهن کن اڳ ۾ جڏهن فقير ولي بخش سائين جن جو ڪلام شايع ڪرائڻ لاءِ اسناد پريس تي آياسين ۽ اهو ڪم شروع ٿيو ته پريس جي مالڪ مقبول ميمڻ سان خدائي رسالي متعلق صلاح ڪئي سون ڪيس شابس هجي جو هڪ دڪاندار جي نه پر هڪ دوست جي حيثت سان اهو ڪم به چئنج سمجهي هٿ ۾ کڻيائين ورنه ايدو وڌو رسالو مهيني جي اندر ڇپجڻ ناممڪن هو پر ٽن ڏينهن عرصي ۾ ٻه ڪتاب شايع ٿيڻ ۽ ميلي تي انهن جي رونمائي ٿيڻ به منار فقير اڪيڊمي لاءِ هڪ اعزاز آهي. اهو سڀ قبله مرشد مخدوم محمد امين فهم سائين جن جي دعائن ۽ قبله جميل الزمان سائين جن جي رهنمائي مقبول جي محنت ۽ دوستن جي همت افزائي جو ئي ثمر آهي. هن دفعي رسالي ۾ ڪجهه اضافو به ڪيا ويا آهن، فهرست جي ڪوت رسالي ۾ شدت سان محسوس ڪئي ٿي وئي سا پوري ڪئي وئي آهي غلطيون به هاڻ ڪوشش ڪري درست ڪيون ويون آهن، ان لاءِ ڪمپوزر ربنواز لاشاري جي محنت به قابل داد آهي، ان کان علاوه فقير سائين متعلق روايتون جي اڳ ۾ نه اچي سگهيون هيون سي به سوانح حيات ۾ شامل ڪيون ويون آهن ۽ سندن رسالي رهنمائي مان چند ڏهر به شامل ڪيا ويا آهن هن ڪم ۾ اڳي وانگر وري به پياري خان ۽ غلام ڪريم جي وڏي محنت شامل آهي آئون سندن مشڪور آهيان ان سان گڏ آئون صوفي غلام حسين، چاچا سرفراز راجڙ، جان محمد راجڙ، محمد عرس راجڙ ۽ ڊاڪٽر اسد جمال پلي جو به ٿورائتو آهيان جو سندن پريور ساٿ هن ڪم ۾ رهيو، اميد ته هي محنت مقبول ويندي، جي ڪجهه ڪوتاهيون رهيون هجن ته منهنجي اهل علم کي گذارش آهي ته وقت به وقت آگاه ڪندا رهن جيئن اڳتي انهن جو ازالو ڪري سگهجي.

دعائن جو طالب

فقير محمد بخش **ڄامڻ**

بهاريدار درگاه منار فقير راجڙ

چيئرمين "منار فقير اڪيڊمي"

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله و نحمده و نصلي علي رسول كريم

اما بعد:

هي رسالو جيڪو اوهان جي هٿن ۾ موجود آهي، ان بابت مان ڪجهه مختصر عرض ڪندس ته منهنجو جد علي مرحوم منار فقير رحمت الله عليه، شاعري واري شروعاتي دور ۾ سير سفر ۽ مجذوبيت جي حالت ۾ رهيا، مرحوم دائود فقير جي وصال کانپوءِ جڏهن پاڻ موجوده مڪان تي مستقل رهيا ته کين خيال آيو ته ڪلامڪي قلمبند ڪرائجي جيئن ته پاڻ حضرت پکن ڌڻي رحمت الله عليه جي دعا سان اکر شناس ٿي چڪا هئا، پر سندن لکڻي اهڙي پڪي ۽ پختي ڪانه هئي تنهنڪري کين ڪاتب جي مدد وٺڻي پئي جنهن هٿ رهي چارئي رسالا قلمبند ڪيا، ڪجهه ڪاتب جي باري ۾.

جيڪڏهن آئون ڪاتب جو زڪر نه ڪندس ته شايد احسان فراموشي ٿئي ڪاتب جو نالو سرگواسي ڌرمون مل آهي، ڪنهن جاءِ تي ڌرمڊاس مل ساڌو لفظ به ڪم آندو اٿس. اکر پڪا ۽ پختا آهن فهرست ۽ حاشيا ترتيب سان ڏنل آهن، قلمي رسالن جي لکڻ جي شروعاتي تاريخ رسالن جي باري ۾ عرض ڪندس ته تاريخ 21 مارچ 1908ع تي قلمي ڪو لکڻ شروع ڪيو ويو، ليڪن رسالي جي مڪمل ٿيڻ جي تاريخ نه ملي سگهي آهي، ڪاتب ۽ فقير صاحب جن جي رسالن جي باري ۾ سندن هڪ قلمي نسخي تان شعر مليو آهي جيڪو هتي پيش ڪجي ٿو.

جيڪي آيمر منان اڪلي، پنهنجي دل جي سچائي ۾،
سي لڪايمر ڪي قدر ڪافيون، ڪلام ڪتاب خدائي ۾.
مداحون ۽ پيا مرثيه، ذڪر ماتام جون زاريون،
ڪيمر حسنين جي تعريف، دفتر شهنشائي ۾.
امين محمد اڪمل جي، نيڪي ڪيمر نوح نرمل جي،
سدائون ڏهر ٻي ساراهه، رسالي رهنمائي ۾.
ويس جيڪن ولين وٽ، پلٽ پائي پنيم تن وٽ،
سي سدائون عرض ۽ آزيون، سوال ڪتاب سدائي ۾.
لڪندڙ هاڻ هٿ آيمر، ڌرمڊاس مل ساڌو،
جنهن لکي چارئي ڪتاب ڪيا، قلم هٿ جي ڪمائي ۾.
آزيون ”منار“ چئي منهنجيون، من پون قبول قادر وٽ،
اميد وار آئون آهيان، فضل ربحي پلائي ۾.

پوءِ ڪجهه وقت رسالا قلمي صورت ۾ موجود رهيا، ديوان ڪشچند ديوان پرتاب راءِ ۽ جمعيت راءِ (جن جي فقير صاحب سان نياز مندي هئي) بيراني وارن ڪوشش وٺي ٿيئي رسالا ڇپرايا. هي رسالو پهريون دفعو ديوان سنه 1928ع ۾ ڇپايو هو، جيئن ته هي رسالو فقير صاحب جن جي حياتي ۾ ڇپيو ان کان پوءِ به پاڻ اٽڪل ست سال حيات هئا. رسالن ڇپجڻ کان پوءِ به پاڻ ڪيترو ڪلام ڇپائون جن مان ڪجهه هن ڇاپي ۾ آندو ويو آهي.

جيئن ته ڇپيل رسالن جون تمام ڪاپيون ناياب ٿي چڪيون هيون ۽ رسالي کي ٻيو دفعو ڇپرائڻ جو خيال ڪيو ويو 1952ع کان وٺي منهنجي والد بزرگوار فقير صاحب جي ڪلام کي نئين سر ترتيب ڏيڻ ۽ پڪڙيل ڪلام کي گڏ ڪرڻ جو ڪم هٿ ۾ کنيائون جنهن کي 1963ع ۾ مڪمل قلمي صورت ۾ تيار ڪيائون هڪ دفعي مرحوم ڊاڪٽر سيد اسدالله شاهه ”بيخود“ حسيني جو هٿ اچڻ ٿيو ۽ پاڻ ڪلام فقير منار کي سنڌي ادبي بورڊ جي طرفان شايع ڪرڻ جو خيال ڏيکاريا (ان وقت پاڻ سنڌي ادبي بورڊ جو اعزازي سيڪريٽري هو) ان کانپوءِ جلدي ڊاڪٽر صاحب مرحوم بيهود حسيني بورڊ کان علحده ٿي ويا ۽ اهو ڪم اتي ئي رهجي ويو ان کانپوءِ منهنجي والد بزرگوار جي طبيعت ناچاق رهڻ لڳي ۽ رسالي جو ڪم اڳتي وڌي نه سگهيو. سال 1981ع ۾ محترم ڊاڪٽر غلام علي الانا (وائيس چانسلر علامه اقبال اوپن يونيورسٽي اسلام آباد) پاڻ ان وقت سنڌالاجي جا ڊائريڪٽر هئا. جن هتي آيا، تنهن صاحب به سنڌالاجي جي طرفان رسالي کي ڇپرائڻ جو خيال ڏيکاريو ۽ فقير صاحب جن به انهيءَ باري ۾ رضامندي جو اظهار ڪيو، ان کان ترٿ ٿي پوءِ الانا صاحب هڪ ملاقات ۾ ٻڌايو ته اسان کي هڪ سال جي مهلت ڏيو جو اسان وٽ بجيت جي گهٽتائي آهي ۽ 83-1982ع واري بجيت ۾ اهو رسالو انشاءِ الله ترجيح واري بنياد تي ڇپائبو. ان کان پوءِ الانا صاحب جلدي اسلام آباد بدلي ٿي ويا. قضا الاهي سان تاريخ 5 نومبر 1983ع مطابق 29 محرم 1404ھ ڇنڇر جي رات تي منهنجي والد بزرگوار مرحوم فقير ولي بخش جن جو انتقال ٿي ويو ۽ اهو سڄو ڪم اتي ئي رهجي ويو.

ان کان پوءِ ڪن دوستن جو اهو خيال ٿيو ته هاڻي رسالو اشاعت هيٺ آڻجي دنيا جا ڏنڌا هلندا رهندا پهرين اهو بار هلڪو ڪجي مون انهن سڀني دوستن کي اهو عرض ڪيو ته توهان اهڙو عرض مرشدنا اعليٰ حضرت قبله مخدوم محمد زمان طالب الموليٰ سائين جن کي ڪريو انکان ڪجهه ڏينهن پوءِ انهن دوستن سان گڏ هالا شريف وڃڻ ٿيو، ۽ انهن دوستن اهڙو ذڪر سائين جن سان ڪيو پاڻ تمام گهڻو خوش ٿيا ۽ دعائن سان ڇيائون ته الله پاڪ اوهان سان انهي ڪارخيز ۾ مددگار ٿيندو. گهڻو ڪجهه ته منهنجو والد بزرگوار مرحوم فقير ولي بخش

ڪري وڌو هو باقي ڪجهه رهيل ڪم ۽ ٺاڻن سر ترتيب به انهن دوستن ڪئي. انهيءَ سبب ۾ منهنجو لائق فرزند فقير محمد بخش به گڏ هو، ان وچ ۾ محترم نياز همايوني سان هڪ ملاقات ٿي جنهن صاحب رسالي تي سرسري نظر ڦيرائي جنهن صاحب پروف ڏسن جو ڪم سنڌي ادب جي خدمت سمجهي پنهنجي سر تي کنيائين، ان کان جلد پوءِ اسان رسالو سندس مشوري سان پريس وارن کي ڏنو، سندس پريس جي مهربان مالڪ احمد شيخ صاحب هڪ واپاري وانگر نه پر ادب دوست ٿي هي ڪم وقت جي اندر مڪمل ڪيو، آئون هميشه جيان مرشد اعليٰ حضرت قبله مخدوم محمد زمان طالب الموليٰ سائين جن جو شڪر گذار ۽ سندن دعائن جو طالب آهيان جو پاڻ طبيعت نيڪ نه رهڻ جي باوجود به هن رسالي جي باري ۾ پنهنجي نيڪ رايي ۽ مشورن سان گڏ دعائن سان پڻ نوازيندا رهيا. هن کان اڳتي به اسان کي هر وقت سندن دعائن جي ضرورت آهي مان تائون ڪاميٽي ڪپرو جي معزز چئرمين ۽ سندن ميمبرن جو به شڪريو ادا ڪريان ٿو جو ڪاميٽي جي طرف کان هن رسالي ڇپائڻ ۾ ڪجهه مالي امداد ٿي. آئون تمام انهن دوستن جو شڪريو ادا ڪرڻ کان سواءِ رهي نٿو سگهان جيڪي هن ڏس ۾ اسان سان ٻانهن ٻيلي ٿيا ۽ ان سان گڏ آئون عزيز محمد خان راجڙ جو به شڪريو ادا ڪريان ٿو جو هن رسالي ڇپائڻ ۾ سندس ساٿ رهيو. آخر ۾ آئون قبله حضرت مرشد مخدوم محمد زمان طالب الموليٰ سائين جن جو وري به هڪ دفعو عقيدت ۽ دل جي گهرائين سان شڪريو بجا آڻيان ٿو، ڇو جو سندن نظر ڪرم ۽ شفقت هميشه اسان تي رهي آهي ۽ رهندي.

خادم الفقراء

فقير ولي محمد راجڙ

سجاده نشين درگاه منار فقير

مٿخانه سروري ڪاٺي راجڙ

فقير ولي محمد ولد فقير ولي بخش
متولي درگاه منار فقير راجڑ
کاڻي راجڑ کپرو

لا اله الا الله و محمد الرسول الله صلى الله عليه وسلم

رسالو خداي

منيف ڪتاب جو فقير منيف شاعري

تاريخ ۲۱ مارچ سنه ۱۹۰۸ جو نشر و مات

لکڻ جي برابر تاريخ ۱۲ قبل سنه ۱۹۲۳

بقلم ذرمون مل هندو زرخنده کپور

هندي پروفيسر سيال جي حق ۾ ڏني ڏاڍي خوشامد

آمنتي اسيد مني

طالب اولاد علي

ملت حضرت خليل

خير منايه هنر ولي

هت اکر سر جو اسي ذرمون مل سادو ڪاتب

ڪلام ملار فقير - جلوهن چارئي رساله قلمبند ڪيا

کافر بر گشتی کا اندر
شق عاشق و دلدار
سوار و دریا بند
کافر کا اندر

کافر کا اندر
کافر کا اندر
کافر کا اندر

کافر کا اندر
کافر کا اندر
کافر کا اندر

کافر کا اندر
کافر کا اندر
کافر کا اندر

کافر کا اندر
کافر کا اندر
کافر کا اندر

مختصر سوانح حيات مرحوم ”منار فقير راجڙ“

واديءَ مهراڻ جو مردم خيز خطو ازل کانئي افضل رهندو آيو آهي. اهڙا هيرا ۽ جواهر پيدا ڪيا اٿس جو ڪو به انهن جو ملهه ڪٿي نه ٿو سگهي. سائين منار فقير راجڙ به انهن مان هڪ آهي.

راجڙ قوم جي مختصر تاريخ

راجڙ قوم سنڌ جي قديم سمان قومي هڪ شاخ آهي. شجري موجب 14 هاشم سان 20 راجڙ سان 29 لاکي سان (مشهور سخي ڏاتار) 42 سمي سان ملي ٿي.

فقير صاحب جا وڏا

فقير صاحب جا وڏا اصل جيسلمير رياست جا رهندڙ هئا، اهو وارياسو علائقو آهي. لاڳيتن مينهن نه پوڻ ۽ خشڪ سالي جي ڪري پنهنجي مال متاع سميت اچي سنڌ ۾ آباد ٿيا. (اهو وقت ميرن جي صاحبي وارو هو) ۽ موجوده ڳوٺ کاڻي راجڙ ۾ اچي آباد ٿيا.

فقير صاحب جن جا وڏا اصل کانئي، قبله حضرت مخدوم نوح رحمته الله عليه جا مريد هئا، انهن مان ٻه فقير وڏا درويش اڳ به ٿي گذريا آهن. (1) مهراڻ فقير راجڙ ڪنگور جيسلمير انڊيا، ۽ ٻيو (2) منار فقير راجڙ، ڪنگور جيسلمير انڊيا.

مهراڻ فقير راجڙ ڳوٺ ڪنگور جو رهندڙ هو، شروعات ۾ مشهور ڌاڙيل هو، هڪ رات ڌاڙو هڻي موتيو، ڏسي ته هڪ لڏو پاڻي نه ملڻ.... ڪري اڄ جي شدت کان بيحال آهي ۽ انهن مان ٻه ماڻهو ڪجهه نيڪ حالت ۾ هئا، پڻ انهن کان پڇيائين ته توهان ڪير آهيو، انهن ٻڌايو ته اسين پيل آهيون پاڻي نه ملڻ ڪري تنگ ٿي پيا آهيون.

پاڻ انهن کان سانداري ”مشق“ وٺي ڪي هڪ ويجهو تر سجهڻ هوئن، ان تان پاڻي پري اچي، سڄي لڏي کي پاڻي پياريائون ۽ انهن کي چيائون مونکي دعا ڪريو، لڏي وارن چيو ته اسان جون دعائون توساڻ آهن، پاڻ ان روانا ٿيا، اڳتي هلي خيال آين ته آئون هڪ لڏي کي پاڻي پياري انهن جي

بحايم ۽ ٻين ڪيترن غريبن جو بيگناه مال ڪاهيو ٻيو وڃان اهو خيال ڪري
پوئتي موٽيا اڌ بند ٿي اها واهر گدين پاڻ سڀ مال انهن کي ڏئي انهن کان معافي
ورنائين ۽ پاڻ اتان سڌو جبل ڏي هليا، جت هڪ درويش رهندو هو ان وٽ پهتا.

ان کين چيو ته هتي ڪجهه ڪونه ٿيندو توهان پنهنجي مرشد وٽ
وڃو، حياتين ته منهنجو مرشد ڪٿي آهي، هن چيو اولهه طرف ڏي، هو وٽن ڏسڻ
تو اهي هالن جون نمون اٿئي ۽ پوءِ مهراڻ فقير هالا شريف ويو ۽ فيض پرايائين.

منار فقير، ڪنگور وارو هي مهراڻ فقير جو پوٽو هو وڏو درويش ٿي
گذريو آهي، جنهن جي چوڪي اڄ تائين مشهور آهي، اڃا تائين پاڳيا ماڻهو وڃايل
يا جهنگ ۾ رهجي ويل مال جي لاءِ، هيئن چوندا آهن، ته کين پنهنجو مال سلامت
ملندو آهي، ماڻهو چوڪي ڏيندا آهن ته

فقير منار تنهنجي چوڪي آهي چوڌار، لوھ جو ڪٽرو رک جي واڙ.
منار فقير ڪنگور واري جي وصال جو سال ۽ منار فقير ڪاڻي واري جي ولادت
جو سال ساڳيو آهي. مرشد امين محمد پکن ڌڻيءَ جن جي دعا سان فقير صاحب
جن تولد ٿيا ۽ سندن نالو منار رکيو ويو، فقير صاحب جي ولادت جو سن متفق
روايتن موجب 1865ع آهي. (1)

بالجتي

جڏهن ته فقير صاحب پنهنجي والدين جا ننڍا فرزند هئا تنهنڪري کيس
گهر ۾ لاڏ ۽ ڪوڏ سان نپايو ويو پاڻ ننڍي هوندي کان حليم سلڇڻا ۽ حد کان
وڌيڪ خوبصورت هئا. ڏسو (2)

کين ظاهري تعليم بلڪل ڪانه ملي ڇو جو ان وقت تعليم عام مروج
ڪانه هئي پاڻ جڏهن ڳالهائڻ لائق ٿيا ته آمومن هڪ ڏهر جا ڪجهه لفظ آلا
پيندا هئا.

فقر صاحب جي ولادت کان ڪجهه ڏينهن پوءِ هڪڙا چار درويش
دروازي تي آيا ۽ اچي صدا هنياڻون ته جيڃان اسانکي ڏاڏي جي زيارت ڪراءِ،
اهڙي طرح تي دفعا اها صدا هڻندا رهيا، فقير صاحب جي والده فقير صاحب کي
پينگهي مان کڻي دروازي تي آئي، انهن مان وڏي فقير ٻارڙي کي هنج ۾ وٺي ۽ وات
۾ پڪ وجهي هيئن چئي روانا ٿيا ته هي منار فقير ڪنگور وارو هتي آيو آهي هن
جو ادب ڪجو هي دنيا ۾ مشهور ٿيندو.

جواني ديواني

جڏهن پاڻ سن بلوغت کي رسيو ته اڪثر گوشه نشين رهندا هئا ۽
تمام گهٽ ڳالهائيندا هئا جيڪڏهن ڪا ڳالهه چوندا هئا ته شعر ۾ چئي ويندا
هئا.

سندن طاقت ۽ جواني جو اندازو هن ڳالهه مان لڳائي سگهجي ٿو ته

ڪيترا ٻيرا سرحد (1) واهه تان سي ويندا هئا، خوشحالي طاقت ۽ زمينداري هوندي به سندن طبيعت ۾ غرور ۽ نڪير نه آيو.

هڪ دفع سندن پاءُ ميان ڀرجي کين چيو ته فلاڻي ڪڙيي تي وڃي سئي ڪري اهو انهي ڪڙيي جي سار سنڀال به سندن هٿ هيٺ هئي. پاڻ هارين جو حصو هارين کي ڏئي باقي سڀ غريبن ۾ ورهائي ڇڏيائون انهي واقعي مان سندن دنيا سان لاطمعي جو اندازو لڳائي سگهجي ٿو.

ذڪر بيعت

جيئن ته سندن وڏا اصل کانئي حضرت مخدوم نوح عليه رحمت جن جا مريد هئا ۽ پاڻ به حضرت پکن ڌڻي عليه رحمت جي دعا سان تولد ٿيا هئا. جڏهن حضرت پکن ڌڻي رحمت الله عليه راهونڊ (2) ۾ جوڳ پڄاڻ لاءِ چله ڪشي ڪري رهيا هئا ۽ اها خبر جماعت ۾ عام ٿي ويئي هئي.

حضرت پکن ڌڻي رحمت الله عليه جڏهن جوڳ پڄاڻي واپس هالا شريف پهتا ته جماعتون هالا شريف زيارت لاءِ روانيون ٿيون فقير صاحب جن به هالا شريف روانا ٿيا اتي کين اهو خيال آيو ته ذڪر بيعت وڻجي، ڪافي جماعتون هالا شريف پهچي چڪيون هيون. ان وقت حضرت پکن ڌڻي جي حاضري ۾ هڪ سيد هو، پاڻ ان کي چيائون ته آئون ذڪر وٺندس ان سادات جواب ڏنو ته ذڪر بند آهي.

فقير صاحب کين چيو ته مون تي خاص مهرباني ٿئي شاهه صاحب چيو ته ڇوڪرا تون ڪير آهين پاڻ چيائون ته آئون راجڙ آهيان ۽ ناري ۾ رهان ٿو. شاهه چيو ته آئون وڃي ٿو عرض ڪريان پوءِ کٽن تنهنجا پاڳ شاهه صاحب وڃي حضرت پکن ڌڻي کي عرض ڪيو پاڻ يڪدم پڇيائون ته ڪير آهي، شاهه صاحب ورائيو ته راجڙ آهي فرمايائون ته ڪٿي جو آهي شاهه صاحب چيو ته ٿري ڇوڪرو آهي، پاڻ چيائون ته ڪٿي آهي شاهه صاحب چيو ته قبله سائين اجهو هو بيٺو آهي، پاڻ چيائون ته سڏ ڪريو، شاهه صاحب يڪدم سڏ ڪيو فقير صاحب جن آيا ۽ حضرت پکن ڌڻي نظرون ملائي کين ذڪر تحليل ڏنائون. پاڻ ذڪر تحليل وٺي واپس ٿيا، ته شاهه صاحب ۽ سڄي جماعت کين مبارڪ ڏني ته ڇوڪرا تون وڏي بخت وارو آهين، جو سڀ کان پهرين ذڪر ورتو اٿئي، ۽ پاڻ واپس ڳوٺ پهتا.

سندن شادي

انهيءَ سال فقر صاحب جي پائرن ميان ڀرجي ۽ ميان حافظ پنهنجي برادر مان فقير صاحب جن جي شادي ڪرائي.

هڪ دفعي مخدوم امين محمد سائين جن ناري جي سفر تي نڪتا ۽ پاڻ راڙ ۾ صاحب (1) چانهين جي دعوت تي پهتا ته کين واپس هالا شريف وڃڻ

جو اسارو مليو ۽ پاڻ تياري ڪيائون اها خبر سڄي جماعت ۾ بکرجي وئي ۽
ڪافي ماڻهو رستا وٺي زيارت لاءِ بيٺا.

فقير صاحب جن زيارت لاءِ نه وڃين سگهيا ڇو جو سندن وڏي ٻاءُ
ميان محمد حافظ جي طبيعت ناچاڪ هئي، پڪن ڌڻي جيئن واپس هالا شريف پهتا
ته بلڏڻي بقا جي ملڪ ڏي روانا ٿيا، انهيءَ واقعي جو فقير صاحب جن تي وڏو
اثر پيو.

عشق جي چوٽ

فقير مننار اڃان جواني کي مس رسيو ته حضرت عشق جي لپيٽ ۾
اهڙو سوکھو ٿيو جو مڙس عشق جي چٽن ۾ ڦاسي پيو.

حقيقت هيئن آهي ته، ذات جا پيل ڳوٺ ڏيڳاري ذات لهڙيا تعلقو
سودرو (جيڪو هينئر هندستان ۾ آهي) مزدوري سانگي ڳوٺ کاڻي ۾ اچي ويٺا.
انهن ۾ هڪ ڇوڪري جيڪا صورت ۽ سيرت ۾ پنهنجو مٽ پاڻ هئي، جنهن جي
به ڇوڪريءَ تي نظر ٿي پئي، ته اهو پنهنجي ڀر ۾ مٿس چڪن ٿي ٿي پيو ان ناز
پري صورت تي اٽڪل چانوڻجاهه (1) چڻا عاشق ٿيا. فقير صاحب به انهن
چانوڻجاهه چٽن مان هڪ هو، گويا اها هڪ عشق جي بازي هئي ڪٿڻ هارائڻ ٻين
لڳي هت ۾ هو فقير صاحب جو هڪ شعر انهي حقيقت جي عڪاسي ڪري ٿو.
عشق بادشاهه آهي، بادشاهن کي تخت ڇڏائي، عاقلن کي ناچو ڪري
نچايو اٿس، فقير صاحب جي حوالي جيڪو ڪڙيو هو ان جي سموري پيدائش
پيلن جي حوالي ٿي.

آخر اهو وقت آيو جو فقير صاحب کي پهريون انجام مليو، پاڻ اتي
پهتا ۽ مائي به انجام مطابق آئي ۽ پاڻ به ڏسڻ ڀسڻ ۾ موهت ٿي ويا تان جو رات
جا اٽڪل 3 اچي ٿيا. اتي کين نفسياتي خواهش ٿي، ته کين اٿن ۽ گهوڙن جي
هلڻ ۽ ڏڪر ڪلمي جي تنوار ٻڌڻ ۾ آئي، جي سڌا پاڻ ڏانهن پي آيا، ۽ اهو آواز
ٻڌائون ته مخدوم امين محمد سائين جن اچي رهيا آهن ۽ پاڻ هڪدم اٿيا ۽ مائي
کي چيائون ته وري سڀاڻي ملنداسون اڄ منهنجو مرشد اچي رهيو آهي ۽ پاڻ واپس
وريا ۽ سڄو ڏينهن انهي ڳالهه تي سوچيندا رهيا ته مرشد سائين ته دارالبقا ڏانهن
ويا آهن. هي ماڻهو اچا آهي آخر وري ٻي رات ٿي ۽ وري انجام تي ويا ۽ مائي به
اٿي ۽ وري ساڳين وقت کين نفسياتي خواهش ٿي ته وري ساڳيا اٿ ساڳيا گهوڙا ۽
ساڳي ڏڪر ۽ ڪلمي جي تنوار.

(1) فقير صاحب جو هڪ شعر آهي جنهن ۾ چانوڻجاهه چٽن جا نالا
ايل آهن پر افسوس جو پورو شعر هت اچي نه سهگيو آهي صرف ٽي سٽون مليون
آهن.

اچي سامان اوجھي ناز ڀري نينگر،
جنهن تي مڙي عاشق ٿيا چانوجاه چوڪر،
مھت مليو منار کي جنهن چيو چوڪر.
پاڻ چيائون ته انجام واري جاءِ مٽائجي ۽ سڀا رات وري ٻي جاءِ تي
ملنداسون، ايئن چئي پاڻ روانا ٿيا ۽ ٻيو ڏينهن به انهي خيالن ۾ رهيا ته هي آهي ڇا.
آخر تي رات به ساڳي حالت ٿي ۽ صبح جو پيلن لڏو کنيو، واپس
پنهنجي ملڪ ”روانا ٿيا ۽ فقير صاحب جن به پيو ڪيو، رات ٿي لڏي ڍاپو
ڪيو، فقير صاحب جن به ڪنهن ڪپڙي هيٺان سمهي رهيا صبح جو لڏو ناري جو
آباد علائقو ڇڏي، ٿر جي ورياسي علائقي ۾ روانا ٿيا ۽ پاڻ نااميد ٿي واپس وريا،
پاڻ سڄي رات نفساني خيالن ۾ رهيا ۽ پوئين رات ساڳين وقت تي کين ننڊ جي
جهير آئي، خواب ۾ ڇا ڏسن ته حضرت پکن ڌڻي گهوڙي تي چڙهي اچي رهيا آهن
۽ پاڻ اتي گهوڙو ورتائون سائن لهي فرمايو ته گهوڙي کي ڇڏي ڏيو توهان
هيڏانهن اچو ۽ پاڻ اچي جتي فقير صاحب جن ويٺا هئا اتي ويٺا ۽ هڪ ڪتاب
ڪڍي فقير صاحب کي ڏنائون ته پڙهه پاڻ جواب ۾ عرض ڪيائون ته قبله آئون
پڙهيل ڪو نه آهيان، پاڻ فرمايائون ته پڙهه اسين توکي پڙهايون ٿا ۽ پاڻ ڪتاب
جي هر هڪ ست تي اگر رکي پڙهايون.

لاهي ويهه ۾ لڏ هل ته پهچن هوت کي،
ڪم نه ايندئي ڪيچ ري ڪا ٻي اڏاوت اڏ.
پنيا هن پنيور جا نئي رسائيندئي ڪڏ.
بانين عشق بروج جو بينو ڪرئي سڏ.
هل ته ڪيچ قبول ٿئين هت راءِ ۾ هڏ.
مٿان منجهين ”منار“ تون ڏينهن وڃن ئي ٿا ڏڏ.

اهو ڪلام پڙهائڻ کان پوءِ ڪتاب ڏيئي فرمايائون ته هاڻ اسين
اوهان سان گڏ آهيون ماشاء الله ۽ پاڻ گهوڙي تي سوار ٿيا ۽ جتي هيئر سندن مزار
آهي اتي اچي فرمايائون ته هي اوهان جو مڪان مٽخانو آهي ۽ پاڻ روانا ٿيا.
فقير صاحب جن گهوڙي جي واڳ وٺي اڳ ۾ ڏڪندا هليا ۽ انهي حالت
۾ سندن اک کلي ته پاڻ کي پگهر ۾ شم ڏنائون صبح جو اکر شناس ٿي پيا ۽
پٽائي صاحب جو رسالو رواني سان پڙهڻ لڳا ۽ پائشعر چوڻ به شروع ڪيائون،
جو لکندا به پاڻ هئا ۽ پڙهندا به هئا ۽ جيڪو به شعر هڪ دفعو زبان مان
نڪرندو هو ته اهو دل تي چڄي ويندو هو. پاڻ آفاقي ۽ الهامي شاعر ٿي پيا ۽ مٿن
مستي جو جزبو وارد ٿيو جو جڏهن به ننڊ جي جهير ايندي هين ته حضرت پکن
ڌڻي جي زيارت ٿيندي هئي ۽ وري انهي جذب ۽ جلال ۾ اچي ويندا هئا.
فقير صاحب جن پوءِ سگهوئي (1) دائود فقير سان گڏ سودري روانا
ٿيا سودري پهچڻ کان پوءِ فقير صاحب انهن پيلن وٽ ويو ۽ پيل فقير صاحب جن

جا طالب ثيا ۽ خدمت ڪرڻ لڳا ۽ پوءِ پاڻ اتان اجمير شريف روانا ٿيا جتي خواجه غريب نواز جي زيارت کان مستفيض ٿيا ۽ اتي پاڻ به ڪلام چيائون جن مان هڪ هتي پيش ڪجي ٿو.

خير سين خواجه هندالولي مون اندر جي آس پڇايو.
تو در تي پت پاڻ سڏائي مون اچي پاند پنڻ لاءِ پايو.
ڪس ڪٿيون قلب منهنجي تان هي غم وهم سڀ لاهيو.
پنڻ واسطي پنڌ گهڻي ڪئون آئون آس ڪري آهيان آيو.
مهر ڪري "منار" کي ميان نيئي محبن ساڻ ملايو.

اتان کين اهڙو اشارو ٿيو ته توهين ڪنگور وڃو پوءِ پاڻ ڪنگور شريف ويا جتي کين فقيري وسلا مليا جيڪي انهن بزرگن مهراڻ فقير ۽ منار فقير جا هئا پاڻ اتي به صدائون چيائون جيڪي هيٺ ڏجن ٿيون.

مهراڻ ميان بري بر جا، شمعدان ڏيا ٿيا ٿر جا.
آئون تنهنجي پٺاري پيئي، منهنجا سڻ تون سوال سڀيئي.
توتي دست مبارڪ پيئي آهن شاه سچي سرور جا.
مون سان ڪر تون پال پلائي، تنهنجي قبول ٿي هي ڪماڻي،
ننگڙو تون سڃاڻ ننگ پائي، اسين سوالي آهيون تنهنجي درجا.
مونڪان وقت لکين ڪئين ويڙا، مون ڪم ته ڪچا سڀ ڪيڙا،
مون تي حرف هزارين ٿيڙا، هن پاڪ ڌڻي پرور جا.
تنهنجو آيو سوالي منار ٿي، هت آسي مگت مگهار ٿي،
تنهنجي در تي پنڻ پينار ٿي، ڪج مقصد پورا مون اندر جا،
۽ اتي ئي پنهنجي همنام بزرگ تي هيئن چيائون.
سڻ ميان سوال فقير منار.

ڪنگور جا ڪامل نام دار نامل ديس پرديس منجه تنهنجي پچار.
هند سنڌ چين ۾ روءِ زمين ۾ تنهنجي چوڪي ڏين چوڌار.
تنهنجو مون تي نالو ڪج برحالو سڀ دم لهجان تون سار سنڀار.
"منار" ته مدامي سنڌي سلامي ڍڪج اسان جا عيب اپار.
پوءِ پاڻ اتان (1) هالا شريف روانا ٿيا. اتي مرشدن جي زيارت کان مستفيض ٿيا ۽ اتان پاڻ سيوهڻ شريف آيا جتي کين لال سائين جي امر سان قلندري سانگه پهايو ويو ۽ اتي پاڻ هي ڪلام چيائون.

جهولي جهولي ميان لال قلندر قادر ڪلنگيءَ وارا.
تو در نانگا روز نجن ٿا جنيجي مستو مست تنوارا.
نرمل توکي سڀ نڪت نمڻ ٿا سج چند ڪٿيون ۽ تارا.
توڪي شينهن به سلام ڪن ٿا تنهنجا نون ڪنڊن منجه نارا.
محر ڪري "منار" سان ميان اچي پهرائج پئينارا.

بهر حال سندن همعصرن جو جوڻ آهي ته فقير صاحب جن پورا ٻارنهن سال سير سفر ۾ گذاريا هنڌ ۽ سنڌ جو وڏو حصو پيرن هيٺان ڪڍيو. ليڪن ڪتاب جي طوالت جي ڪري اسان هتي نٿا ڏيئي سگهون اهڙي خاطري اسان کي سندن رسالي سدائي (2) مان ملي ٿي ٻارنهن سالن جي طويل سفر کانپوءِ پاڻ واپس ڳوٺ پهتا. عمومن هالا شريف ۽ ٻين مسافرين تي به پيا ويندا هئا. پوءِ فقير فقرا جو هتي تمام گهڻو اچڻ وڃڻ شروع ٿيو.

فقير صاحب جن جا طالب

۱- دائود فقر مگڻهار اصل احمد آباد (انڊيا) جو وينل هو اتان اچي ڳوٺ (۱) جوهيلي ۾ سيد روشن علي شاه (2) جي خدمت ڪرڻ لڳو. هڪ دفعي شاه صاحب وجد ۾ اچي دائود فقير کي چيائون ته تون هاڻ وڃ، هتي تنهنجي لاءِ ڪجهه به ناهي ۽ ڪاڻي راجڙ ۾ منار فقير وٽ تنهنجي امانت آهي ۽ هو حڪم موجب ڪاڻي راجڙ پهتو ۽ هميشه لاءِ منار جو ٿي ويو، جيئن ته دائود فقير مگڻهار هو ۽ راجداري ته سندس گهر جي شيءِ هئي پر منار فقير جي صحبت کيس رڳين ريتو ڪري ڇڏيو. ۽ منار فقير جي صحبت ۾ شعر چوڻ شروع ڪيائين جيڪو تمام پڪو ۽ پختو آهي، سندس ڪجهه شعر قلمي صورت ۾ درگاه منار فقير تي لکيل آهن ۽ فقير صاحب سان اڪثر مسافرين تي گڏ هوندو هو. سندس شعر جو نمونو هيٺ ڏجي ٿو.

ميان منار اڄ اوري، ٽڪيءَ جي آءُ ملج ٿوري.
طالب جي تار اٿم تنهنجي لولي مون کي يار اٿم تنهنجي،
محبت مهار اٿم تنهنجي ڇت ۾ چاه ويون چوري.
آئون تنهنجي آسري آهيان وڏو ٿي ڀروسو پايان،
سينو ڪهڙو توسان ساهيان مون منجه طاق ناهي توري.
اچي مل يار من مهڻا ڪرم ڪرتون قلب ڪهڻا،
سنت توکي ڏيان سهڻا ڪلهن تان سر سندر ڪوري.
دائود، چئي ٿو مٿان جاني ڪريان سرساه قرباني.
صدق سؤ وار هيءَ ٻانهي گولي سر پنهنجو گهوري.

آخر هڪ دفعي دائود فقير جا مائٽ دائود فقير وٽ آيا چيائون ته هل ته تنهنجي شادي ڪرايون دائود فقير کين جواب ڏنو ته نڪاح تي نڪاح ڪو نه پوندو، آئون به ڪن جي پڪي پئجي چڪو آهيان. تنهن تي دائود فقير جي مائٽن فقير منار کي چيو ته توهان سمجهايو ته شادي ڪري، پاڻ دائود فقير کي سڏ ڪري چيائون ته ابا نبيءَ جي سنت کان انڪار ڪو نه ڪبو ۽ تون وڃين شادي ڪر.

سچو طالب مطلوب جو حڪم مڃين مائٽن سان روانو ٿيو اتي سادي

جا ڏينهن ڄڻا ڪيا ويا، عين شادي واري ڏينهن کيس وهنجاري ميندي موڙ سهره وغيره ٻڌي کيس نڪاح لاءِ وٺي آيا پاڻ چيائين ته ترسو مونکي يڪتارو آڻي ڏيو ته آئون هڪ ڪلام چوان کيس يڪتارو آڻي ڏنو ويو ۽ پاڻ هيٺيون ڪلام چيائين.

آهيان منجهه غير جي درياهه اڪارج يا رسول الله.
گناهين کيس غرقاني تون ڪر مشڪل آساني،
مون کي تنهنجي پاڪ پيشاني ڏيڪارج يا رسول الله.
هتان منهنجي ڏوه هزار تيل چير ڪلمون توتي ڪامل،
مون کي مجلس تو مرسل وهارج يا رسول الله.
سئج منهنجا سوال هي ڪارون لهج سڀ وقت ۾ سارون،
مون تان ملڪن جون يلڪارون تون تارج يا رسول الله.
آهيان سوالي اوهان جي در جو مگت ”مننار“ سرور جو،
پيالو حوض ڪوثر جو پيارج يا رسول الله.

ڪلام ڳائيندي پاڻ وجد ۾ اچي ويا ۽ ڪلام ختم ٿيڻ سانئي سندن دم پرواز ٿي ويو. اها خبر جڏهن مننار فقير کي پيئي ته کين سخت صدمون رسيو ۽ دائود جي يادگيري ۾ پاڻ ڪجهه ڪلام چيائون جن مان هڪ ڪلام هتي ڏجي ٿو.

اي منهنجا دائود دل جا يار ويهه م!

آءُ تون وري توري ساعت ناسري.

ساري سونهن منجهه ورونه منهنجو ته ماه ويو ڳري،
توريءَ حال ۽ احوال ظاهر چوان نٿو ذري.
ڪو دم دور مونڪان ڏور وڃي تڪ م تون ٿري،
اچ هان ڪر رهاڻ تان من دل پئي ٿري.
تو سان يار ڪا چمار مون تان گزر هئي ڪري،
مڱـ هـ ا ر ٿي م ڌار جدائي تو چو ڌري.
پون پور سوين سهر چاڪن دل ڪئي چري،
چئي ”مننار“ درد وار مٿان هت آئون وڃان مري.

دائود فقير کي سندس ڳوٺ احمد آباد بڙودا ۾ دفن ڪيو ويو آهي

سندس درگاهه آهي جتي هر سال ميلو لڳندو آهي.

احمد فقير (1) ذات نڌا معلوم جو به فقير صاحب جن جو طالب هو ۽

فقير صاحب جن جي صحبت ۾ رهڻ ڪري شعر به چوڻ لڳو هو.

جن مان هڪ ڪافي ۽ ٻه بيت هيٺ ڏجن ٿا.
سچا سرتاج سرور شاهه مونسين مدارت ٿي همراهه.
سڻ منهنجي آزي اچي ٿي راضي عرض قبول ڪر نام الله.
اصل کان آسي آهيان پياسي ڪين وساريان منجهئون ساهه پساهه.
ناڪس نمائو عيبن هائو اميد نه لاهيان تنهنجي منجهان درگاهه.
”احمد“ اهڙو پرين ڪج پنهنجو ڪرڪا نوازڻ جي نوح نگاهه.

ڄام چنيسر دا سڙا وارث منهنجا ور،
بخش مدايون منهنجيون ڏاڍا ڪر نه ڏمر،
ڪنڙو قسمت سان آئي زال ڪٿي زيور
سڻي مقال مٿين جي هلي ويس هيڪر،
پير ڪا نه خبر نه ته هائي وجهان هار ڪي.

هائي وجهان هار ڪي ساڙيان سڀ زيور،
داغ نه ڏجن ڏاسڙا ميان ڄام چنيسر،
جي لکيا امر ۾ احمد چوي سي ٿيڙا سور ٿمر،
پير ڪا نه خبر نه ته هائي وجهان هار ڪي.

چيڙ فقير پيل، اصل ويٺل خيرپور ميرس جو هو ۽ پوءِ ڪجهه وقت
(1) سدا واهه تعلقي نوابشاهه ۽ انڪان پوءِ پيراني ۾ اچي رهيو. تمام سٺو
ڳائيندڙ هو هڪ دفعي هن فقير صاحب جن جو هڪ ڪلام ٻڌو ۽ دل ۾ خيال
آيس ته ان شاعر سان ملجي، سو پاڻ پڇا ڪري کائي راڄڙ پهتو، فقير صاحب
جن ان وقت سرهاڙي (2) جي ڳوٺ ۾ ترسيل هئا، پاڻ ڏس پڇي اوڏانهن روانو
ٿيو اتي وڃي فقير صاحب جن جي باري ۾ پڇيائين اهڙو اطلاع ڪين ڏنو ويو ته
ٻاهر هڪ ماڻهو اوهان جي پڇا ڪري رهيو آهي پاڻ هڪدم نڪري آيا، فقير
صاحب جن جا پير ۽ مٿو ان وقت اڳهاڙا هئا ۽ چيڙ فقير کان رسمي خوش خير
عافيت بعد پڇيائون ته ڳائيندو آهين چيائين ته ها سائين، چيائون ته ٻڌاءِ ته چيڙ
فقير ان وقت خوش خير محمد فقير هيسباڻي جو هي ڪلام جهونگاريو.

واھه واهه سير حسن دم دم دا هي ڪاڻ عاشقان باغ ارم دا هي.
ڪلام جون ٻه مصرائون چيائين ته فقير صاحب جن چيو ته، بس بس
هلو ته هلون مڪان تي ايئن چئي پاڻ اڳ ۾ روانا ٿيا ۽ چيڙ فقير به ساڻن گڏ
روانو ٿيو، اڌ پنڌ تي پڇيائين ته قبله اوهين جتي نه پائيندا آهيو يا پتڪو نه ٻڌندا
آهيو ڇا، پاڻ چيائون ته پهريندا آهيون پر.... پوءِ پاڻ مڪان تي اچي رسياءِ
همراهه ڪي گهوڙي تي موڪليائون جو جتي ۽ پتڪو ڪٿي آيو.

ڪلام منشار فقير

پهرين ملاقات ۾ حيدر کي پيوند سڃي ويا ۽ هميشه لاءِ منشار جو نالو
وٺو. حيدر کي منشار فقير جي درٻار جو خاص الخاص ڳاڻو چئجي ته وڌاءُ نه ٿيندو
سرگرم، موسيقي جي اصولن کان پوري طرح واقف هو فقير منشار سندس هر طرح
هو خيال رکندو هو سندس ڳائڪي جو منفرد انداز هو. ڇيڙ فقير منشار فقير، جي
وفات کان هڪ سال پوءِ به حياتي هو ۽ 1354 هجري ۾ وفات ڪيائين ۽ کيس
درگاه منشار فقير تي، فقير صاحب جي پيراندي رکيو ويو.

الهڏنو فقير ماڇي وينل ڳوٺ جعفر خان لغاري تعلقو سنجھورو
شروعات ۾ سٺو راڳيندڙ هو فقير منشار جو هڪ ڪلام ٻڌائين، ان کان متاثر ٿي
خاص پنڌ ڪري ڳوٺ کائي راڄڙ پهتو، اهو خيال ڪري ته اهو شاعر ڏسجي
جنهن اهو سخن پيش ڪيو آهي.

جنهن ڪلام کان الهڏنو فقير متاثر ٿيو ان جو ٿلهه هتي پيش ڪجي
تو سڄو ڪلام اڳتي (1) رسالي ۾ پڙهندا.

برهه بادشاهه جا ڌاڄا ڌڄي ويا،

نينهن جا نغارا نوبتون وجود ۾ واڄا وڄي ويا.

پاڻ فقير صاحب سان ملاقاتي ٿيو، ۽ عرض ڪيائين ته دعا ڪريو ته
آئون به شعر چوان فقير صاحب جن کيس چيو ته الله ڪندو تنهنجو به سخن سٺو
ٿيندو، انهيءَ دعا جو اهو اثر ٿيو جو الهڏنو فقير سٺو شاعر ٿيو (1) ۽ سندس
زبان اهڙي ڳلي جو پاڻ هر ڳالهه رواني سان شعر ۾ چئي ويندو هو، سندس شعر
تمام سٺو آهي نموني خاطر هڪ ڪلام پيس ڪجي ٿو.

الف جي عاشق عبادت ٿا اندر ۾ ڪن اُڀار.

عشق الڪ سان انهيءَ جو انهن تي اڳي جا آر.

بي برهه بلاهه برابر بيرنگي بيحد بيان،

بيڪه بيسر ۾ بلاشڪ باري بانڪابر بهار.

ترڪ ڪندا طالب طمع کي توڪلي تارڪ تمام،

تند توحيدِي طلب سان ڪن تون تون جي تنوار.

سي سدا صادق صديقي صاف صوفي سربسر،

سري ۾ سو سر سڃاڻن ساءِ ساميڙا سچار.

جي جفا ڏيئي جان کي ٿيا جنگ جوڳيڙا جوان،

جگر جوشي جن جلایا جهاتي پائي منجهه جبار.

الهڏنا، هو حقيقي حال وارا هر هميشه،

هڻن حلقه هيءَ هو هو حب سان هر دم هشار.

انهي ڪلام مان سندس شاعري جو اندازو لڳائي سگهجي ٿو ته پاڻ
ڪيترا پڪا ۽ پختا شاعر هئا ۽ پاڻ ڪافي وقت فقير منشار سان سفر ۽ حذر ۾ گذ

رهيا.

الهڏني فقير اٽڪل 80 ورهين جي عمر ۾ تاريخ 2 ذوالحج 1381 هجري بروز اربع پنهنجي ڳوٺ جعفر خان لغاري ۾ جهان ڇڏيو. ۽ کيس سندس وصيت (1) مطابق درگاه منار فقير تي دفن ڪيو ويو. پريل فقير پٺارو، هي منار فقير جي خاص ڳاڻي ڇيڙ فقير جو پٽ هو جنهن جو احوال اڳ ۾ اچي چڪو آهي.

پريل فقير پنهنجي سوانح عمري پراڻ لکي ٿو ته منهنجو جنم 1911ع ۾ پارسي ڳوٺ ۾ سدا واه تي ٿيو، 1927ع ۾ آئون سنڌي ست درجا پڙهي نڪتس ۽ ڪجهه وقت پوءِ شاعري ۾ پنهنجو استاد منار فقير کي ورتو، ۽ منار فقير جي معرفت ۽ دست مدد سان سجاده نشين درگاه هالا شريف حضرت مخدوم غلام محمد گهوٽ جي دست بيعت ٿيس ۽ ان کانپوءِ ساري هندستان جو سير ڪيم ان کانپوءِ منهنجي استاد منار فقير جن لاڏاڻو ڪيو، انکان هڪ سال بعد منهنجي پيءُ ڇيڙ فقير به جهان ڇڏيو ۽ 1939ع کان 1941ع تائين پنهنجو (2) رسالو قلم بند ڪيم.

پريل فقير چوٽي جو شاعر ۽ سٺو ڳائيندڙ به هو پريل فقير 1950ع ۾ وفات ڪئي ۽ کيس سندس پيءُ ڇيڙ فقير جي پاسي ۾ دفن ڪيو ويو.

سندس ڪلام جو نمونو هيٺ پيش ڪجي ٿو.
 اوري ڏس اثبات اندر ۾ آدم سر الله اٿئي.
 آدم سر الله اٿئي شاهد ڪلام الله اٿئي.
 فذڪروني از ڪر ڪم قادر ڪرم الله اٿئي،
 ونحن اقرب ويژ وسندڙ واحد وجهه الله اٿئي.
 انا احمد بلاميمي راض رسول الله اٿئي،
 لحمك لحمي جسمك جسمي عاشق اصد الله اٿئي.
 بشري بازي يار بنائي بيڪ بڪا بلاه اٿئي،
 ان الحق اظهار الائن سهڻي صاف صلاح اٿئي.
 پڙهج پريل، ٿي پيچ پسڻ جي فرض فنا الله اٿئي،
 آڙه عشق بره جي پڙڪي جوش جلال الله اٿئي.

پريل فقير ڪافي تعداد ۾ ڪلام چيو اٿس جنهن ۾ ڪافي بيت، سي حرفي مناجات غزل شامل آهن سنڌي کان علاوه هندي، سرائڪي ۽ اردو زبان ۾ به ڪلام چيو اٿس جن ۾ ڪافي (1) ڪلام پاڪ جون آيتون به ڪم آنديون اٿس، پاڻ ”پئينار“ تخلص ڪم آڻيندو هو. پريل فقير پنهنجي هڪ ڪلام ۾ فقير صاحب جن جي اولاد ۽ طالبن جو ذڪر ڪيو اٿس جو هتي پيش ڪجي ٿو.

مهر ڪئي موليٰ مٿي منار تي مالڪ منان،
 نينهن جي نيهي نهي سان نيڪ ٿيو نوري نيشان،
 ريت جنهن رند ٿا رهن هر هر هلڻ ان حال تي،
 درس دولهه جو دليئون ديڪيو جنهن دائر دوکان،
 پٽ جنهن جو پير بخش سو پي فقر ۾ هو فنا،
 وري ان سندا آهن پٽ سرت جا سالڪ سڌان،
 ولي بخش تن ۾ وڏو آهي اهو ڏاڳن نشين،
 ٿو ننڍو مٿولود چئي محمد قبول جوئي جوان،
 دائود به دلبر جنهن جو خاص هو خدمت ڪندو،
 احمد مڱڻ محبت تنهنم هوا سدا ساعل سجان،
 جميل ۽ حمير هوندا هئا انهي حب حال ۾،
 ٽيون لؤنگ ۽ چوٿون چيڙ پئي سي به آهن سک سمان،
 اسماعيل ۽ الهڏنو خير محمد بيگ پي،
 گلڻ ڏنو ۽ جڙيو خميسو سي ڪن گانو گيان،
 حڪيم پي حب ۾ هميشه موڏيو ميگهواڙ پڻ،
 بالڪا پيا پي گهڻا هي مختصر مون ڪيو بيان،
 سرت علي شير و سڌائين قرب جو ڪاڍو رڪن،
 احمد نواز بي ٿو اچي پرديس مان مانجهي مهمان،
 ”پريل“ پڻ پينار پياسي آهي سدا سک سوز ۾،
 ٿو گهري دائر دعا تان منجهه رهان محبت مڪان (1)

مڪان جي تعمير

هڪ دفعي مخدوم محمد زمان سرڪار سائين 14- سجاده نشين درگاه حضرت مخدوم نوح عليه رحمته جن ناري جي سفر تي نڪتا سفر ڪندا ڪاٿي راڄڙ پهتا ۽ انهيءَ جاءِ تي تنبو لڳايا ويا، جيڪا جاءِ فقير صاحب کي حضرت پکن ڏئي رحمته الله عليه جن سندن آخري آرام گاهه لاءِ ڏسي هئي. ان کان ڪجهه وقت پوءِ فقير صاحب جن ان جاءِ تي قبو ۽ مسجد تعمير ڪرايائون باقي سڀ تعميرات سندن پوٽي مرحوم فقير ولي بخش جن ڪرائي.

سندن شاعري

منار فقير جو شعر آفاقي ۽ الهامي آهي، منار شعر جي ڪيترن صنفن ۾ ڪلام چيو آهي. جيئن ته ڪافي، بيت، مدح مولود مناجات، مرثيو، ڏهرسي حرفي لولي وغيره هتي اسين هي ڳالهه فخر سان لکون ٿا ته سنڌ جي گذريل شاعرن مان ڪلام جي تعداد تي نظر وجهي ته سچل سرمست کان پوءِ ٻيو نمبر منار فقير کي ڏبو ته وڏاءُ نه ٿيندو، پاڻ چار رسالا مڪمل ڇڏيا اٿن.

- ۱- رسالو خدائي - جيڪو اوهان جي هٿن ۾ موجود آهي.
 - (2) رسالو مرتضائي (سو به ٻيو دفعو ڇپجي چڪو آهي)
 - (3) رسالو رهنمائي - ٻيو دفعو سروري پبليڪيشن طرفان ڇپيو)
 - (4) رسالو سدائي - (جيڪو قلمي صورت ۾ موجود آهي)
- سندن ڪيترو ڪلام قلمبند نه ٿي سگهيو ۽ عام محفلن ۾ ٻڌجي تو جهن جي گڏ ڪرڻ لاءِ ڪوشش جاري آهي.

منار فقير جو شعر نهايت پختو پڪو ۽ سلوٽو آهي، منار فقير حسن عشق کي به گهڻو ڳايو آهي، پر انکي شريعت ۽ تصوف جي قيد ۾ رکي ڳايو اٿس منار ته وڏائي ڄاڻي ڪو نه سڄي شاعري ۾ پاڻ کي ڀٽ پان منگت بي پهچ لاچار مڱهار ۽ سوالي سڏيو اٿس. منار فقير هم اوست کي به گهڻو ڳايو پر دم خدائي کان پري گهڻو پري! ان جو اندازو سندس هنڪلام مان لڳائي سگهجي ٿو.

خاڪ جي چولي ۾ جو ٻولي اهو آواز الائي ٿو ڪير،
 آواز سڻي ٿو ڏسي پسي ٿو ههڙا هنر هلائي ٿو ڪير.
 الانسان سري و اناسره اهڙا لفظ لکائي ٿو ڪير،
 ونحن اقرب ويساهم ڪريو سڀ رڳ منجهه سمائي ٿو ڪير.
 والله بڪل شيء محيط سڀ ۾ سير ڪمائي ٿو ڪير،
 ڪل جي ڪايا ۾ قدرت جو نوبت ناد وڄائي ٿو ڪير.
 انا احمد بلاميمي ٻولي هيءَ ٻڌائي ٿو ڪير،
 مير جو اولو ڪير ڏيکي ٿو محمد نام ڌرائي ٿو ڪير.
 عاشق ۽ معشوق بنايو اڪيون اکين سين لائي ٿو ڪير،
 محبت باهه برهه جون باهيون دل ۾ درد دکائي ٿو ڪير.
 صورت ۾ صبحان لذيت پايو رمز رکائي ٿو ڪير،
 رنگ ۾ بي رنگ رليو رل مل پنهنجو پاڻ لکائي ٿو ڪير.
 هر مظهر هر جوڙ جنس ۾ بازي هي بنائي ٿو ڪير،
 سالڪ هوئي ڪو سڄائي سمجهي ته محبت مينهن وسائي ٿو ڪير.
 مور اصل ”منار“ ته ڪونهي هي قلبئون ڪافيون ڳائي ٿو ڪير،
 ڳول ڳجهارت ڳالهه انهي جي سمجهه سلوڪ سڻائي ٿو ڪير.
 منار فقير توحيد به وحدانيت ۽ توحيد واري رنگ ۾ ڇڻي آهي. سندس هن رسالي جو پهريون ڪلام.

اول الله جي تعالٰيٰ ڪلني ڪتابن ۾،
 ٿا چون ارڙهن هزار عالم ۾ آهي بي انت بي معالم،
 ناهي قدرت جو لکي قلم اهو سڄوئي بي انت بابت ۾.

جيڪا خلقت خداوند جي ڪن سڀئي ساراھ خاوند جي،
 تہ بہ بوي ڪل ڪانہ تن حد جي توڙي صالح ثوابن ۾.
 آھي قدرت سندس ڪافي ڪندو تنھنجي ڪير دريافي،
 ڪڏھن موڙھنڪي ملي معافي ۽ ڪڏھن انبياء عتابن ۾.
 توڙي پڙھيا پير پيغمبر توڙي عاقل ۽ اڪابر،
 توڙي سلطان ۽ سڪندر ٿو اچي هر ڪو حسابن ۾.
 ميان منار ڪر زاري پائي گل پاند ڳچي ۽ ڳاري،
 تنھنجو وس ناھي اختياري تون بہ وڃين ٿيندين خواب خوابن ۾.

عام طرح چيو ويندو آھي تہ شاعر ٻوليءَ جو محتاج آھي پر منار جي
 تہ ٻولي محتاج آھي منار فقير چئن ٻولين ۾ شاعري ڪئي آھي. سنڌي ھندي
 ۽ سرائڪي ۽ اردو سنڌي تہ سندس مادري زبان ھئي پر ان جو اندازو ان مان لڳائي
 سگھجي ٿو تہ انھن زبانن تي پورو پورو عبور رکندو هو جو انھن ۾ رواني سان
 شعر چيو اٿس منار جي سنڌي زبان ناري ۽ ۽ ڪس واري زبان استعمال ٿيل آھي،
 ان کان علاوه ڪٿي ڪٿي ڪافي قرآني آيتون سٺي انداز ۾ آندل آھن. ان انسواءِ
 داستان جون ڪافيون تہ پوري طرح رسم ۽ سماج تي مشتمل آھن جيڪي سنڌي
 قوم ۽ ثقافت جي عڪاسي ڪن ٿيون جيئن تہ سورٺ ۾:

عاج ٻانهين پڇڻ

راج جي ريت نہ مٽڻ

ابجد علم پڻ

ڳجهيون ڳالھيون يار سان ڪرڻ

جان ۾ جميعت نہ اچڻ

بدڪاري جو ڀرم رکڻ وغيره

منار ۽ علم موسيقي

منار فقير علم موسيقي جو ماهر هو ان جو اندازو هن ڳالهه مان
 لڳائي سگھجي ٿو تہ عمومن سنڌ جي اڪثر شاعرن جو شعر داستانن ۾ چيل آھي
 ليڪن منار فقير جي شعر جي هيءَ انفراديت آھي، شعر ڪهڙي بہ داستان جو
 هجي ليڪن انکي ٺھڪندڙ راڳني ۾ رکيو ويو آھي. سندن تمام ڪلام سر ۽
 راڳين تي مشتمل آھي ان مان ظاهر آھي تہ منار علم موسيقي جو ماهر هو سورٺ
 ۽ راڻو، سنڌ جون مخصوص راڳيون انھن پر جيڪڏھن ان داستان جي ڪافي
 بيروي يا لوڙاڻو يا جنھن بہ راڳي ۾ ٺھندڙ آھي ان ۾ چئي وئي آھي ۽ پوري ڪلام
 کي راڳين جي حساب سان رکيو ويو آھي.

عبادت ۽ رياضت

فقيه صاحب جن روزي نماز ۽ ذڪر جا پابند هئا ۽ هميشه سندن

دستور هو نه مرشد کان مليل زڪر سهروردي طريقي موجب صبح ۽ شام باقائده ڪي سان ادا ڪندا هئا نماز جا ايتري قدر بابت هئا جو بيماري جي حالت ۾ اسان نماز ادا ڪندا هئا. رات جو بويون پهر عمومون زڪر ۽ تسبيح ۾ گذاريندا هئا.

سندن پوشاڪ

پاڻ عمومون سائو گيزو يا نيرو پهرڻ ۽ آسماني نيري رنگ جي سلوار پهريندا هئا ۽ پٽڪو سائو گيزو يا ڪاري رنگ جو کڻي نما پٽڪو ٻڌندا هئا ۽ ڪاري کڻي هميشه پاڻ سان گڏ رکندا هئا سفر ۾ عمومون ڪنڌري، بيراڳڻ، ناد، سنڪ، جهولي، ۽ ڪشتي، پاڻ سان گڏ ڪندا هئا. جيڪي هينئر به سندن پوين وٽ موجود آهن.

سندن وفات

جيئن ته فقير صاحب جن پنهنجي حياتي ۾ پنهنجو مقبرو ۽ ان ۾ حد مبارڪ نهرايو هئائون ڪڏهن ڪڏهن ڪجهه وقت ان ۾ سمهندا به هئا. ان مان ثابت آهي ته پاڻ موت کي هر وقت ياد رکندا هئا.

1- شوال سن 1353 هجري عيدالفطر نماز پڙهي عزيز اقارب ۽ سڄي جماعت کي مڪان تي وٺي آيا ۽ پنهنجي آخري آرام گاهه تي بيهي کين چيائون ته هي جاءِ اسان جي آخري جاءِ آهي ۽ پاسن ۾ به جايون ٿينديون جيڪي آئون پنهنجي ٻنهي پوٽن کي ڏيان ٿو.

(چو جو سندن فرزند سندن حياتي ۾ وفات ڪري چڪو هو جنهن جو ذڪر اڳتي ايندو) تنهن تي سندن وڏي ڀائي هاجي مير حسن کين چيو ته الله سائين اوهان کي وڏي حياتي عطا ڪري. اوهين ته بلڪل نيڪ ٺاهيو. پوءِ اهڙيون ڳالهيون چو ٿا ڪريو پاڻ فرمايائون ته آئون هاڻ اوهان وٽ صرف ڏهن ڏينهن آهيان مون گهري محرم جي ڏهن تاريخ هئي پر هاڻ ٿي شوال جي ڏهن، جيئن ته پاڻ پنهنجي هڪ مرثي ۾ چيو اٿن ته:

ماه محرم جي ڏهن تاريخ ۾ شل دم ڏيان.

حب رڪي حسين ڏي روئندي هتان راهي ٿيان.

نائين شوال تي کين معمولي بخار آيو ۽ پاڻ شامجي وقت پنهنجي سڀني عزيزن ۽ ڳوٺ وارن کي گهرايائون ۽ کين چيائون ته اسان کي پنهنجي ملڪ وڃڻ جي خوشي آهي ۽ پٺيان روئجو متان ۽ نيڪ نصيحتون ۽ دعائون ڪيائون سومهڻي مهل سڀني کي چيائون ته هاڻ وڃين آرام ڪريو ۽ اسان به آرام ٿا ڪريون، ٻيا سڀ ويا هليا ليڪن سندن وڏو پوتو فقير ولي بخش مرحوم سندن خدمت ۾ رهيو پوئين رات فقير ولي بخش مرحوم کان پڇيائون ته رات ڪيتري آهي، پاڻ جواب ڏنائون ته پهر کن رات آهي پاڻ وضو ڪيائون ۽ فقير ولي بخش مرحوم کي

ڪلام منار فقير

حيائون ته ڪير پياريو، انوقت فقير ولي بخش جن ڪين ڪير آئي ڏنو پاڻ ڪير بي
سولا ٿي سٽا ۽ چيائون ته هاڻ اسانجي مٿان ٿيڙ وجهي ڇڏيو ۽ پاڻ ڪلمون پڙهڻ
شروع ڪيائون ۽ ڪلمي پڙهندي سندن دم پرواز ٿي ويو. (انا الله وانا عليه
راجعون).

سندن اولاد

مرحوم منار فقير کي صرف هڪ ئي پٽ قدرت جي طرفان عطا ٿيو،
سندن نالو پير بخش رکيو ويو ڪين مختصر تعليم ملي فقيريءَ جو فيض ڪين
پنهجي والد مرحوم فقير منار کان مليو، پاڻ حضرت مخدوم نوح رحمته الله
عليه جي 14 سجاده نشين مخدوم محمد زمان سرڪار سائين کان ذڪر بيعت
ورتائون مٿن مرشدن جي تمام گهڻي شفقت هئي، پاڻ تنسيبي سماع ۽ ذڪر جي
محفلن ۾ روح روان هوندا هئا. ڏهر تمام سٺو ڏيندا هئا، فقير پير بخش جهڙو
ڏهر اڄ تائين ڪنهن به نه ڏنو آهي، سرڪار محمد زمان سائين جن جو اهو حڪم
هوندو هو ته سفر ۾ فقير پير بخش موجود هجي ته اتي پيو ڪو به ڏهر نه ڏي.
پاڻ به شاديون ڪيائون ۽ ڪين به پٽ تولد ٿيا هڪ فقير ولي بخش ۽ ٻيو فقير
قبول محمد، پاڻ عين جواني ۾ وفات ڪيائون ان وقت فقير ولي بخش جي عمر 4
سال ۽ قبول فقير جي 2 سال هئي. سندن وفات جو فقير منار تي وڏو اثر ٿيو،
نوجوان ۽ اڪيلي پٽ جي وفات جي ڪري منار فقير تي ڇا نه گذري هوندي! پر
پاڻ سڀ صبر سان سنئون ۽ رب جي رضا تي راضي رهيا.
فقير منار جن سڄو سارو وڻجارو سندن فراق ۾ چيو جو هن رسالي ۾
موجود آهي، هتي هڪ ڪلام جو ٿلهه پيس ڪجي ٿو.

پڳهه چوڙي پنڌ پيا مـون ويئي وڻجارا،

اي ميان آئون روئندي ويئي رهجي ڪاڻ پيئڻ ٿيا ڪارا.

فقير صاحب جن پنهنجي ٻنهي پوٽن جي پرورش ڪئي ۽ ٻنهي پوٽن
جون شاديون سندن حياتي ۾ ٿيون ۽ ٻنهي پوٽن جو اولاد پاڻ ڏنائون.

سندن سجاده نشين

جيئن ته فقير صاحب جن جو اڪيلو فرزند سندن حياتيءَ ۾ ئي وفات
ڪري ويو هو، جنهن ڪري منار فقير کان بعد سندن سجاده نشين سندن وڏو
پوٽو فقير ولي بخش مرحوم ٿيو جنهن مٿاهني ۽ مڪان جي پوري سنڀال ڪئي،
موجوده رسالي کي گڏ ڪرڻ ۽ ترتيب ڏيڻ ۾ سندن وڏو هٿ هو پاڻ حضرت
مخدوم نوح عليه رحمته جن جي 16 سجاده نشين حضرت مخدوم غلام محمد
سائين جن کان ذڪر تحليل ورتائون پاڻ سٺا شاعر هئا سندن مفصل سوانح حيات
۽ سندن ڪلام ڇپجي رهيو آهي، جو انشاء الله جلدي منظر عام تي اچي ويندو،
پاڻ بنا ڪنهن علالت جي تاريخ 29 محرم چنبر جي رات 1404 هجري تي راه

رباني دانهن راهي ٿي. کين هڪ فرزند فقير ولي محمد آهي جيڪو هن وقت سجاده
سمن آهي (سل خدا کين وڏي حياتي عطا ڪري) پاڻ پنهنجي وڏن جي دستور
موجب فرائي رنگ کي وٺيو ٿا اڃن ۽ هن رسالي ڇپرائڻ ۾ پاڻ دل و جان سان
ڪوشش ورتائون. کين خدا ئي فرزند عطا ڪيا آهن (سل خدا کين عمر خضري ۽
بخت سڪندري عطا ڪري) (1) فقير محمد بخش جيڪو ننڍي عمر هوندي
پنهنجي والد سان هر ڪم ۾ ٻانهن ٻيلي آهي. (2) ميان لطف علي عمر 12 سال
جيڪو اسڪول ۾ زير تعليم آهي. (3) خادم علي جنهن جي عمر 6 سال آهي.
سنڌي ۾ چوڻي آهي ته ڀاڳين جا ڀاڻا خالي ڪونه ٿيندا خدا ڪندو ته هي مٿڻو
تا قيامت آباد هوندو آهي.

مون ته بسم الله چئي آهيان سان جهولي جهلي.
من سنڌيون ”مننار“ چئي پنيون مرادون ٿي پلي.

احقر

غلام ڪريم شر

تگوسر

حضرت فقير منار سائين متعلق چند روايتون

فقير محمد بخش راجڙ "ضامن"

حضرت منار فقير راجڙ رحمت الله عليه جن پنهنجي وقت جا مشهور بزرگ
۽ گذر ۾ اسان سندن شخصيت ڪنهن به تعارف جي محتاج ڪانهي. سندن سوانح
حيات ۽ صيل سان سندن شعر جي مجموعي رسالي خدائي ۾ اچي چڪي آهي.
ڪين پنهنجي مرشد مخدوم امن محمد پکن ڌڻي عليه جن کان ان وقت فيض مليو
جڏهن پاڻ دنيا مان وصال ڪري چڪا هئا ۽ ڪين خواب جي ذريعي فيض حاصل
ٿيو اها به هڪ انوکي ڳالهه جنبي شايد اهڙي طرح جي عنايت جي ڪنهن ٻئي سان
نه ٿي هجي سندن زبان تي ڪافي وقت اهو تاثير رهيو جو جيڪي به زبان مبارڪ
مان جيئن فرمائين ٿيون تيئن وڃن ان ڳالهه مان ڪافي ماڻهن کي نفعو ۽ نقصان ٿيا
آخر اها خبر قبله مرشد مخدوم پرو ڄام سائين عليه رحمت الله جن کي پئي ته پاڻ
ڪين گهرائي دعا ڪيائون ان بعد پاڻ زبان تي ڪافي ڪنٽرول رکندا هئا جي نه ته
خوش طبعي ۾ چيل ڳالهه يا شعر مان به ڪافي ماڻهن کي نقصان ٿي پوندا هئا
پاڻ فرمائيندا هئا ته اسان کي مجذوبيت مان ڪڍي سالڪائيءَ ۾ پروڄام سائين
جن آندو ان واقعي جو ذڪر هڪ ڪافي ۾ ڪرڻ فرمائين ٿا ته :

تل : سک صبر نه ڏي مون کي لئون ڪيئن لڪائين
تڏهن دانهن درد جي ڪريو ٿو پڙهڪيو ٻڌائين
۲: باقي ٻاهر نه ڪڍج اڃا منع ڪيئون مون کي
اها نصيحت ته گهڻي نڪ پر آئون وس ۾ ناهيان.

فقير سائين وٽان جيڪي معجزانه واقعا ٿيندا هئا تن جو ذڪر رسالي خدائي
۾ سوانح حيات طويل ٿي وڃڻ جي ڪري نه اچي سگهيو فقير ولي بخش سائين
کي ته ايترا واقعا ياد هئا جو وڏو ڪتاب ٺهي پوي ها پر سندن رحلت بعد صرف
چند ڳالهيون جيڪي ياد رهيون سي وڃن پڇيون ان لاءِ هن سال فيصلو ڪيوسين
ته انهن روايتن کي سهيڙي شايع ڪرائجي متان پوءِ اهي گڏ ڪيل روايتون به هٿ نه
اچي سگهن اميد ٿي ڪجي ته فقير سائين سان محبت رکندڙ جن ماڻهن وٽ هن کان
علاوه ڪي روايتون هجن ته روبرو اچي يا خط و ڪتابت ذريعي اهي اسان تائين
پهچائين ميلي جي موقعي تي جملي قرب وارن لاءِ هي تحفو پيش ڪجي ٿو جي
ڪجهه ڪوتاهيون ٿيون هجن ته درگذر ڪندا. جيئن ته سندن زبان مبارڪ اٽلي ٿي
شاعري جي انداز ۾ بالاپڻ ۾ ئي پاڻ جيڪو ڳالهائيندا هئا اهو گهڻو ڪري شعر

جي انداز ۾ ٿي ويندو هو يعني سندن ڳالهائڻ ٿي بحر وزن کان خالي ڪو نه هو هڪ دفعي جو ذڪر آهي ته ڳوٺ ۾ ڪو شادي جو ڪاڇ هو ان ۾ اوجھري جي ڪٽڻ تان ٻن ڌرين ۾ جھيڙو ٿي پيو نيٺ فيصلو ٿي ٻئي ڌرين سندن وڏي پيءُ وڏيري پرچي وٽ آيون جيڪو راڄ جو چڱو مڙس پڻ هو جيڪو ان وقت چني ۾ ويٺل هو. (اڳي ڪاڇ وغيره لاءِ وڏا چنا ٺهندا هئا جن جو ڪافي ڏينهن اڳ ڪم هلندو هو اڄ ڪلهه وانگر شاميان وغيره ڪو نه هئا سڀ ڪوٺيل ماڻهون ان چن ۾ ويهندا هئا)

جتي پيو راڄ ۽ دعوت پڻ موجود هئا وڏيري پرچي حقيقت پڇي ۽ هنن جون ڳالهيون ٻڌي چيائين ته اتي ڪو پيو ماڻهو به موجود هو انهن چيو ته اوهان جو پيءُ منار موجود هو ان کان پڇي ڏسو فقير صاحب جن کي سڏي پڇيائون ته هنن جي جھيڙي مهل توهان موجود هئا سو خبر ٻڌايو ته ڪير ڏوهاري آهن. فقير سائين جن چني جي ٿوڻي کي ٽيڪ ڏيئي اچي بيٺا ۽ شعر ۾ سڄو قصو ٻڌائڻ شروع ڪيائون. اهو شعر ڪي ڪلاڪ پي هلايو ان جھيڙي شعر ۾ جنگ جي صورت اختيار ڪئي.

ڪاڇ جي ماني وغيره اتي رهي ماڻهو شعر ٻڌندا رهيا نيٺ سندن پيءُ مداخلت ڪئي ته ادا هاڻ سر ڪريو پوءِ پاڻ شعر پورو ڪيائون ان شعر ۾ هڪڙي ڌر کي فتح ۽ ٻي کي شڪست به ڏنئون. جنهن ڌر کي پاڻ شعر ۾ فاتح ڪيائون اهي چند ڏينهن ۾ خوشحال ٿي ويا ۽ جن کي شڪست ملي سي ڪجهه ڏينهن ۾ ختم ٿي ويا. سندن زبان مبارڪ تي اهو تاثير ننديڻ کان ئي هو جو جيئن به زبان مبارڪ مان فرمائيندا هئا تيئن ٿي ويندو هو.

هڪ دفعي جو ذڪر آهي ته وچين نماز جو وقت هو پاڻ ڳوٺ ۾ ڪجهه ماڻهن سان ويٺا هئا ته قيصر نالي راڄڙ (جيڪو هينئر ميرپورخاص جي مشهور زميندار حاجي قيصر راڄڙ عرف حبيب الله جو سڳو ڏاڏو هو) جو تمام مسڪين هو ۽ پيو مالڪ نالي راڄڙ جيڪو به تمام مسڪين هو ٻئي هڪئي وقت ڪچهري ۾ آيا ڪنهن مالي امداد خاطر قدرتن ٻنهي جون ڏاڙهيون ٻڇيون هيون اڳين ڏاڙهي ٻچي ڪنهن قليل کي هوندي هئي ان تي ماڻهو کلندا هئا ڪچهري ۾ ويٺل ماڻهن فقير سائين کي چيو ته سائين موقعو ته شعر چوڻ جهڙو آهي پاڻ فرمايائون ته هاڻو:

مالڪ هليو موهر مان ڪرها ڪتاري
قيصر کي به قست ڪنيو جو نڪتو ڏانهن ناري
وقت هو وچينءَ جو سڄ ڍريو ڌاري
اچي گڙ گڙيا گڙنار ۾ ٻئي لاسٽ ليڪاري
پوءِ مالڪ کي ماري، قيصر قصر ڪٿي ويو

شعر ته ٿيو پر قيصر جو هتان واپس ويو ته کيس چيائون ته پئسه جڏهن ٿين تڏهن

ڏجان، سندن زمينداري اڄ به قائم آهي. ٻني جو کاتو مليو ۽ مالڪ واپس رسيو ته ڪجهه ڏينهن ۾ سندس گهر تي ختم ٿي ويو.

فقير ولي بخش سائين ظاهري تعليم تمام گهٽ ورتي ڪو هڪ اڌ درجو سو به نه جي برابر پر پوءِ به ماڻهن کين مطالعو ڪندي ڏٺو هوندو يا اڃا سندن ڪتاب جيڪي زير مطالع رهندا هون اهي ڏسبا ته ماڻهو اها ڳالهه بلڪل ڪونه مڃيندا ته ڪو پاڻ اڻپڙهيل هئا بلڪه ائين لڳندو ته پاڻ اعليٰ تعليم يافته هئا.

پاڻ ٻڌائيندا هئا ته اسان تي اها عنايت فقير سائين جن کان ٿي هڪ دفعي محرم شريف جي ڏهين تاريخ حسب دستور مرثيه خواني ٿي رهي هئي پاڻ مرثيه پڙهي رهيا هئا ماڻهن جا هشام بادب ويٺا هئا. اوچتو پڙهائي هلندي سندن آواز رڪجي پيو پاڻ هڪ ٻه چڪيون ڏٺيون ته پڙهائي جو تسلسل نه ٿئي پر آواز نه هليو ته پاڻ مجبوري تي نظر ڦيرايائون ٻه فعا نظر ڦيرائي جڏهن ٽيون دفعو نظر وڌيون ته مون تي اک پين چيائون ته چوڪرا هلي آءِ آيس پاڻ چيائون ته پڙه مون چيو ته آئون ته پڙهيل ئي ڪو نه آهيان پاڻ فرمايائون ته اسين ٿا چئون نه ته پڙه مون وري عرض ڪيو ته سائين آئون پڙهي ڄاڻائي ڪو نه ته پاڻ حڪم جي انداز سان چيائون ته تون پڙهڻ شروع ڪر اسين ٿا ڏسيون مون ڪتاب کوليو ته ائين لڳو جڻ پڙهڻ ڪو مسئلو ئي ڪونهي ۽ به آواز بلند اهو مرثيه پڙهي پورو ڪيو. پاڻ ان وقت سچل سائين جو مرثيه پڙهي رهيا هئا جيڪو لکيل به پراڻي سنڌي ۾ آهي اهو ڪتاب اڃا موجود آهي اڄ ڪلهه جي پڙهيلن کان به مشڪل پڙهجي. ان واقعي کان پوءِ فقير ولي بخش سائين لاءِ لکڻ پڙهڻ ائين هو جڻ پاڻ اعليٰ تعليم حاصل ڪئي اٿس. پاڻ هڪ دفعي ڪنهن سفر تان موٽيا هڪ طالب به ساڻن گڏ هو. رستي ۾ خاصخيلي قوم جو هڪ وڏو ڳوٺ هو اتي پهتا ته سج لهي ويو پاڻ پنهنجي ساٿي کي چيائون ته ان ڳوٺ مان ڪنهن کي سڏي وٺ ته پاڻ رات هتي رهون هن جي سڏ تي ڳوٺ جو چڱو مڙس نڪري آيو جنهن جو نالو غالبن پيرائو هو. ان کي سندن ساٿي ٻڌايو ته مون سان گڏ مننار فقير آهي هتي رات رهنداسين اسان جي لهائي ٽڪي ۽ رهڻ جو انتظام ٿي سگهي ته ڪيو. (اهو سال عام طرح لوس وارو سال سڏجي ٿو جنهن ۾ ايتريون بيماريون ڦهليون جو ماڻهو هڪڙا لاش دفنائي ايندا ئي مس هئا ته ٻه ٽي ٻيا فوت ٿي ويندا هئا. ائين ڪافي گهر ختم ٿي ويا) سو ان پيرائي ورائيو ته ادا اسان جو سڄو ڳوٺ بيماري ۾ ورتل آهي سڀ سڪرات ۾ پيا آهن ان ڪري طعام جو انتظام ڪرڻ مشڪل آهي باقي رات توهان پلي هت گذاريو. ائين چئي اهو شخص واپس ويو. ۽ پاڻ اتي آرامي ٿيا پاڻ اڃا لڙڪيائي مس ته خواب ڇاڻا ڏسن ته هڪڙا چار شخص آيا آهن جيڪي اچي کين گڏ وٺي ويا. اڳيان هڪ لانڍي آئي ان ۾ کين ڇڏي اهي شخص ويا هليا. لانڍي جي اڳيان اڇ وڇ جي واٽ هئي. پاڻ ڏسن ته اتان ڪافي ماڻهو ماني کنيو پيا مٿين پاڻ وڏي انهن کان پڇيائون ته هي ڪاڏو ڪٿان ٿا کنيو اچيو انهن ٻڌايو ته هي امام حسين عليه السلام جن جو نگر آهي. هو سامهون تنبو نظر اچن پيا. پاڻ سڳورا اتي منزل انداز آهن پاڻ اهو گس وٺي اوڏانهن روانا ٿيا اتي وڃن ته تنبو لڳا پيا آهن نگر هلي

پيو (هن علائقي جو ڪو شاه صاحب هو فقير ولي بخش سائن کي سندن نالو به ياد هو) اهو شاه صاحب نگر جي وڏي پيو ڪري تنهن فقير صاحب جن کي ڏسي چيو ته اچو فقير چڱو جو توهان اچي ويا. امام صاحب جن اوهان کي ياد پي ڪيو هاڻ ڪجهه دير اتي بيهو ته آئون نگر مان واندو ٿي اوهان جي حاضري ٿو ڪرايان پاڻ اتي بيٺا ٿي هئا ته هڪ آواز آيو ته اي فقير منار هڪ ڪلام ٻڌائي وڃ. پاڻ ان آواز ڏي توجهه ڏنائون ته شاه صاحب چين ته فقير صاحب ان آواز ڏي توجهه نه ڏيو وري ڪجهه دير بعد وري ساڳيو آواز آيو وري شاه صاحب اڏانهن وڃڻ کان منع ڪين ٿيو دفعو آواز آيو ته اي فقير منار اسم الله جو اٿس. ڪلام ٻڌائي وڃ شاه صاحب وري منع ڪئي ته پاڻ چيائون ته سڏڻ وري اسم الله جو ٿو وجهي هاڻي ڪيئن رکبو ته شاه صاحب وڏي چڙهي اٿيو چيائين ته پوءِ ترسو پهرين امام صاحب جي حاضري ڪريو پوءِ اوهان جي مرضي ائين چئي شاه صاحب تنبو ۾ وڃي اطلاع ڪري ڪين اندر چڙهين پاڻ اندر وڃي ڏسن ته ڪچهري لڳي پئي آهي امام پاڪ جن کٽ تي ويٺا آهن پاڻ قدم بوسي ڪري حاضري ۾ ويٺا ڪجهه دير ڪچهري ڪري پاڻ اجازت ورتئون ۽ هنن آواز متعلق عرض ڪيائون ته اهي ڇا ڇا هئا امام پاڪ جن فرمايو ته اهي شيطان آهن جن جي ڪري هي بيماريون ۽ تڪليفون ماڻهن کي ٿيون آهن اسين به انهن کي پڪڙڻ لاءِ هتي آيا آهيون جن مان ڪافي قيد ڪيا اٿئون باقي ڪو رهيل هوندو ته ان کي به قابو ڪبو. فقير سائين عرض ڪيو ته قبل هن اسم الله جو وڏو اهو ڪيئن موانعجي پاڻ فرمايائون ته اها ڳالهه آهي ته پوءِ ترسو ائين چئي ڪاغذ ۽ قلم گهرائي ان تي ڪجهه لفظ لکيائون اهي لکي فقير صاحب جن کي سڏي ساڻي ٻانهن ۾ ٻڌائون پوءِ فرمايائون ته هاڻي پلي وڃو اهي اوهان جو ڪجهه به بگاڙي نه سگهندا. (اهي لکيل لفظ فقير سائين زباني ياد به ڪري ورتا) پوءِ اتان پاسي واري تنبو ۾ اچن ته اتي واقعي ڪجهه شيطان آهن جيڪي زنجيرن ۾ ٻڌا پيا آهن پاڻ اتي پهتا ته سندن اک کلي پئي پنهنجي ساڻي کي چيائون ته ان پيرائي کي سڏ ڪر هو سڏي آيو ان کان پڇيائون هتي جي ڪاغذ قلم هٿ اچي سگهي ته ڪٿي اچ اتي هڪ واڻي جو دڪان هو هو ان کان ڪاغذ قلم کڻي آيو پاڻ مريضن جو تعداد پڇي اوترا پن جا ٽڪر ٺاهي انهن تي امام پاڪ عليه السلام جن جا ڏسيل لفظ لکندا ويا اهي لکي پيرائي کي ڏنائون ته پنهنجي گهر جي پاٽين کان ٻڌڻ شروع ڪر ۽ سڄي ڳوٺ جي مريضن کي ٻڌي اچ هن ائين ڪيو ڳوٺ ۾ ٻڌي واپس گهر اچي گهر جا پاٽي ائين چڱا پلا ٿيا ويٺا آهن بيماري ڪو نه هئا ۽ سڄو ڳوٺ هڪدم نيڪ ٿي ويو ۽ پيرائي کان پڇيائون ته هي ڪهڙو جادو هٿ ڪري آئين جو هيڏي تڪليف منتن ۾ لهي وئي ان سڄي ڳالهه ڪري چين ته هاڻ اتي ان فقير جي خدمت ڪيو جنهن اوهان تي هي مهرباني ڪئي پوءِ سڄو ڳوٺ سندن معتقد ٿي پيو ۽ ان ڳوٺ جي ڪري ڪافي خاصخيلي قوم سندن معتقد ٿي جيڪو ناتو ڪافي وقت تائين هلندو آيو اڃا به خاصخيلي جي ڪن گهرن سان اهو ناتو هلندو اچي.

دونهائي جا سيد مرشد سائين جا مريد ۽ صاحب ڪرامت بزرگ ٿي

گذريا آهن. فقير سائين سان به سندن گهرو تعلق رهيو آهي هڪ دفعي فقير سائين جن شاه صاحب جن وٽ رهيل هئا شام جي ٽائيم سڀني کڻن ڪرسي ۽ موڙن تي ويٺا هئا ڪچهري لڳي پني هني ته شاه صاحب جي هڪ ڪمدار جيڪو سامهون موڙي تي ويٺو هو ان چين ته سائين هي ڪهڙا فقير آئي ويهاريو اٿو هي ته رڳو ڪوڙ آهن. مطلب ته گهڻو گستاخ ٿيو ته فقير سائين چيس ته ابا جي ڪوڙ آهي اسان ۾ ته اسان مان جي آهي تو ۾ ته تو مان رت ٿي نڪرندو ٻڌ جي ٿو ته اڃا سندن لفظ ادا ٿي بس مس ٿيا ته ان ڪمدار کي الٽي اچڻ وانگر اپڙڪا ٿيس اٿڻ جي ڪوشش ڪيائين ته اونڌي منهن اچي ڪريو ۽ جسم جي وار وار مان رت سيڙون ڪري نڪتس اتي ئي تڙبي مري ويو جهولي ۾ وجهي ڪنيوس جڏهن فقير صاحب جن موڪلائي واپس روانا ٿيا ته ماڻهن شاه صاحب کي چين ته سائين هڪ راجڙ اوهان جو ماڻهو ماريو پيو وڃي ۽ اوهان کان ڪجهه ڪو نه ٿيو ته شاه صاحب ورائين ته ابا اهو راجڙ ڪو نه هو اها ڪا بي طاقت آهي اسان جي ماڻهون کي کڻي ڪنيو جو پنهنجي انجام کي پهتو.

برسات متعلق ته مشهور آهي ته پاڻ جڏهن به گهرندا هئا ته موسم هجي نه هجي برسات ضرور ايندي هئي. هڪ دفعي جو ذڪر آه ته ڪافي اچي ڏڪار پيو چار سال لاڳيتو ڏڪار پيو ماڻهو تمام پريشان ٿيا ڇو جو اڳي ماڻهن چاهي مال جو گذر ئي برسات تي هوندو هو جڏهن ماڻهو گهڻو تنگ ٿيا ته اچي ڪين عرض ڪيائون ته سائين دعا گهرو ته برسات اچي نه ته هاڻ ڏاڍو ڏکيو حال آهي جڏهن ماڻهن گهڻو تنگ ڪين ته هيءُ ڪافي لکيائون.

ٿل: جر پلر جالار يار، ابر وسڻ آکاڙ ۾ ايندا
ڏکيا ڏينهن ڏڪار جا ويندا،
ٿيندا ساندھ چار سڪار يار.

بس پوءِ ته هڪدم اچي برسات پئي ڏاڍا فصل ٿيا ماڻهو خوشحال ٿي ويا پوءِ ته لاڳيتو چار سال برساتون ۽ سڪار رهيو.
ان بعد وري ڏڪار ٿي پيو برساتون نه پيون ماڻهو وري اچي ڏکيا ٿيا ۽ وري اچي ڪين عرض ڪيائون گهڻو ستائڻ تي هيئن ڪافي لکيائون.
ٿل: مينهن جا مانڊاڻ خدا تون پاڻ
والي واري وسائج ڪاڻي ڪپري تي.

ملڪ اتر ڪئون روھڙي سکر ڪئون - ڪن موج پلي مھراڻ
مکي جو ڍورو سانگھڙ سنجھورو سي وسن سڀيئي وٿاڻ،
هالا نصرپور حيدرآباد ميرپور بيا ٽنڊن جا وسن ٽڪاڻ
مھوھر نارو سنڌ ساممارو پلٽائج. پراڻ
عمر ڪوٽ ننگر ۾ پارڪر ٿر ۾ ننديون پيرج نيڪاڻ

ملڪ هنڌ جي ســـــــــــــــــاري سنڌ جي اڃ واري پڇ آڻ
چئي منـــــــــــــــــارو تون رب ڏاتارو وڌ ڪنان واکـــــــــــــــــان
والي واري وسائج کائي ڪهري کي

بس پوءِ ته اچي برسات پئي ان ڪافي ۾ جن به هنڌن ماڳن جو ذڪر ٿيل آهي تن کي تارڪري ڇڏين ٻڌجي ٿو ته اهو سال بوڙ وارو سال سڏجن لڳو. فقير ولي بخش سائين جن ڳالهه ڪندا هئا ته ان کان ڪجهه سالن کان پوءِ هڪ دفعو وري اچي ڏڪار پيو هڪ ڏينهن آئون ٻني تان چڪر ڏيئي موٽيس پاڻ اوطاق ۾ ڪٽ تي آرامي هئا مون کي ڏسي اٿي ويٺا ۽ پڇيائون ٻنن جي خبر ڏيو مال ڪيئن آهي (مال مينهنون وغيره ٻني تي رهندو هو) مون ٻڌايو ته سائين ٻنن جو حال ڪونهي مال به سخت تڪليف ۾ آهي هاڻ ڪا دعا گهرو ته برسات پوي نه ته پيو چارو ڪونهي پاڻ ان مهل ته انڪار ڪيائون ڇو جو بوڙ پوڻ کان پوءِ پاڻ برسات گهرڻ کان لهرائيندا هئا. شام جي تائيم پاڻ هڪ ڪافي لکي ڏنائون جنهن جو ٿل هتي ڏجي ٿو.

مڪمل ڪافي رسالي خدائي ۾ ڏسي سگهجي ٿي.

ٿل: هن مولِي مهيني سانوڻ ۾ کي خالق خير جا مينهن وسائج

شام جو ڪافي ٿي رات جو ٻاهر ٿلهي تي ڪچهري پيا ڪيون ته فقير سائين جن ڪٽ تي لپتيا پيا هئا ڪن همراهن ماني پي کاڌي ته اوچتو اتر طرف ڪجهه روشني جو چمڪو نظر آيو ته سڀني جو توجهه اوڏانهن ٿيو. حالانڪ برسات جا ڪي آثار به نه هجن ڏکڻ پيو لڳي پر تڏهن بجلي ڪانه هئي نڪي لاريون موٽرون هيون سو سڀني جو توجهه ڏنو ته وري پيو چمڪو ٿيو ته سڀني چيو شايد ڪنوڻ آهي اهو ٻڌي پاڻ هڪدم ڪٽ تي اٿي ويٺا ۽ چيائون ته ٿانو ٿپا اندر ڪيو ۽ ماني به اندر هلي ڪانو سڀني چيو سائين ڪنوڻ تمام پري آهي برسات جا آثار به ڪونهن سو ماني کائي آرام سان اندر ٿيون پاڻ فرمايائون ته نه هڪدم اندر ٿيو اڃان نڪر ٿيڙ اندر ٿيائي مس ته مينهن اچي پيو پوءِ ته مينهن بس ئي نه ڪري اها رات هليو پيو ڏينهن پي ڏينهن شام جو ڪجهه وقفو ڪري وري زور سان تيار ٿيو ان وقت سومار نالي راڄڙ اچي نڪتو جيڪو ٻنن ۽ مال جي سنڀال ڪندو هو پاڻ ان کي ايندو ڏسي پڇيائون ته سومار ڪر خبر ان عرض ڪيو ته سائين هاڻ ته نڪو ٻنن ۾ سهڻ آهي ۽ نڪو مال ۾. فقير ولي بخش سائين جن چوندا هئا ته پاڻ مون ڏي اشارو ڪري فرمايائون ته اهي هن جا ڪم اٿئي هاڻ ٻئي گڏجي وڃين امام پاڪ جي پڙ ۾ دعا گهرو پوءِ اسان گڏجي وڃي دعا گهري سومار باس باسي هاڻي برسات نه وڃي ۽ فصل سنا ٿين ته هن سال فصل نقصان کان بچي سنا ٿين آڻن هر سال محرم شريف ۾ هڪ پاڏو ۽ ديگ سيري جي نياز ۾ ڏيندس دعا ڪهري بس ڪئي سين ته چند گهڙين ۾ نهيل برسات ائين ڏهي وئي جو جن هئي ئي ڪا نه پوءِ ته ان سال فصل به تمام پلا ٿيا پوءِ ان سومار سڄي حياتي محرم شريف ۾ باسيل شيون هر سال باقائده ڏيندو رهندو هو.

برسات متعلق اهڙا ٻيا به ڪافي واقعا ٿيا جيڪي هتي اهي به ڏجن ٿا
پيل قوم سندن معتقد هئي هڪ دفعي پاڻ پيلن ۾ مسافري تي ويل هجن
جتي سندن دعوت هئي ان ڳوٺ ۾ هڪ لاکو نالي پيل رهندو هو جيڪو تمام
غريب هو ۽ کيس پٽ جو اولاد نٿي ٿيو نياڻيون ڪافي هنس پاڻ جڏهن اتان روانا
ٿيا ته اهو لاکو اچي سندن پيرن تي کريو ته سائين دعا کريو غريب به آهيان اولاد
نرين به نٿو ٿئي ائين چئي سندن پير پڪڙي کريو پيو رهيو پاڻ ڪافي دير مان
ڪري بيٺا هئا پوءِ هن کي اٿاري چيائون هئين ته لاکيو پر هاڻ توکي ٿا ڪريون لاکو
ڄام ست پٽ ٿيندئي پوءِ ته ان لاکي جو اوج ماڻهن اکين سان ڏٺو ست پٽ به
ٿيس پنهنجيون ڪافي مينهنون ڪافي ڍڳن جا جوڙا سڄي عمر وڏي نٺ سان رهيو.

ٻيو وري سومار نالي پيل جيڪو اڃا زندهه آهي ان جا والدين گذاري ويل
هجن پاڻ پنهنجي چاچي سان گڏ رهندو هجي فقير سائين سندن ڳوٺ ويا ته هن
سندن ڄام خدمت ڪئي آخر ٻئي ڏينهن اتان واپس مڪان تي اچڻ لاءِ اسريا ته
اهو سومار به گڏ آين هتي ڏينهن به رهڻ بعد جڏهن واپس روانو ٿيو ته فقير سائين
جن سڏي چيس ته ابا تن ڏينهن ۾ تنهنجو منگڻو ٿيندو هن کي ڳالهه سمجهه ۾ نئي
نه اچي ته آئون يتيم چاچو ماني مس ٿو ڪارائي مون کي ٿو سنگ ملي سو به تن
ڏينهن ۾ ڳالهه عقل ۾ نه اچي خير اهي سو چون ڪندو واپس ويو.

سندس چاچي پنهنجي پٽ لاءِ سڱ جي گهر ڪئي هئي سو ڪجهه ماڻهو
ان جو منگڻو ڪرڻ ٿي ويا هي به انهن سان گڏجي ويو. اتي پهتا ته جنهن مائي
جي چوڪري هنن ورتي ٿي ان مائي پڇيو ته هي ڪنهن جو چوڪرو آهي ٻڌايائون ته
جنهن چوڪري لاءِ سنگ وٺون ٿا ان جو سئوٽ يتيم آهي هنن سان گڏ رهندو
آهي مائي چين ته آئون جي پنهنجي ڌيءُ ڏينديس ته هن چوڪري لاءِ ڏينديس نه ته
بس.

پيل ڪاوڙ جي پيا ته سنگ جنهن لاءِ گهريوسون ان لاءِ ملي، نيٺ جڏهن
معاملو حل نه ٿيو ته مائي چين ته ناراض نه ٿيو مون وٽ ٻي به چوڪري آهي اها به
اوهان کي ٿي ڏيان چوڪري لاءِ پر هي چوڪري آئون هن کي ڏينديس پيل وري واپس
موتيا سومار جي چاچي سان صلاح ڪرڻ ان کي سڄي حقيقت ٻڌايائون ان چين ته
ماڻهن کي ته هڪڙو سنگ به ڏکيو ملندو آهي پاڻ کي جي به ٿا ملن ته ڪهڙي ڪس
آهي سڱ وڃي وٺو واپس اچي مڱڻا ڪيائون ائين تن ڏينهن جي اندر سومار جو
منگڻو ٿيو پوءِ اها شادي ٿي جنهن مان ڪافي اولاد ٿيس وڏي ڪيڙ جو ڌڻي ٿيو
وينو آهي.

رحيم يار خان جي پاسي جو هڪ برڙي فقير هو مرشد سائين جو مريد
هو فقير سائين سان محبت رکندو هو ۽ کين چونڊو هو ته ڪڏهن اسان جي طرف
هلو اسان جي دعوت کائو پاڻ چوندا هئا ته ابا ڪڏهن اچبو هڪڙي دفعي هن
ڪافي اچي زور ڀريو ته هاڻ اوهان کي هلڻو پوندو مهرباني ڪري هلو ته پاڻ
فرمايائون ته اسين ته اوهان جي ڳوٺان ٿي آيا آهيون هن چيو ته نه سائين اوهان اچو

۽ اسان کي خبر نه پئي اهو ٿي نه ٿو سگهي اوهان مهرباني ڪري هلو نيٺ پاڻ هن کي سندس ڳوٺ جا مڪمل پار پتا ڏنائون ته هو حيران ٿي ويو ڳالهه سمجهه ۾ ئي نه اچيس تفصيل لاءِ عرض ڪيائين پوءِ پاڻ وضاحت ڪندي فرمايائون ته اسين اوهان جي ڳوٺ مرشد نوح فقير رحمت الله عليه جن سان گڏ آيا هئاسين.

اهو هڪ روحاني سير هو جنهن جو ذڪر پاڻ پنهنجي هڪ ڪافي ۾ ڪرڻ فرمايو آهي.

- ٿل: دل ڪيو ديدار فقيرن جو فقيرن جو
 ۱: ويس جني جو ڪٿيون ڪاريون، سرمٿي دستار
 ۲: نالو مڃئون ٿي نوح رح فقير جو سرور هو سردار
 ۳: حال سندن مسڪين نمائون پوڄت بيشمار
 ۴: ڪئي مجلس ارواح انهن سين ٿيو ملاقي مننار.

هڪ دفعي جو ذڪر آهي ته پاڻ ويجهو ٿي ڪنهن دعوت ۾ ويل هئا اتان ٿي صبح جو موتيا ته گهوڙي تي آيا پئي گهوڙو پاڻهي پئي آيو پاڻ ڪنڌ هيٺ ڪيو ويٺا هئا ڳوٺ پهتا ته فقير سائين (فقير ولي بخش) گهوڙو جهليو پاڻ گهوڙي تان لهي ان ئي حالت ۾ جيئن هيٺ ڪنڌ هون تيئن پنهنجي ڪمري ۾ ڪٽ تي اچي ويٺا فقير سائين گهوڙو ٻڌي سنج لاهي رکي اچن ته پاڻ ڪٽ تي به ان ئي استغراقي واري حالت ۾ ويٺا آهن فقير سائين به ڪجهه دير ته بيهي رهيا پوءِ پڇيائون ته سائين جي طبيعت ته ٺيڪ آهي سندن ڳالهائڻ تي پاڻ چرڪ ائين پريئون جيئن ماڻهو ننڊ مان اوچتو سجاڳ ٿئي فرمايائون ته طبيعت ته ٺيڪ آهي پر رات هڪ ڪافي ٻڌي سون ان ڪافي اتي وڃي ڇڏيو جتان هيٺر اوهان واپس آندو آهي. فقير ولي بخش سائين کي اها ڪافي به ياد هئي.

ان کان علاوه ڪيترا اهڙا واقعا به ٻڌجن ٿا ته ڪڏهن ڪو ماڻهو زور پيو ڏيندو هو ته ڏسندو هو ته فقير صاحب جن ڪٽ تي آهن ئي ڪو نه اڃا ان حيرت ۾ ئي هوندو هو ته وري ڏسندو هو ته پاڻ ته ڪٽ تي آرامي آهن ۽ هو حيران ٿي ويندو هو. ڪپري جا مشهور واڻيا هئا جيڪي پيرواڻي سڏبا هئا ان ۾ ڇچلو نالي هڪ وڏو سيٺ هوندو هو ان جي ڪنهن ڳالهه تان فقير سائين سان اثبت ٿي پئي جڏهن سيٺ سندن سمجهائڻ سان نه سمجهيا ته پاڻ شعر چيائون ته :

پير واڻي ٿيا پاڙي ڪٿي ڪيوي جبي ڪياڙي
 ڇچلو آهي ڇڄ شهر جي هڻي ڪٿي جيئن ڄاڙي
 هاڻ ڪولو ڪڏڙن سان گڏجي وڃين وڃائيندو تاڙي

پوءِ ته انهن سينين جي حالت خراب ٿي ماڻهن ڏٺو جو اهو ڇچلو ڪڏڙن

سان وڃين گڏيو ۽ نالايون وڃائڻ لڳو پوءِ ته واٽين اچي ميڙون منئون ڪيون ۽ معافيون ورتيون تڏهن وڃي انهن تان مصيبتون لٿيون.

پاسي واري ڳوٺ ۾ پريو نالي راڄڙ رهندو هو اهو هميشه پيو ڪين تنگ ڪندو هو ۽ پاڻ به پيا برداشت ڪندا هئا هڪ دفعي پريو صوفي فقير ڏي مال چاريندو وڃي نڪتو صوفي صادق جو ميلو هو ماڻهو اوڏانهن پي ويا هن اتي باقاعده بيهي صوفي فقير جي شان ۾ گستاخي ڪندو هو ۽ ايندڙ ويندڙ عقيدتمندن جي دل آزاري ڪرڻ لڳو اتفاق سان سندس مال وڃي فقيرن جي ٻني ۾ پيل ڪئي فقيرن جي ماڻهن مال ڪاهي وڃي قابو ڪيو هي مال ڇڏائڻ لاءِ فقيرن وٽ ويو ته ماڻهن اتي ٻڌايو ته سائين هي اهو شخص آهي جيڪو صوفي فقير جي شان ۾ گستاخي ڪندو آهي. فقير صاحبن هن کان خبر چار وئي کيس مال سوڌو عزت سان روانو ڪيو چيائون ته ابا پوءِ به هي آهي ته مننار فقير جي ڳوٺ جو نه فقير سائين جا صوفي فقيرن سان ڪافي دوستاڻا ناتا هئا اها خبر ڪين پئي ته ڏاڍو دل ۾ ٿين جڏهن پريي جون حرڪتون حد ٿي ويون ته پاڻ هڪ ڏينهن فرمايائون ته:

پريي ڪي پارڪر مان پير ڪيندو پر
چڙهيو ڪاري گڏه تي ڪندو ويندو خرخر
اتي ويندو آخر جتي منهن نه هوندو ماڻهين.

ان بيت چوڻ سان پريو اوچتو گم ٿي ويو مائتن ڪافي ڳولا ڪئي نين ننگر پارڪر مان ڏسڻ لڳو ته ان ڀارن سان همراھ گڏه تي چڙهيو هتان پي ويو پوءِ ته مائتن اچي فقير سائين کي منئون ڪيون ته سائين ڪيئن به ڪري پريي کي واپس آڻيو گهڻي زور ڀري پر ڪا به وري بيت چيئون ته:

پريي ڪي پارڪر مان والي واريندو
کاڻي کان ڪاريندو ڏيندس منهن مڪي ڏي.

ڪجهه ڏينهن کان پوءِ خبر پئي ته پريو موٽيو سهي پر ڳوٺ کان پري ئي گڏه تي چڙهيو لنگهي ويو ڳوٺ ڪو نه آيو پوءِ مڪي پيلي ڏي جيڪو سانگهڙ جي پاسي آهي اتي ڏسائيندو هو ۽ اتي ئي گذاري ويو.

پاسي واري ڳوٺ ۾ هڪ ٻيو شخص حاميد خان نالي رهندو هو جو تنگ کان منڊو هوندو هو ۽ ملان ٿاڻپ هو فقير سائين جن محرم شريف تمام غم ۾ گذاريندا هئا مرثيه خواني وغيره ٿيندي هئي ننگر هلندو هو ماڻهو به تمام جهجها ايندا هئا اهو ملون حاميد ماڻهن کي پيو ورغلائيندو هو ۽ امام پاڪ جي غم ڪرڻ کان پيو منع ڪندو هو اهي شڪايتون فقير سائين وٽ به پهتيون هڪ دفعي محرم شريف ۾ مڪان تي مرثيه خواني ٿي رهي هئي ته اهو حاميد اتي اچي نڪتو پڙهائي مٿي مڪان تي ٿي رهي هئي هن هيٺ اچي گوڙ شروع ڪيو جيڪو ماڻهو هيٺ لهي ته ان سان تقرير ڪڍيو شروع ڪري نيٺ تنگ ٿي ماڻهن اها خبر

مرثيه خواني هلندي فقير سائين کي ڏني ته پاڻ ان وقت جيڪو مرثيه پڙهي رهيا هئا ان ۾ ئي هڪ ست جو واڌارو ڪري شعر ۾ ئي چئي ڇڏيئون مصرع ۸ ئي غالب ڪجهه هن طرح :

سڀ مومنا لعنت ڪريو شمر تنهن شديد تي
سڀ مومنا لعنت ڪريو عمر ۽ بي عبيد تي
سڀ مومنا لعنت ڪريو ان مندڙي ملي حاميد تي.

مرثي خواني ۾ لعنت جي ذڪر تي ويٺل حاضرين بيشمار هڪ آواز ٿي چوندا آهن سو ان ست تي به سڀني بيشمار چيو اهو حاميد واپس ڳوٺ رسيو مس ته اچي تڪليف ورتس پوءِ ته ڪافي ماڻهن ان جي بچڙي حالت ڏني چڙي چڙي مٿو.

ڪپرو ميرپورخاص روڊ تي ڪپرو کان پنج ڇهه ڪلوميٽر تي موڙ جي پاسي ۾ هڪ قتل مسجد اڃا بيٺي آهي اتي ٻڌجي ٿو ته زڪري نالي هنگورجي جو ڳوٺ هو جو تمام وڏو زميندار هو ان جي پيءُ علير نالي فقير سائين جي واسطي وارن ماڻهن کي تنگ ڪرڻ شروع ڪيو ان جي شڪايت تي فقير سائين هن کي گهرائي چيو ته وڌيڪ اها روش ڇڏي ڏي پر هو نه مڙيو وري بي دفعي به هن کي سڏائي سمجهايائون ته ابا فقيرن کان پاسو ڪر پيو گهڻيئي ملڪ پيو آهي هو وري به نه رهيو ته پاڻ هي بيت چيائون.

علير تي انسان چوڻو آهي بي ايمان
پيڙهي وڃائين ٿو پٺهين پٺيل جي پوءِ ٿيندي ارمان

هو پوءِ به نه سمجهيو ٻڌجي ٿو ته بس ڪجهه ئي ڏينهن ۾ هن علير جو ته گهر ئي ختم پيڙهي ئي ختم ٿي وئي پر سڄو ڳوٺ نيست و نابود ٿي پڙو ٿي ويو اها مسجد شريف اڃا بيٺي ان واقعي جي شاهدي ڏي .
هڪ دفعي جي ڳالهه آهي ته سندن ڪنهن واسطيدار کي بخار ٿي پيو تڏهن ايترا ڊاڪٽري علاج ڪو نه هئا سو ان ماڻهو فقير سائين جن ڏي ماڻهو موڪليو ته بخار لاءِ سڳو ڪري ڏيو پاڻ سڳو وٺي ڏنائون پر بخار ڪونه ڇڏيو وري ماڻهو آيو پاڻ وري سڳو ڪري ڏنائون ته به بخار ڪونه ڇڏيو آخر ٽيون دفعو ماڻهو آيو ته سائين بخار ڇڏي ڪونه ٿو وٺن ان وقت طالبان مان جيڪو ويٺو هو ان کي فرمايائون ته سڳو ڪڍي وٺ ۽ هر ڳنڍ تي چوندو وڃ ته ٽپ ڙي ٽپ ڇڏين ته ڇڏي نه ته آئين اڳوڻي تان هن آئين چئي سڳو وٺي ڏنو اهو سڳو رسڻ ساڻ بخار ڇڏي ويو.

منگورني جي شهر ۾ هڪ ڪنڀار کين دعوت ڏني وئي ويو ان ڪنڀار جو پيءُ ملون هو پاڻ ان وقت ۾ مقرر ٿاڻين تي ناد وڃائڻ جو ورد ڪندا هئا پاڻ ناد وڃايو ته اهو ملون اچي پنهنجي پيءُ تي ڪاوڙيو جي هي ڪهڙا فقير آندا اٿئي جي ڪهڙا پيا شيطاني آواز ڪن فقير صاحب جن اهو تڪرار ٻڌو بي سو پاڻ ان ملي کي سڏي چيائون ته ابا جي هيءُ آهي شيطاني آواز ته اڳتي الله سائين پناهه ڏيندو جي آهي رحمني آواز ته خدا تو کان به ڪرائيندو خير پاڻ ڪچهري ڪري آرامي ٿيا سڀ ماڻهو وڃي ستا فقير سائين جن جي سراندي کان ڪندري ۾ ناد تنگيل هوندو هو آڏي اثر ڌاري اهو ملون اٿيو ۽ اچي ناد لاهي وڃائڻ جي ڪوشش ڪرڻ لڳو ۽ ناد وانگر وات مان آواز ڪڍڻ لڳو ته فقير سائين جن جاڳي پيا ۽ چيائون ابا هي ڇاڻو ڪرين ڇو اچي شيطاني ڪمن ۾ هٿ وڌو اٿئي. هو سڌو اچي پيرن تي ڪريو چي سائين مون کي معاف ڪريو بخش ڪريو مون کان وڏي خطا ٿي وئي ٻڌجي ٿو ته اهو ڪنڀار پوءِ جيترو وقت جيئرو هو وات تي ناد وانگر هٿ رکيو ناد وانگر آواز ڪڍندو وتندو هو پيا دنياڻي ڏندا سڀ ڇڏائي ويس.

سندن دنيا مان برقعو مٽائڻ جو واقعو به عجيب طرح جو ٿيو اهو ته تفصيل سان رسالي خدائي ۾ به آيو آهي پر هڪ ڳالهه رهجي ويل هئي جا هتي ڏجي ٿي ان لاءِ سڄو واقعو دهرائڻو پوئي ٿو.

فقير سائين جن پنهنجو قبو ۽ مسجد شريف پاڻ انهيءَ جاءِ تي تعمير ڪرايائون جتي ڪنهن وقت سرڪار محمد زمان سائين جن جا تنبو لڳندا هئا.

پاڻ پنهنجي مزار مبارڪ به پنهنجن هٿن سان تعمير ڪرايائون جيڪا ان ئي حالت ۾ اڄ تائين موجود آهي. سن ۱۳۵۳هـ ۱۹۳۵ع جي رمضان المبارڪ واري عيد پڙهي پاڻ سڀني عزيز و اقارب کي درگاه شريف تي وٺي آيا ۽ ٻڌايائون ته هي اسان جي آخري آرام گاهه آهي اسين هاڻ اوهان وٽ ڏهه ڏينهن مهمان آهيون ان بعد ۱۰ شوال تي به سڀني کان موڪلايائون ڪچهري ۾ سڀني کي اجازت ڏنائون ته وڃن آرامي ٿيو صرف فقير ولي بخش سائين جن ڪو نه ويا ۽ اتي ئي ويٺا رهيا پاڻ کير گهرائي پيئڻون ۽ کڻي اوڍي سڌا ٿي ستا فقير ولي بخش سائين سيراندي جي پاڳي وٽ ويٺا ته ٽي دفعه ڪلمي جو آواز ٻڌائون ان طرح فقير سائين جن راهه رباني ڏي راهي ٿيا.

فقير ولي بخش سائين جن اٿيا ته ڳوٺ وارن کي اطلاع ڪجي ته يعقوب نالي راجڙ جيڪو ڳوٺ جو فرد هو سو تڪو تڪو پيو اچي ۽ هڪدم پڇيائين ته فقير سائين جي خبر ڏيو پاڻ ٻڌايائون ته فقير سائين جن جو لاڏاڻو ٿي چڪو آهي ان تي ان يعقوب ٻڌايو ته مون هينئر خواب ڏٺو ته مرشد امين محمد سائين پکن ڏٺين جن آيا آهن ۽ فقير سائين جن کي گڏ وٺي روانا ٿيا ته مون کي سجاڳي ٿي ۽ سڌو اچان پيو ان طرح سندن چيل هنن ٽن ڏهرن حقيقت جو روپ ورتو.

سٿين سوالين سڏڙا اچي لهندو سرور سار سڀن
چڏائيندو چيهن کان توه ڪري سان تن
مرڻ وقت مننار چئي اچي مرشد بيهندو من
لنگها ٿيندو لکيون اچي حضرت ساڻ هٿن
ڪلمون جي به ڪهن اهي چتندا ايمان سان

سٿي سوالين سڏڙا اچي حضرت ٿيندو حمات
رحمت جي راڄڙ چئي اچي پلي ڪندو برسات
پوءِ گڏيندو هن گولي کي به سندس ساڻ جمات
ڪلمون قلبئون وات چئه ته چڱائي ٿئي.

سٿي سوالين سڏڙا سائين امين محمد ايندو
دلاسا دل کي اچي ڏي وڌا ڏيندو،
مرڻ وقت ”مننار“ چئي اچي ساڻ سرور ٿيندو
هيءَ نماڻي نيندو! پلئه لاءِ پـاـنـهـنـجـي

بسم الله الرحمن الرحيم

نه سي جوڳي جوءِ ۾ نه ساسڪي ڇات،
ڪاڙين ڪنواٽ وڏيءَ ويل پلاڻيا.
(مخدوم نوح رح)

هن سنڌ جي سون ورنِي سرزمين جي ننڍڙن مٽي جي ڌڙن مان اولياءَ،
اڪابر، علماءَ، فقير، داناءَ، درويش، عالم، و فاضل، عشاق و شعراءَ، پيدا ٿيا آهن
انهن مان هڪ فقير منار رح، به هو، جو هڪ سنڌ، جو مقبول فقير تن شاعر هو
جنهن جو شعر لاتعداد پڻ آهي افسوس، جو وقت جي دانشورن اديبن حضرات جي
عدم توجهي جو مرڪز رهيو جيئن ته هتي شعر ۽ سندن سوانح عمري بابت مان
ڪجهه ڪو نه ٿو لکان صرف رسالي جي ڇپائي بابت چند ستون پيش عرض آهن
جيئن ته سندن ڪي قدر ڪلام قلمي نسخن ۾ محترم مرحوم فقير ولي بخش
جن وٽ محفوظ هو جن سڄي زندگي پنهنجي ساهه کان وڌ سنڀاليو هو ان کان
اڳ هڪ دفع 1928ع ۾ ديوان ڪشچند جن ڪلام منار فقير ٽن جلد ۾
ڇپرايو هو جو پڻ اڻ پورو ۽ نامڪمل هو.

فقير ولي بخش جن اوچتو داغ مفارقت ڏئي راهه رباني وٺي روانا ٿيا،
هميشه هن ڪلام جي ڇپرائڻ لاءِ ڪچهريون مذاڪرا ڪرائيندا هئا ۽ پنهنجو حد
کان وڌيڪ اشتياق ڏيکاريندا هئا ۽ ان سان گڏوگڏ تقريرن سمورو ڪلام بر
زبان ياد هئڻ ۽ جو صحيح درست ۽ پنهنجي اصليت ۾ موجود هو، افسوس جو
انهن جي حياتي ۾ اهو ڪم نه ٿي سگهيو وقت ساٿ نه ڏنو ۽ خدا کي اهوئي
منظور هئو، جو حد کان وڌيڪ منهنجا مشفق ۽ محسن هئا.

سندن ناگهاني وفات حسرت آيات تي بروقت دل ۾ هزارين هول ٿيا
ته هي املهم خزانو جيڪو قلمي نسخن تي مبني هو سو ضعيف ۽ ضخير پڻ هو ان
جو ڇا ٿيندو تن ڏينهن بعد مون سندن صالح سپوت سعادت مند فرزند مرحوم
فقير ولي محمد سائين جن سان (جو ان وقت پاڻ زنده هئا) چند دوستن سان
گڏجي مشورو ڪيم ۽ هن جي ڇپائي لاءِ ست ۽ وٽ کان وڌيڪ نه منجهن
خدمتون پيش ڪيم جن قرب ڪري قبول ڪيو ۽ ان سان گڏوگڏ پريور ساٿ ڏيڻ
۽ همٿائڻ سان نوازيو.

جيئن ته مان نه اديب آهيان نه دانشور نه ليکڪ نه پبلشر پر هڪ
جنون هو جنهنجي جذبي تحت توڪل جو ترهو ٻڌي ڪارونپار ڪن ۾ ڪاهي
بيس، مون سان مثال - اڻ سونهي اوکو گهڻو پاڻي نه ڪنيم پاءُ- وارو هو پر فقير

ولي محمد مالي پريشانين هوندي به خلوص نيت ۽ جوانمردي سان فقيري توڪل جو مظاهرو ڪيو ۽ هي ئي جلد رسالو (خدائي) ٻيو (مرتضيٰ) ٽيو (ڪلام فقير ولي بخش)، هڪ ئي وقت ڇپائڻ گهٽ ۾ گهٽ قلندرانہ زندگي گذارڻ وارن لاءِ ڪن ڪم هو.

هن ڪتابن جي ڇپائڻ کان وٺي مالي پريشانين سماوي آفتن جو گڏ هئڻ جنهن ۾ وڏي ۾ وڏو هٿ موت جو هو جو سامه ڪان وڌيڪ ساڻي هڪ ٻي جي مٿان جدا ڪندو ويو. آخر هن ڪتابن جي اشاعت کان ٿورو اڳ هلندي ڪم ۾ اوچتو تاريخ 17 اپريل 1985ع مطابق 26 رجب 1405 هجري تي مرحوم ولي محمد جن دارالبقا ڏانهن روانا ٿيا.

انا الله و انا اليه راجعون

انهي ڪري ڪتابن جي ڇپائي التوا ۾ پئجي وئي پر موجوده سڃاده نشين فقير محمد بخش جن پنهنجي ننڍڙي عمر هوندي (جو هڪ معصوم ٻار آهي) ايڏو ته پيار ۽ پاڻوہ عزت ۽ احترام ڪيو جو نه وسرڻ جهڙا (فقير ولي بخش ۽ فقير ولي محمد مرحوم) جي وسريا نه آهن ته به گهٽ ۾ گهٽ خاطري سان چوان ٿو اهو خال پرچي ويو آهي!

ڪڏهن ڪڏهن هن جي ظاهري علم نه هوندي ڄاڻ مطالعو نشست برخاسته ادب و اخلاق هڪ وڏي عالم باعمل جيتري آهي!

ساڳيو فڪر ساڳي قناعت ساڳي يادگيري ساڳي رياضت ساڳيو رضا الاهي تي راضي رهڻ هڪ مڪمل فقير آهي، جن ساڳيو سات ڏنو ۽ الحمدالله اوڻاين ڪوتاهين، غلطين، هوندي ڪتاب ڇپجي اوهان جي هٿن ۾ پهتا آهن، آئون سندن لاءِ دعاگو آهيان ته الله تبارڪ و تعاليٰ کين عمر خضري بخت سڪندري بخشين ۽ پنهنجي وڏن جي نقش قدم تي جيئن هينئر هلي رهيو آهي ايئن هميشه صالح ۽ سپوت ٿئي. آمين.

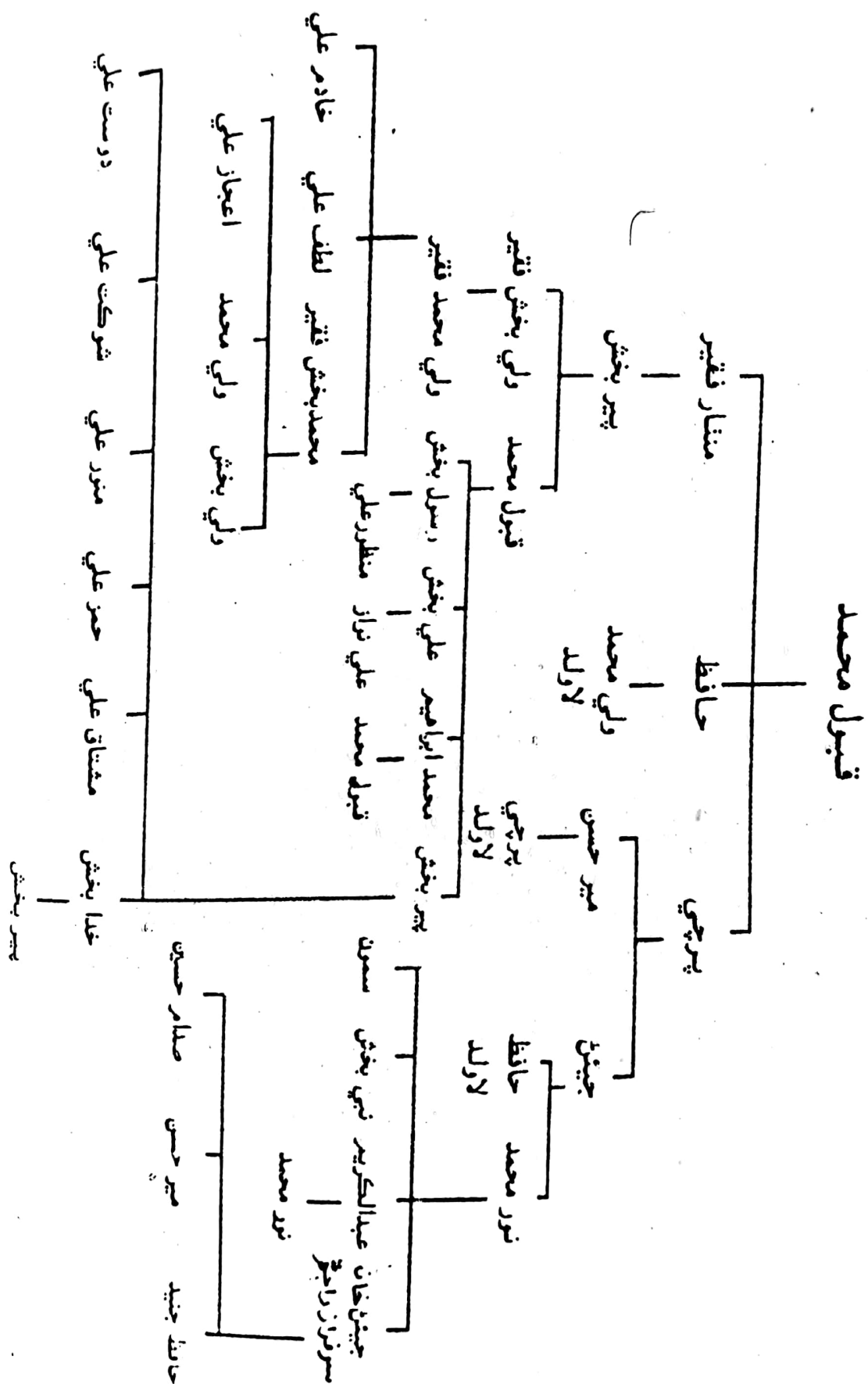
ان سان گڏو گڏ آئون ناچيز غلطي محسوس ڪندي سڀ کان پهرين شڪريو جناب مرشدنا حضرت نا مخدوم محمد زمان طالب الموليٰ جن جو ڳايان ٿو جن هڪ اديب دانشور شاعر اهل الله هوندي هر وقت مشورن ۽ دعائن سان نوازيو، همتايو ۽ انهن ڪتابن لاءِ دعا جا به اکر عنايت ڪيا، انهن سڀني جو هيءُ مجموعو آهي! اميد ته اسان جي پهرين ڪوشش کي مدنظر رکي اسان جون مجبوريون معذوريون غلطيون ڏسي معاف ڪندا ۽ نيڪ مشورن سان نوازيندا.

مون ته ~~محمد~~ الله چئي آمين سان جهولي جهلي،

من سـ ... ۽ منار" چئي پنيون مرادون ٿي پلي.

نياز مند دعائن جو طلبگار
پيارو خان شر، وڪيل هنگورنو
تعلقو ڪپرو

منٺار فقير راجڙ جو خانداني شجرو

ڪافي . 1

اول الله جي تعريف. آهي ڪل ني ڪتابن ۾.

ٿا چون ارڙهن هزار عالم. پر آهي بي انت بي عالم (1).

ناهي قدرت جو لکي قلم. اهو سڄوئي بيان ٻاين ۾.

جيڪا خلقت خداوند جي. ڪن سڀني ساراهه خاوند جي.

ته به پوي ڪل ڪانه تن حد جي. توڙي صالح ثوابن ۾.

آهي قدرت سندس ڪافي. ڪندو تنهن جي ڪير دريافي! (2)

ڪڏهن موڙهن کي ملي معافي. ۽ ڪڏهن انبياءِ عتابن ۾.

توڙي پڙهيا پير پيغمبر. توڙي عاقل ۽ اڪابر.

توڙي سلطان ۽ سڪندر. ٿو اچي هرڪو حسابن ۾.

اڙي ”مننارا“ ڪر زاري. پاڻي گل پاند ڳچيءَ ڳاري.

تنهنجو وس ناهي اختياري. تون به وڃي ٿيندو خواب خوابن ۾.

ڪافي . 2

عقل انسان جو چاهي. الهه بي انت رب آهي.

سمورو بيان هي بندو. تنهن جي تعريف ڪيئن ڪندو.

ڪونهي ساراهه جو سنڌو. ڪنڌي قلزم جي ناهي.

ڏهاڙي معراج جي محمد. ڏٺا اٺ ڪنڀن پيريل احمد.

ڌرايا سامان جن تي صمد. ڪيائون معلوم ڪلف لاهي.

اها ڪانهي معلوم ملڪن کي. ۽ سڀ سڌ ناهي نبين کي.

وري پوندي ڪيئن پروڙ پوءِ ٻين کي. جتي ڏاهپ هلندي نه ڪنهن ڏاهي!

ڪونهي ڪو شمار قدرت جو. آهي سو مڪان عبرت جو.

پاڻ حڪيم حڪمت جو. لک ناهيو. ٿو لک ڏاهي.

اڙي ”مننارا“ مالڪ جي. خبر پوي نه خالق جي.

اونهي رمز رب رازق جي. ڪير چندا ڪٿي ڪاهي!

ڪافي . 3

تو منجهم رب پاڪ آهي رهندڙ. جنهن لاءِ ڳوٺ ڳولين ٿو.

ونحن افسوس. اها آيت. آهي رب پاڪ جي روايت.
پڇي ڏس معنيٰ ۽ ماهيت. ٻي تراري ڪوھ ٽولين ٿو؟

تو ۾ تڪليف آهي تنهنجو. ڪشالو پنڌ پري ڪنهن جو؟
پرورج پاڻ تون پنهنجو. ڇو وڃيو هنڌ ٻيڙيا وڙولين ٿو؟

سڀيءَ ۾ سر سڃاڻج تون. رمز رندن جي ڄاڻج تون.
ملڪ مڙدن جو مڃاڻج تون. ڇو اجايا خيال اولين ٿو؟

مڙي ڏس هاڻ ”منڻارا“ مڙن ڪان اڳ مهنديارا.
ڏسن ٿيندڙ نه ان ڌارا. ڇو ٻين رتن ۾ روح رولين ٿو؟

ڪافي . 4

فڪر ڪر تون فقيريءَ جو. دل ڏاڳن ۾ ڇا هي!

نڳيءَ جا ٿاھ نه ڇڏينين. خدا سڻان روح نه ڳڻينين.
اجايا خيال ڇو اڏينين. پنن ڏاڳن ۾ ڇا هي!

دنيا جي لاءِ ڪينم دستور. سڪن وارو نه توکي سور.
ٻڌي مڙڪا ٿيون مڙور. تڳن ڏاڳن ۾ ڇا هي!

ماڻهن مهندان مڪر ڪرينين. خدا جو تون نه فڪر ڪرينين.
۽ ڪوڙيءَ دل سڻان ڏڪر ڪرينين. ٺلهن ڏاڳن ۾ ڇا هي!

مڊيءَ کان تون منهن مڙيو. نڪي پنهنجو نفس نه مڙيو.
۽ دعوتن تي وڃين ڏوڙيو. ان چڪن ڏاڳن ۾ ڇا هي!

سمجهم ”منڻارا“ تون من سين. طلب رب جي ڪجان تن سين.
سج نصيحت هيٺين جي ڪن سين. ته رڳن ڏاڳن ۾ ڇا هي!

ڪافي 5

تار ٽين تار

الله جو عاشق چواڻين تان. رضا تي ڏينهن رات ٿي راضي.

رضا تي حسنين سونهارا. هليسا نوبت هئي نارا (1).
شاهي ڪريلا وارا. مڃي ڪرمان ويا غازي.

مرد منصور ٿي آيو. سوريءَ تي جنهن سر سياهيو
رضا جو سڀ رڪي رايو. قبولي ڪيائين موت ڪار سازي.

رضا تي ٿيو شمس خوشحالي. بنان ڪل ٿيو اتي خالي.
چلائي ويو اها چالي. نه ته ڪهڙي قدرت هئا قاضي.

”منڀار“ رب جي وڻج مرضي. گنواڻي ٻي سڀني غرضي.
مستان لالچ ۾ تون لرزين. مستان سڪ لاءِ ڪرين آزي.

ڪافي 6

اول خلقيو خدا منهنجي نبيءَ جو نور موچارو.

سبيد جو نور سبب حاني. لکين ورهن ته سبيلاني.
ڪڏهن يا ڪيوت ۾ جاني. ڪروڙين ورهن قطب تارو.

اتان بحرن اندر آيو. سموندين کي سبيد ناهيو.
اتان رب پاڪ کيس رايو. الله اهڙو ته اشتهارو.

ته چنڊيو پڪ نور پييارا! ٿين پيدا شغل سهارا.
قلم. ڪرسي. قمر. تارا. پيدا ٿئي شمس سونهارو.

منجهان تن نور جي قطرن. پيدا ڪيائين مڙن کي ملڪن.
زمينون. عرش. آسمانن. پيدا ٿيو جوڙ جڳت سارو.

منجهان تنهن عالم انسانا. منجهان تنهن حورن غلڻا.
منجهان تنهن دوزخ بهشتانا. پيدا ٿيو چيز چوڌارو.

منجهان تنهن نور نين جو. منجهان تنهن بحر علمن جو.
توريت. زبور. پڻ تنهنجو. انجيل. ڪرڪان سونهارو.

وڏي قدرت سا خاوند جي. اعليٰ ڪيائين عزت محمد جي.
ناهي ڪا ڳالهه ڳڻ حد جي. ساريندو ڪير شمارو؟

سڀوالي تنهن نور سرور جو. مٿي محبوب منور جو.
دامنگير يار دلبر جو. پانهو ”منڀار“ ويچارو.

ڪافي . 7

صورت محبوب جيءَ موھيو. دنيا ۽ دين ويا وسري.

لڳو جڏهن نينهن جو نعرو. ٿيو پيو خيال سڀ ڪارو.
قرباڻت ۽ ڪٽنب سارو. ننگ نسب نشين ويا وسري.

شراڪت ڪان شرم وڙو. برھ آيو پيرم ويڙو.
نھوڙي نينهن نرم ڪيڙو. پيو طمعائون تخمين ويا وسري.

پوي نه مت ياد مرشد جي. وسري شريعت محمد جي.
خبر تل پوي نه خاوند جي. جو الله عالمين ويا وسري.

چوي ”مننار“ دل من سين. ڪو طلسم ڇٽ ٿيو تن سين.
سڻ سمجھڻ ويو ڪن سين. عقل علم آمين ويا وسري.

ڪافي . 8

زليخا جو ذڪر سڻ تون. اثر عاشق پرائين جي!

همت ڏس هير جا ڪيڙي. نھوڙي نينهن سا نيڙي.
پاسي پرين جي سا پيڙي. تون سڄي لاءِ عشق لائين جي.

مجنون هو محو ٿيو ٿيڙو. لڪي ليلي ۾ ويڙو.
فنا محبوب ۾ ٿيڙو. پرت انهي پير پائين جي!

شيرين فرھاد جو نعرو. سڻي سمجھ سڀوئي سارو.
اھو تو لاءِ اشرارو. تندون توڪل وڃائين جي!

لکين عاشق هئا اهڙا. قصا ٿا ڪريان ڪهڙا.
تون پڻ ڪڙجان قدم تھڙا. سانگو سر جو وڃائين جي.

مرد ”مننار“ جي ٿيئين. ته پيالو پريم جو پيئين.
”موتوا قبل ال“ (1) مري جيئين. قرب ايمن ڪمائين جي!

ڪافي . 9

حقيقيءَ حال کي هوشيار. صفاتيءَ منون سڃاڻن ٿا.

صفاتيءَ ۾ رڳي صحبت. حقيقيءَ جي ڏٺنون حڪمت.
مائون ذاتيءَ جي محبت. وري پڙئين پنڌ کي ڀڄائڻ ٿا.

ڪري ثابت سڄي شريعت. طريقت ۾ ڪيون طبيعت.
حقيقت جي گهمڻ حڪمت. معرفت موج مائڻ ٿا.

فنافي الشيخ جي اولي. رسوليءَ کي رسيا ڳولي.
فنافي الله ٿيا ڦولهي. اهي احد اثبات ڄاڻن ٿا.

ڀڄ "منار" مردن کان. اهي خبرون عشاقن کان.
سڄ رمزون کي رندن کان. جي فنايءَ ۾ روح رسائڻ ٿا.

ڪافي . 10

محبت جي چڪ منهنجي منکي. صفاتي يا آهي ذاتي؟

صفاتيءَ ۾ ڏٺيم صورت. موهيس محبوب جي صورت.
پون دل تي لکين پورت. ڦڙب جي قلب تي کاتي.

بنان مطلب آهيان موهيو. رمز ڪنهن روح کي رهيو.
قابو ٿيس قيد بي ڏوهيو. چئن مشڪل ٿيم ڇاتي.

وساريان تان نه مون وسري. عشق جي پڙڪ ٿي اسري.
ڀرت پلپل پئي پسري. مڻي منهنجي روح ڏينهن راتي.

هلي تدبير نان تنهن تي. عقل جي جاءِ نا جنهن تي.
مڙي مصلحت نا بي ڪنهن تي. جهلين ڪون پائي جهاتي.

موهيو "منار" من محبت. حسن جيءَ ڪئون فنا حيرت.
نجان (1) ڪنهن جي آهي قدرت. ظاهر انسان اثباتي.

ڪافي . 11

آهيان منجهه غير جي دريا اڪارج يا رسول الله!

گناهين کيس غرقـيـاني. تون ڪر مـشـڪـل آسـيـاني.
مونکي پنهنجي پاڪ پيشـيـاني ڏيڪارج يا رسول الله!

هٿان منهنجي ڏوهه هزار ٿيل. چيم ڪلمون توتي ڪامل.
مون کي مـجـليس تو مرسـل وهارج يا رسول الله!

سـڄ منهنجا سوال هي ڪارون. لهج سڀ وقت ۾ سارون.
مون نان ملڪن جون پل ڪارون. تون تارج يا رسول الله!

آهيان سـوالـي اوهان جي در جو. منگت ”منـنـار“ سرور جو.
پيـسـالو حوض ڪوٽر جو پيـسـارج يا رسول الله!

ڪافي . 12

دنيا ساري فناي آ. خدا جو نام بقائي آ.

وساري نا خدا ڇڏجي. دنيا سـان دل نا گـڏجي.
اڃا پوءِ خيال جو اڏجي. اها عبادت اڃائي آ.

هنن هسـيـتي ڪـيـي پيـجي. خدا وارن وٽ وڃي.
سندن نصيحت چڱي مـيـجي. اها صحبت سڃائي آ.

عبادت ريءَ عمر ساري. غفلت منجهه تو گـڏاري.
سرت ڪرڪا خبرداري. تو ڪيئن پنهنجي ويل وڃائي آ؟

تون مڃ ”منـنـار“ هيءَ نصيحت. تو ۾ ناهي ذرو وصيحت.
صبر ڪر تون جيڪن جمعيـت. ڏاڍي سرڪار خدائي آ.

ڪافي . 13

خداڙيءَ ٻي دنيا واري سنگت ٺهي نه سنساري.

وسارج ڪيم مـ سالڪ ڪي. خداوند پاڪ خالق ڪي.
پجي ڏس ڪنهن ته سالڪ ڪي ته ٻيا سڀ خيال آهن خواري.

دنيا درڙي اٿيئي فاني. بقائي راهه رحماني.
مستان ٿين پوءِ پشيماني. ڪرڻ گهرجي خبرداري.

پنهجو ڪيئن پان پڌائين ٿو. ڌڻي دل سان نه لائين ٿو.
عمر اينن وڃائين ٿو. مستان ٿيئن سڌ سرڪاري.

سمجھ ”منار“ تون سچ ڪي. ڦٽو ڪر ڪوڙ ۽ ڪڇ ڪي.
ڪڍي ڇڏ غيـر جي ڳچ ڪي. تون پڙه توبهـ ڪري زاري.

ڪافي . 14

توبهـ منهنجا يا خداوند! اسين بدڪار تنهنجا بنڊا.

پنهجو ننگ پان تون ڄاڻج. شـ سان پنهنجي ڪي سڃاڻج.
عدل تي عمل ڪيم آڻج. منهنجا ڪم مـڙيئي آهن منڊا.

حج عـ زازيل هئي ڪيـڙي. ويرا تنهن ڪنا ويڙي.
ڪيـر ڪندو ان جهـڙي. اسين گنهگار آهيـون گندا.

عـ بـدار آئون آهيـان. پاند ڳچيءَ منجهـ پايان.
آئون نه امـيـڙي لاهيـان. جو ڪرم ٻڌم تو ڪندا.

تون الله ”منـار“ جو آهين. اٿم امـيـڙ توڏاهين.
مـون تان هـڙو مـتان لاهين. لطف ڪرڇ تون سنڊا!

ڪافي . 15

مون کي درو زور جو ناهي. الله تنهنجو آسرو آهي!

حرص گهمڻي کي هيڙم. وري وٽان مون ويڙم.
ڪوڙي هوا ڪدر پيڙم. بانور بندي جو چاهي!

تڪبر ڪان اٿم زاري. توبهه نصوحي واري.
بخش خطا تون باري! مون تي احسان اوباهي.

حج توسان ناهي ڪنهن جي. توبهه قبول ڪر منهنجي.
مون تي ڪرپاجهه تون پنهنجي. جو فضل سجورڙو ڪم ناهي.

چوي ”مننار“ ويچارو. ٿيس گنهگار آئون سسارو.
آهيان منجهه قول ڪاٺيارو. نجان پنهنجو ننگ نيباهي.

ڪافي . 16

ڏنم محبوب منهنجي ۾. عجائب نور نوراني.

ڪنڙن اڳري قمر شمس. سونهاري جوت سان جلون.
ڏني سامون. هني چشمن. پرينءَ جي پاڪ پيشاني.

صورت ۾ يار آهي سمڻو. سندس ديدار من مھڻو.
ڪمالي يار قلب ڪھڻو. جو ڪري مشتاق مستاني.

عجائبي نور آهي عبرت. ڪماني يار واھ قدرت.
حسن سمڻو سندو حضرت. ڏسي ٿيم حال حيراني.

مٿان ”مننار“ محبوبن. صدقي سو وار تان سڃڻ.
گهوري پنهنجو پاڻ تون پرين. ڪري سر ساهه قرباني.

ڪافي . 17

سڪر ۽ غم، درد، گوندر مليو ڏاجو فقيرن کي.

جنين سر عشق هو آيو، تنين سڪ سانگ سڀ لاهيو.
ڪشالو قرب تني ڪاهيو، چڪيائون چاڪ چيرن کي.

ملن محبوب جي ڌارا، ٿيا پيا خيال تن ڪارا.
اندر وهلور ويچارا، ڇڏي عيشن اکيرن کي.

سڄڻ لنڊ سور قبولين ٿا، وره وهلور قبولين ٿا.
گوندر معمور قبولين ٿا، ۽ قبولين تقديرن کي.

”منٺار“ وٺ راه مرداني، طلب ديدار صبحاني.
پيا ديدار سڀ فاني، تون طلب ديدار قديرن کي.

ڪافي . 18

لاڳاپن لوڪ جن جهليس، پنهل! ڪج منهنجي پوئواري.

پيس پنيور جي بنين ۾، قابو ڦاٿي آهيان تن ۾.
دنيا جي لوپ ڏنڻ ۾، آئون خسارن نفس جن ڪاري.

ٿيس ضعيف بي زوري، گهمان تولن پيئي گهوري.
مون ۾ طاقت ناهي توري، اچي ڏج دوست! دلداري.

ههڙي هن حال منهنجي جي، اندر احوال منهنجي جي.
خبر سڀ خيال منهنجي جي توکي معلوم سڀ ساري.

چوي ”منٺار“ سن هادي! عرض منهنجو هيءَ فريادي.
اچي ڪر يار! اميدادي، مدد ڏج مون کي موچاري.

ڪافي . 19

مون سان موليٰ مهربان تون ٿيءَ مون سان موليٰ مهربان.
اي رب رحمي تون هين رحمان!

تون آهين موليٰ مالڪ منهنجو. خلقڻ وارو خالق منهنجو.
ست سڪاريندڙ سالڪ منهنجو. آئون تنهنجو شاگردان.

تون آهين وارث منهنجو والي. آئون آهيان صاحب! تنهنجو سوالي.
سسوالي چوآيم. ڇڏج م خالي. دهر و ڏيارج تون مـونـڪي دان!

منهنجن عيبن ڏي م نهـمارج. تون ننگ پنهنجو پارس پارچ.
منهنجو ترهو توه سين تارج. شاهي سـيـجـائـج پنهنجو شان.

چوي ”مننار“ مداحي تنهنجو. گولو غلام گـدائي تنهنجو.
ي سوالي سائل سدائين تنهنجو. ته منهنجو مشڪل ڪر آسان!

ڪافي . 20

من منهنجن مارن ڪي. ڄڻان (1) وسري آهيان ويڙي

قـضـا قـسـمـت سين ڪوئن ۾. اچي منڏيس مـحـلـن ۾.
بيحد بـيـران بنگلن ۾. تن ٿا ريلن ريءَ آئون ٿيـڙي.

پنهنجي وس ۾ اصل ناهيان. جو هنر حـيـلو پيو هلايان.
لکني ماڻ ڪيئن زرو لاهيان. جو قـسـمـت قيد آئون ڪيـڙي.

اصل ان جي هيس چاڻي. پوءِ رضـا رب جيءَ سين هت آئي.
جو قـدـرت ڪا نه ٿيـم. ڪاڻي. جو اچي پرڏيـم ۾ پيـڙي.

چئي ”مننار“ منهنجي من ۾. اڃا هيءَ آس هن سن ۾.
ته وينديس پنهنجي وطن ۾. اتم امـيـد ڪا اهڙي.

ڪافي . 21

ٿيو. آلت بربڪم آواز. "قالو بلا" قول تو ڪيڙو.

چوي فرقان ثابت سنئون. دنيا جفة و طالبها ڪلاب.
هي ڪن لاءِ قسوت آهي ٿي ڪيڙو.

آهي محمد نبيءَ جو ڏس. ته طالب دنيا جو ٿيندو مڃن.
۽ طالب العقبي جو آهي مونث. اهو به مثال آهي اهڙو.

آهي چڱي سوداگري سچ جي. گهم نه بازار ڪوڙي ڪچ جي.
اها رونق رديءَ رچجي. ڇو وڪوڙي حرص تو ويڙو؟

موتو قبل. مري پوءِ جيءُ. پيالو پريم وارو پيءُ.
۽ طالب الموليٰ مذكر. ٿيءُ. نه گهر "منار" مطلب پيڙو.

ڪافي . 22

لا اله الا الله محمد الرسول الله.

چنڊو اِيءُ ڪلمون من تن دل مون!

برڪت محمد ميسر جي بنيو آدم صفي الله.
۽ پيڙي بجائي پاڇهه جنهن جيءُ سين. نرمل "نوح" نبي الله.

آڙهه چڙهيو ٿي. ڪلمون پڙهيو. ابراهيم خليل الله.
طور سينا وڃيو ٿي. محمد مڃيو مهتر. موسيٰ ڪليم الله.

ٿيو محمد جو. عبد احمد جو. درس دائود خليفه الله.
چئي ڪلمون هي ذاتي. ورتي حياتي عيسيٰ ابن مريم روح الله.

سوا لک نين. ڪوڙ مريدن. مڃيو محمد ڪي دل لاءِ.
تون پڙهه ڪلمون "منار" من مون. سان صلوات بسم الله.

ڪافي . 23

وڃان ملڪ ملير ماڙيچن جي. وو! ٿي راضي ڏي رخصت. وي ميان وي!
اصل ابائن سان اهي. منهنجي سڀي لاکون صحـحـبت. وي!
نيبهم سال ٿئي سانبيهي. منهنجي مارن سان محبت. وي!
ڏمر ڪيم ڏيکار اسان کي. حاڪميءَ جي حـشـمت. وي!
في سبيل الله جي نيت. آئون مسـڪـين ڏي مـهـلت. وي!
وٺا آهن مينهن ملير ملڪ تي. رب سائين جي رحمت. وي!
مون کي موڪل ڏي ته ڏسان ڏاڏا. لاه ڪلف ڇڏ قـهـمت. وي!
چئي ”مننار“ ٿئي شل منهنجي. ڏانهن قـرـين قـسـمت. وي!
ملان مان مارن کي مرڪي. حق پنهنجي جيءَ حرمت. وي!

ڪافي . 24

دل دام وجهي دلبر ني اٿئي. ووڪري زوراور زوري. وي ميان وي.
هڪ ڏهاڙي اچي مٽيءَ کي مارينم. سان اکين اگـهـوري. وي!
صورت تنهنجيءَ سوين سمجهايا. آئون ڪا ڪامن ڳوري. وي!
سا ڪيئن اڳ اجهامي آتش. جا چاه اندر تو چوري. وي!
روز روئن نت ماتم مونگي. هني هني ٻولي هوري. وي!
سڪ اوھان جي ڪين لهي ٿي. آهي جهـجـڻ ۽ جـهـوري. وي!
صبر ساعت اچي ڪيئن مونکي. جنهن کي لائـم لوري. وي!
تون ڪر لائق. سڀ لڄ توتي. ۽ آئون نالائق نسـوري. وي!
پرڻ پکي ڪج ميان ”مننار“ جي. نه ته ڪجي آهيان ڪوري. وي!

ڪافي . 25

دل درد فراق ڦوڙائي ماري. جا درد وندي اون ڌارا. وي!

مون کي منهنجي تنهن محبوب سڻايا. نوبت نينهن نغارا. وي!
مستو مست ٿيو من مستي. هني هني جا هلڪارا. وي!

حڪم ڪري اچي يار هڻي ويو. حسن جا هڻي-يارا. وي!
ڪجليون. کان. ڌناليون چڻيون. ڀرون ٻئين ڪٿارا. وي!

تان هوند دور سڻايان دل جا. جي هون ورونهن وارا. وي!
هني هني ڪوڪ سڻايان ڪنهنڪي. سور اندر جا سارا. وي!

چئي ”منار“ محبوبن ماري. ڏيني ڪيف خمارا. وي!
وري اوتار پڇان هوند ان کان. سي ٿيم ڏسڻ ڪون نيوارا. وي!

ڪافي . 26

عقل سڪن ڪيئن عاشق ويچارا.
جن کي حبسن جي ٽڪور يار ڏني ڏني.

تن من اندر لڳين تارون. ان کي ملن ٿيون محبت مارون.
نه ڪيو عشق آڱهور. ترس نني نني.

جتي باهه برهه جي يار پڙڪائي. لٽو لٽو اندر لڄ پڄ لائي.
پيا هيٺڙي ۾ هور. جاڳيا جني جني.

جڏهن موج بحر سين محبت آئي. پيا تن ٿيڻڙا تال توائي.
شونق (1) منجهان شور ويو ڇاتي چني چني.

چئي ”منار“ محبوبن تان. ساهه صدق ڪن سڄڻ تان.
پنهنجو ڪري سر گهور. اچيو اتي اتي.

ڪافي . 27

برهه ڪئي ويو ساري بادشاهي. عشق عقل کي اهي گم ڪيڙو.

عشق عقل جي جنگ لڳي هئي. عقل جي پلڻ بيستڪ پڳي هئي.
شوق شهر ۾ مقرر ٿيندڙو.

جڏهن موج بحر سان محبت آئي. پوءِ ڏاهپ ڏيهيءَ جي ٿيندڙي توائي.
ان جو سارو خزانو ڦري نينهن نيندڙو.

تخت دٻيءَ ڦيڻ ڪيائين. ۽ نوڪر چاڪر سان نياڻين.
سائن شريڪ نه مطلب پيندڙو.

چوي ”منار“ سمجهو وي يارو! حال حقيقت ثابت سارو.
گهر گهر ۾ پڙهو ان جي فتح جو پيندڙو.

ڪافي . 28

وس ته پنهنجي کان ويس ويچارو. منهنجي الغرضي سان دل اڙي اڙي.

تن من اندر لڳيم تارون. روز ملن ٿيون محبت مارون.
يار جي حسن جي فوج لڙي لڙي.

حب هيندڙي جي هاڻ نه هتي ٿي. تندڙي طلب جي ڪين ٿي ٿي.
قصابو ڪمندڙي جيءَ ۾ جڙي جڙي.

پليل مڙن تي پور پون ٿيا. دردن وارا دستور اچن ٿيا.
غم گوند ريءَ نه آهي گهڙي گهڙي.

چوي ”منار“ دردن وارو. حال حقيقت سڄو سارو.
سڪ ۾ سندن ويو سرير سڙي سڙي.

ڪافي . 29

طلب لڳي اٿم تانگهه تنهن جي. دلڙي ٿيم ديوان ديواني وو.

مون کي نٿي وسري صورت تنهنجي. بيوس ٿينڙي دلڙي منهنجي.
تو ۾ فنا ٿي فـانـڙي فـانـي وو.

مونکي سڪ سر جي جڏهن هيم صغيري. آئون نه ميس آيم پيري.
اها جا اٿم ارمان ارمان وو.

آئون جا ويچاري آهيان بيقرار. پرين! تو پڙهائي توبه زاري.
سر ٿي سنڀاهيان قربان قرباني وو.

چوي ”مننار“ سن يار پيارا. دانهن ڏيان ڪنهن کي تو ڌارا.
تس ڪرڇ ڪو ڏيان ڏياني وو.

ڪافي . 30

خدا دي هي تجلي. نبي داهي نور. مين ويڪا اثبات مواريان.
مين ويڪا اثبات ظهور.

شمس قمر نه شامل هوون. دونينان دي مواريان.
دونينان دي دسـتـتـور.

آدم والا پاتس چولا. ويڪو پيا پرين ڪون مواريان.
ويڪو پيا پرين ڪون هي پور.

ويڪن سي تي سمهي صورت. چترڙا ٿيا هي مواريان.
چترڙا ٿيا هي چڪچور.

نهن ”مننار“ ڪون طاقت تل دي. ڪيون سارا سناوي وو مواريان.
ڪيون سارا سناوي مذكور.

ڪافي . 31

مون ڪان منهنجا خان پنهل تون ٿي نه پري.

آئون آهيان تنهنجي سسئي برهمڻ پوري. پيچ پريت جو پاتنه ڏوري.
ڪوئي ڪامن وارو وو مواريان! ڪوئي ڪامن وارو مون سان تسم (1) ڪري.

آئون تنهنجي آهيان پاني پانهي. شمس قمر نا تنهنجا ثاني.
ڪو نالائق تي مواريان. ڪو نالائق تي اڄ نظر ڏري.

سن منهنجون دانھون. سوال صڌائون. اسم خدا جي اچڻ اوراھون.
پنهنجا قدم مبارڪ مواريان. پنهنجا قدم مبارڪ پيرڙا پري.

چوي ”مننار“ عرض ويچارو. توريءَ تحممل ناهي دم ڌارو.
ساعت مونکي وو مواريان. ساعت مونکي هت ٿي سري!

ڪافي . 32

مون ڪان محبوب سندم ميان! تون نه منهن موڙ.

اسين پاڻ آهيون نالائق نسورا. آهن اسان تي تنهنجا ٿورا.
ڪرم لکين وو مواريان. ڪرم لکين تنهنجا ڪور.

نام خدا جي بخش بجايون. پاڻ سڃاڻين ڪر تون پيلايون.
ريت رسڻ جي مواريان. ريت رسڻ جي تون چوڙ.

رب جي ڪارڻ رسڻ ڦٽو ڪر. ظاهر زبانا ٻول مٺو ڪر.
ڪل تون اسان سين مواريان. ڪل تون اسان سين اڪيون ڪوڙ.

سان ”مننار“ عرض ڌاري. مٿج نه محبت سان ويچاري.
تندڙي نياھيج مواريان. تندڙي نياھيج نيئي توڙ.

ڪافي . 33

آهيان مستان. سندن دس حال.

ناهي برابر جند جان ساري. ڇت تي چڙهيم خيال خماري.
ڪو جو پيارينم مواريان. ڪو جو پيارينم ڪيف ڪمال.

دلڙي منهنجي دلبر نيڙي. سا قابو ڪمند ڇ ڦاسي پيڙي.
آئون بيوس و و مواريان. آئون بيوس هي احوال.

دامون دواليون پيچ جي پيڙم. ٻيا سانگا سڀيني وسري جي ويڙم.
ٻيون وسريون مڏيون و و مواريان. ٻيون وسريون مڏيون سڀ مال.

صورت تنهنجي سج کان سهڻي. مستان جي من جي مهڻي.
ڪير جهليندو مواريان. ڪير جهليندو جلوو جمال!

چوي ”مننار“ مرن به ناهي. هاڻي حياتيءَ جي اميد به ناهي.
جيئن ٿيم و و مواريان. جيئن ٿيم ڪو جنجال.

ڪافي . 34

الاڻجي تون راض آهين يا بي راض؟

اڄ تون پييارا. اڄ تون پييارا. آئون ابالي دم تو ڏارا.
اهو منهنجو و و مواريان اهو منهنجو آهي آواز.

ڪڇ نه اسان سين پيپرواهي. حال منهنجي تي ڪڇ همراهي.
لطف تنهنجا و و مواريان. لطف تنهنجا بي انداز.

دانهن ڪريان ٿو درد دکن جي. ڇو پڪي نه لڳي ٿي مور ٻين جي.
تڏهن آهي انهن ڪون مواريان. تڏهن آهي انهن ڪون اهو اعتراض.

هر دم هادي! هونج راضي. ميچ ”مننار“ جي منت به آري.
ٻيا سو سو سلام مواريان. ٻيا سو سو سلام نياز.

ڪافي . 35

آيو مرشد اڳڻ منهنجي. شڪر الحمد ٿي شادي.

رهنما ڪني وڏي رحمت. حضرت شاه جيءَ حرمت.
پـلائي ٿي سندس برڪت. وحـدت جي وڙهي وادي.

ساڳي صورت. سچو سرور. جنهن سان پرتل خدا پرور.
آ اڪمل اهو انور. گـهر ثقلين جي گـادي.

پرين هت پيـر پاوڻ جي. اسـان غريبن ۾ آوڻ جي.
سـتن ڪن سـمـجـهـاوڻ جي. اچي ڪيائين پاڻ امـدادـي.

هنڻ ۽ هوڏ وارا حاڪم. بيشڪ مون تي هئا بالم.
اچي ڪيائين زيرسي ظالم. تن سان پاڻ ڪيائين تعادي.

مرڪيائين ”منڌاري“ ڪي. اچي مون عيب ڌاري ڪي.
ڪيائين واصل ويچاري ڪي. حضرت پاڻ ٿيم هادي.

ڪافي . 36

عزازيل ٿي چيو آئون. شڪ ۾ شيطان ڪيئن تنهن ڪي.

ويس ويساه نه سو وسهيو. پليل بي ايمان ڪيئن تنهن ڪي.

ڦريو فرمان کان ڦريل. لعنتي نادان ڪيئن تنهن ڪي.

محمـد اولاد آدم جو. خلق زمان ڪيئن تنهن ڪي.

سندس قدرت منجهان آدم نبيءَ نوران ڪيئن تنهن ڪي.

”منار“ قبون پڙهج ڪمون. اهو فرمان ڪيئن تنهن ڪي.

ڪافي . 37

جڏي ڪم خاص خداوارو. اچي ٿيو آهين ڪوڙ ۾ ڪارو.

پلائي تو مڙهي جنهن جي. جڏي تو تات چو تنهن جي؟
ڪرڻ گهرجي سرت پنهنجي. موڳا! ٿين ڪوھ ميونجهارو؟

جڏين سڻاڻو سچائي جو. جتي پڻاڻو بقائي جو.
هي فصل پوکين ڦٽائي جو. اڃاڻو خيال خسارو.

بقائي ٿول آهي اصلي. ڦٽائي نقش آهي نقلي.
ادا! جي تون هجين عـقـلي. ته اهو تولا ۽ اشـارو.

م ٿي ”منـڻـار“ تون مـوڳو. اڃائي خيال ۾ اوڳو.
تون پڻ ٿي پٺين جنت جوڳو. جي سڃاڻين غير ۽ سچ سارو.

ڪافي . 38

پانڌي! تون منهنجي پنجان پاران. پارل يار ڪي پيرين.

چئي سڄڻ توجا رندن رولي. گس تي جا جڏيني گـوـلي.
لڳي تنهن ڪي آهي لولي. سـري ان جي سڄڻ سـيـرين.

پانڌي! چنجان منهنجي پارا. سڻيـها هي وحي سارا.
چي ماريـس دردن آن کان ڌارا. چـپر مـئي ڪي جڏيني چـيرين.

چي ڪڏهن تنهنجي هيس راڻي. سـهاڳـتـو وڙ سـهاڻي.
هـڙا منهنجا حال ٿيا هاڻي. جو فقيرائي ڪيئي ڦيري.

چوي ”منـڻـار“ مـسـتـانـو. جنهن ڪي ڪيو ڏيد ديوانو.
هاڻي ٿيس حال حـيـرانـو. اچي مل يار هڪ پـيـري.

ڪافي 39

منهنجو رک تون ڀرم ڀتار سائين. منهنجو رک تون ڀرم ڀتار!
تي ڪريان آئون ليلان. لولت ويجاري.

هيس سهاڳن تڏهن ڪين ساڳايم. ايتو عقل اڀاڳ جو آيم.
پير پروڙي مور نه پايو. مونڪي هجن حيف هزار. سائين!
مونڪي هجن حيف هزار. آئون آهيان ڪا نالائق ناساري.

هاڻي ڪيم توبه ٻڌيم ٻانهون. اي داسڙا! منهنجون سن تون ڏانهون.
مون ڪي پائون لوڏج ڪيم پراهنون. هاڻ هت نه لائينديس هار. سائين!
هاڻي هت نه لائينديس هار. هيءَ حياتي منهنجي سڄي جهاري.

جي پنهنجو چنيسر پاڻ سڃاڻين. هت رکين جي مٽيءَ تي هائين.
مون ڪي هوند سان سمهارين هڪ پٿرائين. ته لڏي تيان لڪوار. سائين!
هوند پوءِ لڏي تيان لڪوار. ملي سهاڳ وري سرڪاري.

هاڻي نالي نام خدا پرور جي. ۽ سان محابي پيغمبر جي.
حرمت حضرت شاه سرور جي. ڏي معافي ڪي ”منار“ سائين!
ڏي معافي ڪي ”منار“ پنهنجو تون ڪرم ڪري سلطان ستاري.

ڪافي 40

هن مند منهنجي هير (1). عمر سائين! هن مند منهنجي هير.
ڪاٺڙ ۾ ڪنڀين ڪيئن جي.

وڻيون وطن ڏي ڪاريون ڪڪريون. سونهن نوڻيون (2) ڀٽون ۽ ٽڪريون.
هت ڏهن رڍون ڳويون ۽ ٻڪريون. اهي سانگينڙا سندن سوير. عمر سائين!
اهي سانگينڙا سندن سوير. هيءَ پس (3) پنهورين مهل ڀڄن جي.

ڀون ياد وطن ۽ ويڙيون. سائين. سانگينڙا. ساهيڙيون.
هت ٻان ڪري مونڪي وڏي پيڙيون. نه ته ڪوئن ۾ ويهي ڪير. عمر سائين!
نه ته ڪوئن ۾ ويهي ڪير. اٿم اميد وڃي تر ۾ ٿين جي.

سو سندن مون. تي حرف صغيرا. ڪنن لڪ ڪيڙم ڏوه ڪير.
هو ڪاوڙ رهندڙ هن ڪانديرا. مون تي ڪندا ڀلائي جا پير. عمر سائين!
مون تي ڪندا ڀلائي جا پير. اٿن منزل معرفت معافي ڏين جي.

چئي ”منار“ آئون عيبن هاڻي. آهي اوڪي (4) ايل اباڻي.
من مجلس جوءِ ڏسان ڏاڏائي. جتي پنهورن جا پير. عمر سائين!
جتي پنهورن جا پير. اتي تيان پاڙيسن مرن جيئن جي.

ڪافي . 41

عمر ابائن سان ميان! تن عمر ابائن سان.

گڏ گهمان شل ملڪ ميلر ۾.

ماڙيچن وٽ هيس موچاري. اچي ٿيس هت عيبن واري.

هن ڪوٽ ۾ آيس ٿيس ڪاٺياري. آيو الست وارو اهيان ميان!

آيو الست وارو اهيان. جيئن طرفون لکيو هو منهنجي تقدير ۾.

لاءِ ڪجاري آندينيءَ ڪوٽن ۾. آئي منجهائين هت محلن ۾؟

قيد ڪري ڪيئي بند بنگلن ۾. منهنجي روح جو ڪن ۾ رنجان. ميان!

منهنجي روح جو ڪن ۾ رنجان. سڪ سائيهم جي اتم سرير ۾.

مون سان پرچن شال پنهور اهي ئي. هو سرها سندر سنگهار اهي ئي.

شل وسن سندن ولهار اهي ئي. آهي ڀاڳين جو جت ڀان. ميان!

اهي ڀاڳين جو جت ڀان. تنهن عجب جوءَ زمين اڪسير ۾.

جتي بهشت جنت ۾ ڀاڳين ڀان. اتي سدا سوانئون ڏهن ڏاڏاڻا.

ڀيو قوت سندن مڪيون ماڏاڏاڻا. ان جو سرهو پيهم ڀچاڻ. ميان!

ان جو سرهو پيهم ڀچاڻ. پوءِ ڪائن ڪاٺيا گڏيو ڪير ۾.

هڪ شريعت ۾ ڀرمان اتي جو. ڀيو طريقت ۾ ايمان اتي جو.

تيون حال حقيقت شان اتي جو. چوٿون ڀين معرفت جو مهران. ميان!

ڀين معرفت جو مهران. تنهن ڀرن سرڪ سانتر جي سير ۾.

چئي ”منار“ منهنجو مارو ڄام ايندو. سو مونڪي وٺي وطن ۾ ويندو.

هت قيد ۾ ڪڏهن ڪين ڇڏيندو. سوئي پنهنجو ڀلائيندو ڀان. ميان!

اچي پنهنجو ڀلائيندو ڀان. تنهن اتم اميد محمد مير ۾.

ڪافي . 42

منهنجو سٽي نباح سيل سيل. پنهنجو سٽي نباح سيل.
تن مارو ٿڙن جو ته منهن مرڪائي.

اي ملارئي! مقصد تنهنجو مڙوئي. ٿيندو سر هو سانگ سيوني.
تون ڪيم لڄائج پنهنجي لوني جو اٿئي اٿان جو عيل عيل.
جيڪو اٿئي اٿان جو عيل. سوئل الله تنهنجو ايمان پچائي.

اي ملارئي! تنهنجي ماريجن جو. آهي چڱو رواج اتي راجن جو.
تن سائيهن وارن سانگيڙن جو. آهي سر هو سنگت سبيل سبيل.
آهي سر هو سنگت سبيل. سي نيندا ويڙيجا توکي وطن ورائي.

جو حاڪم ظالم ظلمن وارو. سو هتي ڪٿيندو ڪين هچارو.
گدو وري رحم رحم ستارو. جيڪو قادر رب جليل جليل.
جيڪو قادر رب جليل. سو ٿو عاصيڙن جي اميد پچائي.

هت جي پيڙهه پهر پلڪ قيدن جا. ويندا لنگهي سي ڏينهڙا ڏکن جا.
تو لاءِ ايندا وري ڪئين سال سکن جا. تون دل ۾ نه آڻج دليل دليل.
پنهنجو دل ۾ نه آڻج دليل. نيند سو پاڻهن پنهور ملير موتائي.

چئي ”مننار“ ڏيند سڀ معافي. آهي ڪامل عقل انهن جو ڪافي.
تادل ۾ چئن سڀ دريافي. آهي ان جو لقب اصيل اصيل.
آهي ان جو لقب اصيل. سي توکي نيندا قيدن منجهان ڪڍائي.

ڪافي . 43

منهنجي محبت سان محبوب. ميان! منهنجي محبت سان محبوب.
ڏينهن السستون پرت پرائين.

ڪن فيڪون. آواز اٿائين. پيدا جملي روح ڪيائين.
لڳي طلب جي تار تائين. مونکي موهيو هو مطلوب. ميان!
مونکي موهيو هو مطلوب. مون سڪوندي کي صحيح سڃاڻين.

اها آه اداس پرينءَ جي. پسن لاءِ پيئاس پرينءَ جي.
تانگهه طلب ۽ تاس پرينءَ جي. ماريس قرب قلوب. ميان!
هائي ماريس قرب قلوب. ڏک فراق جا ڏسان ڏينهاڻين.

سور السستي سر تي آيا. سي منهنجي سيني منجهه سمايا.
قسمت قيد ۾ ڏينهن مون ڪمايا. جهڙا اثر تائير ايوب. ميان!
جهڙا اثر تائير ايوب. جنهن منجهه ياد نه آئي جوائين.

چئي ”مننار“ نه وس ويچاري. آهيان السستي عشق آڙاري.
جاڳي برهم سندي بيماري. هان آهيان مثل مجذوب. ميان.
هان آهيان مثل مجذوب. وصل ويل وصال جي تائين.

ڪافي . 44

دل دام وجهي دلبر! نينني. دل دام وجهي دلبر.
سا ڦاسي ڪمند ۾ ويٺي ويڇاري.

ريهي روح نينني رمزن سين. گهائي گهور هئي غمزن سين.
نوبت نينهن لائي نبض سين. ڪري هنگام حشر نينني. سائين!
ڪري هنگام حشر. ڪربلا جيئن قيامت ڪاري.

يار جادوگر جادو جوڙي. ويئون وجود ۾ ڪيومان ڪوڙي.
پيا ڪيڏي ڪل اسباب الوڙي. ڪنهن حرفت سان هنر نينني. سائين!
ڪنهن حرفت سان هنر. ڳنهي ويون ڳجهڙي پائي ڳاري.

مون ۾ وڙهن جي وسيعت ناهي. ۽ ڪيڏو قصد ڪيو تو ڪاهي.
آندڙ حسن جا هٿيار سنباهي. ڪٿي ڪات ڪٿار خنجر نينني. سائين!
ڪٿي ڪات ڪٿار خنجر. ڪري ويون جو شڪار شڪاري.

چئي ”مننار“ محبوب پيارا! دانهن ڏيان ڪنهن کي تو ڪون ڌارا؟
آندڙ سان سپهه سالارا. پيا لکين ڪٿي لشڪر نينني سائين!
پيا لکين ڪٿي لشڪر. تن گهيري ڪٿي دل گرفتاري.

ڪافي . 45

مون کي درسن جي درڪار. قبل! مونکي درسن جي درڪار.
تنهنجو حسن منهنجي لاءِ حج اڪبر.

صورت تنهنجي آهي صبحاني. جنهن جو شمس قمر ناٿاني.
تو منجهه تجلو نور نوراني. سو نام خدا جي ڏيکار قبل!
سو نام خدا جي ڏيکار. جلوو جلو اعلئ پرور.

تنهنجيءَ صورت ۾ سبحان سرسوئي. مونکي غير دليل نه ڪوئي.
آهي افضل نور اهوئي. جنهن تجليءَ تنهن وار. قبل!
جنهن تجلي تنهن وار. هو جبل طور جلایو ڏونگر.

هيءَ دل تنهنجي حسن جي پوڇاري. جيئن سڀ آب ابر جي اڇاري.
بلبل ساري جيئن باغ بهاري. تيئن تنهنجي طلب مون کي تار. قبل!
تيئن تنهنجي طلب مون کي تار. تن من روح آداسي اندر.

آهي ”مننار“ مسڪين موالِي. تنهنجي ڏسڻ لاءِ روز سوالِي.
ڪار ديدار ڪر دست پيالي. پائي وصال جو پيار. قبل!
پائي وصال جو پيار. ساڦي شراب قدح ڪوثر.

ڪافي . 46

منهنجي درد جو توڪان ڌار. سائين! منهنجي درد جو توڪان ڌار.
هني هني ڪو نه ڀي پيو ڪڪيم.

سڪ اوھان جي آھي سٽائي. پاھن جسم ڪري ھوند ڀائي.
ھستي ھنن ويم سڀ ھائي. ٿيس مثل پيار. سائين! ھان.
ٿيس مثل پيار. ھمڙو حال ٿيو ھلڪيم.

مرض منهنجي ڪي پيا مور نه ڄاڻن. جي هوند سوجهي سور سڃاڻن.
آئون آهيان ماري تنهنجي مائن. بيحد ٿيس بيمار. سائين ھان.
بيحد ٿيس بيمار. جاڳيم ڪهنون سور قديم.

دلڙي منهنجي دردن واري. آهي اوھان جي عشق آڙي.
جي تون ملين ته وڃي بيماري. قسم سڄي سردار. سائين!
آهي قسم سڄي سردار. ڄاڻي سو رب جو رسول ڪريم.

چئي ”منار“ مذڪور منهنجو. ڄاڻي ٿو عقل شهور (1) تنهنجو.
ڪڍي پرڇ قصور پنهنجو. مون مٽيءَ تي مختيار. سائين! ھان.
مون مٽيءَ تي مختيار تون ڪر رحم ڪري جنين رحيم.

ڪافي . 47

اکبر عشق اگھون حق حق. اکبر عشق اگھون.
هن برھ جي بحر جو ڪونهي ڪنارو.

اکبر عشق الاهي عبرت. بي مثلي بيچون. حق حق.
بي مثلي بيچون. بعضي مثل هزار چوي سر سارو.

عشق عجائب وسلي آهي. بي رنگ بي نمون. حق حق.
بي رنگ بي نمون. بعضي ڪريو نمون ٿئي نروار.

عشق جي ماهيت عاشق ڄاڻن. اهو بحر گجهو باطن حق حق.
اهو بحر گجهو باطن. آهي پروڙن اهو پيارو.

چئي ”منار“ ته من حيرت ۾. آهي سدا جوان نه جھون حق حق.
آهي سدا جوان نه جھون. نه ته ڪل خلقت ڪون آهي ڪرارو.

ڪافي . 48

ڏاڍي سڀا خدا جي سرڪار آهي.
ڪنهن جو قادر رب سان ڌرو زور ناهي.

ڏس آدم. حواءَ ڪان ڌار ڪيائين.
جدا يوسف. يعقوب پٺي يار ڪيائين.
ڪربلا ۾ شهيد سردار ڪيائين.
هٿان ڪافر جي حسين کي وڌائين ڪهائي...

ذڪريا نبيءَ کي ڪيائين ڪرت ڌاريو.
يونس نبيءَ کي مڇ ٿي اوڳاريو.
ايوب صبر ۾ ڪيائين ٿي ڳڏاريو.
ڏس ڪيائين وارو ڌڪ سور ڏاهي.

ڪل نفس ڌاڻيءَ الموت. جڏهن پاڻ چيائين.
پنهجو نالو قهار اظهار ڪيائين.
حجتون سڀني جون پائيون ٿي پڳائين.
چڏيئي ڪل مٽي پاڻ موت ٺاهي.

ڪٿي سمجه "منار" پنهنجو ڌيان ڌر تون.
ڪجهه خدا جو پي خوف منجهه قلب ڪرتون.
توبه زاري هڏ واري. هر روز پير تون.
چڏ هستي. ڏس تنهنجو مقدر چاهي؟

ڪافي . 49

جن جي اندر ۾ هيان نينهن نارا (1)
اهي ٿي و نماڻا رونا وچارا.

جتي عشق ڪٽڙي آهي ويهي وستي. آيو درد ان تي ڪري موج مستي.
برهي پگين پي ساري هوڏ هستي. وتن ويڳاڻا محبوب ڌارا.

ڪل خوشي ان کي اجهي نه ڪائي. ويو حرص ان جي ڪي درد ڪائي.
هني هني هميش ڪن وات وائي. مل نه نه مرون ٿا اڄ يار پيارا.

سر جي جني کي سڪ سور واري. آيو برهه ان تي ڏاڍو بار باري.
وسري تي کي پي جا سرت ساري. ڪيا عشق ان جا پيا بند چارا.

جن جي جگر ۾ هلي عشق آيو. ان پاڻ پنهنجو اصلتون وڃايو.
مجي مرد بيٺا سندو رب رايو. سڪ اثر ان کان موٽي "منارا".

ڪافي . 50

جتي عشق آيو. رکي راض رايو.
اني سانگو سر جو. اصلئون وڃايو.

جڏهن هير جي رانجهن سين رمز لڳي هئي. ڇڏي محل ماڙيون بيشڪ ڀڳي هئي.
ننگ ڏي نهاري دم نه ڦڳي هئي. هلي ٿي هزاري جو شاهه ڀڄايو.

سسئي ويچاري محبت ماري. جنهن کي ڇڏي ويو اڌ رات آري.
ڏوريني ڏيهه ڏونگر جبل روھ واري. اتي هئي اڪيلي نڪو پيڻ پايو.

سمهي ساهڙ کي مور نه مٽيائين. ڪارونپار ڪن ۾ پيلي کي ڀڳائين.
لڙهي لهرين وچ ۾ موت مڃيائين. طلب تنهن کي تر نه ترسايو.

مطلب جني وت محبت آئي. ڪيائين نه عقل جي تدبير ڪائي.
رهن رضا تي رڪن سچائي. جيئن صوفي سرهو ڪنڌ ڪون ڪپايو.

چوي ”مننارو“ سمجهو وي يارو! پنهنجي وجود کي وسهي ويچارو.
ڪري پاڻ پاڻهي آهي وس وارو. ان ۾ الله پاڻ جوش جاڳايو.

ڪافي . 51

هيڏيون حسن واريون. تڪيون تراريون.
محبوب مون تي. اچي تو ااريون.

ٿيا زلف تنهنجا ڦري نانگ ڪارا. آبرو اجهل پئي صف جا سالارا.
اڳڙيون اوهان جون نيزا ناز وارا. سي سڃيئي منهنجي سر تي ڪجليون ڪڍاريون.

بيني بنين تنهنجي بندوق ڏنالي. لب لال مـرجان ڏيون ڏيڪالي.
ڏند هيرا موتي آهن مثالي. ٻيو ڪن قيد مون کي تنهنجون گفتاريون.

رمزون اوهان جون اصل کان اهڙيون. ڪريان ڳالهيون تن جي قهر جون ڪهڙيون.
سوين ڪيني شڪار ۾ هزار مون جهڙيون. تو ڇڏي ترس پنهنجو محبوب ماريون.

چئي ”مننار“ ڪر قياس پنهنجو. وس نه هلي ٿو ذرو زور منهنجو.
قلم ڪرم ۾. ناهي ڏوهه ڪنهنجو. سڪندي سورن ۾ ويم جماريون.

ڪافي . 52

رستو رباني پتہ لاثاني. سير صوفين جو آهي سبحاني.

اوڏسن هميشه حق هڪڙائي. ڪو نه رڪن ٿا غير پيائي.
مذهب مردن رکيو خدائي. مشڪل ان هنڌ ٿين مڪاني.

ذڪر جن جو آهي حق ذاتي. قلب مٿي جا قرب جي کاتي.
الله اندر ۾ ڪيئون اثباتي. نفيءَ منجهون ٿيا نيڪ نوراني.

سور سڪن ۾ آهن سڪايل. درد دڪن ۾ مجروح گهايل.
هستي هميشه سندن وحايل. هجن نماڻا اِيءَ اٿن نشاني.

محبت آهي مال جني جو. حق ۾ فنا ٿيو حال تني جو.
لقب عاشق اقبال اتي جو. طالب الموليٰ مڌڪر ٿيا ني.

وٺ ”مننار“ اثر تون ان کان. فيض رسي من تل توکي تن کان.
وٺ استادي ان عاشقن کان. اوءِ رمز رندن جي سڪج روحاني.

ڪافي . 53

خدا کي وٺي ٿو نمت. تيار فقيرن جو.
سي ذڪر ذاتي ڪن منو. اهو آواز فقيرن جو.

سي فڪر منجهه فنا ٿيو. ڪن ٿا روپ رهائون.
پنهنجي پاڻ جو وجود. سڄني ساز فقيرن جو.

سي ووڙي منجهه وجود. ڏسن سير سڀوئي.
ڪن ولايت ويجهي. سو پرواز فقيرن جو.

عاجزي ۽ غريبي. اها رَمَـز رندن جي.
ڏس شان مٿي آهي. بي انداز فقيرن جو.

سي ”مننار“ عيبدار جو من ننگ نباهين!
جو گهري هت هميشه. ته هجي راز فقيرن جو.

ڪافي . 54

جي حب هجي توکي ميان! برحال خدا جي.
 ته پوءِ فقيرن کون پڇي ڏس ڳالھ خدا جي.
 سائن صحبت سي ڪندا. هجي سڪ سوز جني ڪي.
 ته اتي ڪي اظهار چون چال خدا جي.
 آهي نالو نماڻو سندن فقير ۽ مسڪين.
 پر هتي سين حڪامين آهن آل خدا جي.
 تون پوڙ پيائين ڪي. هڪڙائي هت ڪري.
 "والله بڪل شيءِ محيط" ست سنڀال خدا جي.
 اي "مننار" ڪهين ملنگ کون استادي وٺي آءِ.
 ته توکي تنهن کان پوءِ ٿيئي سڪ سال خدا جي.

ڪافي . 55

دم قدم دوستيءَ جو شان سڃاڻجي.
 نينهن وارو نياز سين ميدان سڃاڻجي.
 مذهب محمدي ۾ ته قرآن سڃاڻجي.
 جو پورو پيرويءَ تي. سو مسلمان سڃاڻجي.
 جو اندر ۾ ابليس. سو شيطان سڃاڻجي.
 نفس نادان طمعدار. سو بي ايمان سڃاڻجي.
 خالق خدا خلق جو. جلشان سڃاڻجي.
 جو رب رسائي روز. سو رحمان سڃاڻجي.
 ٿي فنا فقيريءَ ۾ هي جهان سڃاڻجي.
 پنهنجي پاڻ منجهه پساه. سو مهمان سڃاڻجي.
 هن جهان منجهه هميشه. دل جو ڌيان سڃاڻجي.
 پنهنجي زبان جو زرو. نفعو نقصان سڃاڻجي.
 اي "مننار" محبت عشق جو مڪان سڃاڻجي.
 پوءِ سر. سري صدقو ڪري. قربان سڃاڻجي.

ڪافي . 56

جي چتر تون چائين ته ڳالهائِ فضيلت سين.
پنهجي پاڻ جي زبان ڪي. سمجھائِ فضيلت سين.

ويھم اٿي ادب سين. ڏسي راءِ فضيلت سين.
ته ريت تنهنجي راج ڪي. سڀيائِ فضيلت سين.

پنهجي ڪم ڪارن. ٻين ڪي پڇاءِ فضيلت سين.
پوءِ سٽي سمجھي ڳالھ. سا هنڌائِ فضيلت سين.

رڪي ماڻهن سين محبت. پير پاءِ فضيلت سين.
ته تون وٺي تن ڪي. پوءِ جڙءِ جاءِ فضيلت سين.

اي ”منار“ ڪافيون ڪلام. تون ويهي ڳاءِ فضيلت سين.
ان توحيد واري تند ڪي. وڃاءِ فضيلت سين.

ڪافي . 57

توڪي نه مناسب آهي هت ڪوڙ ڪرڻ جو.
ڪنڌ معاف سو گناه لفظ توبه ڀرڻ جو.

ڪوڙ منجهان ڪيترن نقصان هزارين.
سڀ گناه صادر ٿئي خيال ڪرڻ جو.

ٿو ڪينن چوي قرآن ”لعنت الله... الڪاذبين.“
ڪر ويساه منجه وجود اڳيان ڏيه ڏرڻ جو.

سج وٺي سرڪار ڪي. نه ته به ماڻ مڇاري.
يڪا ذڪر چوڻ ذات جو دم دم ڀرڻ جو.

اي ”منار!“ ٿيءَ هشيڪار. چو ٿو وقت وڃائين.
ڪر خيال خبردار موتوءِ منجه مڙڻ جو.

ڪافي . 58

آهي ڪلمي جي دلداري. جا هر دم لاءِ هوشيارِي.

هر دم پڙه تون بسم الله. ورد وظيفو الله.
يڪ يقينون مليون لاءِ. ويه آئي اعتباري.

ڪيا مون ڪي ڏوه هزار. ناهي ڳائيٽو چيه شمار.
ڪارڻ ڪلمي سي نه نهار. بخشيو بخشين باري.

دهشت وارا ڏين دڙڪا. باهه دوزخ جي ڪري پڙڪا.
ڪپر ڪن ڪن ٿا ڪڙڪا. توبه توبه زاري.

چئي ”مننار“ پٺان ٿو پازي. راحم مون تي تون ٿيءَ راضي.
اٿيئي عرض ڪريان ٿو آزي. ننگ سڃاڻج تون نرواري.

ڪافي . 59

عجب يار تنهنجي جمالي. جا هر دم حيرت حالي.

ڪٿي ٿو تون پلٽون پائين. ڪٿي وريو ديد ديڪائين.
ڪٿي پنهنجو پاڻ چيائين. عبرت اعليٰ عالي.

ڪن جا ڪرين ٿو قلب ڪالا. ڪي نه ڪرين ٿو الله والا.
بخت اٺي جا بلند بالا. جي برهه ڪيا برحالي.

پاڻ پروڙين ٿيو ٿيندو. ٻئي نه ڪنهن ڪي عقل ايندو.
صفت سنڌ ڪير ڪريندو. ناهي ڳالهه ڪا ڳڻن والي.

”مننار“ ويچارو عاصي آهي. ديد اوهان جي ديڪن لائي.
الله اوهان ڪي عرض آئي. صاحب تو در سوالِي.

ڪافي . 60

شل ٿئي نصيب سنگ تنهنجو. هادي موچارو ننگ تنهنجو.

سنگ تنهنجي جي صحبت سائين! من منهنجي ۾ محبت پائين.
وسواسن جي وات وڃائين. پائي وجود کي ونگ تنهنجو.

ڏينهن الستتون اول آتائين. ڪرم نصيب ۾ ائين لڪيائين.
دل منهنجيءَ دلبر سائين! پاڻ لڳل هو پنگ تنهنجو.

هر هر مونکي حيرت آئي. عبرت آهي قدرت ڪائي.
دم دم دلبر عجب الاهي. دل مل رانجهن! رنگ تنهنجو.

پانهون ”منار“ تنهنجي در داتا! عرض ڪري مون پلو پاتا.
جان سڀيئي تو هن جاتا. لڪج سڀياڳو انگ منهنجو.

ڪافي . 61

تنهن کي آرام نه ايندو. جيڪو توکي الله! طلبيندو.

عاشق تنهنجو جيڪو ٿئي. تنگيون تسيان تن کي ڏيني.
نام اوهان جو جيڪو ليئي. سو سانگو ساه چڏيندو.

عاشق سانگ نه رکي ساه جو. وٺي راضيو تنهنجي راه جو.
صدقو صدقو پاڪ الله جو. جان جسو سر ڏيندو.

عاشق سوئي جو مٺي ماري. سور قبولي سهنج وساري.
غم گوندر ۾ پاڻ پگهاراي. اونهي فڪر ۾ پيندو.

عرض پانهون ”منار“ الاهي. گل ڳچيءَ ۾ پاند ٿو پائي.
فضل تنهنجي ۾ عاصي آهي. ته يار ملن ڪڏهن ٿيندو.

ڪافي . 62

منهنجو خان ٻاروچل سَـان اديون ڙي!
منهنجو خان ٻاروچل سَـان لڳم عشق، آهيان آڙاري.

آيو ڪيچ منجهان ڪوهيارو. اچي ڪيائين شهر پنيور ۾ ڍارو.
آئون به ڏسڻ ويئي هيس ساڻ سوڀارو. لڳو ٻانڀڻ ڪي اتي پاڻ اديون ڙي!
لڳو ٻانڀڻ ڪي اتي پاڻ. پوءِ وس ڪنا نه ويس ويڃاري.

آئون ستي پنهنجو سڻاڻ ٿيائون. ننڊ ۾ چوري ڪوه چڏيائون.
گولي گونڊر منجهه گڏيائون. ڪيو جام پنهنون ناڄاڻ اديون ڙي.
ڪيو جام پنهنونءِ ناڄاڻ. گڏ ويس جي هيم هوشيارِي.

هان ڏونگر لاکن آئون ڏوريندي. پاهڻ پيرون سان پوريندي.
سر مٿان صدق گهوريندي. پنهنجو پرزا ڪنڊيس پاڻ اديون ڙي!
پنهنجو پرزا ڪنڊيس پاڻ. هيءُ سنڊيم جان جبل ۾ ساري.

چئي ”مننار“ مناسب آهي. وينديس ڪيچ ملڪ ڏي ڪاهي.
جي هٿ رکين ٿي چير پوءِ چاهي. منهنجو آريائي اڳواڻ. اديونڙي!
ٿيندو آريائي اڳواڻ. سو ڪندو سڻاڻ پاڻ ستاري.

ڪافي . 63

منهنجي جيچل ڙي جند جان امان. منهنجي جيچل ڙي جند جان.
هن خان بلوچ آهي پڙڙڪائي.

ڪيچون يار ڪوهيارل آيو. پيچ پييارل سان مون پايو.
مونتم برهمڻ ايئن ٿي پانيو. نه ته هوند وتن ڪوه وڃان.
اماڙي! نه ته هوند وتن ڪوه وڃان. پنهنجي عقل آهيان اڙڪائي.

دلبر دل ڌاڙي ۾ نيزڙي. وس وقفوف ڪنا آئون ويڙي.
ڪرم نصيب آهيان هيئن ڪيڙي. دل ٻاروچل ڪني پاڻ.
اماڙي! دل ٻاروچل ڪني پاڻ. جا لکني لوه قلم لڙڪائي.

هيس هندواڻي. ٻانڀڻ پيڻي. منجهه ڪتڻ لاءِ ورهن ويئي.
پوءِ تسليم ڏيرن سان ڏکن لاءِ ڏيئي. هان ڪهڙو ڏوه ڏيان.
اماڙي! هان ڪهڙو ڏوه ڏيان. جو قسمت قيد آهيان ڪڙڪائي.

چئي ”منار“ وهن وه ٿيڙو. ڪرڻ ڪشالو پند مون پيڙو.
ڪرم خدا مٺيءَ سان جي ڪيڙو. ته پوءِ لوجي لهنديسان.
اماڙي! ته پوءِ لوجي لهنديسان. ۽ سنڊين تار آهيان ٽڪائي.

ڪافي . 64

هن پنيور ۾ هان پيئر ڙي! هن پنيور ۾ هان پيئر!
پنهجي ور ريءَ کين آئون وهنديس.

جاڳيس سنبورن جي نه سڏي تي. هان ويهان کين پٿر ٽڏي تي.
چڙهنديس ڏونگر جبل وڏي تي. بنان ڳائيٽي ڳان پيئر ڙي.
پيئر! بنا ڳائيٽي ڳان. ڪوڪون ۽ واکا گهڻي ڪهنديس.

لاءِ بلوچي رجن رن بر جا. سهنديس سر تي سور سفر جا.
ڪنديس ڪشالا ڪاف ڏونگر جا. تنهن ڪوهيارل جي ڪان پيئر ڙي!
پيئر! تنهن ڪوهيارل جي ڪان. سختيون ۽ سور سجن ۾ سهنديس.

وڪن وجهن سين ڪنديس ويهون. روئنديس رڙينديس ڪنديس ريهون.
چجي پير ٽين مرجيهون. توڙي اوجھڙ جي اوڪان پيئر ڙي!
پيئر! توڙي اوجھڙ جي اوڪان. تـ بـ باه لڳم. هان کين بيهنديس.

چئي ”منار“ منهنجي مڪمل ڪي. آئون وساريان کين اڪمل ڪي.
پنڌ ڪري وڃي پيارل پنهل ڪي. اديون ڙي! اج ڪي سڀان. پيئر ڙي!
پيئر اديون ڙي! اج ڪي سڀان لڄي لڪن ۾ وڃي لهنديس.

ڪافي . 65

منهنجيون سرتيون ساهيڙيون. منهنجيون سرتيون ساهيڙيون!
ڙي اديون هڪجيڏيون! مونکي ٿيو وه ور ريءَ هي پنيور شهر.

ننڊ نهوڙيس آئون نياڳي. ساٿ نه وٺڙو جي هيم ساڃاڳي.
پوءِ هوت هليو ويو ساڃن سڳي. منهنجيون خطائون ڏسي ڪهڙيون.
ڙي اديون هڪجيڏيون! منهنجون خطائون ڏسي ڪهڙيون.
سو جاڳيو هيئنڙي منجهه هور قهر.

جا ڪرم نصيب آهيان هيئن ڪيئي. پوءِ وس عقل ڪون نڪري ويئي.
آئون اچي دردن جي درياھ ۾ پيئي. جنهن جون چوليون ۽ لهريون ڊڄن جهڙيون.
ڙي اديون هڪجيڏيون! جنهن جون چوليون ڊڄن جهڙيون.
سو ٿو ڌڪا ڪري. مون تي مڙج بحر.

جي منهنجيون دين ڌرم جون اديون آهيو. ته مون وينديءَ کي ڪيم ورايو.
جي سنگت سڃاڻي پنهنجو پاڻ پلايو. ته هلو پيئرون! مون سان پيڙيون.
ڙي اديون هڪجيڏيون! هلو پيئر مون سان پيڙيون.
ته هلي ڳولي ڏسون منهنجو مورو انور.

چئي ”منار“ منهنجو مرشد سائين. ٿيندو سونهون سائين سڏائين.
سو ڪندو همراهي توڙ چيم تائين. آهن اميدون مون کي اهڙيون.
اڙي اديون هڪجيڏيون. آهن اميدون مون کي اهڙيون.
ته هوندو سائين سو شهر زور سرور.

ڪافي . 66

راڳتي تلنگ

ڪوهياري جو ڪيچ مڪان، جڪجڙيون! منهنجي ڪوهياري جو ڪيچ مڪان.
ڏوري ڏونگر آئون وڃي ڏسنديس.

همت مناسب ٻانيئي جي. ٿيندي مڊارت مولا ڌڻيءَ جي.
سو ڪندو پوري اميد مون ڪاٺيءَ جي. جو رب رحيم رحمان هڪجيڙيون!
جيڪو رب رحيم رحمان. آئون رستي توڪل جي سين وڃي رسنديس.
هاڻي آئون هوت پنهنوءَ ڏي هلندي. پوءِ وڃان ورڃي مور نه وٺندي.
آئون وڃي محبوب سندم سين ملندي. ايئن ڪندو رب جلشان. هڪجيڙيون.
ايئن ڪندو رب جلشان. ته پيشاني پاڪ پنهنوءَ جي پسنديس.
پرت پنهل جي پڙي جيڙيون جن ڪي. تڙڪو ته نه لڳي ڪوتن ڪي.
بر ب بازار بره وارنڪي. پوءِ ڪهڙو خوف گمان هڪجيڙيون!
پوءِ ڪهڙو خوف گمان. اهي سختيون ٻڌي آئون ڪين سڻنديس.
چئي ”مننار“ وڏي منزل ڪي. جمڻاڳي ڏونگر روه جبل ڪي.
وڃي پسنديس جام پنهل ڪي. جو ساٿ ساري جو سلطان هڪجيڙيون!
جيڪو ساٿ ساري جو سلطان. تنهن جا قدم چن سان وڃي چمنديس.

ڪافي . 67

منهنجي هوت پنهل دل هٽين. اديون ڙي! منهنجي هوت پنهل دل هٽين.
پينر! ڪين وٺيم پنيور.

حڪمنون هت آيو آريائي. ڪيئن ٿي ڪمند ۾ پني ڪٽيائي.
سمئل ڪئي پنهنجي سوپ سيڃائي. پاڻ هڻي ويم پني اديون ڙي!
مون ڪي پاڻ هڻي ويم پني. ڪري ويم شڪار شهمزور.
دل ڪسي ويم ڪيچ ڪوهياري. ڪري مون مسڪين سين مارو.
سانگو سنسار جو وسريم سارو. وس پنهنجي کان ويٺي اديون ڙي!
آئون وس پنهنجي کان ويٺي. لڳم عشق آريءَ جو اگهورو.
ڏينهن الست جي لوح ۾ لکيم. سي هت سسور اديون اڄ آيم.
پارن پٺڙم پٺڙم جي پاي. آهيان ڪرم نصيب ايئن ڪئي. اديون ڙي!
آهيان ڪرم نصيب ائين ڪئي. هاڻ جاڳيم هول هيٺين منجهه هور.
چئي ”مننار“ مرون مرڪينم. ماڻهو پنيور جا چري مر چينم.
پورا پٺڙم پساڻ جي ٿينم. ٿيان راه انهيءَ منجهه رڻي. اديون ڙي!
ٿيان راه انهيءَ منجهه رڻي. ته به صدق سام ڪنديس پنهنجو گهورو.

جھڪا ساهڙ سيڪاري. مون کي جيڪا ساهڙ سيڪاري.
سا ڪالهه ڏم کي ته آئون. کين ڏسينديس.

ليون مينهنون چرن ميههار جون پيلو. منهنجو اتي وڃن جو ويلو.
آئون ڪنڊيس پنهنجو پاڻ اڪيلو. نيندو نينهن سنگ نياري مون کي.
نيندو نينهن سنگ نياري. پاڙي وارين جو خزانو ڪو نه ڪسينديس.
ڪنڊين جو ميههار ڪنڌي ۾. آئون گهوريس گهرنديس نير ندي ۾.
تنهن سمن ساهڙ جام سنڊيم. شل گهڙي ساعت ۾ پني گهاري.
مون کي شل گهڙي ساعت ۾ پني گهاري. تنهن ۾ تل پلڪ نه ترسينديس.
آئون گهرنديس ڪيم پتوڙي سل پاڻي. جي مانگر مڇ هيٺت ڪن هائي.
۽ ٿيندو سمونڊ ۾ ساهڙ ساڻي. ڪندو پاڻهي پوئواري.
منهنجي ڪندو پاڻهي پوئواري. پوءِ دشمن وات جا مڙيني ڏسينديس.
چئي ”منار“ توڪل سين ترنديس. آهر سان الله اڪرنديس.
ات ڏسي صورت سردار جي نرنديس. جت مجلس موچاري.
محبوب جي مجلس موچاري. ات پيشاني پاڪ رسول جي پسينديس.

جن جي محبت سان ميههار اصل. جن جي محبت سان ميههار.
وينديون سي دوست ڏسن درياھ تري.

پاڙي واريون روز پليندين. ميههار طعنا منهن تي ڏيندين.
ته به جنيون تن جون کين جهليندين. ڪري جي ڏمر ڏم ڏهڪار توڙي.
ڪري ڏم ڏمر ڏهڪار. ته به وينديون سان سچائيءَ جي ساهه تري.
سيسر واڳون ڪنن ڪنن ۾. لکين بلائون گهمن بحر ۾.
لڏڙا مڇ درياھ لهر ۾. جهوڙ نانگ ڪسپر خوف دار توڙي.
جهوڙ نانگ ڪپر خوفدار. ته به وينديون سي سائبر سمند سائباهه تري.
جن جي ساهڙ ڏانهن سچائي. تن کي لوڏو لهر نه ڪائي.
سي وينديون سمن تي ساعت ساڻي. اهي جهنگلي ڪن ڪارونپار اصل.
اهي جهنگلي ڪن ڪارونپار. وڃي اڪرنديون اوڙاهه تري.
ساهڙ ساڻي آهي اتي جو. هوندو سچو برهه بحال جني جو.
توڪل ترهو تار ۾ تني جو. وڃي ملنديون سي ”منار“ اصل.
وڃي ملنديون سي ”منار“. آهر سان الله تري.

ڪيو مجني ڪي مستان. سمجھي ڏس. ڪيو مجني ڪي مستان.
ليلي ۾ پرينءَ پنهنجو پاڻ لکائي.

مومل. سمجھي. سسئي ويڇاريون. هير زليخا ورهن واريون.
پيون به اهڙيون هزارين عشق آڙيون. ڪيون حسن سندس حيران.
سمجھي ڏس ڪيون حسن سندس حيران. جنهن جو جدا جدا جسم ۾ تو سیر سمائي.

آل انسان سسري هيءَ آيت. آهي الله ڪريم جي اشارت.
سو هادي جنهن سين ڪري هدايت. پوءِ ڪيو بشرت جو بيڪ. بهان.
سمجھي ڏس ڪيو بشرت جو بيڪ بهان. پوءِ وهو جسم ۾ تو جهاتڙي پائي.

سو اهڙا ڪم الله ڪري ٿو. هو بي رنگ بي پرواه ڪري ٿو.
پنهنجي شوقنئون شهنشاه ڪري ٿو. وهو صورتن ۾ سلطان.
سمجھي ڏس وهو صورتن ۾ سلطان. اهڙا هزارين ٿو هنر هلائي.

هن مام گجهيءَ جا اي ”منار“! ڪي عاشق سمجھن الت اشار.
جن جا منجهان محبوبن ڏهون نور نظارا. ان لاءِ اتم نقش انسان.
سمجھي ڏس ان لاءِ اتم نقش انسان. سي رند پروڙن رمز رلائي.

ڪافي . 71

لڳو ليليٰ جي لاري. لڳو هو ليليٰ جي لاري.
تنهن مجني ڪي محبوب بيهاريو.

مجنبي لاءِ هئا ڪئين مـاـرا. آندئون پري وٽا وه وارا.
ڪينون ڪوڙ بهانا پرين پارا. چي مڪا اٿئي دل جي دلداري.
مڪا اٿئي دل جي دلداري. ٿي ونيو پيتئين. ڏنئين مور نه واريو.

جنهن کي چاڙهي نظاري نينهن نيو ٿي. رکينين سانگو ڪو نه پيو ٿي.
پني لاڏاڻ ليليٰ جي ويو ٿي. جي مخلوق وجهن مـاـري.
توڙي مخلوق وجهن مـاـري. ته به عاشق سر قربان ٿي ڪاريو.

مجنون محو ٿيو محبت ۾. ظاهر ليليٰ جي صورت ۾.
وري فنا في الله ٿيو ذات قدرت ۾. چڙهيو نور نبيءَ جي نظاري.
چڙهيو وحي نور نبيءَ جي نظاري. تنهن عاشق ڪي پنهنجي عشق اجاريو.

جڏهن مالڪ موليٰ مينهن وسايو. تنهن کي ولن ويڙهي چانيو لڪايو.
پوءِ پولي بنديءَ جيڪو آدمي آيو. هنيس ڪهاڙو ڪاٺياري.
تنهن هنيس ڪهاڙو ڪاٺياري. بيٺو فقير جيڪو ايرام اڀاريو.

چئي ”منار“ ته طالب تنهن کي. هو جهليو اچڻ ڪون جانب جنهن کي.
سو. بي ڪوڪ سڻائي قرب جي ڪنهن کي. تنهن کي من ڌاڻر ڏيکاري.
تنهن کي من ڌاڻر ڏيکاري. جنهن پرينءَ هوس پريم پياريو.

موت مينڌرا! يار ڀلائي ڪر. تون موت مينڌرا ڪار!
مت م راض. رس م تون راتا!

حج منهنجيءَ جا پايان پيڄين ٿو. ڏانهن سهاڳڻ سور سڃين ٿو.
مون وٽان ولها ڪوه وڃين ٿو. سائين! موڙ م پوئتي مهار. ڀلائي ڪر.
موڙ م پوئتي مهار. هي مارين ٿا مومل ڪي مائا.

منهنجن عيبن ڏي م نهارج. ڪر هو ڪاڪ ويچاريءَ تي وارج.
اچي منهنجا اڱڻ اجارج. سائين! سائو سندم سردار ڀلائي ڪر.
سائو سندم سردار. تو آئي تهڪن منهنجا ٽڪائا.

توڪان ريءَ هيءَ ڪاڪ ڪومائي. مون نه وئي ان. پيئڻ جو پاڻي.
تون اچڻ پنهنجو شان سڃائي. سائين ننگ پرور. ننگدار ڀلائي ڪر.
ننگ پرور ننگدار! تو آئي سئونهن منهنجا طول وهائا.

چئي ”منڀار“ پرچ پيارا. ساعت دم نه سري تو ڌارا.
پايان ٿي پاندڳيءَ منجهه ڳارا. ڪر معاف حرف هزار ڀلائي ڪر.
ڪر معافي حرف هزار. ڍڪج عيب پلٽ ڏج پائان.

منهنجا راتا! ڪيم رسيج. منت ميح راتا! ڪيم رسيج.
مهري ڪاڪ تي اچ موني.

ساري جهان ۾ سڀس سهاڳڻ. دائم تنهنجي آهيان دعاڳڻ.
ڌمر جي مون ڪي ڪرم ڏهاڳڻ. مون کان موڙي منهن م رسيج. منت ميح.
موڙي منهن م رسيج. ڪيم توبهه پاندڳيءَ ۾ پاڻي.

ميتج منهنجا ڏوهه مڏايون. ڍڪي عيب مڙيئي اڳلايون.
ته مون بي وڙيءَ تي تنهنجون ڀلايون. ڪري پنهنجو توهه رسيج منت ميح.
ڪري پنهنجو توهه رسيج. سو شاهي پنهنجو تون شان ملهائي.

پنهنجي ڪرم نصيب عقل سين. ستيس رسيج مٿي سومل سين.
ڏي معافي تون ڳالهائ مومل سين. هيڪر هان رسيج منت ميح.
هيڪر هان رسيج. بي لائق سين تون پاڻ ڀلائي.

آهيان اڀوجهي عيبن واري. سائو پنهنجي ڪر سرداري.
ڏي مومل ڪي مت موچاري. اها ڏاهپ عقل رسيج منت ميح.
ڪا ڏاهپ عقل رسيج. سوڍا توڪي جيڪا ريت سيبائي.

چئي ”منڀار“ هن محلاتن ۾. ڪاڪ وارن ڪوئن قصرون ۾.
راتو ڏينهان تون رهه راتين ۾. ويهي ولها وارث رسيج منت ميح.
وهي ولها وارث رسيج. مومل جي منهن ڪي مڪائي.

گهٽيان گهٽيان وڄائيندا هي بين. ويڪو سڀيان گهٽيان گهٽيان وڄائيندا بين.
انهي جوڳي جادوگر کون. منين سمجھ سڃاتا.

بين برھ دي سن کي توتاري. موه ڳني ميهڙي دل سساري.
ميهڪون لڳڙي ڪڍ ڪڍاري. سڀني دي وچ سڳين ويڪو سڀيان!
سڀني دي وچ سڳين. ميهڪون پيچ پرت والا پرمڻ پاتا.

ميهڪون لڳڙا عشق اڙانگا. وسرڳيا سنسار دا سانگا.
لنگھ پيان لڄ لوڪ دا لانگھا. چوڙ دئي والا دين ويڪو سڀيان!
چوڙ دئي والا دين. عشق والا اسلام مڻين جاتا.

رنگپور دي وچ رانجهن آيا. فقيران دا بيڪڙا بنايا.
ڪٽيان ڪڍيان ڳوڙڙ پايا. هن علي تخت نشين ويڪو سڀيان!
هن علي تخت نشين. تسن صاحبزادي کون سمجھ نه جاتا.

صحت چوڙ ڪيڙي والي ننگ دي. سڻسان منين بين پيوت بي رنگ دي.
آڪي "منار" منين ايهين ملنگ دي. ٿيسان طالب گهٽيان تلقين. ويڪو سڀيان!
ٿيسان طالب. گهٽيان تلقين. مينڌا لڳا هن نات جوڳي دي نال نانا.

آيا رنگپور رانجهن يار ويڪو سڀيان! آيا رنگپور رانجهن يار.
انحد مڙي دا ناد وڄايس.

بادشاهي دا چوڙ پسار. بن آيا ميهڪين ويچارا.
آسن جنهن دا تخت هزارا. اوئي آپ هويا سردار ويڪو سڀيان!
اوئي آپ هويا سردار. هن پوش فقيري والا پرتنون پاي.

مک وچ مڙي. گل وچ مالها. دستا قلابا. ڪنان وچ والا.
سر اتون بدندا يگوا دشالا. هويا تنبيان نال تيار ويڪو سڀيان!
هويا تنبيان نال تيار. بن آيا بت پيوت لڳايس.

تسن هن ڪيڙيان اهندي خيال دي. مام پروجھو مخفي مقال دي.
ڳولو گجھارت گجھڙي ڳالھ دي. اپنا هوش ڪرو هشيوار. ويڪو سڀيان!
اپنا هوش ڪرو هشيوار. ايهين رمز وچ آپ ريجھاي.

تخت شاهي کون ترک ڏوايس. بن چاڪر ماهي منجهيان چرايس.
هن پوش فقيران والا پرتنون پاي. تسن کون آڪ سڻاوي "مسار".
ويڪو سڀيان! تسن کون آڪ سڻاوي "منار". ايهين لباس وچ آپ لکاي.

ڪافي . 76

ڏاڍا ڏکيا گذارين ڏينهن ڏينهن. ڏاڍا ڏکيا گذارين ڏينهن.
جانب! هاڻ مون سان ڪر نه جدائي.

آهيان محو تنهنجي محبت ۾. ٿيس غرق سنڌي صورت ۾.
اچن اوقاتون انهي عادت ۾. منجهه لڻ لڻ تنهنجي ليم ليم.
منجهه لڻ لڻ تنهنجي ليم. آئون فنا ٿيس تو ۾ فدائي.

توڪي ساريندي سڄو سيارو. لنگهيو آرهڙ ۽ اونهارو.
سڪ ۾ گزاريم سانوڻ سارو. موسم تي وٺڙا مينهن مينهن.
موسم تي وٺڙا مينهن. آئون نه مليس هائي ٿي الوداعي.

منهنجيون اڪيون ٿيون روز رڻ ويڄاريون. وهن نيئن ما نت ناريون.
۽ سڀ ڪنهن ماه مهيني واريون. پيو راتيون رڻان ڏينهن ٿي ٿي.
پيو راتيون رڻان ڏينهن ٿي. هائي مل محبوب! هيءُ اٿي اسم خدائي.

چئي ”منار“ مسڪين ويڄارو. هي سندن حال حقيقت سارو.
ناهي ڪو ٻيو چلڻ جو چارو. آئون تنهنجي نهوڙيس نينهن نينهن.
آئون تنهنجي نهوڙيس نينهن. گودڙي پائي ٽولا ڪيم گدائي.

ڪافي . 77

اڄ سگهو سوداگر يار سامونڊي. اڄ سگهو سوداگر يار!
هيءُ ٽولا واجهائي ٿي وڃاري.

ڏاڍا وڃي تو ڏينهنڙا لايا. ڪئين آرهڙ سانوڻ سيارا آيا.
رڻندي رڻندي ڪو مائيم ڪايا. هنم ڪارا اڃا ٿيم وار. سامونڊي!
هنم ڪارا. اڃا ٿيم وار. ويم جواني هائي ٿيس ڪڙاري.

وڃي رهيون تون ولايت ۾ ويهي. ڪري مٽي سين جدائي جي هي.
ٿيم ڏڪن ۾ ڏيري ڏيهي. ٻيا جاگيم هول هزار. سامونڊي.
ٻيا جاگيم هول هزار. جسم جان منهنجي ڳڻتيءَ ڳاري.

ڪيئن پسند آيند پند اهوئي. راه سمنڊ جو رند اهوئي.
منهنجين اکين آسا بند اهوئي. ته هتي هجين هر وار. سامونڊي!
شل هتي هجين هر وار. ته منهنجي لاءِ هوند باغ بهاري.

سئي منهنجون درد فراق جون دانهون. اچين هوند عجيب! اوراهون.
ته منهنجي وڃن شاديءَ جا طيل ٽڏاهون. جي ملين ڪي ”منار“ سامونڊي!
جي ملين ڪي ”منار“. ته هوند اهو ڏيهارو منهنجي ٿي عيد سونهاري.

ڪافي . 78

ممنجا ويا وٺارا ماءُ آيل! ويا وٺارا ماءُ!
جيئن ٿا وره لنگهن. تيئن ٿا ڪين ورن.

واو جهڪون ڪن جهڙڪا جيڏا.
ڪارونپيار ۾ ڪنن ڪن ڪيڏا.
مڇ مانگر هيبت ڪن هيڏا.
ته به ڪو ڊپ نه ٿيڙن ڊاءُ. آيل!
ڪو ڊپ نه ٿيڙن ڊاءُ. ڏاڍاڪي سور هي هينيان ايمان سندن.

سسو تني جا سسور اندر ۾.
ٿا پون پلپل پور اندر ۾.
پ وره گهٽا وهلور اندر ۾.
آهي گهليل ڪي هيءُ گهاءُ. آيل!
آهي گهليل ڪي هيءُ گهاءُ. ٿا چاڪ فراق جا روز چڪن.

سڙه سبي ڪري سبت سموري.
هليا ويا هن ڏيهه حضوري.
هتان ڪٿي ويا جا ساڻ ڪٿوري.
جنهنجو هٿ پدم ڪروڙين ڀاءُ. آيل!
جنهنجو هٿ پدم ڪروڙين ڀاءُ. سا انهن ولايت ۾ وڃي وڪڻن.

طرف لڪئي جون لائون تن سين.
سڱ سنگت هوم سامونڊين سين.
سانگو آسانگو هوم انهن سين.
ٻيو هٿ پيڻ نه منهنجو ڀاءُ. آيل!
ٻيو پيڻ نه منهنجو ڀاءُ. پوءِ مون ڪي چڏيو چالاءِ آهي تن؟

ڪن وٺج جنهن ولايت وسن سي.
ات راحت رحمت ساڻ رسن سي.
وري ڏکيو ڏيهارو شل ڪو نه ڏسن سي!
ڪوئي تڪ تڙڪي جو تاءُ. آيل!
ڪوئي تڪ تڙڪي جو تاءُ. شل خدا ڪري هٿ خوش راس رهن!

ٿيندو رهنما رسول اني جو.
 ۽ پوندو ڪشالو قبول اني جو.
 من معافي ٿئي محصول اني جو!
 تن ڪي شڪال ۾ روڪي راءِ. آيل!
 تن ڪي شڪال ۾ روڪي راءِ. پوءِ من ڪٿي ڇٽي آباد اچن!

ســوين هزارين ڪيم سڪائون.
 خواجا پير سنديون مڃتائون.
 رڪان ٿي اميد اڃا هيءُ آئون.
 من وري ڪو سڻائو واءِ. آيل!
 من وري ڪو سڻائو واءِ. اها مند ساڳاهي پوءِ من موٽن!

ويني بندر تي آئون وڻجاري.
 وات سمنڊ جي ڏسڻان ويچاري.
 اڃا به وري ڪين واپاري.
 هوم ڇٽ جني سڻان ڇاءِ. آيل!
 هوم ڇٽ جني سڻان ڇاءِ. سي پيرن به ٻني هنڌ ٻڌجن.

آئون ويني رئيس جنم راب ويا.
 سي پڳهه چوڙي پرييات ويا.
 ڪنهن اهڙي اڪسيرو ولايت ويا.
 آهي جنت جنم جو ناءِ (1) آيل!
 آهي جنت جنم جو ناءِ. شل اتي هميشه حيات هجن!

چئي ”مننار“ اڃا من اسري.
 دل پيڙاس سندين ۾ پسري.
 ويل وجود منجهان نا وسري.
 تن ساموندين جو ساءِ. آيل!
 تن ساموندين جو ساءِ! سي ذري ذري اڇيو ياد پون.

ڪافي . 79

منهنجا ڍولي ڍڪيا ٿي ڏوه ڏوه. منهنجا ڍولي ڍڪيا ٿي ڏوه.
مون تي تنهن ڪاند ڪاوڙ ڪڏهن نه ڪئي.

جڏهن ڪا جوڀن هيڻ جواڻي. ٿي تڏهن ڏنگايون ڪيم ڏينهن سائي.
۽ انهن ساميءَ ڏي آئون ساڳياڻي. اهي ڪريو ويندي هيس ڪوه ڪوه.
اهي ڪريو ويندي هيس ڪوه. هئا گهوڙو ۽ بادشاهه همراه پئي.

سو جڏهن سولو هو ستارو. تڏهن بادشاهه به هو بردارو.
۽ هاڻ ٿيم دشمن جڳ سارو. مون سان ڪنرو. ڪري ٿي ڏوه ڏوه.
مون سان ڪنرو ڪري ٿي ڏوه. سا بنائي مڪر فريب ويني.

هني منهنجي اتم مٿاهين ماڙي. ۽ اهڙي افضل هيڻ اڳياڙي.
۽ پئوڻي ٿي منهنجي هاڻ پڇاڙي. جيئن لکيو مٿي هو لوح لوح.
جنهن لکيو مٿي هو لوح. اچي اها قضا اثبات ٿئي.

تڏهن پوءِ مت عقل جي آيم اجائي. پيم ڪانه پروڙ ڪل ڪائي.
ڪٿي ڇڏيس آئون ڀاڳ ڀاڳ پلائي. تڏهن موهيس مٿي جي موه موه.
تڏهن موهيس مٿي جي موه. پوءِ هار ڪنيم وڃي حرص پئي.

جڏهن ويني جواني آئي منهنجي پيري. اهي ڇڏيم اوج اتم آخيري.
هيءَ حال حليم مون تي ضعيف ظهيري. اهي ڇڏي ويس سڀ چوه چوه.
اهي ڇڏي ويس سڀ چوه. مون کي ٿو تڏهن تڙائي ڪريو تاب. ٿئي.

هان به چئي ”منار“ منت منهنجي زاري. پاڻ ٿي پاند ڳچي منجهه ڳاري.
شل ٿيان نه نيور ۾ آئون لڄياري! ڪريو توبه پنان ٿي توه توه
ڪريو توبه پنان ٿي توه. من ڪو رکي پناهه پنهنجو پاندڙو ڏيني.

ڪافي . 80

آئي ٽڪنبر ڪون تقدير مون تي. آئي ٽڪنبر ڪون تقدير
نه ته پي جام چنيسر وٽ چاڳ ڪيم.

هيس مالڪ هن محلن ۾. ٿي بادشاهي ڪيم بنگلن ۾.
آئون ڪا اتم راڻي رتولن ۾. هيس ڪنڊ مصري جيئن ڪير سانس.

هني ڪنڊ مصري جيئن ڪير. تڏهن ٿي اهڙا سهنج سڀاڳ ڪيم.
سا اعليٰ درجي هيم اڳياڙي. ۽ ڪنڊرو نجان هني ڪير ڪڇاڙي.

ٿيم پانئن ڪيم بگهاڙي. پوءِ ڪيو منهن مٺي جو مير واري.
ڪيو منهن مٺي جو مير. پوءِ هي ڏکيا حال ڏهاڳ ڪيم.

۽ ڏانهن ساميءَ سڀ ڪئي سهماڻي. آئون پنڌ ڪندي هيس پائون جاڻي.
ته به داسڙي وٽ هيس ڇاڻي. آندي ڪاند نه مون تي ڪير.

ته به آندي ڪاند نه مون تي ڪير. توڙي ٿي هت رس رهائون وڃيو راڳ ڪيم.
ٽڪنبر آهيان هاڻ تڙائي. هسڻي هئڻ آئون اڇلائي.

تڏهن داسڙي به درٿون لوڏائي. پوءِ تڙجي ٿيس تغير.
آئون پوءِ تڙجي ٿيس تغير. پوءِ نڪتل لقب نڀاڳ ڪيم.

آهيان جڏهن ڪاند ڪواري. تڏهن آئون لوڪ ۾ ٿيس لڄياري.
پوءِ ٿي ڪنهن کي ڪين وٿان ويچاري. مون کي ڏنو هيءَ عتاب امير هاڻي.

مون کي ڏنو هيءَ عتاب امير. تنهن سختين نين سجاڳ ڪيم.
چئي ”منار“ مونکي ڏيندو معافي. ۽ ڪيم ڏوهه ڪبير ڪافي.

آهي سندس شان شاهڻو شافي. ڏيندو داسڙو دلير.
مونکي ڏيندو داسڙو دلير. هاڻي توبه لاءِ سهماڳ ڪيم.

ڪافي . 81

هي خواب لهي خوش روح ٿيو. وڃي دوست پنهنجو دلدار ڏٺم؟

ان خواب ۾ صورت خوب ڏسي. آئون ماڻهو ٿيس محبوب ڏسي.
پيو مونجهه پيو مطلوب ڏسي. سڀ گوندر ويو غمنار ڏٺم.

تنهن خواب مون کي بيتاب ڪيو. سر ٻوڏ هئڻ جو حساب ويو.
ان جي صحبت سان ثواب ٿيو. سر سيقل دل سردار ڏٺم.

هي خواب ڏٺم دل وارين اکين. مرڪي صورت ياد آهي سندن.
جنهن سان شمس قمر مت ڪر پون. سو نور سندس نروار ڏٺم.

چئي ”مننار“ آهين چئي. پوءِ رات مون مسڪين ڪئي.
ٿيس طالب تنهن تلقين ڪئي. وڃي مرشد سو مهendar ڏٺم.

ڪافي 82

محبوب جي منهن محراب ۾ ظاهر ٿي. گم ڌار ظهور ڏٺم.

هت هت هادي سو هيڪ آهي. ڪو تنمر. ساوت ڦير ناهي.
سو آيو انسان جو پوش پائي. اهو درس سرستور ڏٺم.

آل انسان سري جو بيان آهي. اتي سامهه پاڻ ڪر آهي.
پوءِ صورت ساڳي سبحان آهي. اهو نرمل مبسم خود نور ڏٺم.

جڏهن پيستم جام صراحي جو. تڏهن ويڙو دير.
وڃي حال ڏٺم هيڪڙائي جو. پوءِ هت هت حق جو حضور دم.

چئي ”مننار“ مسڪين انهن. آهي دل جو ويساهه يقين جهين.
ٿو حال ڪريان اظهار تنهن. منجهه مرشد سارو مذڪور ڏٺم.

ڪافي . 83

عمر ساري افراد ادا! ويهي غلفت ۾ گذران ڪيئي.

مرد همد - -
- سي ويا تن ڪوڙ ڪسب هت ڪين ڪيا.
وڃي سر - -
- هيءَ سا. ڏس تو جند نه پنهنجي قربان ڪيئي.

هتي هي سڀ هت ڪانه ڪيئي. تان جان عمر ساري افراد ويئي.
هت جي دنيا ۾ ڏينهن هيئي. سي تان ضايع اجايا زيان ڪيئي.

اڄ ڪي سڀاڻي تون ويندين مري. توکي بندگي جي ويل ايندي نه وري.
جنهن سودي جي لاءِ آيو هون سنبري. اها نيمي پنهنجي نقصان ڪيئي.

اي "مننار" وڃائين ڄمار. هاڻي حيف هونئي توکي ٿي نه سنڀار.
جي دم تنهنجا چوويهم هزار. چو نيت پنهنجي نادان ڪيئي.

ڪافي . 84

ڪنهن سان ورهه ونديان. ويهي سور سارا. منهنجا هتي هتي هلي ويا حال وارا.

اهي صحبت وارا ويا مور مري. ان جي ڳڻتي ٿيم ورونهن ڳري.
لنگهيا ورهه وڃان آيا ڪين وري. هڪدم نه گذاريم جن ڪون ڌارا.

اهي واقف هنم مضمون پائي. منهنجي مخفي ڳجهه جي باطنون پائي.
اهي هوا سڄيار ستون پائي. جيئن پتنگ هجن تيئن هوا ڀرت پارا.

ان جي صحبت لاءِ سڪان ساريان. هتي هتي روز هنجون رت هاريان.
ڏکيا ڏينهن حياتي جا گهاريان. نديون نير وهن ڪيون نين نارا.

چئي "مننار" ته سوال منهنجو. من الله سڀئي احوال منهنجو.
ڪندو ڪرم ڏسي هيءَ حال منهنجو. من محب ملن مون کي يار يارا.

ڪافي . 85

ڪجليون ڪيفن واريون ڦٽي ويم جسم سارو.

زلن واريون ني وي وڌيني اسان کي. ووميان. ڳچي ڳل ڪمندون مواريان.
ڳچي ڳل ڪمندون ۽ ڳاريون. نڪرڻ ناهي ڪنارو.

اڪيون تنهنجيون ني وي هڻن اسان کي. ووميان! قلب هينڙي منجهم مواريان.
قلب هينڙي منجهم ڪٽاريون. سگهو رهندس ڪيئن ويچارو.

ڪٿي آيون حسن جاني وي سڀ هٿيارا ووميان. ڀرون ٻني تيغون مواريان.
ڀرون ٻني تيغون تزاريون. ٿهون سالار سوڀارو.

چئي ”مننار“ ني وي محبوب اوهان کي ووميان. ڪريان لڪ لڪ وو مواريان.
ڪريان لڪ لڪ نيسزاريون. دارون ڏي دردن وارو.

ڪافي . 86

حقيقت حال منهنجي جي سڄڻ ريءَ ڪو نه سڃاڻي.

مرض منهنجي کي ني وي پيو لوڪ نه سمجهي ووميان سور جنجال مواريان.
خبر جنجال منهنجي جي. تل نه طبيب پيو ڄاڻي.

جيءَ منهنجي سان ني وي. جادو جنهن ڪيو ووميان اندر احوال مواريان.
اندر احوال منهنجي جي. سو پير پروڙي ٿو پاڻهي.

آئون نت آهيان ني وي پندر ڀاڪ ڦٽي ڪان. دعاڳن لال مواريان.
دعاڳن لال منهنجي جي. ته جواني خير سان ماڻي.

چئي ”مننار“. ني وي اٿم اميدون ووميان. ته صدا هن سوال مواريان.
صدا هن سوال منهنجي جي. سٿي من رحم ڪو آي.

ڪافي . 87

اچي مل يار پيارا. آئون جا اميد نه لاهيان.

اڳن اسان جي ني وي آءُ تون عجيب ووميان. پري پنهنجا قدم وو مواريان.
پري پنهنجا قدم ڀلارا. ته سرهي سيخ وچيان.

سور سٿائو ني وي جاگيم جيءَ ۾ ووميان. درد دل تي وو مواريان.
درد دل تي توڻي ڌارا. اڄ ته اهي سور سٿيان.

اصل السٽي ني وي ٻول ٻاروچا ووميان. پارچ پنهنجو سخن وو مواريان.
پارچ پنهنجو سخن سچيارا. آئون اها ٻانهڙي آهيان.

چئي ”مننار“ ني وي سٿج صدائون ووميان. ڪريو آزيون وو مواريان.
ڪريو آزيون ڳچيءَ ڳارا. اوهان کي عرض الايان.

ڪافي . 88

نه ڪر مٺيءَ سان تون ماڻا. اچي ڏي ڪا دلداري.

اڪيون تنهنجيون ني وي ٿيون مارن مٺي کي ووميان تن گهورن ڪوڙيا مواريان.
تن گهورن ڪوڙيا جي گهاٽا. پئي جند جان ٿي ساري.

جادو منهنجي جيءَ ۾ ني وي مخفي ماريني ووميان سو ٿي آئون ڪين مواريا.
سو ٿي آئون ڪين سڃاڻان. جو واقف ناهيان ويچاري.

دلبر ڏيئي وڃ دارون درد ونديءَ کي ووميان. ٻڌج پٽيون وومواريان.
ٻڌج پٽيون اچي پاڻان. هيءَ سمجهين ٿو تون بيماري.

چئي ”مننار“ ني وي آئون آهيان اداسي ووميان. ڪڏهن ملندو وو مواريان.
ڪڏهن ملندو تون نڃاڻان. توسان منهنجي توب زاري.

ڪافي . 89

پنهل توکان اٿم پڇيون. ٻائي ٻاروتن جون ڳالهيون.

جن مهميزن سان مٺي ڪي موهيني ووميان. سندن ۽ هيڙيون وو مواريان.
سندن ۽ هيڙيون سي سلڇيون. اهي ريتيون رمزن واليون.

اکڙيون تنهنجيون ني وي تيغون تراريون ووميان مٺي مشتاقن مواريان.
مٺي مشتاقن جي مڇيون. ڪهن ڪجليون سي ڪاليون.

جڏهن پيڙم ني وي توجهه تنهنجو ووميان ويم وسري وو مواريان.
پوءِ ويم وسري برون بڙيون. سي مون وري ڪين سنڀاليون.

چئي ”منار“ ني وي مرڻ نه جيئن منهنجو. اچي ڪاڌم وومواريان.
اچي ڪاڌم لکين لڇيون. هميشه هي هيم هاليون.

ڪافي . 90

مدد جي هوا من واري ٿي پيا ويري نه وٺن ٿا.

هنم هميشه ني وي حال جا پائي ووميان. ڏنئون ٿي سک ڪي مواريان.
ڏنئون ٿي سک ڪي سڌاري. هاڻي مون تي ڪين ڪئن ٿا.

اصل اسان جا ني وي هوا ساڻاري سڄيءَ ۾. وو ميان سيني ساڳيا وومواريان.
سيني ساڳيا صلحداري. مون سک واري تي سڙن ٿا.

مهند منهنجي ني وي ڪينون ٿي پناهي ووميان. وري جاسوس مواريان.
وري جاسوس ٿيا چاري. هزارين جغليون هڻن ٿا.

چئي ”منار“ ني وي سن محبوب موچارا. ڏجان دل ڪي وومواريان.
ڏجان دل ڪي دلداري. پوءِ ڇا جي لغورلڙن ٿا.

ڪافي . 91

سنگت نياهيج سامي. چني چڏجان ڪيم چوري.

تنهنجي خادم ٿيندس وي. خدمت ڪنديس ووميان مهندان تنهنجي مواريان.
مهندا تنهنجي مدامي. بندگي سان بيـزوري.

وڏي ويساهون ني وي تهل تنهنجي ووميان. مڃيم گهوت وو مواريان.
مڃيم گهوت غلامي. صدق سڙ وار آئون گهوري.

آزيون نيازبون ني وي سڻج صدائون ووميان. خدا صاحب جي مواريان.
خدا صاحب جي نامي. تل نه پاسي ڪجان توري.

چني ”منٺار“ ني وي پاڪ فقير پيارا. ٿيـجان هر ويل مواريان.
ٿيـجان هر ويل تون حامي. آهيان نالائق نسوري.

ڪافي . 92

ڪر مون عاشق تي احسان. مل مونکي محبوب منهنجا.

قـــــــــــــــــالو بلا ري وقت ۾. آئون چريو توتي انان.
نيل تنهنجي سي نوان. مـــــــــون کي قلب دل جيـــــــــري ۾ کان.

مون اڳيئي عرض ڪيا. سائين تون معلومات جو جوان.
هاڻي ســـــــــڻي هادي! منهنجي درد وارو داســـــــــتـــــــــان.

تون نجان ڪنهن جو ٿيندو. تولا سڪي سارو جهان.
آئون اتي مان هيـــــــــڪـــــــــڙو. ديدار لاءِ اـــــــــمـــــــــيـــــــــدوان.

ري ملن ”منٺار“ چني. اهي اندر منجهـــــــــــــــــان
جي اچين گـــــــــهر يار منهنجي. تان چوان ڪـــــــــرـــــــــان.

آهي خدا تنهنجي ديدار ۾. منهن مونکي مرشد ٿيڪار.

منهنجو عرض اهو اٿئي. آئون آهيان تنهنجي اختيار،
۽ ”منار“ هن مسڪين ڌيءَ کي پنهنجي نينن سان ٺهاري.

ري خدا جي بندگي ميان! ڪرڻ نا اٿئي ڪار ٻي.
چا ٿيندءِ ڪوڙن قصن مٿون سمجھ سرت سنڀار ٻي.

خوف خطرو رک خدا جو، جو، ڪنڀين پي ڪـــوم ڪـــون.
جڏَ طمع تہ ٽڪليف توتان، مڪـــاف ٿـــئي ”مـــنـــار“ پي.

ڪافي . 95

دوستي واري دهر ۾ ڪوڙ ڪرڻ جو ڪوهي مناسب.

سئي سمجھي ڳول ڳجهارت. آهي قرآن ڪريم جي اشارت
لعنت الله (1) الڪادين ۾

ڪڍي غير ڪوڙي ڪڇ جي، ڳالهه صحبت ۾ چئجي سچ جي.
جا اصل عقل امين ۾.

ڪوڙ اٿسئي دشمن ايمان جو. سچ سڌارو چون زبان جو.
۽ پڇ ۾ هٿ. سنڌ چين ۾.

چئي "منشار" ته مرشد مالڪ. تو سمجھائي انهن سالڪ.
سو طالب کي تلقين ۾.

ڪافي . 96

سڀ اسان کي ٿيا سهڻا. ويڻ اوهان جي ڪارڻ اينگا.

جي لاءِ تنهنجي ديدار ديوانا. تن تان بديون ۽ بهشتي آنا.
سي لوڪ جا مور نه لهڻا.

طعن تنڪا ڪارڻ تنهنجي. موتي. مٿاڻڪ واسطي منهنجي.
ماڻهو ڏين مرمهڻا.

نماڻي کي تنهنجا نڪتيا. پيچ اندر ۾ ڏين پختيا.
سي روح منهنجي منجهه رهڻا.

چئي "منشار" محبوب اوهان جا. سخن سمجھايل توڙئون توهان جا.
سي ٻي نه ڪهين کي ڪهڻا.

ڪافي . 97

آيو ڪنيا نٿل خاطي. خط ڪڍي محبوب جو مان ڏي.

اڪر پڙهي سي عجيب وارا. منهنجا مطلب سر ڀر سارا.
نيڻ ٿريا ۽ ٻي چاتي.

يار جي ڳالهه ڪيون چئي زباني. لاءِ منهنجي سي آهن لاثاني.
جي ورد ٻڌائين واتي.

خط انهيءَ ۾ آهن خبرون. پيش. جزم. مدد. زيرون زيرون.
آهي نفي اثباتي.

چئي ”منار“ مقال موچاري. پرين جي پرزي منجهه پياري.
ذڪر نسورو آهي ذاتي.

ڪافي . 98

جي سانگ پاتڻ شينهن جو. تان پوءِ ۾ گذرڻ سان گذار
نيڪ نالو ٿو سڏائين. نظر پنهنجي سان نهاري.

لقب پنهنجو نان بچاڻ. شان شاهي ڪي سنيار.
اهي قوت پنهنجو ڪو ٻيو. پوءِ مڪر مڃيون ڪيم مار.

ڏس اتي جي اڪبريال ڏي. جن جي چڙهيون نالي نظار.
پوءِ لاءِ لٽ ڪا لوڪڙن سين. ڪرڻ توکي ڪين ڪار.

تو جنهن جو پوش پاتو. وقت تنهن ڪي نا وسار.
تنهن مڏارت مرد جي سان. تون لنگهي وڃي پوندين پار.

اي ڪيم منجهه ”منار“ تون. ڪڍي ڌيان دل پنهنجي جو ڌار.
هڪ سڄي سڱ ڪان سواءِ. اٿني ٻي مڙيني فاني قلميار.

ڪافي . 99

جي منجڙو پڪي هوندي تنهنجي ذات.
تان پوءِ تون ڦٽي ڪر چال چين جي.

قوت هجن جو جواهر لعلون. آهن مشهور ان جون مقالون.
جي موتي چئن پنهنجي وات. پيو ڪاڇ مڇي آهي قوت ڪنن جي.

سنگت پنهنجي ڪي سارج سنڀارج. وايون آئي جون ڪيم وسارج.
لنءِ ڪا سڀا جهڙي لات. هت ڪان ڪن ڪرين ٿو سا ٻولي نجان ڪن جي.

توڪي ٿو جڳائي شان موچارو. ته ٿيئي پڪين ۾ مان موچارو.
طلب چڱي ڪر تات. ڏس تون چوائين ٿو ذات چڱن جي.

اي "منار" سرتون سڃاڻج. پٿون جو پاتار جو سو پارس آڻج.
پوءِ پر ه ڦٽي پرييات. قيمت ملندي ڪوڙ لکن جي.

تار ڪلاڙو

ڪافي . 100

گڏجن تنهنجو اڳ نه گهران ٿو. ڪج تون اسان جي سا يار يادگيري وو!

تيتر هجين تون ڏور ڏسڻ کان. آئون ڏينمڙا گذاريان پراهمون پسڻ کان.
اهو ته اوهان ڪي عرض ڪريان ٿو. ته هجي حب توڏانهن فراق فقيري وو!

آهيان آئون ويچارو اميدن وارو. جنهن منجه منهنجو مقصد سارو.
سادل ۾ اميدڙي روز ڌريان ته ٿييم نصيب تنهنجي سڪ سر سيري وو!

جيڪا رڪي اتم روح ۾ رٿاڙي. سا پوري ڪندون تون سنڊيم سکاڙي.
آئون ويساهه انهي جي پاس پر ان ٿو. ته پچندي مراد منهنجي اها اڪسيري وو!

چئي "منار" ملج تڏاهون. ويل سڪرات جي ايندم جڏاهون.
آئون تڏهن طلبينديس ته موت مران ٿو. هاڻي اچي رس رهبر هي آهي اخيري وو!

ڪافي . 101

سفر ڪنڊيس ائون سوڀري. ملي ڪيچي من ڪوهيارو.

منجهم ڀنڀور جي بازار آيو سسوداگڙ آريائي.
ونن واپار جي ڪارن. آئون خوش ٿي ويس ڪنڀيائي.
آئون وڏي گهمر جي پڙي! جيڪڏهن.
آئون وڏي گهمر جي هيس وڏيري. لڳي ويم نينهن جو نظارو.

هيس هندواڻي اصل ڪان. ٻانڀڻ جي پيت ڄاڻي.
شهر ڀنڀور ڪٿين ۾. آئون سورن لاءِ ساماڻي.
گهمڻي گهمندر پڙي جيڪڏهن!
گهمڻي گهمندر آهيان گهميري. جو آيو مون ورهن جو وارو.

چنوءَ اچي ڪري چڙهيون. پتيل پائي ڄاڻي.
ماريندو تنهن منافق ڪي. نانگ ڪپڙ شل ڪاڻي.
وچان ويندو پڙي جيڪڏهن!
وچان ويندو اهو ويري. هاوي منجهم هچارو.

وس واکا ڪرڻ واجب. لاءِ ڪوهي مارل ڪيڪڙا.
ڏک ڏونگر جا ڪڙوليم. هوت پنهل لاءِ هيڪڙا.
جب سنڊيس پڙي جيڪڏهن!!
جب سنڊيس آهيان هينري. جو سک سمهن ويوم سارو.

چئي ”مننار“ منهنجي لاءِ هوت ڏي. هلن هدايت.
جي پهمتيس جام پنهل ڪي. ته چن ٿيم نصيب نيامت.
نه ته به آئون اڳيري ٿيان پڙي جيڪڏهن!
نه ته به آئون اڳيري ٿيان اڳيري. پوءِ هوندو جيڪو سندم ستارو.

ڪافي . 102

مون عاشق جو اچن اوهان ڏي. ڪهڙي بابت بند ڪيولي.

مونڪي محبوب پيارا! تو پيند پيرن منجهه پايا.
پورا پاڻ ڪرين ٿا سو. روح پنهنجي جا تون رايا.
وڃان ڪاهي منهنجا سائين! وڃان ڪاهي ٻين ڪاڏي.
وڃهي منجهه ڦيريد. ڪمند ڪيولي.

مونڪي محبوب تو ڌارا ساعت ڪان سري ٿي.
منهنجي دلڙي فراق ۾ ڦاٽي سو. ڏاڍي ڏک ۾ ڌري.
جنهن جي طلب منهنجا سائين! جهين جي طلب توهن ڏي.
تنهن کي نه ڪنهن رستي رند ڪيولي.

تنهنجي جدائي ۾ جانب. ڏکيائي ڏينهن گهاريان.
روئندي روئندي ڏينهن راتيون. گهڻن ڏک منجهه گهاريان.
اچن سو سو منهنجا سائين! اچن سو سو اسان ڏي.
اهو وري پاپ پسند ڪيولي.

چئي ”منار“ ملين تون مونڪي. جانب جيڪر جڏاهين.
هوند وره وٽان مون وڃن. سي آئون تازو ٿيڻان تڏاهين.
لقب جهڙو منهنجا سائين! لقب جهڙو هجي لاڏي.
تيئن جن منهنجو حج. هن هنڌ ڪيولي.

ڪافي . 103

عمر! اڄ خواب ۾ آيو. مارو مير اسان جو.

اڄ مونڪي آئي هئي. ني وي نند نيرن ۾ وي ميان!
ته اچي خواب ۾ ڪييت مواريان. ته اچي خواب ۾ ڪييت ڇڏايو.
يحي زنجير اسان جو.

سهڻو لڌم عمر سائين! پنوهار ڪيس پنهنجي وي ميان!
مونڪي جنهن ماڳ مواريان. مونڪي جنهن ماڳ رسايو.
جو ملڪ ملير اسان جو.

هيس جنين جي. ني وي ٿيس تنين جي. وي ميان!
ڦادر ڦيريد مواريان. ڦادر ڦيريد ڪٽايو.
ڇٽو سرير اسان جو.

چئي ”منار“ ني وي اٿم. اميدون وي ميان!
ته ٿيندم سانگ مواريان. ته ٿيندم سانگ سڃايو.
سبتو سير اسان جو.

ڪافي . 104

هٿيار حسن جا يار ڪٿي اچي عاشق کي سنگسار ڪيئي.

جلوي دار تون يار اظهار آهين! تنهنجي دھشت داب جھلي نہ ڪمڀين.
هن طالب تي اچي وقت تھين ڪوجو توجه نظر ڦھار ڪيئي.

منهن محراب ۾ ڪو اسباب آندو. ابرو تيسون تراريون تاب آندو.
خوني نين ڪٿي بڻجيون ٻان ھئي. اچي سڪندڙ ماري شڪار ڪيئي.

نڪ جو نشان نروار ڪري! ٻولن ڏند زبان اظھار ڪري.
ڪنهن تقدير ڪنون ڪو زنجير وجهي منجه زلف جي گرفتار ڪيئي.

جڏهن يار تنهنجو ديدار ٿيو. پوءِ بدن منهنجو بي قرار ٿيو.
جنهن کي عشق آزار سو ناهي حيات. ممات وانگي ”منار“ ڪيئي.

تار داڌرو

ڪافي 105

اڄ تہ ڪريون ڪاڪ تي راتا رھائينون.
مونکي ڏک ۾ ڏينھن ويا لنگھي. ٻيون راتيون وھائينون.

ڪوت قصر ڪاڪ جا. محل ٻيون مھاڙيون.
اچي نواز تہ ٿين. نيون جايون پرائينون.

تولن سوڍا! سيج پلنگ تي. رڪيم سرھائينون.
سي گادن مٿي گلن جون. ڪليون ڪومھائينون.

تولاءِ روشن ڪريان. رات جو ڏيا ڏھائينون.
سي بتينون تيل ڦليل جون. اچي اجمھائينون.

منهنجي مھڙ اٿئي ”منار“ چئي جون نيھائينون.
مونکي معاف ڪجان مھيندرا! ڪروڙ ڪائينون.

ڪافي . 106

اچي تون مير ميندرا! وڃين مٿان وري.
نه ته سوڍا. انهي سور ۾ موئل ويندي مري.

آئون ته اصل ڪان آهيان مٿيان! چال جي چري.
نه به سوڍا سسيس تو. سندي توڙي عيبن پيري.

ايڏيون ميارون مسڪين تي سائين! ڪامل چوڪرين.
مون کي راڻا راڻي تون ڪجان نه ته به گولي گوجري.

تنهنجو ڏم ڏاڍائي ڏسي منهنجي حجت تي ڀري.
هان ڪامل ڪر قببول تون منهنجي نياز جي ڌري.

تنهنجو مائو ڏسي ”مننار“ چئي منهنجو ڏيل پيو ڌري.
مونکي ڏي ورائي ولها! دلاسو دلبري.

ڪافي . 107

مونکي ميندرا! مارين ٿيون رسن جون باتيون.
تون وڃيو ٻي ولايت ۾ رهين ٿو راتيون.

ڪوٽ اندر ڪاڪ جي پاتني جي جهمڙا تيون.
سي سوڍا! سڪندين کي ٿيون ڪپين ڪاٽيون.

جي مون ڪروڙيون ڪاڪ جي مٿاڙين تي لاتون.
سي تو بناتر جيترو ٿيون ڪين ڪمائتيون.

راڻا تنهنجون ريتيون مون مون جڙيءَ نه ڄاڻيون.
تون ڦٽي ويٺن فراق سين چوريءَ جون ڄاڻيون.

هي وٽون ڏينهن الست جي پلنن مون پاتيون.
سي اچي مليون ”مننار“ چئي ڏڪن جون ڏاڻيون.

ڪافي . 108

لڏائي ۾ لاءِ تنهنجي رائيئون روئن.
تن کي محل ماڙيون ٻيون وسريو وڃن.

راڻا رسي تو ڏنو جو گوندر گوندر جرين.
اهي سوڍا انهي سور ۾ ٿيون ويڳائيون وتن.

ڀت ڏئي ڏيکي اچ تون عيب اگلين.
راڻا رحم پنهنجو ڪو مڙو ڪر مڙن.

تن کي پلنگ ۽ پٿر رائيون نه وهائا وڻن.
سي کڻن مڙي ڪير توکان پوءِ ٿيون پين.

سي حج شريقت (1) هاڻ توسان ڪاٺياريون نه ڪن
جي موٽي ملين "مننار" چئي ته موملون مرڪن.

ڪافي . 109

سوڍي بنا ڙي سرتيون! اڄ ڪاڪ ٿي ڪڙي.
مون ڪان راڻو رات ويو رسي. منهنجي جنهن سان جيءَ جڙي.

آيم آب اکين مڙن ڪلن تان ڪڙي.
سرتيون! سج اڀاريم رائي جي لاءِ ڙي.

اڏيون! آئون اڳ هيس جا خوشي ۾ ڪڙي.
هائي ٿي سني پالين سان سرتير ۾ هن ڏڪن جي ڏڙي.

اهي موت کان مشڪل گهڻو هن گوندر جي گهڙي.
سا اچي لڳيم اندر ۾ تنهن درد جي ڏڙي.

هائي جي نه مليو مينڌرو مونکي پيمارئون پڙي!
ته مڙي وينديس "مننار" چئي ان سور ۾ سڙي.

ڪافي 110

ليلي! ڇڏي. مڃئون عشق ماريو.
تنهن کي برهه باهه مان ڪڍي. ماري جياريو.

عشق کي اچي. تن ڏکڻ منهن ڏيڪاريو.
جنهن تي بنيڙا باهيون. ٿي عشق ڇڏي اجاريو.

جنهن کي عشق امريار جو. سڏي سڏيڪاريو.
وليون ويس ويڙهجي. هو برهي بهاريو.

جنهن اندر ڇڏي اسباب. دوست ري نه ڌاريو.
تنهن سڃاڻڪي سڙي ڇڏي. واري وهاريو.

تنهن مڃال محبت ڇڏي. جي دم نا وساريو.
اي ”مننار“! مشتاقن کي. سڏ ٿي سڏاريو.

ڪافي 111

لاءِ پسن ليلي جي. هو مڃئون مستوار.
وٽا وه پيو ڇڏي. ڏسو خيال جو خموار.

صورت منجهه فنا ٿيو. جنهن کي ياد نا سنسار.
رڳن رت سڏي ويو. ڪيو نينهن نگهوسار (1).

جنهن کي منهن منجهان محبوب. پنهنجي حرف چيو هڪوار.
وليون ويس ويڙهجي. ته به بيخوار هو بردار.

وس نه سندس وار جو. هو عشق جو اختييار.
وڌيو ڏي وجود تان. پنهنجي لڄ کي لڪ وار.

تنهن عاشق جو آهي گهڻو. بيان بي شرمار.
تنهنجي ڪندو ڪيترائي. مڃال سا ”مننار“

ڪافي. 112

چوڻي چوڌاري ڏسڻ ۾ ٿو اچي نظر ۾ طبل تنهنجو.
هر هنڌ نينهن جو نغارو سو وڃي گهر گهر ۾ طبل تنهنجو.

عرش فرش. آسمان. فلڪ ۾. هن هر هر ۾ طبل تنهنجو.
تارن نڪتن قطب ڪتبن ۾. شمس قمر ۾ طبل تنهنجو.

خاک مٽيءَ واءُ هير هوا ۾. باه بحر ۾ طبل تنهنجو.
جيت جياجن پڪي پڪن سڀ ڪنهن شجر ۾ طبل تنهنجو.

ديو. ملائڪ. حورون پريون جن لشڪر ۾ طبل تنهنجو.
هندو مسلم حڪم جا بنڊا هر مظهر ۾ طبل تنهنجو.

پييد (1) ڪتاب پڙهن ڪاشيءَ ۾ ان شاستر ۾ طبل تنهنجو.
توريت. زبور. انجيل قرآن جي اڪر اڪر ۾ طبل تنهنجو.

آدم. ابراهيم ۽ موسيٰ پيغمبر ۾ طبل تنهنجو.
بخت نصر. نمرود. سليمان ۽ سڪندر ۾ طبل تنهنجو.

ڳوٺ وڏيون سڀ واهن ڳوليم ته سڀ ڪنهن شهر ۾ طبل تنهنجو.
جهنگل. جبل. بيابان پٽيون رڻ ٿر ۾ طبل تنهنجو.

بادل ميگهه ملار گڙن ٿا. ان اهي ابر ۾ طبل تنهنجو.
مينهن وسن وڻ گاهه ڄمن. پاڻي ۽ پٽر ۾ طبل تنهنجو.

مور اصل ”مننار“ ته ڪونهي آهي اندر ۾ طبل تنهنجو.
هن ساز سرور سلوڪ حقيقي چون اثر ۾ طبل تنهنجو.

ڪافي . 113

سميع بصير ستار تون آهين. رب رحمان لقب تنهنجو.
جا تعريفون چوندو تنهنجون. هي انسان لقب تنهنجو.

تون قادر زابر ڪل تي آهين. حق جلشنان لقب تنهنجو.
والي واحد نام قهار. ڌڻي ديان لقب تنهنجو.

احد الله عظيم تون آهين. عاليشان لقب تنهنجو.
خالق خاوند پاڪ خدا تون جوڙين جهان لقب تنهنجو.

تون رزاق ڪل ڪي روز رسائين حي حنان لقب تنهنجو.
رحيم ڪريم غفور تون آهين. سوڻي برهان لقب تنهنجو.

بيمثلي. بيچون تون آهين. ۽ لامڪان لقب تنهنجو.
توريءَ سڀ شيءِ فاني ٿيندي. ۽ بقا بيان لقب تنهنجو.

توڪي هندو ٿا هر نام چون. بي انت پڳوان لقب تنهنجو.
ڪل هنڌ تنهنجا شان ڪروڙين. صحيح سبحان لقب تنهنجو.

چئي ”مننار“ بنايل بندو ته سچ سلطان لقب تنهنجو.
بخش هدايت هادي هن ڪي. جو ڏيندڙ دان لقب تنهنجو.

ڪافي . 114

لامڪاني ٿو لقب چوائين. هر ملڪ مڪان ۾ تون آهين.

الانسان سري و اناسره اتي انسان ۾ تون آهين.
ونحن اقرب وجود. ۾ نبضن جي نيشان ۾ تون آهين.

انا احمد بلاميمي. بنان گمان ۾ تون آهين.
احد احمد هڪ هيڪڙائي نبي زبان ۾ تون آهين.

الله نور السموات ات آسمان ۾ تون آهين.
و الله بڪل شيءِ محيط سڀ جوڙ جهان ۾ تون آهين.

هر هنڌ پنهنجو حڪم هلائين. سڀ سلطان ۾ تون آهين.
هر مظهر ۾ ٿو ٻوليون ٻولين ان بات بيان ۾ تون آهين.

آدم ڪعبه گهر تنهنجو دل جي دڪان ۾ تون آهين.
ماڳ ڪينئ مخلوق ۾ سو پسامه ڀران ۾ تون آهين.

مور اصل ”مننار“ ته ڪونهي هن بتخان ۾ تون آهين.
پان سسئي ٿو پان ڏسين ٿو. چپ المان (1) ۾ تون آهين.

خاک جي چولي ۾ جو ٻولي اهو آواز الائي ٿو ڪير؟
آواز سٺي ٿو ڏسي پسي ٿو همڙا هنر هلائي ٿو ڪير؟

الانسان سري و اناسره. اهڙا لفظ لکائي ٿو ڪير؟
ونحن اقرب، ويساه ڪريو. سڀ رڳ منجهه سمائي ٿو ڪير؟

والله بڪل شيء محييط. سڀ ۾ سير ڪمائي ٿو ڪير؟
ڪل جي ڪايا ۾ قدرت جو نوبت ناد وڃائي ٿو ڪير؟

انا احمد بلاميمي. ٻولي هيءَ ٻڌائي ٿو ڪير؟
ميم جو اولو ڪير ڏکي محمد نام ڏرائي ٿو ڪير؟

عاشق ۽ معشوق بنايو. اڪيون اڪن سين لائي ٿو ڪير؟
محبت باه بره جون باهيون دل ۾ دود ڏکائي ٿو ڪير؟

صورت ۾ سبب حان لذيت ڀايو رمز رکائي ٿو ڪير؟
رنگ ۾ بيسرنگ رنجورل مل پنهنجو پاڻ لکائي ٿو ڪير؟

هر مظهر هر جوڙ جنس ۾ بازي هيءَ بنائي ٿو ڪير؟
سالڪ هوئي ڪو سڃاڻي سمجهي ته محبت مينهن وسائي ٿو ڪير؟

مور اصل ”منار“ ته ڪونهي هي قليون ڪافيون ڳائي ٿو ڪير؟
ڳول ڳجهارت ڳالهه انهي جي سمجھ سلوڪ سڻائي ٿو ڪير؟

ڪافي . 116

نوڪر چاڪر تابع تنهنجا تخت دليون ٿاڻي ٿو ڪير؟
بنا ڪشائي ڪنهن قدرت سين هي عمارتون آئي ٿو ڪير؟

الست بربڪم: قالوا بلي. سڀڪا جوڙ سامائي ٿو ڪير؟
ڪل نفس دائقة الموت. ان جا روح امائي ٿو ڪير؟

صورتون سنسار سڃي جون ڏيو واراڪا وائي ٿو ڪير؟
ويهي ڪلني وجودن اندر سي محلاتون مائي ٿو ڪير؟

هت پير اڪيون ڪن عضوا انگرا هيئن هلائي هاڻي ٿو ڪير؟
ارڙهن هزار عالم جا تن ڪي صحيح سڃاڻي ٿو ڪير؟

عدل عدالت ڪيو انصاف سين ڳاليمون چندي ڄاڻي ٿو ڪير؟
جين وڻي تيئن پان ڪري ٿو پنهنجو خيال پلائي ٿو ڪير؟

مام سمجهه ”منار“ اها. ڏس هنر هزارين ڄاڻي ٿو ڪير؟
ڪل ڪم پنهنجي قدرت سين ڪريو راس رسائي ٿو ڪير؟

گوليو گوليان مسجد مڙهيون ته سڀ هنڌ سائين تون آهين.
هردي اندر هو هو الله. آپ الائن تون آهين.

زير زميني، آپ آسبماني طبل وڄائين تون آهين.
هر مظهر هر جوڙ جنس ۾ حڪم هلائين تون آهين.

ڪٿي ته مير مرسل محمد نام ڌر ائين تون آهين.
انا احمد بلامسي مي ٻول ٻڌائين تون آهين.

الانسان سري و اناسره لقب لڪائين تون آهين.
پان سئين ٿو. پان ڏسين ٿو. پان ڳالهائين تون آهين.

رنگ ۾ بيزرنگ رنجيو رل مل پان لڪائين تون آهين.
بازيگر جيئن بازي پڙيو. ناچ نچائين تون آهين.

حال حقيقت ۾ تون هادي! اک اپٽائين (1) تون آهين.

ڪٿي ته ڪي بهين ڪٿي ته ڪي بهين بيڪ بنائين تون آهين.
ڪن منجهه ڪهڙي ڪن منجهه ڪهڙي رمز رلائين تون آهين.

آئون ڪي ڪين آهيان. ڪي ڪين اصل ڪان ڳائين وڄائين تون آهين.
هت نام اسم "منار" ملڪ ۾ شعر سڻائين تون آهين.

ڪافي . 118

پاڻي پاڪ ڪندو نا توکي. پاڪ ڪندين پنهنجو ويساه.
پاڪ ڏئي ڪاڻي نه پٺيرو ڀرت سڄي سين ڪڇ پساه.

ريءَ ويساه وڃين جي وهنجي ته به ڏوڏند ڪين ڌرو درياه.
ڪلمي محمد جي محابي ٿين ميرايون مڙئي مباح.

ذڪر ذري ايمان سين ڪلمو چيئي اعتسار سين اسم الله.
ته ڪنا پليستي پاڪ ڪند سسوا لا اله الا الله.

آهر قدر ايمان سين ڪلمو لاهي ڏونگر ڏوه گناه.
چئي حديث حضرت محمد ان جو شاهد شهنشاه.

ڪڻڪ ڪٿي ايمان سين ڪلمو عشق منجهان جو چئي ارواح.
بيخوفو سو بهشت ۾ ويندو ان ڪي ڪوه ڪندو آراه.

ڪلمو ڪوت محمد جو آهي. پان ڏئيءَ جو ڪيل پناه.
تمدل طالب جو تحليل ڪي چئي سچائي سين سڀ ڪهن ساه.

ڀڃت پڙهيا ملان قاضي ري ايمان گمراهم.
اي "منار" نيت مسوچاري ڏيکاريند رڀ جو راه.

ڪافي . 119

عجب نور الله ڌڻي سرور جو آيو
 مان محمد کي هو مليل. عرش مڻي پڻ ڪلمو لکيل.
 عز رسول الله پيغمبر جو آيو.
 طور سڀني تي تجلو آيو. نور نهموڙي جبل جلايو.
 اوهس سڀني اها امل اڪبر جو آيو.
 سو اچي نور ڏنو مون نر ۾. مرشد محبوب مڻي منور ۾.
 جنهن تي لقب شاهنشاه سچي سرور جو آيو.
 هي عرض جنهن کي "منار" ڪري ٿو. لطف احسان گهري ٿو.
 ته نوري ڪج تون نگاه ائون سوال تي تنهنجي در جو آيو.

ڪافي . 120

ساڳيون نور نوران سچي سرور منجهه آهي.
 جيڪا خلقت زمين زمين ۾. سي ارڙهين هزار عالم روشن ۾.
 عرش زمينون آسمان. بر بحر منجهه آهي.
 جنهن کي نوازي ڪري ٿو واصل. ته علم انجيل عقل سڀ حاصل.
 توريٽ زبور فرقان سندس اڪر منجهه آهي.
 جنهن ته ڪنهن جو بخت پڙائي. ته پارس پالوت تنهن منجهه پائي.
 جنهن سان ٿيئي مهربان نواز نظر منجهه آهي.
 جنهن جو سوال پانهون "منار" مدامي. ٻڌيو پانهون مڃي غلامي.
 ته مون سان به ڪندو احسان. اميد اندر منجهه آهي.

ڪافي . 121

عجب جور جبار! تنهنجي مالڪ مختيار.
 عجب جوڙ تنهنجي جلشانا. عرش زمينون ۽ آسمانا.
 شغل منجهه سنسار. شمس چند تارا.
 خاوند ساري خلق به جوڙيئي. جن پريون ديو ملڪ به جوڙيئي.
 عالم ارڙهن هزار جڳت جنسار.
 وڏي تنهنجي وڏا وڏائي. قدار قدرت عجب الاهي!
 ڪندو ڪير شمار تنهنجا آهن پري پسار.
 تون منهنجو صاحب سڀڪي ٿو ڄاڻين. ٻيو ڪير عقل منجهه آئي.
 ۽ حيرت منجهه "منار" آهي هروارا.

ڪافي . 122

دم دم ۾ ديدار. هادي تنهنجو عجب الاهي.

عجب الاهي عجب آهي. ڪجهه چوڻ جي قدرت ناهي.
اعليٰ تنهنجو اسرار. واه جا تنهنجي وصف وڌائي.

ڪريان ويچار وجود ۾ ويهي. ته ڳالهه ڳڻڻ کان پري وڃي پيئي.
ناهي چيهاهه شمسار. چوڻ منجهه وري نه وائي.

حب تنهنجي ۾ سو حيرانا. درد انهي ڪيا ڪين ديوانا.
ٿيڙا مست هزار. واه جا تنهنجي محبت منائي.

سوالي "راڄڙ منار. تنهنجو. پينو سگت مڱهار تنهنجو.
هادي تنهن سان هر وار. ڀلا! ڪج ڪا يار ڀلائي.

ڪافي . 123

ڪوليءَ پرينءَ نقاب. ڏنم ديدار ڳلابي.

منهن منور مهتاب رنگي رخسار ڳلابي.

تل مل شامل نور نسورو اڀري جيئن آفتاب سنگ نروار ڳلابي.

صورت سمڻي. يوسف ثاني جهڙو سو نبي جناب حسن هالار ڳلابي.

سمڻو سينگار سردار سبحاني انجي صورت ڏسڻ ثواب جنهن تي جنسار ڳلابي.

ان نور ڏسڻ سين نشي ۾ ويڙس. جن پيتم جام شراب صورت چوڌار ڳلابي.

توريت. زبور. انجيل. فرقان ٿيڙم قلب ڪتاب اڪر اظهار ڳلابي.

چئي "منار" اسرار الاهي خوب ڏنم هيءَ خواب ٿي دلڙي بهار ڳلابي.

ڪافي . 124

برهو آهي باز عقاب. شهباز شڪار ڪري ٿو.

وڙهندو وڏن ڪن پهلوانن سان ڪريو شير شتاب.

مڻيڻ جو مار ڪري ٿو.

ماري بادشاهه يا وزير يا اميرن يا ماريڻو نينهن ڪو نواب.

بي سان نه تڪرار ڪري ٿو.

سڀني ۾ سراز آواز اٿاري روءِ روءِ منجهه رباب.

حق انل (1) اظهار ڪري ٿو.

چئي (منار) ويچار مون ڪيڙو ان ڪي ڏيندو نه عشق عذاب.

جنهن ڪي هو سنگسار ڪري ٿو.

ڪافي . 125

عيش حياتي سڀوئي خواب مثل هڪ ملت جو آهي.

اچڻ اڪيلو. وڃڻ اڪيلو. ڏيندا جملي ئي جيس جواب.
مهمـزـو سنگت هلت جو آهي.

دنيا دولت مڏيون ملڪيت. ڪوڙو ڪسب ڪسب.
گهمـزـيل گهمـات گلت جو آهي.

موهم نفساني آخر فاني. جيئن رڻ پت وارو آب.
طلسـم ڪوڙ تـلت جو آهي.

سون هزارن لکن ڪروڙين تـ بـ هڪڙي سين پتل حساب.
بيـبا نختـا نابود نـت نـت جو آهي.

ٿيءَ ”مننار“ موتو قبل ال انت موتو عـجاب.
پسـارو اهو پـلت جو آهي.

ڪافي . 126

ڪرتون ورد وظيفو نالو نام خدا جو.

اسم انهن کي ني وي ميان! پيغمبر هو پڙهندو.
خاص خليل خليفو. سو محمد جام خدا جو.

اسم اندر کي ني وي ميان! ڪري ٿو نور الوالو.
سپـيـڪـو روشن نور لطيفو. سو جنسي جام خدا جو.

فـاذڪروني اذڪر ڪم. اها آيت ڪـرآن جي آهي.
چني ٿو مصحف صـحـيفـو. خاص ڪلام خدا جو.

اي ”مننار“ موليٰ کي. پـسـام پـسـام ۾ پڪارج.
تـ ٿيـني شـرف شـريفـو. آهي اهو انجام خدا جو.

كافي . 127

تون تون جي تند تنوارج. ڪوئي اور الله رڳو ڏاڏو.

نفس ندورونين ڳو. ســان تلوار تحليل جي
اي ”منڀارا“ مـروتي مارج. توکي چوڻ استـداد جو آهي.

کافی . 128

جيئرو ٿي هن جهانن مري ٿس ته ملئي پوءِ حياتي.

كَلِمُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ.
چُنُو وَيَسَّاهُمْ اِيْمَانُون. سَمُو اسْم نَفِي اثْبَاتِي.

تو کي مرشد هو فرمايو احد "امين محمد سو.
پنهنجي پاڪ زبانون ته وجهي حق ڏانهن جهاتي.

”موتو قبل ال انت موتو.“ مرد جي ٿيڻ.
 آهن پردي بصر بهانئون. سي مور نه ٿين مماتي.

اي "منشار" مـرد تي مـارج. پنهنجو نفس نـيـاڳو.
پوءِ آزاد ٿـنـين شـيـطانون. تون هجين پوءِ ذات ۾ ذاتي.

ڪافي . 129

وڃي پيءُ تون آب حياتي. هٿن ساقِي سرور جي.

ان آب حيات ڪيـا اولياءَ. ڪامل قطب قلندر.
پيا صاحب ولي ولاتي. جو پيـتنون دستنـون دنگ دلبر جي.

ان آب حياتي جو پيـئون. ته هيءُ جڳ هو جڳ جيـئون.
مور نه ٿيون مماتي. آهي سو ڪـثر ڪـنـون ڪـوثر جي.

هٿنـون حضرت جي پيـوين. جام صراح جيـئن جو.
جو اسم نفي اثباتي. سو وٺ سـان ايمان اندر جي.

وٺ ”مننار“ مرشد ڪـئون. تهـدل طالب پيـالو.
ته ٿـئين پوءِ ذات ۾ ذاتي. منجهـ داخل درگـار پرور (1) جي.

ڪافي . 130

. بحر علم باطوني ڪي سالڪ ٿا سمجهن سارو.

لدني علم انهن ڪي پاڻ حـڪـم پڙهـايو.
گهڻيرو سو گونا گوني. جنهن جو نڪتو نڪتو نيارو.

علم انهي جو ني وي مـيـان! انت الله ٿـو جـائي.
جيڪو بيمـثلي بيچوني. تنهن کين اسـتاد اشـارو.

اهو سمجهن سوڪو تنهن ڪي. هوئي اثر ادب جو جنهن ڪي.
هوئي صابر صبر نموني. وٺي سو تحفو طالب سچارو.

ويچاري ”مننار“ ڪي مرشد. سرور سـبـق ٻڌايو.
سا ست سمجهن اونهن. اهو سمجهان مان سـيـپـارو.

ڪافي . 131

بحر بره جو شوق شاهي ڇت تي روز جڙهي ٿو.

دل جي تخت تي ويٺو پنهنجا ڪم هلائي.
بره ڪريو بادشاهي لاڳيتن سين لڙي ٿو.

دنگي دشمن سمجهي ٿو جوڻي جنگ انهن سين.
ڪريو سڀاڻ سڀاهي. تن کي دور تڙي ٿو.

من منهنجي تي ني وي ميان! موج ڪري ٿو الو الو.
زابر عشق الاهي. پنهنجا گهات گهرڙي ٿو.

چئي "مننار" ويچارو. ٻڌان ٿو نينهن جو نغارو.
فتح ڪرڻ جي سرهائي هان پنهنجا مڪان مڙهي ٿو.

ڪافي . 132

سئندي ٿي نينهن جو نغارو. ٿي پيا هزارين مستانا.

حسن حسين شهزادا. فرزند علي حيدر جا.
وٺي درجو شهادت وارو. ڪيائون ٿي سر قربانا.

ڪي ته مري پيا ماڳهين. سڻي آواز عشق جو.
ڪن جو حال ويچارو. جي وتن دنيا ۾ ديوانا.

هوا جن جا درونا جهڙا. تن ڪيا ڪشالا تهڙا.
هو جن کي جهڙو اشارو. تن ڪيا تهڙا بهانا.

جيئن نه جڳ ۾ ڳهين جو. مرن مڏاءُ نه تنهن جو.
سو مجروح مثل "مننارو" ٿو چئي دردن جا داستانا.

ڪافي . 133

ڏان ڏان دهشت وارو. بره بهادر آيو.

سو لک سيمهار پڄي ويا. ڪڻڪ ٻڌي ڪيمر جي.
شهير ڪيو ڏڌڪارو. جهنگل بيلو خوف ڏڪايو.

حڪم حشمت وارو. عشق آسان سر آيو.
جنهن جو هيڪ اشارو. وجهي ٿو نات نمايو.

دل منهنجي تخت تي. حضرت عشق هٿن سان.
نوبت شاهي نغارو ويهي اچي پاڻ وڃايو.

چئي "مننار" فنائي. بره ڪني بادشاهي.
فتح ڪيائين ملڪ سارو. پنهنجو حڪم هلايو.

ڪافي . 134

پرواني جيئن پڄن ٿا. سمجھ مثال سچن جو.

جڏهن سمجھن وي ميان! جوڪو جان سنڌي جو.
اها وٺيو وات وڃن ٿا. اهو قرب ڪمال هي تن جو.
محبت مڃ سان جني جي آهي الستون الو الو.
اهي سمهان (1) آڳ اچن ٿا. عجب خيال انهن جو.
اهي سر ڏين تي پي سرها. سڀيچ مٿاڙو الو الو.
هٽيو نڪرو پڄن ٿا. اهو ڪم نه مڃال ڪچن جو.
مڙن "مننار" تي ڪي. مڙن ڪان مٿو الو الو.
جيڪي انهن روپ رچن ٿا. ٿين وصال اکين جو.

ڪافي . 135

دل تي درد ديوانو تڏهن اکين آب وهايو.

طالب حق جا پڙسون. سڀور جني تي گهٽا هئا.
بيحد تي جو بيانو. ته به ان وٽ صبر سمايو.
مرڪ مرد ڪي ني وي ميان! آهي مناسب الو الو.
هوئي جيئن سڀو پتنگ پروانو. وڃي ٿيئن پاڻ پڇايو.
روئن نه واجب وي ميان! مطلب ميان ڪي الو الو.
آهي من تي مڃ مٿاڙو. تڏهن منهن لچار لڪايو.
چني "مننار" وي يارو! وس ڪان ويس ويچارو.
لڳڙ ڪان ڪمانون. تنهن عضون ڪي آهي ايڏايو.

ڪافي . 136

مٺي محبوب جو آهي. منهن مهتاب گلابي.

الانسان سڀري و اناسر. الو الو.
ڪوڙ قرآن ۾ ناهي. لهي ويو حساب حسابي.
هت هت هيڪ ني وي ميان! نور نظارو الو الو.
اسم گاهي. جسم گاهي. فقط نقاب نقابي.
ڏٺو توحيد ۾ طالب. حق هڪڙائي الو الو.
ناهيو ٿو حبابڙا ڏاهي. نه ته آهي خود آب عجابي.
چني "مننار" ني وي ميان! صحيح سڃاڻم الو الو.
غير دليل پيو لاهي. هيءَ ڏسن ثواب ٿواري.

جھڙيون جھڙيون ڳالهيون سالڪ ٿا سمجهن ساريون.

بحر باطوني لدني علم ٿين اميدادي.
نيون نيون سئون ناليون. سرور ڪين سيڪاريون.

حال حقيقت جني جو. هيءُ آهي ميدان اني جو.
واٽون سي وحدت واليون. ڏس مرشد جي ڏيڪاريون.

ڏيل انهن جا ڏيرا. لحم لڱن تان لهي ويو.
اڪيون سندن آليون. روز روئن سي ويچاريون.

اي ”منار“ مرشد جي. ان سان پال پلائي.
جن کي پر پيالين. پير مغان پياريون.

ڪير ويري آهي. ڪير واهرو. ڳولي ڳجهارت ڏس تون.

ڪير وڙهندڙ ڪن سان. ڪير پڇندڙ ڪن ڪون.
ڪير سورهيه ڪير ڪاهرو (1). اها اشارت ڏس تون.

ڪير ماريندڙ ڪنڪي. ڪير رڪندڙ ڪن جو.
ڪير باطن ڪير ظاهر. ڏي ٿو مدارت ڏس تون.

ڪير سڏيو ڏي ڪن کي. ڪير نڀائيندڙ ڪن جو.
ڪير اندر ڪير ٻاهر. سمجهي ستار تہ ڏس تون.

ڪير پينار پنن جو. ڪير ڌاتار ڏين جو.
چو ڦڦڦلي چوڌاري. تنهن جي تجارت ڏس تون.

اي ”منار“ ڪير مخفي. حال پائي هر ڪنهن جو.
ڪير محرم ڪير ماهر. ڊوڙي ڌتارت ڏس تون.

روح منهنجي منجهه رايو. تہ ڪريان ڪيچ ڏي ڪشالو.

روز ميشتاقون منهنجو. پيچ پنهل سان الو الو.
دل مل روحڙو رلايو. محبت جو پائي مڻالو.

ڏورري ڏونگر ڏسيون. درد دڪن جو الو الو.
اڪين مٿان آب وهايو. چونديس روئي رسالو.

پينر! پنيور ڪان ڪري. جهنگل جبل ۾ الو الو.
ڪنديس پنڌ پڇايو. جو نٿي لهي تانگهه نہ تسالو.

چئي ”منار“ ملنديس. اٿم اميد اهاڻي.
مونکي سفر انهن جو سعيو. من ورسان ٿنيم وصالو.

پنهل پڇن آئون وينديس. ڪيچ مڪران ۾ ڪاهي.
 سڏيم ساهيڙيون جني ڪي. صبح سوارو تني ڪي.
 پنهنجي زبانون چونديس. سفر جي لاءِ صلاحِي.
 نه ته به عشق آريءَ جوڙي اديون مون سين رفيق رجن ۾ الو الو.
 سونهيون سائڻ نينديس. چپر جبل پوءِ چاهي.
 هلن هدايت پانڻيان. رستي راهه انهن ۾.
 مارڳ مسافر ٿينديس. ايرادو اندر دل ۾ آهي.
 چئي "منار" ملنديس. اٿم اميد اهائي.
 نه ته به صدق سر ڏينديس. پيو لوپ حياتيءَ جو لاهي.

ڪافي . 141

منهنجيون سرتيون ساهيڙيون ساريون. ڪا هندي هوت پنهل ڏي؟
 رت پياڻيون منهنجيون. اوهين نه اصل ڪان ڙي اديون!
 آهيو پيرون ڌرم جون ڌاريون. مون سان پري هلو پير پرم ڏي.
 پيڻر پيڻر شور شهر ۾ پنهل پڇان اديون اديون.
 هت ۾ وهو هاڻ هاريون. هلي جهڳڙيون جوءَ جبل ڏي.
 ڪريو همراهي هلن جي ته ورڪي ولايت ۾ ووڙيون.
 هلي نوان نوان ملڪ نهاريون. ڪريون ڪشالا ڪنڊ ڏي.
 چئي "منار" مڃينديس. لڪ احسان اوهان جا.
 هي ڪهڙيون گڏ پلڪ گذاريون. آئون آهيان مسافر موت اجل ڏي.
 راڳي ڪانرو
 تار داڌرو

ڪافي . 142

چيو مونڪي مرشد امين محمد زبان سين.
 ته دم جدا مٿان ٿين. رب جلشانه سين.
 چي تون ۾ وس سارج خدا. توکي رب نه وساري.
 فسادڪروني اڌڪرم. هيءَ آيت قرآن سين.
 چي نفس ۽ شيطان ڪان. بيزار ٿي پڃي.
 ۽ روح رسالچ پنهنجو. مالڪ مان سين.
 جي هسستي هوڏ هنن. سڀ وجود مان وڃاءِ.
 موتو قبل آل! وح مري. جيئرو ٿي جهان سين.
 "منار" ڪي مرشد اهو ڏس. هو سڄو ڏنو.
 ته چئو لا اله الا الله. سو ويسه ايمان سين.

اسم جو آواز الله الاهو الله.

اهو ناد نغارو وجود ۾ وڃي ٿو واه واه.

تندن منجه توحيد پڙهي ساه ۽ پساه.

روءِ بروءِ رهائ ۾ آهي بيستو بادشاه.

منجه لطيــــــــــــفن. لا اله الا الله آه.

ڪن مڪانن منجه. محمد رسول الله.

اب حيات جو وهي ٿو. دل مٿي درياه.

پيتو جن پريم. مرڻ ان مٿان مباح.

"مننار" ڪي مرشد ڏسيو. هيءَ رند خدا جو راه.

ڪيو امين محمد اهو. نواز جو نگاه.

ڪافي . 144

برهم بادشاه جا ڏاڍا ڌڄي ويا.

نينهن جا نغارا نوبتون. وجود ۾ واڄا وڄي ويا.

زابر عشق آئيــــــــــــو. دل واري تخت تي.

نفس تنهن نادان جا. خيــــــــــــما ڪڇي ويا.

جڏهن شير پيلي ۾ گجيو. تڏهن گڏڙ گم ٿيا.

تنهن جوءِ مان پيا جانور. بيشڪ پڇي ويا.

هان حق حقيقي هو الله. هر هنڌ هيڪڙو.

بي هستي هوڏ هنن. هارجي هجي ويا.

جيڪي من مٿي "مننار" جي. هئا نفسي راي.

هان سي سڀيئي شرمائجي. وري ٿي لڄي ويا.

ڪافي . 145

صورت منجه سواد عاشقن ڪي آيو.

اتان نظارو نينهن لاهوتين ٿي لائيو.

حسن ڪي هادي جنين ڪري ڪمائيو.

ته منزل معرفتيءَ ۾ تن پير پائيو.

تن سالڪن سلوڪ. صورت ۾ سمجھائيو.

ته حضرت حسن انهنڪي. رهنما رسائيو.

هستي هوڏ هنن. تن وريامن وڃائيو.

نيڪن واري نور ڪي. ان سر نمائيو.

اي "مننار"! مڙن ڪين. ڏسي رب جو رايو.

قرب ۾ قربان ٿي. تن سر سنباهيو.

ڪافي . 146

عشق عاشقن جا هئا سرير ساڙيا.
سي وري سنرا نه ٿيا. جي قرب ڪاڙهيا.

ڪي فرهاد جيئن هئا. جن ٽڪر ٽاڪيا.
ڪي عطار ۽ منصور سـورـيءَ تي سلهاڙيا.

هينر زليخان عشق ۾ ٿي آئيون عورتون.
ڪي مـجـدان مـحـبـبـتـي. جن ڳوڙها ڳاڙيا.

نينهن نمايا. گـمـمـڻـا امير عـقـلدار.
سي رضا ۾ رند. هـنـا لـکـين لـتـاڙيا.

اي ”مننار“ ڪيا مجروح ڪيئن هن برهم بي قياسي.
۽ حسن جي هٿيار. ان جا ڦـڦـڙ ڦـڦـڙ ڦـڦـڙيا.

ڪافي . 147

سڪ صـر نه ڏي مونڪي. نئون ڪيئن لڪائين.
تڏهن دانهن درد جي. ٿو پڙهم ڪيو ٻڌائين.

ٿـا عـشـق جا آڙام. دل منهنجي مـسـٽـي ڏڳن.
بنا آب وصال جي. آئون ڪيئن اجهـائـيـان.

ٿـا قـت فـراق جا مـوـنـڪـي. آزار ڪن اڃا.
طـيـب جا تڏهن. ٿـو پـيـچـرا پـڄـاڻـيـان.

ٻاڻ ٻاهر نا ڪڍج. سـا مـنـع ڪـيـائـين مـوـنـڪـي.
سا نصيحت گهڻي نڪ. آئون پنهنجي وس ۾ ناهيان.

”مننار“ تي مـيـيـار. رڪن نا ذرو روا.
هن حال جي هيءَ ڳالھ. ٿو سـمـوـري سـٽـائـيـان.

ڪافي . 148

دوستيءَ جي دين جو اهڙو اسلام آه.
صدق سر ڪرڻ ڪنان. هٿجن حرام آه.

تيا سبب ان صدق جي. چارئي يار ڀلارا.
اڄ به انهن جي اولاد ڪي. عالم انعام آه.

جي ڪندا سر ڏيئي سوڌو. هوندا هت هت حيات سي.
اي ميان! قرب وارن ڪاملن جو. هيءَ ڪلام آه.

ڪج يارانيءَ ۾ يار تنهنون. سو وار صدق ساهه.
وو اهو سچائيءَ جي سويل ۾. اصلون اهڙا آه.

اي "مننار" مٿو پنهنجو ڏج سنت سانين ڪي.
اهو مٿي محبوب جي مهندئون. چڱو تحفو تمام آه.

ڪافي . 149

مومل مت ۾ پائج. مينڌري جو عام خاص ۾.
ڏس ته سير سپون ٿيون رڪن آبر اداس ۾.

ايل جن ايمان سين. تون پڻ ڪجان تيهين.
جيئن چڪوئي جي ڀرت چنڊسين. پوري پياس ۾.

هيءَ لذت دنيا جي چٽڪو. چار ڏينهن ڙا.
پوءِ ريءَ نفعي نقصان پوي. هن هراس ۾.

واقف نه ڪجي بي وري. هر ڪنهن کي حال جو.
پنهنجو شان مان ڪر صحي. ڪامن قياسي ۾.

چئي "مننار" پيو سينگار. ڪو جنسار نا جتي.
هڪ ڳالهه بقا ٿي ڪري. جا محبت ميراث ۾.

ڪافي . 150

ياد ڪري ڏج يار ڪي. ساڻي! سلامرڙا.
اهي ڏج نياپا نياز سين. پاڻي! پيغامرڙا.
هن بندي تي بندگيون چيون. عجيب! اوهان ڪي.
جي اسين اوهان جا آهيون. گولا غلامرڙا.
جي اسم اوهان جو اٿم. جو ثمر سفر ۾.
آئون ويل وساريان ڪينڪي. تنهنجا نالا نامرڙا.
قسمت سان ڪٿن پيم. ڏڪن جا ڏينهرڙا.
پوءِ ورنڊو واءِ وصال جو. ۽ ايندا انجامرڙا.
هي سلوڪ سهڻي يار ڏي. ”مننار“ ٿو منجي.
سي من ڪرم سان قبول ڪن. هي ڪلامرڙا.

ڪافي . 151

مل مون ڪي محبوب. هن مهيني ماه ۾.
سا پوري ڪر اميد. جا اٿم ارواه ۾.
منهنجي روح ڪي راتو ڏينهان. تنهنجي پياس پيارا!
طلب تانگهه توڏهنون. آهي سڄي سڪ ساه ۾.
سڪ صبر ٿو اچي. تنهنجي ملڻ ريءَ مونڪي.
هڪ اداس بي ياداش. هيءَ پلپل پسساه ۾.
هان پهر ايترا. تون وجهه نه وچوڙو.
اڄ ته گڏ گڏاريون ڏينهن. آسري الله ۾.
”مننار“ جو هن وار. ساجن! سن سوال تون!
مونڪي منڻا! منهن ڏيکار. تون پنهنجي پناه ۾.

ڪافي . 152

باب برهه جون باتيون. پيان سٺن پيان سمجهن. يارو! يارو!
خبر عشق جي ان عاشقن ڪي. جن جون چيرن چنيون چاتيون.
ڪل ڪسن جي آهي انهن ڪي. ڪنڌ تي جنين جي ڪاتيون.
هٿان محبوبن مرڻ جي ٿني. تان جن ملين ڏاتيون.
چني ”مننار“ انهن مردن لاءِ. آئون روان ۽ رڙان ڏينهن.

ڪافي . 153

ڪيـــــــــــــــــسي پيـــــــــــــــــاس تيـــــــــــــــــري روپ ۾ رهي ذرا.
مـــــــــــــــــجھ ڪو ووئي معلوم. تم هي ڪهو ري ڪانرا.

آتش تيـــــــــــــــــري آواز ســـــــــــــــــون. مـــــــــــــــــيـــــــــــــــــري جان نون لڳي.
جيـــــــــــــــــسا سحر سامري. بي مثل سامرا.

تان تيـــــــــــــــــري هني ڪيا. مـــــــــــــــــجروح من مـــــــــــــــــيرا.
نان مـــــــــــــــــيرا مـــــــــــــــــرنا نهين. جيني ڪا آســـــــــــــــــرا.

انـــــــــــــــــدنا بجيگا. مـــــــــــــــــيـــــــــــــــــري تن ڪي تار ۾.
ڪيـــــــــــــــــسا خمرا اس سرود ۾. سبـــــــــــــــــحان را.

ڪهي "مننار" دل مـــــــــــــــــيـــــــــــــــــري. تجھ موه لياري.
جايگا درد دوســـــــــــــــــرا. مـــــــــــــــــيـــــــــــــــــري جسم جا نرا.

ڪافي . 154

هم برھ تيـــــــــــــــــري ۾ سجن بيمار هو رها.
يي فراق يي فرياد. انتظار هو رها.

ايڪ دن تمھين مـــــــــــــــــجھ ڪو ديا. پيـــــــــــــــــالا پريم ڪا.
اس ڪيـــــــــــــــــسا ڪده ڪيف. ۾ خمـــــــــــــــــار هو رها.

هم صـــــــــــــــــورت تيـــــــــــــــــري مين ســـــــــــــــــجن. يون غرق گم هويا.
اس عشق ڪي اوڙاه مين. نگهـــــــــــــــــو ســـــــــــــــــار هو رها.

قـــــــــــــــــسمت ڪرم نصيب ڪي. دڪان ڪا دن پڙا.
عـــــــــــــــــيب عاشقـــــــــــــــــان عدول. هم همـــــــــــــــــوار هو رها.

نهين مـــــــــــــــــرنا. نهين جيئا. ايســـــــــــــــــا حال مـــــــــــــــــارا.
مـــــــــــــــــجروح ڪي مـــــــــــــــــثل ديکو. "مننار" هو رها.

ڪافي . 155

خدا ڪي نور ڪا جلوگر سجن ۾ ديڪا ٿا.
حق مولِي ميري مرشد ڪي. هو درشن ۾ ديڪا ٿا.

جس نور ڪي خلقت. ساري بنياد هوتي هني.
ووهي نور ميري محبوب ڪي. نين ۾ ديڪا ٿا.

ڪها ٿا ڪران سا. هو چڪي يي گواهي.
ووهي اشارا عاشقڪان. وحن ۾ ديڪا ٿا.

ارض السموات زمينون اور آسمان.
ميرا روح سيلاني هوا سڀن ۾ ديڪا ٿا.

"منٺا" نون پير مغان. يي ذکر بتايا.
سارا سير ميري الله ڪي. اسمن ۾ ديڪا ٿا.

تار داڌرو

راڳتي ملاري

ڪافي . 156

پيا ٿم ٿم مينهن ٿن. آهي پيچ بهاري مٿن ملاري.

آئي مند بهار بدل جي. ٿي سرهائي ميگم مندل جي.
پيا عالم عيدون ڪن. هڪ آئون ويچاري بيقرارِي.

مينهن ڏسي ڪيا مانڊاڻا. سڀ ڪنهن ڪي ٿيا سک پاڻا.
اهي ته سڀ ٿا پلر پين. هڪ آئون اچاري آهيان سڪواري.

اندر اوقاتون بادل بجليون. ڪنيرن وانگي منهنجيون ڪجليون.
اهي ته پائيءَ سين پلتن. جر جالاري وهي ٿي وڃاري.

چني "منٺار" مل يار پيارا! آئون اڀالي دم توڌارا.
منهنجا جهر جيئن نين جهمن. اچي ڏي دلداري ڪر پوئواري.

ڪافي . 157

بادل ڪني برسات. من دوست ملي آئون سنڀاليان دم دم.

سو ٿين جي چيمز چوڌارا. دل نه قبـبـولي دلـبر ڌارا.
پيا ميو پاتوپات. منهنجو مطلب ناهي ڪنهن سان ڪم ڪم.

بنا دلبر آهيان اڀالي. مان ملي مون کي وارث والي.
جيڪو اچي ڪندڙ آجات. منهنجا جنهن لاءِ نين جهمم ٿا جهمم.

آس الله ڏئيءَ منجهم ڌريان. جيئري مان زيارت ڪريان.
تان منهنجو حج اڪبر عرفات. وڃي نائي سر نياز ڪريان هوند نم نم.

چئي "منار" ڪڏهن سي ملندا. ٿي خوشحال اسان سين ڪلڪندا.
جي ڪن موٽي ملاقات. هوند ڳونڊر پوءِ وڃي سارو غم غم.

ڪافي . 158

آيو حسن جا يار هٿيار ڪٿي. آيس شوق شڪار ڪرڻ جو.

سر سڄڻ جي زلف زهري. ڪارا کيس وسيمر ڦهري.
جيئن نانگ ڪاوڙ جي ڪين ٿئي. رکي ڏهر ڏنگڻ ڏهڪار ڪرڻ جو.

پونر پرون ٻني بڻجيون ڀالا. نين نراڙ ۾ نيزا نرالا.
بي جا تڪي تزار کان اٿي. اهو سائس سامان سنگسار ڪرڻ جو.

نڪ ننگ بندوق دنالي. چپ ڏند کان ڪمان مـثـالي.
جتي جام کي زور زبان بڻي. جنهن کي مطلب مارو مار ڪرڻ جو.

حڪم شاه امير ويچارا. انهي ڪمند ۾ گرفتـيـارا.
حسن هٿي ڪيا هزار پئي. توکي ڪهڙو دليل "منار" مرڻ جو.

ڪافي . 159

راڻو مٿي عجيب جو. مون تي جهڙ بادل جيئن جهم جهم آيو.

شامي شوق شتاب وڌي سان. قادر نينهن ڦيرين جو.
مون تي دهمشت دوم سين دم دم آيو.

نينهن جا نورا ٿيا اظهارا. سڀڪو ساز شريفن جو.
مون تي جوهون چٽڪي. ڄم ڄم آيو.

صورت نام نموڙي ڪيڙس. حاڪم حسن حبيبن جو.
مون تي قبيد ڪرڻ جي ڪم ڪم آيو.

چئي "منار" ته مرڻ نه جيئن هئي هن حال ضعيفن جو.
مون تي ڪسڻ جو ڌڙڪو دم دم آيو.

ڪافي . 160

ٿبا سانوڻ ڏينهن سڪار يار. چيز عجب چوڌار بدن لن.

ڪل جا مشڪل موليٰ لاهيا. صاحب رب ستار. يار!
پيدائش ڪيئن. پوڪار ڪندن لن.

سڀ طامع ورسو ويڙا. ڏيني ديا ڌاتار يار!
جي شائق. دنيا دار ڏندن لن.

پونن ڪارڻ باغ بهاريا. واس عجب اسرار. يار!
خوشبوءِ گلن. هڪ ڪارونڊن لن.

منهنجو مطلب ڪولي نه ڪنهن سين. ڌارا تنهن ددار يار!
جيئن لذت بنا. قلمدار ڏندن لن.

ڪل جيون آسون الله پڄايون. اڃان آسون رهيون "منار" يار!
جو سڪي سڪايل. ديدار سندن لن.

ڪافي . 161

آئي اڳ ۾ اتر جي هير هير. پٺيان مينهن قرب جون ڪڪريون.

اڻي آه موسم مينهن وسڻ جي. رت سانوڻ جي سير سير.
ٿر ٻر ٿڪر. سونهن سڀ ٿڪريون.

مينهنون ڳائون سرهيون سانديون. آئي ڏن سڀ ڪنهن کي ڏير ڏير.
راضي ريون روجهون. هرئيون پڪريون.

رحمت آب وسي ڪيا ريل. پيون نديون پلتيون نير نير.
سي اچن تير تير. ٿڪي سي ٿڪريون.

محبوب جو سان "منار" سائين ڪر پرچائو پير پير.
ته لهن فراق. ڦوڙائي جيون ڦڪريون.

ڪافي . 162

منهنجو رحمي تون آهين رحمان. جلشان سبحان لکين لقبن سان.

تون منهنجو مالڪ خاوند خالق. صمد غفور تنهنجو شان.
۽ حنان منان سوين اسمن سان.

من منهنجي منجهان ڇڏج تڙائي. شومِي شڪ شيطان.
بي ايمان نادان. ڪڍ ڪڍ ڪمن سان.

آئون تنهنجو آهيان سوالِي سڏايان. عاصي اميدن وان.
ڀت پيان ڏي ڏان. پنهنجي ڪرمن سان.

جتي "منار" عرض ويچارو مون سان الله ڪري احسان.
ڏج ڏان ايمان. پنهنجي فضلن سان.

ڪافي . 163

مونڪي درشن جي درڪار. انوار ديدار ڏيکار نجل.

تنهنجي ملڻ لاءِ آئون ميران ٿي وي ميان.
ڪونهي من ڪرار بيچار لچار ٿي اوتار درمل.

بڙجي برهه جي من منهنجي ۾ وي ميان.
تو جا هنئين تنهن وار اظمعار نروار. لڳي تار طبل.

روز الستون آهين اسان جو وي ميان.
دلپسند دلدل ۽ جيار پيار. نه ڪر يار انگل.

راه ڏيکاريندر منهنجو. رهنما وي ميان.
تون جو آهين تڪرار ۽ مختار. مهندار سردار اڪمل.

سوالِي اوهان جي. سونهن ڏسڻ لاءِ وي ميان.
آهي ويچارو ”منڀار“. اميدوار مڱهار پينار پلپل.

ڪافي . 164

مون کي طلب سڄڻ تنهنجي. تات. وائي وات ڏينهن رات اثبات مل يار.

تنهنجي ڦوڙائي. آئون جا ڦٽي آهيان وي ميان.
ڪڍي آهيان اڌ ڪڍي تنهن ڪات. نه ممات نه حيات برباد آزار.

قدم ڪرم سان. پير مون بندي ڏي وي ميان.
ٿي شافي ڪر شفقت. ٿي حمات ڪر آزاد. ٿئي برات تنهن وار.

تنهنجي آڪند ۾. آهون ڪريان ٿي وي ميان.
ٿيو لوان نمائي لات لطفات. ملاقات. رهه رات دلدل.

چئي ”منڀار“ سسڪين ويچارو وي ميان.
پنهنجي ويساهه جي بات اصالت. حق ذات. تسون قطرات تڪرار.

ڪافي . 165

آهي الله انسان ۾ وي. ڳول خدا لاءِ خاك جو چولو.

انسان سري و اناسر هو. حرف اهو فرقان ۾ وي.
چڏ وڃائي پيڻو سڀ پيڻو.

ونحن اقرب اوڏڙو. اٿئي مالڪ تنهنجي مڪان ۾ وي.
ناهي پري سو. منجهنئون منجه ڳولو.

فـاـذڪروني اذڪر ڪم وي. اها آيت سڪ جي شان ۾ وي.
نام ڏئيءَ جو. سڄيءَ دل سان ڳولو.

انا احمد بلامي مي. ڪوڙ نه نبيءَ زبان ۾ وي.
ڀوڙ پيڻيئيءَ جو. سڀ رولو.

اي ”مننار“! قرآن کي وسهه. تون آن ايمان يقين ۾ وي.
غم گمان وارو. يڃ اولو.

ڪافي . 166

تنهنجي جوڀن کي جنساري وي. خوبصورت هي خاوند خلقي.

واھ ديدار بهار تنهن جو. عطر عنبير هڪاري وي.
۽ بوءِ ڪٿڻ وري رل مل رل ڪي.

پنپور پرون تنهنجا بادل مچرا. اڪيون ڪيئن چمڪاري وي.
۽ الله صمد ٻولي منهنجي دل ڪي.

شمع چراغ تنهنجي حسن هٽايا. تو منجه نور قرار وي.
۽ جو ناهي برابر. جوت واري جهلڪي.

چئي ”مننار“ اسرار الاهي. مونکي يقين اعتبار وي.
ته ڪنار پان پيدا. پنهنجي ڪل ڪي.

ڪافي . 167

ڪري ڪوڙيون بادل گهمسان. اسان تي عشق عجيب جو آيو.

لاءِ اسان جي جوڙي لڙائي. نينهن نغارو هنيو شاهن شاهي.
جيئن صوبا سورهي سلطان. تيئن حاڪم شوق حبيب جو آيو.

زابر عشق زوراور آهي. سڀڪنهن ٽول تي سڪان گر آهي.
هيئن جوڙيو اصل جلشانه. جنهن تي نه تاب ٻئي طبيب جو آيو.

عشق زوراور جابر جرعت (1). مون ۾ ڪيڙي جي قدر نه وصيت (2).
آئون سڀنيو ساهيان سان تنهن تي ڪيڏو قصد قريب جو آهي.

چئي ”مننار“ مسڪين نماڻو. عشق آيو رڪي شان شاهڻو.
۽ نينهن ڪڍي ڪيس نيشان. گهائيندڙ مون غريب جو آيو.

ڪافي . 168

اهو حسن محمد حضرت جو. جتي شمس قمر قربان صدق ۾.

اهو ٿيندو شافي. وٺندو معافي. اهي ضامن امت خلقت جو.
مليس شفاعة شان صدق ۾.

ملڪ مدامي سندس سلامي. اهو ته لشڪر سندس خدمت جو.
ٻيو مذهب مسلمان صدق ۾.

لا اله الا الله محمد رسول الله. اهو اقبال اهي عظمت جو.
چون ننگ نيشان صدق ۾.

”مننار“ مدامي. سندس سلامي. هٿڙو گهري ٿو حرمت جو.
جو چالي ڀٽو ڀٽ ڀاڻ صدق ۾.

ڪافي . 169

ڪج رحمت ميگه ملهار يار. ڪڪريون ڪرم سان وارڪي وسن جون.

مولي ملڪ تي مينهڙا وسائج. مشڪل ماڻهن تان سڀ لاهج.
لاهج ڏول ڏڪار يار. اَمِيـدُون عـالـم کي سڪن رسن جون.

بخش بندي جون خون خطائون. ڏيار مـوـنـڪـي ايمان عطائون.
تون آهين رحيم ڏاتار يار. مـهـرُون موٽي ڪر توه جي تسن جون.

توريءَ ناهي ڪو پيو پرواسو. ڏي دلگيرن کي تون دلاسو.
لاهج غم غبار يار. صـراحيـون موڪل واري. حرص هسن جون.

مونڪي منهنجو محبوب ملائج. درشن يار جو ديدار ديكائج.
اهو عرض ڪري (ٿو) ”مننار“ يار. اتم پياسون پرينءَ پسڻ جون.

ڪافي . 170

ديڪو بنيا ميگه ملاري وي. موسم مينهن وسڻ دي آئي.

آيان اتر ديان ڪڪريان ڪاليان. بجلين دي چمڪاري وي.
ساري ملڪ وچ ٿي هي سـهـهـائي.

عالم ديان اميدان پنيان. سانوڻ ڏٽي سڌاري وي.
ڏن پوڪن وچ ٿي هي سـهـهـائي.

هر ڪنهن دي گهرن هن ٿيان عيدان. مٺيڪون قيامت ڪاري وي.
جيـتـنـن نه لهندي يار دي جدائي.

آڪي ”مننار“ هن معاملم ميڏي. اهين صاحب ڪون سڀ ساري وي.
مـيـنـي نال ڪرندا شل ڪرم پـلـائي.

ڪافي . 171

رت سانون دي آئي. موسم مينهن وسندا.

گاهن ديان گلذاريان ڪليان. ٿي هي زمين هن سائي
لڳا هي رنگ رس دا.

تيان هن خوشيان وچ خلق دي. غم ڳيا گمراهي.
هرڪوئي پيا هسندا.

هڪ ميڏا محبوب دي ٻاجهون. ڪوئي نه سوران وچ پائي.
جنهن ڪو مٺي حال ڏسندا.

آڪي "مننار" هڪ منن هان اداسي. جنهن ڪون پيئڻم جدائي.
آه ڀول مٺي ڪت پسندا.

ڪافي . 172

پنهنجو عمل م ڪر اختياري جو. ميح نام نرم دل ٿي سن نيازي.

نام خدا جي بخش بچايون. ڪو وار ورق دلداريءَ جو.
سڻج عرض منهنجو هي آزي.

جيئن وٺيئي. تيئن پاند نه لاهج. بخش گناه بدڪاريءَ جو.
ڪجان رحم دل م ٿي راضي.

پرچ پيارا پنهنجو پاڻ سڃاڻي. ته ٿئي اهو وقت بهاريءَ جو.
هوند رهي نمائي هي نئين نوازي.

چئي "مننار" منهنجي معلوم توکي. ڏس ڇا هي مون وس ويچاريءَ جو.
آن ڪرم پنهنجي. ڪر دل قاضي.

ڪافي . 173

تمجي رمز عجب رنگ يار يار. حيرت منجه آئون آهيان حيراني.

مرڪيو مشڪيو ٿو من موهين. سمسين ڪريو سينگار يار.
جادو ٿيو جهٽ پت. هٿين تون جاني.

ڪهڙا ڳائي ڪهڙا ڳايان. پرائينم تنهنجا پار يار.
سمس رنگي تون آهين سبب جاني.

ڪڏهن تون ڪينهن. ڪڏهن تون ڪينهن. ڪيڙئي ڪم هزار يار.
عقل منهنجو هائي آهي پریشان.

اصل اکين جي چال چلائي. ماريئي ڪي ”منار“ يار.
دلڙي ڦيريني. پوءِ ٿيڙس فاني.

ڪافي . 174

حسن ڪٿي هٿيار. آيو عشق جوان جو جنگي.

ابرو تينغون تراريون جنهن جون. ڪن مٿا ڏڙن ڪون ڌار.
بيٺو ڪري شڪار. برهه بي رنگي.

ڪجليون ڪاريون آهن ڪٽاريون. وڃن ٿيون آرو پار.
عاشقن جي لئون لئون مان لنگهي.

نڪ جون ناليون چٽن دوناليون. ڪن فير سپهر سالار.
هٿيو پاڻ. پيچن نشان. ٿا پنگي.

چپ ڏند ذوق زبان جو جابر. جن روپ ڪروڙ هزار.
آهن سانس ساز سرود پيا سنگي.

سر سڄوئي سامان هٿيارن. ڪڏهن ماريئو ڪي ”منار“.
آهيان ڪمند زلف وارن آئون ونگي.

ڪافي . 175

پورو ٿيو شوق شڪاري جو. ماريو عشق وڃي مشتاقن.

حسن جا هٿيار هٿي ٿو. جنهن کي ٻيو ڪو نه ضرور ڪٽاري جو.
۽ ٻجي اکين جا پاڻ ~~عشق~~ شـاـقـنـ.

قييد ڪري ٿو لاءِ ڪهن جي. وجهيو ڦاهو زلف جي ٿاري جو.
اها ڦاهو ڪمند وجهي ٿو ڪن ڪن.

سو نه سگهو ٿي گهايل گهمندو. جنهن کي لڳڙو کان ڦهاري جو.
سو عمر گذاريندو منجهه ~~عذابن~~.

چئي ”منٺار“ منهنجو تنهن وٽ. وس نه هلي اختياري جو.
جين پاڻ وٺي. تيسين ڪري پيـاـسـنـ.

ڪافي . 176

ٿيو بادل رنگ بهاريءَ جو. مينهن وسڻ مند آئي ملاري.

مائيڪ موٽي مال جنهن ۾. سو ڪليو بار پساريءَ جو.
ڏي ~~خيـاـل~~ خيالات. ڪريو ذاتاري.

ڪل عالم تان اوڳ لهي ويا. ويو احتياج اڃياريءَ جو.
پاڻي پٽن منجهه ~~جر~~ جر جالاري.

سڀ کي رازق روز رسايو. جنهن جو نام سبحان ستاريءَ جو.
سو پاڻ ڪري ڪل جي پوئواري.

تئين ”منٺار“ جو مقصد ٿيندو. جيئن ٿيو دنيا ساريءَ جو.
من دوست اچي ڪا! ملي دلداري.

ڪافي . 177

گورين ڪيا گجگاه. آيو ان ڪت آب ابر جو.

ابر منجهان آواز اچي ٿو. سارنگ روپي ساز وڃي ٿو.
ڏکڻ ٿا درياءُ. بي انت آهي بيٺان بحر جو.

وٺڙا مينهن وحدت وارا. عالم سڀيئي سڪاريا سارا.
ڪيو آباد الله. ويو ڏڪار سڄي ٿر ٿر جو.

تن پکن. آدم انسانا. ٿيا خوشحال مرون حيوانا.
گهڻا سامايا گاه. سڀ ڪي ٿيو سامان سمر جو.

مينهن وسايا واحد والي. ٿيون اميدون ڌرتي آلي.
۽ سڀيئي ڪري صلاح. هارين ڪيو سانباھو هر جو.

چئي "مننار" وٺو نور نظارو. جت ڪت مير مرسل وارو.
۽ سندو محمد شاه. جوئي مهند زمان آهي محشر جو.

ڪافي . 178

سمڻا ساجن يار! اڄ هي آس پياس پيارا.

ويرا وير ورونهن وڏي ٿي. دلبر توڪڻان ڌار.
پيا سڀ حال خيال ٿيا ڪارا.

موسم هن ۾ ماڻهو ڪل سان. ٿينڙا سهنج سڪار.
ٿا سائيم ٻئي ڏيه تان ڏڪارا.

منجه ملاري مقصد ڪل جو. ٿا سرها ٿين سنگهار.
راضي ريدار ڳنوار ميههارا.

ساجن يار سوال سنج تون ملج ڪي "مننار".
تم چئن چاڪ فراقن وارا.

ڪافي . 179

ڪري محبت ميگهه ملار يار. برهو بادل بنجي آيو.

جن جا سينا صاف سڃا هئا. توڙي تن جا ڪم ڪڇا هئا.
ته به رڪي عشقو ان تي آ يار.

عشقي آڱم ڪيا اڀارين. هر هنڌ ڀريا حوض هزارين.
چنڻو قـبـلي چوڌار يار.

ڪڏهن گوڙيون وڃن نغارا. ڪڏهن ڪنوئين جا ڇمڪـارا.
اهي عشـقي جا اسـرار يار.

برهي بادل ڪٺي بهاري. من تي موج محبت واري.
مٽي مينهن وٺا ”مننار“ يار.

ڪافي . 180

هن رت سانون جيءَ سير ۾. مان ملي محبوب مون کي.

پيڇ پٺي بادليو برسي. يار اچي. آهيان جنهن عرصي.
دلڙي ٽـنـي هونـد ڏير ۾.

جڏهن موسم ميگهه ملار اچي. جي تڏهن اسان جو يار اچي.
ته ڪنڊ مصـري جيـئن ڪـير ۾.

بادل بوندن ڪيون برساتون. دوست ملي شـڪـر ۽ شاديون.
پيا سـمـسين سـهنـج سـرير ۾.

پير پڄايندم سنڊيم سائي. چئي ”مننار“ آس اهائي.
مونکي نرمـل نوح فقـير ۾.

پرين مل هان مون پياسي ڪي.
وئي برسڻات آهي. پيچ پوري.
وصل وصال جو. پيار پيالو.
تس ڪري مون تاسي ڪي.
جيئن سڀ ڪي سمونڊ ۾. ملي مينهن قطرو.
ابن جو آب اداسي ڪي.
رني رحم جي آڻج اسان تي.
ڪنهن خوشي جي خصالت خاصي ڪي.
مونڪي نام خدا جي منهن ڏيڪارج.
جيئن هو ڏنو سر ڏيڇ. ميريائيءَ ڪي.
چئي "مننار" مونڪي محبوب تون ملندي.
اها مون اميد اڃ آسي ڪي.

ڪافي . 181 .

هي خلق خدا تنهنجا اوزار اي ڪاريگر يار.
ڪل ڪم پنهنجي هٿ پاڻ ڪرين ٿو.
نفعو نقصان وس ٻئي نه ڪنهن جي. وسهيس سان ويچار.
اي ڪاريگر يار.
مر ڪا ڪمت ڄاڻي ٿو پاڻين. بيحد هنر بيشمار.
اي ڪاريگر يار.
مت مڙني ڪي ڏني جدا جدا. جهڙي سموري ڪي سنسار.
اي ڪاريگر يار.
ڪي وڙهن ڪن سين. ڪي وڙهن ڪن سين. ڪريو هوڏ خلل تڪرار.
اي ڪاريگر يار.
ڪي سڄن ڪن جا. ٿيو طالب تن جا. محبتون ڏين پيار.
اي ڪاريگر يار.
ڪي پائين ڪن کان. هن کان يا ٻين کان. اهي مٿن وڌي مونجهار.
اي ڪاريگر يار.
ستو "راجي" ڪي سڌو سمجهاڻج. منجهائين مٿان "مننار".
اي ڪاريگر يار.

ڪافي . 182

جر پلر جا لار يار. ابر وسن آڪسار ۾ ايندا.
ڏکيا ڏينهن ڏڪار جا ويندا. ٿيندا ساندھ چار سڪار يار.
ڪارن ڪڪرن منجهان رب قادر. نديون وهائيندو نار يار.
ريون ۽ ڳئون ڪيئن رڃ ڪنديون. ۽ مرڪندا ميهار يار.
آيو ذوق زبان تي جابر. چئي ملاري ”مننار“ يار.

ڪافي . 183

خالق خلق ڏئي ڏئي. موليٰ موڪل مينهن ملڪ تي.
هن اوسر ۾ تون ڪر آبادي. پاءِ برڪت گاهه ۾ گهڻي گهڻي.
پاڻي پلر جو جام جهجمو ڪر. هيڪر هان هڻي هڻي.
لاه ڏهر پرچي رب پرور. ڪر خاوند خير ڪڍي ڪڍي.
چئي ”مننار“ ته ملڪ مڙڻي تان. لاهج تنگي تون ٿئي ٿئي.

ڪافي . 184

سارنگ ڪيا سينگار يار. گهڙي هن گهرجين دل گهريا.
نسري گاهه پڻ تي نڪتا. سبب عجب اسرار يار.
هن رت ۾ هر ڪنهن بشت ڪي. ڏنو حسن سونهن سنڌار يار.
واءِ وٺي جو هير وٺي ٿي. ٿيا مٿان ميگه ملار يار.
مئل بهشتن پيڇ پوري. ٿي بادل بوند بهار يار.
ساعت هن ۾ سنڀاليان توکي. ڏسيو چيز عجب چوڌار يار.
جي اڄ سڀاڻي عجيب اچن تون. ته مون لاءِ عيش اپار يار.
ڪنوڻيون ڏسي هوند پوءِ خوش ٿيان. جي ملين ڪي ”مننار“ يار.

ڪافي . 185

گاه وسن جا ويءَ ويءَ. سارنگ سانون سڀ رنگ لايا.
 چڱيءَ ريت چرن چوپايون. تائي مـــــــوسم ٻيءَ ٻيءَ.
 ساوا سبز ڪين ڪوماڻا. نه ساڙيا سيارِ سيءَ سيءَ.
 ڳنوار ميهار سنگهار ساريندا. هيلوڪي مند هيءَ هيءَ.
 ڪو پرڻائيندو پنهنجي پتن ڪي. ڪو پرڻائيندو ڌيءَ ڌيءَ
 مان ملي ”مننار“ ويچاري ڪي. جناب گهرڻو جيءَ جيءَ.

ڪافي . 186

ياراني ۾ پار يار. ڪرڻ ســــر قربان مناسب.
 ڪجاءِ ملڪيت مال پنهنجو. عجيب جي اختيار يار.
 رڪن سانگو سر پنهنجي جو. محبت وٽ ميار يار.
 ساهه سري ساجن جي مهندا. حاضر ڪر هر وار يار.
 دعويٰ دوستي جي رڪن جا. پڇ پتنگن ڪان پار يار.
 ڪجاءِ ساهه صدق ساجن تان. مٿان مڙين ”مننار“ يار.

ڪافي . 187

مڀمن جا مڀانڊان. خدا تون پان.
واري وساءِ ڪپري ۽ ڪاڻي ڪي.

ملڪ اتر ڪون. روهڙي سکر ڪون.
ڪن مڀوڄ پلي مڀمران. خدا تون پان.

مڪيءَ جو دورو. سڀانگهڙ سنجھورو.
سي وسن سڀيڀيڻي وڻان. خدا تون پان.

هالا نصر پور. حيدرآباد مڀمريور.
پڀا ٽنڊن جا وسن ٽڪڻان. خدا تون پان.

مڀوهر نارو. سنڌ سڀامارو.
پلٽڻ سڀائج پڀان. خدا تون پان.

عمر ڪوٽ نگر ۾. پارڪر ٿر ۾.
نديون پڀرج نيڀان. خدا تون پان.

ملڪ هند جي. سڀاريءَ سنڌ جي.
اڃ واري پڀيڇ آن. خدا تون پان.

چڻي ”منڀنڀارو“. تون ڏاتارو.
وڌ ڪنڀون واڪڻان. خدا تون پان.

ڪافي . 188

پڀين مل هان مون پڀاسي ڪي. هي وڻي برسات آهي پڀيچ پڀوري.

وصل وصال جو پڀيار پڀالو. ترس ڪري مون تاسي ڪي.

جيئن سڀ ڪي سموند ۾ ملي مڀنهن قطرو. ابر جو آب اڏاسي ڪي.

رتي رحم جي آڻج اسان تي. ڪنهن خوشي جي خصالت خاصي ڪي.

مون ڪي نامي خدا جي منهن ڏيڪارج. جيئن هو ڏنو سر ڏياچ مڀراسيءَ ڪي.

چڻي ”منڀار“ مونڪي محبوب تون ملندون. اها مون اميد اڃ آسي ڪي.

ڪافي . 189

هي خلق خدا تنهنجا اوزار اي ڪاريگر يار.
ڪل ڪم پنهنجي هٿ پاڻ ڪرين ٿو.
نقصان وس ٻي نه ڪنهنجي.
ميس سڀاڻ ويچار اي ڪاريگر يار.
هر ڪا ڪم مت ڄاڻي ٿو پائمين.
بيحد هنر بيشمار اي ڪاريگر يار.
مت مڙني ڪي ڏنيءَ جدا جدا جهڙي.
موري ڪي سنسار اي ڪاريگر يار.
ڪي وڙهن ڪن سين ڪي وڙهن ڪن سين.
ڪريو هوڏ خلل تڪرار اي ڪاريگر يار.
ڪي سڄڻ ڪن جا ٿييو طالب تن جا.
محبوبتون ڏين پيار. اي ڪاريگر يار.
ڪي پيائن ڪن ڪون هن يان ٻين ڪون.
اهي مٿن وڌي موندهار اي ڪاريگر يار.
رستو راجڙ ڪي سڌو سمجھائج.
منجهائين مٿان ڪي "مننار" اي ڪاريگر يار.

ڪافي . 190

هي رت سانوڻ جي سير. مل محبوب! آساني آهيان.
تنهنجي ملڻ لاءِ ڪئين مڃتاوڻ. سو سنياريه پير.
جي اچين عجيب تون اڳڻ اسان جي. ته ڪنڊون وراهيان ڪير.
تنهنجي اچڻ سان حج اڪبر جي. هينئر ٿي لڳنديم هير.
وڃم نه هيڏو هاڻ وڃوڙو. سان "مننار" فقير.

ڪافي . 191

وٺا سڀ ولهار مينهڙا جيئي. جن پت پوئيئي.
لڻا لطف سان ڏن ماڻهن تان. ڏکيا ڏينهن ڏکار.
مينهن پاڻي مان جوڙي جنسون. خلقيون خلق ٺهار.
هن عوڻشاق جي الله سائين ڪي. پرين جي لاءِ پڪار.
سهمڻو ساجن هن موسم ۾. ملندو ڪي "مننار".

ڪافي . 192

مند موسم هي سانوڻ جي. پيڄ پني بادليو برسي.
بادل بوندن ڪني بهياري. يار اچي مل تون هڪ واري.
مونڪي سنبهت سڀيڄ وچاوڻ جي.
سڪ اوهاڻ جي آهي اندر ۾. ڪين گذاريو سگهه ان صبر ۾.
مونڪي ناهي سا مذهب مٿي مٿي جي.
نام الله جي سن تون آري. ڇڏ رسا مان ٿي تون راضي.
ميڇ پانند مٿي پڇاڻ جي.
چئي ”منڻار“ ته يار پيڇاڻ. آئون اڀالي دم توڌاڻ.
ڪڇ ڪا ڪا جيب تون آوڻ جي.

ڪافي . 193

گوڙين لايان گهمسان. وٺا مينهن محبت.
بجليون بادل برسڻ لڳيون. سڄو شرط سامان.
قادر جي قدرت.
ڏن پڪڻ ۽ جن ملائڪ. عزت ۾ انسان.
هاديءَ جي حڪمت.
پتن تي پالوت پلر جي. رنگ لايان رحمت مان.
خوشي ۾ خلعت.
ڏسي مٿان ”منڻار“ چئي. مونڪي لڳي حيران.
آئون حيران منجهه حيرت.

ڪافي . 194

يا رب تعاليٰ رحمت سان. موليٰ موڪل مينهن ملڪ تي.
ڪرم وڏي سان ڪر آڳم اپ ۾. هادي پنهنجي حڪمت سان.
سڪل پت ڪر ساوا سيرا. قادر پنهنجي قدرت سان.
آسوندن کي ڪر آسودو. بسم الله جي برڪت سان.
عرص ”منڻار“ جا ڪر منظوري. حضرت شاه جي حرمت سان.

ڪافي . 195

گل ٿل باغ بهمار. سڀ هنڌ سڃاڻون

ڏينهن ڏولائي جا سڀ وٽڙا. سڀ ڪوئي منجهه سڪار.
برسن بوندون بعد مينهن جي. چن چن جيئن چنڊڪار.
عالم منجهه آباد چڱو ٿيو. چنو قبلي چوڌار.
مان ملي هن موسم مند ۾. محب اچي "منار".

ڪافي . 196

تون ڪر ميگه ملهار. خلق خوش ٿئي.

پتن تي پالوت سڃاڻان. الو الو!
واحد ڪر وسڪار.
ڪر برسڻاتون ٿر بر سنت ۾. الو الو!
ڏيهه تان لاه ڏڪار.
سڀ هنڌ سڃاڻون ڪر رب سڃاڻين. الو الو!
جوڙ جنس جنس ڪار.
تو در "راجي" اي رب سڃاڻين. الو الو!
عرض ڪري "منار"

ڪافي . 197

موڪل ڪر ڪي مينهن موسم مند آئي.

هن مند هر ڪو سڃاڻانگ سڃاڻاري. الو الو!
سڀ سامونڊن جيئن.
بلبل باغن ڪارن جيئن. الو الو!
طلب عالم ڪي تيئن.
وس ته سڃاڻي ٿين سڃاڻي. الو الو!
لايه ڏولائي جا ڏينهن.
مليو فقير "منار" جو. الو الو!
پرور ڪر سڃاڻان پيءُ

ڪافي . 198

آيا ملن جا سڪال. مند بهاريون بادل.

سارنگ بڻيو. سر سڪاريا الو الو! قادر لاڻا سڀ ڪال.

مولي سائين مينهن وسايا الو الو! لک ڀلايون پال.

وجن وسڻ جا ور ڪيا الو الو! سڪاز ڪڙڙا لک تال.

محب منو ”منار“ سان الو الو! گڏ گذاري ڏينهن شال.

ڪافي . 199

واھ واھ حسن سينگار. ديدار دلبر جو.

سر سونماري يار سڄڻ جي. پيو وهسي سڀ ڪوئي وار.

منهن محراب ۾ پنور پرون ڏس. جيئن اڪيون ڪيئن چمڪار.

نڪ چپ ڏند. ڪر موتي مرجان. جو موهي هسڻ سان هزار.

ناهي تمام تعريف تنهنجي. حيرت منجهه ”منار“.

ڪافي . 200

وسندو مينهن وصالءِ جو آڇ. مونکي آس اميد وڌي ٿي.

ايندو يار عجيب اسان جو. ڪندو قرب ڪماليءَ جو.

پاڻ پسائيندم پاڪ پيشاني. جملڪو نور جماليءَ جو.

پرين پياريندم ڀرم پيالي. ٿيندو مقصود مواليءَ جو.

چئي ”منار“ ته پڇنديون مرادون. پوندو صاب سوال مون سواليءَ جو.

ڪافي . 201

وس تون مينهن ولهارن تي. بادل برسي ڪر برساتيون.

ٿـرن برن ۾ تون ڪر سـانـون. پـلت رـڪـي ان پـارن تي.
مـهـراڻي تي ڪر مـانـداڻا. ۽ مـينـگهـ وڏو مـيـهـارن تي.
نـديـون ناري ۾ پـلـتـاءِ پـلـر جون. تـه ٿـئي مـن سـهـنج سـنـگهـارن تي.
گـاهـن جون ڪـڙي ڪر گـلـزاريون. سنڌ جي پوئن سـارن تي.
چئي ”مننار“ ته رحمت جا مينهن. وسن اسان ويچارن تي.

ڪافي . 202

وري آئي مند ورساري جي. آئون پياسن يار پياري جي.

ڌاران سڀرين سيءَ ۾ گذاريم. سڄي موسم سڀياري جي.
ان سور سڪڻ جي ماري سرتيون. هنم اداس اونهاري جي.
يار پرينءَ جا پاندي پڄيان. خبر نه آئي دلداري جي.
مان ملي هن موسم مند ۾. اها مراد ”منناري“ جي.

ڪافي . 203

چيم تيئن چنجان. پاندي ادا پرين کي.

پاندي پرين کي منهنجي پارون. پيـسـرين وڃي پـنـجـان.
منهنجون ميڙيون مهندان پرين جي. سـور سـيـيـيـني سلـجـان.
چنـج سـنـيـمـو ثابت سـارـي. لـات اـهـا لـنـجـان.
جي موٽي فقير ”مننار“ جي. سار سگهو ڪا لهجان.

ڪافي . 204

جو ٿو ٿين دلگير. محبوب توکي ملندو.

سڄن تمنجو باجم سباجمو. نينين وهائين جو نير.
سوري سينگاري يار سڄن لاءِ. تون ڪر صاف سرير.
وڃاءِ وجود ۾ سيج سڄن لاءِ. پٽولا پٽ چير.
تمنجون مرادون اي ”منٺار“. پوريون ڪندو سڀ پير.

ڪافي . 205

منجھو من ڪيو مستان. سڄن جي صورت.

زلف ســـــــــــــــــڄن جا خوني زوراور. ڪجل پرين جا کان.
پرين ڪارن برپٽ ڳوليم. برهه ڪيس بنـــــــــــــــــران.
مت عـــــــــقل جي نينمن نمـــــــــوڙي. هيءَ دل ڪني ديوان.
لاءِ مـــــــــحبوبن هيءَ ”منٺار“ هان وٽي حـــــــــيران.

ڪافي . 206

تون وري آءُ منهنجا جاني. فالون ٿي پايان.

صدق صدق. تو تان سرر صدقي. وي مـــــــــيان!
جوپـــــــــن جنـــــــــد جوانـــــــــي.

عـــــــــقل ته منهنجو عشق اڏايو. وي مـــــــــيان!
آءُ ڪـــــــــارن ديد ديوانـــــــــي.

حال احوال منهنجو ٿيو حـــــــــيرانو. وي مـــــــــيان!
مون ڏٺو حسن حـــــــــقاني.

آءُ ”منٺار“ سان ڪر مـــــــــيلو. وي مـــــــــيان!
ڪج ڪو ڪرم احـــــــــسانـــــــــي.

ڪافي . 207

ساڳيو سڃاڻم يار سمڻي منجه ساڃن.

سج چنڊ ڪان سَمَـنَـو گَـمَـنَـو. وي ميان!
جانب جو جهلڪـڻـار.

سجڻ آيو. ساهه ڪي سڀيـبـايـو. وي ميان!
گـمـوٽ آيو غمـنـار.

موٽي اسان ڪي مـحـبـوب مـوـچـارو. وي ميان!
ڏينهي ويو دلاـسـا دـلـدار.

سجڻ ايندو. ملن ٿـيـنـدو. وي ميان!
مـرڪـنـدو ”منـنـار“

ڪافي . 208

صورت سنڌي يار. مون ڪي ٿي وسري.

هجن مـيـشـم اڳيان اکين جي. وي ميان.
دم نـم ٿـيـن مـڪـڙار.

مـيـخـون جي مـحـبـبت سنڌيون. وي ميان!
هـڻـي ويا لـڪـين هـزار.

واڻي وسـاريـان ڪينـڪي. وي ميان!
پـريـن جي تـم پـچار.

مان ملي مـحـبـوب مـوـچـارو. وي ميان!
مـوٽي اچي ڪي ”منـنـار“

ڪافي . 209

عشق الڌ آيا. بادل جيئن برسي.

برهه جون بوندون برسن لڳيون. وي ميان! جڳمڳ جهڙ لايا.

تال تماشا. طبل وڄائين. وي ميان! ڄم ڄم جي جايا.

دل منهنجيءَ تي دلبـر والا. وي ميان! حسن هلي آيا.

چئي ”منـنـار“ ته اڳن اسان جي. وي ميان! پير پرينءَ پايا.

ڪافي . 210

هي موسم مندهاريءَ جي. دم دم دلبر ياد پوين ٿو.

آئي منده سڀ شيءَ سڄڻ سائيم سڀاري.
سڀي ڪن دانهن ڀوڪاريءَ جي.

ليا بريڀان. سڪل پٽ پياوا. پلر پائيءَ مان پي پي ڏاوا.
۽ لاهج اڃ مـون اڃاريءَ جي.

جيئن ملي سمونڊ ۾ ساڄن سين کي. تينن مل محبوب پنهنجي مشتاق کي.
هي وائي ٻڌي مـون ويڃاريءَ جي.

چئي ”منار“ محبوب موچارا. ملج مون کي يار پيارا.
ڪر ڪا مـهر سـتـاريءَ جي.

راڳڻي ملاري

تار شغل

ڪافي . 211

واءَ جي وٽيم هير. جا ڪيئن رات ڪاٺڙ مان آندي.

مون کي ميان سومرا قيد ڪيو اٿئي. زور وجهي زنجير.
ڪرڻ مارن سان ڪين مناسب. هيڏيون هلائون حمير.
لوئي ابائي لاهي لڳن تان. آئون نه پـمـريـان پـت چـير.
موڪل ڏيڃ مليـر وڃڻ جي. کي ”منار“ فقير.

ڪافي . 212

تنهنجي صحبت ريءَ مونکي ٿي سري.

مـون سين پرچ پرين! اڄ پيـر رڙا پـري.
ور وسـيـلا ڪارڻي واري قـدم. مـون تي ڪرم ڪري.
مت ڇڏي هيڪلي. پلڪ گـمـري مـون ڪان تي نه پري.
پـيـرو ڪڇ پـيـور ۾. مـون ڏوڀـيـائيءَ تي نظر ڌري.
تو سوا مون سور ٿيا. تن مرضن ۾ پيو ”منار“ مري.

ڄام چنيسر داسرا. ليلان تي لطف ڪر.
وي ميان! لودج ڪيم ڪم.

بيٺي ڪنڊيس پور هيو وو. ڪموت تنهنجي آئون ڪم.
ڪين ساڳا هيٺ سڀرين وو. آءُ ان ڄاڻ بي اثر.
جيڪا هتي هڪ ڏيکائي توکي وو. تنهن کي جڏج م ريءَ سمر.
آئون چئي بخشاين ڪيترو وو. مون منجهه عيب اپر.
آئون ته ڏينديس ڪينڪي وو. تنهنجو پاند ڪم.
ڪنهن منهنون "مننار" ڪيون وو. دوست اوهان جي در.

ڪافي 214

تن مارن ريءَ ماتام ٿيو. ڄاڳيا غم ۽ گوندر.
سائين سن احوال. ميان عمر.

جيڪي وهي ٿو وجود ۾ وو. سا منهنجي خاوند رب کي خبر.
وٺن ڪين وجود کي وو. سائين تنهنجا ڪوت قص.
ڪاڄ اسان جو ڪنڀيون وو. سائين سائون ۽ ساڳ سگر.
مون ورايا هئا ويڙهه ۾ وو. سائين تن پاپائڻ جا پڪر.
حڪم هلائون ڇوڪرين وو. سائين ڏوتينڙن سان ڏمر.
رويو لڙڪ "راڄڙ" چوي وو سائين هاريان ٿي هر هر.

ڪافي 215

توڪي نه مناسب مٺي سين موچارا. واجب وات وسارڻ جي.

سڪي ساڄن توسان مون سڱ ڪيڙو. جينري جلد وڃورو پينڙو.
ڳڻتي وجود جي. ڳارڻ جي.
ذات برهمڻ آئون اڻڄائي. ڏيڄ دلاسيو پنهنجو ڊڳو سڃاڻي.
پرت پنهنجي ڪج. پارڻ جي.
آئون تنهنجي لائق جوڙ نه آهيان. جنهن پر سائين تو وٽ سڀاين.
سا ڇو ڳالهه. سڀيڪارڻ جي.
درد واريءَ تان تو جا دل لاهي. پنهل تنهنجي هيءَ بي پرواهي.
سا آهي "مننار" جي. مارڻ جي.

216. كافي

ڪرين ٿو ڪو ميارا، وائي جا وڃن جي.
سامني ڪي ٿي ماري، تنهنجي ستا سڀڻ جي.

آئون جا ويڃاري درون واري. ~~ٿي~~ ~~مٿس~~ ~~پڇاڻي~~ ~~ڪري~~ ~~جي~~ ~~لاڃاري.~~

ســنــج مــدائــون دلبــر دانــمــون. اتان تون اورامون.
ڪڪڙ ڪڪڙ ورن جي.

ڏسي حال منهنجو ڪج خيال پنهنجو. من ڪري روح تنهنجو.
ون ڏي ڏيان ڌڻ جي.

جي وحي وٺڪار ڏي. پرين تون ٻني پار ڏي.
ته موٽي ”منار“ ڏي. ڪڇ پير پرون جي.

کافی . 217

جيڪا تو عقل ۾ هني صلاح پوري.
ته مون کي سمجھاءِ سائين. اها ڳالهه ٿي سموري.

آئون نا سـمـجـمـ نـسـوـري. مـوـنـکـي مـت تـوـري.
 آمـيـان بـلـکـل پـيـوـري. آئون اـصـل اذـوـري.

آئون تنهنجي ٻانهي آهيان. سڀني کيئن ساهيان.
چاڪر چيان. تنهنجي ڪنڊيس م زوري.

مــون كي آس آســو. تنهنجو پير وســو.
ڏج ڪو دلاســو. ته وڃي وهــو.

جيڪا تو منهنجي يار ڪي. تنهنجي وٽي ويچار ڪي.
 سا مڙيني ”مننار“ ڪي. هاڻ آهي منظوري.

ڪافي . 218

سينگار ڪنديون ڪيئن عيب ونديون.
 اي عمر اکين مان. وهي نير نديون.
 آئون آهيان عيب داري. منجه ڪڙم ڪاٺياري.
 ۽ هيءَ ڳالهه ساري. مون کان پنوهاريون پچنديون.
 ڪم هلايو. رعيت رنجايو.
 ٻيون اولون اٿايو. ٿو رکين مير مديون.
 زورئون ضعيفن کي. جھلين ڪوه تنين کي.
 ڪر آزاد ان کي. جي ٿو مان بنديون.
 چئي "مننارو". آئون آهيان عيب دارو.
 ۽ رولان ٿو ويچارو. هي ساريو ڳالهيون سنديون.

ڪافي . 219

ڪين ڪيس خوشحال. گوندر گوڙ سٺن سان وٺڙو.
 ڪيو مينهن مير مڇارو. جتي ماروڙن جو مال.
 مڇي شال متارو ٿيندڙو.
 وسن سان وڌيڪ ٿين ٿو. آبائو اقبال.
 قادر ڪرم مٿن جو ڪيندڙو.
 هجن شال سنگهار سلامت. ڪو نه ڏسن ٻيو ڪال.
 هجي احسان مٿن شال اهڙو.
 چئي "مننار" مرادون منهنجيون. پانيان ٿينديون برحال.
 مالت خوش. ته ناهي غم بندڙو.

ڪافي . 220

ويڙميچا ته ويڙا لڏي ويا ملڪ مير وو.
 الله آئيندن پير.

دڪڙا منهنجي دل جا. جاني اتي جو امير.
 ساريو ساهيڙن کي. وو نيڻن وهايان ٿي نير.
 رات ورهيه ڪيو وهايان. مني سان ڪم ڪير.
 مونکي تنين ميرڙين. وو ساهه جنين سان سير.
 آئون ته جهڙا ٿي جمل ۾. منهنجيءَ جان تي زنجير.
 لکيو ويٺي لوڙيان. وو قربان قضا جو ڪير.
 "مننار" چئي ماروڙن کي. ساري ساهه سرير.
 وري ڏسنديس وطن ۾. وو ڪندو فصل فقير.

ڪافي . 221

منڙا مارو جي مليڙ جا. وڙا سانگ سنگمار.
وو ويڙهيون چئي ولهار.

موٽيا ڪين مليڙ ڏي. وري ٿيا وسڪار.
وڃي ات ويهي رهييا. وو وطن ڪري سي وينجمار.
آئون به انهي جي آهيان. پاڙيچن ڏا پيڙزار.
هي ته لکيو مون لوڙيو. وو ٿيس ڏٺارن ڪان ڌار.
مون ڪي تن مارولڙن جي. تن من منجھ تنوار.
واڻي اٿم وات. وو پنهنجو وارن جي پچار.
منهنجي سي ”منڙار“ چئي. سانگي لهندا سنيار.
ڪڍي ڪم ڪوت مان. وو نيندا پنهنجي پار.

ڪافي . 222

مون نمائيءَ کي ته نصيب ٿئي ميان. پاڙو جو وهين پنهارن جو.

جن جي پاڙي جي ننگ ۾. پرن هزارين.
ايڏو احوال سان ايلدارن جو.
هيئن تي جي هڻڙا ڌرين ٿا.
وام ۽ وام ۽ تارس تجارن جو.
اجمعي جن جي اوک ۽ ڪوٺي.
ڪونهي ڊاءُ ڪم ڪارن جو.
چئي ”منڙار“ مالڪ منهنجا.
مون ڪي ڏج پمت پينارن جو.

ڪافي . 223

هڪڙو شال ٿيان هيڪاندي. آئون ايل وارن اشرفن سان.

پاڙو نصيب ڪج پنهارن جو. جيءَ وٺت آهي منهنجي جن سان.
ننڍي لاکون جن نپايس. محبت تن مارچين سان.
ڏک سک سانگين سان گذاريان. وطن وڃي ويڙهيچن سان.
ميلو فقير ”منڙار“ جو. ڪج ساڳ نيني محبوبن سان.

ڪافي . 224

مهر ميان پرڄاء ملن مارن ڪي.

ميارو جي مليس جا. وي ميان!
رامن سوم رنڄاء.

مهر ميان ملن سين. وي ميان!
ڪم ڪوم هلاء.

پنهجي قبيد ڪراون. وي ميان!
ڪوڪي ڪين جڳاء.

مهر ميان سبب سبب. وي ميان!
مي مياڙيچي ميوئا.

جني "منڀار" ته مهر منجهرا وي ميان!
ڪلف قبيد ملن جا لاه.

ڪافي . 225

وطن ويڙهيجا ياد ڪريو. پوءِ آئون ته روڻان ڏينهن راتو رات.

سرتيون سامهڙيون آئون نت ساريان. مٺا ماروڙا مور نه وساريان.
وو وائي ان جي آهي منهنجي وات.

ڪاڄ جنين جو سگر ۽ سانئون. عمر اداسن ان لاءِ آئون.
وو طلب تنين جي آهي مئون ڪي تات.

مڪ ملير جي لوڻي نه لاهينديس. اٿم اميد وطن آئون وينديس.
وو مان مارن سين ٿئي ملاقات.

عرض "منڀار" جا الله اڳهائيندو. مون ڪي مارن سان مولا ملائيندو.
پس مان پنوهارين ڪي پريسات.

ڪافي . 226

ماڳ مٽياڻيون مور نه وسرن. هو جي جذيم جر هارينديون.

راز جنين سان منهنجي روح جو. ياد ڪنديم سي سنجھه صبح جو.
و و مونڪي ساهيڙيون سارينديون.

اتن اوطاقون منهنجيون نهاريو. سنگت سنيما سرتيون ساريو.
و و اٿي ويئي ته اوســـــــــــــــــارينديون.

رندي رندي وڃڙيس جن سان. تن جي وٽ ڪا آهي منهنجي تن سان.
و و سي ته گوندر ڏينهن گـــــــــــــــــارينديون.

چئي "مننار" دل اٿم اداسي. پسڻ پنوهارن لاءِ پيــــــــــــــــاسي
مــــــــــــــــان ملن من نــــــــــــــــارينديون.

ڪافي . 227

عــــــــــــــــمر ابائن جا نوان نياپا آيا.

ڏيني ڏوراپا موڪليا وي ميان! مھڻا مونڏي منهنجي ماءُ.

جو وطن وساريو ٿي پنهنجو الولو. تون اڳ نه مٽين ان ڪاءُ.

مھڻو مارن جي جائيءَ کي وي ميان! سک وهي ڪينن ساءُ.

مارن سان "مننار" چئي وي ميان! ملن ڪندم مولِي.

ڪافي . 228

مون کي تن ماروڻڙن ري. گذري ورهيه ويا.

اچي عمر ڪوٽ ڇ. و و مني کي پيند پيا.

عــــــــــــــــمر تن ابائن سين. و و هنڙم ڦــــــــــــــــول ڪيا.

ڪــــــــــــــــڻيون ڪاٺڙ پار جون. و و ليڙون ٿيم ليا.

مارو ڏيندم مــــــــــــــــڻا. و و مينڻڙي مول ٿيا.

مان ٿني "مننار" جي. و و قــــــــــــــــسمت هن پارھيا.

ڪاڃا مـوـن ڪي رانجهن رمـز رلائي ووا!
او تـه شـوق شـرع تي رهن نه ڏيم.

لنگهي ندي آئون پار جا پنڙي. وس ته پنهنجي ڪان آهيان ولڙي.
وو دم پلڪ صبر سڪ سمن نه ڏيم.

اي عشق واريون. ائين تان مور نه آهيو. ڳالهيون عقل جون ٿيون سمجهايو.
وو مـوـن بين ٻڌيم سـا بهن نه ڏيم.

قضا بيزرين منهنجي. ڪيئن تو قاضي. آئون رانجهن جي رب ايمين راضي.
وو جيڪو لقب انهيءَ تان لهن نه ڏيم.

چئي ”مننار“ محيم هڪ ماهي. جو سر سبحاني شان الاهي.
وو جيڪو واٽ انهيءَ ريءَ وهن نه ڏيم.

سر ها ٿيڙا سنگمار. وٺا مينهن موڪلون.

لڏو ڏولائو ڏوٿين. اي مـيـان! آئي ويڙهيچن وار.
سانگي منيءَ جا سڪي ٿينڙا. اي ميان! پنهنجي ڏيم ۾ پنوهار.
ڪاٺوڙيا خوش حال ۾. اي مـيـان! چارين ڏن ته ڌنار.
منهنجي سي ”مننار“ چئي. اي ميان! سانگي لهندا سنيار.

تو وڃائي تار پيڄل. ڏيل منهنجو ڌاريو.

تنهنجو ساز سڻي مون پنهنجو. ڪڙم ڪل وساريو.
شائق شمادت جو آهيان. مونکي سو پيالو پياريو.

سر توتان صدقي ڪريان. سائين ويهه پييرا واريو.
بي به ني ملڪيت مون سڏي. جيڪو ڏن ڏن مون ڌاريو.

تون ڪنهن جو جايو آهين. توکي ڪنهن نپـايـو پاريو.
۽ ڪير تنهنجو استاد آهي. هي ساز جنهن سيڪاريو.

مونکي تو ”مننار“ چئي. سائين موت ڪان اڳ ماريو.
هان ڪاٺ سڪا ڪاٺين پلي. سر تن ڪان تـه اتاريو.

ڪافي . 232

ٻول ٻيجل ڪين پيو. جانسين سري سرير تي.

ڪل نفس ذائقه الموت. هر ڪوئي ڪي خمير تي.
ڪاه ڪا تدبير ٿيندي. رب جي تقدير تي.

سر ڏين سر هو تو ڀانڀيان. ڪنڊ جهڙي ڪير تي.
من پيو به ڪجهه قبول پئي. رستي خدا اڪثير تي.

تند تنهنجي ڪئي آهي ميان. دل منهنجي ٿير تي.
پوءِ متان وس نا هلي. ۽ هينئر سفا جي سير تي.

هي ڳالهيون "منار" مڻين. ٿي چيو چارن فقير ڪي.
پوءِ سر ڏنو ڌاتار چئي. ڪلمو محمد مير تي.

ڪافي . 233

راجا منجهه رتول گهمرايو مڱئون.

ڪوت ڪٿر ۾ ڪوٺينين تنهن ڪي. چڙهائي منجهه ڇڏ ڏول.
سر ڏين جا سمجنون صاحب. تنهن پيڄل سان ڪيا ٻول.
ڪيائ مٿو ۽ ملڪيت منگتي جي. پيا به ڏنائ سو ٽول.
چارن سان ڇت من جون ڳالهيون. تنهن ڪامل ڪيڙا ڦول.
ميرائين جا مشڪل وڙڙا. هينڙي مٿان سڀ ٺول.
چئي "مننار" ميرائي ڪل جا. عيب ڍڪيا تنهن ڍول.

ڪافي . 234

راجا جو ميان ڏسو راض. مٿي تنهن مڱئي.

بخش ڏنا بلاشاهه تنهن ڪي. ۽ بيحد بي انداز.
ايترو ڪنهن تي ڪين ڪيو اڳ تنهن نرمل نور نواز.
راجا منجهه رتول گهمرايس. اچي سالڪ چوريو ساز.
انا احمد بلامي. وري اهڙو ٿيو آواز.
سائل تي سلطان جو ٿي پيو چئي "مننار" مڱجڙ

ڪافي . 235

ان سائل سان سلطان. راضي ٿي پرتو.

واھ ڏاتار تعريفن جهڙو. ۽ واھ واھ ڀلو آهي ڀان.
مٿو ڏنو منگتي ڪي مالڪ. پيو به سارو جڳت جهان.
چارن جو جنهن چون مڱي ٿي. تنهن به ٿو ٿي دان.
الانسان سري و انا سره سوال ٿي جو. ٿيو شان.
انا احمد بلامي. لهي ويو غير گمان.
سولي سائل سلطان به سوني. هو هڪڙو ماڳ مڪان.
مٿو ڏنو "مننار" تنهن ڪي. پيو به سندس ڪلام قرآن.

ڪافي . 236

ان جي تندن چيو ٿي. تحليل ذڪر هو ذاتي.

ڏسي ميراڻي منگتي ڪي. خوش ٿيسو پاڻ خليل.
جنهن ڳرائي پاتئي.

ساز سني سمجھي ويو صاحب. سو نفي اثبات اصل.
لنن جنهن لاتئي.

اهي ريتيون راو ڏياڇ رکيون ٿي. سائل سان سڀ سيل.
هنن سنديس جا تي.

سنديني سر ڪي سنياھيو صاحب. ڌريائين ڪو نه دليل.
جي ڪي آء ڪاتئي.

روبرو راجا وٽ راڳي. ڪڏهن ويو ڪو نه دليل.
پائي ڪو جهڙائي.

چئي "مننار" ميراڻي ڪي. ات ڪوئي ويو جبرليل.
خاوند جو خاطئي.

ڪافي . 237

دان ڏٺا درٻار. موٽي ڪي منگتي.

ڪامل ڪيو ڪونين سڀوئي. اصل سنديس اختييار.

سمجھ سڀيني قرب ڪروڙين. سائنس ڪيا سرڪار.

سر ڏنو سرهو ٿي صاحب. دل جي پني درڪار.

منج ڪيس ٿي مٿي ڏين ڪون. هن سورت جهڙي نار.

چئي "مننار" ميراڻي مرڪيو. ٻي مر مرڪي مڱهار.

ڪافي . 238

سو سوال سورت ڪيا. مڱهار مڱڙوئي ٿا مڃي.

مانڪ ۽ مارجان. مڱوئي. مڱرا ۽ لعلون هزار.
مڱيون پريو پيرين پوي. ڪريو مڱون مڱتي ڏي سڃي.
مڱيون مڱيون مڱائين. چارن چيو ڪنهن جو نه ڪيو.
من اتي آڙيون ڪيون. هو ڄاڻو ڪنهن جي ناڃي.
رت روڙيون ڪري. ۽ پاڻ پٽ سڱان جي مڱي.
سر مڱي واري وسائي. توڙي عاج پانمين ڪي پڃي.
ڪو ترس تنهن ڪي نه پيو. مڱي مڱي ڏسي من حال ڪي.
وڻيو مڱو "منار" چني. پوءِ مڱيو مڱراڻي وڃي.

ڪافي . 239

سورت چوي سن سوال مون. مڱتا خدا جي واسطي.

ڪرم تند تيهار تون. وقت من وڃائڻ جي.
چارن ۾ چولي لاهجان. چنگت خدا جي واسطي.
وڻ خزان خيبر سين. ۽ راجا گمراڻ سڀ روڪڙا.
پيا پوشاڪ جا سامان وڻ. رنگت خدا جي واسطي.
مار مڱرن جا ڏيانءِ. سي گمراڻ وڻي وڃ ڳوٺ تون.
آئون ڏيانءِ زيور لاهي پنهنجي انگت خدا جي واسطي.
ته به نا مڱيو "منار" سو. وڃي ٿيو راجا جي روءِ روءِ.
ڪاپار ڪاٽيو تنهن ڪلمن. رنگت خدا جي واسطي.

ڪافي . 240

ميح آري منگنا. هان ڏي م سورڻ ڪي ڏهاڳ.

ياقوت زبرد. امل مائڪ. موتي ۽ مرجان پيسا.
سورڻ چني وٺ سـ سوال ۾. لعلون جواهر تنهنجو لڳ.

وٺ ملڪ مـ سـ راڻ ۾. جاگـ سـ توکي جاجڪـ.
سرم گهر سردار جو. جنهن ۾ سماڳن جو سماڳ.

هت هار مـ سـ جا گـ سـ. زيور ۽ زر مال پيسو.
جو گهرين آئون سو ڏينين. تون راجا جي مهندان گرم راڳ.

وڃ مـ وٺي "مننار" چني. پي مـ ايا مـ سـ راڻي وٺي.
مٿو م گهر محبوب کان. تان هولي سڌم سبتو سماڳ.

ڪافي . 241

سرم ويد سردار جو. مڱهار مونکي ڏي مرن.

منگنا هن محلات ۾. هان قيام ڪاري ڪيم ڪر.
ڪو ترس توکي ڪـ پي. مـ سـ ان ڏيانڙو دل ۾ ڌرن.

سورڻ جا سـ سـ سـ سـ سـ. زيور ۽ زر مال وٺ.
خون مان گهرڙو ڪـ سـ سـ. توکي خزانو ڪـ پي ڪـ سـ.

هت سـ سـ سـ سـ سـ وائي اچن. داتا جي در تي دان لـ سـ.
اڄ ڏسي توکي منهن جي. ڏيل ۾ ٿي پـ سـ سـ و ڌرن.

ميح منت "مننار" چني. هيءَ عـ رض نام الله جي.
هيءَ مٿو مـ محبوب جو. تنهن کان ڪـ پي توکي ٿرن.

ڪافي . 242

ان کي سورن ڪيا ٿي سوال. ته موتي وڃ مڃا.
سِر جي بدران سون وٺي وڃ. مڃا ان ڪٽ مڃا.
مانڪ موتي مڃا مڃا. وٺ تون جواهر لال.
جڳ ڄميو ڪين رهيو ٿي. جنهن جي ڪني سردار سڀال.
مٿو وٺي "منار" سو ويڙو. جنهن سان ڪرم ڪيائين ڪالم.

ڪافي . 243

تنهنجي نينهن جي اندر نگوسار ٿيس. لاچار ٿيس.
دک ورم وڪوڙي مڃا مڃا. ويڙو.

قسمت ڪرم نصيب ڪنون. پوءِ نينمڙو لڳم وو مواريان.
نينمڙو لڳم نروار ٿيس. اظهار ٿيس. پيوند پريت جو قابو پينڙو.

لاءِ تنهنجي ني وي ميان لوڪ ساري. جوني الا گولو غرضن مواريان.
گولو غرضن دار ٿيس. بزدل ٿيس. پانهون ٻڌي پانهن ڄمڙو.

روح منهنجي کي وي ميان ريءَ تنهنجي ني الا. جو پين پين ڪون مواريان.
جو پين پين ڪون بيزار ٿيس. هينن هنموار ٿيس. ڪامن ڪيني مون سان ڪهڙو.

چئي "منار" وي ميان. تنهنجي محبت اندر. وو برهه ڪني وو مواريان.
برهه ڪني بيمار ڪيس. نه هوشيار ٿيس. هوش عقل تنهنجي نينهن ننڙو.

ڪافي . 244

پلي آئين مڱمار مون وٽ. جو گهرين سو آئون ڏيان.

مال ملڪيت مون سڌو. پنهنجي قدم تان ڦريان ٿي.
نوڪان مونو مطلب ناهي. پوءِ سحر جا جي لاءِ سانڍيان.

سر توتان صدقي ڪريان. جي ويهه پييرا تون وڌين.
آئون پنهنجي واسطي. سو پيالو شهادت پيان.

گهر تڙ مڙاهين گهريان. ٻي ساهه سوڌي هيءَ سري.
جي ڪپار قبول پئي. ته پوءِ سمورو ئي سون ٿيان.

اچي ٿيو مٿس ”منار“ چئي. راجا راضي هن طرح.
جو مڱيائين سو مليس. مڱمار مرڪيو وٽ ميان.

راڳتي پيلو

تار تيه تار

ڪافي . 245

هي هلٽ هن مون غريب جو. آهي آسري الله جي.

آئون نه عباد ٿيس اصل. پرهيز مون کان نا پئي.
نا مون ٻي عبادت ڪئي. بنا ڪلمي رسول الله جي.

نهنجاءِ رءُ ناهي ڏرو ڪو. پيو عمل صالح سڌو.
آئون ٿو لطف رب کان گهران. پنهنجي واسطي ارواح جي.

ڪم ڪاريگر ٿيو ڪري بندو آهي مٿل اوزار جي.
جيئن وٺي ٿينن سو ڪري. پنهنجي نظر سان نگاهه جي.

”منار“ کي مرشد امين محمد. اهو ارشاد ڪيو.
ته رب رکندو تو بندي کي. پنهنجي پلو هيٺ پناهه جي.

ڪافي . 246

قلم قسمت ۾ لکيو. ڏس حال منهنجو هينن ٿيو.

دل جي ذري دلدل سڏان. روح جي رتي رلي ويو.
گم ٿيون ٻيون سڀ گم ٿيون. اهو قيد مون لاءِ ڪين ٿيو.

حسن حضرت هوت جو. جابر زوراور مون مٿي.
جينن باز جهرڪيءَ کي جهلي. هيءَ تاب مون تي تينن ٿيو.

اڌ ڪٽي اڌ مٺي آهيان. سڪرات جي صورت ڏٺيم.
نامماتي. نا حياتي. ڏسو جينن منهنجو جينن ٿيو.

”منڌار“ جو مطلب عجيب ڪان بنا. آهي نه پيو.
سوئي سٺي. سوئي من ٻڌي. فرياد ساڄن سينن ٿيو.

ڪافي . 247

ديدار دلبر جي خاطر. دل تانگهه مان ٽڪي پيني.

هن عشق جي آڙاهه جي. آتش اجهامن ڪان گهمي.
هن دود ۾ دلڙي منهنجي. هن باهه ۾ پيرڙڪي پيني.

هائي ڪريو هني هني ويڇاري. ڏينهن رات سڀ رڙندي وتي.
ڪي هون ڪريو ڪارن پرينءَ. پاڪاريو پڙڪي پيني.

جڏهن برهه جو باشو آيو. عقل هوش پوءِ اڌري ويا.
هو شڪار شڪرو ويو ڪري. هي ڦاٽي دست ۾ ڦڙڪي پيني.

هان مشڪل ڏسن ”منڌار“ چئي. صورت ساڳي سمڻي يار جي.
ڳوٺ شمر ڳوليو گم ٿيون. هي ووڙن جي لاءِ وڙڪي پيني.

ڪافي . 248

سارا نه پوئاري ڪيئي. ڏک ۾ لنگهي ڏينھڙا ويا.

سک ۾ سڀيڙو ويو لنگهي. آئون جليس جدائي ۾ پيئي
منھجي آس هي اونين رهي. ثابت لنگهي سڀيڙا ويا.

نئون آئين نه اونھاري ڏينھن. لک لوءِ ڄمولا سڀ سڻم
رندي اها به رت ويئي لنگهي. سي چڪتو ٿي چاليھڙا ويا.

پوءِ مون ٿي پايو محبوب تون. ملندي ملھاري ۾ مونکي.
لنگهي ويو سال گذري. ساوئي موسم وسي مينھڙا ويا.

هان ڌاران ملن ”منھار“ چئي. ساعت صبر اوکو ڳمنو.
اهي ماڻ موهيل ڪيئن ڪندا. جن جا هجي مينھڙا ويا.

ڪافي . 249

سک سوز سوداءِ جو مرض. سوني جوان جاڳائي ويو.

عجيب هو آيو اڳن. محبوب مون مسڪين جي.
سڄو عشق ذاتيءَ جو زڪر. لاءِ لاءِ ۾ لاڳائي ويو.

من تن هيو مقدر منھجو. طالب ڪيئي تلقين سين.
پنھنسن بنا پنھنجو ڪري. دلدار داڳائي ويو.

دارون دوا دلبر بنا. لقمي مان جي لڳندي ڪٿان.
نند خواب ۾ نقطو اهو. احوال آگاهي ويو.

هان ڪيئن ڪريان ڪاڏي وڃان. قسمت ڪيو قابو آهيان.
دل درد دلبر ويو ڏيئي. ورهين سين واڳائي ويو.

هان مرن نه جيئن ”منھار“ چئي. ساڻم وقت سڪرات جو.
حال هيءَ همڙو ٿيو. ڏيئي سوز ساڳائي ويو.

ڪافي . 250

خواب سمڻي ۾ صحي. ساڳيو ڏٺو سردار مون.
کڻي حمايت پاڻ حضرت. اڄ آيو آڌار مون.

خوف خطرا ويا لهي. پيا هول مون هيٺي سندا.
هو سروري سردار عالم. ٿيو مدد مهندار مون.

لاچار مشڪل مون مٿان. لائق لطف سان لاهيا.
هان ٿيون خوشيون ۽ شاديون. هلي گهر آيو غمتار مون.

نور نرمل جو ڏٺم. شمسِي قمر جو جن شعاع.
منهنجي دل اکين ڏيڌار ڪيو. انور ڏٺو اظهار مون.

”منار“ تي مرشد مٺي. محمد امين (1) امداد ڪيو.
سوغات سمڻي بي بها. ڏيئي بخش ويو ڌاتار مون.

ڪافي . 251

من موهيو مون مسڪين جو. نرمل منا نالي تنهنجي.

کنهن رمز سان روحڙو منهنجو. پيارل وٺي پنهنجو ڪيئي.
گهٽ گهور گهايل ڪيو آهيان. ان چشمن واري چالي تنهنجي.

دل دام ۾ ڦاسي پيئي. هينئر وڃو ويچارو ويو هجي.
من تن محو مجذوب ڪيو. ان نينهن نرالي تنهنجي.

تنهنجي مهتاب منهن منور مٿي. نقطو ڌرو نيشان جيئن.
تنهن سام سوگهو ڪيو سندر. ان خال تر ڪالي تنهنجي.

هان ”منار“ ٿيو مجروح. ڏس ڦٽجي ڦٽائي ۾ ويو.
جنهن کي ڪندي خنجر خوني هيني. سور پور پور ڪيو پالي تنهنجي.

مون کي ڪا به ڪجهه ڪا هئي. محبوب پوءِ مارين جو ٿو.

دک درد جا دفتار موني. پيارل پڙهايا تو ڪم
سي مون سبق پختا پڙهيا. سڙ سڙ پوءِ سنيڪارين جو ٿو.
ميننڙا جنين جا ويا هجي. ڏينهن رات سي ڪيمون ڪرن.
اهي مڪمل ڪيل ڪندا. روئندن کي رولائين جو ٿو.
سر جا زلف ڪمندون ڪري. ڪاٻو ڪيئي ڪيڏين وانجي.
پيا چارا چلن جا ويا چڪي. سي ڏاڍيون ڏيڪارين جو ٿو.
ان ممتا منهن محراب ۾. آبرو تڙايون تو سنديون.
هٿيار جشمت جا اهي. مون عاشق تي الارين جو ٿو.
مون عاشق جي لاءِ اڪيون تنهنجيون. پريون بندوقون ٿي پيون.
نگ ۽ پيون ڏيون دوناليون. ڌاڙي جي لاءِ ڌارين جو ٿو.
اهي لال لب هيڙي جا ڏند. زهري زبان ظاهر ڪري.
شائق سٽندڙ ويا سڙي. ان کي ٻولن سين پوءِ ٻارين جو ٿو.
تنهنجي حسن جا هيڏا مون سان لشڪر. لڙائيون ٿا ڪرن.
ڪين فير فوجون سي اچيو. اهي اڙڙ (1) اٿارين جو ٿو.
سو خون ڪندي ٿو ڪرين. جيئن خان خوشي مرگهن مرن.
تيئن سڪندڙ سوين قاتل. ڪمين حاڪم تون هيڪارين جو ٿو.
"مننار" هن مجروح کي. اهي هٿيار هر هر ٿو هڻن.
ڪباب جيئن ڪٽيو ڪٽين. ڪريو پئي پوءِ پلٽارين جو ٿو.

ڪافي . 253

آرام اڪڙين ڪونه ڪيو. دل تي درد دلدار جو.

جيرا ڦٽڙ منهنجيون بڪيون. سڪ سوز ۾ سڀيئي سڙن.
هڏ ڇم هيٺيون نيمون رڳون. ڪوچل جاڳين آزار جو.
جيئن جيئن جدائي ٿي ٿئي. تيئن تيئن وره وڌندو وڃي.
عذاب انهيءَ ۾ آهيان. هيءَ حال مون بيمار جو.
دارون دوا هن درد تي. هنر نه ڪممين جو هلي.
سي پيون گهڻي پڪيون ڏين. جي فرق نه وجهن هڪ وار جو.
علاج آهي ايترو جي ساجن ملي. ته صحتيو ٿيان.
هوند ديدار سان ڏکڙا آهن. وڃي مرض سڀ "منار" جو.

ڪافي . 254

ڏکيو ڏسن تو يار جو. مون وصيعت ويڄاريءَ جي ويني.

سڪيس سيارِي ۾ پئي. آئون دلبر تنهنجي ديدار لاءِ.
رٿ جا رتيم ٿي روح ۾. اوڻ مون اڃياريءَ جي ويني.
تنهنجي عشق ۾ آرھڙ سڄوئي. ڏينهن رات آئون رنيس پئي.
ڪوئي ترس توکي ڪو نه پيو. مون هج دل فيڄاريءَ (1) جي ويني.
ٿيو سال پورو هيءَ سڄوئي. سانئون لنگهي سارو ويو.
جو مليس نه انهيءَ معياد تي. هي موسم ملاري جي ويني.
هان هن کان مهند ”منار“ چئي. نچاڻان موٽي ملن ٿيندو ڪڏهن.
جج جا هيم تو موت ۾. اها مون اس واريءَ جي ويني.

ڪافي . 255

اڳيون اڌ عمر هيس حرص ۾. آيا سور آخيريءَ ۾.

ننڍڻ ڪنڊن جواني ٿاڻي. سڀ ڏينهن مون سڪيا ڪٽيا.
هاڻي وڪوڙي وره ويا. هي وهلور آخيريءَ ۾.
جنهن ڏينهن ٿيو جانب جدا پوءِ. سڪ ساھ ۾ سر جي سنڌيس.
۽ حب جا بحر هينئڙي مٿي. اچي پيا پور آخيريءَ ۾.
وڌ چير مون وڇڙيل سندا. ۽ فراق ۾ قت پيا چڪي.
نت نت لڳن لنوون لنوون اندر. هي انبـُـر آخيريءَ ۾.
۽ ڌاران ملن ”منار“ چئي. ڏينهن رات آئون رڙيون ڪريان.
سو درد ڪن دلڙيءَ مٿي. دستـُـر آخيريءَ ۾.

ڪافي . 256

پيو مت ثاني سمجھي نه دل. دنيا ۾ دلبر يار جو.

منجهم خواب سڀني مون سير ڪيو. ان الاهي اسرار جو.
اتي روح ويساھ ڪيو وڏو. ٻڌي عهد هڪ اعتبار جو.
پوءِ توري دل تپاس ڪيو. پنهنجي ويساھ جي ويچار جو.
تائين مشرق مغرب ٺاهي مل. حضرت جي هڪ وار جو.
ڪريان ڪيترو آئون بيان. سنڌيس سونهن ۽ سئينگار جو.
جنهن رب بنائي ڪئي راس ڪيو. تنهن انصاف خلقن هار جو.
مت ڪوڙ واجب ڪين مطلب مناسب ”منار“ جو.
مون ڪي دل يقين قسم خدا پرور پاڪ .. سار جو.

ڪافي . 257

منجھي دل ڪسي دلهر ڪئي ويو. ڪمند ۾ قابو ڪري.

جڏهن ڪسيو سر هو ڪنگمار ڪان. پيڄل تان تنهن ۾ ٽري.
تڏهن مونکي موهيو محبوب. سڀني ڪفتي زبان جي ٽري.
هن وجود جو وارث هئڻون. منجهه عشق جي اچي ويو آري.
پيا بدن جا عضوا اتي. سڀ بيگنا برداري ڪري.
هڪ جدائيءَ جو جنجال. پيو ريءَ ديدار سساعت نا سري.
هوند جي ملن موٽي ٿئي. ته پوءِ پڙڪ پيماري ٽري.
يڇرو خاڪ جو بنا دل خالي. پيو ٿو لحم لڱ لڱ تان ٽري.
سو فراق ۾ ڦٽيو گهڻو. ٿو مجروح ”منڀارو“ مري.

ڪافي . 258

مختيار محمد مصطفيٰ. ازباب عربستان جو.
موليٰ جنهن لاءِ هو مڪو. قادر علم قرآن جو.

مڪي مديني جو ڌڻي. مالڪ مصر ڪنعان جو.
بغداد بصري ۽ بلخ. استنبول ۽ ايران جو.
ڪشمير ڪابل ۽ يمن. خاوند ساري خراسان جو.
سرتاج سنڌ سڀو هن واري. ۽ مالڪ ملڪ ملتان جو.
چين جاوي ۽ لنڊن. انگريز ملڪ چپ ڪان جو.
اجمير دلي ۽ دکن. حاڪم هي هندستان جو.
سو مشرق مغرب جو ڌڻي. سڀ ارض ۽ آسمان جو.
چوڏهن طبق نائب سندس. آهي سرتاج سڀ سلطان جو.
هو پيرنگي بادشاهه رب. هيءُ محمد مثل انسان جو.
ڏس انا احمد بلاميمي. قبول نبي زبان جو.
ڪندا شاعر هيءُ شمارو ڇا. پنهنجو آئي ذوق زبان جو.
تنهن ساراه جو ناهي سنڌو. ان ڪونهي جيهم بيان جو.
سو هادي هدايت جو ڌڻي. ساري جڳت جوڙ ڄممان جو.
سو ”منڀار“ مڱهار هن. آهي ڏاتار مون پٽ پاڻ جو.

ڪافي . 259

من ميرا مجزوب هو. هم دليرا ديوان هون.

مجموڪو نهن معلوم. اپنا حال ڪيسا هو رها.
هوش ميرا ڪم هو ڪيا. هم اس قدر عريان هون.

اپني نفعي نقصان ڪي. همنون خبر تل نا رهي.
نگ شرم سي هم ڪيا. اسي لوڪ سي بيگان هون.

جيون شمع اوپر عاشق پتنگ. پيڄي نهن هٽاڪا قدم.
اس مئل صورت تيڙي. اوپر پتنگ پروان هون.

اپني خون ڪي رخت. تجموڪو محبوب "منڀار" هي ديءَ.
هٽيڙا اپني هات سي. تم چلاو. هم نيشان هون.

ڪافي . 260

اس حال اپني ڪي خبر. تجموڪو سنانون ري پيا.

جيون بلبلي حيران هوني. گلزار ديڪن ڪي لنـ.
ايون تيڙي صورت اوپر. مڃنن هم مقرر ٿيا.

جيون سڀ سمونڊي ڪي تلي. نيڄي رهي اپ ۾ ابر.
وو ئي نڪل اوپر نيڙڪي. برسات قطرا اس ليا.

جيون پاني بنا پل ايڪ ۾. مڃيان ڪا مرنا هو رها.
اس مئل تيڙا هجر. مشڪل همارا يي جيا.

جيون خواب سڀني ۾ ديڪي. صورت زليخا يوسفِي.
هم اس مئل بيمار هون. ميرا رنگ زردا هو ڪيا.

بي بات مٽيڙي سن ري صنم. هم نون عشق ايسا لگا.
مجروح "منڀار" هوي. تيڙي رهي ڪام ڪيا ڪيا.

ڪافي . 261

هم نون ديڪو دک درد يي. پياري ڪاملن مشڪل هوا.

سڪ حـرـص هم سي گـيـا. روتا رهون دن رين مين.
سـنـاجـن صـنـم مـلـتـا نـهـن. نـيـنـهن ڪا درد نازل هوا.

حـرـفـت هنر لـقـمـان ڪا. طاقت طـبـيـبان ڪي نـهـن.
يـي مـرـض مـيـري پر لوڪو. افـلاـطون لـاعـقل هوا.

تـقـدير پر تـدبـير نـهـن. عـاـقل عـقل عـاجـز هوا.
سـاـجـن صـحـي مـيـري صـحـت. نـهـن دوسـرا درمل هوا.

عـقـبـي ڪي رڪـون نـهـن آرزو. دنيا ۾ دعوئي ناڌرون.
دـرڪـار دلبـر ڪي هـنـي. يون پڪـا رتا پلپل هوا.

”مـنـنـار“ ڪي من يي هـي. درڪار دلبـر ڪي هـوـتي.
مـحـبـوب ڪي مـنـي سي وو هـي. مـقـصد مـيـرا حـاـصل هوا.

ڪافي . 262

اس خواب ڪي خطري زليـخا. رين دن روتي هونـي.

سـپـنا صـغـيري ڪي عـمـر. اس ني عشق دک لائيا.
دک پڙا اس ڪي گلي. يي تو پلنگين اوپر سـوـتـي هـوـتي.

چاليس برسـون ڪي مـدت. اس نون مـقـصد نا ملا.
رو رو امي نـابـين هـوـتي. اس هجر ۾ هـوـتي هـوـتي.

باتون دل ڪي ديد سـوـن. يوسف پـنـجـانـتي هـوـتي.
پر ان سين اپنا پـيـا. مـحـبـوب ني جوتي هـوـتي.

جوتي ”مـنـنـار“ مـرـني سين جيا. اس پر مـرـن ڦـرنا هـوـيا.
اس ڪا هوس زنده نـهـن. يي تو مـوـتـو مـثـل فـوـتي هـوـتي.

ڪافي . 263

جا منڀجي دل يار ڦِري نيسري.
سسا وس وقوف ڪنان ويڙي.

دل منڀجي ڪي دام وڌائين. حسن جا هاڳام ڪيائين.
ڪامن وارا ڪام ڪيائين. ڏاهپ ڪانه هلي پيئڻي.
پر حسن جي هيڻ هوالي. گهور سندس آهيان ڪمائي.
طاقت ڪانه رهي پي ڪائي. لڄان لاءِ پرينءَ پيئڻي.
ڪل بندوڪون ڪان ڪيائين. پرون جنگ جا جوان ڪيائين.
جا مڪي ڏنڊر زبان ڪيائين. آئون ته شڪار سندس ٿيڙي.
منڀار ڪي مستان ڪيائين. دل ڪسي ديوان ڪيائين.
حال انهيءَ حيران ڪيائين. چال چلائي ويو اهڙي.

ڪافي . 264

مين ڏوجها درد پرايا هي. ٿيڙي ديدار وڃ دلبر ميڏا.
ميڪون ڪسن ياد ول آيا هي.

نوان سسولان ديان نوڪان لڳيئان.
دوهيئان درد ديان ڏوڪان لڳيئان.
چاڪان دي وڃ چوڪان لڳيئان.
تسان مشتاق مڙايا هي.

مين ول آيا دوا ڪيئي تي.
ڪول تسان ڏي پيو ڪيئي تي.
صحت سگهائي دي هوا ڪيئي تي.
تسان ڪاپ خنجر نڪلايا هي.

ديدان تيڏيان دو ناليئان.
ڪجليان ڪيفيان ڪاليئان.
الت اهم ديان چاليئان.
تسان ول ول فير جزايا هي.

منڀار ڪون مجروح ڪيئي تي.
تسان اپڻا راضي روح ڪيئي تي.
ول سايا سنجھه صبح ڪيئي تي.
تينن شڪار دا شوق ڪمايا هي.

ڪافي . 265

منهنجو سن فرياد فقير ميان!
رهيم يار جي اڪير ميان!

مون کي مـلاـئـجـ عـجـيـبـ اـهـوـئي.
جيءُ گـمـريـو منهنجو جانب جوئي.
حـالـ وـحـاـيـم روئي روئي.
سـڪـان منجهـ سـرـيـر مـيـان!

آهيان مـحـبـوب جي ڪارڻ مـانـدو.
ٿيءُ حـمـمايت ڪر هـيـڪـڪـانـدو.
سـڪـ سـورن ڪـان وار نه واندو.
مـون کي چاڪ فـراق جا چـير مـيـان!

خاص خدا جو فـقـير تون آهين.
مـنـدا رـسـول وزير تون آهين.
برڪندار مـشـيـر تون آهين.
هي تو ڪان ٿيندي تدبير مـيـان!

من مـحـبـوب ملي ”مننار“ ڪي.
سـوالـيءَ سـڪـ ڪـمار ڪي.
تم ڏسـان سـرورِي سـرـدار ڪي.
تون ٿورڙ جدائيءَ جا زنجير مـيـان.

ڪافي . 266

ڏٺو مون جوڳيءَ تي جنسار.
سرسو ساميءَ جو سينگار.
جڏهن دونهـون عشق ڏڪـايـو.
پوءِ ٿي جوڳيءَ جوڳ ڪـمـايـو.
تنهن راهـونـد ۾ پاڻ رچايو.
ٿيسو اڪسـير پڇي اسرار.
نات گـروءَ نر پـير جو.
تنهن ڪاپڙيءَ ڪن چير جو.
تنهن فيضدار فقير جو.
مون کي پنت نصيب ٿئي شل پار.
جوڳيءَ جوڙيا جمـوليـون جمنڊا.
ڪنڪن ڪلاب ڪشـتيـون ڪنڊا.
دور گـذارينـد هـسـتيـءَ هنڊا.
عـشق برهم جو ٿي بردار.

جڳي ۽ جڙيون جان جيڪي ڪيائون.
 ڪنڊرا پاڻي ڪنڊيل ڪيائون.
 وير وڃايا ناد نڪي ڪيائون.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪان تيڪر.
 ڪنڊيل ڪيائون گودڙيون بيڪ اهوئي.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪان سڪي ڪيائون.
 ڪنڊيل ڪيائون ڪنڊيل ڪيائون لڳن لڳن.
 ڪنڊيل ڪيائون ڪنڊيل ڪيائون ديدار.

آيو جنهن تي ڪنڊيل ڪيائون.
 وره بنان ڪنڊيل ڪيائون.
 تنهن ست ڪنڊيل ڪيائون جو چايم چيلو.
 سڪو سنگ سڪاري ڪيائون سڪالار.

تنهن من ڪنڊيل ڪيائون ڪارن ڪانڊو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪان سڪان ڪيائون.
 ڪنڊيل ڪيائون ورتو پانڊو.
 ڪنڊيل ڪيائون نينڊو نروار.

سنگ ۾ سڪو سڪو آهي سڪامي.
 مت مت دائم ڪنڊيل ڪيائون.
 هر هنڌ سڪو سڪان سڪان ڪيائون.
 آهي سڪان ان ۾ سڪو سڪان وارو.

ڪنڊيل ڪيائون وسڪو سڪو وارو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو نڪارو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.

ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.

ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.

ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.
 ڪنڊيل ڪيائون سڪو سڪو سڪو سڪو.

ڪافي . 267

ڪندي دنيا دوست ڪان دور ميان!
اها سان نه هلندي مور ميان!

دنيا ڪارون سين ڪني هني ڪيهمي.
ڪر ويچار وجود ۾ ويهمي.
پوءِ به پڇاڙي جنهن جي ايمهي.
تنهن ڪان پڇي ٿي دور ميان!

بيرون نمرود نادان مور.
بخت نصير بي ايمان مور.
فرعون ڪٿو ڪفران مور.
ڪيا گمراه غرور ميان!

شهادت بهشت بنايو.
لاءِ ويڪرن در تي آيو.
ان جو دنيا مغز منجهاريو.
تنهن موڳي ڪيو مغرور ميان!

موليٰ محمد ڪي سمجهاريو.
دانهن دنيا ڪي اڇاريو.
پاڻ ڏئي جنهن ڪي پاڻ پساريو.
ويو حق پاڪ جي حضور ميان!

اي "منار" ضروري مڙئون.
خيال خدا ڏي چڱو دم ڌڙئون.
بي ڪم ميان وڙئون نه سڙئون.
سڀ اڃائي نڊ ٿور ميان!

ڪافي . 268

محبوب ملي توبار ڪون. واقف ٿيڻ وي! اياز ڪون.

مجموعه ان مثال ڪي. ڪولي ڏسڻ خيال ڪي.
ڪر اگاهون اقبال ڪي. به رسني فيض فياض ڪون.

عاشق سمجھ اشارو تون. ان وات ۾ ٿيڻ ويچارو تون.
نه پائين نور جو نظارو تون. تنهن رحم ڏئي جي راض ڪون.

هن سمين تي سينگار ڪيا. جن گل هنن جا هار ڪيا
گندري پني نياز ايار ڪيا. تي سماڻن جام جي نوار ڪون.

هنن سين جيڪي هليا. سي اوچتي جهلڪي جهليا.
هت موليٰ سين مورو نه مليا. توڙي حافظ ورد نماز ڪون.

هن خدائين جنهن چيو. ۽ نفس راني سي رهيو.
وحي پوئتي پاهون پيو. ان ابيسي آواز ڪون.

اي "منار" حجت ڪر ڏري. موتو قبل آل وح مري.
وصال پوءِ ٿيندو وري. پڙهه بي خوديءَ جي بياض ڪون.

ڪافي . 269

محبوب جي مشتاق ڪي گهرجي ائين ئي تو عشاق ڪي.

جي ڪنهن رنگ ۾ پائي پيو. ته رنگ پائيءَ جو ويو.
پوءِ رنگ او ثابت ٿيو. تون پي رک انهن اخلاق ڪي.

قرب ۾ ائين ڪجي. جيئن پيسي سمنون سرمون ٿيڻي.
پوءِ محبوب جي مهندا ڏجي. هن مائي سو منهن پاڪ ڪي.

پرين سان نرم ڳالهائجي. سڀنيو نه تن سان سا هجي.
ڪڏهن پنهنجو پاڻ وڃائجي. ڏئي ترڪ پيءُ املاڪ ڪي.

جيئن حب ۾ حضرت رسول هو. ڏنو جنهن دنيا ڪي اول هو.
پوءِ تنهنجو قدم قبول هو. ڪر تنهن پيروي جي پوشاڪ ڪي.

اي "منار" تنهن محبوب جي. جي توکي طلب مطلوب جي.
نه عبادت ڪجان تون ايوب جي. پوءِ هن مڪانن ذوق ذراڪ ڪي.

ڪافي . 270

جڏ جانب خيال جدائيءَ جو.
هيءَ واجب وقت وفاڪاريءَ جو.

نوڪر آهيان نيباز جو.
طالب تنهنجي راض جو.
عاشق خوش آواز جو.
نڪي سوالي آئون پيسسي پائيءَ جو.

آئي عاصي جي آڌر ڪجي.
ڏک نه تنهن کي پيسسي وڃي.
هن سين حالت ۾ حامي ٿجي.
پنهجو پيري قدم پيلائي جو.

جو ڏينني سڻاڻ صغيريءَ ۾.
تڪي دل رهي ڏيوري ۾.
هان انين نه ڪر تون اخيري ۾.
ڏک عيب سندن اڳلائي جو.

"مننار" جي من ۾ گهمي.
نانگهه طلب نوڏي ٿي.
جائي خداوند سڻي وڏي.
مون کي قسم جنهن جي خدائيءَ جو.

ڪافي . 271

اڄ ٿيو چن منهنجي يار جو. امداد سائينءَ ستار جو.

جنهن جي حب هينين ۾ هني گهمي. نانگهه طلب جي ٿي.
سو الله آندو ڪٿي سڻي سوال سڪهار جو.

عجب اڳن مون آيو. تنهن پنهنجو پاڻ پلايو.
مون سان بيچ پيارل پايو. هن حياتيءَ جي جمار جو.

سو عجب اڳن آيو هلي. جنهن لڏ پير پوڄيم ٿي ولي.
تنهن محبوب لائي مشڪلي. اهو وڙ وڏو وينجمار جو.

اڄ بويون وقت پيري اٿم. احوال اخيري اٿم.
ڏي دوسر دل ڌري اٿم. ويو درد مون پيمار جو.

سو هميشه مون وٽ هوني. منهنجي داغ دردن جا ڏوٽي.
جدا ۾ نني جيئري مٽي. مقصد اهو "منار" جو.

ڪافي . 272

ڏسي مڃ مرن جو مهندئون. ڀنگ عاشق اچن اسري.

سي ٿيا لال رنگي لانگھا. ڪامي پڇي حاڪ جيئن ڀانگا.
مستئيءَ جي حرص جا سانگا. وڃارن ڪي ويا وسري.
لعيو راضي ٿي لوڙيانون. سڀيڙ سڀين ڪي جوڙيانون.
مرن کان منهن نه موڙيانون. هنيو نورا اچن نوري.
عشاق لاءِ اصل اهڙو. حڪم جيڪس جڙيل جهڙو.
تڏي تي حال آيو تهڙو. سي راضي ٿيو رندڪن شڪري.
ڪا ميساڪ حڪم راني. ايندو اهو حال نيشاني.
مڪر "منار" ارماني. ڏکيا سڪيا ڏينهن ويندا گذري.

ڪافي . 273

جي هن دنيا ۾ حق سمجهين. ته الاهي اسرار ڪر اعتبار.
و الله بڪل شيءِ محيط قرآني اقرار ڪر اعتبار.

جي سڀيڙين هر جاءِ نون حق ڪي.
ته وڃائي ڇڏي غيڙ جي سڪ ڪي.
۽ منجهن منجهن گول مالڪ ڪي.
سو تو ۾ پي تڪرار ڪر اعتبار.

ڪونهي ٻيو اور ڪٿ ڪوئي.
آهي سڀو الله هڪڙو ئي.
صورت سڀ ۾ به ساڳيو سڀوئي.
جو ڏس چوڌار. ڪر اعتبار.

ٿو وٺي جلسانه ڪي جيمن.
ته ٿئي تحقيق حق تيمين.
هي سڄو سنسار آهي ايمين.
بي وس نه ڪنهن وار ڪر اعتبار.

جنهن ڪينم استاد اشارو.
جو "امين" حضرت "هالن" وارو.
سو حقيقت حال سمجهي سارو.
تون ۾ منجهن "منار" ڪر اعتبار.

ڪافي . 274

هن مومل جي محلي موٽاءِ ڪر هو. راضي ٿي رجسوت اڃ رانا!
سندم ولها سگهو تون ورجان. م ڪر مئي سان هي مالا.
منمنجو الله جو نام ۽ ٻي آزي. رس م مئيءَ سان ٿي راضي
ڪريان تعظيم آئون تاري. پلنگ پٽچير پيا ويمالا.
سوڍا توکي سڀ رات ساريان ٿي. نڪت آسمان جا نماريان ٿي.
سرها آئون شمعدان ٻاريان ٿي. تنهنجي ٽڪن جا سب وقت ٿاڻا.
توڪان ريءَ ڪاڪ ڪومائي. زهر پيانيان ٿي ان پائي.
ممرؤ ٿيم حال هيءَ هائي. گجر ٿي گوند رهن گمائي.
اصل ڏامپ نه هيم اهڙي. جو ڪريان تبديلي آئون تمڙي.
اها رسم رجسوتن جهڙي. تنهن مان آئون ڇڏي ڄاڻان.
هان چٽيان گلڪار گادن تي. جي شاهن جا سرانجام شادن تي.
سي رڪان سامان سيراندن تي. من پلنگ تي پير ڌرين پالا.
چوي "منار" مونکي ڏي معافي. جو سندم شهما تون شافي.
آئون ڪريان دل من ۾ دريافي. ته اسين اڳ آهيون عيبن هانا!

ڪافي . 275

لدائي جيون لاڏ ڪيون توکي. سوڍل! سڀ وقت سارين ٿيون.
تن ولهن جا ولها ڪڏهن تون ورنئون. جي تو ڏهن نت نت نهارين ٿيون.
جي رانا تولاءِ پيئون روون.
مڪوئي هي هي جو حرف جوون
اندر واري آب سين اڪيون ڏوون.
منجهون هر روز هارين ٿيون.
جڏينهن لڏتون لباسن جيون.
ڪٿوريءَ خوشبوءِ جي واسن جيون.
پيون وين خوشبوءِ حراسن جيون.
سي ڏکن جا ڏينهن گمارين ٿيون.
مڏهن تون ايندو اڳل ان جي.
گهر رات روئيندين جي.
ان سڀاڳ سڪندين جي.
جو ڏينهن تنهنجو نام سنڀارين ٿيون.
هندورا. هنڌ. ڪوت. محل. ماڙيون.
توڪان ريءَ ڪاڪ جيون ڪومائيون.
جن ۾ تنهنجيون رهن رائيون.
سي محلات "منار" ڪي ماريون ٿيون.

ڪافي . 276

پڇم چوڙي پنڌ پيا. مون ويٺي وٺارا.
وي ميان! آئون روئندي وٺي رهجي. ڪينن پين ٿيم ڪارا.

ويا جي ولات ســمــان. شـال اچن سي وري.
آئون اوســيــنــڙي ان جي. ڳڻــتيءَ منجــم وٺي ڳري.
اي ميان! الله آئيندو ان کي. صحيح سلامت سارا.
مون مـيـتـاـون ڪيـون خواجه پير سنڌيون.
سڄوئي صـداون سـنـدو مون دلگير سنڌيون.
اي ميان! ويندا لطف سان لهي وسا منهنجا ورهن وارا.
آئون ايسري ٿي آهيان سامونڊين کي ساري.
مون خاطر يا مـوـلي! وٺـارن کي واري.
اي ميان! ان آئي سڀ سـوـنـهن اڳن رهن اوتارا.
چئي ”مننـار“ ملندم. مون ويٺيءَ کي وري.
ڏکـيـا ڏينـمـڙا ويندا. پوندم نين نـري.
اي ميان! شال نصيب ٿيندم. من مقصد موچارا.

ڪافي . 277

آئون پوڄاري آهيان. روز بندر جي تڙن.
اي ميان! واءِ سٺائو وريو. وٺارا مان ورن!

مون ساري سي ڏينمڙا مند موٽن جي آئي.
سوڌاگر سي سـالم ڪن ڪا ورن جي والي.
اي ميان! اچن سلامت ثابت. لهريون ڪيم لڳن!

دل تان دم نه لهي سامونڊين جي صورت.
اچن اوقاتون گهڻيون پم پالوڻيون پورت.
اي ميان! ڳالهيون ڳجهڙيون سندن. ڇت تي روز چڙهن.

وٺارن جون واٽون روز نمـاريان نت نت.
ڪين ڏسان ڪوھ ٿيون روڻن اکڙيون رت رت.
اي ميان! منهن کان مينهن ڪريو ڳوڙها روز ڳرن.

چئي ”مننـار“ منڊيان آئون هت فالڙيون.
مان اچن تان ڪريان دل جون ڳالهيون ڙيون.
اي ميان! چونديس سور سڀني ساري سامونڊين.

ڪافي . 278

وڃي پرڏيهه ۾ پري ايڏا ڏينهن م گذار.
اي ميان! ور وڻجارا سگهو. وطن پنهنجو نه وسار.

مئيءَ کي وساري وڃي ڪين سفر جو سعيو.
ڪين سوڌو سو وٺين جيئن منهن توکي آيو؟
اي ميان! وڃيو وره ويهن پيڙيا تا ٻي پار.

آئون به تنهنجي ڪارڻ تڙ پوڄاري آهيان.
اڪا سمنڊ ۾ آئيو پره ڦٽيءَ جو پايان.
اي ميان! الله توکي من آئي. واڳ وطن ڏي پنهنجي وار.

اڪيون آب سين پريو روز بندر ڏي ڪٿان.
سڙه نه ڏسان سي ساڳيا لنگهيا ڏينمڙا گمڻا.
اي ميان! مان سڀاڻي اچن. آهي دلڙيءَ کي درڪار.

چئي ”منڀار“ موٽي مان اچين تون مون وٽ.
ڏينمڙا حياتيءَ جا گڏ ڪارڻ مولڻي جي ڪٽ.
اي ميان! مئيءَ جو لوڙه لٽي پوءِ پيا ڪمڙا سڪار.

ڪافي . 279

سوڌاگر سفر مٿي وڻجارا وڃ نه وري.
اي ميان! ره ته گذاريون گڏ جي نه ته پوءِ وينديس آءُ مري.

ڪر نه ولات وڃن جون مٿي تون وايون.
اڃان سڪائون اڳيون مون ثابت نا لاهيون.
اي ميان! سننيم سنباهي تنهنجي ويڙم ماه ڳري.

آهي اسان جي توکي معلومات مٿيائي.
ته سمنڊ جداڻي مون ۾ ناهي قدرت ڪائي.
اي ميان! اڳي به اوهان جي لاءِ آئون هئي مستان چري.

پاند ڳچيءَ ۾ پايو پني هٿڙا ٻڌان ٻانهون.
سامونڊي سنبهڙن جو په نه ڪجان تون پاهون.
اي ميان! آئون پي آسائتي آهيان. من ڪو ڌيان ڌري.

چئي ”منڀار“ منهنجي مڃج منت هيءَ آري.
ره رب جي واسطي مڃج اسان تي راضي.
اي ميان! آئون پي دعاڳن تنهنجي ساعت هونديني سيري.

ڪافي . 280

وڪوڙي واڳون ويا سگهه ڪيئن تار تري سائين.
اي ميان! سامڙ جام سگهو منهنجي واهر ٿي وري سائين.

آڳ نه اوهان ڏانهن آئون. آڏي ايندي هيس.
هن درياه منجهان تاريو ويندي هيس.
اي ميان! حالت هيءَ سنڊيم آهي قلم قضا جي ڪري سائين.

هيءَ معلوم (1) هوني جي مونڪي ته هوند پائيءَ ۾ نه پوان.
منجهان سندن سندن. اڄ جي ڪني نه اوهان.
اي ميان! ته پوءِ مڃيون ڪينديون مون کي ڪري گوشت ذري ۽ ذري سائين.

اڄ اوڙاه اندر ٿي سون جو خوف مون کي.
ڪنن مڃ سندن سندن مڙيا جيءَ منهنجو ٿو جڪي.
اي ميان! ٿي تڏهن توکي سڏيان. آهي جڏهن ڳالهه ڳري سائين!

چئي "منهنجي" مونڪي. مڏارت ڏيڄ ميان!
ته ڪري نديءَ منجهان. وڃي پرنين پار ٿي ميان.
اي ميان! ته پوءِ بيشڪ. وينديس بچي جي منهنجي پٺ تو پاڻ پري سائين!

ڪافي . 281

بر ۾ بزمان جنهن لنه هني مستان چري.
منهنجو پنهل پيارل ڪيچئون اديون آيو وري.

چپ ڇڏي ويو هو چوري ڏاڍو ڪيس ڪري.
هوت بنان هت هڪدم سسني ڪي نه سري.
وو! هيبت حب ۾ گهمي پيڙس ڏيل ڏري.

ڏاڍن ڏيرن سندن ڪائي هج ڪا نه هليس.
ساري ساجن ڪي جيئڙيون جان جليس.
ورونه انهيءَ منجهان وو وو ويڙس مڏاه ڪري.

سو دوست دلاور دلبيرو اديون آيو پلي.
پير پلنگ سندر پنهل پيارل پايو پلي.
وو آسون اميدون پنيون. پيڙس نين ڪري.

چئي "منهنجي" اچي سو محبوب ڏنن.
هوت هدايت وارو پنهنجو مطلب ڏنن.
وو صدقي سڏاه سري هن ڪريان ڪري.

ڪافي . 282

ڳن ڳالهيون هي سنڌ ڏم ڏم ياد پون.
اي ميان! تو جي ڪرم ڪيا ويل ٿا سي وسرن.

ميخون تنهنجي محبت جون لاءِ لاءِ منجهه لڳيم.
سون سنسار جون سڌون بنا تنهنجي شوق ڀڳيم.
اي ميان! هڪ حب تنهنجي رهي. جيءَ اندر مون جڳرن.

حسن جمال مڙوئي مليو محبوب توکي.
منهنجو معلوم حال مڙوئي آهي مطلوب توکي.
اي ميان! مون مستان ڪيو. ناز ڀرين تنهنجي نيشن.

ڏسي تلقين هدايت ارشاد ڪيندو.
سلائي تي نهايت اچي امداد ڪيندو.
اي ميان! ايترا احسان سنڌ. ڀي ڪهن کان ڪين ڀڄن.

چئي "مننار" مونکي مطيع مريد ڪيندو.
وٺي گڻ سان گهمي پنهنجو خريد ڪيندو.
اي ميان! جيڪو تنهنجو حڪم هجي ته آئون مڃان ان امرن.

ڪافي . 283

حال منهنجي جي معلوم ناهي هن لوڪ خبر.
اي ميان! سمجهن وارا سالڪ سن ڏانهن دلير!

سکون حڪيم اچيو درد جا دارون ڏين.
ڪيو علاج سندن نبضون ناڙو ڏسن.
اي ميان! ڪو نه سيڃائي ڪوئي. منجهه آزار اندر.

عاجز اڀري آهيان ڏج ڪا دوست دوا.
جھيلو ڪو نه هلي سڃاڻن توکي سان سوا.
اي ميان! ڪامل ڪوڪ سنج هي فريادي هيڪر.

اٿم اميد آن ڏانهن من جي مراد اها.
ٿئي صحت. ڪر علاج امداد اها.
اي ميان! ڪر ڪرم. ڀرج قدم سوال سنج لڳ سرور.

چئي "مننار" توري من مستان ٿيم.
درد منجهان سائين دلير هيءَ داستان ڄيم.
اي ميان! معلم دار مڪمل ڪر ڪا نواز نظر.

ڪافي . 284

رانا! رنجڙو رکي. وح تون ڪيم وري سڃاڻين!
 اي ميان! نه ته سوڍا سور انهن ۾ مومل ويندي مري ساڻين.
 معافي ڪر ميندرا. منهنجيون مڊايون ميان!
 پاڻان پاندڙو ڏئي. ڍڪ اڱلايون ميان!
 اي ميان! نه ته به سوڍا سڀس سنڌ آئون توڙي عين پري ساڻين!
 سوڍا تونم سڪن سوين مون جهڙيون هزار.
 ڪو نه ملندو ڪڏهن مونکي تو جهڙو پيو يار.
 اي ميان! توکي مون ري ويني سري ۽ مون کي توريءَ نا سري ساڻين!
 تنهنجي اچن جو آسرو آئون اڃان نا لاهيان.
 ڪهڙي پر پرچندون آئون اڻڄاڻ آهيان.
 اي ميان! سا معلم ناهي مون کي. آئون مومل مت جي چري ساڻين!
 چئي ”مننار“ مون مڻي هي تنهنجيون ميارون ميان!
 آڙيون عرض گهڻا ڪريان ٿي ڪارون ميان!
 اي ميان! پرچ پرين ڏي مون کي دلاسو ۽ دليري ساڻين!

ڪافي . 285

ان اڪڙين جون اهڙيون عجب چوان جا چاليون.
 اي ميان! جادوگر جيئن جادو هڻن ڪٿاريون ڪاليون.
 زلف زوراور سڙ ۾ ڪارا ڪامل جا.
 منهن مڇراپ ۾ ابرو جيئن مڇرا بادل جا.
 اي ميان! نرگس نين پني ديدون جن دو ناليون.
 نين ڪٽي ناز منجهان جڏهن هوت هسي.
 درد وارن جون دلڙيون ان ڪيڙن سان ڪسي.
 اي ميان! رمزون رانجهن جون هن جي موهن واليون.
 نڪ چپ ڏند موتي مڇرڄاڻ سڀ هٿيار سندن.
 جيڪي چون زبانئون ظاهر گفتمان سندن.
 اي ميان سڻ جيڪي بيهي سامهون وتن اهي بيحاليون.
 چئي ”مننار“ مڇن نيم پساھ پرين.
 حال حقيقت منهنجو معلوم ڪي محبوبين.
 اي ميان! انهي قصي جون گهڻيون ڳاڻائي ڪان ڳالهيون.

ڪافي . 286

جن ڪون يار جدا ان سڪان روز ممانم.
اي ميان! پور پرين جو پوندو درد وارنڪي دم دم.

هڪ ديدار ڏسڻ سين ديوان ٿي سگهيا.
من مهنئي جيءَ محبت سي مستان ڪيا.
اي ميان! سور انهيءَ ۾ سڙين لڳن جو بدم.

سڪ وارن ڪي ساعت ساجن ريءَ نه سسري.
مڙن عاشقن جو ٿين پرينءَ ڪان پري.
اي ميان! ورهه انهن تي ورنڊو. گونڊر ۽ ٻيو غم غم.

پڪييون پيون نه لڳن سو سڪ وارن تي.
جڪيلو ڪو نه هلي برهه بيچارين تي.
اي ميان! ان جي دوست دوا. قادر رب جو قسم.

چئي "منٺار" جي ملن ماني سڪان ڪرم ڪري.
اڳن اسڪان جي اچن پنهنجا پير پري.
اي ميان! ته ساهه سي ڏيان صدقو. جان جتو هيءَ هنڌ ڄم.

ڪافي . 287

اڀت اڪيون ڏس دلبر سڀ هنڌ يار صنم.
اي ميان! هر رنگ ۾ سولي هادي توڙي انسان آدم.

ڪٿي مومن. ڪٿي ڪافر. ڪٿي ٻانڀڻ. ڪٿي قاضي.
سڀ ڪا رميز رڪي عجب بنايو بازي.
اي ميان! ڪل مذهب ۾ پنهنجو هلائي ٿو حڪم.

قلب ڪتاب ڪجان سمجھ سڀ ڀارو اٿئي.
انا احمد بلاميمي. اهو پي اشارو اٿئي.
اي ميان! الانسان سري و اناسره. قلم.

ڪين ٿو سڻين. ڪين ٿو ٻولين ونج اها تون عبرت.
ڪين ٿو ڏسين ۽ ساهه ڪڍين اي ڪنهن جي آهي قدرت.
اي ميان يحيي خاڪيءَ ۾ آهي قطرو سو قلزم.

اي "منٺار" منجهن ماني ڏس تون ڏيان ڌري.
تو ۾ تڪي ٿو سندس ناهي اهو پاڻ پري.
اي ميان ونحن اقرب. ويجهو لاه ڪمان ۽ غم.

ڪافي . 288

پنڌ جو ڏور پڄين ناهي تنهنجو دور دلبر.
اي ميان! منجهه محبوب سنڌ ڳولج پنهنجو تون گهر.

پرينءَ لاءِ پري وڃي ڪونه ڳولين.
ڪونه سلطان بيحد پنهنجو پاڻ رولين.
اي ميان تو ۾ تفاوت آهي تڏهن آهين بيخبر.

تو ۾ دشمن من سنڌءِ نفس نادان آهي.
تو ۾ ويڙهي وڌو سڀئي شيطان آهي.
اي ميان! تو ۾ ڪبر هنن آهي ڪفر ڪفر.

مارج دشمن اهي ڏسجان دوست جي دري.
موتو اقبل ال مري ۽ وڻج حبيباتي وري.
اي ميان! هوند پوءِ سڃاڻي صاحب. تو ۾ الله اڪبر.

سڻج سمجهه ڳالهه اها اي منار من سين.
اٿئي نصيحت وڏي طلب اکين جي تن سين.
اي ميان والي توکي واري آئي من ڪو اثر.

ڪافي . 289

قسمت ڏور کيس جهانگيرن کان جدا.
اي ميان! لونيءَ جي لڄ رک تون پرور پاڪ خدا.

ماروڙن جيون جايون سرتيون سامهون.
ويڙهه وطن ۾ گهمن پاس پٽن پيڙيون.
اي ميان! ڪير خوشيءَ سان پين ڏوٿيڙن جي ڏڏا.

سانگيرن کي ساري ساري سونمن ويم.
ڏاڏاڻن جا ڏني سڀا لوني ليڪر ٿيم.
اي ميان! مينڊا ڪر ڳتن. منيءَ جا وار منڊا.

آئون ٿاريلي ٿر جي ويڙهي ڇن جو ويا.
ٿيس بندياڻي بند ۾ ڪهڙا مون ڏوهه ڪيا.
اي ميان! ڪوٽ ڪڙولا ڏنم. جي مون اڳ نه ٻڌا.

چني ”منڌار“ موٽي ملڪ مليڪر وڃان.
ڏوٿيڙن کي ڏسڻ اٿم اڪير اڃان.
اي ميان! پنهورا شال پرچن صاحب سڻج صدا!

ڪافي . 290

دل نه قبول ڪري تنهنجا ڪوت قصور
اي ميان! ويڙهه وطن آئون وينديس. موڪل ڏي ميان عمر!

آئون مـمارن لاءِ مـماندي سن فـرياد اها.
ڏي مـعفاني ته مـمار وڃان من جي مـراد اها.
اي ميان! ٿيان پتن منجهه پيڙي. ٿاريلن سين منجهه ٿر.

پنگ. ڪئون. ۽ پٿرائيون مرڪ نه ماريجن.
پوڙ پلاءِ ۽ مـسربا ڪـجاج نه ڪـساموڙين.
اي ميان! ڪاج اني جو ڪنپيون. سالون ساڳ سگر.

شريعت شرع حياءِ ڪولي پر مان سندن.
ترهو طريقت توڪل اهو ايمان سندن.
اي ميان! حال حقيقت پورا. آهن سنگهار ستر.

چني ”مننار“ موٽي ملڪ مليس ڏسان.
منجهه فردوس جنت محمد مير ڏسان.
اي ميان! شال نصيب ٿيندڙ صورت سند ڙي سرور.

ڪافي . 291

رت روئندا مون ڏنا سرها سانينگرڙا.
اي ميان! مارو ڪنهن مامري ڏاڍي ڏک سان ڏوئينگرڙا.

پنهورن جي پيئون آئون جو جالي آهيان.
هت حاڪم هت هيئن ٿي عمر وٽ آهيان.
اي ميان! هو ڪٿه ڪين ڪئن مٿانمون ماروئڙا.

رهيون دل روح تي سندن ججهيون ڳالهيون.
چت تي روز چڙهن سندن چالهيون.
اي ميان! ڪڏهن ڪين وسريا سامهه ۾ سانينگرڙا.

ڳالهه ڪري ڪا لڳين ڳڻتيءَ تنهن ڳاريا.
ان مـمـهـڻي جي مـمـمـري مـاروئڙا مـاريا.
اي ميان! ٿيا ڪر ۾ فنا جيئن جن فوتينگرڙا.

چني ”مننار“ مـمرنو. هي ڇڏو جـمان اتم.
عـصـيب اـنـن کي لـاتم اهو ارمـمان اتم.
اي ميان! بي عيبا هوا بلڪل جيڪس جهانينگرڙا.

ڪافي . 292

قسمت نئي ٿي مون کي لکيو قلم قمار.
اي ميان! مارو مير سدم ڪج. پوئواري پنهور.

آئون بنديائي بيوس هت حاڪم جي آهيان.
ڪونه ڪنڊيس ڪانه پيو دل پنهنجي ۾ پائيان.
اي ميان! آئون نه وساريان توکي. سگهڙو لهج سنهار.

مون کي تنهنجي مڱڻي جي آهي مٿي تي لولي.
پيو عمر ڪان اودن ڪو نه ونديس ڪولي.
اي ميان! آئون نه مٽيندس منهنجا سرها سين سنگمار.

سڀائين ڪييت خدا جي نالي وري ڪجان ڪا واهر.
هي به هڪ شين هوندي آت به اوهان جي آهر.
اي ميان! سگهو ورائي وڃان پنهنجي ڏن ۾ ڌنار.

جي آئون عيبن سان ڀريل ته به تمل آهيان تنهنجي.
آري نياڙي بندگي مڃج منٿ هي منهنجي.
اي ميان! ننگڙو سڃاڻج نيمي. متان ڇڏين کي "منار".

ڪافي . 293

پيم وڇوڙو وڏو ٿيڙيم ڳالهه ڳري سائين.
اي ميان! تن عمر ابائن ڏي آئون ڪڏهن ويندي وري؟

اصل الست ڪنهن جڙيل ڪم جهڙو.
قلم قضا جو وڙهو طرف منهنجي تمڙو.
اي ميان! لکني منجهان نا لپي هڪ ظاهر باطن ذري.

بالجتيءَ ڪان بهمان ٿر ۾ جالي هيس.
ڪاٺڙ ۾ ڪيتر تي انهن نپالي هيس.
اي ميان! ڏوئين ڏونرا ڏنم. تن آئون پڪن پيرن تي پري.

لاءِ گهڙان غم ڪريو ويل اسر جو آئين.
ڏٺ لاءِ ڏوئين ڏنڙا وقت انهي ٿا وڃين.
اي ميان! وڃان واري سندن آهن ٿر جا ساڪن ٿري.

ڇني "منار" مون تي تن مارڇن جي ميار.
ساريان ٿي پاڻ ڏي آئون هن جا حڪم هزار.
اي ميان! معافي مان ڏس آهيان عيبن پري.

ڪافي . 294

اب تو سجن دیکھو تمھين ايسا حال ھمارا.
يہ مرض ميري کا علاج دیکھن جمال تمھارا.

مھ عاشق تيري مڪھ — پر ھوتا روتا روتا روتا
مھ پھر ديدار دیکھنا نہين ووئي سرخ لال تمھارا.

تجھ — بن طبيب دوستري کي لگتي دوا نہين
مجھ — پر مجرب يہ ھي دوا ووھي حسن ڪمال تمھارا.

مھ يتيم مسڪين پر تمھين ڪرم ڪرو
مقصد ميرا ظاھر باطن جاني! خيال تمھارا.

ڪھي ”منٺمار“ حق تيري مين. دعا دن رين ڪرتاھون.
شل خدا بخشي دائم قائم اعليٰ اقبال تمھارا.

ڪافي . 295

اب تو اڪيلي مھ رھي. ميرا يار ڳيا ڪھان.
دن رين مھ روتي رھي دلدار ڳيا ڪھان.

جس دن جدائي مھ نون پڙي. اس دن ڪا زلزلو.
جس نہ ديکي ڄاتي نھري ووئي نھار ڳيا ڪھان.

اس حجر مين مھ ديڪا. قيامت کا ڏانقا.
نينا ميري نينا کي ووئي قرار ڳيا ڪھان.

جس کي سھاڱ مين سر اوپر ٿا. سينگار مھ ڪيا.
ووئي سھاڱن کا سينگار جسار ڳيا ڪھان.

”منٺمار“ کا مھرنا نہين جينا جنجال يہ.
غمن سيني گذر ميرا غمخوار ڳيا ڪھان.

تم هو ڪس ڪا شاگرداناري. مينون ڪم. ميان عشق ديوانا ري.

ڪيسا مادر باپ تيرا. ڪيسا پير جناب تيرا.
ڪمرو سوال ڪا جواب تيرا. پيڇي ٽهم ڪو هم پڇانا ري.

ڪمان سرج تم جايولي. ڪيسا باپ نيايو لي.
تم ڪمان هنر سکا آيو لي. ڪب جوڌ جوان جلانا ري.

يوسف مصر و ڪايو لي. زڪريا نون چيڙايو لي.
حسن زهر سين مڙايو لي. حسين شهيد ڪرانا ري.

وولي عاشق شاه شبير هويا. ڪب شمس پير تعذير هويا.
ڪب سولي حلاح فقير هويا. اس نون اناحق بولانا ري.

تم جس نون پرم پلایا ٿا. ٿر اس ڪا جگر جلايا ٿا.
وولي قيد ڪمند ۾ پلایا ٿا. زندان سوين سلطانان ري.

مجرور ٿيل "منٿمار" هويا. جس نون يي ويچار هويا.
تم ڪادر تڪرار هويا. پهر اپنا حڪم چلانا ري.

ڪافي . 297

عشق ڪرنا ڪام ٿا. اپني خود خيال ڪا.

جس ديڪا دل ڪي ننن سين. حسن جوت جمال ڪا.
اس ڪي اوپر آئيگا. جذب جوش جلال ڪا.

جس سنيڪا نوبت نغارا. ڌو ڌو عشق ڌمڪا ڪا.
اس ڪي زبان سي نڪل گيا. هوڪا حلا جي حال ڪا.

ترڪ ڪرنا هر طريقا. ترڪ حرام حلال ڪا.
عشق ڪا مذهب هويا. بي رنگي بي مثال ڪا.

نهن مطلب عشق ڌريگا. دنيا عقيب بي مال ڪا.
عشق اک مطلب ڌريگا. واصل هونا وصال ڪا.

جس ڪي اوپر پڙ گيا. نظر نهن نهن مال ڪا.
وولي مرد "منٿمار" ٿا. ڪي مانگر ڪمال ڪا.

ڪافي . 298

ڪولي نور نقاب ڪا، ديا دلبر دنگ شراب ڪا.

ووني پيالي پيني سي، هم هو مٿل ڪيساب ڪا،
مجهڪو نهين معلوم ٿا، ڏاڻڪا ذرا عذاب ڪا.

ووني پيالا آب حبيباتي، آب حبيبات ڪي آب ڪا،
جس ني پينا، دو جگ جينا، هونا گل گلاب ڪا.

دل ڪي نينا سي هم ديڪا، تجلا حسن ڪي تاب ڪا،
مک منور مآهتابي، اس ۾ اثر آفتاب ڪا.

ٽوٽي دلي جب دم ديڳا، جلوه صنم جناب ڪا،
دل ميري سي اتر گييا، وهم ڏوه ثواب ڪا.

هم سنا جنگي بغل، نغارا نينهن نواب ڪا،
سر ميري اوپر آويگا، حملا عشق عقاب ڪا.

ورد وظيفا وسر گييا، ليڪا جوڙ حساب ڪا،
گيان عقلي ڄم رها، سلوڪ سوال جواب ڪا.

”منناري“ نون پير مغان، بتايا باب عجائب ڪا،
اس گت ميرا ديدار ٿا، ووني خوب رستا خواب ڪا.

ڪافي . 299

ديڪا هم تجلا نور ڪا، محمد امين مشهور ڪا.

ووني مجهڪو پرم پلا گييا، دلاسا ديڪي پلما گيا،
ووني تنها اپ چلا گييا، پڙ گييا وچوڙا وهلور ڪا.

الانسان سري، سر سارا ٿا، اس آيت ڪا اشارا ٿا،
هم ديڪا نور ڪا نظارا ٿا، جس جبل جلاييا طور ڪا.

طالب دنيا مسخت، طالب عقيب موني،
و طالب موليٰ مذكر، هم نهين طالب حور قصور ڪا.

ووني مرشد ”مننار“ ڪا، هم طالب سڪدار ڪا،
اعتبار ڪا، ووني جلوه حق حضور ڪا.

ڪافي . 300

ڪام وٺي ڪرنا اڃا. موتو قبل مرنا اڃا.

مستي تڪبير هنن ڪا. تجمه پر بڙا نقصان ٿا.
راسا نفيس ڪا چوڙ ڏي. خاڪي اثر ڏرنا اڃا.

طالب الدنيا مڃئون. يون ڪها سردار ٿا.
يي نصيحت تم سنو. توبه لفظ پيرنا اڃا.

دم تي هري هري اندر. هزارون چوبيس ٿا.
وٺي خدا کي اسم سي. اوچا نيجا ڦرنا اڃا.

”مننار“ جس پير مغان. تجمه ڪون بتايا راه ٿا.
اس ڪا بڙا احسان يي. وٺي گهر ڪا چمن چرنا اڃا.

ڪافي . 301

اي ”مننار!“ تون مرشد وٽان پيءُ پيالو آب حيات جو.

جڏي غيبي دليل ڪي گولج رب جليل ڪي.
پڙه تون ذڪر تحليل ڪي. ڪلمو نفي اثبات جو.

هنن هستي ڪر ڏري. خاڪي اثر وٺجان وري.
موتو قبل ال وح مري. پاڻو جيئن هات جو.

ڦهالو بلي جي ڦول جي ٻڌ ڪم ٿنهن ڀول جي.
هي دنيا هوائي ڦول جي جائج احد اصلاات جو.

”مننار“ موتو قبل ال جي ٿينن ته انت موتو پوءِ جيئن.
لاڻج حرف هيڪڙو هنئين ”محمد امين“ استاد جو.

ڪافي . 302

ويکو رمران رانجهن واليان. سمجھو تساري سياليل!

رانجهن ملڪ ساري دا مالڪ.
تخت هزار جنهن دا تالق.
شاهد هوسي خاوند خالق.
ڏوايس نينهن نيڪا ليان.

عشق ڪيتي ڇا آپ لڪايس.
جوڙ هزارا چناهه پڄايس.
چوچڪ ديان منجهريان چرايس.
ڇاڪان واليان ڪر چاليان.

رانجهن سر سبڄاني الهي.
بالا بلند جنهن دي بادشاهي.
محببت دي وچ هوسي ماهي.
ڏيوي قيد امهئا گاليان.

جهوڪ رانجهن دي جئون هوسي.
مين ترنديان اٿسان ويسِي.
پيان ماهي دا جل ويڪي سي.
جئون منجهان ڪنڊيا ڪاليان.

من موهيا هن "منار" دا.
طالب تيا ماهي يار دا.
هي عقيدا اعتبار دا.
ميڪون گجهيان آ ڪيس ڳالهيان.

کافي . 303

من ســـــيکاتا رانجهن رهبر کون.
موسي خبر نه قبيدي کافر کون.

رانجهن سر ســـــبحاني موسي.
سلطان سليـــــمان شان موسي.
اهدا ســـــاگيا نور نشان موسي.
دوچهي برجهـــــ خاوند پرور کون.

من قبيـــــدا وچ کفران موسي.
چونـــــا وچ جهـــــان موسي.
اه دشـــــمن دوزخ مـــــکان موسي.
ويکو دک رســـــائيس دلبر کون.

جيهـــــا رانجهن دا گـــــلا خور موسي.
اه ميل حـــــرامي انـــــور موسي.
اه وچ ســـــوثران دي ســـــور موسي.
رب مار گـــــمتي ايچمي منکر کون.

رانجهن مـــــالك مـــــزاري دا.
هي والي عـــــالم ســـــاري دا.
اه مـــــرشد هي "منـــــاري" دا.
ويکان سنجـــــه مـــــبح شل سرور کون.

کافي . 304

رنگپور شهر بازار وچ. ونجهلي کون وچان وندا.

جل ويکو تســـــان کيـــــزيان. جوکي کيـــــجهي ديســـــون آوندا.
کيـــــجهـــــا نانء نسب انمين دا. کيـــــجاه پنت ســـــاونداندا.

اه جوکي دا ســـــرزرا. مين گـــــمايل کون گـــــماونداندا.
هي عشق والا آوازرا. مـــــيـــــکون جهـــــت جهـــــت جادو لاوندا.

مـــــيـــــکون نانک عشق دا کا گيا. مـــــيـــــدا زهر جسم حلاونداندا.
کول مـــــيـــــدي جوکي گمن آوو. مـــــيـــــکون اه دا مندر جاوندا.

مـــــرشد ماهي "منـــــار" دا. پوش فـــــســـــري لاوندا.
خوژ هزار جوکي هوا هن ايوين پيـــــا عـــــبي کـــــي لاوندا.

ڪافي . 305

رنڳپور واليان ڪيڙيان ويڳو مريان وجديان ڪهڙيان.

رانجما جوڳي بن آيا هي. جنهن دي مـرلي جوش جگيا هي
اهدي برهي مڇڙا مڇايا هي. ڏيوي عشق آرن بيان اوڙيان.

رانجما سر سبـحـان موسي. وچ ظاهر دي انسان موسي.
اهدا حلوا نور نيشان موسي. هن جل ويڳو تسان نيڙيان.

رانجمي پوش جوڳي دا پاتاهي. مين سـاز اهين دا سـيـحـاتا هي.
ميڏا نات اهين نال ناتاهي. تسان ڪون آڪان سچ سوڙيان.

تسان اپنا هنر هلاوڙي! ميڏي رانجمي ڪون گمن آڻوڙي!
”مننار“ ڪون ماهي هلاوڙي! ميڏيان منو مننار ميڙيان.

ڪافي . 306

مين رانجـمـو رانجـمـو ڪـردـي وي.

ميڪون ماهي ٻاجهون سردي وي.

مين سـر آيا عـشق اڪيـلا.

مـيـڪـون پڇـڻـا وقت نه ويلا.

مين جل اوڻي ڏوڏان پيـلا.

جتي جانگ مـاهي دي چـردي وي.

جوڙيسـان آسـتـان اڻـانـمـون.

نه پاوان پيـر پـجي ول پاهون.

جـمـوڪ رانجـمـن دي پار درياهون.

مين هيـنـديان وچ تردي وي.

مين سـر آيا ورهـ وڇوڙا.

ڏڪـان والا ڏينـهن اجوڙا.

گـمـڙيان ڏڪ ديان گـمـوڙا گـمـوڙا.

رو رو رات گـمـوڙا ڏر دي وي.

آڪي ”مننار“ مـاهي سلطان مـاهي.

اعليٰ تخت هزار مـڪـان مـاهي.

هن ويڪان سـر سـبـحـان مـاهي.

جل ڪول اهيندي مين مـردي وي.

ڪافي . 307

سڀ ساعَت سان هڪڪاري وي.

ڪنڪن ڪنڪن اڄ رازي وي.

جسمِ مَرت آدم بهشت منجمائين.

جڪم امر سان بهر ڪڍائين.

آدم مَشَقِ مَنجَمِ جڏيائين.

مَـقـرب حـيـوي ويڃاري وي.

جـمـمـرت يـوسـف بي هـنـڙو.

ڏننن ڏڪن جو جـمـمـن ڪي جوڙو.

پـسـتـي پـسـيءَ جو وڏـلـين وڃوڙو.

جن ڌار ڪـمـڙي نئي ڪـمـاري وي.

اـمـر ايـوب سـان جـڙيو جـيـمـين.

ڪيـنن مـاس ڪـاڏس تي ڪـمـين.

سـور انـهي ۾ ايـمـين جـيـمـين.

ڪين ڪـجـمـ هو جـمـاري وي.

سـليـمـان بادشاهه ملڪ جو.

ديون پـرين اسـان خلق جو.

خدا ڪـسـايس بهـر پـلڪ جو.

تخت حـڪـم تـڪـراري وي.

ڪـنـدر جي سـلـطـاني هـني.

خـلـقـت جـمـن جي ڏاـني هـني.

ان تي رـضـا رـبـاني هـني.

تـيـو خـاڪ مـٽي ۽ واري وي.

نـمـرود ڏيـان نـمـ ڌاـيو تـي.

جـنـمـن آڙهـ ابراهيم چاڙهـيو تـي.

سـو مـن لـشـڪـر مـاري تـي.

جا فـوج الله اٿـيـاري وي.

بخت نـصـر بي ڏيـان هو.

فـرعـون بي فـرمان هو.

شـداد سـان شـيطان هو.

تـيـو قـادر مـٿن ڪـمـاري وي.

ڪـرـيـلا ۾ شـاهـ مـاريـنـي تـي.

سـيد شـيـبـر شـمـيد ڪـرايـنـي تـي.

نـيـزن تي سـرڙا چاڙهـاينـي تـي.

هـر هـتي هـتي جي هـلڪـاري وي.

مـوـليٰ در "مـنـار" مـ ڏيـان

ڪـر آڙيـون لڪ ايـار مـ ڏيـان

نـوـمـ چـنـ هر وار مـ ڏيـان

پـاڻيـو گـچـيءَ گل گاري وي.

ڪافي . 308

ڪن جا تو من ناريا وي. جو "منار" سڏائي بينهنون.

تو ته ڪمڻي تي ٽڪر به چيائي.
ننڍ ٻڌي ڪيئن ڪوڙ ڪيائي.
شيخيءَ جا شعوغان هيائي.
نه تو نسل نماريا وي.

تو جي ڪيئن ڙيون ڪم ڪڍيون.
پيون جي ڪيئن اٿن بد بجيون.
عقل رءُ جي ڪيئن اجيون.
سي صاحب ڪي ڪم سناريا وي.

استغفر الله سڃاڻن.
لحظي ۾ به جتي لين ڙو پاتن.
جان هتي پيو ڇاڪڻون ڄاڻن.
ڪو به دليل تو ڌاريا وي.

قالو ابلي جا قول ڪيا تو.
"منار" وسري ڪو به ويا تو.
ڪٿ قلب تي ڪيئن پيا تو.
سمجهيون ڪين سنواريا وي.

ڪافي . 309

ڪر صاحب رب جي سڀار ميان!
جنهن خلقيو خلقهار ميان!

اڪيون نڪ چپ ڏند تنهنجا.
ڪن پٺايل آهن ڪنهن جا.
۽ ٻولين ڪول زبان جنهن جا.
سڀ ڪلمون جوڙيون ڪلتار ميان!

پيٽ پٺا تنهنجيون پاسريون.
پانهمون تنهنجيون آڱريون.
۽ سڀ سسز انجاء تنهنجيون اندريون.
جتي ڪري پساها پسا ميان!

تو ۾ ڪاريگر ناهيو ڪم.
نهن. نهن. نهن سڀ لڳ لڳ.
هتيون سنديون چمڪي ڇو چم.
پيٽا جنهن تي جوڙين وار ميان!

تو ۾ لطف لڳ جنهن ڪي نهن.
ڳن ڪنهن ڪنهن ويرا.
توڪي ويساڙا ڇو پي نهن.
ڪر ياد خدا "منهار" ميان!

ڪافي . 310

ميان حسن ۾ حق پاڪ سڃاڻج تون پيو غير ۾ دل ۾ آڻج تون.

صورت ۾ رک سڃ سڃاڻي. پوڙ غير دليل پيائين.
هم دم جائج هڪ هڪڙائي. ان منزل محبت مائج تون.

سمجهم حال انهيءَ جي هدايت. ڏيندو ڏاڍي قرب ڪفايت.
رهنماجي به اها روايت. فنا في الله روح رسائج تون.

حال انهيءَ ۾ رک هوشيار. سڪ عبادت مفت موچاري.
رب اٿسني بلاشڪ باري. پيو طرف خدا جي تائج تون.

اي "منهار" محبوب سندوئي. آهي افضل نور اهوني.
نه تفاوت ڪونهي ڪوئي. سڀو پڪ يقين سڪان جائج تون.

ڪافي . 311

ميان! قادر عشق قرار آوي. بادشاهه سندن بردار آوي.

ڏاڍا جوان جلایا تو. سي لاغرض لـيـا تو.
 هوا نامور سي نمايا تو. سي وديا گـمـمن وڇارا وي.
 حـلاج تي حـڪـم هلايو تو. انا الحق چوايو تو.
 فرهاد فقير ڦـٽـڪـايو تو. لائي نينهن نظارا وي.
 ڪينن مجني ڄمڙا مستان ڪينن. ٿيا ديوانا ديوان ڪينن.
 ڪينن سيفل سفر سلطان ڪينن. ان جا سڪ ڦـٽـاين سارا وي.
 ٻي جي مرضي تون نه ڌرين ٿو. ڪنهن جو واريو ڪين ورين ٿو.
 پاڻان وٺندا ڪم ڪرين ٿو. پنهنجي خود خيال خمارا وي.
 سلطانن جو شڪار ڪرين. ڏيو سڪ سيني سنگسار ڪرين.
 مجروح ڦـٽـيو "مننار" ڪرين اي فتحدار سويارا وي.

ڪافي . 312

ميح عشق سندا تون آرا وي.
 دک سور سپين سـمـ سارا وي.

عشق چوي ٿو ايمين ميان!
 تحقيق ڪري ٿس تيمين ميان!
 ٿيءُ عشاقن جيهمين ميان!
 وڃائي نينهن جا نغارا وي.

ميح عشق سندي استادي ميان!
 ايمان رکي اعتقادي ميان!
 تو ۾ عشق ڪندو آبادي ميان!
 بنائي باغ بهارا وي.

جي طالب عشق جو ٿيئين تون.
 ته پريم پيـاـلو پنين تون.
 پوءِ هيءُ جڳ هو جڳ جيئين تون.
 ڪندءِ اول مـسـوت جا اشـارا وي.

"مننار" رهج تون راضي ميان!
 جيڪا برهم بنائي بازي ميان!
 تنهن گهير گهر ته ٿين غازي ميان!
 پڇ پتننگ پرينءَ جي پارا وي.

کافی . 313

ٽيڪون مليا حسن ڪنڌاري دا، نبي يوسف يعقوباني دا.

زلف تیزدا واسینگ و سیمز. کالا کیس تمام تلیمر.
بدن تیزدا هی لال سراسر. واه رنگ بنیا انسانی دا.

ڪڇيان ٿيڏيان ڏونھين ڪٽاريان. ابرو ٿيڏيان ٿيڻان ٿرياريان.
لا لڳان وڃ موتي سڀنگاريا. من موه ڳڏ مين پانهي دا.

جن. ملائڪ. حوران پريان. تيڙي درشن ڪيٽي چريان.
جملي عالم آزيان ڪريان. تيڙي سائل هن پيشاني دا.

آڪي "منار" مين ٿني مستاني. وانگي زليخا دل ديواني.
مڪون پساءِ اپني پيشاني. ويگان نور جهلڪ سبباني دا.

314 کافی

تنهنجي مورت نقلي ڏني جا مون.

مونگی یاد یقین تہ تون ہی تون۔

مون جا ڏنڙي تنهنجي مورت.

جنم ثاب سناگی صورت۔

پرت یالوت سین کیڑی پورت.

توکی قرب کمايو ڪن فيڪون.

مورت صورت میک میکانی.

کونہی غیر دلیل بیانی

تو آرسی شیخی فر بنالی.

جتي ڀان ڀسين ٿو ڀان ۾ مون.

حسن آهي تو هاديءَ حق جو.

تسیم یقین کی دل یک جو

سر تو آیم انمین پک جو

پوءِ سیر کی سس جوڈ کرایو سس ون۔

چنی "مننار" آہی ہیء مننار

مورت صورت بني

منزل

توں حق مکرویر پس یہ

ڪافي 315

عشق جي سڀني لکيم اچي.
 هن تي نه چارهنديس مڪاس مچي.
 عشق مڪرڙ ان تن جو آهي.
 سو مک ماسو کين مچائي.
 گوشت روز گمائي.
 جنهن کي جڳري سک سڀني.
 آڳ عشق جيون چريون چاهيون.
 پڙ پڙ باهه برهه جيون باهيون.
 جيسرا بڪيون جوش جلايون.
 بازي برهه ڪيون ڪانه بچي.
 درد ڏڪايم دل ۾ دونهيان.
 الا عشق جا لالين لونهيان.
 سوال ڪريان ٿي سنجھه صبحيان.
 ته قرب وارن وٽ ٿييان م ڪچي.
 چئي "مننار" پساهه پرينءَ سان.
 مون سک واريءَ جو ساهه پرينءَ سان.
 روح اڪيون ارواح پرينءَ سان.
 پوري ٿيئي من ڀرت پچي.

ڪافي 316

عشق لکيمو لڄ ڪري دور.
 ماک نه ڪن مشقتاڪان مور.
 عشق ڪري دانم ديوانا.
 لاءِ ملن جي وتن مستانا.
 سر تي سمڻا مھڻا طعنا.
 سي نه مرن. ٿيندا مشهور.
 سک رکين تان سسر سنبھامج.
 محبتون جو شان ملھامج.
 پوءِ لقب عاشقن جو م لھامج.
 جي ڊجين ته پڇي ٿيءَ دور.
 ساهه پساهه ۾ ساڃن سارج.
 نفس جا رايو ڪيم نمھارج.
 دنيا عجبني وهم وسارج.
 فنا محبت ۾ ٿيءَ ضرور.
 اي "مننار" پڇج مھردن ڪان.
 بات عشق جي برهه وارن ڪان.
 وٺ اسٽادي عاشقن ڪان.
 ته درد وارن جي ٿينين دستور.

ڪافي . 317

ملارني ملارونڙن ريءَ هتي ٿي مفت مري سائين!
 اي ميلان! عمر جو آندي اٿئي پوسائي ٻان ڪري سائين!
 اهڙي ايسري ڪي ڪو داد دلاسيو ڏجي سائين!
 ظلم ضعيف مٿي حاڪم هيئن نه ڪجي سائين!
 اي ميلان! جا آندءِ ڪوهيءَ تان ڪئي ٿي پهوارن کان پري سائين!
 ميان! ماريجيءَ سان جاڙ ڪيئي جهڙي.
 تن ۾ تپساس ڪجان ڪو توساڻ به ڪري تهڙي.
 اي ميلان! ائين شل ڪنهن سان ڪيم ٿي ڏس دل ۾ ڌيان ڌري سائين.
 معلوم ناهي مونکي ته آئون وينديس وطن وري سائين!
 يا ڪوٽ قبيد ۾ ڪڙهي ٿينديس فوت مري سائين!
 اي ميلان! هول انهي ۾ سندن ٿو لحم لڳن تان ڪري سائين.
 چئي "منار" مونکي موڪل ڏيڃ ميان!
 ته پيڙي وطن وڃي ٿاريلن سين ٿيان.
 اي ميلان! جي مران ملير وڃي ته سندن سپاڳ سري سائين.

ڪافي . 318

ڏاڏائڻ جا ڏني. مونکي ان جي لوڻي عمر سائين.
 ڏاڏائڻ جا ڏني. اي ميلان! اهن انهي جو گهران ڪنان پناه پرور سائين.
 پت پوشاڪون سندن. آئون ڪيئن اويڻان اهي.
 منهنجي ڪٿيءَ جو ڪاٺڙ ۾ من پير مان بيٺي.
 منهنجيءَ ڪٿيءَ جو ڪاٺڙ ۾. اي ميان!
 اتي شل آب ٿيئي منجهه ويڙهيڃن جي وڳر سائين.
 من الله عزالت ڪري مون ڏڪن ڏڪوئيءَ جي.
 رکي من پان خدا. لڄ پت لوڻيءَ جي.
 رکي من پان خدا اي ميان ته مرڪان مان وڃي.
 تن ٿاريلن سان منجهه ٿر سائين.
 ٿي روح ۾ روز رڪان هي آسون اميدون اڃان.
 ته نڪري نينرن مان. آئون ويڙهه وطن ڏي وڃان.
 ته نڪري نينرن مان اي ميان!
 شل ڪاٺڙ ۾ آئون ڪيان وڃي ڪيڀيون ساڳ سگر سائين.
 چئي "منار" مون سندنو شل سرهو سانگهه ٿيئي.
 محاسبي مرشد جي من تار به تانگهه ٿيئي.
 محاسبي مرشد جي اي ميان وڃي من حضرت محمد جو نساڻ حضور مڪر سائين.

ڪافي . 319

ڪوئي پاڻ وٺي ڪنهن کي پرڻي (1) ته اهو اوکيءَ ۾ ان کي نه ڇڏي.

هوند هر حال ۾ سو همراھ ٿيڻي.
اهو جيڪو جوان حيات جيڪي
ته به سڀ سام سڀدي ڪنهن کي نه ڏئي.
توڙي سڀوريءَ تي بادشاهه سڏي.

جڏهن ترڪ اچي طوفان ڪيو.
تڏهن دودل سين دوفان ٿيڻو.
ان پي اڀڙو اڳوان ڪيو.
جنهن پاڻ پيارو ڪيو ته ڪڏي.

ڪوئي ٻڌندل ٻوڙي ڪي جهلي.
جي هن بار سڏيو ته پوءِ ڪندو بلي.
جي هيٺو هون ٿي ته به سان هلي.
اهو به لڙهندو ويندو سڏان لڏي.

چئي ”منڌار“ ٿي پٺ منهنجي.
مون تلقين اصل وٺي تنهنجي.
ڪر ٻاجهه منهنجي پنهجي.
منهنجي پانهن ڪمان کي ڪيم ڏي.

ڪافي . 320

بيپرواهه تو سلطانيءَ تي. حج ڪير ڪندو يارانيءَ تي.

منصور سڀوريءَ تي چڙهايو تو. سليمان کي تخت چوڙايو تو.
ابراهيم آڙاهه ۾ آڻايو تو. اسماعيل ڪهاڻيءَ قربانيءَ تي.

شمس جو ڄم لهرايو تو. يونس مڇيءَ منجهه پايو تو.
يوسف کي ڪوهه ۾ وجهايو تو. ڪيني ڪيڏو قصور ڪنهي تي.

ذڪر يا نبي چياريو تو. حسن زهر سين ماريو تو.
ي حسين شهادت ڪرايو تو. اهو ڪير ناز نورانيءَ تي.

چئي ”منڌار“ منهنجي زاري. مون ڪي توبهه گل پائي ڳاري.
گهران لطف توکان هر بار باري! من ٻاجهه پوئي هن پانهيءَ تي.

ڪافي . 321

تنهنجي ڪاٺي ڪاٺي ريت ڪـــــــــــــــــاري آ.
منهنجي توبهـــــــــــــــــ توبهـــــــــــــــــ زاري آ.

آدم حـــــــــــــــــوا ڪـــــــــــــــــان دور ڪـــــــــــــــــيـــــــــــــــــنـــــــــــــــــ.
ڪڍي بهشتـــــــــــــــــنو ڏينـــــــــــــــــون ڏور ڪـــــــــــــــــيـــــــــــــــــنـــــــــــــــــ.
منجهـــــــــــــــــ ورهـــــــــــــــــ انهي وهلور ڪـــــــــــــــــيـــــــــــــــــنـــــــــــــــــ.
رهي مـــــــــــــــــغرب حـــــــــــــــــوا ويچاري آ.

ابراهيم چڙهائـــــــــــــــــنـــــــــــــــــ آڙاهـــــــــــــــــ مـــــــــــــــــٿي.
ڪـــــــــــــــــيـــــــــــــــــنـــــــــــــــــ خفت خليل الله مـــــــــــــــــٿي.
آيو ڪات ذبيح الله مـــــــــــــــــٿي.
اســـــــــــــــــمـــــــــــــــــاعـــــــــــــــــيل امر برداري آ.

زڪـــــــــــــــــريا نـــــــــــــــــبي وڃي ويو.
يوسف مـــــــــــــــــصر منجهـــــــــــــــــ قيد ٿيو.
يونس مـــــــــــــــــچيءَ جي پيٽ پيو.
ايوب ڪٽي بيـــــــــــــــــمـــــــــــــــــاري آ.

حسين جو شان ڪـــــــــــــــــيـــــــــــــــــ ڪـــــــــــــــــڏو.
جنهن جو جوڙ نه جيس پـــــــــــــــــيو جيـــــــــــــــــڏو.
وري حـــــــــــــــــڪم ڪرايڻ مـــــــــــــــــٿس هيـــــــــــــــــڏو.
ڪربلا ۾ ڪـــــــــــــــــيـــــــــــــــــامت ڪاري آ.

جڏهن ان سين به تو اينهين ڪـــــــــــــــــيـــــــــــــــــڙو.
تڏهن بانور ڪـــــــــــــــــيـــــــــــــــــر ڪـــــــــــــــــڏو پـــــــــــــــــيـــــــــــــــــڙو.
ويســـــــــــــــــاهـــــــــــــــــ حـــــــــــــــــجت وارو ويڙو.
سٺ ســـــــــــــــــاعت بي اعـــــــــــــــــتـــــــــــــــــباري آ.

چئي ”منـــــــــــــــــاري“ تو مـــــــــــــــــالڪ جي.
مـــــــــــــــــون ڪي خبـــــــــــــــــر نٿي پني خالق جي.
آهي رـــــــــــــــــمـــــــــــــــــز جڳهي تو رازق جي.
هان اڳ پوءِ تنهنجي اخـــــــــــــــــيـــــــــــــــــاري آ.

ڪافي . 322

سڪ وارن کي ســـــو ســـــو وڙين وهلور اچن.

منصور مـــــرد انالحق چيـــــو.
جت شـــــرع وارن اچي شـــــو وڙيو.
وس قـــــاضين جو نه هليـــــو ٿي ڪو.
پر عـــــاشقن لاءِ انجـــــو وڙيو اچن.

فـــــرهاد جبل کي ڦـــــو وڙيو ٿي.
ان شـــــير شـــــيرين کي وڙيو ٿي.
اهو مـــــرد ڪمڀن نه ٻي مـــــو وڙيو ٿي.
پر پـــــتنگ پچن جڏهن پور اچن.

تڏهن عـــــشق سنيـــــان (1) تي آيو هو.
تڏهن لاڳاپو ان لاهيـــــو هو.
وري جوان جنيـــــون تنهن پايو هو.
توڙي مـــــسڪن جا مـــــزڪور اچن.

اهي ڀرت رهيـــــا ٿي پوريءَ تي.
هنا مـــــحبت جي منظوريءَ تي.
ســـــر صـــــوفيءَ جو هو ســـــو وڙيو ٿي.
اهي ڪنلن لاءِ قـــــصـــــو وڙيو اچن.

چني ”منـــــار“ مـــــشتاقن تي.
مـــــتـــــانا بار اچن ان تي.
سو ســـــور عـــــتاب عـــــشاقن تي.
ڪريو درد لکين دســـــو وڙيو اچن.

بيٺرواه تون بادشاهه مندم.
 ڪج لطف تيجان همراهم مندم.
 تون رحيم ڪريم غفور آهين.
 تون محمد سبحان شڪور آهين.
 تون نافع خالق نور آهين.
 تون رب رحيم مان الله مندم.
 تون جل جلال جبار آهين.
 تون قادر قيوم قهار آهين.
 تون سائر سميع ستار آهين.
 تون بخشاينچ ذوه گناه مندم..
 تنهنجو نالو رب جليل آهي.
 تنهنجي اسم ۾ عزرائيل آهي.
 مون کي درڪو انجو دليل آهي.
 اهو سولو ني من ساه مندم.
 چئي "مننار" مندايون هي.
 منهنجيون خاوند! بخش خطائون هي.
 ڍڪ عقيب سندن اڳلايون هي.
 رک پردو پوش پنهام سندن.

رک ڀرم اچي مون بدڪاريءَ جو.
 پنهنجو شان سيحائي سرداريءَ جو.
 تنهنجو شافي مالڪ شان ڪيو.
 معراج گهرائي اڳ مان ڪيو.
 سڀ امت جو اڳوان ڪيو.
 توکي پانور ڪل اختياريءَ جو.
 توکي خاوند خليفو خاص ڪيو.
 توکي پاڪ ڌڻي ڪيئي پاس ڪيو.
 ڪلمو توتي رب رام ڪيو.
 تون آهين ضامن امت ساريءَ جو.
 تو ڪرم جني سمان ڪيترن.
 ڪي ڪفر منجهان سي تو نيترن.
 وحي وحدت ۾ واصل ٿيئي.
 ذهن ڪيئي نظر ماهر موحديءَ جو.
 چئي "مننار" مون ذوه ڪيترن.
 مون کان ڪم زبون ڪهنا ٿيئي.
 ڪيئن باب يلاند منهنجي پيئي.
 توريءَ نه سلو چوڪي ساريءَ جو.

ڪافي . 325

منهنجي وعدي ڪي نه وسارج تون.
 اهو ڪول ڪيل ننگ پارچ تون.
 منهنجي منهن لاءِ هزار منهنجا.
 رڪي وير دشمنن ڏاڍي چوهه چڙيا.
 اچي ويجهو پيغام ته جان وڙهيا.
 اهي منهنجي ملول منون ڪان تارچ تون.
 پيو نه وساريو واه منهنجي.
 وٺي ساري منون ڪان رند راه منهنجي.
 هائي تو ريءَ ناهي پي آگاه منهنجي.
 هائي تار منجهان منون ڪي تارچ تون.
 سن سوال سگهو هيءَ ڏانهن منهنجي.
 آهي ڪوڪ پڪار تو ڏانهن منهنجي.
 اچي باجهو ڪري وٺ پانهن منهنجي.
 هن ساه پيل ڪي سڌارچ تون.
 چئي "منهنجا" ٿي منهنجا منهنجي.
 آهي توڙي منهنجا منهنجا منهنجي.
 هيءَ پيڙي چڪن مان چاڙه منهنجي.
 اهي اوڪا گهميو اڪارچ تون.

ڪافي . 326

ڪر يار! منهنجي تل يادگيري. اڃان آئون نه مليس آئي اخيري.
 توکي سڏاريندي ۽ سنپاريندي.
 وٺي ڪم ڪر لنگهي اوساريندي.
 اچي نمائي ٿيس نيهه ااريندي.
 ڪاٺي ڪانه ڏني ڏني دم دليري.
 منون ڪي پرت ناهي اڄڪلهه واري.
 آهي تانگهه پيس اصل واري.
 ناهي جاءِ ڪل اٽڪل واري.
 منون سڪ سڪر جي جڏهن هني صغيري.
 منهنجو ملڻ نجان ٿيندو نه ٿيندو.
 توکي ترس اچي اني ٿيندو هه ايندو.
 ناهي ساه تي ويساه جو ويندو به ويندو.
 دل هول اٿم اها دليري.
 چئي "منهنجا" ٿي منهنجا منهنجو.
 سن سوال سڏاريندي احوال منهنجو.
 ٿيس جو جين تمام جنجال منهنجو.
 رهيا پويان پيساه بلڪل پيري.

ڪافي . 327

تون تان پرين پرڏيم ———— ڏي وڃ نه وري.
مويڪي جي نه مليون ته پوءِ آئون وينديسئين مري!

مون کي لڳي سڪ هني صـعـيـريءَ ۾.
آئي وڌيس فـراق فـقـيـريءَ ۾.
اڃان اٿم پيـساس هن پيـريءَ ۾.
اڃان نـظر رحم جي نـو نه ڌري!

توڪي قـدر ڪڏهن پيندو منهنجو.
وڃي حال هينـو ٿيندو منهنجو.
ڪهڙو ساهه تي ويساهه ايندو منهنجو.
رهي دل جي پيـساس هڪ ذوق ڌري.

منهنجو فـرياد ٻڌن اٿـني فـرضي.
منهنجو عـرض ٿـڻو تون مـڃين عـرضي.
ڪوئي غرض نه ڪيـنـن منهنجي غرضي.
ڏک ھول انهي ۾ هينـڙو پيـڻو ڌري.

چئي ”منـار“ منهنجي مڃ آزي.
رھـ نام الله جي ٿي راضي.
من جي تانگهـ اڃان نت روز تاري.
سڪ منجهـ سڙي ويو اٿم ماه گري.

ڪافي . 328

پنهنجي خدا کي ڪيم وسـار.

اصل اهوئي ٻول ٻڌوئي. سوڦـول قـالـوابـلي جي ڏينهن جو پار.
قـر ڪر پـانيو خيال اڃايو. هستي هنن جي مـني سڀ مار.
پان جو پڌائين. شيخ سڏائين. ۽ نسل پنهنجي جو ڪو نيم نهار.
نيٺ مري ويندون وڃي خاڪ ٿيندون. ڏينهن دنيا جا جائج پنج چار.
دنيا سڀ فاني حرص حـيـراني غلفت ۾ دم تون م گذار.
اي ”منـار“ تنهنجا ڪم سارا. آهن الله سائين جي اختيار.

ڪافي . 329

يا هادي! تون هڪدم وڃ نه پري.

آئون سمجھو عاشق. تون سمجھو معشوق. توريءَ ساعت تي سري.
 اڄ ميان! اوري مٺيءَ جي ٿوري. گرم ڀلاني سان قدم پري.
 سمجھو بگ ڀارح مون سان گڏ ڪهارح. ڪو نالائق بي نظر ڌري.
 سمجھل سائين! لاه تون جذائي نه ته توريءَ "منار" ٿو مري.

ڪافي . 330

مون کان محبوب سائين ٿيءَ نه جدا.

صورت منهنجي موهي دل منهنجي. جائي ٿو خاوند هڪڙو خدا.
 ڪنن گھنڊ پائين رسن لکائين. فڪر انهي ڪيو آهيان فساد.
 سن سمجھون دانهن وڃ نه اگاهون. نه ته مرنديس پوءِ ٿيندو خدا.
 جتي "منارو" عرض ويچارو. تون سن سوال منهنجي اها خدا.

ڪافي . 331

جاس! جذائي توکي نه جڳائي. منهنجي دل کي دلير ڏي واري دلداري.

هــن درد ڏکــن ۾ ڏاڍن ڏکــن ۾.
 هي ويد ورهين ۾ ٿي چڪن چاڪ چير.

آئون دردن مـــــــــــــــــاري تون مل هڪ واري.
 ته وڃي سا بيماري ٿئي منهنجي صحت سرير.

هيءَ ســـــــــــــــــجھو ســـــــــــــــــارو آرهڙ اونهارو.
 ۽ ســـــــــــــــــاون ســـــــــــــــــارو هيٺ اوهاڻ جي اڪير.

مل "منار" مـــــــــــــــــادو جو پاڻي ٿو پلاڻو.
 هاڻ سڀ هـــــــــــــــــڪڙاڻو نه لکي صح اڪير جي هڪڙو.

سوں سموں جام سلطان ممجی رات ممائی.
ممجی نوہ ممجی ہیء عیدر اکمائی.

چنی "منشـار" یوں مـہـدا ئی کر یـیـاز نـمائی۔
مـو ی تی کر سـوا ز توں نـہـیں جا ئیـیـی کیں پـرائی۔

تنهنجو تخت تماچي! سليل ماني يا سڪندي.
آئون مڃي ڪانڪ مھائي آهيان گھٽ ذات گندي.

۱۔ ہمارے ہاں جو شخص کسی عورت کی شادی کرے۔
 ۲۔ ہمارے ہاں جو شخص کسی عورت کی شادی کرے۔
 ۳۔ ہمارے ہاں جو شخص کسی عورت کی شادی کرے۔

ڪافي . 334

ڪارن ڪو هياري جام جي ڏونگر ڏورن پيو.
ڏونگر ڏورن پيو ڏيئون! ويهن وهه ٿيو.

ڏورن ڏاڏائي ڪري مون سان ڪيچن ڪيس ڪيو.
هو جو پنهنجون يار پناهه جو هن نذر ڪان ٿيو.

جهليو پليو ڪيم ڪي اينن جي ڏيون شل ڪيو.
ڏسيو پير پنهنجون جو منهنجو جتان ور ويو.

آيل من مني ڪي ڪا ڏڪيءَ ڪي ڏيو.
نه وڃن واجب ور پئي پڙي رڪو ڪو رهيو.

هت ڪو نه سنياليان ڪارني ريءَ ٻاروڃل پيو.
آئون ويهان ڪنهن جي واسطي وري ٿلي خيال ٿيو.

هان ملن هدايت مون ڪي آهي آيل پنڌ اهو.
وڃي مان ملان "مننار" چئي نه ته به صدق ساهه ٿيو.

ڪافي . 335

سسئي جيون ڙي سرتيون! سچيون ساهيون!
آئون ڪاهيندي ڪيچ ڏي. هلو مون سان پيون.

هان سانگا سڪن جا چڏيو سرتيون! سوتيون.
هسو نه گوليون هوت ڪي وٽڪار ويڙهيون.

ورونون نهن واسطي هلي پڪيون ڙيون.
سي ويندا مٿان ورن ته ڪجن مٿيون ڙيون.

ور چڏي ويهي رهن ڪالميون ڪريون ڙيون.
ڪاهيندي ڪيچ جيون وسيون ٿيون ڙيون.

آسون اميدون مون ڪي هي جيءَ ۾ جهليون.
مان ڏسان "مننار" چئي آئون مرادون تهليون.

رڪڇ حب رسول نبيءَ ڏانهن نسـوري.
چنو محمد مير تي صلواه سگوري.

منن واري همت تي تون پـيـر م ڏي پـيـوري.
راتو ڏينهن روح ۾ ڪريو جـمـجـن ۽ جـمـوري.

تون تڪـيـر ايتـرو ٿي چوڪرين چوري!
هان توبه جي تسبيح پڙهي ٿيءَ گهوت جي گهوري.

حجت هوت پنهنجون سنان تنهنجو زور نڪا زوري.
پنهنجي پوتيءَ جو پلاند پائج گجيءَ ۾ ڪوري.

هان نيـيـر نـماـو ڪري ٿيءَ ڏونگر ۾ ڏوري.
من ترس تنهن کي پوي نه ته تون ڪجي ڪوري.

ملج هيـيـي ٿـاـئيءَ سين پڙي نحس ندوري.
وحي من ملين ”مننار“ چني ٿئين سائس سدوري.

جن منجهان جهڻي مون کي آندو اٿني عمر!
تن مارن منهنجي ڪانه ڪني وري ڪاڙين خبر.

هيڪاري ان هول ۾ گهڻا ٿيا گوندر.
هوءَ انهن جو آسرو منهنجي ڪانه لڌائون ڪر.

قسـمـت قـيـد المـاءِ ٿيـو السـت جا اڪـر.
آئون قابو ٿيس ڪوٽ ۾ هو ٿاڙيلا منجهه ٿر.

مون نه وٺن ماڙيون. تنهنجا ڪوٽ پيا قصـر.
ساريان ٿي سرير ۾ تن گامـوـين جا گهر.

تنهنجا سون رپا سومرا مون کي زيور ٿيا زهر.
هوءَ ڪٿيون ڪاڙ ملڪ جيون پيا سيبائيم سگر.

هڪ ته ڪلف ڪڙا ڪوٽ کي پيا نوڪر مـٿـي در.
آئون جي هجان وس پانهنجي ته وچان منجهه وگر.

من مشڪل ۾ ”مننار“ چني ٿي سنياليان سرور.
من مون کي ني مليـر ۾ سو هاشمي هيڪر!

ڪافي . 338

عمر! عيش عشرتون ڪري نه ماري.
بهر تنهنجي پلنگ تي ڌري نه ماري.

وات بنا وطن جي وري نه ماري.
پلاءِ ڏسي پسيءَ ڪان تي نه ماري.

تنهنجا ڪائن ڪائي ڪئن تي ڪري نه ماري.
تنهنجي سون مٽي سومرا! مري نه ماري.

هاڪارو هن ڳالهه جو پيري نه ماري.
پلڪ ٽنهي پنواهر ڪان پري نه ماري.

ماڙن ۾ ”منڀار“ چئي نري نه ماري.
بنا ماڳ مليهر جي جم جري نه ماري.

ڪافي . 339

ڪٿيا مون ڪوئن ۾ راتيون ڏينهن روئي.
ڏني جا ڏاڏائڻ سان لڄي ٿيني ۾ لوئي.

هي تقدير توڙئون منهنجي حق ۾ هوندي.
وس ڪو نه هليو مون ڪاٺياريءَ جو ڪوئي.

جي ڏسان ماڳ ڏاڏائون مليهر مڙوئي.
نه تي هيڪاندي هجر ۾ هوند لاهيان داغ ڏوئي.

ڏوراپا ڏوئين ڏي منجان هوند چوئي.
جو مڪائون ڪانه مان ڏي وري ڏورن جي ڏوئي.

چئي ”منڀار“ مڱيو اٿم ڪيت اهوئي.
پرني بندو پنواهر کي سانيم منجهه سوئي.

ڪافي . 340

مون کي نه سڀيائي هيءَ عمر ڪوت منهنجو.
هو جي جهوپڙا جهنگن ۾ آهي اهو ڳوٺ منهنجو.

تمنجا طعام حلوا آئون ڪڏهن کين ڪاينديس.
هو جا ماني مڪئيءَ جي سڻو چڱو روت منهنجو.

تمنجون محل ماڙيون مونکي نه سڀيائون.
هو جو پڪو اڏيل پن جو سڻو اچمڻو اوت منهنجو.

تون ظالم ظلم جو آئون توکي کين قبوليان.
جو نالي ڪيت ڪاڙيو سڻو آهي گهٽ منهنجو.

چئي ”مننار“ ظالم شـمـمـر ۽ يـزـيد تي
لفظ لعنت جو آهي چوڻ قـمـوت منهنجو.

ڪافي . 341

عـمـر! تمنجا اباڻا ڏوٽي ڏور ويڙا.
ڪاٺر مان ڪٿي لڏا تمنجي سور ويڙا.

حـاڪـم تمنجي هول ڪـاـن تي وهلور ويڙا.
ظالم تمنجي ظلم ڪـاـن دهڪي دور ويڙا.

تـمـنـجـو ڏسي ڏمـر ڏاڏائي پوءِ ضرور ويڙا.
جي رعيت تو نه رنجائي ته نه مارو مور ويڙا.

جتي قـحـط ڪونهي اتي اـمـرور ويڙا.
ڏٺو ڏي تنهن ده ڏي ان دسـتـور ويڙا.

چوي ”منار“ مـحـمـد جي حـضـور ويڙا.
مـعـافـي جي ملڪ ڏي تي منظور ويڙا.

ڪافي . 342

مارو ڄام منهنجو عمر! هان ايندو.
ڪڍي ڪوئن مڪان مڪونڪي وٺي وطن ويندو.

مون بنديائي جو برحال سنڌ صاب پيندو.
واهر پان وسيلو مون ٽاريئيءَ جو ٿيندو.

آئون جنهن جي آهيان سو چئي نا ڇڏيندو.
پلني لائي پنهنجي مڪونڪي ننگ پال نيندو.

مون دلاسا دلڪيسر کي اچي ڏي پان ڏيندو.
لاتقنطو من رحمة الله اهو چڱو فال چيندو.

سو "منار" کي معافي ڪل ڏوه ڪيندو.
اها آس مڪونڪي ته پنوهار پرائيندو.

ڪافي . 343

منجهه قرآن هيءَ بيان سو فرمان مالڪن.
فڪڙڪروني اڏڪرڪم. هي عزت ڏاڪرن.

سياه پساه سين ارواح چينن الله آدامن.
جيءَ جواب پان جبار چوي باجمايو بانهن.

سڪان دمن هزارن چوويهن جي چون.
ته وڏا ڀاڳ تن سڀاڳ سو سڀاڳ ٿاڻين.

شريعت طريقت حقيقت کي رسن.
معرفت مڪان جو ميدان سي ڏسن.

اي "منار" سمان اعتبار چيءَ الله جي اسمن.
ته هجي خير ٿيني سير منجهه وجود ولايتن.

ڪافي . 344

شاهه رانجهن تخت هزاري دا. تسان سمجهو سر سرداري دا.

ماهي مزرور محبوب ميڏا. خاوند مالڪ خوب ميڏا.
آيا ويس مٿا مطلوب ميڏا. اٿئون والي هي عالم ساري دا.

نمين چاڪ چوچڪ دا چاڪر. ڏيوي اميداد عالم ڪون آڌر.
آيا وڏائي دا نانءُ مٿا ڪر. اٿئون لاتس نيمهڙا نظاري دا.

تسان سمجهو سيان! ساليان. رمزان نا رانجهن واليان.
الت انهيديان چاليان. ايجميا پوش دلق دلداري دا.

”مننار“ دا مرشد ماهي. اعليٰ افضل نور الاهي.
شان انهيڻدا شهنشاهي. قسم پروردگاري دا.

ڪافي . 345

وڏي ولايت ويسا. سي وٺارا نه ورن. اي ميان!
وڃي ات ويهي رهيا. ٿي ساريان سامونڊين.

پسند پرڏيهم ڪيائون وٺين مڪان اهو.
مڪون ڪي هت ڪوه جڏينئون اٿم ارمڪان اهو.
اي ميان! رٿيو ويٺي روان. ٿا اڪين مان لڙڪ اچن.

نيشانيون مڪون وٽ اڃا جي رڳيون پوئتي رهيون.
سي وڃائن سڀيون سندن پرائيون ٿين پيون.
اي ميان! سٺي سر انجاميون ڏسي آئون ڏڀري ڪيس ڏڪن.

تن سامونڊين ڪان سواءِ مون ڪي ڏڪيا ڏينهن لنگهيا.
اونهارا سانئون سيارا لڪون سيءُ مينهن لنگهيا.
اي ميان! گذري وره ويا. مون ڪي نين سج سور سندن.

چئي ”مننار“ مڪون ڪي تن ڳالهيون ڳاريو.
جي وقت وڃن جي ڪيون سڪان سلوڪ سڪاريو.
اي ميان! ي حرف حججي ڪريان ته ٿا پليل پور پون.

ڪافي . 346

سن عرض واسطي الله جي. نزار رسول الله جي.

وات سنين تي واحد واري. ڪلمي جي ايمان سين ماري.
هلاڻ محمد ڏانهن موچاري. بند رمان تنهن راهه جي.

شيطان جي لهي گمراهي. حضرت شاهه جي ٿني همراهي.
اوجر ڏي تان لهي اونڌاهي. نظر سڀ کان نگاهه جي.

الله آس پڄائيندو. محمد سڀ کان ملائيندو.
تنهن مجلس منجهه مرڪائيندو. مهندا منور ماهه جي.

ملي فقيري "مننار" ڪي. آسيءَ عرضدار ڪي.
سوالي سڪت هار ڪي. حرمت حضرت شاهه جي.

راڳتي نوري

ڪافي . 347

آئون بنديائي وڃان قسومت ڪانتي ڪاڏي.
اي ميان لکين ميارون ٿيڙيون ماڙيچن جون ماڻي.

قسومت قييد سندا مني ڪي پيند پيا.
حرف هزارين مني تي ٿاڙيلن جا ٿيا.
اي ميان ڪيئن ڪريان قلم لکيو امر سندن ڪنهن آڏي.

هار هسيونءِ حلوا آئون نه قبول ڪنڊيس.
ڏاڏائڻ جي ڏهي پاڪ ڏئي ڪنهن پنديس.
اي ميان مولا پيار مهني چاچائڻ جي ڇاڏي.

آڙيون عرض لکين قسودر رب ڪي ڪريان.
آسون امير دون اڃان دل ۾ روز ڌريان.
اي ميان شال وڃي آئون گڏيس. پاڙي پنهنجي ڏاڏي.

چئي "مننار" مونڪي ميارو ميري ملي.
پرچي پاڻ پنهنجوهار مني سڀ کان ڪيت ڪلي.
اي ميان لهنديس شال تنهن لائون سڀ کان لاڏي.

ڪافي . 348

ڪيم ڪيون ڪاريون. مهائي آهيان.
محبت ڄام جي مان ڏي. ڀلائي تي پايان.

هن رنگ محل رتول ۾. منهنجي دل وينجھايان.
نه هي پوشاڪون هٿ ڪنهن جي سان. ٿي هنڌايان.

منهنجي توبهه تماچيءَ آهيان. حج نا هلايان.
شراڪتي شاهه سين. سڀنيو نه ساهيان.

آئون ڪل ڪنان ڪمڙاٽ. پاڻ ڪيئن ڀڏايان.
ڪٿي سمي سڀاڳي ڪيس. سا ڳالهه ڳايان.

هيءَ توهه تماچيءَ ڪيو. نه ته چلر چاهيان.
مڪان مٿاهون مليو. جنهن جي لائق ناهيان.

آئون هي آهيان ”مننار“. سمي ڇو سڏائين.
هان نياز نٿو. ڪيو ڳل پاند پائين.

ڪافي . 349

تنهن مهائي ڪي ميان! گندري چوڻ گاهه.
جنهن تي ڄام تماچي. ٿيني چڪن بادشاهه.

ڪم ڪسب تنهن سندا. تون نظر ۾ نه آن.
جنهن جي محرابي. ٿين مڃاڻيون مباح.

ڪوچھه ڪم ڪوهه ڪندا. عريب انهن ڪي.
جنهن مڃي جاگير ڏئي. پاڻ ڪيو پناهه.

نخت نهي. بخت نهي. سمن ڪن سلاام.
ملڪ ڏئي ڪيو مڃس. نواز جو نگاهه.

اي ”مننار“! هن مثال ڪي. صحيح ڪري سڃاڻ.
هوڏا نهن جا باعدار پيا. عاشق جنهن تي الله.

ڪافي . 250

جيئن نوازي نوري ڪيئي مٿي ممانئي.
مون کي تينن تماچي جام. رنگ محل ۾ رسائي.

پنهنجي پليئي تيءَ ۾. آئون لائق لڄائي.
هان ڏي پلنيءَ تہ پاڪ ٿيڻان. وڃي نور نمائي.

آئون اصل ڪان آهيان. مٿيان! عيبن هائي.
اچي نواز تہ ٿيڻان نين. نہ تہ پاند پرائي.

ڳالھ ڳايان ڪيئي تري. تنهنجو قرب ڪمائي.
لائق تنهنجي لطف جو. پرو نہ پڄائي.

جيڪا توکي تماچي وئي. آهي اها اڳمائي.
مونکي من ڪرين ”مننار“ چئي. تن رئين مان رائي.

ڪافي . 351

يار پيارا! جي جيارا! نجان ڪڏهن ملندون مونکي مننار ووا!

سڄن اوهان کي سڪان پيني ساريان. ڪريو يادگيريون هنجون هت هاريان.
نت پيني وهايان. منجهان نين نارا ووا.

ساريان سنڀاريانصورت تنهنجي. سا ڪيئن وسري جنهن ني دل منهنجي.
ڏک ۾ گذاريم. تو دلبر ڌاران ووا.

آيم الستون عمر ڏکن ۾. وڃي آئون پينرڙيس سڪ جي سورن ۾.
اچي مونتي ڪيڙا. ورهين وارا ووا.

چئي ”مننار“ تہ رب ڪندو ميلو. سڄن اوهان سان صاحب سويلو.
ويڏا وڇوڙي جا. گوندر سارا ووا.

کافي . 352

ڪڏهن يار ملندين. لاهي سڀ جداني.
مون سڪ ته وندي جا سئي. سوال سائين وو.
اچن يادگي سڪندي مون عمر وهائي وو.
سڪندي ني سڪندي. ڪنن سال لکهي ويا.
نامي ڏنيءَ جي ديدار دڪائي وو.
ڪان روز ساريان. ڪڏهن ڪاڏ ايندين.
شل پير پيسين جي. اڳڻ تي پائي وو.
اٿم ڏاڍو آسرو. ته اجهو يار ايندون.
مونکي "منار" چئي. اڃا اميد اهائي وو.

کافي . 353

پلي ڪري پام. آيون ادا پاندي پيارا.
تو ڪو ڏٺو هو منهنجي منار کي وو.
اچي ڪر ڳالهيون. مون سان پرين واليون.
وو ڪي ڪتابت ڪئي. ايت اظهار کي وو.
آئون جا ويچاري. دردن ماري.
۽ ورهه لڳو اٿم. ساري وار وار کي وو.
هن منهنجي حال جي. ۽ خبر خيال جي.
۽ پر ۾ پڇيئي ڪا. پيارل يار کي وو.
چئو ڪڏهن يار ايندو. ڪي منهنجو ملن ٿيندو.
منگي "منار" ٿيو. جنهن جي ديدار کي وو.

کافي . 354

ياد يون ٿيون من تن دل ۾. ڳڻ ته سڄڻ جون ڳالهيون وو.
صحت سندين ساريان سنياريان. محبت من نان مور نه وساريان.
جت تي چڙهن سندين چالڙيون وو.
پاندي پرين جو نجان ڪڏهن ايندو. دل کي دلاسي اچي ڏيندو.
روز مديان تي هت ڦالڙيون وو.
الله آئيندو سندن ساٿاري. ان کي اکين ۾ ڏيندس پاڻاري.
مونکي من سڻائي ڪي مڦالڙيون وو.
چئي "منار" آئون آهيان اداسي. پسڻ پرينءَ جي لاءِ پياسي.
نجان ڪڏهن لهندا سڦالڙيون وو.

ڪافي . 355

پرس ساڳ پنهجي وٽان. مون وڃين ٿو.
پر ايڏيون ان واجب مون تي. رک نه ميارون وو.
اصل اوهان سان جا محبت منهنجي. سا رهي دل روح تي طالب تان منهنجي.
ميخون منهنجي من ۾. ٻيون تن منجه تارون وو.
ڀرڪر اوهان نه ڏسيون ڏوريم. گهٽ گهٽيون سڀ گهميو گهوريم.
ڪرب ڪرايم هي ڪشالا ڪارون وو.
حجر روراور بي غرضو آهين. ترس نه توکي جو پاڻ پسانس.
ٻيو ناهي ديدار ريء منهنجي درد جو دارون وو.
جسي "منار" جيڪا منهنجي مرضي. ڪرڻ نه واجب حج جي عرضي.
پر سگهڙو لهج کي سنديم سنيارون وو.

ڪافي . 356

سجن سهاڳي مونکي ڪرم ڏهاڳي.
آئون منهنجي اڳيان آهيان انتظار.
دوست پيارا! منهنجا دلدار! اچي مل يار هادي هڪوار.
سڪ سڪورن ۾ ڏاڍن ڏڪن ۾ درد ڏڪن ۾ ويم جموار.
آئون جا ويڃاري دردن ماري. توبه زاري سن پڪار.
دلبر سهڻا. قلبن ڪهڻا. مل من مهڻا کي "منار".

ڪافي . 357

وس نه پنهجي کان وس ويڃاري.
تس غلام. منهنجي آهي اختياري وو.
اهي نهن جون چاليون. عزت واليون.
ڪيئي جي ڪالهيون. نل مائن ماري وو.
عاجز آهيان. سينو ڪيئن ساهيان.
حج نه هلايس. توبه منهنجي زاري وو.
سڪور منهنجي آڙي. سدگي پياري.
سڪور من راضي. حج ڪا دلداري وو.
"منار" منهنجي. سندم. سندم. سندم.
منهنجي سندم. علامي ڪجي نه ڪاري.

ڪافي . 358

لڳا وڃي يار سڻان. دوست دلدار سڻان.
بين نماڻا. تنهن سمڻي سردار سان وو.

دوست دل نينڙي. مڙو وڃي ڪيڙي.
آئون بيوس ٿينڙي. ڪنهن عجب اسرار سان وو.

آئون جا ويڇاري. محبت مڙو.
بوهه منهنجي زاري. صورت جي سينگار سان وو.

حڪم ٻئي ويو. دلڙي ڪڍي ويو.
هينڙو هڻي ويو. جهڻي جهلڪار سان وو.

اٿم ارادون. من جون مڙو.
ٿينديون دل شادون. جي ملين "منار" سان وو.

ڪافي . 359

دلبر جاني! ڪر احساني. نام خدا جي مانڏي هيڪر بهار.

رسن لڳائي. اهو رخ آيني. گهمونگهت پائي.
سڙو منهن ڏيکار.

سن منهنجيون آزيون. بدگميون نيازيون. چڪيم ناريون.
تنهنجي چمڪان پيار.

جيهي جي آئون تيهي. پياري پيئي. مون کي ڏي ڏيئي.
منهنجي سڱ کي سڙار.

جني "منار" عرص وڇارو. نئيءَ دلدارو.
مونکي درشن ڪار.

ڪافي . 360

اٿم سڻائو سور. هاءِ هاءِ جيڄل! بن جوڳينڙن جو.

ڏيئي وڻا مڙو ڏکيءَ کي وو. ويراڳي وهلور هاءِ هاءِ!

مون تي راول رنج رکي وڻا وو. ڪاڙيا ڪو مڙو هاءِ هاءِ.

اسي هليڪا هڪلاخ ڏي وو. اڇي سڙو پورين کي پور هاءِ هاءِ.

مونکي ڪو "منار" جوي. حالن سندس چڪور هاءِ هاءِ!

ڪافي . 361

سويڊل سمهڻا! ميان من مهنڻا! رس م رسن تنهنجو.
مهنڻيءَ کي ٿو ماري.

اڄ ته توکي آئون ڪيس آڙيون. لک لک پييرا نيمو نيازيون.
پائي پاند ڳچيءَ ۾. آئون پوندي پياري.

ڄاڪان رسي وئين منهنجا رانا! باغ باغيچا ڪاڪ جا ڪو مانا.
ڦٽل مڃل اچي وسائج واري.

سُن منهنجون دانهون. وح نه اگاهون. اسم الله جي اڄ تون اوراهون.
پرڇ پيارا. پنهنجي ننگ ڏي نهاري.

چئي ”منار“ تنهنجي آئون مائن ماري. رهندي رهندي مون راتڙي گذاري.
غم ڳڻي مهنڻيءَ کي. هيءَ ڳونڊر ڳاري.

ڪافي . 362

ماروڙن لاءِ ٿي دل ماندي. وو پنهورن جا موٽج پاندي.

محبت مارن جي ڪيئن مٽيان. بيوس ڪوئن ۾ ٿي ڪٽيان.
وو آهيان بندياڻي جيئن ڪر باندي.

مون ور مارو ساڳيو سوئي. پيو ڪو نه مٽائي ڪنڊيس ڪوئي.
وو امر الست جي آئون هت آندي.

پت پٽيمر ڪين پهرينديس. ۽ لوئي لڳن تان آئون نه لاهينديس.
وو سئون نه پايان. چوڙا ۽ چاندي.

ڪا ”منار“ جي سڱ سانگين ڏي. مٿن مارن ۽ مارڇن ڏي.
وو ماڳ ملير ۾ ٿيان هيڪاندي.

ڪافي - 363

سانگين ٿي ٿي دل ساري. ۽ بعد خاني ۾ ڪٽي ڪاري.
 ٻيڙي ڦاٽي آهيان ٻيڙي. ۽ ڇڏو ڦاٽو ڪڍي ۾.
 ۽ حال وڃي ڇڏي هاري.
 هاري ڦٽي جي ٿي ڏرڪ. ڦٽي ڇڏي ٿي ڦٽي ڦٽي.
 ۽ ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي.
 ٿي ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي. ڦٽي ڦٽي ڦٽي ڦٽي.
 ٿي ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي.
 صاحب سانگين ٿي سان سويلو. ڪو ٿي ڦٽي ڦٽي ڦٽي.
 ۽ ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي.

ڪافي - 364

ڪو ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي. ٿي ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي.
 ٿي ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي. ڦٽي ڦٽي ڦٽي ڦٽي.
 ۽ ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي.
 ٿي ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي. ڦٽي ڦٽي ڦٽي ڦٽي.
 ۽ ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي.
 ٿي ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي. ڦٽي ڦٽي ڦٽي ڦٽي.
 ۽ ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي.
 ٿي ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي. ڦٽي ڦٽي ڦٽي ڦٽي.
 ۽ ڦٽي ڦٽي جي ڦٽي ڦٽي.

ڪافي - 365

آهي ٿي ٿي ٿي ٿي. ڪي ٿي ٿي ٿي ٿي.
 ٿي ٿي ٿي ٿي. ٿي ٿي ٿي ٿي.
 ڪي ٿي ٿي ٿي ٿي. ڪي ٿي ٿي ٿي ٿي.
 سانگين ٿي ٿي ٿي ٿي. ٿي ٿي ٿي ٿي.

ڪافي . 366

سبح سدڪي انون نه سڃاڻان. واري اسان جا آهن وڃان.
عرض اوهان ڪي. نه آج نه مونڪي. عيب اسان ڪي تههجا هنڌ ۽ وهان.
نيت مري ويندس. قبر ۾ پونديس. وڃي خاک ٿينديس مرن بڻان.
رضا مڃيندس. پيو ڪانڌ نه ڪنديس. وڃي ڏسديس اکين اٻانڌ.
جتي "منار". آهيان انون ويچارو. ٿيندم جو ٽڪارو ڪڏهن نه جانڻ؟

ڪافي . 367

ڪام ڪم وائي وسارڻ جي. وو مون سان ڪج پريت جي پارڻ جي.
آئون آهيان تههجي ڳولي. منهنجي اها ٻولي. اسم الله جو جمليان تي جهولي.
۽ گهران سڪ سنگت سڌارڻ جي.
برخ سارا. مون سان دلدارا! آئون تي ڪريان آزيون. بيان ڳچيءَ ڳارا.
۽ رک نه ميار منهنجي مارڻ جي.
آئون آهيان تههجو سوالي سائل حداني. اتم اندر ۾ اميد اهائي.
۽ نو سان گڏ عمر گذارڻ جي.
نون ڪا "منار" ڏي مون عرض دار ڏي. سدا مند ساڄن مون سڪن هار ڏي.
ڪج ڪا نواز نه مارڻ جي.

ڪافي . 368

جڏهن بويت تههجي نينهن جي لڳيم. سڪ سمهي پوءِ نه ڪانه ڪيم.
توڪي ساريدي ۽ سياريدي. ويني عمر لنگهي اوساريدي.
بي نات سرت سمجهم. سڀ وسري ويم.
آهيان دک ماري آئون جا ويچاري. منهنجي ڪانه ڪيان ۽ هت پوئواري.
انهيءَ ڏس ته ڏڪن منجهم ڏينهر ٿيم.
هن سورن جي نڪورن جي. مونڪي خبر نه هني وهلورن جي.
جڏهن پرت لڳيم. ٽڏهن پرڪ پيم.
مساري دردن واري ڪي. هئي پاڻ حسس جو ويچاري ڪي.
مخ محبت جا ٿا ڪن جوس جيم.

ڄڻيون يار! تو سان. منهنجيون آهن ڳالهيون.
توريءَ کين ڪنڊيس. دل من واليون.
آئون جا ويڃاري ڪنهن مهميز ماري. تنهنجي رمر عجب ويڃار واري.
ڇڪچور ٿي آهيان. ڏسي تنهنجيون چاليون.
آئون ٿي ڪريان زاريون. سن منهنجي ساريون. پائي زلفن جون منهنجي گل ڳاريون.
قابو ڪمڊ وڌي. ڪي دامنون دواليون.
سمجھون ڪان ڪجليون. ڪن تيز تجليون. جيئن ڪر بادل جون. اون ڪجليون.
قهر ڪيئن واريون. ڪيئي ڪماليون.
تو منجهه اهڙيون اڪيون. منهنجي رب رکيون. سي تلوارين کان. تحقيق تڪيون.
ٿيون مارين "منار" ڪي. اهي ڏيڍون دناليون.

اٿم يادگيري سمنار يار تنهنجي. دل درد واريءَ ڪي درڪار تنهنجي.
تو جي پاتيون جهاتيون. ڪجليون جيون ڪاتيون هلاڻ حڪم ڪري چئي ويون جاتيون.
جر جان ۾ لڳي طلب تار تنهنجي.
تنهنجي صورت سمنئي. منهنجي من موهڻي. کاتي ڪجليون جي قلين ڪمئي.
بنجي پان لڳي منجهان ديدار تنهنجي.
منهنجو حال ۽ احوال. اٿئي احوال اهو. مل ڪرم ڪري سن احوال اهو.
پسان پاڪ پيشاني آئون هر وار تنهنجي.
سجھه صبح ورنهه. منجهه روح تنهنجي. من مست ٿيو. سنڀالي سونهن تنهنجي.
واڻي مور نه وساري ڪا "منار" تنهنجي.

منهنجا يار محبوب ڪي ڏيڃ سلام. چي ملهه جا خريد تنهنجا آهيون غلام.
آئون ٿي ڪريان آزيون انتظاري. مڃيا مدامي سر برداري.
چي رانجهو! رسن جي تون مون سان ڪج ڪام.
تنهنجا آهن اسان ڏي حرف حسابي. منهنجون مڌيون مڙني ڪر معافي.
چي رنج ڪو نه رکج مون تي الله جي نام.
منهنجي طلب ۾ آئون ٿي ڏينهن ڪٿيان. محبت اوهان جي مور نه مٽيان.
منهنجي پڄاڻاڻا پي اندر مٽيان.
سڪان سدا منهنجي ديدار ڪي. رهي ملن جي مراد "منار" ڪي.
حب هينري منجهه مونڪي هادي اها هام.

آهيان عجين لاء لاسي. سڪان سدا هنڌ ڏيو سسلي
 مڪان پڇي سا مڙڪ ”منار جي“

خانی میں ملازم کی مزارت سے مراد جو ملازمین کو ملحقہ
مستحقانہ انعام سے مراد ہے۔

ڪافي . 375

واه واھ عجب سبحانہ وي آئون حيرت ۾ حيرانا وي ميلن.

جھي جي تو بلخ بناليد چلتا چلتا رنگ جلايد
وارا وار هير هلايد عقل منهنجو پريشانو وي ميلن!

ڪي ڪي جي مت منجهانين ڪي ڪي ڪي تون سمجهائين
تو ڪي ڪي ڪي پڙهائين پيا سيد شاگردان وي ميلن!

تو منظر قدرت تهجي حڪم علي تو حشمت تهجي
عجب الاهي عبرت تهجي آئون حيرت ۾ حيرانا وي ميلن!

هي منار مالڪ منهنجا فضل گهران تو لطف تهجي
پيرا پرايون تون ڪج پنهجي مون ڪي تج دين ايمان وي ميلن!

ڪافي . 376

هر دم سنج سوالوي اي رب الله تعاليٰ وي ميلن!

تو سبحاني جوڙ باني عبرت ملندي عجب الاهي
منق منق تو تان رب سائين اي رب اعظم اعليٰ وي ميلن!

قتل گناهن ۾ ڏوهي آهيان تون ڪو ستر ڪج صاحب سائين
صل تهجي ۾ آسي آهيان ته عيب ڪج مون والا وي ميلن!

س ڪم ربا تهجي اختيار تي توکي اڪل صاحب ساري
تون بخشيدڙ بيون باري تو هت هاج حوالا وي ميلن!

خو افس تو اونڙ واري ڪوتو حزين سان ڪيو ڪاري
من تهجي سان ڪم ماري تي سادان ڪي بيڪلا وي ميلن!

هي منار بن بانو تهجو سوالي پندر پندر تهجو
قتل ڪهري احسانون تهجو اس پناه انشاء الله وي ميلن!

ڪافي . 377

رک هر دم پرت پياري سان. تنهن دوست مٿي دلداري سان ميان!

سڀات پڄايندڙ سڱ ويڄاري. مدد محبت جي موهاري
اڪين ڏيکاريندڙ پنهنجو آري. ملائيندڙ يار موهاري سان ميان!

هر دم يار لاءِ هنجئون هارج. دوست دل مان ڪيم وسارج.
ساهر پساهه ۾ ساجن سارج. اڪيو ڏي ڪنهن آري سان ميان!

پرت رکين جي سان پياري. ته ڏندا دنيا جا ڇڏ وساري.
جب وڏيءَ سان هل هاڪاري. تان گڏجي محب غمخاري سان ميان!

اي ”منار“! محبوبين کي. طلب وڏيءَ سان ڳولج تنکي.
سان سچائي ۾ پرينکي. ڪنهن نوبت نينهن نظاري سان ميان!

ڪافي . 378

جن تي عشق آيو هلن سي ڪاهي. پيا سڀ سانگا سڱن جا ته لاهي لاهي.

هڪ ته عاشقن کي نه آرام اچي. پرنئين ريءَ وهن نظر تن حرام اچي.

چون ڀلي ڪري مرن ڪئن قتل ۾ اچي. مطلب بهشت دوزخ ۾ ناهي ناهي.

پنهنجي عاشق جان جلائي آ. پنهنجي شمسِي (1) به ڪلڙي ڪلائي آ.

انا الحق جي ته ٻولي ڪنهن الائي آ. اهو مرد منصور چڙهيو وڃي ڦاهي ڦاهي.

هڪ ته عشقي منجهه ايمان آهي. يارو! مور نه مڙي سو نيشان آهي.

جني سر سجن تان قربان آهي. ڇي اجهو تو ٻرين کي سان. پوءِ چير ڇاهي ڇاهي!

ڳوٺيان اڃان ڳوٺيان منهن مان پون. ڏسان شل يار پنهنجو. هنن سي اڪين.

من ”منار“ کي محبوب ملن. اها جا اميد اندر محرم آهي آهي.

ڪافي . 379

من محبوب ملي. گهنيون سڀ گهوريديس.
ان لاءِ ڏيهر ڏونگر ڏسون ڏوريديس.

اڻون جون روز پڇان رند راهون آلو. منهنجو وڃي ڪيم يار اگاهون آلو.
هلديس دوست پيءُ ڪري دانهون آلو. موٽي پوءِ تي پاڇل ڪين ڏوريديس.

مويڪي هئي ويا قرب جون ڪاٿيون آلو. سي وري ڪهن ڪي سنڀالين. ڪري بايون آلو.
هني هني روان تان رڙان تي ڏينهن راتيون. آلو. ان لا 3 ٽه آڻون اڃا ڪي ڏيهر ڏوريديس.

پوري لئون لئون اندر مونڪي لائي ويا. ٻي جا برهي جي جوت جاڳائي ويا.
نس جا آرا بني ته عشق جي آڙائي ويا. ماري تي محبت آها جا چاهه ڇوريديس.

اڃا ڳوليندي سان ڳليءَ ۾ ڳلي. ڏسان من يار اکين سان مون سان خان ڪلي.
من سو "منار" ڪي محبوب ملي. سر لاءِ سنت سندين ڪهن تان ڪوريديس.

ڪافي . 380

آڻون ته پڇان توڪان پاندي ادا! هني جي محبوب جون باتيون.

تو ڪو ڏٺو ني وي يار اسان جو وي ميان! ڪجليون جنهن جون وو موياريان.
ڪجليون جنهن جون آهن ڪاٿيون.

سڪ ته جنهنجي تي وي سوز مچايو. وي ميان! روئندي وهان موياريان.
سڀائين! روئندي وهان تي راتيون.

دل منهنجيءَ ڪي ني وي دامون درد جون وي ميان! پرين سمهي جي موياريان.
پرينءَ سڀههئي جي آهن پاتيون.

پريلون بندوقون ني وي هيني حسن جون وي ميان! اهي جيرا چني ويا موياريان.
اهي چيهره چني ويا اتم چاتيون.

چني "منار" ني وي سڪ جي سورن جون وي ميان! ڏينون جنهن وو موياريان.
ڏينون جنهن مونڪي ڏاتيون.

کافي . 381

محمود سايو ساي ساي ساي! وهي تي پوي تي.

چم - اکسي اسان جون تي وي آهي اوهاڻ ته ٻو ساي! روز انهيون موارين
روز انهيون پئي سائين سڪئي ٻرڻ ٽڪيا تي تي.

چم - ماه ٻرڻ جي تي وي ٽڪي هي پئي تي ٻو ساي! جوا ٽڪي ٻو موارين
جوا ٽڪي ٽڪي تي سائين جوش جلايو جي تي.

چم - چڱيس واهون تي وي ڪري پئي آهي ٻو ساي! طاقت وسعت ٻو موارين
طاقت وسعت پئي سائين توه ٽيڪيس وي ڪنڪي.

چم - آريون نيازون تي وي چيون "مشاري" ويچاري - پيو پوڄان ٻو موارين
پيو پوڄان آڻون ٻوڙ پئي اچ - چان ٽڪي ٽڪي تي.

کافي . 382

اچ مون ٽيون عمر سائين! ميان سهڻي اندر ساهيرون.

ٽيم مڪارن جو تي وي. ملڪ مليڪر وي مڪارن!
ٽن ويڙهيون جو مڪي واريان. ٽن ويڙهيون جو وطن ويڙهيون.

ان خواب ويچاري تي وي. پيس ڪڪارڻ وي مڪارن!
هڪس جان وو مڪارن. هڪس جان ٽن آتم پيسرون.

ٽيم ٽوڻ مڪارن تي وي. ٽن ٽي ڪريان وي مڪارن!
مڪيون مڪاڻا موارين. مڪيون مڪاڻا ات مڪيون.

چم مڪارن تي وي. من مڪجي جون وي مڪارن!
مڪن عمر وو موارين. مڪن عمر آهي اهڙيون.

کافي . 383

انځور انځور ماريس سوهر! ميلن مارو بدن کيس چينا.

دېو مارين م ني وي موني نه چکني وي موني!
مينا موني وو ماريان ساني! مينا موني هو طعا تينا!

سړک اسلن جو ني وي دهن وېرهي م وي موني!
کيسون توپو وو ماريان کيسون توپو اتې اسن کينا.

نېنهرآ عسمر جا ني وي آيم آجورا وي موني!
کم کړت موني وو ماريان کم کړت موني کلي بدن کهرآ تينا.

ناهي مېلومي ني وي کړه منځني جي وي موني!
نه پور موني وو ماريان نه پور موني پيا کهرآ تينا.

ځي "منار" ني وي تنهن شکر جوان وو موني!
ځنهن بدن پيون وو ماريان ځنهن بدن پيون هو موني کينا.

کافي . 384

کوت وطن ناهي منځو ميل! وطن ملير آهي منځو.

نست آتيس ني وي قيد تنځني م وي ميلن اوک گهنو ني وو ماريان.
اوک گهنو ني ني ياتيل اهنو ساني! ظالم زجر هي تنځو.

سړيون ساهريون ني وي انون نه وساريان. وو ميلن! سړو ملنډ وو ماريان.
سړو ملنډ اتم منځو ساني. ان ميلن سړو آهي منځو.

سړا منځا ني وي سړور سمنځو وو ميلن! سړو کڼو وو ماريان.
سړو کڼو اچي منځو. سړو کامل پور آهي منځو.

ځي "منار" ني وي موني نې موني ني وو ميلن! نه وځان انون اودانن وو ماريان.
نه وځان انون اودانن. آهال ځنهن جو ساني او هو مارو سړو آهي منځو.

ڪافي . 385

ڌاران مارڇن مارڇن ۾ ميان! روشني وهياں ڏينهن راتيون.

جن جي آئون جاني ٿي وي. هيس نپيائي وو ميان!
ان کي چيون وو مواريان. سائين ان کي چيون هم باتيون.

رات سمهڻي ۾ ٿي وي. ڏنيم ساهيڙيون وو ميان!
کي ڏنهن ڏورائين جون مواريان. کي ڏنهن ڏورائين جون ڏاتيون.

هيس انهن مان ٿي وي. عيب نه جنين ۾ وو ميان!
سائين جي ست ۾ سمانيون مواريان. جي ست سمانيون سماتيون.

چئي "منٺار" ٿي وي. ان ماريس اوسينڙي وي ميان!
مونکي عيب الون وو مواريان. مونکي عيب الون ڪنهن لکن لائون.

ڪافي . 386

وي يارو! برهه اڙانگو بار. جو رهن نه ڏي ٿو هوشيار.

ٻولي ٻي ٻولن نه ڏي ٿو. ڪرن يڪو يار يار وي.
سمهن سڪ آرام نه ڏي ٿو. لجن لجن لچار.

سڪ ماري ٿي محبتون جي. بدن ڪري بيمار وي.
درشن ڪريان نه به درد پيئون. اهرو سندن ديدار.

ڪم پيو وري ڪرن نه ڏي ٿو. آهي ان تن پار وي.
غم انهيءَ ۾ غوطا ڪاڌم. لهريون لکن هزار.

برهه منجهارون پياگو ٿورڙو. آيو هڪ ٿو وار وي.
عاجر ٿيو نه آهن ڪري ٿو. مائدو ٿو هي "منٺار".

کافی . 387

پرسن نادر تهر نه بیسیاسی. ور ور دیو واجه ایان.
 حی کاسه سی ی رونی رات وه ایان.

بي دردن كي قدر نه ڪوئي. ان ڪيئن عرض الايان.
قدر وارو ڪو نه ملي ٿو. انهن ڄمن در وحي دانميان.

محــبــوب جي ملڻ واسطي. حــيــلا هــنر هــلايان.
عقل مونکي شل اچي آهيو. جنهن ســان يار رچمــايان.

چئي "منار" ته ملڻ واسطي پنهنجي جان جلايان.
سگ نه لهندي سڀڙين جي. جيتوڻيڪ آهيان.

کافی . 388

دینی دک یار سحر ویو نور. ماگمین چڈی معزور.

آئون جا ويچاري ورهه وڪوڙي. ڌاران دلبزر آهيان اجوڙي.
درد دل تي هزار ڪروڙين. چاڪن ڪني هان چڪوڙي.

لنوں لنوں اندر لاینی لوری۔ جھججھ جان جگر پر جھوری۔
وڈینی ڈکنجی مہنیء کی ڈوری۔ وچان نی وھلور۔

دم دم ويني منديان قـارون. گريان يار ملن لاءِ کارون.
درد مـمنجی جو دلـبـدر دارون. دک کنـدو اچي دور.

سار ٽيمپلار کي الله ملائچ. درشن يار جو ديدار ديکائج.
آس وسديء جي آس بجائج. عرض ڪري منظور.

ڪافي - 389

نه نه يڪلا ڪريو دل جا درد نڪري

ورين وچوري آهيان ماري تيري ڪي آهيان نڪي
جهن نه ساريان تي وي هڻيون ات هاريان ماريان

ماري ساري سڀم جا چن ڪي و چاڪ چڪن
مڪان واليون تي وي ڪنيم ڪلهيون مڪان

وس مڪان وچاريءَ جو ناهي جو دل تان نه نه لهن
مڪان ساريان جي تي وي وهليون جي مڪان

آئون جا الست جي ٿيڻ ڪنن وڃي پيسي ٿانهن پڪن
چئي مڪان تي وي هن مڪان وڃي مڪان
نه اسين اميون اندر جون هي رتئون روح پڪن

ڪافي - 390

تون سڳهرو مان سان ڪم گنجائي ميان! بهل پيارل پان سڃائي ميان!

آئون پڪي ساريان تي وي ڪن وساريان ميان
عصرن آيا تي اوهان ڪي نذر نهائي ميان

آئون جا وچاري تي وي درن ماري ميان
ڪريان يڪا هميشه تنهنجي رهائي ميان

آئون نه اداسن تي وي آهيان پياسن ميان
مڪاني مڪاني تنهنجي لاءِ عمر وهائي ميان

جي مڪان تي وي اميون وار ميان
مون سان محبت پيارا ڪهم مڪاني ميان

مڪورت جوت جمال واه واه. مهنجي مار جي پيسائي.

مهن چوئيءَ سينيءَ نور نورو. سچوئي سرسبز لال.
تئون ڪرمان جا وصف ڀرائي.

مهن شمس قمر سرميلا. وو اهو حسن ڪمال.
جمن جو مت ناهي ٿائي.

مت هت هادي نور مڪرو. وو مونکي رکندو هڪ خال.
سمجهان ٿو سر سمجهائي.

سر ساهه صيق سمني يار قان صقي. مٿيون سڀ مال.
آهي "منار" ڪرمان.

ڪافي - 392

ڪهڙو عقل نيڪ جو آئيني. ڪين موهل مان وڃائي.

سودل توکي جيئن سمجهايو. تيئن قان پير نه پائي.
ڀانئو ٿو سڪان تڏهن رسي ويو. جڏهن لقب تنهن کي ڏيئي.

هنن سمنگن ساري جهان ۾. ۽ چڱي ٿي چاڻي.
ٿيئي ٿيپ ڏهاڳ جو. وو نجان ڪهڙو ڪوت ڪمائي.

راني جي ڪارڻ رنگ مڃل ۾. اي لوري ڪين لڙائي.
ور وساري پنهنجو. وو بچڙو سڪانگ پيائي جو.

جو نه منين "منار" چئي. جڏهن شاهي پنهنجو شان طائي.
لکان جهان ۾ گهمي ٿي چينري. لاسن شره نه آئي.

ڪافي - 393

چيسر جام جي چوريءَ وڃي. حرص ڪيا ٿو زوريءَ.

سوري پنهجي پيار کي. ٿي لقب ڏيو ٿو زوريءَ.

مهي مڏيون آيون ٿي منهن ۾. جيڪي پيون ڪيون ٿو پنخوريءَ.

دولي تنهنجا عيب ڏکيا گهڻا. چونگ نه سڃاتو زوريءَ.

سو پي توکي سڪوت نه ٿي. لڃي ڪنهن ڪهن اوڙيءَ.

نه حمزيون هت ٿين لالون. پٽيون سڪل رهان سڪوريءَ.

ڪٿي آهي پنهنجو ڪرد ڪمائيءَ هن کي سرندي زوريءَ.

جو نه منين "منار" چوي. وڃي سڪان رهڻ جي ڪوريءَ.

ڪمائيءَ سان ڪي ٿو نه زوريءَ.

ڪافي . 394

وو نسي مڃون ڪانه ڪڍيون. وي ميان! ڏج ڪيم ڏوه ڏمر جي.
دڪم ڏڪمار تون! مون منجه ڪين ميرايون. وي ميان!
بخشيس بخشمار تون! مون خاطيءَ جون به خطايون. وي ميان!
لان ليڪم ڪيم ڪين. عاقل سدڀم اڳلايون. وي ميان!
يا مالڪ! منار سين. تون ڪر پال پلايون. وي ميان!

ڪافي . 395

درن ماري آئون جا ويڃاري. خان پنهل! مونڪان ٿيءَ ۾ پري.
بانين جي بيٺي. هيس هندواڻي. پرتن پالي ڪيس ڪٽيائي.
پوءِ ڪيڙڪ ڪيڇن جي. ٿو قلم ڪري.
لکني آئي توسان لنون لائي. عشق اڪيلي آهيان لڄائي.
۽ ساعت ساجن توريءَ نه سوري.
ساريان سنڀاريان تنهنجا ڳن ڳالهيون. ويل نئون وسرن چوڪيون تنهنجيون ڇايون.
ان ڳڻتيءَ ۾ ٿو ڏهنجو مهاڻو ڳري.
سون سورن ۾ جينڙو جلي ٿو. وينڙي وسعت. وس نه هلي ٿو.
تنهنجيءَ محبت ۾ پيو "منار" مري.

ڪافي 396

آئون نڄن واري تنهنجي پوئڙي جيئن نڄائيندي تينن ڇندي وي ميان.
منهنجيون رسيون تون ٿو ڏورين تينن چرنديون جيئن تون چورين.
مونکي گهڻين گهڻين ۾ تون گهورين. آئون امر تنهنجي ۾ اچندي وي ميان.
جي نه پيائيندي تان بکي ٿيندي. ڏاڍي ڏهري ڏکي ٿيندي.
جي سڀيائيندي تان سڪي ٿيندي. مان ڏيندي تان مچندي وي ميان.
ٿي آهيان شاڪل سڪن ڪارن. ديد سما شاهه پکن ڪارن.
واھ واھ تنهنجي ويڪن ڪارن. رنگ ڏيو تان رچندي وي ميان.
عرض منار جا سن تون سارا. او يار ڏوريندن ڏوريءَ وارا.
هي جي بارار ۾ ڪٿيا ڪارا. اڪان بچائين ته پني ڇندي وي ميان.

ڪافي . 397

ساک فقيري چاني آيو آهيان.
ساک سڃاڻي سوڙڻ ڪج تون. تو ۾ اميد آءِ پاني آيو آهيان.
ڪڍيون ڪوڊريون ڪستا ڪيدا. ڪنگن ڪولابا تپيان ڏندا.
ڪنيان ڪنيا ڪپڙا هنيدا. ويس اهو ول پائي آيو آهيان.
تو در آيس سرور سمنڊا. دعا پن تي دلبر سمنڊا.
ان اميد پني انور سمنڊا. گيتن جيتن آئون ڪائي آيو آهيان.
سرور تو در آئون ته سلامي. مڃيان مدامي روز غلامي.
حاصل ڪر هائي تي حمامي. نهي ڪنڌ نمائي آيو آهيان.
ڏي "مننار" ڪي يار فقيري. حضرت برمل نوح بصيري.
تو وٽ ڪنجيون آهن قديري. تنهنجو نام پچائي آيو آهيان.

ڪافي . 398

لڙ لهرين ۾ لڙهيو وڃان ٿي. مٺيءَ جي مدار توتي ميمار.
واڳو اچي وريا مٺي جي مارڻ لاءِ. آيا مڇ مانگر قوت ڪرڻ لاءِ.
بيا سو لک سبيري آيا سيسار.
امر نصيب جي آنديس اوڙاه ۾. دلو پڇي پيو وڃ درياءَ ۾.
ڪرم سندن. ڪونهي ڏوه ڪنيڪار.
مون تي ائين پانيو ته ڪنديس ميلو. ايندي اوڙاه ۾ پڇي پيم پيو.
هائي ڪانهي ڪندي تو دلبر ڌار.
سمنڊ درياءَ ۾ منهنجو دانئون. تج حمايت اچڻ اوراهون.
مار مٺي ڪر ڪا "مننار"

سے وی مدد معیار فرمائی ہے۔ میں مضبوطی دلانے میں محمد نواز

اچي سمنه جي سيز ۾ پيس. ڇوليون هون تي چٽڪون ڏس ۾ سر
پٺيو وڃي ٿي. اچي چٽل پٽڪل.

ان سکتے ہیں۔ محمد ہزاروں پوروں۔ کاروبار میں نیکو کاروں
پار کراج سے ان کے پاس۔

ان کا روتار چ طقت ویني. هت پير جتي ست رهيا سي سي
هتي وقت تسي سي کر واهر واهر.

جني "منار" جي واهر وسيلو. پهر پڇاري پيو حال ۽ صلب
لجي لڪاري وڃ نڪام الله.

ڪاٺيون جي ڏيکون. ڪن ڏيڙا جا سھڻي ملائين رب ساھڙ سان.

محبت ميهار جي سڌ ۾ صبر ٿي. وقت وڃي جو ڪيئي ٻارن تي
وقت پائيءَ منجهان ڀڄي ويا.

سویں سمند ۾ سیر سڃڻ ٿا. اکين ۾ لٽڙا وڳون ۽ وڙهن ٿا.
هڻي کي سو پار ٺڪارين مهران.

ڪن فيضون کان قرب ميهار سين. روح جي لستون لکي لئون ڀارو
پان پروڙين ٿو سارو پريان.

مولیٰ "منار" حائیب یکجہ تون۔ لیج رہے ہیں رحمان رحیم تون
 لائی لطف کر نعرہ سنا جان۔

ڪافي . 401

هڪان اڻڄاڻي عجب ڏکڻ پون. ڏڄ م ڏهاڪ چيسر ڄام.
ملڪ سمجھي جي هيس ڏڄاڻي. پورهند ڪوٺيرو هيم ڪميائي.
آيم اڏو جيڪي ڪي ڪيم ڪلام.
ڪڇ م ليلان ڪي نون لڄيائي. پنهنجو سڱ ڀارح شان سڄائي.
سسيس سنسار م سمجھي نام.
ڪني اٿم توبهم ٻڌين ٻاهيون. سن وي سنڊيم ڏاسڙا ڏاهيون.
پيس پٺاري اٿون سمجھي سسار.
چئي "منار" مڌايون ڪر معافي. ان ساهائو آهي تهجڻو سافي.
تہ بخش ٻڄايون تنهنجي هن غلام.

ڪافي . 402

بخش ٻڄايون. پٺار چيسر. ڪيم توبهم ٿيس تابعدار.
عدل پنهنجي تي عمل نہ آڻج. تون ڪو نڪ پنهنجو ثابت سڄائج.
منهنجي عيسين ڏي نہ سسار.
بيحد آهيان اٿون بدڪاري. توبهم توبهم ڪريان ٿي زاري.
جو لالائي آهي تنهنجي سسارڪار.
تھنجا آھن اسان ڏي حرف حسابي. منهنجيون مڌايون تون ڪر معافي.
ڪيم ڪڇ مڪڻونڪي. ورا تون وهار.
چئي "منار" توڪان مڱان موچاري. آهيان اڀوجھو ڏاڍو ڏھاري.
دامن جو ننگ پارس پارس.

ڪافي . 403

ليلان! توکي لڄ ڪين آئي. جو ڪانڌ پنهنجي ڪي ڪٽر وڌوئي.
ليلان توجھي ڪيون لڄايون. اکين ڏسي ٿو سڀ آرڌايون.
تہ نہ چنيسر توکي چوء.
جا پٿار تهجڻو. جا تهنجون. بچڙيون ايلون ان شاھ جون توکي هيون بچڻيون.
ڪو نہ ڪڍو پيسو تو جيڪن ڪوء.
ڪانڌ ڏئي سڀ تهنجي ڪچائي. توکي نہ چيڪائين وائون وائي.
ڪين پرورائين تنهن ڪي پوء.
چئي "منار" سمجھ مان وڃائين. هينن سهاڱن سان وڃاسين.
هيء نہ ماسر توکي ڪلام هوء.

نهنجي دل داسـڙا ڪڇاري نا ڪسـري.
 حرف به رک مون تي. هونهن هن هار جو.
 رڳو نهنجي زور تي به نه پايو. مـنـني جي من تي اصل نه آيو.
 مونکي آهي نه ستن سـڙڊار جو.
 ڪيم سڀڪار نه به هن سـڙڊار. هان هن هار هڪ ڪيس ڏهاڙن.
 مونکي آهي انهيءَ وهم ويچار جو.
 حرص هنم جڏهن هم جواني. هائي چاڪنديس آيم پڇائي.
 پهر پويون آهي. منهنجيءَ جام جـمار جو.
 آهي اوهان جو شان شاهانو. آئون اڳ آهيان عيس هانو.
 ڪر معاف ڪاهه مـڙوئي "منار" جو.

ڪافي . 405

رک نه ميارون من به مومل ڪي. ميان. مينڙا! موٽي اڃ مير.
 گم غالب ڪيم وڃانا. سڀڃڻ جي ڪٿن تي رکيم وهانا.
 تلاءِ به سڙڊار ڪنن پٽ چيـڙ.
 ٻڌم بانمـون. ڪيم بيـڙي. اسم الله جي راڻا! ٿي راضي.
 معاف مون مسڪينڪي. ڪر هي تقصير.
 ڪاڪ تي ڪرم سين ڪرم وارڇ. گڏ مون گجر سان ڏينمڙا گذارڇ.
 دڇ ڪو دلاسيو مـون دل ڏير.
 چئي "منار" آه من ڏي مڙيني. پيس پاري جيهي جي تيهي.
 مون پهمجو ننگ پارڇ پاڪ فقـير.

ڪافي . 406

رائل! رسنڇي ريب مـني ڪر. ڪاڪ ويچاريءَ تي رک نه قصور.
 بخش مومل ڪي مڙيني مڏايون. ڪرڻ مناسب توکي چڱايون.
 دڇ م سـڙڊار ڪي پيسو سـور.
 رائل! نوڪان ريءَ ڪاڪ ڪومائي. مومل ماتام ۾ محلن ڇڏائي.
 سـڙڊار سـڇي ۾ واءِ وهـور.
 مون سان مينڙا! پرڇ پيارا. سڻج صڏائون. سوڍر سڇارا!
 عـرض الله لڪ ڪر منظور.
 جي "منار" سن سوڍل سانڍر! هجن هميشه شامل سڏائين.
 نـمـنـم نصيب. نهنجو نرمل نور.

ڪافي . 407

رانا رب ڪارن رس م اسان سين. ڪاڪ ويڇاريءَ تي ڪرهل وار.
مس اصل ڪان آئون اڻڄائي. سوڍل سڀاين نگرڙو سيڄائي.
مڙائن سڀاڻومل ڪي م مڙا.

همڙي جي همڙي آهيان تنهنجي پانهي. اسم خدا جي ڪر احساني.
لاه گوندر گڏ ڏينمڙا ڪڏار.

آئون ٿي ڪريان آهون درد جون دانهون. شان سيڄائي اچڻ اوراهون.
چڙهيس تنهنجي نالي نطار.

جني "منار" مون ڪني توبه زاري. پاند گچيءَ منجهه پانيم ڳاري.
پرچ پرين تون منهنجا اڳن اچار.

ڪافي . 408

سوڍل سائين واڳ ورائين. نجان ڪنهن سيڪاريون توکي رسن جون ريتيون.
واڳ تون ورائڻ پان تون پلاڻج. اڳن اسان جي اچي پير پانج.
پرچ پيارا! توسان منهنجون پهر پريتيون.

مدحت تنهنجي ساريان سنڀاريان. محبت من تان مور نه وساريان.
گڏ مون پيالون توسان پريم جون پيتيون.

آئون ويڇاري. تنهنجي محبت ماري. رائل! تو جا رمز ڏيکاري.
سپيني سرهايون تنهنجي نازن نيتيون.

اسم خدا جي اچڻ اوراهون. سن "منار" جون آهون ۽ دانهون.
توبه انتظاريون مون ڪيتيون.

ڪافي . 409

ميان مينڌرا! مونسان ڇڏ ماڻا. اچي مل سوڍل! سرت سبحان.
گم غليجا. پنگ پٿرائيون. هنڌ پيون حويليون. توريءَ ڪوماتيون.
محل پيون ماڙيون ۽ ماڳ مڪان.

مس اصل ڪان آئون ان ڄاڻي. پيم خبر پوءِ ٿيس سيڄائي.
ڪيم توبه. ڪچي ڪنڊيس ڪانه.

سان ڪرم جي اڳن اچڻ تون. ڍٽ جا ڌڻي! منهنجا عيب ڍڪڻ تون.
بخش بچايون ۽ ڪر احسان.

ڪم قبول "منار" جون آزيون. جو لک لک پيرا ڪري پياڙيون.
نه مونکي مل. ڪارن رحمان.

لدائى جون لدون. وسري حلي وٺيون.
اڳيون ڏاڻي جي لاءِ. اڃي رڻن ۾ پيريون.

د- مڃهڻ ڊولر بھان ڪڍڻي آيو. راتو سو رسي ويو مون جھڻ سان سهر ڏيو.
حڪم مڌايون ڪي مٽيءَ کان پيريون.

مڃي مڌري ڪي ڪانهي پرواهي. ڪا موکي سمجھائي جيڪا مڃي ڏاهي.
ن- نڪن سوڌل لاءِ. پون سوين مون جھڙيون.

اصل عمل ۾ ائين ڪين پٺائيم. وقت وڃوڙي جو اوجھو ٿيم.
لکني پورائيم هي مرادون جي پيريون.

جي "منار" نه سدڀم صڌائون. اڳهنديون الله جي در. آهون ۽ ڏاهون.
محبت جي ملڻ لاءِ. مون ڪارون لک ڪيريون.

ڪافي . 411

ور سمجھي ريءَ وهان نه پٺور ۾. ڪاهي ڏسندڙ ڪيچ مڪان.

هوت ڏي هلڻ کان چو ٿيون جھليو. ڪريو دعا. پاڙي واريون نه پير.
گھر نر گھموريم ساري جند جان.

پنھل پير رو چوريءَ ڇڏي ويو. ڏيئي ڏولائو گھوندر گڏي ويو.
هوت مٽي ويڻ مھري کان.

آهي سڀ محبت بندي جي. ٿيڻدي مڌارد خداوند جي.
آ- مل! آئون نه ڇڏيان ايمان.

چئي "منار" هوت پٽيءَ هلندڙ. وسان ته پنھنجي مور نه ورنديس.
مارگ ميس ته به سر ڦريان.

ڪافي . 412

ٿيڻو سامھيليون! بانھن پيليائون.

مونکي پڄايو پنھنجي پنھل جي پاس.

درد فراق ڦورائي آھيان ماري. ورھ وڃوڙي پر آھيان ويھاري.
وس ته پنھنجي ڪان پٺور! پاس.

سورن ڪارڻ آئون مٽي ڄاڻي. درد ڏکن ۾ اڃي سامھان.
ڪري گھوندر جيءَ ول جي هيٺ پاس.

ڇاڪاڻ ڇڏي ويڻ اديون اربائي. مون پورھيت پھل جو پريو ٿي پائي.
ڪنڌرڪ جي ڪمھائي ڇاڪاڻ پٺوڙي پاس.

جي منار موسماڻ سو مدار ڏھادي. سانين نھشي ان ڪي ھادي.
آئون سن دم دم دل ڪان دعا ڪنديس.

سِر جي آئون ويڃاري. ڏسي ماءُ مٽي جي لاءِ واري.
سِر ڏور وسايان افسوس ارمان.

مڙن حج هيٺيءَ جي ڪاٺي آهي ڪاٺ. ”منار“ کي يار محبوب ملي ٿاڻ.
مڙن ني راضي ٿئي شل رب رحمان.

کھڑیں رہیں سان محبوب ملندیں۔ موکی چنو تہ کریاں ستر سمیا یار!
 جی جنس تہ پڑھی تیاں قرآن قاضی۔ منجم مسجد تیاں مطقی نمازی۔
 ۲ رکان رورا جیمنن تہ! رکن دیندار۔

جي چنيس ته ڳايان طائفيا، وڃايان سڙيون، گهنگهرا پيرن منجهن ڀاڙين.
ء نٽ روز نچان، بخري هار سڙينگار.

منہو مقصد منہم دیدار تمنہی. اہو عرض آہی ہاں منہی.
کر کرہ فضل مل کی "منہار".

بريم پيالو پيتم پريت جو. هتان منهنجي هاديءَ دسر يار جي.
جنس تو هلائي تين آئون هلاڻ ٿي. واڳ سندن هٿ واري. نين ولان ٿي.
وڃي وس ٿي آهيان تنهن جابر سوار جي.

**حصص هوس سڀ وسري جي وٽڙا. پيئون پرينءَ جي پريت جا پيڙا.
وجود وڪوڙيو ڪنهن نشترِي خميار جي.**

مصحفون اختياريون ويون سڀ وسري. يار جي حڪومت آئي مون تي سري.
وڃي دل ٽيڙم وس مختيار جي.

غير دليل جي ڪم تي پياڻي. هر هنڌ مولیٰ هڪ هڪ ڪرائي.
 ائين سمجهڻ مان من "منڀار" جي.

تاریخ مار

کافی . 417

کافی . 418

تمهجي ڏسڻ لاءِ ڏکڙا ڏنا ڪي. سو لک سرتي سور سٺا ڪي.
واسطي ملڻ جي ويچارِي ”منٺار“

ڪافي . 419

ڏاڍيءَ سرڪار مٿنئون مالڪ جي. تون رکج خدا جو خوف ڏيان.
مرڪز ٿيندئي هتان هلايو. ملڪ مٿي پڇندي پڇانئو.
پڙهي سٿائيندئي سارو پروان.
نه مٿي ڇڏي توري ڏاڍا. رتي رياءَ جي ڪيڏهي نه ڪندا.
تنهنجا سڀ ڪم نڪري ٿيندا نشان.
تابش ٿي سج ڪست ڪريندو. وات دوزخ تا مالڪ منديندو.
اتي ڪي پختا پاس ٿين امتحان.
ڊچ موليٰ کان اي ”منار“! هر دم هونج تون هوشيارا.
پوءِ به فضل گهر. لطف احسان.

ڪافي . 420

جي تون سامين سان صحبت پائين. ته دنيا درڙي اٿئي هرج حرام.
رڪ جوڳين جي يادگيري. ننگڙو نمائو نام فقيري.
حال غريبت. ضعيف تمام.
سامين سون رپي ڪي ڇڏيو. من موليٰ جي محبت ۾ گڏيو.
سي ڪوه ڪرن دنيا جو ڪمام.
سامين پنهنجو صاحب سڃاتو. نينهو ننگ خدا سي لاتو.
آڏيسين جو اٿي آهي ايرام.
رڪ سامين جيئن ثابت سڃاڻي. پوڙ غير دليل پڻاڻي.
رڪ سڄي محبت ”منار“ مدام.

ڪافي . 421

من مارن کان ڪين ٿي ٿو. ۽ قسمت نيم ٿي قيد ڪريو.
اصل منهنجي هو انگ منجهه انهي. ڏکڙا ڏسان ٿي تمت جا تهين.
قلم قضا جو ڪين ٿريو.
هڪ حاڪم جي جمل ۾ جهڄان ٿي. پيو مٿن مارن جي کان به ڊڄان ٿي.
ان مول ۾ هيٺئين جا گچ پون ڳريو.
مون کي مارن رلي پهريون ٿا. رندي ڏينهن راتيون وقت وڃن ٿا.
پوي ڏکڻ منجهه ڏيل ڏريو.
چئي ”منار“ سندم سامهون ٿيون. ويل نٿيون وسرن وطن ۽ ويڙهيون.
ساد پون وڪ وڪ ۾ وريو.

ڪافي . 422

قسمت آديس ڪوٽ سمجھي ۾ . ۽ ساهه پساهه سگهارن سان .
جن دُسيو ملڪ ملير جيان ٿي . اهو خواب لڌم ٽاڪير پيان ٿي .
ان مَـاـرِـيـچـن مَـوـجـاـرن سـاـن .
اٿم اميد اتي وينديس . ڏت ڏوٿين سان ڪانڙ ۾ ڪنديس .
ويهي پڪن ۾ پنهنوارن سـاـن .
ڪنديس ڳالهيون حال احوال جون . سان ائين منهنجي احوال جون .
دل جي پيـسـاس ڏارن سـاـن .
چئي ”منار“ من ملن ماڙيجا . بچن مٺي سان پنهنوار پاڙيجا .
شل منڻن آڙين گچيءَ ڳارن سـاـن .

ڪافي . 423

منهنجي من مارن سان مجلس ڪينڙي . وو منجهه خواب ڏنم ڏوٿينڙن کي .
منجهه سمڻي ويڙهه وطن آئون وينڙي . پيش پنهنوارن جي وڃي پينڙي .
وو اتي ڪيـڪـاـرـيـم ڪاـٿـوڙـين کي .
هيس جنين جي مليس تنڪي . عرض اندر جا ڪيم انهن کي .
وو پنهنجا سور ڄيم سانگينڙن کي .
آئون تہ سگهارن کي نت ساريان . وسنئون ويڙهيجا ڪن وساريان .
وو من ياد پوان ڄمـاـنـگـيـنـڙن کي .
چئي ”منار“ ڇوڪي ويل نہ وسرن . ڳالهيون انهن جون اندر ٿيون اسرن .
وو من ظاهر مـلـان مـاـرِـيـچـن کي .

ڪافي . 424

ڪرم قضا سڀن آس عمر وٽ . منهنجو من نوسان مارو مير .
وو رنجيزن قايڊ ڪئي آهيان . بدخاني ۾ نسوس بيبي آهيان .
رهيم اٿئي پار جي اڪيـسـيـر .
آس عمر وٽ مهمڻ ماري . ڪوٽ مٽي ۾ آسمان لاچاري .
حق ۾ لکي هويم هيءَ تقـيـر .
ٿر حاس جا مٿون ٿي لڪ ٿورا . ڪين وڻن هڏ مار پيا هڏورا .
آئون نہ پهرينديس پيا پت چـر .
چئي ”منار“ ڪڏهن آئون ملندي . خوش ٿي ڪاٿوڙين سڀ ڪندي .
وڃي پينديس ڀرين پنهنوار گڏ سـيـر .

ممر! چڱا اخلاق مارن جا. مٿا صبر ۽ شرم حياءَ.
بي ڏوهي کي ڪيئي ڇو باندِي. ان مارن لاءِ منهنجي دل مَاندِي.
جن ويڙهي ڇن جو انون وِڙهي.

دل پنهجي ۾ قاضي ڪري ڏس. خوف خدا جو ڏيان ڌري ڏس.
نرميءَ سان نبيي نياءَ.

- گذر جنن جو ويڙهه جهنگل ۾. مرڪ نه منهنجو وهن مل ۾.
رب جي ڪڪارن رک ۾ رينياءَ.

چئي "منار" کي حياءَ ڪر حاڪم! ظلم ڦٽو ڪر مٺيءَ سان ظالم!
نڪي اسان جو تون سين سينياءَ.

لڏي سانگين مٺيءَ جي ڪانه سنيال.
ڪوٽ ڦيڏن ۾ کي لنگهي ويم سال.

مون تان پل نه وساريان پنهور پنهنجا. ويا آهن مر ۾ منجهي ڏس وار منهنجا.
لوئي ليڙ ٿيڻا. همڙا اٿم حال.

هان وس نه هلي مون ويڇاريءَ جو. مون تي جابر قيد ڦهاريءَ جو.
آهيان ظلم زنجيرن منجهه جنجال.

اوئي ابائن جو نه آيو. آسرو اڃا تائي نه لاهيو.
وو شايد وسري وينن مٺي جي ڪا مقال.

من ڪن "منار" جي يادگيري. جنهن جو حال غريبي. هي فقيري.
من سباب پون مٺي جا هي سوال.

تن ڪانورين جي آئي نه خبر. مون کي ماري ٿا اهي غم گوندر.
ساريان سامهڙيون. وطن جون وير سون. ملا مارن کي مون تان لاهي پڙيون.
هڃون هاريان ٿي انون لکن هر هر.

مون کي ماروڻڙا اچي ياد پينڙا. ڏني ڏوٿين کي لنگهي ڏينهن وينڙا.
گڏ ڪاڏم جن سان ساڳ سگر.

موکي موڪل ڏي نه وڃان انون وطن. ملا مارن کي. اصل آهيان سڌي جن.
ڏسان سريون سڌم هت هڪڪر.

ميو مارن. سان "منار" جو ڪر. مون تي نظر اهو هادي دانا ڌر.
مون سان ساڻي ٿيءَ ميان سڄا سرور!

منهنجا ڏوٿينڙا ڏٺي ڪي ڏينهن ٿينڙا.
مون ڪي ماروڻڙا سي وسري نه وينڙا.

گڏ ڪاڌم جن سان پڪاء پيرون. سرهن سانگين جو هيم هيرون.
ڪوٽ ڦيڏن ۾ اچي سي باد پيئڻڙا.

جن سان جنم لهي آئون ڄم جايس. اصل اباڻن. ننڍي لاکون نپايس.
پڪي منجهه پنهور. مون سان ڪوڏ ڪيڙا.

ماڳ. ماڙيجيون. سرتيون ساريان ٿي. وطن ويڙهيڇا نه وساريان ٿي.
آهن تان اصل ڪننن منهنجا حال هيئنڙا.

هت آئي نه خبر پائر جي پار جي. ڪر ڪا نه لڏي مارن "مننار" جي.
ننڍو ڪير نياپا. هي سندن سنيهمڙا.

تن ماروڻرن ريءَ آئون تان ڪنڊيس ڪيئن.
مونڪي حاڪم ڏس ته هٽيو وڃين هيئن.

ڏسي عمر اڪيڻين. پيم هيئنڙي ۾ هور. مون سين ظالم! ظلم ڪريو وڃي زور.
بحري باز جهٽيو وڃي جهرڪي جيئن.

ونھيا ويڙهيڇا نه وسارينديس. ڪريو ياد. هنجون نت هارينديس.
منان مور نه لاهيان مرندي سيئن.

مونڪي جابر وڏا زور زنجير. منجهان ماڳ مارن جي ملڪ ملير.
تڙ آئي نه ڏايس تسيياريس تيئن.

اڄ وسان پنهنجي "مننار" ويڙو. وڃي قيد اندر ڪوٽن پيڙو.
موٽي مان ملي مند وٺڙي مينهن.

سڄي سرتين جا هني سندن لوٽي. ڏسي ڏوٿيرو آئون پيس روٽي.

هت آهيان عمر! آئون زور آندي. تن ماروڻڙن لاءِ منهنجي دل ماني.
اهو ڦاڏر قلم لکيڻوم ڪوئي.

ڏٺي سانگيرن ڪي ته لنگهي ويم سال. تن ماروڻڙن ريءَ ههڙا ٿيم حال.
مر مور نه لاهيان مٽو ڏوئي.

جن سين ڪاڙ ۾ گڏ پيتم ڪير. سرهي سرتين سان ٻوليم سير.
جتي هيڪڪاندي آئون سائن هوني.

ڪر ماڙ مٿي "مننار" فقير. مون سان اچي ٿي ساڻي سرور پير!
مون ڪي مارو ڄام ملاني سوئي.

ڪافي . 431

پاندي! جي وڃين پنهنجو وارن وٽ.
ته منهنجو سوال ڪجان وڃي سنگهارن وٽ ادا!

منهنجو ڪج ڪارن واسطي الله جي. نيازِي نبيءَ رسول الله جي.
دل لائي چئجڻ ڏسارن وٽ ادا!

آئون ٿي ڪريان زاريون. سن منهنجون ساريون.
پاندي! منهنجي ٻارن ڪج نيزاريون. ادب منجهان ايل دارن وٽ ادا!

جي سڏيان ٿي گولي اصل کنون آهجي. ننگڙو سڃاڻي مونکي ڪريو پنهنجي.
۽ ڪيم جڏيو هت ڏسارن وٽ ادا!

گهري ٿو ”منار“ مقام ملير جو. نظر ٿئي محمد مير جو.
ته سنمڪ ٿييان سرڊارن وٽ ادا!

ڪافي . 432

تن سرتين کي آئون ساريان ٿي. جي منهنجون اٿني ماڙيجيون.
منجهان ملير رهيون.

ساريان روز بروز محبت سندين. دم پلڪ اندر اچيو ياد پون.
گهڙي ساعت دل تنون وسري نه وينيون.

اچيو ڇت تي چڙهن سندن چاليون. مون تان مور نه وساريون انهن جون ڳالهيون.
رهيون روح اندر. مون ڪنهن سان ڪين ڪيون.

وطن ماڳ ملير جن جو ويڙهيون. سڀ ريت سرهيون منهنجو ساهيڙيون.
ميخون محبت جون جن هيٺڙي ۾ هنيو.

چئي ”منار“ لکيو قلم قهار. ٿيس سنگت سرتين جي ڪان ڌار.
ساريون سڪڙا سندن. وهن نيڪين نيون.

ڪافي . 433

جن کان ڌار ڪمري نه ڪداريم ٿي. تنگهيا ورهيه ڏنم ويڙهيجا نه وري.

جن مارن سانائون حم جاني. گڏ سرتين سان ائون ننڍڙي نياڻي.
آئي قسمت ائون جا هت قيد ڪري.

مونکي هاءِ فراق وطن جي ورونهه. هن سورن ۾ وڃايم سونهن.
ڏهري ڪيس ڏڪن. ويم مـــــاهه ڪري.

ڪٿي ڪاڙ جي لوني ڪينن لاهيان. سون سومري جو آئون تان نه پايان.
ساربان ســـــرتين ريءَ. زريعت زري.

چئي "منار" تن ماڙيچن ري. منهنجن سرتين ۽ ساهيڙين ري.
رندي راتو ڏينهن. وينديس مـــــري.

ڪافي . 434

عـــــمـــــر! اح نه هڪ خواب ڏنم. جن آيم ڏورايو تن ڏوئين جو.

ڪعبو ۽ قبلو اتم اهي ٿي. ويم ڏورايو ڏوئيـــــڙا سي ڏيني.
حرف حقيقي مـــــون تي آهي هن جو.

سرينون ساهيڙيون. آئون نت ساريان. ملڪ مليز مور نه وساريان.
سنگت سنيـــــاليان تن سانگين جو.

سونهن سانگيڙا بر جي پٽن ۾. مرڪ نه منهنجو ڪٿن ڪوئن ۾.
ايءَ نه مناسب اســـــان مارن جو.

چئي "منار" آئون عيبن هائي. نيٺ اچي نيندم ننگڙو سڃاڻي.
آســـــرو اتم ابائن جو.

مارئي! مارن جو مـان م وڃاء. داداڻو ڪر ڪم لڃاء.
منهنجا ابا آهن اهيني. جن جون جايون ست سون سيني.
عـيب انهن کي لـبـو م لاء.

اهي ڪڏن چڱا اٿيني ڪڇ جا ڪهڙا. عاج عمر جو چوڙم چورا.
تنهن سو مري جو سون. پنهور! م پاء.

اچي عمر وٽ. چڙه م ڪٿن تي. وڃي واريءَ م ويهڻ پٿن تي.
ايل اٿاڻو سـو پار پڄاء.

چئي "مننار" توکي مازو نه ڇڏيندا. وٺي ويڙهيڃا وطن م ويسدا.
جتي تنهنجو تـو جوڙ جڳاء.

منهنجا جوڳي ويا جا مير اديون. آئون جا ويندي پرين جي پير. اديون!

آئون ويرائي نه وسـاريـندي. لاءِ آديسين جي اوسـاريـندي.
ڪٿي نرمل ناٿ نهـاريـندي. هت دم نه ڪنديس دير اديون!

منهنجو ساهه نيو تن ساميڙن. ڪيئن ترسان تل هتي ريءَ تن.
ڪل درد دڪن. سندي سورن. لهندا ڪپڙين ريءَ ڪير اديون!

منهنجا پرين پورب پار ويا. ڪٿي ڪاشيءَ گنگا گـرنار ويا.
ڪنهن بانيءَ تيرت نطار ويا. هوءَ جي آئي هليا هنگلار اديون!

چئي "مننار" مـهـيـسين جي. ڪا جا اٿم اداس آديسينجي.
ڏسان صورت مان سنياينجي. آئون جا ويندي سامين جي سير. اديون.

جوڳي راهه مسافر ڪڏهن ملندا. مونکي ڏي تون خبر ڪي ويرائي ولندا.

مون کي سنياسين سور ڏنا. هي جي پورين مون کي پور ڏنا.
ڪهنه ڪوڏرين منکي گهور ڏنا. ڪوئي ترس ڪو نه ڪيائون تل دا.

آئون ساميڻي ساريان ٿي. نت نانگا روز نهاريان ٿي.
منهنجا ويرائي نه وساريان ٿي. منهنجا جيرا ان لاءِ پيا جلندا.

ڪڏهن ايندم ڪن چير جوڳي. هوءَ جي ڦيريدار فقير جوڳي.
منهنجا سامي سنگت سڏير جوڳي. ڪڏهن ايندا اڳن تي اسان ٿلندا.

چئي "مننار" مراد اها. منهنجي ويساهه واري امـداد اها.
ڪندا ڪرم ادبيسي امـداد اها. اچي بخشي بجايون خوش حال ڪلندا.

ڪافي . 438

منڏا رانجهن جوڳي بن آيا. مين پي ويسا دلڙي دلڙي پيا.

رور الستنون رمز رلائي. دل منيڏي ڪون مرشد ماهي.
ڪيڙي دي مين اصل به ناهي. سوين روڪيندا حقڙا هي پرايا.

چوچڪ دامين مال نه چايا. ڪيڙي دامين ڪيا وڃيا.
حق رانجهن دامين سر هويا. جنهن روز الستنون نينهن لايا.

مور نه ڄاڻن ملاقاضي. عشق نڪاح پڙهن دي ايرازي.
ناحق ڪرندا زور درازي. ميڏا ماهي نڪاح اڳي پڙهايا.

آڪي "مننار" ميڏي من ڄاتا. رانجهن ڪون سين سمجھ سڃاتا.
پيچ ماهي نال مين تڏهن ڪر پاتا. جڏهن "قالوابلي" روح فرمايا.

ڪافي . 439

تسان چوڙيا تخت هزار. اٿان بڻيا مزور ويچارا.

تنڏي بلند هوني بادشاهي. تنڪون ڪنهن دي نا پرواهي.
ڏوجها سنو لڪ هو وڻ سپاهي. تنڏا نو لڪ وڃندا نغارا.

تنڏا هوون هزارين ٻانهما. اوئي ٿيون صدق قربانا.
تنڏا لکين ڀريا گنج خانا. جڏان عالم نيون اڏارا.

تسان ڪون ڪيما غرض غريبي دلڙي دا. توسان چاتا بهتانا خلق دا.
توسان مالڪ ساري ملڪ دا. تنڏا هي جڳ سلامي سارا.

آڪي "مننار" نماڻا. مين هون تنڏي ڦول وڪاڻا.
تنڪون ثابت سمجھ سڃاتا. ڏوجها شاهد رب موچارا.

ڪافي . 440

ڪيون چوڙيا شان اميري دا. توسان ڪيتا حال فقيري دا.

ڪيون چوڙ آيا سلطاني. تنڌا تخت سڪندر ثاني.
من ڦرندا هو سيلاني. ست لذت شاهي دي شيرين دا.

ڪيون من وچ مرضي آئي. توسان گل وچ ڪفني پائي.
ول ڪردا هو گدائي. ڪيها غرض پيا دلگيري دا.

تنڌي صورت سر سبوحانا. اوڻي لکيا قول ڦرانا.
هي الا انسان دي معني. اوڻي آڪر ويڪو اظهري دا.

آڪي "مننار" سوالِي. تنڌي عزت اصل ڪون عالي.
توسان ملڪ ساري دا والي. منڪون قسم خدادي قديري دا.

ڪافي . 441

جڏهن عشق آيا بار باري دا. تڏهن شوق ڳيا شاهي ساري دا.

تڏهن چوڙيم تخت هزارا. ڏوجها ڪيتم حال ويچارا.
من ڏوڍيا عالم سارا. مين ويڪيا هير پياري دا.

منڌا ره ڳيا ملڪ پراها. منڪون سڻيا عشق اڻاهون.
من پاتيان جهانيان. جڏهاڻ. ٿيا هي عقيدا اعتباري دا.

من ٿيون مزور ڪماوان. ڏوجها پاند ڳچيءَ گل پاوان.
لڪ آڙيان عرض آلاوان. سل ڏيوي دلاسا دلداري ددا.

من آڪي "مننار" اداسي. منڪون ڪيتا پريت پياسي.
من سامين ٿيون سنياسي. مان لهسي فراق ڄماري دا.

کافی . 442

منڊا راجھو بيا پردیسی میں پی نال جوگی دی ویسی.

کینی منڊی نار فقیر۔ ول ور ایتی جوڑ امری.
میں کبویں قبولان میری. هن انگ پیوت ملی سی.

نوسان سئو سالیان مانیان! منکون متیان دیون اچان.
نوسان کون سج دی بات سئایان. میں کفنی آپ دکیسی.

جڏان تیا الست روز سبحانی. تڏان ماهی منڊا مرد حفاپی.
جوتی لکیا هی قلم ربانی. اوئی آگی پیچی نا تییسی.

هن آگی "مننار" سدائین. منکون ماء پیء یاد نہ پائی.
گھتان کیڑی دی منهن چائی. من ماهی منکون یار ملیسی.

کافی . 443

آیل عشق لگو اوھان نہ آھی زی!
تڏھن قدر دروئی اوھان کی ناھی زی!

اوھان جي ڏٺي هئي پرينءَ جي پيشاني. تہ دلڙي هوند ٿي ڏان ديواني.
تہ سر ساهہ کري قرباني. وحي کيچ ڏٺان هوند کاهي زي.

اچي برھي بين وڃائي. تڏھن وسري وينی سپ وائي.
انا الحق بات الائي. منصوب چڙھيو جينن قاهي زي.

آئون جا هوت پنھل ڏي هلندي. سا وسان تہ ور چي نہ ولندي.
وحي محبوب پنھنجي سان ملندي. پوءِ چپر اھو مونکي چا هي ري.

چئي "مننار" سک ماري. آئون چا آھيان آرازي.
نہ وورسدس وڃاريءَ. مونکي برھہ برس اچائي ري.

ڪافي . 444

اڏيون! ساجن اوهاڻ نه سڃاتو ڙي. نه ته روز روڻان ڏينهن راتو ڙي.

جڏهن ڪن ڪيڪون بنائين. تڏهن هيءَ ليڪ لڪائين.
منهنجو پيوند پرينءَ سي پائين. تڏهن پيچ پنهل سان مون پاتو ڙي.

اوهين تان عقل شعور ۾ آهيو ڙي. مون کي جيگل جمل ڪيم پايو ڙي.
مون لنونواريءَ کي ۾ لڃايو ڙي. منهنجو نيمه ٽني شل ناتو ڙي.

نمڙيون لکين جهڙي آن هڪ ٻانهي. منجهان پرن پنهنون جي گنج خاني.
آهي شان سندس سبحاني. مون ته لقب پرينءَ کي لاتو ڙي.

چئي ”مننار“ وڃان ڪاهي. منهنجو پيٽر! پيٽور ۾ پوءِ چاهي.
مون کي وهڻ ته واجب هت ناهي. مون هن هدايت پاتو ڙي.

ڪافي . 445

اهيان ان جي آئون ٻانهي وي. جن دلڙي ڪيم ديواني وي.

مونکي پائون گچيءَ منجهه ڳاري. مون مڃيا اهر برداري.
نت ووڙينديس ويچاري. مونکي سڄن ڪيو سيلاني وي.

مونکي لائي ويا جا لولي. هڪ هو هو جي ڏيئي هولي.
مونکي سڄن سکائي آهي ٻولي. سوئي سبق پڙهان سبحاني وي.

مونکي پرين پاڻ پسايو. ڪو جو دلبر ديد دڪاو.
جهن دل جو دور مٽايو. سوئي نور ڏئيءَ جو نوراني وي.

مننار اداس ۾ آهي. جوئي ڪاف ڪشالا ڪاهي.
مونکي موليٰ جي محب ملاني. نه سر سام مريائي ڇڏي.

ڪافي . 446

ٻيو ڪو نه سون منجه پائي. ٻڌ ڪشي ڪمر تي راهي. وي.

مڪرو آيو آهين. ٻيو پيو ڇو ٿو پيائين.
وري مڪرو ويندين هئا. جتي ڪاري قبر اونداهي وي.

ٻيو ڪو نه هلاخ هليو. توسان مولي ڪرائيدو ميو.
جتي ناهي واه وسيلو. اتي واحد ٿيندي واهي وي.

دل سسروور ڏانهن سسروور چائي. ايمان يقين جي آئي.
تان توسان سو ٿي سائي. ڪري هر هن منجه همراهي وي.

ابراهيم آراه منجه آيو. يوسف تي قيد ڪمايو.
رضائي شمس چم لاهيو. منصور قبولي ڦاهي وي.

"منار" گهڻيون سڀ گهورج. اهي ڏيه ڏسيون سڀ ڏورج.
ولمار وسيون سڀ وورج. توکي مان ملي تنهنجو ماهي وي.

ڪافي . 447

سڀني ۾ ڏنم يار ڪي وو. دوست مڻي دلدار ڪي وو.

سڀني ۾ گڏم يار سهڻو. معشوق دلي جو موٽو.
قاتل قلبن جو ڪهو. جنهن سوڀ سڀهم سالار ڪي وو.

سڪ ساه ۾ ويم رهجي. تخلي ته ڏني مڻون تنهنجي.
جڙ خوب لڳي اٿم جنهن جي. منهنجي وره لڳو وار وار ڪي وو.

انن جا ڪاهي ٿڪيس ڪاهي. چپ جان حسي ڪي ناهي.
مونکي اکند انهي جي آهي. سڪ ماريندي مون سڪدار ڪي وو.

واه پرين جي پيشاني. شمس نه جنهن جو ثاني.
صورت ۾ ير سبب جاني. ن موٽي ملي "منار" ڪي وو.

ڪافي . 448

آيو خواب ۾ يار سڄڻ مونکي جيئن. مونکي ظاهر محبوب ملي من تين.

اٿم اميد ته وڃوڙو ويندو. ٿيندي سرهي آئون روز قيامت سين.
سارو وره وڃوڙو ويندو. ٿيندي سرهي آئون روز قيامت سين.

جڏهن اڳڻ ايندم يار جاني. پري قدم ڪري احسان.
تڏهن مرڪندي هيءَ ٻانهي. ٿيندا حرص لهي دک ويندم هيئن.

ڪيم خواب ۾ ديدار دلبر جو. آهي نور عجب انور جو.
جو مون حسن ڏٺو سرور جو. ڪريان ياد پاڪ. مون کي وسري ڪين.

چئي ”مننار“ ويچارو. سائين ايندم اڳڻ پيارو.
اچي ملندم محبوب مويچارو. ڪريان عرض الله صاحب کي اين.

ڪافي . 449

اڄ مونکي ڏيو ڪي مبارڪون. جو مونکي دلبر ديد ديکايو آه.

اڄ سمسين شڪر ۽ شاديون ڪئي الله ڪيون آباديون.
ون واهن وڻن ٿيون واديون. هت پير پرينءَ اچي پايو آه.

اڄ سمسين چوان شڪرانا. ڪئي الله ڪيا احسانا.
آئون قدم تان قربانا. جو عجب اڳڻ منهنجي آيو آه.

اڄ محبوب مون کي اچي مليو. عجب اڳڻ منهنجي ٿيو.
خوشحال سڄڻ ٿي ڪيو. منهنجو واليءَ ڏينهن ورايو آه.

ڏيو مونکي مبارڪون يار جون. پيون آسون اميدون وار جون.
ميون جي مرادون ”منار“ جون. اهو خاوند خيال پڄايو آه.

ڪافي . 450

آهيان ڏاران گڏجن گوندن ۾. رهي دل جي اميد اندر ۾.

جڏهن يار جو ديدار مون ڀاتو. تڏهن مون ساڃن کين سڃاتو.
هاڻي روز روشن ٿي ڏينهن راتو. اوهين وسهه ڪر خدا پرور ۾.

السنون عشق آڙائي ڪي. مليا درد مون دل فگاري ڪي.
۽ وراهن وقت ويچاري ڪي. اچي مليا سور سمر ۾.

حج هوت سان ڪهڙي هلايان. سينو ساڃن سان کين ساهيان.
ان ۾ نااميد به ناهيان. ڪجهه دعوائِي رڪانتي دلبر ۾.

چئي ”منار“ منهنجو يار هادي. بديون بخشيندو بخشهار هادي.
غم لاهيندو اچي غمڻهار هادي. ناپمچ ڪي نوازيندو نظر ۾.

ڪافي . 451

مون کان ڪم ٿيا نسورا نقصان. اٿم اميد تون ڪر احسان.

آهيان بلڪل آئون بدڪار. گناهين ڪيوس گرفتار.
تون آهين رب پاڪ بخشهار. رحمي غفور رحيم رحمان.

مون ڪي ڪنهن سنئين وات وارين تون. هدايت ذات ڏيارين تون.
لٽيو منزلو اڃارين تون. ڪري پنهنجو پيال بخش ايمان.

مون منجهه لڪ عيب آهن اهڙا. جو ڏسان ڪنهن پني ۾ نه ان جهڙا.
مون کان سو ڏوه ٿي پيڙا. سنڀاليان پنهنجا پاڻ. آهيان پشيمان.

مڏيون ڪر معاف ”منڀاري“ ڪي. ابوحمي هن عيبداري ڪي.
... ۽ منهنجي ... عطا جو ڏئي تون ڏج دان.

ڪافي . 452

مياڻ محبوب من مھڻا! ڪڇيون نھنجون ڪان مارين ٿيون.

بو منجهه اهڙيون آھن اڪيون. جي منھجي رب پاڪ صاحب رکيون.
ڪيو ڪن خون سو لڪيون. حسن جا فير اٿارين ٿيون.

تنھجي ڪڇلين ۾ ڪامن ڪان. جي زورن زور ڪرين زيان.
ورھن هر وقت ڪريو جولان. نرم سي ڪين نھارين ٿيون.

ڪڇيون ڪاريون ڪيفن واريون. هڻن پالا پڻجيون ڪٽاريون.
سوين مشتاق لڪ ماريون. ترس تل ڪو نه ڌارين ٿيون.

حڪم ڪريو ڪٺيو هٿيار. اچن ڪاهيو ڪارڻ سنگسار.
زورن زور مٿي ”مننار“. اچيو تڪڙا الارين ٿيون.

ڪافي . 453

جيڪا تو محبوب جي مرضي. مڃن مونکي ضرور مرضي.

آئون آهيان تنھجي اصل ٻانهي. تون آھين منھجو يار ساڻين جاني!
توتان سر ساهه قرباني. ٿيس گولي ڪيان غرضي.

جڏھن ڏسان ٿي رنگ روپ هزار تنھجا. ٿين گم هوش تنھن وار منھجا.
ايندا آھن اسرار آھنجا. عبرت مونکي عجب اچرزي.

مونکي لائي اٿئي ڏاڍي ڪا لوري. جهڄڻ جيءَ جان کي جهوري.
ڏيني ويو ڏکڻ جي مٺيءَ کي ڏوري. لڄن منجهه جان اٿي لڙي.

تون آھين منھجيءَ دل سندو دلدار. دنيا ۽ دين ۾ حقيقي هڪ يار.
ملن جي واسطي ”مننار“. حجت ڪهڙي ڪندو ارضي.

ڪافي . 454

آئون نهن ڪموت پنهل جي غلام آهيان.
سانين! جنهن جي چڙهي. نظاري نام آهيان.

پنهل آريائي. آئون پرتيڪائي. جا ذات اصل پي ڪام آهيان.
منمنجو نامي ڪو برابر سان. بلوچن جو پانهي ٻڌل منجهه دام آهيان.
جي پاڻ ڪن پانهي تان سو لڪ ٿورا. پوءِ ملڪ ساري جي جن ڄام آهيان.
چوي ”منٺارو“ سنديس پلايون. آئون مڃيندڙ روز مدام آهيان.

ڪافي 455

مون کي صحبت تنهن سرداري جي.
پيني ڪان ڪيان پني لوڪ ساري جي.

پنهل آريائي. پڄان ٿيڪو نمائي.
من ڪٿان ڏسڪان وات ڪوهيڪاري جي.

تڏهن پيڪرين پوانتي. اين سڀ کي چوان ٿي.
تہ ڪاڏي مڪمار مڙوچاري جي.

هان صحي سمجھائي. منڪو ٻڌائي.
مڪني کي پچار. پيڪاري جي.

جيڪو ڪو الله پاڪ اهي.
من سو پڄائي جيڪا مراد ”منٺاري“ جي.

ڪافي . 456

نامي خيال ڪيڙي نال من دا. منڌا روحڙا ٿيا رانجهن دا.

رانجهن مڪاهي ڏي بادشاهي. اٿئون چاڪر بن دا.
حق خدائي مننيڪا مڪاهي. قسم هني پنجن دا.
مليڪسي مڪاهي. ٿيڪسي پناهي. هوسين امان امن دا.
آڪي ”منٺارا“ مين هان ويچارا. سڪائل هان درشن دا.

ڪافي . 457

رانجهو! روح دي پياسڙي ره ڪني هي.
ڏوجهي طاقت وسارت (1) ويني هي.

دعا ڪيڙي دي. زور جهيڙي دي. منين نه قبوليت ڪني هي.
تنڙي نينهن دي ڦاهي. منڪون ماهي. قابو ڪمندڙي پيني هي.
حال حڪايت. منڏي ماهيت. روءِ تنڙي مني چني هي.
ڪا "مننار" دي. دردن وار دي. حالت هي هن ٿني هي.

ڪافي . 458

ماهي معلوم تنڪون هير دي.
جنهن کون پيني هي جدائي تقدير دي.

مني نال ڪيڙا ڪريندا جهيڙا. ڏوجهي اڏي ندي هي تير دي.
ڏاڍي جدائي مني نال آئي. قسمت قيد زنجير دي.
تنڙي اهيان. ڪيڙي دي ناهيان. قسم حضرت پير دي.
رانجهن سائين. شال پڄاڻين. مراد "مننار" فقير دي.

ڪافي . 459

تنهنجي ناز منهنجي دل نينڙي. جا وس وقوف کان وينڙي.

ڪڄلن واري هينني ڪٽاري. ڪانه ڪمل تو ڪينڙي.
تنهنجي رمزن والي دل ڪي. دوالي قابو ڪمند ڪاپينڙي.
تنهنجي سرداري. منهنجي برداري. آهيان عبد آئون ٿينڙي.
آءِ مل يار. "مننار" ڪي تون. ٻولي نا اٿم پينڙي.

ڪافي . 460

رانجهن سائين. سر خدائي. ويس مٽاڪر آيا. ڙي سيان!
تخ هزاري دا مالڪ ماهي. چاڪر نام ڌرايا. ڙي سيان!
الانسان سري و اناسره آپ. الله فرمايا. ڙي سيان!
انا احمد بلاميمي غير گمان مني لاهيا. ڙي سيان!
آڳي "منار" ته مرشد منڪون. حضرت حسن ويڪاري سيان!

ڪافي . 461

تون ويهجان ڪيم وساري. پنهنجو رب ياد رکجان من ۾.
ان غلفت سوين ڪيا غرقِي. تون ڌيان عقل ڏس ڌاري.
جڏ هستي حرص وڌائي. ايءَ وڃيني ٿي عمر اجائي.
هڪ حق جي گهر همراهي. تان توکي سو تاريو تاري.
سو لشڪر جن سان ساڻي. هوا تخت هنجاريون هاڻي.
اڄ حڪم انهن جا ڪاڻي. وينڙا مٿل خواب گذاري.
دل سان ذڪر پڙه زاتي. پنهنجو پاڻ ڪري مماتي.
ته هت هت مليني حياتي. توکي جڳ جڳ يار جيار.
"منار" هر دم هادي هڪدل سان. ڪر ياد الله يڪدل سان.
هو هو ته پڙهڻ پڪ دل سان. تان توکي سو پار اڪاري.

ڪافي . 462

تمنجي واه واه الله وڌائي وڌائي!
بي انت خلقت تو بنائي بنائي.
نور آدم منجه پرور پايي. شرف ڏيني ڪئي شان وڌائي.
تڪبير ڏيني عزرايل تڙائي. لڳي سندن لڙائي لڙائي.
تمنجون قدرتون قادر ڪوڙين ڪڪ پڻ مها هڪڙ ماڪوڙين.
سام سڀني ۾ جوڙيو جوڙين. ڪا حڪمت تو هلائي هلائي.
صدق صدق تو تان رب سائين! جو لڪ قدرتون ناهيو ناهين.
دم دم ناهيو دم دم ڊاهين. ڪاچل پل تو چلائي چلائي.
چئي "منار" تعريف تمنجي. سڀ جوان نه مجال تمنجي.
بي به قدرت ناهي ڪمنجي. جو ڪري صفت سڀني سڀني.

ڪافي . 463

پيا ڇڏي آسانا نڪر نظاري. ڇڙم نانگا نانگا.

پاهه برهه جي چيڪو ويو چوري. ڏس تنهن کي ڏوري ڏوري.
گهير گهيون سپ گهمي گهوري. گول سڄن جا سانگا سانگا.

باني نفس کي تون مٺي ماري. سور ٿمر کن سمج واري.
غم گوندر ۾ پاڻ پگهاري. پار لنگهي ٿي لانگها لانگها.

ترڪ ڏيئي تون ڪر تياري. سهم دنيا جي سر تي خوري.
يار پنهنجي سانئيءَ هوشياري. پوءِ ڪندا ڪوهه دنيا جا دانگا دانگا.

اي "مننار" يار سڄي ڪان. دل وٺي دلدار سڄي ڪان.
غم ڪايندڙ غمناڪ سڄي ڪان. هڪ مراد ملن جي پن مانگا مانگا.

ڪافي . 464

ڇڏ وي غفلت ڏيان ڌري ڏس. هڪ ڏينهن هرگز هلبو.

هڪ ڏينهن هرڪو هليو ويندو. ملڪ الموت ايندو وي ايندو.
نيٺنئون نيٺ نهوڙي نيندو. چال انهيءَ منجهه چلبو.

هڪ ڏينهن هرگز هلن به آهي. سندس جوڙ جيان جن لائي.
امر تنهن کي پيو ڪير ڦيرائي. جو نڪي جمليو نڪي پلبو.

ڪڏهين ويندو ساهه نجانا. آئون ان واقف سو ڪيئن ڄاڻان.
ظاهر صورت بدن سڃاڻان. جو خاڪ مٽيءَ منجهه رلبو.

پنج "مننار" تون به ايوين. ته حب الله ڏي تنهنجي ٿيئون.
جيءَ جياپي انهيءَ جيوين. جيئن يا مولِي کي ملبو.

ڪافي . 465

ساجن ايندو. ڪين ڇڏيندو. هوت حمايت ٿيندو ڙي جيڏيون!

ڏکڙا ڏور سان ڏسن جي. ورهه وچوڙو سپ ويندو. ڙي جيڏيون

۽ پنهل پنهنجو پاڻ سڃاڻي. نيٺ نمائيءَ کي نيندو. ڙي جيڏيون!

آئون ان سونهي واقف ناهيان. قدم ڪرم سين پريندو. ڙي جيڏيون!

بچديون مرادون. چئي "مننار". ڏيهم مبارڪ ڏيندو. ڙي جيڏيون!

ڪافي . 466

دل منهنجيءَ ڪنئون دم نه وسري.
صورت يار جي ساري وو ساري.

روز ميثاقون محبوب سڄڻ جي محبت. آئون آهيان ماري. وو ماري.
سا ڪيئن آڳ اجهامي آتش. جا يار پار وڃل پاري. وو پاري.
حجت ناهي هوت پنهل سين. توبهه منيءَ جي زاري. وو زاري.
چئي ”منار“ ته پاڻ پڄايندو مولِي. مراد من واري. وو واري.

ڪافي . 467

هن پيا منڪون شوق ديدار ويڪن محبوب حقاني دا.

ويڪان جملڪ ميهيڏا دک لهندا. ووئي نوشاهه نوراني دا.
عجب اڪيان محبوبان واليان. هي سر نور سبحاني دا.
مت نه هوسين ساري ملڪ وڃ. دلبر جانب جاني دا.
آڪي ”منار“. مني ري ملهه پانهي. اوئي يوسف ثاني دا.

ڪافي . 468

استاد منا محبوب! جيئن. مونڪي مدارت ڏي وو.

حق حقيقي هو هو الله. مونڪي عشقي جي امانت ڏي.
سڪ سچائي صحي سوائي. سا برهي جي بشارت ڏي.
ڏيڃ پيالو يار پريم جو. مونڪي قرب ڪماليت ڏي.
راضي ٿيءَ هر رهمز اتي. ۽ هر وقت هدايت ڏي.
چئي ”منار“. سندم مولِي کي پير مغان تون پارت ڏي.

ڪافي . 469

پير! شهر پنيور منجهان. ڪا هوت پنهل ڏي هلندي.

گالهيون منهنجون گجهه اندر جون. آئون وڃي ساڃن سان سلندي.
جيتر ساهه سرير ۾ وو تان آئون ياد ڪريو پيئي جلندي.
اٿم اميد اتي آئون وينديس. ۽ ورچي مور نه ولندي.
چئي ”منار“ مدد مولِي جيءَ وڃي محبوب ڀولن کي ملندي.

ڪافي . 470

ڪاڪيون! ڪيچ مڪان ملڪ منجم. پنهل پڄن آئون ويندي.
ڏونگر ڏورن ڏک ڏاڪڙا. وو اهي ڪست ڪشالا ڪيندي.
پيڙ! شوم پيڙ منجمان. ڪا مون سان بر ۾ پائيائي ٿيندي.
پي هلو مون سان. شل ٿينديان هدايت. يا ته متان منع ڪا چيندي.
چئي "مننار" مدد موليٰ جيء. پنهنجو آري ڪٿي آئون ايندي.

ڪافي . 471

ڪم قاصد! ڏي ڪل پرين جي. منهنجو يار ڏٺو ڪو تو.
سر سڄن جي نور سببحاني. سوئي جهلڪار ڏٺو ڪو تو.
مون کي موهي ئي رمز جنهن سين. سو اکين اسرار ڏٺو ڪو تو.
ڪجليون جنهن جون ڪامن ڳوريون. تجلي دار ڏٺو ڪو تو.
چئي "مننار" ته من منهنجي جو. سوئي غمٽار ڏٺو ڪو تو.

ڪافي . 472

ڪر ياد الله کي ٻانهي وي! من اندر ممانا وي.

ياد الله کي ڪر دل لائي. حرص هوا جا هوش وڃائي.
ڪالم ڏيئي سا ڪاڻي آهي. ايء سمجھ صحتي ڪر معنيٰ وي.

شاهه سوين سڪندر به چلي ويا. ڪينن عقل جا اڪابر به چلي ويا.
۽ دنيا جا پرور به چلي ويا. ٿيڪا سڀ راهه روانا وي.

مڪ هلڻجو هاوان به ٿولڻ. پيو پڄن جو پروان به ٿولڻ.
ٿيو محشر ۾ ميزان به ٿولڻ. جت ڏيندي تنڪا طعنا وي.

سووالي ٿيء "مننار"! الله جو. پينو مڱنمار الله جو.
ٿي آسي اميد وار الله جو. ته رب ڪندوا ڪسانا وي.

ڪافي . 473

جو ٿو ڳڻمين ڊپ لاهيو. ڏس تان موت مٿي تي آهي.

ازل جو ايندي. نيٺ ته نيندي. مڙھ مڪان مٽيءَ منجهه ٿيندي.
جتي ڪو پيڻ نه هلندي پيايو.

موت واريو وٺين ٿو لذتون اب دنيا جا ۽ پيون عرتون.
ويتين جو شيخ سڏايو.

مال ني مليڪت اٿني پرايو. تو ۾ وڌائيءَ جو ڪورو واريو.
پير سمنجهي ڪن پايو.

اي ”مننار“! رڪجان مرن من تون. يا مولائي ڪي پاڻ پرن تو.
ته ٿيئيءَ من سناڱ سڃايو.

ڪافي . 474

مهر لطف. ڪر زاري. ڏس تان فضل بنا. ٻي واٽ نه ڪائي.

اصلتون پيدا ڇا مان ٿينڙون. پوءِ ڪهڙي خيال خودي ۾ پينڙون.
وو! جي تون نسل نهارين. ته هوند توکي ٿني ٿڪائي.

يا رب تعاليٰ ڏاڍو آهي. حجت ان سان ڪنهنجي ناهي.
پاءِ ڳچيءَ منجهه ڳاري. تون ڪر توبهه. چور وڌائي.

نوڙت سڀيئي نماز چون ٿا. هستي مڙيني حرام لکن ٿا.
ڪا محبت رک موچاري. جو ٿو وڃائين عمر اڃائي.

اي ”مننار“! تون مٺي مارڇ. نوڙت سان پنهنجو يار نماڇ.
ته دوست ڏيندي دلداري. او پلو توسان ڪري پلائي.

ڪافي . 475

اڪڙيان عذاب ٻڌيان. دل مڏي ڪون لت ڳيان.

ڪڇيان ننڍيان ڦهري. بن باز ڪڏيون بحري.
بت ٺوهان مارينديان ڦهري. جي مڏي ڪون جھت ڳيان.

نڌي رلفي والي ڪاري. مڏي سوڳهي ڪيتي چند ساري.
من وس ڪون گني ويڃاري. تڪي تاب تايائي ست ڳيان.

ننڍيان ديدان هن جادوگريان. ڪڇيان هڪيفن پريان.
جي ترسيان مور نه تريان. هن منڪون لڳائي وير مڏ ڳيان.

نڌي حسن بندوق چڙاتي. "مننار" ٿيا ممتا.
جهن دي چيرا چني ڳيا چاتي. نڌي دستين دوناليان چت ڳيان.

ڪافي . 476

هن زابر يار ننڍيان. هي گهورن مڏي دل گهائي.
ڪڇين ديان بناڪر ڪاتيان. منڪون تين تڪير وهائي.

نڌي تاب حسن دي تجلي. نيتي مڏي سموري دل سلي.
دلڙي مڏي ٿرڻي. لڄ پڇ منڪون تينن لائي.

خوسي هي زلف ماريندي. مارا ٿيا نانگ وسيمر ڪارا.
هن مڏي ڪيتي مارا. هن ڪپر ول ڳيا ڪائي.

اڪڙيان تسن ديان اهي. ڊپ ڏاڍا چنان ڪون ٿيئي.
جويون بار چڙي ڪون نيني. انهان مڏي دلڙي هي اينوين چاتي.

هڪي لسڪر آي. جوني. هن ٿيا سوڀارا سوئي.
تسار ويڃاري روئي. نڪون ساري هي بات سنڀالي.

ڪافي . 477

آئون جا درد مراق ماري هان. موڪي موٽي ڪڏهن بچان ملندو.

آئون جا گهميو پنهنجي لاءِ گهموريا. سڀ ڏيهه ڏسيون ٿي ڏوريا.
هن ۾ نوار چوريا. اچي اڳن اسان جي نلندو.

ڪڏهن ته عجب ايندو. دل کي دلاسا سڻو ڏيندو.
مونکي چئي مبارڪ ڇيندو. وري مرڪي ڪڏهن بچان ڪلندو.

آئون جا مادي ملن لاءِ مادي. پنهنجا رور بچان ٿي پادي.
ڪڏهن ٿينديس ورهه کان وادي. جو مونکي دوا درد جي سلندو.

جيئن ئي آئون جذباتي لاهي. پيس! پنهنجو سون پان پلائي.
ڪا اميد "منار" کي آهي. مون سان ٿي ته حمايت هلندو.

ڪافي . 478

ننڍي چشما دي واهه چالي.
دل ٺوٽ ڳڻئون مڙهين والي.

ننڍا زلف زوراور ٿيندا ڦهري. ڪمندا ٿي پيڙا.
منڍا حيرتا وڪوڙي ويڙا. گهٽ دل منڍي ڪون دوالي.

مين نال ڪامن ڪيئنون ڪوئي. جيئنڙو ڪس ڳيا جوئي.
منڍيان اڳيان روئي روئي. ٿيان اب وهائي هن خالي.

پنڊيان ڪڇيان ڏوهين ڪناريان. ڦهري هويا ڪيفن داريان.
اهي ابرو تيفون تاريان. ميڪون پر وقت ڪيئنون بي حالي.

هن "منار" اداس وڃ آهي. جنهن دا امير سا وس ناهي.
هن مل تون حديان لاهي. "فقير" ديدار دا سوالِي.

ڪافي . 479

سائين! ڪو وس منهنجو ناهي. جيئن توکي وٺي ٿينن آهي.

ننهنجو رت رايو دائم ڦهلائم ۽ رت بندي جي چاهي.

حجت توسان ڪاهه هلي ٿي. ڪير سڀيو پيو ساڻهي.

جنهن کي هلائين ته هاڙهي هلندي. بي ڪير ڪشالا ڪاهي.

چئي "منار" ته مون ڪني توڻم. پاند ڳچيءَ منجهه پائي.

ڪافي . 480

ڏيم ڏيندڙ دلير جو. وساريان ڪين ٿو وسري.
جهن جو مٿ ٻاهي مغرب ڏي. نڪو همد سڌ. نڪو بصرى.

يون مـونـڪي پور پليل مـ. سـڙي جد جان حل حل مـ.
دره ڪن دور من دل مـ عـشق جي آڱ پيـئـني اسـري.

مجهان سمهي يار جيءَ صورت. مجهان سڱ سور جي سيورت.
مجهان محبوب جي مورت. بطارو ٿو پيهن جو بصرى.

جهن لاڳاپا پيپور جا لاهي. سسئي ملي ڪيچ ڏي ڪاهي.
خي ٿو محبوب مون آهي. هيءَ گولي تهن ڳام ڏي ڪسري.

جوي "منار" دردن وار. جهن ڪي آهي عـشق جو آزار.
جسم جد جان تهن جو وار وار. پيـڙل يار لاءِ پـسـري.

ڪافي . 481

ڪونهي منهنجي حال جو پائي. اندر جا سور ڪنهن سان اوريان.
ڪرن هيءَ ماٺ آهي مشڪل وٺي ڏک ڏيل مـ ڏوريان.

سـرـهـ جي باهـ بدن مـ. ڪري ٿي تاب ڏاڍو تن مـ.
آئون مخفي طور پنهنجي من مـ. چلهڪا هن چاهه جا چوريان.

هر حرفت نه هلي منهنجي. نڪا تدبير چلي منهنجي.
نه عقل جي بات اڪلي منهنجي. پوءِ ڪهڙيون تنهن لاءِ ڪهڙيون گهريان.

آئون جهن جي پيهرن لاون لاءِ. ڪريان وس پيچ پاڻ لاءِ.
سا تڙي سامهن لاءِ. سا تڙي سل جيـهـ تائي ٿوريان.

هيءَ عاشق "منار" آهي جهن جو. سو ملي من سوال مڃي منهنجو.
نه آئون سنت جي لاءِ سـر پـنـجو. ڪنهن ۽ ڪنڊ وٽان ڪوريان.

ڪافي . 482

سايد منهنجي روح جو رايو هو ساڃن سان صغيريءَ ۾.
مون تي آيو سڪن سمنل! جو هن پڇاڙيءَ جي وقت پيريءَ ۾.

سني گوهر جون گفتاريون. مون کان ويون ڳالهيون حرص واريون.
ٻيون سڌون سنسار جيون ساريون. ڦٽيون ڪيون مون فقيريءَ ۾.

اچي مون تي نينهن هنيو عرو. سوگهو ڪيائين ساهه سڀ سارو.
بني وجهه ڪون ٿيو ويچارو. سو ڇڏيم اسباب اخيريءَ ۾.

جي اڳ نه ملي ته به سندس مرضي. ٿيس غلام ڪنيس عرضي.
منهنجو الله ڪي عرض هيءَ عرضي. ته اعليٰ هجي شال اميريءَ ۾.

پوءِ من ڪري ”مننار“ سين ملاقات. مرن جي ويل منجهه سڪرات.
پوءِ ٿيني حاصل منهنجي حاجات. وري ايندو منهنجو ساهه سڌيريءَ ۾.

ڪافي . 483

سگهو مل. سوال سن سڄن! ٿي آهي منهنجي هان آخيري.
توکان ريءَ درس دم ناهي. مونکي پيو فيض يا فقيري.

هيءَ وصل جي آب جي اڇياري. سا پياسن تون نه پياري.
سڪندي چمار ويٺي ساري. پڇاڙيءَ جو پهر آئي پيري.

ازل جو ڏينهن سگهو ايندو. ملڪ الموت مارييندو.
جي منهنجو پورو مقصد اڳ ٿيندو. ته جن آب حيات جي دل ڏيري.

مونکي اهڙو نه پيو مشڪل. جو هنر ڪارگر ٿئي نه عقل.
تون مل محبوب! ڪر ڪو فضل. ته جوانيءَ جي ٿئي صغيري.

تون جڏهن ”مننار“ کي ملندون. مون اڳن آسائين جي ٿيندون.
مون سان خوش حال ٿي ڪلندون. منهنجي تڏهن وسدي دوست دڦيري.

ڪافي . 484

سموري جمار ويم سک ۾. رهجي ويني پياس پياري جي.
الاجي! اها آس ڪڏهن پجندي. مون عاشق وره واري جي.

جھڻ منهنجيءَ جان ڪي. جهوري لڳل لئون لئون منجهه لوري.
لڏي رت ۾ نه ٿئي ٿوري. جو سڙان سڀ رات سياري جي.

الستتي عشق اهڙو آهي. هٿن جو هان ڏروئي ناهي.
جي پوان پائيءَ ۾ لٽا لاهي. ته به اوجھامي به آڻ اونهاري جي.

جڏهن وسي منهن ٿي ٿو ملار. سو سيڪنهن خلق لاءِ سڪار.
ته به مون سان ماتام اهوئي آزار. سا وڃي نه ورونه ورساري جي.

جڏهن عجيب مون وٽ ايندو. ورونهه وڇوڙو پوءِ ويندو.
اهو ڏينهن عيد جهڙو ٿيندو. جڏهن پجندي مراد "مناري" جي.

ڪافي . 485

قهر ۾ قهار تون آهين. رب ڏاڍو الله جلشانا.
ڪربلا ۾ شاه ڪهاڻي. افسوس اٿم ارمانا.

بيبيءَ سچيءَ جا پيارا. دل دادلا دلدارا.
معصوم هوا مٽوچارا. سي پٿون ڪراڻي پروانا.

حضرت عليءَ جا فرزند. ڪوڏئون نپايا محمد.
سي ڪوئي ڪهاڻي خاوند. آئي ڪٽڪ ڪافرانا.
دل جاني نبيءَ جا جيڪارا. سڀ فوج جا سالارا.
اسلام جات اوجارا. اهي صوبا ماراڻيءَ سلطانا.

زڪريا نبي چيڪراڻي. يوسف مصر وڪڙاڻي.
يونس مڇيءَ منجهه پايڻي. بحرن اندر غرقاڻا.

جيڪو ٿي ته عالم اپايڻي. تنهن ڪي زائق موت چڪايڻي.
پيو باقي ته ڪو نه بچايڻي. هڪ تونهن بقائي سبحانا.

تو جو نالو قهار سڏايو. اتي پکيڻي سين جو پايو.
"منار" پاند گچيءَ پايو. پري توبهه زاريون ۽ حا.

ڪافي . 486

عشق ڪڙا ڪيا سو لڪ سار. من ويو موھجي. وٺي وسري نماز.
 سريعت لاڳو آهي عقل سين. پر هوش منهنجو نٿو برهي يار.
 دلبر دل ڪيم ديواني. جذبن ڏيڪارينني هڪ نقطو ناز.
 سوز سڪن کان وجود نه وادو. عمل نٿو ان جي گهور غمار.
 جوي ”منار“ منهنجي من سنڀاليا. الست برڪم آهي آواز.
 تار ڪلواڙو
 راڳتي ڪيٺاب

ڪافي . 487

ٿا چون خداوند آهي لامڪان. ۽ خدا جو رهن هنڌ آهي انسان.
 الانسان سري و اناسره اها ته گواهي ڪهي ٿو قرآن.
 ونحن اقرب. واحد ويجهو. پوءِ جو رڪين ٿو غير گمان.
 صورت ۾ ڪعبو. صورت ۾ قبلو. صورت ۾ صاحب خود سبحان.
 ٿئي ”منار“ فنا مرشد ۾. تاصحي سڃاڻي رب رحمان.

ڪافي . 488

شوق خدائي سڀ سين رفيق. پاڻ نه ڪنهنجو ذات شريڪ.
 ايءَ مام محبت جي مشڪل آهي. سون منجهان ڪو سمجهي صديق.
 بي رنگ بيشڪ. سڀ صورت ۾ تل نه تفاوت. جان تحقيق.
 لاشڪ مالهه آهي لامڪاسي. ۽ ونحن اقرب. نيڙو نزديڪ.
 ٿس ”منار“ ايءَ رمز رباني. سمجهه صحيح ڪر عقل عميق.

ڪافي . 489

ڪير آهي ڪافر. ڪير مسلمين. عقل پنهنجي ڪي ڪر تون آئين.
 ٻوڙ جا بدايت. توڙي جا هدايت. چنڊو ته درس توڙي چاهي دين.
 دل ۾ دوزخ. وجود ۾ دوزخ. ورونهن انهيءَ ۾ ٿي غمگين.
 پاڻ ۾ پاهي. جذبن تون سڃاڻي. پوءِ ٿين فقيرن سين نام نيشين.
 اي "منار" سالڪ ٿي سمجھج. تان پوءِ ٿين هوند سرت سمين.

ڪافي . 490

مستي هنن جي ڦٽو ڪر. ڀانيو تڪبر هو عزازيل تڙايو.
 او به جذبن ٿيو حجت. تڏهن ٿيو لعنتي.
 نه ته ايڏو عمل ٻني ڪنهن نه ڪمايو.
 جيترو تون سائين! پنهنجو پاڻ نه وڃائين.
 تيترو آهي تنهنجو عقل اڃايو.
 لطف گهرج تون. توبه ڪرڻ تون.
 نه ته پڙهي پڙهي رب ڪنهن نه ريجمايو.
 پاڻي "منار" ڳچيءَ ۾ ڳارا.
 ته پوءِ ٿيئيءَ من سانگ سڃايو.

ڪافي . 491

شاه برهي دا شان ويڪو. شاه برهي دشان.
 مين حيرت وچ حيران.
 ٿي منصور سوليءَ تي چڙهندا. ملهائيندا ميدان.
 شمس الحق ٿي ڪريندا گرامت. وچ ظاهر انسان.
 بره بهادر شاهان. سورهيءَ عشقي وچ ايمان.
 آڪي "منار" من حيرت وچ. سر سارا سنجھان.

ڪافي . 492

تون سبحان يا آلا. آئون حيران آهيان.
 تون آهين پاڪ پرور. تون آهين قديم قادر.
 تون جلشانه يا الله! آئون انسان آهيان.
 تون آهين خلق خالق. تون آهين ملڪ مالڪ.
 تون لامڪان يا الله! آئون قربان آهيان.
 تون سمجھي يا الاهي اهي بادشاهي.
 تون سلطان يا الله! آئون پٽ پٺاڻ آهيان.
 چوي فقير "منار" آهيان امدنوار.
 تون رحمان يا الله! آئون اميدن وان آهيان.

تار تين تار

راڳتي ڪوٺيو

ڪافي . 493

منهنجي دل کي اچن غوطا. درد درياهه ۾ دم دم.
 وسان پنهنجي آهيان ويڙي. ڪرم لکي اينن ڪيڙي.
 پليندن ڪان اچي پيڙي. عشق اوڙاهه ۾ ٽم ٽم.
 لڳم هڪ يار سان ليڙو. منهنجو من مجروح آهي ٿينڙو.
 تنن جو ناهي سو پينڙو. منهنجو بي پرواهه ۾ ڪم ڪم.
 جهڄن منهنجي جانکي جهوري. لڳيم سمنڊي يار جي لوري.
 عمر باقي رهيم ٿوري. جو رنم هن راهه ۾ رم رم.
 چوي "منار" مرن جهڙو. اچي ٿيم حال هيءُ همڙو.
 قصو تنهن جو ڪريان ڪهڙو. جو سندن سڀ ساهه ۾ غم غم.

ڪافي . 494

ملن محبوب جو مشڪل. اٿم ارمان ڪينن ڪريان.
 ڪنين انسان ڪهڻي لنه. ملڪ محتاج مهنڙي لنه.
 سڪن منهنجي يار سمنڊي لنه. حورون حيران ۽ پريان.
 جن جون اٽڪيون اتي اڪيون. ته جادو جهٽ پٽ نهوڙي نيون.
 حسن جي لاءِ هزارين ٿيون. بيوس مستان ۽ چريان.
 آهي دل عشق آڙاري. مائين محبوب جن ماري.
 زوراور سان منهنجي زاري. توبه جلشانه ٿي پريان.
 جي اچي فصلن جون ڪري ڦيرا. پري "منار" ڏي پيرا.
 ته منهنجي سڀ ساهه ۾ غم غم. ڪري قربان سر ڏريان.

ڪافي . 495

مرص جو حال ويو تن ڪنئون. سڪن واري سور جي ساڙيا.

برهه جن کي لڳو لولي. مـثل درياءَ جي چولي.
مڪ هني هني يڪي ٻولي. وره وهلور جي وائيـا.

مطلب جن تي محبت ائي. صفاتي يا حيقاني.
نه رڪن سوکي ان سچائي. قرب ڪلور جي ڪاڙهيا.

لڳن سڪ ڪا بي صبريءَ جي. زوراور يار زيريءَ جي.
ٽڪي ملين فڪريءَ جي. محبت مذڪور جي ماريـا.

تجان "منار" تون تن تان. صدق سو وار عاشقن تان.
جي سوريءَ تي پتنگ پرين تان. مثل منصور جي چاڙهيا.

ڪافي . 496

تڪبر کان ڪيم توبه. منهنجي انتظاري آه.

لابالي سرڪار آهي جنهن جي. حجت ناهي تنهن سان ڪنهن جي.
پوءِ ڪهڙي مجال ات منهنجي. جو خدا جو نام ڪهاري آه.

گناهن جي آهيـــــــــــــــــان ڪن ۾. رکي رب پاڪ آمن ۾.
وڏيون آســـــــــــــــــون اٿم ان ۾. جو خطا بخشيندڙ باري آه.

خبر هن حال منهنجي جي. اندر احوال منهنجي جي.
گذر ۽ خيال منهنجي جي. خدا کي معلوم ڪاري آه.

منجهه درگاه ڪريان دانھون. عرض ۽ سوال ٻيون آھون.
ٻڌي "منار" ٻني ٻانھون. ڳچيءَ منجهه پاند ڳاري آھ.

ڪافي . 497

ادا! پنهنجي روز ريزيءَ سان. نوبت مونکي يار پڙهائي آه.

سائي مون جنگ پوريءَ سان. لائي نوبت بدوريءَ سان.
يالا ٿيو يار بي زوريءَ سان. جنهن حسن جي فوج لڙائي آه.

ڪي منهنجا ڦڙ ڇيرا. ڪيا آهن يار پيرا پيرا.
دني آتش پري پيرا. جنهن سيني مجھ ڊيگ چڙهائي آه.

جهڙائي مون يار ڏي پاتي. ناهي سڪ روز ڏينهن راتي.
مهرب جي ٿي ڪهي کاتي. جنهن آلت رمڙ اڙائي آه.

ٿيو "منار" جو حال ڪهڙو. نه منو اهي نه جيئن جهڙو.
پيالو يار ڏنم اهڙو. اڃا ڪئين منجهه ساڪڙائي آه.

ڪافي . 498

منهنجيءَ دل کي طلب تنهنجي. قسم رب پاڪ پرور جو.

هيءَ قول حديث ڪري. تنهنجي تعريف تعظيمي.
انا احمد بلاميمي. چون تو پاڪ پيغمبر جو.

مونکي تنهنجو آسرو آهي. جڏج هت ڪيم ڪين راهي.
توريءَ منهنجو بلو ناهي. تو منجهه مقصود محشر جو.

سڏايان تو سندو سوالي. سڏا منهنجي مڪر خالي.
پيار وحدت سني پيالي. آهيان پٽ پاڻ تنهنجي در جو.

ڪري "منار" محتاجيون. ڪڍي ڪاٺيونءَ احتاجيون.
ڪريو ان جون ڪي علاجيون. جو سوالي تو شاه سرور جو.

مون وٽ محبوب اچ آيو. شڪر الحمد الله چان.

اصل آسون هم اهڙيون. پنيون جيءَ تي گهريون جهڙيون.
ڏنهيون طالب اکين تهڙيون. جو آيو خود نور الله چان.

پرين مئون ڏي پير اچ پايو. رکي رحمت سندو رايو.
اهو سرتاج اچ آيو. محممد رسول الله چان.

موچاري تي آ دل منهنجي. ڏنهي صورت گهريني جنهن جي.
پنيس مراد سڀ پنهنجي. تي آهي واصل بالله چان.

جوي "منار" منهنجو مرشد. آيم اچ خواب ۾ خورشيد.
الله جائي يا آهي محممد. يا علي شاه ڪرم الله چان.

ڪافي . 500

تون تان مونکي ياد ڪج دلبر! آئون دم نا وساريندي.

تو جي مون سان قول هئا ڪينڙا. سي مون کي وسري دم نه وينڙا.
عمر ساري ثمر ٿينڙا. ساعت ساعت سنڀاريندي.

تنهنجي صورت رکيم من ۾. لڳيون تارون منهنجي تن ۾.
برهي بيمار ڪني بدن ۾. گوندر ڏينمڙا گذاريندي.

جهاتيون تو مونکي يار پاتڙيون. ڪهن دم روز ڪاڙيون.
ڪريو تنهنجيون ياد پاتڙيون. اکين مئون آب هاريندي.

تون ڪر "منار" سان ميلو. وجهه نه هڪ وقت جو ويلو.
ساجن سمها! اچ سويلو. آئون تو منجهه حق نور نهاريندي.

ڪافي . 501

جي دوستيءَ واري هلين دڳ ۾. پوءِ طمع کي ڇو نٿو ڇڏين.

طمع توکي ڇڏهن ٿيندي. مٽيا منهن جي تڏهن ويندي.
اصل ايمان سا نيندي. پوءِ هنيو ڇو غير ۾ ڪڏين.

طمع وارو اڳيان تنکي. دليڪان وندو نه دوست تنکي.
پوندو ڪڙو ڪريين کي. جدا ٿيندو ڇڏهن تڏهن.

طمع سان تند توڙيندي. ڀرت جا پيچ اڪوڙيندي.
لقب لعنت جا لوڙيندي. ڪرنايندي ڪوڙ سا ڪڏهن.

گهرين "منار" تو ميا. رکيو پنهنجي روح ۾ رايا.
وڃانين سي نٿو وايا. سڄو پوءِ سڪيل جو سڏين.

ڪافي . 502

منجي من تي موه دنيا جو. م موڪل يا منجا مالڪ!

زڪر مونکي ياد ڏي پنهنجو. مڪر جنهن ۾ نه پني ڪنهن جو.
اهو مقصود آهي منهنجو. هڪ توڏنهنون خيال هني خالق!

تنهنجي ذڪر سين نج منجا دمڙا. لاهي پيا غير جا غمڙا.
ڪرائين سي مٿان ڪمڙا. جي هجن شيطان سين تعلق.

سي اچن امداد سين اڪمل. جي مرد مولِي تنهنجا مڪمل.
جن جي هٿ سڄا صيقل (1). صفا ڪن قلب کي سالڪ.

چئي ”منار“ يا مولِي! سبق تون ڏي مونکي سولا.
آهن ڪم ابليس جا اول. ٿيو پيڙهيءَ ۾ پوري پالڪ.

ڪافي . 503

ٿي سنڀاليندڙ سدا. پنهنجي تون حال جو.
پو م تار ۾. تون سعيو ڪر سنڀال جو.

نام وسارين مٿان. ساري جڳيال جو.
اسم چنڊو الله دم دم. جلال جو.

اسباب تنهنجو پوءِ به. ڪين آهي ايل جو.
ڪم نه ايندو ڪو زرو. مڃايا پني مال جو.

جنهن ڪم منجهان قلب کي. ٿني ضرر جنجال جو.
جو جڙين وريو سو ٿيو. خطرو خيال جو.

اي ”منار“! سمجه نقطو هيءَ. منهنجيءَ مقال جو.
سيحانج سڄائيءَ سين. تون حق حلال جو.

ڪافي . 504

ڏي محبوب هن مريض ڪي. دوا ديدار جي.
پي پڪي اصلتون ناهي. پر هي بيمار جي.
وسري ويني وجود مان. سڌ پي سنسار جي.
روم ۾ ان تن تنهنجيءَ. پيمارل پچار جي.
آزي ۽ نيازِي. اها مون عرضدار جي.
تون وڃي نه جڏائي. خدا ڪارن ڪا وار جي.
منهنجي دامن ۾ فرياد. ڙي اها پوڪار جي.
جو حياتي سنڌيم آهي. اوهان جي اختيار جي.
سڪ واري سڄوڌاءِ. اچي لڳيم جمار جي.
تنهن جي ڏسن بنا. صحت ناهي "منار" جي.

ڪافي . 505

توڪان پنهل پرانمون ناهي. تون ڪيچ ڏي ڪشالا ڪوڙي ڪرين؟
وو الله به ڪل شيءِ محيطون (1) الو الو.
اها آيت شاهد آهي.
وو پاڻ جو پڙڏو تون ڪر پاسي الو الو.
پيو لباس هنن جو لاهي.
وو پنهنجي گهر ۾ پنهل ڪي ڳولج الو الو.
دل اندر سرت سين ناهي.
وو اي "منار"! مرشد تنهنجي الو الو.
اهو ڏس فرمايو ڏاهي.

ڪافي . 506

ميڪون پرت پنهل پر مل دي. جيڄل ماءُ! نه رهيسان جهلدي.
وو شرم شوق ميڏا نيتا. الو الو.
نا هن جاءِ عاقل اٽڪل دي.
وو روز ميٿاقون محبت ميڏي. الو الو.
ناهي نسبت ميڏي. اڄ ڪلهه دي.
وو پيڙ!! شمر پيڙور جوڙيسان. الو الو.
مين موت پنهل پڄون هلي.
وو درشن ٻاجهون. دوست پنهل دي. الو الو.
ڏوجهي دل ڪون. نه دوا درمل دي.
آڪي "منار" ميڪون نه وسر ڪني. الو الو
مئي محبت ميڏي مڪمل دي.

وو ميان هوت بلوچ بھل ! آئون ٽڪيس ڏونگر ڏوري.

وو اڄ ميان اريائي ! بھنجو شان سيچائي. الو الو.
اڄ اســـــــــــــــــم خدا جي اوري.

وو دس تو جي لايون مھونڪي برھ جون باھيون. الو الو.
ويون چاھ اندر مھـــــــــــــــــم جوڙي.

وو ســـــــــر ســـــــــاھ صـــــــــدق. ارواح صـــــــــدق. الو الو.
آئون ڪريان تو گھوت مٿاھون گھوري.

وو چئي "منشار" صـــــــــدق ســـــــــو وار آئون ڏيان.
ســـــــــر ت ڪلھن ڪـــــــــنھون ڪوري.

تنھجي برھ ڪيا پڙڪارا. پيا عشق نيم اسباب مڙيني.

وو مـــــــــارن لاءِ مـــــــــشـــــــــق وڃاري. الو الو.
آندني حسن سندا هٿيارا. اڇي تيز ڪڙا ڪيني تاب مڙيني.

وو انھد مھرلي عشق ســـــــــــــــــٺـــــــــاني. الو الو.
اڇي چنڊو قبلي چوڌارا. پيا ساز سرود رباب مڙيني.

وو بنا شــــــــــــــــوق وجود ۾. جيــــــــــــــــڪي الو الو.
اھي ڪيڙا عشق انگارا. پيا خيال سڙي ٿيم خواب مڙيني.

وو چئي "منشار" مــــــــــــــــحبــــــــــــــــوب اوهان جي. الو الو.
اسين حسن سندا پوڄارا. تنھجي صورت ڏسن ثواب مڙيني.

تڏھن حــــــــــــــــورن ھنڌڙا وڃايا. جڏھن دوست آيو ديدار ڪرن.

وو ملڪن موڙ ٻڌا محمد ڪي. الو الو. پيا گيت پرين ٿي ڳايا.
اھي سوين لڳيون سينگار ڪرن.

وو سوين سرھانيون سيح پلنگ تي. الو الو. آئي عطر عنبير پلٽايا.
آيا غلمان چــــــــــــــــڪـــــــــار ڪرن.

وو صورت سرور جي سبحاني. الو الو. جنھن شمس قمر شرمايا.
جو نور آيو هو نوروار ڪرن

وو محمد ملڪ وٺي سپ آيو. الو الو. جنھن پينارا پھرياي.
جو آيو ســــــــــــــــخا ڏاتار ڪرن.

وو تنھن وقت ۾ طالب تنھن وٽ الو الو. پيـــــــــئي پاند پتن لاءِ پايا.
هو آيو زيارت "منشار" ڪرن.

تار نیں تار

کافی . 510

کافی . 511

تنهنجي عشق کيس گم غم ۾.
منهنجي دانهن اها دم دم ۾.

وَو هي ذڪ ڏينهن السـتـنـون مـانـڪـي. الو الو.
 مـنـا لـڪـيـا لـوح قـلـم ۾.
 وَو مـبـر سـڪ ۾ سـاعـت اوڪـو. الو الو.
 ڪـيـنن بـيـهـنـديـس ڀـرم شـرم ۾.
 وَو ريءَ ديدار اوھان جي دلـبـر! الو الو.
 ناھي مـطـلـب دین ڌرم ۾.
 وَو چني ”مـنـنـسـار“ اچن لڪ غوطا. الو الو.
 مـن وچ درياءَ قـلـزم ۾.

کافی . 512

دو نموندل م درد دکایو. عقل شرر عشق اڏایو.
 سي نه چن پیسو سانگو سکن جو. الو الو.
 جن پیسر پریت ڏي پایو.
 مسکیر سک م سساعت ناهي. الو الو.
 لڳو بره نه کھین لکایو.
 خاک تسیا پیا اسباب اندر جا. الو الو.
 جذمن محبت مچڙو مچایو.
 چني "مننار" مرن ناهي جینن. الو الو.
 اهو وقت وپجاریءَ تی آيو.

ڪافي . 513

جاڳيو دل منجهـ درد پرين جو. ويو هي گوشت ٿري عضون جو.
 وو پيـ پيـ پيـ باهـ برهـ جي ٿي پيـ ٿڪي. الو الو.
 پيو جو اڏمـون عشق الن جو.
 وو ڪاجا ورونهـ وجود ۾ آهي. الو الو.
 جيئن وسـريم ساءِ سڪن جو.
 وو ان تن عـشق اندر ۾ آهي. الو الو.
 ناهي نـنـد آرام اکين جو.
 وو چئي ”مننـار“ مـرض منهنجي جو. الو الو.
 آهي دارون ديدار دوستن جو.

ڪافي . 514

سائين! دوستي يار رڪن توسان دلبر سور آهي سرچاڻ.
 وو وچ دريـاهـ. دڪن جي ڪن ۾ الو الو.
 اهي دم دم غوطا ڪـڍـاڻ.
 وو هـستي حال وارن منجهـ ناهي. الو الو.
 پوءِ نيچ سـدا سـر ناڻ.
 وو راتو ڏينهن روئن منجهـ اڪيـون. الو الو.
 جيئن مينهن وسي مند سانڻ.
 وو چئي ”مننـار“ مـحببت جي مڃ ۾. الو الو.
 آهي پاڻ اـمـالڪ پاڻ.

ڪافي . 515

پيا سڱ سڀيئي ٿي چنان. هڪ تنهنجو نالو پيئي پنان پنا.
 وو بي پرواهـ رب بالا تون امين. الو الو.
 آئون سا حج توکان ٻي ڪهڙي ڳنان ڳنان.
 وو پيـ سا سـيـ جون. طول وهانـ. الو الو.
 ان کي ڪوهـ ڪريندس تو بنان بنان.
 وو لودج ڪيم ليـ لان جيـنـ مـونـڪي الو الو.
 آهين ڏاڍو تون. اسين جي ڏنا ڏنا.
 وو چئي ”مننـار“ اچي مل مـونـڪي. الو الو.
 ڪـڏي ڏي اسـبان ڪر تو ڏنا ڏنا.

ڪافي 516

سمنجا روز پجان ٿي پاندي. وري آءُ يار ملن لاءِ مــــــادي.
وو دردن واســــطــــي هــــن نــــديا ۾. الو الو.
آئون جا آهيان امر هت آدي.
وو دردن جي درياءُ ۾ ســـــــر جي. الو الو.
سان نه آهيان وره ڪان واندي.
نوريءَ زور ضـــــــعيف آئون ٿي آهيان. الو الو.
هائي اچي مل. ڪر امــــــدادِي.
نوريءَ ڏکـــــــيا ڪـــــــڻـــــــيم ڏيـــــــم ڏا. الو الو.
جيئن بند ۾ گــــذارين باندِي.
چئي ”منــــــار“ اچي مل مــــــونڪي. الو الو.
توسان هيڪر ٿيان هيڪاندي.

ڪافي 517

آئون ٿي ڪارون تنهنجي لاءِ ڪريان. تون منهنجي ملن لاءِ وري آءُ.
وو پاڻو پاند گچيءَ منجهــــــ منجهــــــ ڄاري. الو الو.
آئون زاريون تويــــــون ٿي پريان.
تون آهين وارث منــــــم نــــــجو والي. الو الو.
مونڪي نوريءَ ساعت نا سريان.
مينــــــڙو هڏيون. ڄم پاســــــريون. الو الو.
هن باهه بره منجهــــــ پريان.
چئي ”منــــــار“ اچي مل مــــــونڪي. الو الو.
آئون سر ته سنت منجهــــــ ڌريان.

ڪافي 518

ڏيــــــسون منجهــــــ خواب سمنئي صورت. الاهي اسرار جا چونڊس.
وو مــــــبح جي ســــــجڪي. ناهي اهڙي مــــــورت. الو الو.
شــــــمس جهلڪار جا چونڊس.
وو قــــــمــــــر چنڊ کي به ناهي قــــــدرت. الو الو.
چوڏس چمڪــــــار جا چونڊس.
وو بيــــــان هن بات جو بيــــــان. الو الو.
سو سندن سينگار آئون جا چونڊس.
وو وصف واکــــــان ڪندو ڪيــــــري. الو الو.
هيءُ ويچارو ”منــــــار“ جا چونڊس.

ڪافي . 519

سجن سر سور سبھائي. ممر ڇا هي چند چوڏس جو.
 وو جھمن جي ڪجلين ۾ ڪامن آهي. الو الو.
 جھاري دام دٻين ڪسسجو.
 وو جي طاقت منهنجي ڪان پون جي. الو الو.
 اتي ڇا هي اختيار. مون پيوس جو.
 جي پساني مونکي پاڪ پنهنجي پيشاني. الو الو.
 نه وري مون بخت بيڪس جو.
 وو تنهن جي ڪندو "منار" مقال ڪيترن. اله الو.
 جو سڌو ساراهه ناهي بس جو.

ڪافي . 520

درد منهنجي دلڙيءَ جا. پروردگار خدا جاني.
 وو جيڪي آهي منهنجي جيءَ سان ٿيندڙو. الو الو.
 سو سيوئي ستار. خدا جاني.
 وو اندر آنتيڻو. ٿا جلن جيڪرا. الو الو.
 هو مالڪ مختيار. خدا جاني.
 وو لڳيم لئون لئون لئون جي اندر لوري. الو الو.
 سڄو ڏسي ڏاتار. خدا جاني.
 وو آهي "منار" ڪي محبت ماريو. الو الو.
 منهنجو خلقهار. خدا جاني.

ڪافي . 521

پيو مٿ مور نٿو سمجهان. دنيا منجهه يار دلبر جو.
 اهو آهي قسم مونکي. خداوند پاڪ پرور جو.
 خدا جو نور. نبيءَ جو نور. الو الو. ساڳيو سرور پاڪ سر جو.
 سجن منهنجو اهي ساڳيو. الو الو. ساڳي جيڪو حوض ڪوثر جو.
 ڏنم سو نجل جملڪار. الو الو. سو عجب سرار انور جو.
 ميري ٿو "منار" تنهن يار جو ديدار. الو الو.
 نه ميري پيو سک سمجھ محشر جو. الو.

ڪافي . 522

اسان سان يا الله موليٰ. ڪڃان هر وقت همراهي.
بنا نوريءَ ڪندي ناهي. سان ٿي پوڻ تو پناهي.
وو مڊايون ڪر معاف. مڙيني تون منهنجيون. الو الو.
سڃاڻج شان پنهنجو شاهي.
وو نون آهين وارث مڙمنجو والي. الو الو.
الو ناهيان صاحب تنهنجو سپاهي.
وو درد دوڪڙا مڙيني منهنجي دل جا. الو الو.
ڪڃان غم ڏور ڪڙمنجراهي.
وو چوي "مننار" هي مڙمنجو ڪل منهنجو. الو الو.
ڪڃان آسان يا الاهي.

ڪافي . 523

حق ڪلمو لاله الله. محمد رسول.
وو نور جنهن جي ميان حضرت آدم. الو الو.
آهي پيدا ٿيو صفي الله.
توهم جنهن جي سين طوفان ڪان اڪريو. الو الو.
نرممل نوح نبي الله.
وو برڪت جنهن جي آڙاهه ڪي بهار ڪيو. الو الو.
پوءِ خوش ٿيو نبي خليل الله.
وو جنهن جي محابي موسيٰ پڙهيو. الو الو.
توريت ڪتاب ڪليم الله.
وو ميح "مننار"! من سين محمد. الو الو.
آن يقين بسم الله.

ڪافي . 524

سڪي ڪر ياد اثر ادبنون. حقيقت رمز رندن جي.
وٽن وج. تان ٿننن واقف. چڱي مجلس مڙدن جي.
خدا ڏي خيال رک بند! بي دعويٰ ڪر دور ڌنڌن جي.
مستان بلندو هجين پورا! صحي ڪر وات سمنڊن جي.
اي "مننار" مک چشمن ڪي. پئي پيزار سندن جي.

ڪافي 525

مڃو ميري محبوب مرشد. الو الو
پريم پيالا ديا

وو ئي پيالا آب حيات. الو الو. پرين ديا هم پيا.
وو ئي پيالا جس ني پيا. الو الو. وو ئي جوڳي جڳ جڳ جيا.
غم وهم دل ميري ڪا. الو الو. گرنات نظر سي نيا.
ڪهي "منار" مرشد ميري. الو الو. يهي ڪرم قريشي ڪيا.

ڪافي 526

منهنجيءَ آريائيءَ جا آيل. هائي ڦٽي آهي پرهم ڪنڊيس پيرا.
وو هيءَ ٻانين ٻاروچل ڪان ڌاران. الو الو. آهي غم گونڊر منجهه گهايل.
هيءَ آيو فراق. جلن ٿا جيرا.
وو ڪنڊيس ڪشالا ڪيچ ڏسن لاءِ. الو الو. آئون انهيءَ اميد اڃايل.
من ڏسان دوست پنهل جا ديرا.
وو وينڊيس ووڙينڊيس پنهل ڪي. الو الو. آهيان تانگهه سنڊيس جي تپايل.
باه پرهم منجهه جاتيءَ جيرا.
وو لاءِ محبوب جي موت قبوليم. الو الو. آهيان مٿانس گهور گهايل.
مرڪين مرون. ڪري پوتيون پيرا.
وو مان ملان "منار" فقير چئي. الو الو. وڃي ساجن سان سڪايل.
جي اوري ميس. ته صدق سو پيرا.

ڪافي 527

اڄ هت نه رهنڊيس. هائي وينڊيس ڪيچ ۾ لاءِ ڪوهياري.
ستيس ڪوهه نجان ٿيم ڪڙو. الو الو آهيان ڳڻتي منجهه ڳاڙهي.
سو ويو هي وقت معياد گذاري.
وو پينر پينور ۾ ڪيئن ڪٽيان. الو الو. منجهه ڪوچمي شمر ڪر هائي.
من ڏاتر ڏيرن جو ڏيمه ڏيڪاري.
وو ڪنڊيس پير پنهل پيارل جو. الو الو. سج اڀرن وقت صبحائي.
مرشد سرور شاهه ڪي سنڀاري.
وو چئي "منار" مراد ملن جي الو الو. اتي ساجن شال! سڃائي.
مونکي ور پنهنجي. من ڪري وهاري.

ڪافي . 528

ڏسان پنهل مونڪي هم پيو.
ڪاڏي ڪڇ اديون! ڙي ڏس ڏيو ڏيو.
وو پير! ڪيئن پيور ۾ ڪٿيان الو الو. سڪ سانت صبر سڀ ويو ويو.
وو عقل شرم حياء سڀ منهنجو الو الو. هاڻي نينهن نهوڙي نيو نيو.
وو موت ڏي هلن هدايت پايان الو الو. آهي وهن مونڪي وه ٿيو ٿيو.
وو مان ملان "منار" فقير چئي الو الو. علاج ڪريو پين اهو اهو.

ڪافي . 529

رايو روح اندر منجهم آهي. پنهنجي هوت پنهل ڏي آئون وينديس.
وو پيئر! شهر پيئر پيئر ڪان. بس ڪيم الو الو.
پيڪا لاڳاپا سڀ لاهي. جبل جوڳيائي آئون ٿينديس.
وو پنهل پڄاڻا هت جيڪي ڏيون! وو الو الو.
مون ڪي جان جيارن ۾ چاهي. سر قربان وڃي ڪنديس.
وو آئون ان سونهي. واقف ناهيان الو الو.
منهنجو ڏيم ڏنل سو ناهي. پر سونهيون نينهن سندس نينديس.
وو مان ملان "منار" فقير چوي الو الو.
وڃي ڪيچ ملڪ منجهم ڪاهي. نه ته ب صدق ساه ڏونگر ڏينديس.

ڪافي . 530

مونڪي سفر وڃن جو سعيو. پنهنجو مان بلوچ ڏسان ٻر ٻر ۾.
وو ڪاهي ڪيچ ملڪ ڪي ڏسنديس الو الو.
اهو روح اندر منجهم رايو. اٿم اميد خدا پرور ۾.
وو آئون ان سونهي. پنڌ اٿانگو الو الو.
جتي پيئر لڳي ناپايو. ڏاڳهن ڏيرن جو ڏونگر ۾.
سيح پئيء ۾ مون سان. ڙي سرتيون الو الو.
نڪا پين هلي ناپايو. مرشد مدد ٿيندو تر تر ۾.
وو چئي "منار". منهنجو مرشد سائين الو الو.
اچي ڪنڌرم سانگ سڃايو. ٿيندو حمايت حشر محشر ۾.

ڪافي . 531

رڪ ديان پيڇي ڇڏي ڇڏي ڇڏي ڇڏي ڇڏي ڇڏي ڇڏي ڇڏي ڇڏي ڇڏي
 وو "و الله به ڪل شيءِ محيط" الو الو. فرمان انهي کي ڇڏي.
 ته ڪل هنڌ ڪيڇ ڏني سو ڪڍل.
 وو ابا احمد بلا ميممي الو الو. اتي ميم سندو هڪ اوڻو.
 پيو تر نه تفاوت سڻوئي ٿيڻ.
 وو الانسان سري و اناسره الو الو. اهو تور اندر منجم ٿيو.
 ته سسني! شان سندن مڪمل.
 وو وحن اقرب ويجهڙو اٿني الو الو. اهو منجم وجود وڙو.
 پوءِ ڇو ٿي رين. اٿني اتي رل مل.
 وو مٿان منجمين "منار"! سمجھ ڪر الو الو.
 پنهنجو چست نهار ڇڏي. تو منجم پان پنل پرم.

راڳي پهاڙي

تار ڏاڏرو

ڪافي . 532

تجم به ديدار دلجرا. منجم پر دوا نهين.
 ميري درد کي فرياد. ڪس سي ڪهون پيا.
 تجم بن دوسرا طبيب. يي منجم ڪو روا نهين.
 تيري دروازي اوڀر دلجرا پڪار هماري.
 ديگرن جالون. دوسري منجم ڪو پيا نهين.
 تيري درد ۾ منجم ڪو پيا. يي خوف مرن ڪا.
 مينون جيني ڪا آسرا. تيري ملني سوا نهين.
 ڪهي "منار" يي دن ورين. ايسا حال همارا.
 تيري وصال کي منجم ڪو. ڪي لکي هوا نهين.

ڪافي . 533

منجم ڪو فراق هني منم تيري ديدار ڪا.
 تيري ديدار ڪا پيا. تيري ديدار ڪا.
 تيري تلس کي پياس هني منجم ڪو ميرا پيا.
 منجم مون قسم. يا خدا پروردگار ڪا.
 تيرا هجر. جدائي ميري. مرن کي نشاني.
 ايسا حال هم سي هوي. جب عشقي آزار ڪا.
 ميري درد کي دوا هني. ملن يار تمهه ڪا.
 نهين ڪولي دوسرا علاج يي برهه ڪي بيمار ڪا.
 ڪهي "منار" سن پيا. يي عرض همارا.
 تولا تم هي ڪي ڪي. ابي رخسار ڪا.

ڪافي . 534

هن عشق ۾ عزياں لک هزار ٻڌاسون.
 هن درد ۾ ديوان بي شمار ٻڌاسون.
 ڪي وڃن ڪٿا ڪريلا ۾. شوق دار ٻڌاسون.
 ڪي افسوس ۾ عشاق. جيئن عطار ٻڌاسون.
 ڪي شريعت جا شمس جيئن. سزا وار ٻڌاسون.
 ڪي سوريءَ تي منصور جيئن. هسوار ٻڌاسون.
 ڪي صغان جهڙا شيخ. جڻي دار ٻڌاسون.
 ڪي عزرايل جيئن الله لاءِ. ڪفار ٻڌاسون.
 ڪي فرهاد جيئن فقير. سي هموار ٻڌاسون.
 ڪي صوفيءَ جهڙا سر جدا. ڌڙ دار ٻڌاسون.
 جيئن هو مڃئون ليلي. تينن بردار ٻڌاسون.
 ڪي صيفل جهڙا سفر. سردار ٻڌاسون.
 ڪي هن تند جيءَ تنوار ۾. گرفتار ٻڌاسون.
 ڪي سر سندا ڏياچ جيئن. ڏاتار ٻڌاسون.
 ڪي صورت منجم فنا. ٿيل اپار ٻڌاسون.
 ڪي نينهن جيءَ نديءَ ۾. نگو سار ٻڌاسون.
 ڪي سک ۾ سڙي خاک ٿيا. ڦهلار ٻڌاسون.
 ڪي هن محبت ۾ مجروح. اي "منار" ٻڌاسون.

ڪافي . 535

آدم عشق مان پيدا ٿيو حضرت صفي الله بر هو اول ڪيو الله.
 اول عشق سان الله خلق ڪيو نور تجلي.
 منجمان نور ٿيا ظمور. سارا رنگ شغلي.
 شيعت ۽ ادريس. صالح نوح نبي الله.
 ابراهيم عشق سان خلق ڪيائين خليل الله.
 اسماعيل ۽ اسحاق ۽ موسيٰ ڪليم الله.
 يعقوب يوسف ذڪريا. ۽ عيسيٰ روح الله.
 اي "منار"! چئو اظهار لا اله الا الله.
 منجمان روح جي ويساهه. محمد رسول الله.

ڪافي . 536

پاني رنگ ۾ اسرار. ڪنهن جهان بنايو.
 ڪنهن نه شمس. ڪنهن نه ممر. ڪنهن آسمان بنايو.
 ڪنهن زمين. جبل. بحر. بر بيبابان بنايو.
 ڪنهن نه دين ۽ اسلام جو بيان بنايو.
 ڪنهن مفرور بي پرور. بيوکفران بنايو.
 ڪنهن پييد شاستر. پو ٿي وان بنايو.
 ڪنهن توريت زبور انجيل. آهي فرقان بنايو.
 ڪنهن محمد شاه نبي. راه سبحان بنايو.
 ڪنهن ملعون ۽ ابليس. پيو شيطان بنايو.
 ڪنهن ويساه ۽ يقين. آهي ايمان بنايو.
 ڪنهن بي راه ان ويساه. آهي نادان بنايو.
 ڪنهن مسجد كعبه الله جو مڪان بنايو.
 ڪنهن گنگا تيرت ڪا شيا. بتخان بنايو.
 ڪنهن پير ۽ استاد. شاهي شان بنايو.
 ڪنهن مريد طلبدار. شاگردان بنايو.
 ڪنهن امر ۽ اقرار جو امڪان بنايو.
 ڪنهن لوح ۽ محفوظ. قلم دان بنايو.
 اي "منار"! رک سپار. ڪنهن انسان بنايو.
 تنهنجو ٻولڻ ٻڌڻ ڏسن. ڪنهن ڀران بنايو.

ڪافي . 537

اٺون ٿو جوان هڪ تون آهين. دل جي يقين سين.
 ڪي ته ڪافر تو ڪيا. ابليس جي هٿان.
 ۽ پيو محمد موڪليني وري. دائم دين سين.
 سج چند تارا تو ڪيا. آسمان جو سينگار.
 ون گاهه تو پيدا ڪيا. ظاهر زمين سين.
 ڪل قدرت تو سنڌي. جملي جهان ۾.
 ۽ هيءَ سڀيالي ڪينرو عقل. نخمين سين.
 چني "منار" آئون هر وار انتظار آهيان.
 گجيءَ ۾ گاري. ڪيم زاري. تو رب عالمين سين.

ڪافي . 538

سڀ جنس ۾ سا حڪمت ذات هيڪڙي.
"الست بربكم قالوايلي" جي رات هيڪڙي.
بنا روح ڪيئي ايلڪ ۾. سا طلسمات هيڪڙي.
وو الله بڪل شيءِ محيط سا آيات هيڪڙي.
سڀ ۾ سوئي الله. نورالسموات هيڪڙي.
اولاد آدم ۽ حوا جو. سا نيات هيڪڙي.
من هوڏ سڀ حرام. بني بات هيڪڙي.
اي "مننار"! ڪر ويچار. سار جماعت هيڪڙي.
هيءَ سندس نور ٿيو ظهور. سا قطرات هيڪڙي.

ڪافي . 539

سو سردار تجلدار آفتاب مون ڏٺو.
وو جيئن چند تارن ۾. وي چوڏهينءَ رات جو چٽو.
وو تيئن قمر قوت دار. سو مهتاب مون ڏٺو.
جنهن جا ملڪ آدمي. ٻي ساري خلق سلامي.
سو ساري عرب عجم روم جو. نواب مون ڏٺو.
جنهن جي جوت جي جهلڪار. سارا عالم اجاريا.
ٿيئم حضور ظاهر نور. ريءَ نقاب مون ڏٺو.
چئي "مننار" ڪو اسرار. ٻي تعريف جا ڪبي.
قلب ڪنن. دل جي اکين سين. اهو خواب مون ڏٺو.

ڪافي . 540

هي ويچاري دوست جو ديدار گهري ٿي.
سجهم صبح ڏسن سونهن لاءِ. ورونهم ۾ وٽي.
۽ منجهم حضور سندن نور جو جهلڪار گهري ٿي.
بنا ديد جي ٻي عيد. ڪري ڪانه ٿي قبول.
۽ سڀ چمار. ملن يار جو هر وار گهري ٿي.
طالب مولوي جو مذكر. چيو رسول الله.
ان اداس ۽ پياس ۾. پنهنجو يار گهري ٿي.
چئي "مننار" بيقرار. زار زار ٿي روني.
هڪ سوال يار! وصال جو. اظهار گهري ٿي.

سائين يا خدا! توکي خبر. جيڪي ميمجي دل سان ٿيو.
ميمجو حال ۽ حوال. پيو احوال آهي اهو.
وو ان سور ۾ وهلور. آئون نمورجي نيو.

جڏهن يار جي ديدار جو. مئون پاتو ليو.
پوءِ دل ويچاري بيقراري. من خمار ۾ ڪيو.
منجي سار ۽ سنڀار. لهندو ڪير ڪل پيو.
سني سوال تون. ڪر پال ڪا. پڪي پاڇه سين ڏيو.

هي "منار" بيقرار. قرب يار جي ڪيو.
نه جنهن جو مرن نه جيئن. آهي سڪرات ۾ پيو.

وو مونکي ڳالهه چينون ڳجهي.
سا بني ڪنهن سان نه ڪرڻ جي.

ريءَ پڇار ڏولن يار جي. ناهي ساعت سرن جي.
برهه بات مشڪلات. آهي دل ۾ ڌرن جي.

منجهان ميدان تنهن مڪان. ناهي وات ورن جي.
ڪنهن مشتاق ٿيا عشاق. مڃي مام مرن جي.

ڏنئون ميميز منجهان تيز. منجي ڏيل ڌرن جي.
دل ويچاري بيقراري. ناهي ٺاهه نرن جي.

مهندا محبوب جي مطلوب. توبه ڪني مون ڀرن جي.
سدا "منار" جي وٽ يار! هجي پت ڳالهه ڀرن جي.

وو اچي لهه سماءَ سڄڻ پرين! مون درد وار جي.

خاطر داد جي فرياد ڪرڻ. آئي لاچار جي.
جو توريءَ تان. لڳي ٿي ڪانه. پڪي پي وينجهار جي.

سوين سور ۽ وهلور. خبر نا شمار جي.
تو سسوا ناهي دوا. ڪا هن بيمار جي.

بيقراري. توبه زاري. عشق جي آزار جي.
ريءَ ديدار. ناهي يار. ڪندي قرب دار جي.

ڪو دم جدائي. سڄڻ سائين! مون سين وجهه نه وار جي.
سڻج آري. هيءَ نيازِي. موٽي "منار" جي.

ڪافي . 544

مڪي معشوق. ماريو ملڪ حسن بندوق هنن سين.
موني سو هوڪ دناليون. ڏوڪ وٽير. ڪوڪ ڪرن سين.

هنن جا زلف نانگ. ڪرن ســانگ. وجهن وات ورن سين.
پرن واريون. تڪيون تراريون. ڏاهيون ٿيون رڪن ڍرن سين.

اڙيون ڪنين. ننگ نينن. ڪري خون ڪنن سين.
سي ڪيف ڪناريون. زهر ڌاريون. مارن ٺپ نرسين.

ڪ جون ناليون. آهن دناليون. ڊيپي ٿي باهه پرن سين.
تنهن نظر گهاء ڪيس. مڌاء ٿيس. ڪريب مرن سين.

ڏندن ڏان. جيئن ڪمان. ٿيا چپ چاڙهه. چڙهن ٿين.
بي منجهه زبان. ڪننبر ڪان. جتي دست ڌرن سين.

چئي "مننار" درد وار. ٿيس شڪار. چرن سين.
جينن امير. هنيو تير. ٿا ڪن هاج مرن سين.

ڪافي . 545

سجن لاءِ هاءِ هاءِ! دل فراق ۾ رهي.

سڪ جو سور. ٿيو معمور. سگهي ڪين آئونسمي.
عقل شرر ۽ حياء صبر سوڌو. ويو ٿي.

عشق اگمور. لائي شور. ماري منڪيو ممي.
مڏيون مال. پيا خيال. دل تان دور ٿيا ممي.

الست ڏينهن. جڙي جيئن. سورن لاءِ آئون ٿي ممي.
جيئن لکيني پان پوڳيان. هان نابڪار آئون ممي.

چئي "مننار" درد وار. ڪنهن پر ملنديس آئون ڪمي.
اڻسم آس. امسا خاص. وڃان پڪار وٽ ممي.

ڪافي . 546

سائين! تنهنجي سڪ ۾ صبر ويو ڇڏي.
آهيان مشهور ٿي پيئي.

تنهنجي فراق ۾ مشتاق. سڄي سور ٿي پيئي.
نيمن نموڙي. آئون وڪوڙي. جا چڪچور ٿي پيئي.

رمرز يار تو دلدار جي مغرور ٿي پيئي.
تنهنجي پرچان. مونکي هان. وڏو معمرور ٿي پيئي.

اي تنهنجي تات. ڪرڻ وات. مونکي ضرور ٿي پيئي.
درد دکن جي منجهه پکن. آئون منظور ٿي پيئي.

ڪا "مننار" جي ڄمار. آهي وهلور ٿي پيئي.
دل ويڄاري بيقرار ٿي. انهيءَ دستور ٿي پيئي.

ڪافي . 547

مونکي مل سگهو منهنجا پرين! نه ته وينديس آئون مري.

بادشاهي بي پرواهي. ڪٿي سسنان چوڪرين.
سسئي منهنجي آڙي ۽ نيكاري. هيڪر آءُ تون وري.

عشق اداس. لڳي تاس. اندر آڱ جا پري.
وو ان سسور ۾ وهلور. آهيان چڪچور ٿي چري.

حسرت کان توسسان تان. ڪندي آئون نڪاڏري.
وو مڪي توبهه. ٻي جا توبهه. ٿي جا توبهه مون پري.

ڪي "مننار" توکينون ڌار. ساعت کان ڪا سري.
سڪ ۾ سساهه. منهنجو سساهه. ڳارا ڏيني ويو ڳري.

ڪافي . 548

وو ان طرف تمنجي لاءِ ٿا مننجا ٿين نماين.

روز مدام. منجهه مدام. بيا تمنجا عاشق اوسارين.
ماءُ فراق ۾ بي چاڪ گوندو. ڏينهن گذارين.

برهه باميون جي ٽولايون صبر سي ٿيون ڪارين.
هي دلگيريون. ورن ويريون. منهنجو ماءُ ٿيون ڪارين.

وو تمنجي تات. سي ڏينهن رات. ويچارا نه وسارين.
ڏي دلداريون. ڪي مڙجاريون. جي سڪ وندن ڪي سڏارين.

وو مننجا ساهه ۽ پساهه. سڄن! توکي سڀارين.
حدائي جا ڏينهن هائي. هيئن ٿا مننار ڪي ڪارين.

ڪافي . 549

گمند گمور. تمنجيءَ گموت. آهيان ناز نمائي.
آهيان ناز نمائي. نيسن جي ناز نمائي.

تمنجي نين ۾ نينهن. محبت مينهن. دل اکين سان مون ڏنو.
نهن برهه عشق شوق. آئون شهنشاز نمائي.

چئي بات. پنهنجي وات. آئون مڪات تي پيئني.
تنهن زبان جي ذري. آهيان آواز نمائي.

مئي گفتمان. سمجها يار! چين سان تو چئي.
تمنجي دل موهجي ويئي. سڄي تنهن سڪار نمائي.

هت پير تمنجا هوت ٿيا هٿيار حشمتي.
انهن عرصن جي آئون آهيان. پرواز نمائي.

چئي مننار درد وار. ٿيس شڪار اوهان جو.
ڏسي پيار پيار! آئون ريمي تنهن راز نمائي.

ڪافي . 550

رهم روح مجھ پياس. ملن مشڪلات جو.
 اهيءَ ارمڻان جو بيمڻان. دل ديوان ويچاري.
 ڪوندر ۾ ٿيو گذران. مونکي ڏينهن ۽ رات جو.
 آهي اداس ۽ پيڻاس. طلب ناس ڏسن جي.
 اکين مان اچي ٿو آب. مثل ٿيو برسات جو.
 صورت سام. منجهه سام. ٻي ارواه منجهه اڪير.
 هن فراق منجهه فقير. ورق ڏن وصلت جو.
 چئي "منار" درد وار ياد يار هميشه.
 ويسر وار ناپوي. آهي قسم پاڪ ذات جو.

ڪافي . 551

هت ڇڏيو مونکي هيڪلي. ولايت ٿو وڃين.
 ولايت ٿو وڃين. ميان ولايت ٿو وڃين.
 آس ۽ اميد جا رهم ٿي روح ۾.
 تنهن حج منهنجيءَ جا هان. پايا مڙني ٿو پڃين.
 ڪيئن ڪري ڪٽينديس. ڏکڻ جا ڏينهن ٿا.
 سا مون هيئيءَ جي حال جي. نه ڳالهه ٿو ڳچين.
 سڀهي سگهنديس ڪين آئون. ورهن جو وڇوڙو.
 تنهن فراق جا فقيريائي ڏي. سور ٿو سيچين.
 هي پيڻن جا پلاند. ۽ آزيون نيڙيون.
 سي "منار" جون ميڙيون. منهن ٿو مڃين.

ڪافي . 552

منهنجيءَ دل جي ٽڪ تو ڏهون. هڪدم لهي ٿي.
 ڪو دم جدائي. قدر ڪائي. صبر تل سڀهي ٿي.
 منهنجي دل اداس ۽ ياداس رتي رهي ٿي.
 جيئن توکي وساريان. آئون گذاريان. سا باتڙي نهي ٿي.
 آهي ورونهه. رضا روح جي. ٻني ڏهون وهي ٿي.
 دل ويچاري بيقراراري. ڀرت ٻي پهي ٿي.
 لاءِ جمال. هيءَ سوال. ٻني ڪنهنڪي ڪهي ٿي.
 آهيان هيئن. ڪريان ڪيئن. جو ڦليل دل ٿي ٿي.
 ڪي "منار" لذت وار جي. ٻني ڪنهنڪي ڏهي ٿي.

ڪافي - 553

يار سخن پنهنجي ڪي. تون واعدو ٿا وسار.
است برڪم ڪالو ابلي. جي ساعت ڪي سنڀار.
سچو هجين ته شرط يار. ۽ ٻي ڪجي نه ڪار.
هان ياد ڪريو يار ڪي. پيو تڏڙي تنوار.
هن دنيا ۾ هان توکي. ڏينهن رهيا به چار.
ما مرشد منجهان وٺي. نبيءَ جي نور ڪي مهار.
تي فنا في الله تون. الله جي اختصار.
اي "مننار" پنهنجي نفس جي. تون مٺي ڪي مار.
موتو قبل انتموتو ماري. جيءَ جيار.

ڪافي - 554

صدق سان سا سٺان. هوند برهه بات ڪو چوي.
ملان مسٽنلن سنڌي نصيحت ڪن ڪتاب تي.
پر دل ڪو ڪوڙو ٿي ڪري. توڙي آيات ڪو چوي.
پانڌي ڏسن پنڌ ڪريو. وڃيو ملتان مدينو.
توڙي حاجي مڪي. ۽ سندو عرفات ڪو چوي.
جنهن ڪي عشق ڪيو عريان. سو آهي مرد خدا جو.
جو سک جو سور ٿي منصور. پنهنجي وات ڪو چوي.
چئي "مننار" ٿئي اعتراف. درد وار ڪو ملي.
ته به هدايت حرف ۾ سندس. توڙي ڪمڌات ڪو چوي.

ڪافي - 555

سهه سلوڪ جي تڏهن پوي. جڏهن عشق سر اچي.
جيئن پرک پرتي جي. ڪٿان ڪو دک ٻار ڪي ڪجي.
نقطو نينهن جو ننگ. هيئنڙي منجهه پوءِ هجي.
جاڳي سور سٺن سان. جڏي ننگ سو نجي.
ورهم واري جي وجود ۾. محبت مڃڙو مڃي.
اچي ڪينڪي ڪهڪاءِ. جيڪو برهه کان بچي.
سڀني عشق جو آواز. پرهم سان جو پچي.
سور ڪي رمز رندن سان. وڃي راز ۾ رهي.
چئي "مننار" سڀ ويچار. عشق واري ڪي اچي.
سڄي اٽڪل پويس گل. پنهنجي صدق سان سڄي.

ڪافي . 556

سائين! يا خدا! مونکي ڪرائج دوست جو ديدار.
مڃم روح سڃم صبح. اندر عشق جو آوزار.
وو ڏسهن رات مونکي تات. انهيءَ وروهم جو ويچار.
پيا انسان مڃم جهان. وٺي کين ٿو سنسار.
سڃن ڌاران سڀ ڄمار. اڪيون روشن زارو زار.
آئون سوالِي. تون منهنجو والي. آهي تنهنجو اختيار.
لطف سان ڪر احسان. مون تان مشڪل جو بار.
سڪن سور کان وهلور. منهنجو واندو ناهڪ وار.
زيارت يار جي دلدار. وري مانڪري ”مننار“.

نار تين نار

راڳتي بهاري

ڪافي . 557

سور مقال ڪا منهنجي حال جي. سٺو بات وي يارو.
ته سڻجو بات وي يارو. ته سڻجو بات يارو!
لڳي تار ۾ وار وار طلب جي تات. وي يارو!
اچي مل يار. جيءَ جيار. مون والي وات. وي يارو!
ڪا منهنجي ڏانهن ڏانهن الله. هي فرياد وي يارو.
روان ته روز ٿي آئون روز لوان هيءَ لات. وي يارو!
نينن نهار. يار قهار! ڪنيس ڪات. وي يارو.
آئون ويچارِي مھمیزن ماري. ٿي ممت. وي يارو!
چئي ”مننار“ مون وٽ. يار جي رهي رات. وي يارو.
ته ڪر الله. وريم ساهه. ٿيان حيات. وي يارو!

ڪافي . 558

محبت ماري. آئون ويچارِي. ڏسو بي وس ٿي پيني.
ڏسو بيوس ٿي پيني. ڏسو بيوس ٿي پيني.
لڳي تار ۾ وار وار. اڳ ته عشق جي تني (1).
نشي خمار. ڪني بيمار. عقل هوش کان ڳني (2).
شاه منصور ٿيو مشهور. انا الحق ته حق چئي.
عشق جي سور ۾ وهلور. ڦاهي قبول تنهن ڪني!
چشم جي گهور. ڪني چڪچور. هاديءَ يار جا هني.
ڪجلين واري هني ڪٽاري. لنگهي وجود مان ويئي.
منجم ديدار. سندا يار. بڻجيون نين ٿيا پني.
چئي ”مننار“ آرو پار لنگهي. اهي سيله (3) ويا سيني.

بریں لاء روز قرا۔ من مشاق آہی۔
من مشاق آہی۔ نہ من مشاق آہی۔

ســڪن جي ســور ۾ وهـلور. دلڙي غـرو آهي.
انهيءَ اداس مڃـم پيـاس. ڇت نا چاق آهي.

**پریں لا ہاءِ ہاءِ مہرن مہرک آھی۔
بین سکن کی ہان، دولن کان، دین طلاق آھی۔**

ٽٺي امداد، هيءَ اڪاد، ٿيڻو نه ٿاڪ آهي.
بره بادشاهه جو هيءَ ماه، ڪاڏو خوراڪ آهي.

جنهن لاءِ ”منار“ اميدوار. اصل عشاق آهي.
سو زور اور يار. دى نہ دیدار. دسں کان سو پاک آهي.

ليلى ۾ لڪ يار جي هني. ڪا مڃڻون مستان ڪيو. تنهن قدرت.

دَسَن سان نور تِيو مشهور. لَکِي مَن جان ۾ محبت.
تِيو حيران. برين بھران. دَسُو عشقي سَندي عبرت.

بديعل بيڪ. ڪارن ڏيک. ايو محبوب منجهم مورت.
ڏسي صنفل سور ڪٽيئا وهلور. اچي نه جند جان ڪي فرحت.

وہایا ہیر۔ نیئین نیز۔ لگی ماہی یار سین محبت۔
ڈننی سرتاج وارو تاج۔ رانجمن منجم۔ یار کئی دہشت۔

دلڙي ديوان، ٽنهي مستان، بنا سردار جيءَ صورت.
 "منار" به محبوب ڏٺو، سو مطلوب حسن، سيمڻي سڌو حضرت.

ڪافي . 561

راڳتي بهاري

سڪي ساه منهنجو. ساه ڪارن يار پياري.
 ڪارن يار پياري. ڪارن يار پياري.
 ڪم سوال. ڏسان شال. ڪي سردار پياري.
 ڪٿيان ڏينهن محشر. سين وٽ مهندار پياري.
 ائون ته مراقبي. ٿيان ملاقي. سان دلدار پياري.
 نه وڃن سور ۽ وهلور. پئي غمناڪ پياري.
 اٿم آس. ڏسن خاص. جيءَ جيان پياري.
 ڏسان مان. سان احسان. اکين نار پياري.
 چئي "مننار" من ملي يار. سڪڻهار ويچاري.
 ملائج پير دستگير. دل اچار پياري.

ڪافي . 562

تنهنجي ملن ڪنون ڌاران. منهنجي قلب ناهي قرار.
 منهنجي قلب ناهي قرار. منهنجو بدن آهي بيمار.
 عيشق ڪٿن سر اوڪو آهي. برهي وارو بار.
 هڪ سورن جي سوداءَ گمئي. رهن ناهي هوشيار.
 تنهنجي طلب رهي تات. آئون ڪيو منجهه خمار.
 مت عقل منجهي ويا. آئون نشي ۾ نگو سار.
 تنهنجي زيارت کان ڊولن. آئون اميدوار.
 اسم لڳا الله جي. مونکي دوست ڏي ديدار.
 تنهنجي ديدار جي لاءِ دلبر! مائون گم ٿو "مننار".
 مل اچي مسڪين کي. هادي ميان هڪوار.

ڪافي . 563

مصلام وو ٿي سلام پڙهينگا. هندو ان ۾ رام رام.

حضرت محمد مصطفيٰ. اوپر ميرا سلام.
 هم اميتي رسول الله ڪا. هوتا غلام غلام.
 هم پڙهينگا پيغمبر شاه ڀر. ڪلمي ڪا ڪلام ڪلام.
 هم پڙهينگا هندواسون پانيٿا. هر نام هرنام هرنام.
 عشقا ميري پر آگيا. چل گيا آرام آرام.
 برهي ڪي ڪمند ميري بدن ڪون. پڙگني بي نام نام.
 محرم مارا وو ٿي هوتا. عشقا امام امام.
 وو ٿي جيڪو ٿيڪا "مننار". نون ڪرينگا ڪام ڪام.

کافي . 564

آئون پنهنجي ڊولن ڏي. پنڌ ڪري وينديس وي.
پنڌ ڪري وينديس وي. در نه منهنديس وي.

ڪالهيون منهنجيون گهمڙيون. دل من واريون. ني الو.
ان ڪي چي وينديس وي.

آئون جا گولي سندن اصل السون. ني الو.
امر مچينديس وي.

چئي "مننار" ني وي. سمر ته سچن ڪي. ني الو.
سنت ڏرينديس وي.

کافي . 565

اڄ مون بيوسيءَ جو ڪوئي وس ڪو نه هلي.
ڪوئي وس ڪو نه هلي. يار مونڪي نه ملي.

ڏوريم ڏسيون ني وي! آئون نه ملي يار ڪي. ني الو!
جنهن لاءِ جيئڻو ڇڏي.

اصل السون ني وي! هني من موهيو. ني الو!
حسن هاديءَ جي تجلي.

سڪ ته سڻائي ني وي! يار سچن جي. ني الو!
اندر ٿي آڳ پلي.

اندر ٿي ني وي! جيئڻو ڇڏي لاءِ ني الو!
دلڙي ٿي ٿي.

اصل اول ڪيون ني وي! نڪت نصيبون. ني الو!
پنهنجي سڙو پلي

چئي "مننار" ني وي! ملايندم مولي. ني الو!
جن سڀ کان روح رلي.

ڪافي . 566

مونڪي يا مولي محبوب ملانج تون.
محبوب ملانج تون. محبوب ملانج تون!

آئون ان ســوڻهين تي وي. ڪيــنن ڏس ڏورين. تي الو!
پرور! پنهنجي پاڻ هٿ سين. ملانج تون.

آئون ويچارِي ڪي وي. آســن واري. ڪي الو!
دل جي دلبر جو. ديد ديڪانج تون.

مون ڪي محبوبن سان تي وي. ڪر هيڪاندي. تي الو!
مئي سان مرڪاني خوش حال ڪلانج تون.

چئي "منڀار" تي وي. وصال جون وڻيون. تي الو!
دستون دلبر جي پريم. پلانج تون.

ڪافي . 567

ريهي ڪن رمزن سان. منهنجي دل موهي اٿئي.
منهنجي دل موهي اٿئي. منهنجي دل موهي اٿئي.

هن تي آئون ويندڙ وات جي. پنهنجي ڪرت ڪار ڏي.
پ سڀ ڪم سڀيڙائي روڪي. روهي اٿئي.

دنالي ديدن جي. سڀيڙائي منهنجي سڀيڙائي ڏي.
پڙي نظر منجهه نيشان. چوڙي جو هي اٿئي.

باهه برهم جي اندر سڀيڙائي. جند جان سنڊيم.
قرب واريءَ ڪر ۾ ڪري. پرين پوهي اٿئي.

دام وجهي دل منهنجي. ڪمند ۾ ڪمند ڪيڙي.
هان آهي تنهنجي اخت سڀيڙائي. جهلي بي ڏوهي اٿئي.

چئي "منڀار" مڙهونڪان يار! جانب ٿيءَ نه جدا.
ڏيءَ الله پرور پاڪ. رب جي ڏوهي اٿئي.

ڪافي . 568

دلڙي منهنجي يار دلبر! پنهل توکي آهي ڀرتي.
پنهل! توکي آهي ڀرتي. پنهل! توکي آهي ڀرتي.

جا آهي اوهان جي آڳيان. مٿل مٿل مٿيت جي.
ڪا پيئي تنهنجي پيرن هيٺ. خاڪ مٿي جيئن ڌرتي.

آهي اختياريءَ اوهان جي. وس منهنجي ڪاٺوڙي.
وسي وجودئون ويون. ڏيئي برهم جي پيڙهي.

بجي برهم جا باشا. ڪيڏي ڪرائي جنهن کي.
ڪهڙي طاقت تنهن کي. جا عشق واسينگ آهي ورتي.

جني "منار" محبوبي. هيءَ دل توڪان ڌاران.
لڏن. توڙي لڪ لڏن ۽ ڪنن ڪنن. نه به سائڻ نه سرتي.

ڪافي . 569

حال وارا ويم هلي. ڪنهن سان محبت ڪريان.
ڪنهن سان محبت ڪريان. ڪنهن سان محبت ڪريان.

ساڻي هيم سچا. ڏينمڙا گذارين جن سان.
قلب چوي نه ڪوڙن سان آئون ڪا وڪڙي پريان.

سانڍيم سور گهمڻا. اورن لاءِ ان جي.
ايا ڪين وري. آئون ڪنهن سان ڳالهيون ڳريهان.

جيڙا ڦڦڙ ۽ بڪيون. حال انهيءَ ۾ هني هني.
سورن ۾ ويئون سڙي. چاتيءَ جيئون پاسريان.

مٿان جڳائي ٿي مونکي. ڪڇن مناسب نه آهي.
ساد ڪريو ياراني. اچن روئن جيئون رڙيان.

جني "منار" مونکي. مٿن مناسب آهي.
ڪريو قلب ۾ ڪافي. دل ۾ ڏيان جو ڌريان.

ڪافي . 570

اچي محبوب مون اڳن. منهنجي دل شاد ڪر خدا!
 غم ۾ ويٺي آهي گذري. سنڊيم عمر سڃيئي ايمهن.
 لاهي سور بخش صحت. دل جو داد ڪر خدا!
 منهنجي من جي مراد ڙي. پنهنجي مطلوب کي ملان.
 اها آس اميد ڙي اتم. اها آباد ڪر خدا!
 جيڪي محبوب ملائين. مون مڪسين کي اچي.
 ته صالح ۽ سچوت. انهيءَ جو اولاد ڪر خدا!
 سو "مننار" سان دلدار. هجي گڏ يار هميشه.
 سن سوال. بخش پيال. اهو امداد ڪر خدا!

ڪافي . 571

درد دور ڪر سڌم. تون سن ڏانهن يا رسول!
 سنڀري سور سو هزار. بيشمار مون مڻي.
 اچن ڪنهن گهڻا ايار. ڪريو ڪاه يا رسول!
 سڀ ڄمار. منجهه ازار. منهنجي هر وار هميشه.
 موڪل شادي. سا امدادي. ڪا مان ڏانهن يا رسول!
 غم گونڊن اندر. منهنجو سڀ ماه ڳري ويو.
 ڏي سرير کي صحت. سان نگاه يا رسول!
 تون "مننار" جي سردار! لهه سنڀار سڀيڏا!
 پيس درد جي درياهه. تون وٽ پانهن يا رسول!

ڪافي . 572

منهنجي دل تان دم. ڏيدار جي پياس نا لڻي.
 پياس نا لڻي ڙي اديون! اداس نا لڻي.
 آئون صغيريءَ ۾ سڪن لڳي. آخيريءَ ۾ آهيان.
 اڃايل اڃان آئون رهي. ڌرو تل تاس نا لڻي.
 نجان ملنديس. کي ناملنديس اها وار وار ۾ ورونهن.
 هيٺين ۾ هول ٿيا هزار. سا وسواس نا لڻي.
 شل اڄ سڀاڻي ۾ آئون رڃم. محبوب کي ملان.
 رڳائون روح ۾ اچن. اها هي آس نا لڻي.
 جنهن "مننار" درد وار. ملن يار جي اميد.
 ويسر وار نا پوي. مڙوڪي باداس نا لڻي.

ڪافي . 573

اڃ نه آهي جمعيت جان ۾. مونکي يار کان جدا.
 بلبل بيقرارِي. جيئن ويڃاري. ته سو وڃي.
 هتي حيران پريشان آهي. گلزار. کان جدا.
 سڀ سمونڊن جي اندر. جيئن پاڻيءَ ۾ پياس سين.
 مقصد مٿس نه نيس. مينهن ملهار کان جدا.
 جنهن مڃي مريو وڃي. پاڻيءَ سڪن کان پوءِ.
 نين مشڪل ٿيو مونکي. دلدار کان جدا.
 ۽ هلي ستايو سريون! محبوب منهنجي کي.
 نه دلدار ٿيئي ۾ ڌار. تون "منار" کان جدا.

ڪافي . 574

دل ۾ درد ۽ ارمان. مونسان يار جا ڪيو.
 دلير ڏيئي دلاسيڙا. مونکي وهاري هت ويو.
 پوءِ پوئواري نا ڪيائين. جو بي اختيار جا ڪيو.
 هتي من ۾ مڙاڙي پڇاين ڪا نه ڪا سندم.
 حجت هان پيئي پڇي. منهنجي دلدار جا ڪيو.
 آهي بادشاهه بي پرواهه. منهنجي نئي ساهه کي سري.
 بي تپاس باله يار! منجهه ويچار جا ڪيو.
 چئي "منار" دردوار. آهي آزار ۽ اندوه.
 ڏيئي چوڪون. چڪائي چاڪ. ڪم ڪمار جا ڪيو.

ڪافي . 575

منهنجا دلدار! تو سان يار! اٽڪيم روح جي رتي.
 بره پير ۾. نيو سندم. ڀرت ڪئي آهيان پڌري.
 شوق شرم. نيو سندم آئون شاندار هتي ستي.
 تنهنجي کان محبت هان. هستي هوڏ مون ڇڏي
 هيئي هان تي پيئي. غرض منجهه آئون گتي.
 منهنجي ياداس ۽ اداس. اٽم ورد وظايف.
 عبادت تي اها فرضي. آئون جانشان ڪين پيو ڪتي.
 چئي "منار" مون منجهه يار. پيو ياندوار يا بچيو
 آهيان سموري ٿو سڌي. ٻئي ڪنهن جي ڪاٺڪا سي

ڪافي . 576

صحت يار تو سڏي. ويٺي اٿم روح ۾ راجي.
 سا شوق تو سڏي. ٻيا خيال ختم ٿيا.
 پيون سار جون سڏون. پاڻ ويون مون کان پلجي.
 نوريءَ تاجي ويون دريون. پيون دلڙيءَ جون.
 ڪليل خبر ڪا رهي. گهٽي ٻي ذات گهايل جي.
 علم عقل ۽ حياءَ. سر ۾ شوق وڃايو.
 سڀ ڪيائين ۽ ڏٺا. برهم سبب ويا پلجي.
 چئي "مننار" مون ويچار. پهچي قلب جو ڪيو.
 نه ريءَ ديدار پنهنجي يار! دوا ڪاهي ٻي دل جي.

ڪافي . 577

سا ڏوهه بزم يار! پهچي دل ميد جو ڪئي.
 آئي دائم دولت تو سڏي. ملڪ بيت ڪانه ڪا ويٺي.
 پوءِ هن واري وجهي ڳاري. لاءِ ڪهاڙي جي لپيئي.
 جسم جان مون سڏي. حسن جي تاب سان ٿيئي.
 پوءِ دل ويچاري بيقرار. ڪنهن ڄمار سين ڪيئي.
 ڪشي ڪناري. نوبت زاري. حسن واري جا هنيئي.
 يا ڪا مت ڏني مخلوق. يا پنهنجي روح کان پيئي.
 مڙهي انهيءَ چال. سڏي گالهه چئي ڇو نٿي چيني.
 مڙهي "مننار". رتي يار ڪانه ڦيراس جي ٿيئي.

ڪافي . 578

پنهنجو قلب چئي. ڪنهن ريت سان. محبوب کي ملان.
 پيرن سان پنڌڙو ڪري. انهيءَ راه ۾ رمان.
 جي ساهه کي سڏير. جڏهن پنهنجي هوت ڏي هلان.
 گالهيون ڳجهه اندر سڏيون. ٻني ڪنهن سان ڪين مون ڪيون.
 سي روح چور ته روبرو. سمهڻي يار سين سڏان.
 پهچي حضور ۾ هميشه. جي ڪنهن ريت سان رکن.
 نه مون کي منظور. تهين دستور. انهيءَ چال سين چلان.
 چئي "مننار" جي ديدار. پنهنجي يار جو ڪريان.
 ته آئون بهار. سڄو انوار. پوءِ خوش حال ٿي ڪلان.

ڪافي . 579

جهن ريت سان پرچين پيارا! ڇو ته ريت سا ڪريان هميشه.
تمن پير تي پنهنجو قدم. دل جان سان ڌريان هميشه.

جي هندو مذهب وٺيني. ته جئيا جسم تي جڙيان هميشه.
جي مذهب مسلمان وٺيني. ته ڪلمو سدائين پريان هميشه.

جي نچن وٺيني. ته پايان پيرن ۾ گهمڻ ڪريان هميشه.
ڪاڻا وڃيان. تالڙا تاريون. هٿن تريان هميشه.

جي اچين گهر يار منهنجي. ته ڳالهيون ڳجهيون ڳريان هميشه.
منهن جو مقصد ايترو. مقصد نه پيو گهريان هميشه.

جي ملين "مننار" چئي. ته رهنم اڪيان نريان هميشه.
جن آسون اميدون دل جون پنيون. سڪ ساعتون سريان هميشه.

ڪافي . 580

ڪيو اڪين آرو اتي. ساڃن ملن مشڪل آهي.
ناهي پيڇرو چارو اتي. ساڃن ملن مشڪل آهي.

زور جرئت. هي نا ڏرو تدبيرو. ۽ تجويز ڪانهي.
هلي هنر نه عقل وارو. اتي ساڃن ملن مشڪل آهي.

ريءَ مصلحت منصفن جيءَ. ۽ سالڪن جي صلاح ڌاران.
لايو نيڪن نظارو اتي. ساڃن ملن مشڪل آهي.

تند طلب توڪل اها. آهي آسري الله جي ميان.
گندو سوتڙ رب ستارو اتي. ساڃن ملن مشڪل آهي.

حرميت حضرت مصطفيٰ سان. مدارت مولوي عليءَ جي.
من ملي "مننار" اتي. ساڃن ملن مشڪل آهي.

ڪافي . 581

منهنجي مڃ منت آري ڳچيءَ ڳارا! خدا جي واسطي ميان!
پرچ مون سان يار پيارا. خدا جي واسطي ميان!

حسرت پيغمبر پارا. خدا جي واسطي ميان.
عيب منهنجا ڍڪ ڍڪهارا. خدا جي واسطي ميان.

مهاڻي مصحف جي موچارا. خدا جي واسطي ميان.
ڏوه منهنجا بخش پلارا. خدا جي واسطي ميان.

منهنجيءَ دل کي دلاسيو ڏي دلدارا. خدا جي واسطي ميان!
مون تان لاه هي غمڙا غمخوارا. خدا جي واسطي ميان!

مڃ ”مننار“ جون ميڙيون. عرض آرا. خدا جي واسطي ميان.
مون سان ڪر لطف لائق سڀيئي سارا. خدا جي واسطي ميان!

ڪافي . 582

تيم وڇوڙي منجهه ورهه. ڏينمڙا لنگهيو سارا وڃن ٿا.
هائ ملن منهنجو نا ٿيو. دم هن حياتيءَ وارا وڃن ٿا.

گڏجن گهرڙي ساعت نه ٿيو. هي جي سيءَ سيارا وڃن ٿا.
وينڙا واهوندا ڪنهن لنگهي. رتيون بسنت بهارا وڃن ٿا.

اڇڙي عجيبن جي رهيم. آرهڙيءَ اونهارا وڃن ٿا.
نه ٿيو ملن مند ملهار ڇو. واءِ واءِ وسڪارا وڃن ٿا.

انسان پيا پيا عيدون ڪن. اهي ڏينهن موچارا وڃن ٿا.
منهنجي عيد الاجي ٿيندي ڪڏهن. گذريو ڪنهن حج سونهارا وڃن ٿا.

ريءَ ملن ”مننار“ چئي. قحط ڏڪار ڪارا وڃن ٿا.
مون کي سي ڏينهن ماتم جي مثل. جي دوست ڪنهن ڌارا وڃن ٿا.

ڪافي . 583

آهي مٺا محبوب توکي. معلمي هيءَ حال منهنجو.
پوءِ آئون عرض ڪمڙو ڪريان. اڳيان تنهنجي احوال منهنجو.

نامي ڄڻو تحقيق توکان. تر زور هڪ خال منهنجو.
سڀ پروڙين پاڻ ٿو. ايتو سڀيتو سڀ نال منهنجو.

هائي جدائيءَ ۾ جيئن ٿي پيو گمنامو جنجال منهنجو.
جي ٿيس فوت فراق ۾. ته پوندي پاپ بيمال منهنجو.

هڏ ڄم. لحم سارو جسم. ان پيائن ۾ پنممال منهنجو.
تنهنجي وسيلي سان وڌي. وٽ عاشقن اقبال منهنجو.

من موهن "منار" چئي سمجها پرين! سن سوال منهنجو.
ڪر تون پيڪارل يار پورو. نام خدا هيءَ خيال منهنجو.

ڪافي . 584

توڪي مٺا محبوب منصف! ڏيانڙو درياف گهرجي.
عاشق ويچاري. عاجز نهائي. جو ڪرڻ عدل انصاف گهرجي.

بي پرواهي. هيڏي ڦهاري. ڪاوڙ قصدي. نه قاف گهرجي.
لاتنطو من الرحمة الله اينن ڪرڻ. سچ صاف گهرجي.

توڪي تاثير. عجيب اصلي. اثر موچارو اشرف گهرجي.
نوڪر پنهنجي نياز واري. جو گهٽائڻ نه انصاف گهرجي.

اڳلايون اوڏڻ ويچاريءَ جون. لاکي ڪي ڪرڻ لاف گهرجي.
رئيس پنهنجي ڪي رڪن. پانهيءَ تي پردو پوش غلاف گهرجي.

مل ڪارڻ قرآن ڪلام الله. جي ڪرڻ مائتو سو مصاف گهرجي.
عيب مڃڻ توڙي اکين ڏٺل. ته به ڪرڻ "منار" ڪي معاف گهرجي.

ڪافي . 585

مئي محبوب جي مجلس. رمز روح کي وٺي.

جڏهن ڪري مشتاق ڏي عشاق. نظر نين پني ڪئي.
تڏهن لڳن تير. مجسم سرير. عجب اکين جي اٿي.

پولن يار. سندي سردار. هنيئون نيو منهنجو هني.
سئون سڪان وڃي پاڻ. پني فاني جي ڪسي.

مون تي زير. نيشانير. تنهن محبوب جي مئي.
آئون بردار سندي سرڪار. چنڊيان پيرازار تان پئي.

ڪي "مننار" سڀ ڄمار. تڻڪ طلب جي ٿئي.
سڪ سرير. منجم اڪير. گهٽ پوي نه ٿئي گهٽي.

ڪافي . 586

عشق اصل آهي عريان. سمجھ بره جو بيان.

ان عشق آدم کي ڪٺايو. سورن جو سامان.
جڏي بهشت جون نعمتون. ڏوريائين ٿي برينينبان.

ان عشق عزازيل کي. مڃايو نافرممان.
لقب لعنت جو سڏي. ٿيو شوق سين شيطان.

ان عشق جي اري ۾. آيو شيخ هو صنعان.
جڏي دين ۽ اسلام. ڪنيائين خلق جو بهتان.

هڪ منصور جيئن حلاج انا الحق چوي انسان.
ڏٺي سر سوريءَ تي. ڪنهن ڪرايو قربان.

هائ امام شاه حسين! ڪربلا ۾ ڪيو مڪان.
صوفيءَ شاه عنايت جو. هو سر نيزي تي ٿيو نيشان.

جي "مننار". هيءَ پچار. ڪرين تان. پوءِ ٿين ڄوان.
سمجھ سور. ٿي منظور. مٿان پوءِ ٿين بي ايمان.

ڪافي . 587

فهم فاندو وڏو. پر سک صبر نه ڪرڻ ڏي.
 محمد شاه جيءَ صلاح. چڱي راه رسولي.
 پر شريعت. وات مٿي شوق. نٿو پير ڌرن ڏي.
 علم عالمن چيو. ته آهي سمجھ سڌارو.
 پر عقل رند. مٿي عشق. ائين وسهيو نه ورن ڏي.
 ٿي هسوار. ڪري آر. ته هلي نهن وار تيا هون.
 پوءِ مصلحت مولوين سنڌي. انهيءَ تل تان نه ترڻ ڏي.
 چئي "مننار". ٿي اظهار. هيو نيمن نغارو.
 نصيحت نڪ ڪن اچيو. ته ساڃيءَ ۾ نه جرن ڏي.

ڪافي . 588

ڪيائڻ! خير سان خبر ڏجا. محبوب جي مونڪي.
 منڪر سو مري وڃي. رکي جو دوست سان دغا.
 ٿئي نادان نگهوسار. ڪريل جو مٿس ڪڪي.
 لنگهيا ڏينهن. وٺا مينهن. آيو ڪو نه اٿاهون.
 ان ورونهه. ڪيا دونهن. درد دل ۾ ٿو ڏکي.
 ان فراق. وڌا چاڪ. جاڳيا هول ڪنين هزار.
 سڙو سڙو ۽ وهلور. پيم پلاند ۾ پڪي.
 چئي "مننار" منهنجو يار. هوني قرار هميشه.
 ته سند ڀاڳ ۽ سماڳ. هجان سرڳ ۾ سڪي.

ڪافي . 589

مٺي محبوب منهنجي يار ڪي. آئون ياد هيس يا نه.
 قاصد ڪل ٻڌائي ڪا نه. آئون ياد هيس يا نه.
 منهنجي درد جو ڏيان. ڪڏهن ڪو نه ڪيائون.
 ڏاڍا سڙو ڏٺائون. جو اڃا ترس پين ٿا نه.
 ماهيت مرض مون سنڌي. جي پرين ڪا ڇا ڪئي.
 ڪ پائون پتمن جي وات. چيئي عرض سان زان.
 پيا به مون جهڙا مريض. هن حڪيم وٽ هزار.
 سڀيئي پيا ڪن پوڪار. انهن درد ۾ ديوان.
 اهي "مننار" سنڌي سار. من سنڀار نهن سي.
 اچن پيرڙا پري. ڪا موتي مهر ڪڍا مان.

ڪافي . 590

راتو ڏينهن روح ۾، ورونه سڄڻ توکي ساريان.
 ڪرڻ ڪوڙ جو ضرور. مناسب ناهي مونکي
 چڪي پير دستگير وقت جي آئون وساريان.
 صبح سان ڪو پريان. ٿو اوقات اٿاري.
 تنهنجي طرف. وڏي شرف. ڪٿيو نين بهاريان.
 تنهنجي ديد. بنا عيبد. قلب ڪانه ڪا ڪني.
 توکئون ڌار. منجهه آزار. ڳوندر ڏينهن گذاريان.
 چئي "منار" در دوار. سسڻج يار پييارا!
 ملج مير! هن حقير. پنهنجو سرير سڌاريان.

ڪافي . 591

ايت ابد علموارا. ته ڪهڙا عدد آيا منهنجا.
 چنو ته ڪڏهن پورا ٿيندا. دل روح جا رايو منهنجا.
 هڪڙي خيال ٻيا خطرا. وجودي ڪوري مثل. ڪانها منهنجا.
 سو خيال پورو نا ٿيو. تڏهن ٻيا يحي پانيان منهنجا.
 هن عشق جي آڙاهه ساڙي. جگر جلایا منهنجا.
 هن باهه برهه جيءَ بکيون. ٻيا ڦڦڙ ڦڙڪايا منهنجا.
 هي عضوا سمورا. عشق واريءَ تنونس. تپايا منهنجا.
 جي ڦٽ فراق جا هئا جٽل. هن جوش جاڳايا منهنجا.
 جي يار ملي. "منار" چئي. ته ٽين بخت سوڀا منهنجا.
 اهي ڏهاڙا هوند عيبد جهڙا. ٽين سجايا منهنجا.

ڪافي . 592

منهنجو مٿي محبوب سان. ڪو ملڻ وارو معياد ٿيندو.
 چنو تون نجومی نام خدا. ته اهڙو ڪڏهن ڪو امداد ٿيندو.
 مون اڌ منل مجروح جو. ڪو فائدي وارو پي فرياد ٿيندو.
 جڏهن دارون دوا دٻير ڪندو. دردن واري جو پوءِ داد ٿيندو.
 مون ڏي محرم يار منهنجي. جو ڪو اچڻ وارو اوڪاد ٿيندو.
 مون وٽ رهندو اچي هڪ راتڙي. پوءِ اڳڻ سندن آباد ٿيندو.
 جڏهن ايندو. عجيب ويندو وڃوڙو. هن تن منهنجو پوءِ روح شاد ٿيندو.
 هيئنڙو دکن دردن. ورهين ڪان وري آزاد ٿيندو.
 منهنجو يقين "منار" چئي. تنهن عامل ڏانهن اعتقاد ٿيندو.
 جو مونکي پرين پرچائي ڏيندو. شايد اهو سندن استاد ٿيندو.

ڪافي . 593

پانڌي يار ڪي پيار منهنجا ڏيڃ سلاما.

عشق آڙاه اندر چاه ڪوري مثل ٿي ڪاماما.
جيئن اڱار وٽ لهار ٿيئن پزان اجهاماما.ڏجان يار ڪي دلدار منهنجا پيار جا ناماما.
ڪري آڙي ۽ نياز ٿون پهچاء پنهاماما.چي پرچ پان ننگ سيحان ڇڏج مون سان روساماما.
اچي ملج هان ڪر رهان آهيون گولا غلاماما.تون ”مننار“ ڏي ڪج يار موٽي اچن انجاماما.
ته ٽين شاديون منهنجيون مراديون وڃن دهل دهماما.

ڪافي . 594

جنهن ڪي ڪيچ ملڪ جي شاهي.
تنهن ڪي ڪهڙي منهن جي پرواهي.

و و مونڪان موچارا محبوب منهنجي وٽ. پيا به سو لک آهڻ سپاهي.

و و شامت پيم شراڪت واري. تڏهن بيحد ٿيس بي واهي.

و و ڀرت پنهل سان پنهنجي آهي. نياز وارين نياهي.

و و مت ملن جي ”مننار“ چئي. مونڪي ڏسي جيڪا هجي ڏاهي.

ڪافي . 595

جيڪل ذات جتن سان. حج ڪانه هلي هوتن سان.

و و ڪنهن جو ڪارگر ڪين ٿئي. ڪو ڏهر ڏک ڏاڍن سان.

و و آئون برهمڻ بي پهچ. ڪهڙو شيڪو ڪريان شاهن سان.

و و ڪيئن ڪرينديس ڪامڻي. آئون مقابلو مردن سان.

و و موٽي پنهل ”مننار“ چئي. هائي پيندم لولائين سان.

ڪافي . 596

حد جاں چلي جيگل ڙي! ويم آريائي آيل ڙي!

وو ڪارن ڪوھيـارل جام جي. مـوونڪي پور پون پيل ڙي.
وو پايان ٿي شـمر پـيـور ۾. فيام ساڳي ڪريل ڙي.
وو جيڃاڻ ڙي! جد به ڪري ويا جيئن. سي گھوڙا هڻي وڃن گھل ڙي.
وو آئون پن وينديس اوڏھين. ۽ ماء مـوونڪي ڪيم جھل ڙي!
وو مون مـني ڪي ”منٺار“ چئي. ڏس ڳوڙها وهن ٿا گل ڙي.

ڪافي . 597

وڃي پئيء پنھل جي آئون مـوندي.
مونڪي سرتيون! هتي ڪيئن سرندي.

وو ڪي ڪجهه هلنديس ڪيچ ڏي. آئون جا وسان ته مور نه ورندي.
پيئرا! شـمر پـيـور ۾. آئون پاسو پڌر ڪين ڌرندي.
وو مان سٺن سـسـنيء جون. آئون ڪوڪونوينديس پني ڪرندي.
وو جي آئون مليس ”منٺار“ چئي. ته پوء آس اکين جي پرندي.

ڪافي . 598

منهنجي ساجن ساڙو سباهيو. مون اينن نه برهمڻ پانيو.

وو پھـ ۽ وڃن جو منهنجي پرينء. مـوونڪي پاروچل نه ٻڌايو.
وو حرص هوس ۾ ڙي جيـڏيـون! مون آهي ڪو وقت وڃايو.
وو ڪيـچـين جي ڪم جي نه هيس. تڏهن جانب ڪين جاڳايو.
وو جي هيـم معلوم ”منٺار“ چئي. ته هوند مـوونڪي آرام نه آيو.

ڪافي . 599

جيئن لوڙيم لذت پنھل سين. ٿينن هيء آيم سور ازل سين.

وو ڪڏهن هيس بهار پيـور ۾. ڪڏهن جر هاريو روان جبل سين.
وو سڪن سورن پاڻ ۾ ڪيو. عيوض اڌل بدل سين.
وو ڪنهن پر هلنديس ڪيچ ۾. وڃي پيـمـر پاروچل سين.
مان مـلان ”منٺار“ چئي. آئون اديون ڪنهن اٽڪ سين.

ڪافي . 600

ان جڳائيدڙ ان سين. مون ڪيو سڱ ڪيچ ڏين سين.
وو پاڻون ڄاڻين پنهنجي اچي. پڌيس پاروڄن سين.
وو هائي هلايان ڪيڏين ڪري. آئون حجت ان هوس سين.
وو بد نهـوريس ڇڏيون! ڏهن جاب ويو جن سين.
وو مڙي ملن "منار" چئي. منهنجو پير! ٿيو بخش سين.

ڪافي . 601

اٿين تان سرسيون سنڊيم ساھيڙيون!
مون ساڻا جڏي پيرور. هلو پيريون.
وو هلو نه گوليون هوت ڪي. ونڪار. وندر. رن ويڙهيون.
وو هلي هوت بلوڄ ڪي اتي. ڪريو منهنجي لاءِ ميريون.
وو مٽيون مڙن جون ڏيهر موڪلي. ڪرم ڦٽي جون ڪهڙيون.
وو مان ملان "منار" چئي. مون ڪي آسون اڃان اٿم اهڙيون.

ڪافي . 602

آن تان ڪانه ڪئي همراھي. سرتيون! منهنجي هن سور ۾.
وو پير شھر پيرور جي. مون اڏيون! اميد سڀ لاهي.
وو وينديس رهنديس ڪينڪي. آئون جا وينديس سڄم صباحي.
وو نيم ڪشالا ڪيچ جا. منهنجو لکيو امر الاهي.
آهي منهنجو "منار" چئي. اڳيان الاه هڪ واهي.

ڪافي . 603

مون کان وڪ نه ڪجي. چڪيم واهون.
مون ڏي مڙي پنهل اڄ پاهون.
وو ٿڪيءَ جون ٿر سڄ ۾. تون دلبر! سن هي دانمون.
وو ڪيڏين پڄنديس ڪيچ ڪي. آهجو آهي ڏيمه آگاهون.
وو پاڻ سڃاڻي پنهنجو. ڪا ممر ڪريو ماڏاهون.
وو تنهنجي مله خريد "منار" چئي. آهيان پانهي ٻڌل جنن پانهون.
۳۳۳

ڪافي . 604

اهرو ڪورو واعدو ڪو هه ڏجي. يا نه عهد آريجن سان نه ڪجي.
 وو "الس بركم مالو بلي" اهو حرف. هيئن سي پڙهجي.
 پابل پير پهل سان. اهو پيمرو ساھي ڪئي توڙي.
 پڄ سارو پهمجي. ڪئي هوتن ۾ هڻرو وڃمجي.
 ڪوڙن مڪرن ڪنن "منار" چئي. خود آپ الله. ڪسي ۽ ڏجي.

ڪافي . 605

تو لقب نه ڪوهه لڄيو ڙي. پانين! پاروچن جو.
 وو اڳي-اناريچن جي. تو ڪامن! ڪين ڪم-ايو ڙي.
 وو جاريٽ انهن جي راج جي. سو عقل نه توکي آيو ڙي.
 پوري! بيڪارن سين. تو هاري. ڪينن پان هي-ايو ڙي.
 ور جو نه مئي "منار" چئي. جڏهن هوتن حرف چڪايو ڙي.

ڪافي . 606

منهنجو دوست ڪٿي دلبر. وو جبلڙا! ڏس ڏي مونکي.
 وو سسنيءَ کي هن سيح ۾. هاڻي آهن سور ٿمر وو.
 وو ڪارڻ ڪوهي-ارل جام جي. ڏوري ٿڪيس ڏونگر وو.
 وو هلي جا هوت پنمل ڏي. هيءَ باسي برهمڻ بر وو
 وو مان ملان "منار" چئي. مون سان ساڻي ٿيندم سرور وو.

ڪافي . 607

ڪو جو غم نصيب سين ٿينڙو. جيجان ڙي! منهنجيءَ جان ۾!
 وو سرتيون! منهنجي هن سور جو. آن کي قصو سٿائينديس ڪهڙو.
 وو من ته منهنجي کي اديون! ڏسو ورهه وڪوڙي وينڙو.
 وو جيڪي آهي لکيو لوح ۾. سوئي پارڻ مونکي پينڙو.
 وو آهي معلوم "منار" چئي. منهنجو حال خدا کي ههڙو.

ڪافي . 608

ڪيڇ ڏي وڃن جي م ڪر وو.
سان ڀلائي جي ويهه تون پيڙو م.

وو پيڻن تون محبوب مٿان ڪرين. جيئن ڪيس مادر پدر وو.
وو آئون نه اصل ڪنهن آهيان. ڪم ڪم ڪم وو.
وو مونکي تون سڪارج منهنجا پرين! جيڪا هجي خام پهل! تمنجي پر وو.
وو مٿان تون ڇڏين "منار" ڪي. نه ته پي نجان گڏ سان سفر وو.

ڪافي . 609

ڪيڙڪ منيءَ کي ڪڇ وو. هوت پهل! تمنجي حاضريءَ م.

وو ڪيئي جا سماڳن سسني. تنهن سان وري م وڇوڙو وجهه وو.
وو مٺي جيئري منهنجا پرين! اها محبت ڪيم مڃ وو.
وو آئون تنهنجي لائق ناهيان. تون چوريءَ کي م ڇڏج وو.
وو مونکي ڪن گڏتئين ڳاريو. تون دوست دلاستڙو ڏج وو.
وو مٿان ڇڏين "منار" ڪي. سو ننگڙو نپائي نج وو.

ڪافي . 610

پڇيو واعدو مڙيني وڃين ٿو پيارا. پڇيو واعدو مڙيني وڃين ٿو.
ٻول ٻاروڇل ڪيڇ ڏي ڪوهيڙا ڪوهيڙا.

پلو ميان! گولي گڏيو منجهه گوندرين. ٻيا وريو سور سڃين ٿو پيارا.
ڏس ٻيا وريو سور سڃين ٿو. ترس پوئين من محبوب موچارا موچارا.

پلو ميان! سڱ وارا ڪي. ننگ جون ڳالهيون. ڪين ڳچين ٿو پيارا.
ڏس ڳالهيون ڪين ڳچين ٿو. پال ڪري اڄ يار ڀلارا ڀلارا.

حج شراڪت هنن جا پانين. پانين مڙيني پڇين ٿو پيارا.
ڏس پانين مڙيني پڇين ٿو. توبه زاري. ڳچيءَ م ڪارا ڪارا.

پلو ميان! مڙيون ويڇاري "منار" جون. هي جي مٿون ڪين مڃين ٿو پيارا.
هي جي مٿون ڪين مڃين ٿو. ٻيا پاند پيرن جا پهل پيارا پيارا.

ڪافي . 611

روئي روئي گذاريم راتيون اديون! ڙي روئي روئي گذاريم راتيون.
داران پاروچل پريو وڃان ٿي.

او مون نه وسرديون موت سينن. جي بلوچ ٻڌايم راتيون.
اديون ڙي! جي بلوچ ٻڌايم راتيون. ڪريو ڪالهيون ياد آئون ڪريو وڃان ٿي.

او ميهجي جگر ۾ ڙي حبڙيون. آهن ڪوهيارل جون ڪاتيون.
اديون ڙي آهن ڪوهيارل جون ڪاتيون. سي وڌين ڌارين. آئون ڌريو وڃان ٿي.

او جيننري جاب ٺا ڏنم. منهنجيون هونديون ڪين حياتيون.
اديون ڙي منهنجيون هونديون ڪين حياتيون. آئون نه مليس هاڻ مريو وڃان ٿي.

او موٽڪي مليئون "منار" چئي. دک درد ڏڪن جون ڏاتيون.
اديون ڙي! دک درد ڏڪن جون ڏاتيون. پنهنجي سر تي قبول. آئون ڪريو وڃان ٿي.

ڪافي . 612

تن ڪوهيارن سانڪري ويئي. ڏاڍي اڙانگي سڳاوت سائن.

الو ميان! قدم ڪيچ ڏئين سان. پير ۾ پيحي پوءِ پري ويئي.
انگ السيتي. لوح ۾ لڪائن.

الو ميان! داعوا دوستيءَ جي زوراورن. ان ڌاڙيچن سان ڌري ويئي.
سڱ سسني جو ڪين سيبائن.

الو ميان! هيءَ ويچاري من هول ۾. گج ڳارائي ۾ ڳري ويئي.
مرض انهيءَ جي. معلوم نه مانهن.

الو ميان! محبت ۾ "منار" چئي. ٻارن وانگر پري ويئي.
جو عشق ڏنن مڃ. اهو نه اجهائن.

ڪافي . 613

آيو عشق اجهل. سر باري. آئون بيوس وٺي اختياري.

عشق اسان تي عمل ڪري ٿو. ۽ مون مٿي مهميز ماري ٿو.
بهنجي وٺي قدم پري ٿو. ٿي آهي رابر جي هسوارِي.

هيءُ عشق بغارو بغارو. ٿي آهي گم عمل جو چارو.
اهو ڇڏي ويو اسان ويچارو. پيئي ڪلندي آهي خلقت ساري.

عشق مونکي چڪچور ڪيو ڏس. منجهه ڏکڻ منظور ڪيو ڏس.
ساري بدن کي سرور ڪيو ڏس. مونکي لڳي آهي پريم ڪٿاري.

ڇني "منار" آئون ٿي مستاني. دل ڪني ديدار ديواني.
حال احوال ٿي پريشاني. آئون پروس آهيان ويچاري.

ڪافي . 614

آئون هڪ دل تنهنجي ٻانهي. مونکي اچي مل دلبر جاني!

زلف تنهنجا واسينگ وسيمر. ڪارا کيس تحقيق تليمر.
سارو دن تنهنجو لعل سراسر. تون حق نور خاندوراني.

شان تنهنجو آهي بي حد بالا. عز تنهنجو آهي اڪرب اعليٰ.
ڪهڙي ڪريان تعريف مقالا. مت مور نه تنهنجو ڪو ثاني.

آئون سڪايل تنهنجي آهيان. پيل پاند گجيءَ منجهه پايان.
دل منهنجيءَ منجهه اهيان پايان. ته تون آهين محبوب سبحاني.

ڇني "منار" محبوب! مونکي مل نون. اڳن اسان جي سمنا سائين! تل تون.
لاه حجاب. خوشحال ٿي ڪل تون! ته سر ساوه. ڪريان قرباني.

کافی . 615

میرا ہی لکری ہے محبت ذاتی۔ مہم جو ناہی عشق صفاتی۔

سڀا سام وڪامي ويٺو. وڃي پاسي پريس جي سينٽرو.
هڏي ۾ سندن ڪاٺي ٽپي پيو. ڪڏهن پريس ۾ هڪ جهڙي.

ساختن مسجد و سرسرايه. چمن تان جان جسو قرباني.
صور - چمن تان جان جسو قرباني. ودي سمل هڪڙي ئي ڪاني.

روز الست - چون یار امونی، صحنی سیحانم ساجن سونلی،
ساهی دسل ک - آره کونی، مون مننسون نه چنن لاء لاتی.

[illegible]

کافی . 616

محمّد بن عيسى آراه برار ٿي. وو جبل ماء مران ٿي.

سورن ڪارڻ آئون آهيان ڄاڻي. درد ويچارا منهنجي ٿيا ڏاڻي.
گوند پالي آهيان نپڻاڻي. هاڻي چڻگون سور چران ٿي.

سڏو سرتيون اچو سڀيئي. وس وقوف ڪنا آئون ويئي.
تسيو ڪا وات ملن جي مڙيئي. ان کي زاريون جانا پيران ٿي.

درد فراق قوژالي. آميان ماري. يار ڏيکاريم قيامت ڪاري.
توبه، توبه، آهي منهنجي زاري. ڳل واهيو لڙڪ ڳران ٿي.

جني "مٽيڊر" تسليم ڪرڻ کان انڪار ڪندي، پٺيان ٿي يار پھل جا پانٽي.
 ڪٿي ملڻ لاءِ ان کي ڏيکارڻ کان انڪار ڪندي، جنهن لاءِ ڪوڪون روز ڪمرن تي.

ڪافي . 617

وس پنهنجي ڪان آئون وٺي آهيان.
هائي ڪرم نصيب اين ڪني آهيان.

من ميان عرض جڙيا منهنجا جاني! درد فراق ڦٽي ڪيس ڦاسي.
سائون چوڻ ته آهي ڪا مستاني. بيحد بيوس ٿي آهيان.

ڏوريو ڏيه ڏسيون. ٿي آئون ڏوريان. گهرويو گهڙ گهڙون. ٿي سڀ گهوريان.
سوريو سير سڄڻ! تنهنجا سوريان. هادي حسن پنهنجي هني آهيان.

محبت تنهنجي آهيان ماري. بدن منهنجو آهي بيقرار.
بائي زور زلف جي ڳاري. ناز نڪنن جي آئون پيئي آهيان.

جني "منار" اتم دل ماندي. سڪ سورن ڪان وار نه آهيان واندي.
آء ملن جي ڪر امدادي. پيش پيارل تنهنجي پيئي آهيان.

ڪافي . 618

ري هينئر. محبت ٿي پئي آهيان.
تنهنجي قرب پنهل! هين ڪني آهيان.

تو جا پرت پرين مون سان پاتي اصل عشق اکين جي جهاتي.
تنهنجي قبوليم قرب جي کاتي. جنهن سان ويڃي وئي آهيان.

تو جي ڏنم سيلم. پيون سويون. سي منهنجي جان جگر منجم پويون.
جيرا انگمي ويم ڏيئي چوهيون. هائي فنا ڦٽجي ٿي آهيان.

عقليون تنهنجيون ڪامن هوريون. اڪيون عتاب آهن اگهوريون.
تو جي چشمون مون ڏي چوريون. ان نهوڙي نهي آهيان.

جني "منار" وس نه ويڃاري. تون من عرض آسانيءَ جو آري.
هاري بروء محبوب! تو ماري. سو لوڙه لڙيو. رن رهي آهيان.

ڪافي . 619

سمجھي جلوي حسن جهلڪار يار! منهنجي آهي دل ڪٿي مستي.
 وو لڳو سمجھي نڪرو پيئڻ جو. ۽ پيئڻ وهان به يار.
 هتي هتي حال ٿيم خبرائي. وو يار!
 وو سڄو سمجھيس ڪن ڪي. آئون تان ٻاروڇل! پيمار.
 بد پياڳ سڌي سڻائي. وو يار!
 وو ڏکيا ڪٿيم ڏنهن ڏنهن. سائن دلبر! توکان ڌار.
 ڪر ملن جي مٺيءَ سان مهرباني. وو يار!
 وو جوکون چڻم جون ڏيئي. اچي ماريئي ڪي "منار".
 ڦٽي فراق کيس ڏس ڪي. وو يار!

ڪافي . 620

. مون پايو نه مون وٽ پنهنجو هوت هميشه هوندو.
 وو! سڏ نه پيم سور جي نه ڪو منهنجو روهرڙو رندن ۾ روندو.
 وو! ڪاٺي ڪل پيم ڪانه ڪا نه ڪو ورهه وڇوڙو پوندو.
 وو! مون نه سمجهيو "منار" چئي نه ڪو مونکي لوڪ چري سڀ چوندو.

ڪافي . 621

يار جن تنهنجي سانگ سٿيم سانگا سڀ سنساري.
 ريءَ ديدار اوهان جي دلبر ميان! اوڪا ڏينهن اڙانگ.
 ڪٿيم دم گهرڙيون لاڄاري وو.
 ورهن وائون جوڙيون ميان وو! چلڻي چلڻي ڄانگ.
 آچم هول گهٽا هيڪاري وو.
 پاندي اچ جو ٺاهي پيڇرو ميان وو! نه ته ڏيان قاصد هت ڪانگ.
 سڏيم سٿ سورنجي ساري وو.
 مون ڏينهن گهاري "منار" چئي ميان وو! واد وڙس جي وانگ.
 سارل! ڪانه ڪٿي پوئواري وو.

ڪافي . 622

وو! مون ۾ عيب ڏسو ڪو آرجن.
مونڪي جڏي ويا ڪري جوڙي جوڙي.

وو! مون ڀانيو نه همنس هتي. ڪنڊس مجلس سان محسوس.
آئون ڪا پراهمن آهيان پوري پوري.

وو! وورنڊس ونڪار ۾. ٻڌي آئون سندرو نيت سڙن.
هول هينين ۾ نيم هوري هوري.

وو! مان ملان محبوب ڪي. ڪاهي ڪيچ ۾ وحي ڪيچڙن.
وات ميس نان تيس گهورڙي گهورڙي.

وو! ڪن مٿن سان "منار" چئي مون سان پان پرين مان پرچن.
زاري وات نه منهنجي زورڙي زورڙي.

ڪافي . 623

وو! منهنجي پامل نه ڪني پونواري.
ڪوئي تپاس پنهنجي ن ۾ ن ۾.

وو! ڪيچن جي ڪم جي نه هيس. تڏهن آهيان ور آئون وساري.
جو جڏيائين هن پيڙور واري پڻ ۾ پڻ ۾.

وو! آل منهنجي عيب جي. شايد نه ڏيرن هيس ڏيڪاري.
چيائون ڪوهيڙل ڪي ڪن ۾ ڪن ۾.

وو! مون سان تنهن محبوب ري. هت آهي قيامت ڪاري.
تيو ماتم منيءَ سان هن سن ۾ سن ۾.

وو! مون ڏي "منار" چئي هاڻي مان اچي سڙي.
آهي منهنجي من ۾ من ۾.

ڪافي . 624

آئون لاءِ محبوبن جي مسافر وو.
ڏک ۾ ڏونگر پيئڻن ڏورين ڏورين.

وو! ڀرت وڃايو پر هيٺ ڪي. آئون جا سڄو ڪيس نه ڪاير.
وو! گهير گهٽيون سڀ گهريون گهريون.

وو! ماءُ پيءُ مون وسري ويا پيا سڀ وسريا پيار برادر.
وو! هڪ سڱ ساڃاڻ جو پني ٿوريان ٿوريان.

وو! جيڪي لکين لوح ۾. آئون ناهيان تنهن کان نابر.
وو! ڇاڪاڻ ته سڀني پني چوريان چوريان.

وو! ڏسي سامت "مننار" ڪي جيڪا عقل جي هني اڪاير.
وو! حال انهن سان پنهنجو اوريان اوريان.

ڪافي . 625

جنهن سان دلڙي وجود جي وندري.
وو پيئڻ! ناهي سڄي پنهل پيئڻ ۾.

وو! پنهل نيو جنهن پاڻ سان ڪهڙو قدر تنهن بي قدر.
جو آيو نه عشق اڳهور ۾.

وو! تازو ڦٽ فراق جو هي سڄو تنهن جو ٿو سنجري.
آئون روندي رڙندي زورا زور ۾.

وو! جيڪا ڦٽڙي منهنجون بڪيون سي ٿيون آڻڻ اندران اندري.
هيئن ٿو هون جي هاءِ هور ۾.

وو! ٿي راهي هن راج مان. منهنجو روح ٿو چوي ته وٺ رند. ري!
هن لذت نه شمع لڳور ۾.

وو! مان ملان "مننار" چني وڃي سان ثابتي جي سندري.
اوت آريائي جي آئون اجهور ۾.

ڪافي . 626

وو! ٻاروچي جون ٻڙي جيڏيون!
روز ڪپينم ڪاٽيون.

وو! هوت پنهل جي هول ڪنون. منهنجون چيمون چيمون ٿيون ڇاٽيون.

وو! ڏک ۾ ڏينمڙا گذاريان. پيون آئون روئندي وهان ٿي راتيون.

وو! پنهل سي ڪين پاريون جي مون سان ڪيائين پيئڻ ۾ باتيون.

وو! مونکي ڏنائين "مننار" چني. ڏک سور ڏونگر جيون ڏاٽيون.

ڪافي . 627

لاهي ويهه م لڏتون. لاهه م لڏ. وو! هل ته پهچين هوت ڪي.
 پيٽا جي هن پنيور جا نيني رسائيندء ڪڏ.
 وو! وڃ ته ڪيچ ڪيچول تنين هت م رانج هڏ.
 وو! ڪم نه ايندء ڪيچ ري ٻي ڪا اڏاوت اڏ.
 وو! ٻانين عشق پروج جو ڪرني سفير جا سڏ.
 وو! مٿان منجهين "منٺار" تون ڏينهن وڃن ٿا ڏڏ.

ڪافي . 628

وو! جي ڪيني قول ٻانين ٻول پاريني ڪين پنهل سين.
 وو! جي نه ستي هنين سسني! ته هوند نه ٿيڙءِ هول.
 وو! جي ڪوڙيون ٿينديون ڪانڊسين ڏڪڙا تن ڪي ڏول.
 وو! هوت هٿان تو ڇڏيو هائي ورنءِ ڪين وڙول.
 وو! جو مٺني "منٺار" چني آريائي جي اول.

ڪافي . 629

وو! پيني روه منجهه رات. ٿي نه ملاقات سسني جي سيح وات م.
 وو! آمل آري جام تون. تنهنجي تن منجهه نات.
 وو! ور وسيل ڪارئي! اها وائي منهنجي وات.
 وو! پنهل پيئڻ ڪي ڏنا ڏک ڏنگر ڏات.
 وو! ان مارگ تي "منٺار" چني. ٿيندي مري مات.

الو ميان! مل محبوب "منار" کي سن سوال سندم سردار مار.
سر ڏيان کلھنھون آئون ڪوري ڪوري.

کافی . 631

الو میان! چنی "منار" محبوب تان سر ته کنیس قران شان.
جان صدق پنهنجی ساری ساری.

کافی . 632

ٻيو سائين! ٿيندو محبوب ”منار“ کي صحبت تنهنجي سان نواب.
 لهندا گناه تنهنجي آئون گولڙي گولي ۹۹.

ڪافي . 633 .

ووا! پيرم باد پنهور. وو ڏوڏي منيءَ جا ڏاڏا.
 ووا! مسمم قند الماء ٿيو ڏن ويڏي ٿيم ڌار. ووا! اڪيان ڏور اڃا.
 ووا! ماريجا من نان نه آهن سلڪنا سي سگهار ووا! پڪڙا جن جا پراڻا.
 ووا! جهوري هماگيرن جي وجود ۾ ويرو نار ووا! گوندن غم جا گهاٽا.
 ووا! چئي ”منار“ ممجي طرف لڪو محمد برار ووا! ڪهڙي ڪرم بخاتا.

ڪافي . 634 .

مارونڙا پيو مليو ووا! دل تان دم نه وساريان.
 ووا! شريعت. طريقت حقيقت معرفت اهو ساڳيو جو سير.
 ووا! سنڌين ريت سنڌياريان.
 ووا! ويڙهيجن جي ورونهه ۾ نيشن واهيان پني نير.
 ووا! آب اڪين مڪان ٿي هاريان.
 ووا! قسومت آديس ڪوٽ ۾ ظلمت وارو زنجير.
 ووا! گوندن غم منجهه گهاريان.
 ووا! پينديس پائر ۾ وڃي ڪاٺڙير سان گڏ ڪير.
 ووا! اهي اميدون ٿي ڌاريان.
 ووا! مولوي لڳ ”منار“ چئي. ملندو مارو مير.
 ووا! گڏ من ڏينهن گڏاريان.

ڪافي . 635 .

سامي ڏٺي ويا سور. سوا! سيني منجهه ستم.
 ووا! راول رت روئندا مڙيون ڏٺا آڏيءَ رات اسور.
 ووا! ماريو ميسين جي مون کي تن گودڙين جي گهور.
 ووا! اچن اوقاٽون آديسين جون پورين جا پور.
 ووا! نانگا هليڪا ويا نات ڏي وڻن ڏٺي وهلور.
 ووا! چئي ”منار“ آئون مان ٿيان هنگلاجين جي حضور.

ڪافي . 636

جوڳي جليدار وو! مئون ڪي ميان ملن!
 وو! ڪنگن. ڪلايا. ڪيئون جوڳين جا جسار.
 وو! ناد نعليون. سنگ. سريون هو وير وڃائن هار.
 وو! لاهوتي لاني ويا مئون ڪي تن مجهم تنوار.
 وو! ڪڏهن لهند ڪاڙي سديم سسار سنيار.
 وو! چني "منار" مميسين سين تيان هيڪاندو هر وار.
 تار تين تار
 راڳتي بست

ڪافي . 637

اول الله عظيم ڌڻي بي انت. خداوند باري آ.
 محمد پنڊا پاڻ ڪيائين. جيڪو نور سندس نرواري آ.
 تنهن نور منجهان ٿيا چيز توان. سڀ جوڙ جڙي جنساري آ.
 چارئي يار رسول ڪيا. سا چڱي سندس چوڀاري آ.
 تحقيق سيم تعريف سديم جا مصحف منجم موچاري آ.
 پنجتن جسم پيغمبر جو ميان. اعليٰ ان جي ڳالھ نيازي آ.
 لحڪم لحمي لاءِ سندن. جا احمد چني اظهاري آ.
 "منار" ويچاري ڪي مرشد صاحب. سرور سمجھ سيڪاري آ.
 ته پوڙ پياڻي. رڱ هيڪڙائي. اها وات وحدت واري آ.

ڪافي . 638

توڪي مرشد مخفي ڳالھ چني. سا مام سمجھ "منارا" تون.
 هستيءَ هوڏ هنن جا حلقا. سڀيئي ڦٽا ڪر سارا تون.
 خاڪ سڃاڻي خاڪ قبولج. مٽي ٿڃان موچارا تون!
 نفس جا رايا ڪيم قبولج. خام خيال خسارا تون.
 روح جا رايا صحي (1) سڃاڻج. ورق وحدت وارا تون.
 ڪڇ ڪوڙ آهين. ڪڇ ڪوڙ نسورو. عشق الله جي ڌاران تون.
 مرد نين تان محبت رڪجان. نينهن جا ڪول نظارا تون!
 اي "منارا"! موتو قبل ال مرجان منجم وجود ويچارا تون.
 پنهنجي استاد امين محمد کان. اثر وٺي اظهار تون.

رسن ڦٽو ڪر رانا وي! تونئي ميار هجي مومل تي.
 هار گلن جا هنڌ تنهنجي تي. پونئي ڌريم پائان وي.
 موني اچين تون. مان ممل تي.
 عطر عبيير. سوين سرهانيون. تولاءِ طول وهانا وي.
 ڪيم تيار انهيءَ توڪل تي.
 توريءَ رنگ رتول مـحل ۾. گاديون گل ڪومـانا وي.
 روئي روئي ڳوڙها ڳاڙيم گل تي.
 طبع تاج تنهنجي مـان تر. هڪ آنون حتي نا جانا وي.
 ويسر مونجه اصل. مون منڌل تي.
 چئي ”مننار“ مونڪي ڏي معافي. سوڍل يار سـيـانا وي.
 نظر نه ڪر منهنجي ناقص عقل تي.

سوڍل پان سـيـانج وي. ڪجان معاف گناه ڪـجـر ڪي.
 اچي ڪوٽ ڪـڙـر ۾ ڪامل. هي مـحـلاتون مـانـج وي.
 ڏيئي آب گـمـڻـو بي اثر ڪي.
 ڪاهي ڪاڪ ڪنڌيءَ تي ڪرهل. موڙي مـهـارون آنج وي.
 ته ٿئي ايمان وري اـبـر ڪي.
 ڪارن مومل اڻ مـهـريءَ ڪي. پهرئين پهر پلانج وي.
 اچ ڪاڪ ۾ ڪشي ڪـمـر ڪي.
 چئي ”مننار“ ملي مومل ڪي. طرف تنهن جي تانج وي.
 ته ٿئي سڀاڳ سهاڳ سوندر ڪي.

عجب مـحـويت مردن جي. جي مردم حق سين حاضر ناظر.
 پنهنجو نفس نابود ڪيـانـون. پوءِ توحيد منزل ٿي تن جي.
 ملين پانور لقب بـمـادر.
 هڪ هڪ ڏينهن ۾ چويهه هزار پيرا. ٿئي زيارت انهن عشاقن جي.
 جيڪو سندن گذر حيات ڄمندر
 شد رحمت هوني شوق سندنڪي. ڏسو ڪهڙي ڪماليت ڪا ملن جي.
 ٽين نينهن نشانبر. سونهون صادر.
 چئي ”مننار“ مڪيان چشمن ڪي. پئي خاڪ انهن جي پـيـرن جي.
 ته ٿئي اکين اوچر رنگ ڪمانگر.

انم نمن اڪسار اهو. ۽ بي رنگ سسڪ رهي سو رنگ ۾.
سب رنگ ۾ سڃاڻ سڃاڻو بي مثال. مثال ۾ آيو آهي الله اظهار اهو.
سسڪر سسڪر چيل توڙي جهنگ ۾.

رب ڪارڪر آهي ڪل وارو. سسڪس اورار جگت سسڪسارو.
ڪم ڪري ڪسار اهو. دين حقيقت واري دس رنگ ۾.

توڙي رمسون. توڙي آسمانا. توڙي ملانڪ. توڙي اسبابا.
۽ ۽ نور سسڪس نروار اهو "الاسان سري. دس انگ ۾.

چئي "منار" مولوي ۽ مرشد مون لاءِ هدايت هڪ هڪي حد.
سر سسڪس سردار اهو. مون لاءِ مالڪ انهيءَ ملڪ ۾.

ڪافي . 643

بي مثليءَ جا مثل هزار. صاحب سمجھيم سب صورت ۾.

و الله بڪل شي محيط. نور خدا جو نڪن منجهم نت نون.
دلبر ناهي ڪنهن کان دار. بي رنگ بيٺو آهي بشارت ۾.

هر هن هادي هڪ هڪوئي. ڪونهي رب ريءَ ڪنهن هنڌ ڪوئي.
ساري جهان اندر سسڪار. بعضي مزد. بعضي عورت ۾.

ونحن اقرب. واحد ويجهو. اوڏو اڪين نبضن کان اجهو.
سمجھم اها سالڪ! گفتار. موني مخلوقي مورت ۾.

چئي "منار" منهنجو مرشد. رب رسول مثل خود محمد.
دل اندر ويساه ويچار. ساڳيو حسن دئم حضرت ۾.

ڪافي . 644

بست جي گل بهاريءَ جا. سي گهرجن رنگ رتول محل ۾.
تيتر ڪم جا ڪين ٿين سي. ڪنهن شهزادي جي سڌاريءَ جا.
سي جيتتر آهن جوءَ جهنگل ۾.

جهنگل ۾ آهن حيوان پيا. جي شائق ۽ آهن هڪاريءَ جا.
جنڪي اچي ۽ عطر. عقل اڪل ۾.

سمجھي سڃاڻن گوهر گلن کي. جي لائق آهن سرداريءَ جا.
جن جي اک اپتل آهي. روز اول ۾.

چئي "منار" انهن مردن کي. مليا هوش هينان هوشياريءَ جا.
جن اها تانڪ سڃاڻي. پنهنجيءَ تل ۾.

ڪافي . 645

من مڪارن لاءِ دل مڪاندي وي. وڃان وطن منهنجي روح جا راس.
 ڪرم لکنهن ڪوٽ ۾ مڪيان! آئون آهيان هت آدي وي.
 نه ته اسين تارا ريل. نر ۾ جانا.
 سون ريو تنهنجو سومرا مڪان! ڪين چورندين چادي وي.
 مون نه وئي تنهنجي ملڪيت مڪان.
 مڪران مڪرن ملير ۾ منهنجو. تن تارا ڪادي وي.
 پاندم ڏينم شال پرايا.
 مان قبر ”منار“ جي ٿني. پنهوار جي پيرانديءَ وي.
 پوءِ من ٿينم سانگ سڃايا.

ڪافي . 646

موڪل ڏي ته ملير ڏسان. لاءِ ڪجاري مونڪي قيد ڪيو اٿني.
 ڪيني ظلم ضعيف سين ڏاڍو. نه ته چالاءِ هوند زنجير ڏسان.
 جو مونڪي ڪاهڙ جي ڪوهيءَ تان ڪيو اٿني.
 مند بهار ۾ ڦوگ ڦلاريا. سو ملڪ اباڻو اڪثير ڏسان.
 جتان مونڪي ڪري حڪم هيو اٿيني.
 آئون ڪينن ڇڏيان ابل اباڻو. پني سانگينڙن جو سير ڏسان.
 ۽ ڪهڙو روح منجهه خيال رهيو اٿيني.
 چئي ”منار“ وڃي ملڪ انهيءَ ۾. حضرت محمد مير ڏسان.
 ۽ لوڻياريءَ کي ڪوهه ليو اٿيني.

ڪافي . 647

پنهجي وطن آئون وينديس وي. اها امير الله ۾ آهي.
 پڪا ۽ پيرون سان پنهورن. ڪانڙ ملڪ ۾ ڪينديس وي.
 وڃهي ٺڪاڻ ٺڪر جيءَ ۾ نڪاهي.
 هيءَ حقيقت حال منهنجي جي. چاچائ ڪي چينديس وي.
 ڪالهه ڪجهه منهنجي. ان ڪان ناهي.
 نات سويل رکي سانگين جو. نيڪي اباڻي پينديس وي.
 ڪين ڇڏينديس لوڻي ڪي لاهي.
 چئي ”منار“ ملير وڃي. پوءِ پيرين پنهور ڪي پينديس وي.
 سپت سِر ڦڙمي تي سنباهي.

راڳي بست

ڪافي . 648

تار تين تار

آئي آئي مند بهاريءَ جي. پون ياد ولهار. پيون ويڙهيون.
 مند بهار. سرهاڻ وٺن. گلن جي گلڪاريءَ جي.
 سي خوش بويون. ڪٿوريءَ جهڙيون.
 آهيان پياسن. لاءِ پنهورن. آس اميد اڃياريءَ جي.
 دسان شال سديم ساهيڙيون.
 سزا ملندي سومرا! هٿ پنهجي ظلم بهاريءَ جي.
 جو باند ڪري موڪلي. وڌي پيڙيون.
 چئي "منار" مڱان موليٰ کان. سندس باهم ستاريءَ جي.
 مان مڃي منهنجون مٿون ميڙيون.

ڪافي . 649

بره جو رنگ بهاري وي. جيئن چاندون گلن جي ڄم ڄم.
 عجب يار عجب جي آئي. ڪري محبت ميگه ملاري وي.
 جيئن نر نر مينهن وسن تاتم تم.
 جيئن ساز سرود مٿي ڪي سمهيون. پريون نچن نرواري وي.
 تينن چيريون وڃن جاتيءَ ۾ ڄم ڄم.
 تن منهنجي ۾ تار طلب جي. جند جان وڃي سڀ ساري وي.
 جھاتيءَ جهنگ جهونگار جي ڄم ڄم.
 نوان نوان رايا روح منهنجي تي. ڪريو جدا جدا جنساري وي.
 ڪنهن سو قسم ڪرائي. ٿو ڪم ڪم.
 چئي "منار" ته عشق جي آئي. منهنجي سيني منجهه ساري وي.
 ڪنهن ڌام حڪم دهشت سان ڌم ڌم.

ڪافي . 650

عشق آيو اظهار ميان. هلي عشق آيو اظهار ميان!
 جو پنهنجا حڪم هلائي ٿو هر هر.
 قبضي دل جو تخت ڪيائين. ٿيو سويارو سالار ميان!
 سڀ وٺي وجود ويو. ڏيئي ور ور.
 جڏهن شينهن شهر ۾ ساکن ٿيندڙو. هڙو حشمتدار ميان!
 سڀ جان جسم ٽڙڪي ٿو ٽر ٽر.
 مڙيني مڪان مڪان ڪيائين. ٿو تب ڪري تڪرار ميان!
 آهي برهه بهه جيري جيئن جر جر.
 چئي "منار" ملڪ مڙيني. جو سوني مالڪ ٿيو مختيار ميان!
 جنهن جي نتم جو پڙو. گهمي ٿو گهم گهم.

ڪافي . 651

تار - تن تار

رونج م عاشق رهج صبر م. سڪ جو سور لڪائجئون.
 ٻارون ٻڌن م. مخفي من م. ڪالجهه ٻرسن جي ڳانڍ تون.
 نه سندنن سڀيئي هو ڪر ڏين. ٻين کي ڪيم ٻڌائج تون.
 برهه جون باهيون. چوري چاهيون. من م مح مجائج تون.
 ڪجهه ڳجهه م. مخفي محهم م. ٻرت سن سان ٻڌائج تون.
 مخفي محبت. سڄي آهي صحبت. واء مجهم ڪيم وڃائج تون.
 نه سڃاڻن سڪ سن. ٻيندي لڪ سن. ٻڌرو ڪيم ٻڌائج تون.
 سمجهو مڃيو. ٿيئي سڃوڻو. ۽ نڪتاهي دل لائج تون.
 اي "منار"! ٿيء هوشيار. قرب نه ائين ڪماڻج تون.

ڪافي . 652

سڪ ساڃن جي بي صري. منجهه عشق صبر تل ناهي وو.

وحس ٻيون واهون. ڪرنيون دانھون. عشق اچي ڇڏھن ڪاهي وو.
 پوء نه نت روئن. عقل نه هون. ڏاھپ وسري ڏاهي وو.
 قرب سن ڪامن. ٻيئي ٻانين. پنھل جو نام ٻڌائجي وو.
 روئيندي رند م. پيئي ڏاڍل ٻند م. هلي لاڳاپا لاهي وو.
 سڪ م سڃي. رات نه رھئي. پيئي ڪن م ڪاهي وو.
 جھلي نه جھل سين. ڪنھن اڪل سين. طلب ٿي برسائجي وو.
 مير ويڃاري. محبت ماري. جا ساميڙا سڏائجي وو.
 هلي هاڪاري. چڙهي نظاري. رانجهن سڃاڻن لاء لائي وو.
 لڙھاد ٿوڙا. ڪٿيا مينڙا جو موھيو شيرينء سمنائي وو.
 سڪ نه سمھن ڏي. ڪين رھن ڏي. برھو ٽڪر ٽڪائي وو.
 يوسف ڪارن ٿي هني زليخان. وڙولي ويس مڃائجي وو.
 عشق اشڪاري. چڙهي نظاري. ۽ املاڪون اڇلائي وو.
 شاهه حضور. ٿيو مشهور. ته اناالحق اڏائي وو.
 صبر نه ڪرئو. اڳ پوء مڙئو. سر ته ڏننن منجهه ڦاهي وو.
 مسڪند نه ڪرني. آئون رب ارني. موسيٰ ايند اڏائي وو.
 او مڃندو ملن لاء. رب جي ٿين لاء. من پرور پان پڄائجي وو.
 برهه ٿيئيڙو. منجهي پيئيڙو. عشق اهوئي آهي وو.
 جو قلندر ڪل ڪان. اهل اول ڪان. پوء ڪير ڪن سمجھائجي وو.
 آهي "منار" نه ري اختييار. عشق اختييار وارو آهي وو.
 آئون نه ويڃارو. هو وي وارو. جو پنھنجا حڪم ملائجي وو.

ڪافي . 653

سگهو مل ساجن! سگهه ۾ مران ٿي. برج ڀرين! اڄ سارا نار.

آئون جا وڃاري. دردن ماري. هني هني دلير نوڪان دار.
سڪان پيني ساريان. هجئون پيني هاريان. نيسن وهائين بس نار.

مراق جو پيدو. هي ڏک ايدو. سامهون به خبر پيئم ڪا چار.
آئون جا آگائي هني اتحائي. سور پرايم سڀيئي حمار.

آءُ مل يارا! جيءُ جيارا! مونڪي تنهنجي تات. آهي ن من توار.
آئون جا اداسن آهيان پياسن. پل پل ڪريان پيئي پڪار.

ڪڏهن تون ملين. مرڪي ڪلندين. ڪي موٽي ملندين ڪي "منار".
آءُ سر گهوريان. ڪلهن تان ڪوٺان. سامهون ڪريان سوڙار.

ڪافي . 654

آئون نه پگيس منزل ڪي. ٽڪيس اچي. مل تون جڙيا جاني!

سان اشاري. مني ڪي ماري. جا دل ڪني منهنجي ديواني.
ڪريان ٿي دانهون. پڇايان راهون. لاءِ ملن جي آهيان مستاني.

تنهنجي ڏسن لاءِ. يار پسڻ لاءِ. جو حال منهنجو ٿيو حيراني.
سهڻل سائين! ديدار ديڪانين. سر مبارڪ سببجاني.

هيڪر يارا. دوست پيارا! مون سان ڪج مهرباني.
منهنجي لاءِ. ڪو پاڻ پلائي. ڪر اچن جي احساناني.

تون "منار" ڪي. اميدن وار ڪي. پلڪ پساءِ پنهنجي پيشاني.
آئون تنهن ويرا. لک لک پييرا. سر ته ڪنيس مهرباني.

ڪافي . 655

برهه بهادر آهي شڪاري. اچيو ماري ٿو عشق اميرن ڪي.

ننهن تهوڙي ڪن نام ڪنن ڪي. ۽ پڇي ٿو ڪين صغيرن ڪي

ڪريو هزار حسن جا حملا. ۽ چوڙي ٿو ترڪش تيرن ڪي

۽ شاهه سوين شگظان ڪيو سوگها. پيا وڪڙ وجهي ٿو وزيرن ڪي

جوي "منار" مجروح آهي ٿيو. پوءِ پرن پان فقيرن ڪي

ڪافي . 656

عشق امير ڪهايا ڪامل ڏس. شاهه سوين سگسار ڪنن.

ڪل سڀ بي بي قادر. سخي منجهن سرڌار ڪنن.
ڪل حسن ڪمندن جا. ڏس مائل آني ڪفار ڪنن.
ڪل مصور جهڙن مردن کي. سوريءَ بي هوار ڪنن.
ڪل تيريز جهڙن سورهن تي. قاضي ۽ ملا ڪفار ڪنن.
ڪل صغان جهڙا ڪنن سالڪ. دين مذهب کان ڌار ڪنن.
ڪل فقير فرهاد جا شامل. سر فدا سڃار ڪنن.
ڪل موهي شاهه عنايت. جن جا پالن تي ڪاپار ڪنن.
ڪل "منار"! محبت وارن جا. اهڙا عدل آچار ڪنن.

ڪافي . 657

سڀ قسم تي سڪانگر زابر. قادر نينهن ڪهار ٻڌم.

اول عشق الله تي آيو. تڏهن جوڙ جوڙيائين جسار ٻڌم.
عراريل تي عشق جو آيو. سو قرب جو ڪيل ڪفار ٻڌم.
آيو هو عشق آدم ۽ حوا تي. سي ڌارون ڌار ٻڌم.
هڪ هاروت ماروت. ملڪ بني. سي ڪوهي اندر ڪرفسار ٻڌم.
محبت موهيو ڪل قسم کي. جي عالم ارڙهين هزار ٻڌم.
جو وڻديءَ جو واپار ڪري ٿو. سڄو عشق عجب اسرار ٻڌم.
ڪل "منار" مسزادن اسرار. سڀڪ ڀر سڀڪ سڀڪ اسرار ٻڌم.

ڪافي . 658

بره بهادر ڪل مذهب ۾. عشق سپهر سالار آهي.

ڪٿان ڪفر سان ڪري لڙائي. ڪٿان در عالم ديندار آهي.
ڪٿان پيرويءَ کان پٺيڙو. ڪٿان ڪٿان ڪفار آهي.
مشتاقن جي مارڻ واسطي. حسن سندس هٿيار آهي.
ڪٿان ڪن لاءِ ڪنڌڙو سڀيائي. ڪٿان ڪات ڪمار آهي.
سڀني فرقن تي سڪانگر. عشق اصل اظهار آهي.
ڪو به ڄاڻان. نه ڪنهن جو ساٿي. منجهه عجب ”مننار“ آهي.

ڪافي . 659

خواب خيال ڏئي هڪ صورت. جتي شمس قمر سرمايا ٿي.

طور سينا جهڙا ڪي جبل. سو تنهن تجل تاب جلایا ٿي.
حورن حسن پسڻ جي خاطر. لک لک لينڙا پايا ٿي.
جر ملاندءِ انسانا. تنهن شڪل سونهن سجمايا ٿي.
چئي ”مننار“ مون جهڙن منگتن. اتي ڳاچ هزارن ڳايا ٿي.

ڪافي . 660

هي مشڪل مام پروڙن مطلب. مون ڏي يار جي ڳجهارت ڪاڻي آئي.

سالڪ هوئي ڪو سڃاڻي سمجهي. هيءُ اوکي اشارت آئي آئي.
جتي علم عقل جي جاءِ نه ڪاڻي. ڪا اهڙي عبات آئي آئي.
پارون پرين جي ٿي پرڪڻ واسطي. نجان ڪهڙي ڪشارت آئي آئي.
حني ”مننار“ منهنجي من جيءَ ۾. رهي ڪانه وسارت ڪاڻي ڪاڻي.

عشق بي آرام ڪيس. ٿيا دل تي درد گهڻا گهڻا.

مون ضعيف يتيم تي. آيا سنڀري سور ڪنين.
سي جان منهنجيءَ کي جدا ڪريو. وڃن ٿا ڪٿا ڪٿا.
ڪڏهن ٻڌان ۽ غوطا ڪٿان. هن درد جي درياءَ ۾.
ڪڏهن چوڌاري آهي چاهه. آئون منجهه باهه. سڄوئي سڙا سڙان.
هان مون وس منهنجي ناهي. ۽ جيئن جڳ ۾ جنجال ٿيو.
هي ڏکيا ڏينهن ڄمار جا. آئون پيڙو پساهه ڪٿان ڪٿا.
هن مڪمل "مننار" سان همراهِ ٿيءَ حيدر علي!
سائين يا حسين! حمايت ٿيو. وٺو پانهون پني چٽا چٽا.

منجهه اري ايو آهيان. مشڪل بچن ٿو مران مران.

امر سان پيڙس اچي. هن باهه جي پيڙڪار ۾.
مڃ اندر ماندو گهڙو. پوسائجيو ٿو ٻران ٻران.
سمند سورن جي اندر. ڪن ۾ ڪري پيڙو آهيان.
آئون اصل اڻڄاڻ بي تارو. پيلا ڪيئن تران تران.
ويا وڪوڙي ورهه وهلور. ۽ سسور ڪنين.
لاڏو لاچار آئون. منجهه پيڙ پيڙو ڳران ڳران.
ڪڇڻ واجب ڪينڪي. اهي مناسب "مننار" ڪي.
پر بي وسيءَ لاچار ڪئون. ڪوڪون. گهڻيئي ٿو ڪران ڪران.

ٿيم سور سيني ۾ گهڻا. جي مايو سگهن مون وٽ ٿا.

درد کان دانهون ڪريان. مونکي صبر سمن لاچار ٿيو.
ڪڄان تان ڪڙو ٿيان. ڪنهن سان ڪريان ڪيرت ڪٿا.
غم گهڻا گهڻا ٿيا. افسوس ۽ ارمان پيا.
سي اندر آهن سڀيئي. سامان سورن جا سٺا.
سسو درد دل تي هٺا. عاجز اڳي ڪيڙس اٿي.
تان طرف کان تازو وري نئون مرض هيءَ جاڳيو مٿان.
۽ هو مون "مننار" جو. اڳ پوءِ انهيءَ آزار ۾.
تان موت جي معجون هيءَ. پرين ڏني پنهنجي هٿان.

ڪافي . 664

سي لکيا پيو لوڙيان. سو سور منهنجي نصيب ۾.

انگ السئي جيئن لکيا. فلم ۽ قابو ايئي ڪنئون.
 سي سيلهم سيني جي اندر. پيا انور منهنجي نصيب ۾.
 پجهان ڏينهن ميساڻاڻ جي. ورهن سندو واتو مليو.
 سي ڪئي پيو ڪير جي. وهلور منهنجي نصيب ۾.
 ڏک ڏنم ڏاڏا گهمنا. پيا هوڙل هيئنڙي تي هزار.
 تن سون دکن دردن سندا. دستور منهنجي نصيب ۾.
 منهنجو ڪرم ”منار“ چئي. آئون ڏوهه ٻني ڪنهن کي ڏيان.
 سڀ مٿي سر تي محرم. مڙڪور منهنجي نصيب ۾.

ڪافي . 665

سن سنڊيم هيءَ ڏانهن ۽ فرياد. مالڪ يا خدا!

آئون ڪريان ڪيئن ڪوڪ هي. ٻي عرض آدم بنيءَ کي (1).
 جو تو بنا تدبير ٻي. ناياد مالڪ يا خدا!
 درد دل منهنجيءَ سندا. موليٰ ماهر سين مٿي تون.
 ڪر عطا الله سونو. امداد مالڪ يا خدا!
 مون ڏڪريل کي ڏسي. تون ڪر شرع قادر ڏئي!
 ڪر عدل انصاف سين. منهنجو داد مالڪ يا خدا!
 منڪر مٿا ”منار“ جا. نمبريل مڙيني ناس ڪر.
 ته پوءِ پليتن ڪان ٿيان. آزاد مالڪ يا خدا!

ڪافي . 666

جيءَ منهنجي ۾ ڙي جيڏيون! آهي يادگيري يار جي.

خواب ۾ صورت سنڊين. ڪو ڏرو ظاهر هني.
 تل گهمڙي بخلي ڏنيم. تنهن نور جي جملڪار جي.
 معلومي هن عرض جي. خبر خاوند کي آهي.
 ڪير حائي ڪل ٻيو. هن برهه جي سمار جي.
 دم مالڪ دل تمان ڏرو. آئون به ڪن وساريان.
 والسي منهنجي وات ۾ سرپيل جي پڇار جي.
 آئون ڪريان هر ڏي. منهنجي نصيب کي سندا
 يا سڀ منهنجي آئيني سمناس جي ”منار“ جي.

ڪافي . 667

اڄ اسان جي دوست دلبر. يار گهر آيو هلي.

مون جنهن جي واسطي. پير پوڄيا ٿي وئي.
و اڳن آيو اسان جي. مرتضيٰ موليٰ علي.

مون سڪندي سال ٿيا. پر ڪا به منهنجي ٿي چلي.
اڄ وڏا احسان ٿيا. جو محبوب لائي مڪلي.

مورون گهروريان تنهن وات تان. جا وٺي آيو گلي.
پير سندر سنت ڏيان. پوءِ من وهي خوش ٿي کلي.

مون بسم الله چئي آمين سان جهولي جهلي.
من سنديون "مننار" چئي. پنيون مرادون ٿي پلي.

ڪافي . 668

وٺ راه تان رحمت ملي ٿي. آسري الله جي.
ان پير تي پورو رهج. رهبر رسول الله جي.

پڙه توبه اسـتغفار ادا! ته چئي غير گناه جي.
کڻي قلب کي ڪلمون پڙهائ. ته بچين ڀڳ ڪون باه جي.

مهر خير تون خاوند وٽان. خالق خلق الله جي.
بي پن سدا تون پنج ڪڻي. ڪننن دادلي درگاه جي.

اهو نفس نقصاني سمجهه پنهنجي نظر سان نگاه جي.
پير حرص شيطاني هٽائج. هٿان حق همراه جي.

مرشد کي مڃ "مننار"! تون. پنهنجي اکڻ سين ارواح جي.
تان لنگهي لانگها وڃي. هوندي مدد محمد شاه جي.

ڪافي . 669

مون ڪي اميد اها هئي. تان آئون ڏسندس يار ڪي.
سا آس پوري ڪين ٿي. تنهن مرض ڪيو "منار" ڪي.

طقت ناهي تل جيـتـري. جو حـڪـم ريءَ اڳتي هلا.
اهو اذن مليو نه مون. اصلـئون امر بردار ڪي.

نينهن آئون نانگو ڪيس. هائي صبر سمن لچار ٿيو.
بي ناهي دوا ديدار ريءَ. مون برهه جي بيـمـار ڪي.

بي ڪل ڪمين ڪي ڪانه ڪا. منهنجي پيـڙ پروڙي پاڻ ٿو.
هن منهنجي حال جي. بي سـڌ ناهي. سنسار ڪي.

ڪيئن ڪريان قدرت ناهي. زور مون ضعيف ۾.
جو سڏي سرهه ڇوان. تنهن بـالم بي اختيـار ڪي.

ناهي مونڪي "منار" چئي. هڪ وصيـعت (1) وار جي.
جو پنهنجيءَ جريعت سان ڏسان. سوچي سندر سردار ڪي.

ڪافي . 670

مونڪي مان نصيب ٿئي. ظاهر زيارت يار جي.

پئي پرين جي پيـڙ جي. سو سرمون اکين جو ڪريان.
آئون انهيءَ اميد ۾ آهيان. پوڄاري پيـڙ جي.

آئون اصل ڪان آهيان. بلبل حسن جي باغ جي.
من وٺـڻـان وري واسنا. تنهن گل چمن گلزار جي.

آئون جنهن جي واسطي پيـڻي سـڪـان. سامهه پسامهه ۾.
من مـمـر مون تي ٿئي. تنهن صورت جي سردار جي.

منهن ڏسي مـحـبـوب جو. پوءِ سامهه سڄڻ وٽ ڏيان.
اها اندر منجهه آسـڙي آهي. مدامي "منار" جي.

ڪافي . 673

معاف ڪر منهنجون مڌايون، تون سڃاڻج پهنجو شان.

تون آهين محبوب مالڪ، پاڪ پستون پهلوان،
۽ ڪل مڻي قادر آهين، شير خدا شاهي سبحان.

هائي صحيح توکي مون سڃاتو، جان دل اکين ڪيڙو ڏيان،
پوءِ ويو لهي من تان مڙيني مونکي، غير خطري جو گمان.

پيس تنهنجي پوش ۾، سائين ننگ سند ئي آهي نيشان،
۽ ڪو سندم پڙدو رکج، ڍڪ عيب ڏي، مونکي ايمان.

تو سندو ”مننار“ منگتو، پٽ سڏائيندڙ پيان،
۽ حوض ڪوثر جا پيالا، ڪرم ڪر مونکي ڏج دان.

ڪافي . 674

تنهن دوست جي ديدار ۾، اچي مينهن محبت جا وٺا.

ڪيئن ڪندا جي ٿييا بند، امر ڊولن جي ٻڌا،
سر سنت رکيئون سندا، ڪنهن قرب پرين جي ڪٺا.

ڏسڻ سانمطلوب جي، ماريس قرب قلوب جي،
۽ واسطي محبوب جي، ڪنهن سور سر تي مون سٺا.

موليٰ محبوب ملايا، عجيب اڱن تي آيا،
اچي پير پرين پايا، جي ڪنهن قضا سين هٺا رٿا.

منجهه گچيءَ ”مننار“ جي، پيئني داءِ دردن وار جي،
۽ هٺان هاديءَ يار جي، ڏس ڪان ڪجليئون ڇٽا.

ڪافي . 675

منهنجيءَ دل تي آراهه عشق جا. ٻاروڇل پنهون ٻاري ويو.

ڪيچنئون ڪوهيارل هتي اچي. محبت ڏني مون مسڪين کي.
سي وقت مونکي سور ٿيا. جيڪي هت گهرڙيون گهاري ويو.

پهرين دل رکي مون ڏوٻيائيءَ سان. قرب تان ڪڍا ڪيٺين.
سچيون سنڀالي سارو لحم. ڳالهيون ڪري ڳاري ويو.

آئون گڏ سستي سائس هيس. ننڊ مون نپاڳيءَ کي هني.
پوءِ ان تي چڙهي اڌ رات جو. سڄو اٿڙو اٿڙي ويو.

هن پنيور ۾ پيٺر پڙي! سڪ عيش سمنهن ۽ ويهن.
سي خان پنهل منهنجي خيال تان. ۽ وسهيو ته سڀ وساري ويو.

آئون هيس ان جان. پي هت عيش عشرت ۾ گهميس.
پوءِ سڪ جا سبق پاڙهي. پنهنون سسنيءَ کي سيڪاري ويو.

هان ڪاف ڪشالا ڪيترن. ڏونگر جبل جاڙي جيڪڏيون.
ڏک ڏڪڙا. پنڌ پهن جا. ڏيئي ڏاج ڏيڪاري ويو.

مونکي ڇڏي "مننار" چني. هائي ڪيٺين هت هيڪلي
ڪري جدائي جيڪڏيون. مڪاري نڪي جيڪاري ويو.

ڪافي . 676

حق لا اله الا الله جو ذڪر تحليل جو.

هي تحفو محمد نبيءَ لاءِ. لکيو عرش عظيم تي.
سو قلم قدرت سين هليو. جڏهن جم نه جبرائيل جو.

قالوا بلي. واري وقت کي. جو وسڪاري ويهي رهيو.
ياد ڪر يقين سين ميان! سو اسم رب جليل جو.

رايا نفس جا سڀ ڇڏي. حق پاڪ جا مڪانج حصو.
جو رکين ٿو وسوسو. ميان شيطانيءَ دليل جو.

اي "مننار" مرشد پاڪ ڪنئون. توکي اها تلقين ٿي.
سو چون ثابت رکج ميان. امن محمد اصل جو.

ڪافي . 677

جوڪرين نصيحت ٿو پين سان. پنهنجي پاڻ کي ڇو نه سمجهائين.

مانهن سان مصالا (1) ڪرئين. عمل ان تي آپ نه ڌرين.
جت جمار وڃيئي ٿي جان. ڪيئن ٿو پنهنجو پاڻ پڌارين.

اصلتون ڇا مان پندا ٿينڙون. پوءِ ڪهڙي خيال خوديءَ منجه پينڙون.
۽ سو تون نسل سيحان. سمجهه صحي ڪر. ته تون جا آهين.

ڪفر تو منجه دين به منجهني. سوچهي سمجهه صحي ڪر سوني.
لا هج من پنهنجي جو موريان (2). ۽ رک ڪر تان فيض پر انين.

اي ”مننار“! سمجهه اٿاهون. ڳولئين ڳولئين ڇو پراهون.
۽ جو نه سيحائي اڃان پنهنجو پاڻ. سو ڪيئن سالڪ آپ سڏائين.

ڪافي . 678

جهڙو ڪي سج اڀري جو شعاع. تنهن ڪنن آڪرو تنهنجو پرين! تڏهو.

چار پهر سج ڪري سمهائي. تنهنجي سڏائين آهي روشنائي.
اهڙو اعليٰ تنهنجو آهه. دائم قائم شاهي تنهنجو شعلو.

صورت سج کان آهي تنهنجي سمهي. مشتاقن جي من جي مهي.
اهڙو بالا تون بي پرواهه. جو حسن هلائي هلاڻ ڪري حملو.

تون الله جو نور نوراني. هر هنڌ تنهنجي آباداني.
۽ منڍ مڙني جو تون شاهن شاهه. ٻي تو مان جوڙ بني سڀ جملو.

چئي ”مننار“ عجب ۾ آهيان. تنهنجون ڳالهيون ڪيتريون ڳايان.
۽ وڏي واغ جي وڏائي. واه جو ساراهه. جيهم شمار ناهي سنڌو.

ڪافي . 679

ڏسيو چنڊ سمنائيءَ جو چمڪار. پوءِ ساجن صورت تنهنجي سنڀاليان.

چنڊ چوان جا چوڏهينءَ وارو. تنهن کان منهنجي ليڪي. تون محبوب موچارو.
جو دل وٺيو تنهنجو ديدار. پوءِ آئون ڳالينديس ڪيتريون ڳالهيان.

صورت سج کان آهي تنهنجي سمڻي. مشتاقن جي من جي ممڻي.
جن ڏٺو تنهنجو جهلڪار. پيون وسريون وايون عقل واليان.

ڪڏهن ڪڏهن ٿو پاڻ پسانئين. ڪڏهن ڪڏهن ٿو آپ. لڪائين.
جويڪ بنائين ٿو بيشمار. عجب چنجن تنهنجيون چاليان.

عجب طرح سين ديدار دکائيني. ڪامن! ڪجھن سان ڪمائي.
جنهن مست مدامي ڦري ”منار“. ناهي جميعت سک ڪيئن چاليان.

ڪافي . 680

آيو عشق اڪيلو اڳهور. ڏس جا برهي باهه ٻلائي.

عشق اڪيلو اندر وڃ آيو. هوش عقل جنهن سارو گنوايو.
مون کي مچائينن سيني ۾ شور. جوش ڏيئي تنهن جان چلائي.

عشق اندر وڃ ڪيو آستانو. مڙج ڪري ٿو سوني مستانو.
جو دل منهنجيءَ ۾ ڪري دور. اچي تنهن اپڻي چال چلائي.

عشق مون کي عزاب ڪيو. هڏ چم کڻي جنهن ڪباب ڪيو.
بت پڇي جنهن ڪيو پور پور. سخت حڪومت تنهن ته هلائي.

عشق مڪو ڏيئي محبوب اشارو. ڪيئن وي ڪري ”منار“ ويچارو.
جو ناهي زوراور سان منهنجو زور. ڄاڻي نڀائي ساڻي ٻلائي.

ڪافي . 681

تو ڪو ڏٺو هو منهنجو يار. آئون ته ڇڻان ٿي توکان پاندي.

گالم ڇڏي ٿي پرين واري. ڪر ادا قاصدا! مونسان ساري.
ڏي تون سڄن جو سماچار. خبر ڪيائين! تو ڪا آندي.

درد فراق جي آهيان دڪن ۾. سختي سورن ڏاڍن ڏڪن ۾.
ورھ وڪوڙيو منهنجو وار وار. ويساه ڪريو ناهيان واندي.

سخت ستائو سور پرايم. ورھ وڇوڙي وهلور پرايم.
عشق اندر منجهه لايو آزار. ان جي ملن لاءِ آهيان ماندي.

درد فراق ڦوڙائي. آهيان ماري. مانڏي مڪائون ڪا دلداري.
مانڏو ملن لاءِ ٿيو ”منار“. مان ملن ته ٿيان هيڪاندي.

ڪافي . 682

سائي ستائين دل جي گالم. ته دوست ڏسن جي اٿم درڪاري.

سج چنڊ کان به سجيءَ منهنجو سمڻو. مشتاقن جي من جو مھڻو.
صورت سندن سائون سال. وصف ڪري نه هيءَ سگھي ويچاري.

جيڏھون روح منهنجي جو رايو. تڏھون سبت گھڻي اٿم سعيو.
وينديس آئون نرمل جي نال. درشن دوست جو به دلداري.

ڪڏھن ڪڏھن ديدار ديڪائي. ڪڏھن ڪڏھن تان آپ لڪائي.
عجب انهيءَ جي اهڙي چال. مائن تنهن جن آئون آهيان ماري.

چئي ”منار“ محبوب مونکي ملندا. ڪنيو نين خوشيءَ مان ڪلندا.
ٿينديون اميدون منهنجيون برحال. حضرت آس پڄايندو هماري.

مونکي منهنجي تنهن من مهنِي يار. گهور ڪڇين سان ڪري گهايو.

ڊم گهمڙيءَ ۾ ديدار ديڪايني. جهاتي پائي وري پاڻ لڪايني.
جوت پرينءَ جي جلوي جهلڪار. سارو جان جگر ٽڙڪايو.

ڪڇليون ڪاريون ڪيفن ڌاريون. تڪيون تيفون تڻگ تڙايون.
سر ڪرن جي ٽڙڪاڻ ڌار. مون تنهن ميدان ۾ ڪٽ ڪيائو.

سخت سٽاڻو سور پرايم. وره وچوڙو وهلور پرايم.
ماريس دردن ان ڪنئون ڌار. روز روان ٿي نت واهمايو.

محبوبن کي ”منار“ ويچارو. سوال ڪري ٿو سڪنمارو.
ته هن پياسيءَ کي هڪ وار ملي. صحبت جو ساء چڪايو.

ڪيئن ڪسي قربان ٿيا. هزار عاشقن جا.

آڻون ٻڌايان ڪيترا. تن پار عاشقن جا.

حسن مير حسين. ٻني سردار عاشقن جا.

پيا به ڪربلا ۾ ڪيئن ڪٺا. بردار عاشقن جا.

۽ ڪٽ ڪپيل هئا. مثل عطار عاشقن جا.

سوري مٿي سر هئا. هسوار عاشقن جا.

هئا مجروح جسم. تن زخم دار عاشقن جا.

ته به هوت ڏي دليون هنيان. هوشيار عاشقن جا.

روح رضا ۾ رهيا. هموار عاشقن جا.

منهن منور هئا جدا. ڌڙ ڌار عاشقن جا.

لڪين سر لٽيا هئا. لاءِ ديدار عاشقن جا.

جان ڪان جدا ٿيا. ڪپار عاشقن جا.

گهائي منجهه گهمڻ جا. هئا اقرار عاشقن جا.

ٻرن ٿا سخن اهي. سچيار عاشقن جا.

مڃي جهڙا مست هئا. سالار عاشقن جا.

ٿيا فنا منجهه يار. لڙ لڙ وار عاشقن جا.

اهي مڃتون ملامتون. سر يار عاشقن جا.

طعنا بديون تهمتتون. گل هار عاشقن جا.

سور ۽ سختيون اهي. سينگار عاشقن جا.

مطلب مقصد مڙوئي. منجهه يار عاشقن جا.

جي پڄين مونڪاڻ. مڃيان برڪار عاشقن جا.

به الله تي اهڙا ڪيا. آچار عاشقن جا.

اها به گهمڻا آهن بيان. پيشمار عاشقن جا.

هي اوصاف حسا سورا. ”منار“ عاشقن جا.

ڪافي . 685

پياس وارن کان پڇي ڏس. بات عاشقن جي.
تيا فنا في الله جيڏهون. جهات عاشقن جي.

و الله بڪل شيءِ محيط. سا آيات عاشقن جي.
عين تين الله. عرش السماوات. عاشقن جي.

صورت ۾ سلطان جيءَ. وفات عاشقن جي.
هوءَ ۾ تيا هو. جا هو. حيات عاشقن جي.

سور سٺائون ڪيتر. جا ذات عاشقن جي.
ڏک ڏيل اندر ڏينهن. روئن رات عاشقن جي.

اي ”مننار“ ملي يا خدا. اها تات عاشقن جي.
فاد ڪروني. فيض ذڪر. ذات عاشقن جي.

ڪافي . 686

دوست کان دنيا جو. پيو مطلب گهرن حرام ٿيو.
حب گهرج مڪي اها. جو عاشقن جو ڪام ٿيو.

سمنج گهرن عورتون. سڪن جو سرجام ٿيو.
طالب دنيا جو مڃڻ. اهو محمدي ڪلام ٿيو.

پيا مطلب محبوب ريءَ. تون ترک ڪر تمام ٿيو.
مڪي دعواني رک ديدار ۾. ته مرد تنهنجو نام ٿيو.

جو سينو سامي يار سان. سو بي لڄو بدنام ٿيو.
تڏهن ادب جي اخلاق سين. سائينءَ جو سلام ٿيو.

اي ”مننار“! محبت يار کان. مڪي جو نه مدام ٿيو.
هڪ سڪ واري سرڪي گهرج. اهو جانين جو جام ٿيو.

ڪافي . 687

منهنجي روح ڏنا هئا ڏوٿينڙا رات.
خواب ٿو اٿم. ڪاٿڙ ۾ ويٺي آهيان.

سڀو لاه ٿو ساهيڙيون سرتيون. مون سان پنهوريون پاڻا اچي پرتيون.
۽ آئون ٿي ڪريان سائين بات. پاپ پلانڊ پٺاري پيئي آهيان.

آئون نه اصل کان انهن جي آهيان. آس اباڻن منجهان ڪينن لاهيان.
مون کي طلب سندين. تن منجهم تات. طالب انهن جي تهمل ٿي آهيان.

لاه پرين پنهور سين لائون. قوت جنين جو سگر ۽ سانئون.
ساڌت ڪاٺڪ اسان جي ذات. پوءِ قيد عمر تو ڪجاري نه ڪئي آهيان.

چئي ”مننار“ ساهيڙيون ساريان. منان ماڙيچيون مور نه وساريان.
منهنجي مان سائين ٿئي ملاقات. جو هول انهن جي آئون هني آهيان.

ڪافي . 688

تنهنجي ڪوٽن ۾ آئون ڪٿيان ڪينن. اٿم آر اباڻن سان.

پکا پنهورن جا ۽ پيميون. هي ماڙيون مون نه وٺن ان جيميون.
سي مت نه پانيان مرندي سينن. جنم گذاريم جهانگيڙن سان.

مون نه وٺن هت ماڪيون مصريون. ساوڙيون مڪيون نيري هت نسريون.
مير انهن جي موٽڪي هنيئن. ته ڏت چونديان ڏاڏائين سان.

آئون نه وساريان وطن ۽ ويڙهيون. ياد پون سرتيون ۽ ساهيڙيون.
سڪان سڀ سامونڊن جيئن. جنهن کي مينهن ملي مائڻائين سان.

چئي ”مننار“ مير وڃن جي. ڏوٿينڙن ۽ ڏيم ڏسن جي.
موٽڪي موڪل ڏي هت وٺڙا مينهن. ته پس پيان وڃي پنهورن سان.

چو ٽيون منهنجي خيال کي ڪاريو. دل من پنهنجو ويڃاريو.

کافی . 690

هڪ روز روئن منجهون هارن. پيو ڳوندر ۾ گهڙيون گهارن.
هنن ڇڏن مـنـنـي مـهـارن اهي آهن ان جا اثر.
اک سندين سـنـدا آلي. رهن خودي کـسـان خالي.
سـويـن ملڪن جا والي. نينهن نمايا ڪنن نر.
عشق وچائي تـسـو آرام. نـيـنـنـن نندڙي حـرام.
لـزـت نه ڏيندو تل طـعـام هـول پـرين جا هر هر.
اهي ڇڏي ”منڀار“ مال مالڪ. ترک ڏيئي تـيـيـا تارڪ.
سڙين پيو ڌارن سک جيڪو اسباب منجهم اندر.

کافی . 691

عشق وارين کي ڙي اديون! سڪ نمڪن ڏي شرم.

پاتو جني آهي ليـنـنـڙو. عـقـل جڏي اني وينـڙو.
 من بيـسـس تن تـنـڙو سي نه پڄن دين ڌرم.
 جن صـحـح پرين سـيـجـاتو. سي روئنديون ڏينهن راتو.
 هار گـلا جو تن پاتو پـيـجي ويون پنهنجو پـيـرم.
 پي چال وڃايو سڀ چوڪي. درد ڪري تـنـڙو دوڪي.
 شوق وڃائي تـنـڙو شوخي. او ننهن واريون هيـون نرم.
 اهو ”منـڀار“ جو مـڀـرڪور. سڀ سـڀـڻـڻ پـيـڻـڻ وڙ.
 ديان ڪريو ڏسي ڏيـڻـڻ وڙ. ڪـڏـڻـڻ ڪـڏـڻـڻ ڪـڏـڻـڻ.

ڪافي . 692

روڻان ان يادگيريءَ ۾ . جو لائي سڪ ويو هون صفريءَ ۾ .

ندين ۾ تو لائي لوري . پوءِ پاڇل تو نه ڦـــــــــــــــــوري .
رهم ڄمار ڪا ٿـــــــــــــــــوري . اچي مل تون آخريءَ ۾ .

نئي لاکون تو دل نينـــــــــڙي . مونڪي جواني ياد نه پينـــــــــڙي .
عمر فراق ۾ وينـــــــــڙي . هاڻ پرچين مان پيرءِ ۾ .

هائي بيپرواهيءَ کي ڇڏ تون . دل دلبيرا! مون سين گڏ تون .
مون سڪ واريءَ کي سڏ تون . ته ٿـــــــــني وري دل ڏيريءَ ۾ .

چئي ”مننـــــــــار“ اچي مل تون . اڳڻ اســـــــــان جي ٿل تون .
مون سان خوشحال ٿي ڪل تون . اعليٰ تنهنجو شان اميريءَ ۾ .

ڪافي . 693

اڃا تنهنجي يادگيريءَ ۾ روڻان ڏينهن روز سڀ راتيون .

منهنجي دل دام ۾ پينـــــــــڙي . تو قابو ڪمند ۾ ڪينـــــــــڙي .
سا وس منهنجي کان وينـــــــــڙي . جهلي نه رهي پاڻي جهاتيون .

هيني دل سان ڪنهن موقعي . وڏي آهيان رمز تنهن روڪي .
تارون مونڪي طلب جون توکي ڏاڍي ڪنهن پيچ سان پاتيون .

مٿي لڳيم تنهنجي محبت . اٿم ثواب سا صحبت .
روح جي راحت آهي رحمت . پانيان برڪت تنهنجون باتيون .

چئي ”مننـــــــــار“ منهنجي من ۾ تانگـــــــــم طلب رهي تن ۾ .
سا چندي مراد هن سن ۾ . تان ڪر ملیم سڀ ڏاتيون .

ڪافي . 694

ڏني ڪهڙي دانهن دل واري. جو توکي معلوم سڀ ساري.

جهڙي تهڙي آهيان تنهنجي هج نو سان نڪا منهنجي.
مونکي پيکارل! تون ڪر پنهنجي پانهي ۽ غلام برداري.

دل ۾ ڏيائو ڌر تون. قدم پيلائيءَ سان پير تون.
ڪرم اسان تي ڪر تون. ڏسي پنهنجو شان سڀ برداري.

دل دل ميان هيءَ لاهين. منهنجو آڌار تون آهين.
مون تان هٽو نه جي لاهين ته تينان محبوبا مڃاري.

مڃ "مننار" جي آزي. ننگ پرور هيءَ نيناري.
رب جي نام تي راضي. ڏي دانگاهه دلداري.

ڪافي . 695

اسين تنهنجي نام جا آهيون غلام. ڪو سي دل يار مونڏي ڪر ڪام.

منهنجي توسان پانهي جي ٻولي. ڏيني محبت ڪيئي گولي.
لائي مونکي يار ويون لولي. پاڻي دل منهنجي ڪي دامي.

نام ڏئي صاحب سنار. لهي وح سار ۽ سيار.
تون نه منج مٽيءَ کي يار! مر نه مٽي وڃي ٻي عام.

هن مرض منهنجي جو اثر. پيو ڪو نه سڃاڻي قطر.
دل منهنجي جو دفتر. مور نه سمجهن پيا مام.

هو ڏهون "مننار" جي. آس اميد واري جي.
واهر تي ويچاري جي. هادي پڇايو منهنجي مام.

ڪافي . 696

منهنجا محبوب متوالا! تنهنجو اقبال هوني اعليٰ.

ڪافي مرضي مان پيڙيني. منهنجي دل نار سان پيڙيني.
جاءِ پيروا هي ڪيڙيني. موني موني سان پوءِ جلاءِ؟

مرض منهنجي ڪي جاتي. ڪوئي نه طبيب سڃاتي.
تون وٽ الله من آئي. يار سندن توکي يا الله!

سڏيني شريڪ آئون ناهيان. سڏيو تو سان ڪين ساهيان.
توکي هي پلاند ٿي پايان. اسم الله جا نالا.

آئون ڏڪن سڏورن ۾ ڏهيلو. رهيم ورونهه سڀ ويلو.
ڪر "منار" سان مڃيلو. ڪارن الله رب تعاليٰ!

ڪافي . 697

وحي پهچائي پرين ڪي منهنجو ڪاغذ ادا ڪانگل!

نڪم لڙڪن سان روئي سنگهه وار ڏي سڄوئي.
جهن منجهه حال منهنجو ٿي آهي خبر ساري ڪل.

جي منهنجي چنڊ ۾ ڪر تون. سگهه ڙو اڏام بر سرتون.
وحي ويهه دوست جي در تون. توڙي هجي مهل يا ڪمهل.

پئون زباني تون ڪجان زاريون. سان نياز نيزاريون.
باني گل پاند ڪجيءَ ڪاريون. پيرين پنجان منجهه پيل.

پيو پارون "منار" جي مڙيو. ڪج ست ست گڏ پيڙيون.
آيون ڪج يار وٽ اهڙيون. جنين اچن عجب جو ٿڪي شل!

ڪافي . 698

ڪڏهن ڪانگل اتي ويندو. مونکي خبر ڪيئن وري ڏيندو.

رڻيا مون روح ۾ جيئي. سنيها يار ڏي سيني.
منجا پيغام سي مڙيني. نيڪا يار وٽ نيندو.

ڪج زاريون سوال ضعيفن جا عرض عرض غريبن جا.
پاڻي نون پلانڊ پيڙن جا. پيڙين پرين کي پيندو.

اها مونکي چوڳالمن من واري. توکي آهي ترٽ ڪا تياري.
نڌهن مون کي ٿيندي اعتباري. جڏهن قسم خدا جو ڪيندو.

مون تي "مننار" ڏي هاڻي. ايندو اج کي سڀيائي.
ملن مبارڪون آني مون کي. چڱيون سرهايون چيندو.

ڪافي . 699

مون کي محبوب منهنجي جي خبر ڪيئن سٺائيندو.
سچي سڌ يار جي ڏيندو.

گالمن هي من منهنجي واريون. ڪندو ڪانگل وحي ساريون.
نمي نوري سي ني زاريون. گجيءَ منجهن پاند پائيندو.

سيها هي سنده سارا. چيندو پرينءَ کي مون پارا.
گجيءَ سڄو گل پاڻي گارا. عرض منهنجا لائيندو.

ريجهائي يار منهنجي کي. سجن سڀنگار منهنجي کي.
اڪن دل نڪار منهنجي کي. ويٺي سڄا اور ورائيندو.

"مننار" کي يار پيارو. سجن دل جان چارو.
منو محبوب موهارو. مالڪ سائين ملانيندو!

ڪافي . 700

آندو فاصد هي ڪاغذ اح محبوب جو مان ڏي.

رڪان پينٽيون پيرن تي سر فاصد جي قدم تي.
جي پريتي چشمن تي. جا لکي مڪي لادلي لادي.

نورين جو پروانو. مليو مضمون سو آسارو.
جي عجيب جو آستانو. پني دل تڪڙو لادي.

سو مون پروانو پڙهايو. سئين سمجھي مون دل لايو.
ن مونکي عجيب آهي آيايو. انون ڪنڌ ڦيرينديس ڪادي.

جني "منار" منهنجون مڊايون. ٿو ڏسي نه عجيب اڳلايون.
ڪري بچڙن سان پڳلايون. اهو ڀمت سندس پيءُ ڏادي.

ڪافي . 701

خير ڪيانتل ادا! مونکي ڏي. توکو ڏنو يار منهنجي ڪي.

منهن ممتاب آهي جنهنجو. سوروشن گلاب آهي جنهنجو.
مڪ آفتاب آهي جنهن جو. اها صورت سردار منهنجي ڪي.

جو حسن هٿيار ڌاري ٿو. لکين مشتاق ماري ٿو.
وي چري ۽ ڌاري ٿو. اهو ڪهڙو قهار منهنجي ڪي.

جو حڪم هشت ڏيکاريندڙ. ۽ پنهنجا سڀ شرط پاريندڙ.
ڏني ميميز ماريونڊڙ. اها دهشت دلدار منهنجي ڪي.

جني "منار" مت منهنجي. ويه وسري سرت پنهنجي.
سوکي لکي نار هڪ منهنجي. پيو وره وار وار منهنجي ڪي.

ڪافي . 702

ادا قاصد قريش جي گجھي چنو ڳالهه مون کي ڪن ۾.

اڃي مونکي ويجهڙو ويهي. ٻڌاء ڳالهيون سڀني سڀني
تہ سڻان دل وارو ڪن ڏيئي. سي رڪان مخفي آئون پنهنجي ۾ ۾.

ڳالهيون جانب چني جيمن. ٻڌاء مونکي طرح تيمين.
ڪنان ميثاق جي ڏيئين. سا رهي مونکي تانگهه آهي تن ۾.

محبوبن جون مقالڙيون. پڇارون پرين والڙيون.
گجھيون ڪر مون سين ڳالھڙيون. ڪنهن پناهي پوش جي ۾ ۾.

چني ”مننار“ ڪم ڪانگل! مون سان مخفي سي هن ئي مهل.
تہ پرين پرتل هوا يا رتل. اهو ڪيئي ڪو ڏيان تنهن درشن ۾.

ڪافي . 703

پاندي ادا! مون کي پرين جو حقيقت حال چنو سارو.

مون سان جادوگر يار ڪني جيئي. توکي معلوم ڪا تيممي.
ڪندو مٺيءَ سان نجان ڪيممي. هو آهي خود پاڻ اختيارو.

وس نہ هلي آئون ويچاري. مائي محبوب جي ماري.
ڪڏهن ڏيندو دوست دلداري. ڏسي پنهنجو ننگ پييارو.

سڀني جي بار ڪان ڳالهيون. من محبوب جي واليون.
ڪر مٺيءَ سان هم حالون. تہ وڃي هي ورونهه مونجهارو.

مخفي دٻڙي روز دوستن کي. من ٿيو اداس محبوبن کي.
ساريو سڀ وقت سڄڻ کي. پيوروئي ”مننار“ ويچارو.

ڪافي . 704

نجومِي تون چنو نام خدا. تہ ڇاڪون جاب ٿيم جدا؟

آئون جهمڙو جي تمڙو ڪوجهمو ڪوڙو نوڙي ڪمڙو.
نہ روز رکيئون ٿي پيڙو. نوڙي ڪم ٿي ڪيم ڪڏا.

نہ ڪاوڙيا ڪين ڪي ڪڏهن. جڏا ڪم ٿي ڪيم جڏهن.
هو ترش هئا تڏهن. جڏهن هڪا عيب ڏٺئونءِ پيا هنون ٻڌا.

ناهي معلوم هيءَ مان ڪي. ڪريان عرض ٿو اوهانڪي.
آهي اعتقاد هي اسان ڪي. تہ ڏيندا پروڙ آهيون منڏا.

تہ ڪڏهن ملندو ”منڻاري“ ڪي وڇڙيل هن ويچاري ڪي.
پيندو ڪڏهن رحم پياري ڪي. ڪشف سين سٺي سندن صدا.

ڪافي . 705

وڇوڙي جا ڏينهن هي پيڻڙا تڃان ڪهڙا ڏوه مون ڪينڙا؟

نجومِي نام خاوند جي. محابي مير محمد جي
ڪارن ڪلام الحمد جي. هون انگ جهمڙا چو تمڙا.

ڪڍ ابجد ميان عامل! عدد آئي ڪر شامل.
ملندا محبوب ويندا مشڪل. ٿيندا احسان ڪڏهن اهڙا؟

وڇوڙي ۾ هنجمون هارين. ڏکن جا ڏينهمڙا گهمارين.
لحم لڱن کان گارين. وسيليلا پيا چڪي وينڙا.

من منجهم ”منڻاري“ ڪي. هني آس اميد واري ڪي.
نہ پسنديس يار پياري ڪي. ورق وري پيا پيڙا.

جي ملي محبوب نٿو مان ڪي ته پوءِ الاجي هي عبد آهي ڪنهن جي؟

وچوڙي ۾ روئڻ دم دم. فڪر جو غم غم.

چئي "مننار" ملن ڌارا. ٿيا پيا خيال سڀ ڪارا.
ڪنن دنيا ۾ چيز چونڌارا. ديڪن واري ديد آهي ڪنهن جي؟

تنهنجي ديدار ۾ دير ڇو ٿين ٿي. نجان ڪهڙي سمو مون کان پين ٿي؟

آهي هي قصصور نجان ڪمزو. آيو عتاب اڄ اهڙو.
مون تي مشڪل نه جنم ڄمڙو. جو آئون وهلور ۾ وينڙي.

گاهي جيئن ”منار“ جو مرڻ گاهي. توکي معلوم اٿس آهي.
طاقت سمن جي گاهي. هڪ ساعت جدائيءَ جي پيڙي.

ڪافي . 708

سڪ واري سمڙيءَ تي ڏهر ويري ڏم جو ڏيهائي.

محبب ميمار سين جنهن جي. ٿئي پوءِ تار ڪيئن تنهن جي.
ڪري ڪن ڳالهه نا ڪنهن جي. پوي ندي منجهه سا ٺاهائي.

سمڙي ساهڙ ڏانهن سڄي. ويندي بحر مٿن مڇي.
ملندي ميمار ساڻ اچي. توڙ نيباهن ٿائي.

ٿو وڃي ڏم وين ڳالهائي. مڏو مڏو ٿو پائي.
ڪپر تنهن کي شل ڪائي ته مري هن دم سو هائي.

جڏو جنهن ساه جو سانگو. ويندي لنگهي ”منار“ سا لانگو.
تنهن کي پائي تار ته به تانگو. ساهڙ جنهن جو سائي.

ڪافي . 709

خواب جي خيال منجهه مون ڏٺي عجب مجلس مردن جي.

درويشي دلچ جن تي. جوپن سسڪ نور جهلڪ جن تي.
سدا عاشق الڪا ان تي. ڪريان تعريف ڪهڙي تن جي.

اهي والي ولايت جا. اهي عارف عنايت جا.
اهي هادي هدايت جا. لڳي جڙ جان ۾ جن جي.

ظاهر ۾ جو ڏٺم عالم. تن مان ڪو نه سريو ڪو ڪم.
باطن جا مرد هوا بالم. رمز اسرار عاشقن جي.

سوهيو جن ”منڀاري“ کي. وجهي ونگڙا ويڄاري کي.
ڏٺائون پيالي اڇاري کي. پنهنجي دستن سادرن جي.

ڪافي . 710

عقل اسرار عجيب جو جن منهنجي دل رمز سان رهي.

صورت سندن سڙي سالم. شامل بره پيو سالم.
مونکي رهي ڪانه ڪا سالم (1). ته ڪري پيو ڪار ڪان ڪيمي.

پني مـــــــــــــــــونڪي دام گل ڳاري. آئون ان ڄاڻ ويچاري.
صورت ســـــــــــــــــرير ۾ ســـــــــــــــــاري. رهيم وجود ۾ ويهي.

وس ڪان هان آئون ويندڙي. نهوڙي نينهن آئون نيندڙي.
ڪمند ۾ قابو آئون ٿيندڙي. مونسان جادوگر يار ڪني جيئي.

جنهن من ”منار“ جو موهيو. مسامر وات جو روهيو.
سو وڃي ٿو هان بيدوهيو. بنا ڏسو پاپ پر ڏيئي.

ڪافي . 711

ميان سوداگر! موٽي آءُ سگهو نه ته وڃي ٿي مريو ونجاري.

جڏهن وٺندي سمند جي سير. چاڪ چٽل چڪي پيا چير.
سنيپالي ٿي پير ۽ پيا فقير. بندر پتن تي پوڄاري.

دم دم سنيپالي ٿي دستگير. پيو خواجه پاڻي جو پير.
ته اچي ونجارو شل وير. هن حبيباتيءَ ۾ هڪواري!

رکي خيال ولايت ڏي سڀ سارو. ڪجي نه وطن جو ويسارو.
آهي روز رزاق سين وارو. آهي الله جي اختيسارو.

رڪ ”منار“ جي معلم. عقل سنيپال نون سالم.
ســـــــــــــــــغرضو نه ٿيءُ سالم. ڪجي پوين جي پونواري.

ڪافي . 712

ميان سامونڊي! سفر مٿي لائينءَ ڏينهن جو ڪمنا؟

مونڪي چيم. هيٺي باتيون. ٻڌي انجام جون راتيون.
پوءِ نو زياده لائينون. آئون ٿي ڏيهه ڏاڙا ڪٽين.

ڪارونپي ڪار ۾ ڪن جا. آهن هزار آفتن جا.
ٻڌي نالا ولاتن جا. آئون ٿي هيٺن ڏاڙو هٽان.

سامونڊي! ننگڙو سڀيان. ڇڏ پرڏيهه جو پريان.
الله ڏيکاري اکين سان. موٽي تنهنجي منهن جي مٿيان.

روح ”راڄڙ“ جي واري. توکي معلوم سڀ ساري.
پرين ڪج تنهن جي پوئواري. ته پوءِ وڻجاري وٺان.

ڪافي . 713

منهنجو آڌار ڙي اڏيون. اوهان وٽ جام ڪو آيو؟

آهيان تنهن گهٽ جي گهٽوري. جو لائي مونڪي يار ويو لوري.
آهي منهنجي جان کي جهٽوري. روٽان رت نين ٿي واهيو.

پڄان رند يار جون راهون. ڏيان سڀ لوڪ کي دانهون.
ٻني هٿ ڏاڙا ٻڌان ٻانهون. ڇاڪريائي چايو.

وس ڪان هان آئون ويڙي. ڪرم نصيب هيٺين ڪيڙي.
آهيان مستان ٿي پيئڙي. ڳالهيون يار جون ڳايو.

چئي ”منڀار“ دل مائدي. دم نه ورونهه ڪانواندي.
پڄان منهنجي يار جا پاندي. گچيءَ پلانڊڙا پايو.

وڃ رنگپور ميڏا رانجهو. سوڦ ڪيئا شيلائي.
 چوريندا آڻي اميري. بيڪ سانيندا ففيري.
 عشق چورائيندا اميري. تخت سڪندر ثاني.
 عشق جڏاهين آس. چاڪر نام سڏايس.
 پوس فقيري داياس. جوڳي ٿيا هن هاني.
 پڳوا پوس پنداريندا. چار جن ڪون لائيندا.
 مڪرلي آب وچائيندا. عشق آواز اهلاني.
 مالڪ هزاري دا رانجهو. ٿيا هي گداگر سادو.
 الانسان سري و اناسره ديگو آيت قرآني.

اڪي "منار" منين نماني. نال تميندي وڪاني.
 گڏ جلسان ٿي جوڳياني. منين ڪيزڪ قرباني.

هو رانجهن هزاري ڪنئون آيو رکي رايو.
 هير تنهن سان نينمڙو لايو.
 ٿيو منظور مينهن چارن لاءِ تنهن چوچڪ چاهه ٿي پڄايو.
 تنهن شمرادي ڪي سيال سڃاتو. جنهن سانس روحڙو رلايو.
 لڪيو ماء پيءُ کان ايندي هني. لڪ چپ ۾ لينڙو پايو.
 پوءِ هير ڪي حڪم سين ڪيزو ڪئي ويو. جيئن قسمت قلم لکايو.
 ٿيو رانجهن جوڳي آيو رنگپور ۾. جنهن بينسري بين ڪي وڄايو.
 سوئي سرود جهنگ سيال سڃاتو. تنهن پنهنجو پيرڙو ڏنگايو.
 چني "منار" ته منڊ جوڳيءَ جي ڪيو سڪندر ڪي سڄايو.

هير رانجهن لاءِ اڃاري هني ويڄاري.

ڏڪن تنهن ڪي دردن مڪاري.

تنهن جهنگ سيال ڪي ڪيڙا ڪئي ويا. جنهن ڪي هني ڀرت رانجهن جي پياري.
 بنا راضي رنگپور ڳوٺ ۾. لنگهيس دينمڙا لاڄاري.
 ڏينهن ميثاقون محبت ٻولين. اهي ٿي پاري سخن سڄياري.
 چني مڪارو يار مڪاهيءَ جو لڪڙس کان ڪپياري.

ڪافي . 717

ڪنڊيان نساڻ هو خوشحاليان وو ساليان!
ميڪون سا هن دڳ ديان دواليان وو سياليان!

وڃ سڀي دي لڳيان ميڪون ديدان ماهي ديان دو ناليان.
رمڙا رانجهو ديان موهيا هن ميڏا آلياڻ چاڪ ديان چاليان.
رانجهن ميڪون آپ سڻايان ڏون تراني ڳجهيان ڳاهيان.
اڪي ”منار“ ميڪون مرشد ماهي. سڻان سو لاندريان سيڪاليان.

ڪافي . 718

جوڳيان دا بيڪڙا بنايا. ناءِ چايا ميڏا رانجهو رنگپور آيا.

تخت هزار آپ رانجهو دا. هن پوڻ فقيريان والا پايا.
عشق رانجهن ڪون آئون هن اپڻا محبت ملڪڙا ويڪايا.
ڪنان وڃ والڙا ڳلي وڃ ڪنڀريان مرلي دا سازڙا وڃايا.
نال جادو دي هن ڪيڙيان دا منجهريان والڙي منجهريان.
اڪي ”منار“ مني سمجهه سڃاتا. هن بيرنگي هي رنگ لايا.

ڪافي . 719

ڀڳوان ٻڌڪي سردشالا. ڳل مالها. ميڏي گهر آيا. بينسري والا.

خفيان پاتس. طنبيان چاتس. ڪستا ڪمر وڃ ڪالا.
جلوا جوڳي دا هن مني ويڪيا اڪيان وڃ نور هي نرالا.
تسان هن ڪيڙيان سمجهه نه جاتا. عزت جوڳي دي هي اعليٰ.
اڪي ”منار“ هن نال جوڳي دي جلسان مني انشاء الله رب تعاليٰ.

ڪافي . 720

ڪيٺا راجهن فقيران دا ويس. وڃ رنگپور دي جوڳي بن آيا.
هٿان وڃ ڪنگن. گلي وڃ مالها. پوش پهريندا يگوان دشلا.
صاف دلق درویش.

ملڪ جنهندي مندا اميري. تنهن ول ڪيتي ڦرڪي فقيري.
لاهوتيان دا لبيس.

جوڻي شاه هزاري تخت شهر دا. برهم انهن سر موج بحر دا.
پڙهندا هي لڪ آديس.

اڪي "منار" محبت وڃ ماهي. شاه سيلاني ڪرندا گدائي.
ديس توڙي پرديس.

ڪافي . 721

هن عشق عاشق جو احوال توريءَ معالم (1) حال نه ڪنهن ڪي.
درد منهنجي جان جگر جا. ڪنهن ڪي سڻايان سور اندر جا.
واقف ريءَ هي حال.

آئون ويچاري دردن ماري. نام ڏئي جي ڏي دلداري.
جيئن اٿم جنجال.

مرض منهنجي ڪي پيو ڪو نه سڃاڻي. ڪر علاج حڪيم! تون هائي.
نه فرق ٿئي في الحال.

چئي "منار" محبوب پيارا! دانهن ڪنهن ڪي ڏيان تو ڌارا.
سڻ پنهنجي سر تون سوال.

تار تين تار

راڳتي جوڳ

ڪافي . 722

وو! هت جو ڪيني ڦول. سو هت ڪين پارين.
ٿي آهين ڪوڙو.

الست بربڪم قـالـوابلي جو پوڙا! وسـارـيني ٻول.
هت چيني نه ڪندس هڪڙائي. ۽ هت ٿنين پيو هول.
۽ ترمـيـران جتي ترندو. ات پيندو سڀ تول.
اي "منار"! موٽي ڪر توبه. نه عيب ڏکي تمنجا دول.

ڪن ڪين ڪنن بيڪس سين اهڙا بي اختيار.
 درد وٺن جي دل ڪي دلاسا ڏين ڪنن ڏانار.
 دود ڏاڍي ڪي ڏين نه واجب ۽ مٽنن ڪانہ ميار.
 مٽي ويڇاري ”منار“ فقير تي هڻڙو رڪڇ هيڪار.

724 . کافی

دکيا ڏينهن گذارن آيم دلبر! توکڻون ڌار. قيامت ڪاري.
آئون ان سونمين پنڌ اڙانگو ٿي—ڙم هول هزار. وس نه ويچاري.
دوا ناهي درد منهنجي ڌاران تنهنجي ديدار. وڃي نه بي—مـاري.
موتِي هن ”منار“ ويچاري جي سار لهج سردار. اچڻ جام آري!.

کافی . 725

۱۔ شرع شریعت طالب تیلڈی نا هن غیر گمان۔
 ۲۔ مسجد مک محراب سین کیٹی صولت تیلڈی سبحان۔
 ۳۔ حق حقیقت تیلڈی صولت کیڑا ہوسی شیطان۔
 ۴۔ فی "منار" دی معلوم تیکون کیہا اکان مین بیان۔

کافی . 726

۱. مال اوراندي مول نه کٽسان کني وي کيڙان دا کير.
 ۲. مال تيڙي مين تيسان جوگيائي چوڙ پنگ پت چير.
 ۳. کان کهيڙي جوگي بيميا تخت هزاري دا امير.
 ۴. آکي "منشار" هن مين ته جلسان وي تڙڙي مال فقير.

ڪافي . 727

مل وي پيارل بار دلڙي دردن ماري.

سورن ساڳهي ٿڙا ڪيا منهنجي هينڙي محم ڪ هزار.
 ڪوندر منجه ڪڏران ٿيو منهنجي ساري سڀ حمار.
 روئي روئي ڏينهن راتيون سائين! نڪن ڪان وهام بار.
 اچي هان نام الله جي سائين! منهنجي لهي وح سبار سيار.
 هيڪر جينري هن جهان ۾ سائين مل ڪي اچي "منار"

ڪافي . 728

يار رانجهو ٿيڙي پارئون ميڪون سياليان ڏيون مهڻا.

رانجهو ٿيڙي ڪيتي مين جنيان قبوليان وو ميان!
 طعنا سر نال سمڻا سائين! طعنا سر نال سارا سمڻا.

نديان مين ترندي. رانجهو رانجهو ڪرندي وي ميان!
 جڳ هن ڪري سي سمڻا سائين! جڳ هن ڪري سي مين نال جهيڙا.

جهڙيان مين ڪون جهلنديان. پاڙي واليان پلنديان وي ميان!
 تنهان دا پوڙيسي سمڻا سائين! تنهان دا پوڙيسي قادر پيڙا.

آڪي "منار" مين رانجهو! ٿيڙي وي ميان!
 ڏوجها ڪامي مريسن سمڻا سائين! ڏوجها ڪامي مريسن ڪيڙا.

تار آڌڪ

راڳتي جوڳ

ڪافي . 729

ڪيجهي قضا ڪرو قاضيا مين ته رانجهن دي هوني.

ميڏا رانجهو دي نال وي نڪاح تڏانڪو هي پڙهيا.
 جڏان عالم نه خلقيا. قاضيا! جڏان عالم نه خلقيا ڪوئي.

برهم ميڏي داني وي جڳت هي جايا وو ميان!
 عشق ميڏا ميان قاضيا! عشق ميڏا هو سي اوئي.

سا لڪ آپ دا ني وي جڳهڙا نبيري وو ميان!
 غير ڏوجهي ميان قاضيا! غير ڏوجهي هي گفتگوئي.

آڪي "منار" ني وي ماهي ميڪون ڏٽڙا وو ميان!
 مين سبق برهان ميان قاضيا. مين سبق پڙهان ساڳيا سوئي.

کافي . 730

کڏان هن آسي. ميڏا ماهي.
مين هيئر نمائي دي ويڙهي.

مالڪ مزاری داني وي تسيان هو وو ميان!
ناج بيڏي سمئا سائين! تاج بيڏي سر نال شاهي.

راجها بيڏي کولي ني وي لک مين جيمان وو ميان!
تيڪون ڪهي ميڏي سمئا سائين! تيڪون ڪهي ميڏي پرواهي.

بيڏي ملن دي ٻاجهون ني وي. مين مر ويسان وو ميان!
ڏوجهي چوڙ دنيا سمئا سائين! ڏوجهي چوڙ دنيا تيسان راهي.

اڪي "مننار" ني وي سن ميڏا راجها ني وو ميان!
تيڪون آک سئاوان سمئا سائين! تيڪون آک سئاوان آگاهي.

کافي . 731

هڙو مون تان متان لاهين. ڪمڙا ڏسي ستم ڪوجها.

پنهجيءَ ڪمائيءَ ۾ ني وي. آئون آهيان شرمائي وو ميان!
حجت هتيو سمئا سائين! حجت هتيو تيني پاهين.

نالي تنهنجي ني وي. آئون پني سڏجان وو ميان!
شل ننگڙو اهو سمئا سائين! شل ننگڙو اهو تون نياهير.

جي عيبن واري ني وي ته به آئون تنهنجي وو ميان!
تو نيٺ ڇڏن سمئا سائين! تون نيٺ ڇڏن جهڙو ناهين.

چئي "مننار" ني وي آئون اميد نه لاهيان وو ميان!
تو عيب ڏکن سمئا سائين! تون عيب ڏکن جهڙو آه.

ڪافي . 732

پرين تون پرچين مون سان جيمين.
مون کي چنو ته ڪريان آئون تهمل تيمين.

آئون تنهنجو عاشق وي روز الستون وو ميان!
ڪنئون قابوآيلي سمڻا سائين! ڪنئون قابوآيلي واري ڏينهن.

جيڪو توکي سمائيندو ني وي. سوکڻي مذهب پنهنجو آئون ڪريان.
قصن بين سمڻا سائين! قصن بين کي ڪندس ڪيمين.

ناهي معلومي ني وي. ته مونکي ڪيئن ٿي ملندو وومريان!
نه ته اصل ڪريان سمڻا سائين! نه ته اصل ڪريان ڪڻي اينهن.

چئي "منار" ني وي جيڪو مقصد منهنجو وو ميان!
شل ڪرڻ برحال سمڻا سائين! شل ڪرڻ برحال تون بيمين!

ڪافي . 733

ڪڏهن تون ايندو جڙيا جاني! آئون ته اصل تنهنجي ٻانهي.

پنهنجي اچڻ لاءِ ني وي ڪانگ اڏايان وو ميان!
ڪڏهن وهان جي ٿيندي سمڻا سائين! ڪڏهن اوهان جي ٿيندي آمدني؟

طعن تنهنجي لاءِ ني وي سٺم سڀيئي ني وو ميان!
ممڻا مڙئي سمڻا سائين! ممڻا مڙئي مون گل گاني.

اڃان پي اسٽان تي بي وي ترس نه توکي وو ميان!
اي اٿم ڏاڍي سمڻا سائين! اي اٿم ڏاڍي ارمان.

چئي "منار" ني وي مل من ممڻا وو ميان!
ڪر تون اها سمڻا سائين! ڪر تون اها مون سان احساني.

ڏينمڙو اهو ڪڏهن ٿيندو يار اڳن منهنجي ايندو؟

ٻڌاءِ نجومِي نِي وِي نامِ خدا جِي وو مِـيـاـنِ!
ڪڏهن وره وٿان. پلو ٿيندءِ! ڪڏهن وره وٿان منهنجي ويندو؟

ڪڏهن پرچي پيـاـرو نِي وِي پنهنجي زبانون وو مِـيـاـنِ!
مونکي ٻانهي سندس. پلو ٿيندءِ! مونکي اچي سندس ٻانهي چيندو!

ڪڏهن ايندو پيـاـرو نِي وِي تڏهن ٿيندِ شاديون وو مِـيـاـنِ!
مون کي ڏيهم مبارڪون. پلو ٿيندءِ! مون کي ڏيهم مبارڪون ڏيندو.

سو ويل مـرـن جِي نِي وِي مـيـت منهنجو وو مِـيـاـنِ!
هادي هٿن پلو ٿيندءِ. هادي هٿن سين لٽيندو.

تڏهن چنديون مرادون نِي وِي ”منناري“ جِي من جون وو مِـيـاـنِ!
ڪڏهن پنهنجي نال نمائي. پلو ٿيندءِ. ڪڏهن نال نمائي کي نيندو.

مئيءَ جا سنيھڙا ساري پاڻي وڃي ڏي پرين کي.

چونين ٿي جيـمـين نِي وِي ٻڌائج تـيـمـين وو مِـيـاـنِ!
سر ڪڏهن پلو ٿيندءِ سر ڪڏهن ڏي ڌاري ڌاري.

منهنجا نياپا نِي وِي نياز سين چنجان وو مِـيـاـنِ!
ٻولي ٻانهپ پلو ٿيندءِ! ٻولي ٻانهپ جي واري.

منهنجو عيبن سببان نِي وِي اچڻ ٿڌو ٿئي وو مِـيـاـنِ!
وڌيس مـيـار پلو ٿيندءِ وڌيس مـيـار تنهن ماري.

شل جڏج ڪيم لاهي نِي وِي هٿ رحمت جو وو مِـيـاـنِ!
محبوب مٿان پلو ٿيندءِ. محبوب مٿان ”منناري“.

ڪافي . 736

برھم بھادر جي بي فاعدا. مونڪان ڪمڙا ڪرايا.
 قصصا جي هنڌا ڪين ڪرڻ جا زورا زوري سي.
 زابر مون ڪان هلڙا هلايا.
 ناهن شوق شريعت وارو. ۽ ڪن ڪفر ڪي نه ڏي.
 عشق پنهنجا مذهب مڃايا.
 ناهي جاءِ جرايت منهنجي حڪم سين همڙي.
 عشق لک مڙد بنايا.
 ڪالميون حال احوال منهنجي جون ٿو "مننار" چئي.
 ان ڪي مون منهنجا سور سڻايا.

ڪافي . 737

سمجھو ناچاڪ ٿوسان. آسن رانجهن داهي تخت هزارا.
 ڄاڻ نفاشي آيا شهمزادا ڪرندا ايٿا. خيال پسندارا.
 عشق السب والي آندا اٿا ماهون لاتس ويڪو نينهن دا نظرا.
 تنهن داناهي مقصود مزوري گهنن دا ڪرندا سلام جنهن ڪون عالم سارا.
 آڪي "مننار" مين صحيح سڃاتا ڄاڻندا خدا پروردگارا.

ڪافي . 738

ناز نهوڙي نيو نيو من محبوبن جي.
 ڪسي ڪٿي ويو دل هينڙو هڻي ويو لالن پاڻي هڪ ليو ليو.
 انجي اکين ۾ نور الاهي ڪامن جن مون سان ڪيو ڪيو.
 دنيا دولت مڏيون ملڪيت پيو وجهه وسري سڀ ويو ويو.
 ٻي طاقت نه ڪنهن ڪي جو تار ڪي ٽڪي ري ٻاروچل پيو پيو.
 هائي دم دم سارن بار ڪي سيارن منهنجي پسامه منجهه پيو پيو.
 موني ويڄاري "مننار" مغير جو حال همڙو هي ٿيو ٿيو.

کافی . 739

وت عـجـيـن اچي اچي دلڙي درد پرايو.

۱. ڪنهن وانگر پڪڙيس پائهي نه ته هيس اڳ ٻڃي ٻڃي.
 ۲. ڏيکارڻ ڏينهن ٿيان پني ڏڀري ماس نه چاڙهيم مڃي مڃي.
 ۳. سڪ نه ستييس ۽ سور نه ڇڏيس سودا لڳيم هي سڄي سڄي.
 ۴. مورت کي ه سڃاڻم جيڪو تير تير آئون هني ڪڍي ڪڍي.
 ۵. ڏني "منار" مڻي سر منهنجي نينهن آيو سوچي نچي.

کافی. 740

يار جادوگر جوڙي جوڙي دل ڪني اٿئي قابو.

دامون ۽ دواليون پيون پساھ کي زلف ڇڏي جي چوڙي چوڙي.
ڪجليون ڪٽاريون ڪيفن واريون ڪيني لکيم ڪوڙي ڪوڙي.
برھ بجائيني باشو بحري سو ماس رڳن تان ٿو روڙي روڙي.
عشق جيءَ آڳ ۾ ٻارن ڪيو اٿني جيرا ڦٽڙ منمنجا ڦوڙي ڦڙي.
هان جيئن نه جڳ ۾ مرن نه منمنجو چڪچور ٿيس منجم چوڙي چوڙي.
ڪري مجروح ”منٺار“ ويچاري کي منمن ويو آھين موڙي موڙي.

کافی . 741

ليمڪ آهيان ٿي ٿي منهن محبوبن جي.

حسن حڪم هاڳام ڪري پوءِ جوين آهيان جهڻي جهڻي.
عشق آيو ڪڏي هٿيار حسن جا سو جوان ويو آهي جنگ ڪٿي ڪٿي.
پروڻ آيو ٻني تيغون تراڙيون. تن سڀن آهيان سٺي سٺي.
هان وڃن جون واٽون چلڻ جا چارا گم ٿيم سڀ گهڻي گهڻي.
اکڙيون ۽ جون ڪجليون ڪٽاريون تن ڦٽيل دل واري ڦٽي ڦٽي.
آئي رکيس عشق اڏي تي تنهن قرب ڪباب جيئن ڪٿي ڪٿي.
جني ”منهار“ ملهه مريض تي پاڻ پڌن من پئي پئي.

ڪافي . 742

صورت يار جي ساڳي ساڳي خود آهي اکين ۾.

اول روز الست ڪنئون پوءِ لنوڙي جنهن سان لاڳي لائي.
 آهي پاڻ عجب اهولي دلڙي منهنجي جنهن داڳي داڳي.
 ڪڏهن ڪري قرار قلب ۾ ڪڏهن جوش ڪري ٿو جاڳي جاڳي.
 چئي "منار" مونکي ڪيو پرين رمز انهي منجهه راڳي راڳي.

ڪافي . 743

دل ڪيو ديدار فقيرن جو فقيرن جو.

ويس جني کي ڪٿيون ڪاريون. سر مٿي دستار فقيرن جو.
 حال سندن مسڪين نماڻو ۽ پوڄت بيشمار فقيرن جو.
 نالو مڃينون ٿي "نوح فقير" جو سرور هو سردار فقيرن جو.
 ڪني مجلس ارواح انهن سين ٿيو ملاقي "منار" فقيرن جو.
 راڳڻي آسا
 تار ڪلاڙو

ڪافي . 744

سرور صوفين وارو. سارو ڪيو امداد مون تي حال هميشه.
 ڪن کي ڏسي رند شاهي شريعت.
 ڪنکي ڪري منجهه طالب طريقت.
 ڪن تي وجهي ٿو حال حقيقت.
 ڪنکي ڏسي رند معرفت وارو.

ڪن کي پڙهائي علم ظاهر ۾.

ڪن کي ڪري واقف باطن بحر ۾.

ڪن کي رسائي ڏاور جي در ۾.

آهي انهن جو بخت پست لارو...

ڪري لک طالب ڏاڪر ڏاڪر ۾.

ڪري لک طالب فم فم ۾.

ڪري لک طالب صابر صابر ۾.

ڪن ڪمان وڃائي نينهن جو نغارو...

مرشد "امين محمد" اشارو ڪيم اهڙو.

اثر تار تار ۾ اٿم هان تمڙو.

ڪونهي "منار" جو ڪونو ڪهڙو.

هر مظهر ڪان آهي رهن نيارو.

ڪافي . 745

ون مت مرشد مڇاري جي ۽ لوڪ دنيا جي لڙهه ڪيم لڳ تون.

دم ۽ وسارڇ تون دلبر ڪي. مرشد مڪمل تنهن منور ڪي.
سونهن پري تنهن سڄي سرور ڪي. رک او ياد پيشاني پياري جي.

رڃ اندر ۾ يار جي روايت. جنهن مان ٿيئي توکي هدايت.
سمجھ رکين تان ٿيئي شفاعت. او صحبت يار سڄاري جي.

خيال دنيا جا اٿئي ڪاريندڙ. وحدت وارا ورق وساريندڙ.
حرص هوا جا اٿئي رنگ ڏيڪاريندڙ. او آهي حرڪت نفس هڇاري جي.

سمجھ چڱائيءَ ڪي ”مننار“. هر دم هونج تون هوشييار.
سڙا سڌارڇ مرشد وارا. پوءِ من وات ٿيئي واڌاري جي!

ڪافي . 746

لهي ويو دليل دلگيريءَ جو. اڇي عشق لڳم اڪسيري جو.

مون ته جتيءَ هني ڄمار وڃائي. اوتڙ ۾ ساري عمر اڃائي.
يار سڄڻ جي وات سڄائي. ڪامل قرب قديريءَ جو.

آئون ته گهران ٿو سندن صحبت. جنهن منجهه رب جي راحت رحمت.
هر دم حاصل من ٿيئي محبت. پوءِ ناهي احتياج اميريءَ جو.

يار سڄڻ مونکي ڳالهڙي سڻائي. سامت سندن مون من لائي.
غير دليل جي وسريم وائي. جو حرص هوم صغيري جو.

ڇني ”مننار“ منهنجو محرم آيو. پيچ پريت جو پيارل پايو.
سهڻل ڪيو اڇي سانگ سڃايو. جنهن فيض ڏنو آهي فقيريءَ جو.

ڪافي . 747

ڪينن سانگڙو پايو اٿي شڪاريءَ جو.
جو وري ترس نه پئي مون ويڃاريءَ جو.

تنهنجون ڪجليون ڪان مٿل تي چٽيون.
ان تيخ ابوءَ جي هزارين ڦٽيون.
ڪير ڪندو هان ان تي پٽيون.
پيو ويڃ نه پاڻ پلمهاري جو.

هيءَ هت تنهنجي پني منجهن ڦاهي.
سا ڪنهن وٽ ڦيڻ ٿيل وڃي ڪاهي.
ڇڏن وارو پيو ٿوريءَ ناهي.
ڦرياد دل ڦگاريءَ جو.

دام منڊي دل منهنجي نين ڙي.
ڦاهو ڪمند ۾ ڏاڍي ڪين ڙي.
مريض ڇڏن يا ڪهن جي پين ڙي.
آهي اهو ڪم تنهنجي اختياريءَ جو.

چئي ”منار“ مون کي آسرو ناهي.
سوس جي ڇڏن جو جڏم لاهي.
نه موت منهنجو تنهنجي هت آهي.
سو اٿم يقين اعترافيءَ جو.

ڪافي . 748

توڪي رنگ مون رانجهن يار سندر.
واھ جا سگهي لڏي اٿي سار سندر.

جڏهن هيءَ نمائي تنهنجي نالي هني سڏڙا ڪندي سڀيالي هني.
هت هت تنهنجي حوالي هني. تڏهن ڪرڻي هيئي آڌار سنڊيم.

جڏهن هن ته هيئيءَ جو حال مڙوئي. توکان نه ڳجهو ڪو خيال مڙوئي.
معلوم هيءَ احوال مڙوئي. تڏهن مناسب ٿوتي ميار سنڊيم.

جيءَ منهنجي ۾ ڳالھ ڙي ڄاڻي. هيٺ اندر ۾ آس اهائي.
ڪانه ڀڄائي دلير ڪاڻي. انهن ويٺي افراد ڄمار سنڊيم.

چئي ”منار“ هو ڪم عزم اهوئي. ته جنهن دم سڀاينديس ملندو سوئي.
هائي حياتيءَ جو رهيم دم ڪوئي. تڏهن سان اوهان الله توهان سنڊيم.

ڪافي . 749

باندي ادا! پرين جي پار سندي. مونکي چنو تون حقيقت يار سندي.

پوکي جيڪا سهڻل يار سڻائي. باب منهنجيءَ ۾ بات ٻڌائي.
سج تون سڻائج ڳالهه اهاڻي. اڄ ڪا اسان اعتبار سندي.

مون سان ملاقي نجان ڪڏهن ٿيندا. دل کي دلا سو ڏيندا نه ڏيندا؟
ڪرم ملن جو ڪيندا نه ڪيندا. اها ڳالهه سندين اختيار سندي.

پوءِ ته سنديم لڳيم لولي. عشق عجيب جي آئون آهيان اولي.
بانوي واري ان سين ٻولي. اڄ مون امير بردار سندي.

جيئن جدائيءَ ۾ جنجال ٿيم. هت هي منهنجو حال ٿيم.
منجه درد آهون احوال ٿيم. اها ڪا معلوم هئي "منار" سندي.

ڪافي . 750

اچي ٿيو پويون آهي وقت پڄاڻيءَ جو. آيو سو معياد موڪلاڻيءَ جو.

آئون جا ويچاري محبت ماري. سک ۾ گذاريم عمر ساري.
آهيان تنهنجي لاءِ اڃاري. جيئن اڃيل ڪري شوق پاڻيءَ جو.

ڪرم اسان تي اصل توکيڙا. اهي مون کي وسري اڃان ڪين وينڙا.
اچي اڄ مل گهران امداد ٿو اهڙا. اهو مون سوال اڻائيءَ جو.

ياد نه آهي مون کي موت مڪمل. ڀرت پيارا تنهنجي بيم بلڪل.
جن اها تند مونکي آهي مشڪل. جو پيوند ڀريت پراڻيءَ جو.

ڇني "منار" محبوب پيارا. دم نه سوتڙي ٿيني توکون ڌارا.
ڀال ڪري اڄ هاڻ ڀلارا. اچي ننگڙو نگاهه مون نمائيءَ جو.

کافي . 751

هن منين ويڪيا حسن دلبر دا. جنهن دا مٿ شمع نه شمس قمر دا.

ساجن ميڏا سر سبـحـاني. جنهن دي منزل هي لاثاني.
ڪيـويـن ڪران مـنـين واکـان زباني. هني نور خدا پرور دا.

طور سـيـنا تي تجـلا آيا. نور نـمـوـڙي جبل جـلايا.
اوتي درشن هن مـڪـنـن پايا. واه واه اسـرـار انور دا.

منين سـيـچا ساجن سوئي. ناهي دليل ڪجهه قطرو ڪوئي.
اعليٰ افضل نور اهوئي. جوني مالڪ هني مـحـشـا دا.

آڪي "مننار" منين هان مستانا. منين ڪون ڪيتا هي ديد ديوانا.
ناهن آوي صـبـر زبانا. جنهن ڪون شوق پيا سرور دا.

کافي . 752

تـبـي ڏونمان وچون ڏيندا هي عشق ڪفر اسلام نه ڏيکي.

ڪڏهن دانمن ڪڏهن ديوانا هي ڪڏهن عاقل ڪڏهن مستانا هي.
ويڪو سـمـس رنگي سبـحـانا هي ونندا ڪام ڪريندا هي.

ڪڏهن شاه تخت سر شاهي هي. ڪڏهن پينو اپ گدائي هي.
اهندا رنگ عـجـب الاهي هي. ويڪو هر بازيگر ٿيندا هي.

ڪڏهن مـحـمـد نام ڌراوي. دين شرف اسلام ڪراوي.
ڪڏهن نام هر نام پڙهاوي. ويڪو برهو بيڪ بنيـدا هي.

هن آوندا لباس اسان ڏي چولي. اي سڀ باتيان برهو ٻولي.
هي "مننار" امر دي گولي. اوتي عشقون اپ ايندا هي.

ڪافي . 753

هجن توکي لک حيف هزار جو پيا آئيني ڪت قول وسارن جا.

نالو ايلي جو ته قول ڪيوني. سوڳن پلڪ نه ياد پيو ٿي.
پول سڀول سارو وسري ويو ٿي. هت ڪنهي بدين جا سو لک بار.

سو ته بدين جا بار پرين ٿو. پيا خام خيال ٿس دم ته ڌرين ٿو.
ڪوڙا ڪاننر ڪانه ڪرين ٿو. پرين جي هت ياد پچار.

ڪورن قصن جون ٿو وڃون مائين. عقل ته هڏهين مور نه آئين.
سجھي تون ٿو ڪين سڃاڻين. هاڻي رک ڪا پنهنجي سرت سنڀار.

هني هني هاريا ڪين ڪمائيئي. ويهي اڃا وقت وڃائيئي.
آڻو پنهنجو پاڻ ڦاسائيئي. ان کان مرن موچارو هو "منار".

ڪافي . 754

عشق عجائب آهي وڏو ٿول جن ڪن کي ڪيو بخش خدا.

طالب الموليٰ فاڌڪروني هن هيٺين سين حديث جو ٻول.
قالو بلي ته ڪيئن فرمايئي. لاءِ قلب سين پنهنجو مول.
جن تي آيو عشق السستي. معلوم تن کي پيڙو مول.
اي "منار" گهر عشق الله جو غير گمان وارو پيچ تون ٻول.

ڪافي . 755

دلبر توکان ڌار ڏکن ۾ تنهن ڏولاڻي جا ڏينهر ڳماريم.

ورنهن انهي جي آئون اچي پيڙس پنهنجي نصيب نراڙ پکن ۾.
آيم ڏينهن الست ڪنئون. پوءِ مون ته جتيءَ جي ڄمار ڏکن ۾.
ٻيون ته منهنجون سرتيون سرهيون سڏيون. گهمڻ چڱي گينوار سکن ۾.
چئي "منار" مرض منهنجي جي دوا تنهنجي منهن ڏيڍار اکين ۾.

ڪافي . 756

منهنجو سونو سون چاندي آئون ڪين پائينديس.

وطن اسان جي آهين ويڙهيون. جتي منهنجون سرتيون ساهيڙيون.
۽ هي هنڌ بگلا ظلم جون پيڙيون. ڪنهن قضا امر آهيان آندي.

نه منهنجو مطلب تنهنجي سڪ مال ۾. نه منهنجو مطلب ٻي ڪنهن خيال ۾.
۽ ريءَ ابائن آهيان جنجال ۾ تن مڪارن لاءِ دل مڪاندي.

آئون ڪيئن لاهيان ابائي لوني. جنهن ۾ گذاريم راتيون روئي.
ٻيو نه ڏٺئون مونکي ڏاجو ڪوئي. هڪ اها ڏٺئون امداني.

چئي ”منار“ منهنجي ماروءَ مير جو ٿنيم نصيب شل مقام ملير جو.
اهڙو ارادو منهنجي سامهه سرير جو ته ٿنيم قبر پنهور جي پيراندي.

ڪافي . 757

سمهن سيج بدن تي مون نه جڳائي وي ميان عمر! مون نه جڳائي.

ياد ملير جني ڪي پيندو. اٽ اوسيندو انڪي ٿيندو.
روئندي رات سڄو ڏينهن ويندو. سي هسنديون ڪين هندن تي.

منهنجون مٿائون آهن اهي ئي. جي ست ۾ گذارين سرتيون سڀني.
مات مرڪن ان جا مڙيني. جيڪي پرين پنهور جي پندن تي.

اٿم اميد اتي آئون وينديس. آڙيون ۽ نيازون ان ڪي چينديس.
پيرين پنهورن ڪي وڃي پينديس. رڪي سر ڪڍمن تي.

عمر! خيال سمجه تون پنهنجو هيءَ ته مناسب ناهي تنهنجو.
چئي ”منار“ آهي ننگ منهنجو اتي ايل وندن تي.

ڪافي . 758

مرڪ نه مارڇن وي ميان عمر! سمهن سر ديني وهانا وو.
آئون ڪينن سمهان ميان سيح تي.

ڪاخ سگر جن جو ساوڙي وو. آئون به منجهان آهيان تن.
جن جا گهر پڪڙا پڻ جا پراڻا.

وو ويئي آئون لڙڪ وهان. وو ساريو سانگيننڙن.
هاريان جر. ڪڏهن ڏسنديس اباڻا.

قسمت آندي آهيان ڪوٽ ۾. وو منڏيس منجهه محلن.
سان امر. ڪهڙي ڪرم يحانا.

وو مون سان سي "مننار" چئي. وو پنهور شال پرچن.
هت هيڪر ڏوٿي مني جا ڏاڏاڻا.

ڪافي . 759

ڏوٿينڙا ڏيهي ڪينن وسرن. جن سان گڏ مون گذاريو.
وو قسمت آندي آهيان ڪوٽ ۾.

پيتيون هيڻ پيالينون. وو ويڙهين منجهه ويهي.
سان سرتين منهن مونڪي محبت ماريو.

وو سانگيننڙن جي سيل ۾. وو ڪر ٿيندڻ ڪيڏي.
منجهه قيدن تنهن مونڪي گڏتيءَ ڪاريو.

وو آئون ته اسان جي آهيان. وو جيڇيڇي جي ٿيڻي.
ته به سندن مونڪي پنهورن پارو.

منجهه من "مننار" چئي. وو بنگڙو ڏسڻ ٿيڻي.
سوال اٿن. نين وطن من وارو.

ڪافي . 760

پنهاريون پريات ميان عمر! ساهيڙيون آئون ٿي ساريان.
وو جنم گذاريو هوڻ جن سان.

وو اٿم ابائي پار جي. وو وائي منهنجي وات.
آئون وسان ته ڪين وساريان.

وو مارن ڌارن هت ماڙينين. وو قيام گذاريم رات.
محشر رت هنجون هني هاريان.

وو ڪڍ بندياڻي بند ميان. وو عزم ڪر ڌات.
لاه در ته ڪاڏوڙين ڪي ڪيڪاريان.

وو تن مارن سان "منار" چئي. وو منهنجي ٿني ملاقات.
هڪر صاحب رب ڪي سنياريان.

ڪافي . 761

اوئي ڪو نه آيو اي ميان! پهوارن جو هت پاندي.
وو آئون ان ماري آهيان مامري.

وو ويئي لڙڪ وهايان. وو مون منهن پايو.
ماڙيچن لاءِ دل مڪاندي.

وو آئون جي مران هت ماڙينين. وو ته ميت موٽايو.
مقام تن مارو ٿينم ڪاندي.

وو ڪرم لکني جي ڪوٽ ۾. وو مٺي ڪي ڦاسايو.
منجهه قيدن ارادي ڪنهن آندي.

وو منهنجي اڄ "منار" چئي. روح اهو رايو.
ته وڃان وطن هڪر. ٿيان هڪاندي.

ڪافي . 764

ويڙهه وطن ڏي آئون وينديس. روح وٺن نا رتوليون.
وو موڪل ڏي وي ميان سومرا!

ڏوٿرا پسيون ڏيهه ۾. وو ڪانورين سين وحي ڪينديس.
گولاڙن جون بيون گولون.

هيءَ حقيقت حال جي. وو چاچائن ڪي وحي ڪينديس.
جيڪن رنم تي هت رولون.

وو عمر ابائي ايل ڙي. جيمنون ڪين ڇي ڪنديس.
ڪيم پاپائن سڪان ٻولون.

وو چني "مننار" مليس. وو پيش پرين جي وحي پينديس.
ٿينديم معاف نٿوليون.

ڪافي . 765

عمر! اڄ هيءَ خواب ڏٺم. مارن سان ملي آهيان.
وو وحي وطن ۾ پانهنجي.

وو سانگي سرها سائيم ۾. وو هن منجهه ڪو نه حساب ڏٺم.
ور ريءَ آئون ڪينن ولهي آهيان.

مرڪن روز مليس ۾. وو ان منجهه عيل عجائب ڏٺم.
آئون هت عيب الي آهيان.

جان جاگيس پوءِ ننڊ مڪان. وو تان هت تنهنجو تاب ڏٺم.
۽ ڪينن تو قيد جهلي آهيان.

منجهه سمهڻي "مننار" چني. وو عزت انهي وٽ آب ڏٺم.
ته ڪانورين سان گلي آهيان.

هي ڏهاڙا هت هيئن. قسمت جا موڪي قيد ۾ پيرا.
وو مان ملان ڪي هت مارين.

حڪي لکيو لوح ۾. وو ڏڪڙا ڏسان ٿي تيس.
وٿان مون وهلور جي وينڙا.

ان لکيا عمر جام جا. وو ڪوت ڏسان هوند ڪيس.
مات مني جا ٿر مجھ ٿيڙا.

سين مٿائي ساڳيا. وو مورھون مرندي سين.
ڪنڊيس ڪين پنڙا.

مون ته نجان "منڙار" چئي. وو اصل الست جي ڏينهن.
گناه ڪييرا هئا ڪيڙا.

وڙا مينهن ملير ۾. ڏوئين ڏيمڙو وسايو.
وو آئون ته عمر! تو هت قيد ڪني آهيان.

گالميون گوٺاين جون. وو ساريان روز سرير ۾.
اکڙين آب وهايو.

وو اصل منهنجي انگ ۾. وو لکيو قلم خمير ۾.
لوڙيم پنهنجو ڪمايو.

آئون ڪين عيبن کان چٽان. وو سانگينڙن جي سير ۾.
جو مھڻو مني کان آيو.

چئي "منڙار" اميدڙي. وو اٿم پنهنجي پير ۾.
ته ڪنڌڙم سانگ سڃايو.

ويڙهيچن جي ورونهه. منهنجي حالت هي بنائي.
وو نڪي جيان. نڪي مني آهيان.

ساري سانگينڙن ڪي. وو سڄيءَ وڃايم سونهن پنهنجي.
جھڙيءَ جان جلائي.

منيءَ ڪي ماروئڙن جا. وو دل ۾ ڏکيم دونهن نهجي.
دونهن درد ڏڪائي.

مني جي پت پنهور سان. وو محشر مجھ صبح رھجي.
ايندم شال سڃائي.

مونڪي مراد "منڙار" چئي. وو حضرت برمل نوح تهنجي.
نوں ڪم سڪا سڃائي.

ويڙهيڇن وري ڪاٺي خبر، مٺي جي ڪاٺ ڪٺي آ.
موم انهن جو آسرو.

ان مونجهاري "منار" چئي. وو وينديس مفت مري اي مر!
آس جيـنن جي ويني آ.

عمر! اڄ ته آيو اي ميان! ڀانڊي ڏانهن پنهورن.
 تان آءُ اسان ڏي. تون ماري!

بهيءَ نياپو نويڪلو. وو چاچائن چايو. اي ميان!
ثابت ميني ڏي سنگهارن.

رنج روسا مون ريت جو. وو لک نه مون سان لکايو. اي ميان!
تن ماريجن مـوچارن.

سڙهي بابت سوچو! وو مٺي کي موٽايو. اي ميان!
وينديس پنهنجي ولھارن.

اُم ابائي ملك دي. وو سنت ۽ ســعــيــو.ي مـيـاں!
تہ پائي پيمان تہ يارن.

هـان يحي "معمار حنی. وو روح سمدو راسو. ای مـــــان!

ڪلام منار فقير

جهنگلر

ڪافي . 809

مون پانيو ته مون وٽ. پهل منهنجو هوت هميشه هوندو.
 وو سڌ ته پيم سور جي. ته ڪو منهنجو روحڙو رند تي رهندو.
 وو ڪاٺي ڪل پيم ڪانه ڪا. ته ڪو ورهه وڃورو پوندو.
 وو مون ڄاتو ته مون سان گڏ. پوتيون پهل پيارل ڏونڍو.
 وو مون ته سمجهيو "منار" چئي ته ڪو موڪي لوڪ چري سڀ چوندو.

راڳتي

ڪوري

ڪافي . 810

پهرائج پينار ڪي. جيڪو پاٽ پن تي آيو.
 بخشيو هدايت بخشيو نعمت. موڪي بخشيو صبر سڃايو.
 دان ڏيارج ڏان ڏيارج. مون پاٽ پن لاءِ پايو.
 آهيان آسي تنهنجو ميراڻي. هت مون پٽ پان سڏايو.
 چئي "منار" اميدن وار. موڪي مهندان ڪجهه مرڪايو.

ڪافي . 811

دعا ڪج واسطي الله جي. نيازي رسول الله جي ميان.

ته مونڪي سوليءَ تي رب واري. ڪلمي دين ايمان سين ماري.
 ٽني مهر محمد ڏانهن موچاري. پنڌ رمان تنهنجي راه جي ميان.

غم شيطاني وڃي گمراهي. حضرت شاه جي ٽني همراهي.
 اوجر ڏي تان وڃي اونڌاهي. تنهنجي نظر سان نگاه جي ميان.

منهنجون آسون الله پڄائي. منو محمد مان ملائي.
 سندس ڪچمريءَ منجهه مرڪائي. مهندان منور ماه جي ميان.

ملي فقيري "منار" ويچاري ڪي. عاصي عرض دار ويچاري ڪي.
 سڪمڙي سڪن هار ويچاري ڪي. حرمت حضرت شاه جي ميان.

ڪافي . 812

منهنجا سڀئي وڻا سرت سڃاڻ.
ور وطن وري وڃي لاسي جو ديسمن گهڻا.

پوريءَ ڪريم دسهرڙا ڏهه لاءِ آءُ اچي ڪر مٽيءَ سان مٽلا.
ڪارن رب رحمان ور وطن وري.

ڪريان سمجھي اچن لاءِ ڪارون. نه سڌم نه منديان ڪارون.
هائي مٿي اچي سل مٿان.

ڪرڻ خدائي توکي - جڳائي. پوريءَ من ارمڻان ۾ آهي.
تي پيا سورن جا سامان.

چئي "منار" به من جون ڪالهيون. يا آهن ٻي ڪنهن ٻڌاون واليون.
توڪي چونڊس سڻان زبان.

ڪافي . 813

سن وي سڌم ثرياد فقير. توکي ملاءِ جهنجي اٿم اڪير.

مونکي ملانج عجيب اهوئي. جيءُ گهري منهنجو جانب چوئي.
هال وڃايم روئي روئي. سڳڪاڻ سڳاريان اندر سرير.

آهيان بار جي ملن لاءِ مادي. تي حمايت ڪر هيڪاندي.
سڪ سورن کان وار باهيان وادي. چاڪ فراق ڦٽي ڪيم چير.

حاصل خدائي فقير نون آهن. مڃدان رسول وزير نون آهن.
برڪت دار فقير نون آهن. نون کان ٿيندي سڌيم تدبير.

بي مدارت اچي "منار" سن. مونکي ملاءِ مٽي منهنجي بار سن.
دل وٺي دل جي دلدار سن. لاهه خدائيءَ سڌا رجير.

مهران ميان پري بر جا. سمعدان ديا ٿيا ٻر جا.

ٽيون تنهنجي پياري پيئي. منهنجا سن نون سوال سڀيئي.
ٻوٽي دست مبارڪ پئي. آهر ساھ سڄي سرور جا.

مون سان ڪر تون پال پلائي. تنهنجي قبول ٿي هي ڪمائي.
نگڙو نون سڃاڻ ننگ پائي. اسين سوالي آيا هون تنهنجي در جا.

مون کان وقت يڪين ڪين وٺڙا. مون ڪم نه ڪچا سڀ ڪينڙا.
مون بي حرف هزارين ٿينڙا. هن پاڪ ڌڻي پرور جا.

تنهنجو آيو سوالي "منار" ٿي. هت آسي منگت مڪهار ٿي.
تنهنجي در تي پن پينار ٿي. ڪج مقصد پورا مون اندر جا.

سارنگ

راڻي

آئون ته اڳڙي آهيان. پردو رکج منهنجا پير.
ڏونڻ عيب ڏکين. دلبر داتا دستگير.

تڪو ۽ تڪڙو تار وهندو. ڪو نه سڀري مٿي سير.
اتان پار لنگهائي. وو اتر وارا پير.

ڪيرت جتان کان ڪا. فضل ڪج پاڪ فقير.
سڀئي منهنجا سڏڙا. اچي ٿيڃ وسيلو وير.

سيد ويل سڪرات جي. سهمت ڏج. ڪا سڌير.
هادي حڪم لاهينين وو. سندو منڪر نڪير.

"منار" چئي منهنجا پرين. مٺا مرشد مير.
ڪڏي ڏينهن قيامت جي. وو آگاهه اجهو تون امير.

ڪافي . 816

خيريش خواجا هنڌل ولي. مون اندر جي آس پڃايو.
پن واسطي پنڌ گمئي ڪئون. آئون آس ڪري آهيان آيو.
تو در تي پت پيان سڏائي. مون اچي پاند پن لاءِ پايو.
ڪس ڪٿي ڪو قلب منهنجي تان. هي غم وهم سڀ لاهيو.
مهر ڪري ”مننار“ کي ميان. نيني محبت سان ملايو.

ڪافي . 817

آئون جو آيس اجمير جا والي. تنهنجو منگت مڱمارو.
آئون تنهنجو سـوالـي چڙج م خالي. تون آهين ڏين جو ڏاتارو.
هن منهنجي حال جو ميان. آهي معلوم توکي سڀ سارو.
شوق شيطاني من منهنجي تان. سوئي ڪوندر لاه غبارو.
من مرادون ”مننار“ جون ميان. تون حاصل ڪر هر وارو.

ڪافي . 818

سچا شاه ڪر نگاه. مون تي مير موچارا.

آئون ته سوالِي چڙم خالي. پيرانپير موچارا.
چانيم پيان تون ڏي دان. دستگير موچارا.

ڏي دلداري ڪا موچاري. ڪي دلگير موچارا.
م سڪرات ٿيڃ حمايت. ڏيڃ سڌير موچارا.

اٿم حب سان قرب. اندر اڪير موچارا.
ته ڏسان نور شل ظمور. تو ڪدير موچارا.

تون ”مننار“ جي ڪج يار. واهر وير موچارا.
تنهنجي مدد سان ڪج احسان. سوکيءَ سير موچارا.

ڪافي . 819

مست شهباز قلندر لال. سيد سنج اسان جا سوال ميان.

نو در آيس پيـــــر پيـــــدادو. اصل رکي اهڙو ارادو.
پاند پن لاءِ پاي پاندو. ڀت چائيم ڪر پيال ميان.

به هڪ حب منهنجي ٿئي سيد ڏي. بي حب سرور شاهه مرشد ڏي.
تي حب ڏئي الله خاوند ڏي. ٿين محبت جا مال ميان.

حسن حسين حامي توسان يا علي. آئون پان آيس تو در سوالي.
تنهنجي خزاني مان ڇڏج م خالي. سنڊيم لهج سنڀال ميان.

سنڀيچ فقير "منار" جون ڪارون. سيد لهج سگهيون سنڀارون.
ڀارت ڪج ڪا منهنجي ڀارون. ته مون سان يا رب پرچي شال ميان.

ڪافي . 820

جهولي جهولي ميان لال قلندر. قادر ڪنگيءَ وارا.

تو در نانگا روز نچن ٿا. جني جي مستو مست تنوارا.
نرمل توکي سڀ نڪت نم ٿا. سج چند ڪتيون ۽ تارا.
توڪي شينهن به سلام ڪن ٿا. تنهنجا نون ڪنڊن ۾ نارا.
مدد ڪري "منار" سان ميان. اچي پهرائج پينارا.

ڪوري

راڳتي

ڪافي . 821

اي منهنجا دائود. دل جا يار ويهه م آءُ تون وري توريءَ ساعت نا سري.
ساري سونهن منجهه ورونهن. منهنجو ته ماهه ويو ڳري.
توريءَ حال ۽ احوال ظاهر چوان ٿو ڌري.

ڪو دم دور مـــــون ڪـــــان ڏور. وڃي ٿڪ م تون ٿري.
اچ هان ڪر رهان تان من دل پني ٿري.

توسان يار ڪا جمار. مون تا گذر هني ڪري.
مگهه مار ٿي م ڌار جدائي ڇو تو ڌري.

پون پور ســـــوين ســـــور چاڪن دل ڪي چري.
چني "منار" درد وار مٿان هت آئون وڃان مري.

ڪافي . 822

سن ميان سوال فقير منار.
 ڪنگوري جا ڪامل نام دار ڪامل.
 ديس پرديس منجهن سمجھي بچار.
 همندي سندن چين ۾ روء زمين ۾.
 تنهنجي چوڪي ڏين جوڌار.
 تنهنجو مٿون تي نالو ڪج برڪتالو.
 سڀ دم لهجان تون سار سيار.
 "منار" ته مڏامي سنڌي سلامي.
 ڊڪھ اسان جا عيب ايار.

راڳتي

پيروي

ڪافي . 823

سني منهنجا سوال ڪارن ڪريم. عبدالرحيم اچي غم لاه ڳرهورِي.
 توسان الله احسان ڪيا وو ميان. وو حڪمت ڏئي حڪيم.
 نوتي راض رسول ڪيو وو ميان. وو هن سيد پاڪ سليم.
 آهن اوطارا اوهان جا وو ميان. وو مٿي عرش عظيم.
 شاهي شهادت ملي توکي وو ميان. وو ڏني آڳي پاڪ عليم.
 شل معاف ٿين "منار" چني وو ميان وو جي ڪيم گناهن جا گيم.

ڪافي . 824

ميان ملتان جا مالڪ. بهاوالدين بسم الله.

ملڪ تنهنجي مريدِيءَ ۾. ٻڌا ڏيو جن خريديءَ ۾.
 ادم لک لکيا فريديءَ ۾. تنهنجي تلقين بسم الله.
 تون آهين ملڪن سندو والي. تنهنجي آهي عزت عالي.
 اسين تنهنجا آهيون سوالِي. ۾ ڇڏ غمگين بسم الله.
 مليون توکان عنايتون. هزارن کي هدايتون.
 ڏنيون توکين نعمتون. رب راحمين بسم الله.
 ڪريو "منار" نرو آري. تنهنجي در تي پئي پاري.
 تون ئي تهن تي راضي. ڪيم امن بسم الله.

کافی . 825

محي الدين پير جيلاني. تون ڪر مشڪل آساني.
 مٿي منهنجو حال هي ههڙو. اچي ڪر پال تي پيڙو.
 اڪارڻ پار سڌم پيڙو. نه غم منجهه نيس غرقاني.
 مون منجهه طاقت ڌري ناهي پس ڪارو پيار ۾ ڪاهي.
 مونکي تنهنجو آسرو آهي. مدد ڪڍ پير پيراني.
 منجي دامن لڳو آهيان. تو منجهه آسون اميدون پائيان.
 منهنجو ڪين آسرو لاهيان. تون آهين سر تاج سبحاني.
 مڪت "منار" هي تنهنجو. بهراءِ پيار تون پنهنجو.
 نه ڪر انتظار بي ڪنهنجو. لاهج غم غوث صمداني.
 ملاري

826 . کافی

حاجي محمد صوفيء سان. ٿي همراھ علي حيدر تون.
 تون آھين الله جو شير يزدان. ڪل تي قادر شاهي مردان.
 سيد تون سلطان. آھين شاه سچو صفر تون.
 تون ڪر دل دل تي هسوارِي. خدا ڏني توکي فتح داري.
 تون پرور جو پهلوان. ٿي حمايت ٻڌي ڪم تون.
 ڏي فتح فقير کي زير ڪر ظالم. ڪسن خارج سي ڪر خادم.
 ٿيءَ لهي اڪفر جي کان. اهي دشمن پيرن هيٺون ڌر تون.
 ته مدارت چئي ”منارو“. ڪل کي پنهنجو لشڪر پيارو.
 سو تون ننگ سڃاڻ. ۽ ڪڃاڻ واهر وسيلو ور تون.

827 کافی

پرچ خدا پروردگار. حاجي محمد سان يا هادي.
 فضل لطف ڪر سان فقيران. حرمت حضرت محي الدين ميران.
 وو لاهج غير غبار. ڏي خوشحالي شڪر ۽ شادي.
 الله سائين منهنجو عرض اگھائج. صوفيءَ فقير جو شان وڌائج.
 جو قـبـلي چوڌار. نيـڪـي نامـوس آهر آبادي.
 ويري دشمن جيڪي وڙهن ٿا. چغل چانجو سي جيڪي جهڙن ٿا.
 سي مـرن مـدعي منهن ڪار. تون ڪر نرت نئي سان تادي.
 اي رب ياک رحيم ٿي راضي. ڪج قـبـول اسان جي آزي.
 جو عـرض ٿيـو مـنـار. بخش الله اها امـدادـي آزي.

ڏوهيڙا بيت سڀني روپن ۽ راڳن تي چيل

اول نام الله جو. جو خالق خلق ۽ مـ
قادر رب كريم. سـو جل جلال جـ
وصف ۽ واکـان کـان. آهي پري تنهنجو پار.
گڻي گڻيندو ڪيـترا. ان جا معجزا ”مننار“
صاحب رب ستار. ٿيو راضي رب رسول تي.

2

ٿيو راضي رب رسول تي. محمد لتو مان.
ملڪن کان به مٿي ڪيـنن تنهن سيد سندو شان.
پيدا سندس نور مان ٿيو جمع سڀ جهان.
سج چند تارا ڪـيون عرش زمينون آسمان.
سڀني سوالي سيد جا تنهن در گهرن دان.
”مننار“ به منگـتو ان جو آهي پت گائيندڙ پاڻ.
او آخر آه ضـمان ڪريم ڏينهن قيام جي.

3

واري ڳول وجود ۾ ته تو ۾ ٻولي ڪيـر.
منجهن تي تيرت تڪيـو تون پري پاءِ ۾ پير.
الانسان سري و اناسره جنهن منجهه ڦند نه ڦير.
مـتان منجهن ”مننار“ تون ڇڏ ٻولي جو پير.
سمجھي لهج سـوير ته الڪ تو هي ڪي اوڏرو.

4

الڪ توهي ڪي اوڏرو تون پري پير ۾ پاءِ.
تو ۾ سر سـمـيح جو تون دٻوڙي دل سين لاءِ.
ونحن اقـرب اوڏرو الڪ تو هي ڪي آه.
”مننار“ پنهنجي من جي هنن ڪي هٿاءِ.
غير غنن جو لاه ته عين وحي اثبات ٿئي.

5

عين وحي اثبات ٿئي جنهن منجهه حال علاج.
پاڻ پسڻ کان پري ٿيـني تڏهن صورت سرتاج.
غير جنهن سين ڳم ٿئي اهو ڪر علاج.
ته ڏاڻر بخشـني ڏاج ڪـڻي مـردن جي منزل جو.

6

منهنجو ڪم ڪريم سين پوءِ دنيا سان چاهي
 فاذڪروني اذڪر ڪم. وح قرب منجهنئون ڪاهي
 منهنجو محبوبين کي ڏج سر سنت لاهي
 اهو مرڪ آهي محبوبين مننار چني.

7

منهنجي "مننار" چني انهي ريت رهن.
 جو پسڻ ڪارڻ پرينءَ جي ٿا سر صدقي ڪن.
 باغ بهشت جا جنتون ٿرڪ ڏنائون تن.
 طالب الدنيا مڃت ڪر خلق ڦٽو ڪڍڻ.
 طالب العقبني مڃت اڀاءُ ڪم عورتن.
 طالب الموليٰ مڃت ٿيءَ مرد منجهان مردن.
 سڃاڻ ڪر حديث جو اين چيو محبوبين.
 محبت ۾ "مننار" تون ڏج پساھ پرين.
 جيڪي انهيءَ اڃاڻ عاشق چنڃي انکي.

8

ڪر ياد پنهنجي رب کي جنهن توکي اپايو.
 منهنجي سندن مٿ مان توکي باريءَ بنايو.
 پوءِ پاڻيءَ مان پيدا ڪري توکي هادي هلايو.
 هنر حرفت ڪيتري توکي صاحب سيڪاريو.
 "مننار" پنهنجي من سين سو سدا ساراهيو.
 ڳايو وڃايو ڪج تعريفون تنهن رب جو.

9

ڪر ياد پنهنجي رب کي جنهن جوڙيو سڀ جهان.
 سڀني عالم انجو هندو مسلمان.
 "مننار" مالڪ آهي راحم ڌڻي رحمان.
 ساراهي سبحان ڪر تعريفون تنهن رب جون.

10

ڪر ياد پنهنجي رب کي تون وسڻون ڪيم وسار.
 ڪر ياد پنهنجي رب کي تون وسڻون ڪيم وسار.
 جان جان آهين جيڪي تان ٿا غفلت ۾ گذار.
 دنيا سڀ ترڪڻ تال اٿئي غفلت ۾ گذار.
 منهنجي سندن مننار تون هسڻي مڙني هار.
 ڏينهن اٿئي به چار اٿي اور الله سين.

11

ڪر ياد پنهنجي رب کي اندر ساهه پساهه.
 بنا ياد يار جي تنهنجو پيو نه وسيلو واهه.
 ان ويسر سندي وير ۾ لکين ٿيا گمراهه.
 تون تون سندي تسبي "منار" پڙهه مراهه.
 هو هو ڪر همراهه نه وڃين سفر ۾ سڪيو تنهن.

12

هت حاڪم اڳ به هزار هئا پر ڪم نه ويا ڪا ڏانهن.
 هر گز هت نه رهيو تون به ويندين تا ڏانهن.
 "منار" پنهنجي من سين جن سڃاتو الله.
 سر هو نئي ساهه. جڳ جڳ رهن جيئرا.

13

واهه قدرت واحد سنڌي چنو قبلي چوڌارا.
 ڪيئن زمين ڪنن فلڪي سج چنڊ ڪٿيون تارا.
 جيڪي خلقي خلقنهارا. سو معلوم اٿئي "منار" چني.

14

واحد وڏائي تنهنجي جا مئون آهي لائي من.
 نه هادي تنهنجي حڪم سان اڪيون ٿيون ڏسن.
 نه هي جي ڪن ڪپار جا سببان تو سڻن.
 را مان تنهنجي زور سين چپ ڏند ٿا چرن.
 انگڙا تنهنجي احسان سين هت پير ٿا هلن.
 جڏهن صاحب ساهه ڪسيو وٺي تڏهن بازون بسم ٿين.
 وڃيو مٿي گڏجي مٿي سين منجهه واريءَ جي ورڪن.
 يا موليٰ "منار" چئي تون آهين قادر ڌڻي ڪن.
 ڪئي ڇا ڪنجن ڪنن عجب تنهنجا اهڙا.

15

توريءَ سرت نه سمجهه ڪا توريءَ نه ٿئي اڪلاء.
 توريءَ ڪڏي منهنجي ڪانڪا توريءَ نه وسيلو واهه.
 يا موليٰ "منار" چئي تون هادي ٿيءَ همراهه.
 آهين تون الله ڪل قدرت جو ڌڻي.

16

ڪلمي جيءَ ڪنجيءَ سان ڪرڻ ملڻ جو ڪول.
 سئون سک جي سڀور جون اندر ٻاهر ٻول.
 فاذڪروني اذڪر ڪم دل ٻراڙيءَ ٽول.
 ”منار“ مالڪ ملڪ جو آهي قادر سمجھي ڪول.
 گوڻ وسڻون م ڳول الڪ سمجھي اندر م.

17

الڪ سمجھي اندر م صاحب رب سمنار.
 ونحن اقرب اليه من حبل الوريد. ڪر انهي آيت بي اعتبار.
 منار موگائي ڇڏي پنهنجو هوش ڪجان هسيار.
 ته واحد توڪان وار. پرور پري ڪين ڪي.

18

پرور پري ڪينڪي توڪان رازق رب رحيم.
 آهي ڪم پن م ڪنار سڄو قادر پاڻ ڪريم.
 و الله بڪل شيءٍ محيط ٿو آڳو چوي عليم.
 جي ”منار“ سيحائي ميم ته احد توڪي عين ٿني.

19

احد توڪي عين ٿني هوند چئو قبلي چوڌار.
 ٿي موتو قبل انت موتو ته لهي مرن ميار.
 الانسان سري و اناسره ايءَ معنا ڏس منار.
 تو تون جي تند تنوار هي هو هادي هيڪڙو.

20

هي هو هادي هيڪڙو جان ڪير مطالع مون.
 ڪلمون لا الله الا الله جو پڙهي پروريو سئون.
 نه ريءَ خدا ٻيو ناهه ڪي جنهن کي چئجي ڏون.
 آئون پن آهيڪان ڪينڪي تون رب آهين تون.
 ”منار“ پنهنجي من مان ماري ڇڏج مون.
 عرش آسمان پئون آهي هوڳ مڙيائي هيڪڙي.

21

بحر بلاول جو چڙهيو دل مٿي درياهه.
 موج مٿاهين ٿو ڪري سيلو اوڙاهه.
 واقف ڪهرجي وير جو مٿي بحر ملاح.
 سو تڙ سرور شاهه مان ڪري ”منار“ ڪي.

22

مان ڪري "منار" کي سو تڙ سرور شاهه.
 ڏسي ٿو ڏاتار جو اسم نام الله.
 اصل اڻجهن کي آهي رند رسولي راهه.
 ساهي سرور شاهه آهي آب حيات جو.

23

آهي آب حيات جو ساهي سرور گموت.
 جتي واه وحدت جو وهي چڙهندڙ چوٽ.
 منگنا اور نه موت وح نه اصل تون ٿين.

24

چنو نون الله هيڪڙو سمجھي سرت سان.
 ڏڪر پڙهن ذات جو آهي اجرن جو اهڃان.
 نه پارس منجهان پاڻ هوند سڄوئي سون ٿين.

25

راڳ ڪجي ڪليان جو پلو منجهان راڳن.
 جنهن جي سوز سڻن سان ٿا جوش گهڻا جاڳن.
 مان ملي "منار" چني برهه ڌرو پياڳن.
 موتي جن ماڳن ره انهي راهه سان.

26

ڪوت قصر قييد ۾ اچي آئون پياس.
 آئون بنديائي بند ۾ هتي هيئن ٿياس.
 تن مارن کي "منار" چني وسري آئون وياس.
 ڪرم هيئن ڪياس جو تر مارو آئون مارتين.

27

پهاڙي پريت کي ٿي سڀ دم سڌاري.
 پنهنجي تند تنوار تون وجود ۾ واري.
 "منار" پنهنجي من ۾ نه تنون نهاري.
 جو اندر اجاري سو صيقل هن ته صاف ٿين.

28

پهاڙي پياس يار جيءَ منهنجو من ماري ڪيو مڃ.
 دل ڪسي ويو ڪري سريز ۾ سڃ.
 اتم يار عجب جي اڪيد ۽ پي اج.
 برهه لائي بم مون مٺيءَ سان "منار" حسي.

29

جيسي پياس پهاڙي راڳي. تيسي پياس ميري من ڪي.
لنئون صنم سئون لڳم رهي تار ميري من ڪي.
صورت سجن ڪي موه ڪني "منار" نون.

30

جيسي پياس پهاڙي راڳي.
تيسي پياس ميري من ڪي.
لنئون صنم سئون لڳم رهي تار طلب ڪي تاس.
اک وار ملن ڪي اس مڃڪون "منار" ڪهي.

31

ڪونسو ڳاءِ قلب مان پنهنجو هوش ڪري هوشيار.
رڪڇ انهيءَ راڳ تي اندر جو اعتراف ڪار.
"منار" پنهنجي من ۾ ڪر ويساهه جو ويچار.
تم پسين پريون پار سڪ سڪ چالي جي رکين.

32

روپ ڪري چنڊو راڳي ڪرڻون ڪسوري.
دلڙي ڏجان دوست ڪي سنت سموري.
"منار" تنهنجي من جي هوند پوءِ ٿئي پوري.
ايءَ مقصد منظوري مان ملند محبوب کان.

33

روپ ڪري چنڊو راڳي ڳاءِ تلنگ جي تان.
هستي تي هنن وجود ۾ ڪاوڙ ڇڏ ڪان.
پوءِ "منار" محبت جو ماسو ملند مان.
عشق ملند احسان مل سان ملي ڪينڪي.

34

برو ڳاءِ برهمه مان جو وڊيل ويچارو.
من اثر وٺي ان راڳ مڪان من ٽنن وره وارو.
محبت ري "منار" چني اٿئي مڙني مونجهارو.
چل وٺي چارو عشق جي آڌار سان.

29

جيئي پياس پهاڙي راڱي. تيسي پياس ميري من ڪي.
لنئون صنم سئون لڳم رهي تار ميري من ڪي.
صورت سجن ڪي موه ڪئي "منار" نون.

30

جيئي پياس پهاڙي راڱي.
تيسي پياس ميري من ڪي.
لنئون صنم سئون لڳم رهي تار طلب ڪي تاس.
اک وار ملن ڪي آس مڃڪون "منار" ڪهي.

31

ڪونسيو ڳاءِ قلب مان پنهنجو هوش ڪري هوشيار.
رڪڇ انهيءَ راڳ تي اندر جو اعتراف ڪار.
"منار" پنهنجي من ۾ ڪر ويساهه جو ويچار.
تہ پسين پريون پار سڪ سڃاڻي جي رڪين.

32

روپ ڪري چنڊو راڱي ڦرنبئون ڪسوري.
دلڙي دڄان دوست ڪي سنت سموري.
"منار" تنهنجي من جي هوند پوءِ ٿئي پوري.
ايءَ مقصد منظوري مان ملند محبوب کان.

33

روپ ڪري چنڊو راڱي ڳاءِ تلنگ جي تان.
هستي هنن وجود ۾ ڪاوڙ ڇڏ کان.
پوءِ "منار" محبت جو ماسو ملند مان.
عشق ملند احسان مل سان ملي ڪينڪي.

34

برو ڳاءِ برهه مڙهي ان جو وييل ويچارو.
من اثر وٺي ان راڳ مڙهي من ٽنن وره وارو.
محبت ري "منار" چني اٿئي مڙهي مونهارو.
چل وٺي چارو. عشق جي آڌار سان.

35

جتي ڪيڏارو ڪرلا جو باد ڪجان تون ڏينهن.
علي جي اولاد تي مرغ وڻو مڃين.
موليٰ جو منار چني سڀم ٿيڙن نيمن.
سورهيه سيد سڀمن عاشق ٿيو الله جو.

36

حسبيءَ جي حال مادر ماري آهيان.
وسرن ڪن وجود مان جيڪي ڪيچي وڙڙ ڪالم.
ريءَ محبوبن "منار" چني مون نه گهرجن مال.
چير جهاکي سال سان مان سمون ڪي.

37

ڪوهييارل ڪيڏا ڪامن جادو جيءَ ۾.
وسرن ڪن وجود مان جي هتان هوت ويا.
مويڪي سندن "منار" چني پل پل پور پيا.
هنديس آئون هيا ويهنديس ڪن سرتين وڃ ۾.

38

ڪوهييارل ڪوري منمجا جيڪر جدا ڪيا.
لاني باهه برهم جي چت اندر چوري.
مٿان مٿان "منار" چني ڏونگر سپ ڏوري.
وڃان گهوت مٿان گهوري. ڏيان سر صدقو سيخ رڻ ۾.

39

آئون ستي هو مليا ڪشيرو ڪيچيندڙن.
اٿيس ويل اسر جي ته هاڃو ڪيو هوتن.
مون ڪي گهڻيون "منار" چني اوفاتون اڃن.
يڃانان پريس ڏيندس باهه پنيپور ڪي.

40

آهيان نهن جي آسري جنهن جوڙيو جگه جهان.
ڪاهي ڏسندس ڪيچ ڪي جو موچارو مڪان.
سکان مان بهوءَ ڪي جو سر ڪردو سلطان.
سو آرائي اکوان. مان ملي "منار" چني.

41

جڏهن جواب ڏي آئون ٿي پڄاڻ ڏس.
ڏوڪرڙا ڏيکار مڙن گهڻو پنهل جو گس.
جي آئون مليس "مننار" چئي ته توکي چونديس جس.
ڪريان وڃن سان وس. پسان مان پنهنجو ڪي.

42

سارنگ ڪي سنباهه. لاءِ وسن ولاتن جي.
پورب ۽ پنجاب تي پلر ڪي پلٽي لاءِ.
قابل ۽ ڪشمير تي ڪڪرن ڪي ڪڙڪاءِ.
ابر عربستان تي چڱي پيچ پڄاءِ.
هائي هندستان جا پوئيا پت پڄاءِ.
والي مينهن وساءِ موهن تي "مننار" چئي.

43

سارنگ آيو سنبهري ڪني مينهن ملهاري.
چنو قبل ڪنن چيز ٿيا سبز زمين ساري.
ڪيڙن ڪيت خوشيءَ مان حرص ڪيو ياري.
آئون پڻ اڃاري ريءَ محبتون "مننار" چئي.

44

سارنگ ڪر سينگار سڻي سدائون منهنجون.
ڏيهه ڏڪاريا گهڻو سي هنڌ ڪر سڪار.
رحمت سان راجڙ چوي ڪجا ميگهه ملهه مار.
سرمه ٿئي سنسار. جي وسي آب ابر جو.

45

سورن ساز سڻن سان. وسري مون ويهي.
سڻندي سڙي ۾ اچي پرت گهم پيئي.
مرڪائي "مننار" چئي سو ڏان گهمي ڏيئي.
مال مٽو پيئي ملڪ تنهن جي منگتي.

46

سورن ڪنن سوين ڪيون ڪي مٽون مڱهار.
ته ڏينن بدل ڏياڃ جي هيٺ لعل جواهر.
تڏهن منگتي ڪيو "مننار" چئي اتي پڻ انڪار.
ڪيس ڌڙ سسيءَ کان ڌار. مٽو ڪئي مٽيو.

47

بسنت راڳ بناي تون سمجھي سرت سان.
سڀ سڻائون سک جون ثابت تون سڃاڻ.
”منار“ مولِي جي محبت ۾ پئي ڪجانءِ پاڻ.
عاشقن اڃان. ٿيا مثل مٽيءَ خاڪ جي.

48

ڪنڀات چئي خيال سان ويهي ڪر واکاڻ.
تمڙو مورھون ناھي ملڪ ۾ ڄمڙو پرين پاڻ.
قمر مھتاب ”منار“ چئي سڪن لاءِ سڃاڻ.
سورج سنڌيس ان. اٺ ئي پھر ادب ۾.

49

پيلو راڳ پريت سان چڱي ڀت چنڀيڇ.
روپ انهيءَ جي راڳني ڪري لات لڏيڇ.
تنهن معنيٰ ۾ ”منار“ تون پئي ٿئي پنيڇ.
منجهان نياز نڀيڇ. عشق جي آواز ڪي.

50

مانجهه چئي تون مھل سر روپ ڪري چنو راڳ.
سٺي جي سمجھي رھيا تن لڳو عشق اڄھاڳ.
مولي ريءَ ”منار“ چئي ٻيو جڏ ملڪيت ماڳ.
سندو تن سڀياڳ. جي عاشق ٿيا الله جا.

51

پوريڪا پري ويا سامي سمجھائي.
مادر ماري آھيان آئون سندن ڦوڙائي.
الله آديسين ڪي من واحــد ورائي.
شل پير اچن پائي. مون اڳن ”منار“ چئي.

52

جوڳھ جوڳي دي نال ٿيسان منين جيڄل جوڳيائي.
ڪم ٻن ڪيڙا جھنگ سياليان ڪم پيڙهي ڏاڏائي.
وڳو ماھي چوڙي ”منار“ آڪي شاھي شاھائي.
ڪيوين مين ھير نمائي. ڪيوين رانجهن مالڪ راھ دا.

53

جيئن جوڳھ نمائي راڳي تينن عشق نمائي هير.
ميٿائون "منار" چئي هني طرف سندس تقدير.
جڏهن فضل ڪيو فقير. تڏهن رانجهن مليو رنگپور ۾.

54

جيئن جوڳھ نمائي راڳي تينن هير نمائي هو.
ڪي مشڪل جا ڏينهن "منار" چئي هني لاءِ جدائي جو.
تنهن وقت پڇاڻان پوءِ رانجهن رنگپور ۾ مليو.

55

انهيءَ وره وري مونکي ماءُ! وڏو مامري.
عشق يار عجب جي چوري ڪيس چري.
ريءَ ملن "منار" چئي وينديس مفت مري.
ان ڳڻتي منجهه ڳري. وينديس ڪپي خاک تي.

56

آس ڪر الله جي جو ڏينن جو ڏاتار.
آهي ڏيندڙ ڪل ڪي ڏيهه ڏئي هر وقت هر وار.
مڱ سدا "منار" تون سون سيڃائي ستار.
تہ ڏسين ڪو نہ ڏڪار. جي در ڏاتا جو نہ ڇڏين.

57

آس ڪر اباڻن ۾ اڃان مون آهي.
جيئهنون ڇڏينديس ڪينڪي آسرو لاهي.
جو عيبن پيريل اولاد ڪي مائت نہ مارائي.
قييدون ڪڍائي. مارو نيندم "منار" چئي.

58

آس ڪر چئي الله ڪي ويهي ڪيرت ڪر.
ڏيهه ڏائي ڏاتار جي وح ڏاتا جي در.
مستان ڇڏن "منار" تون سا پينارن جي پر.

59

گهر تہ آئين گهرو مائت موتي منگتا.
ڪاءِ بلاول پڻان تي سڃاڻي سلطان.
عالم جڏهن جي آسري آهي جڳهه جهان.
تنهن محمد ڪان "منار" چئي منگتن لڏو مان.
ڏاتا وٽان ڏاڻ ڏنو وٺي پر ٿيڻا.

60

پڪو رکي ڇو پيروي سنڀالي سرڪار.
ڪل نفس ذات الموت نرتئون تون نمار.
"منار" معنيٰ تنهنجي وجود ۾ ويچار.
مسرتي هنن هار. رکي خوف خدا جو.

61

ڇو لوڙا نولت سين جو ڦليل منجم فراق.
وره جا وجود ۾ چور تـ چڪـتـنـي چاڪ.
محبت ۾ "منار" چئي ڪئين مري ويا مشتاق.
خدا پرور پاڪ. سڪندر سي سرها ڪري.

62

ڇو جمونگاري جهنگلو ڪري وجود ۾ ويچار.
تـ ڪڪـ پـن ۾ ڪلتار سو صاحب رب ستار.
"منار" پنهنجي من جون اڪيون ڪر اظهار.
تـ واحد توڪان وار. پرور پري ڪينڪي.

63

ونجارن جي وات. نت نت ٿي نماريان.
ان جي اچڻ لاءِ. جر تي باسـيـم جات.
مونڪي سندن "منار" چئي آهي اڄ اسات.
ڳوڙهن پريو ڳات اڪيون اوڏانهن ڪٽان.

64

سمي لهر سمونڊ جي پاڻيءَ ۾ پيئي.
طاقت ناهي ترڻ جي وسـتـارت ويئي.
مير ڪي "منار" چئي هت هت ۾ ڏيئي.
جنين جا جيئـنـي. تن کي ترهو تن جو.

65

ليـلان لولاڻيون ٿي ڪري ٿي داسـرـاتـو در.
تـ چنيسـر جام چڱايون تون ڪامل مونسـان ڪر.
معافي ڪج "منار" چئي مون منجم عيب اڀر.
آئون آهيـان سي اثر. تون ڍولا ڍوليڇ ڪيم ڪي.

66

رانا ڪيم رسيڃ سويڊا سرت سڃان تون.
ڊڪي عيب اسان جا ترسي تون نسيڃ.
هن محلي ۾ "منار" چني وارث ٿي وسيڃ.
ڪا ڏاهپ جي ڏسيڃ مت مومل ڪي مينڊرا.

67

مارئيءَ ڪي ميان. عمر! عيب ۾ لاءِ تون.
سنگهارن جي سٿ ۾ شل وڃي تر ٿيان.
تن مارن سان "منار" چني وڃي پس پيان.
ته جان ڪي تان جيان. جي پنهور ڪنم پنهنجي.

68

مرڪ نه منهنجو سومرا جو عيش ڪريان آئون.
ڪاڄ اسان جو ڪنڀيون سنگر ۽ سانئون.
تنهن مارو سان "منار" چني لڏيم جت لائون.
ات مونڪي چتاري چيائون ته ريت ۾ جڏج راج جي.

69

ڏناسري جي ڏير منهنجو جيءُ جيساريو.
اسين اوهان جي آهيون ڏامن دستگير.
متان جڏين "منار" چني مونڪي پنه لالچ پير.
منجهان سختيءَ سير. اڪارج احسان سان.

70

ڏناسري نار. جڏيو چنيو ڪينڪي.
واري گڏج وڳ ۾. سنيڪاري سنگهار.
منهنجي ڪج "منار" چني پونواري پنهور.
هائي اچان تو آڏار. پنهنجي وطن جي وٽان ۾.

71

برو بنديائي آئون قسمت قيد ڪياس.
لڪني لوح قلم جي پيڪاريم پاني.
مارو ٿيندم "منار" چني سختي ۾ ساني.
ننگرو سڃائي. وٺي ويندم ويڙهه ۾.

72

چئي پريڪائي پريڪات جو پنهنجي ڪم ڀرور.
اٿي اور الله سڻان چڙي پيڪا ضرور.
سبح ملندي "مننار" چئي ڪم نه ايندي ڪور.
آڻن منجهه اروز. ست صرافن قولميا.

73

چئي صبحرو صبح جو ذڪر دليمنون زبان.
فادڪروني اڌڪر ڪم فرمايو فرقان.
اي معنيٰ پڙهه "مننار" تون اهو ڪور نه منجهه قرآن.
وسهي سڻان ايمان. واحد وسارج ڪينڪي.

74

چئي ڪانرو قلب سڻان صاحب رب سڃاڻ.
نه ساري دل صفائي ٿئي هوند ذڪر ذاتيءَ سڻان.
"مننار" محبت رب جي آهي اجر جو اهيان.
تنهن پارس جو پريان. جنهن لک من لوهه جا سون ڪيا.

75

سڙن سدا سک سوز ۾ محب تنهنجا مشتاق.
ويجا جي وهلور ۾ نت چيڪر چڪائين چاڪ.
ماريا سي "مننار" چوي تن جي ڦورائي ڦراڪ.
اچين جي اوطاق. ته سورن ڪان سگهي ٿيان.

76

سڪندي سڪندي سڙ رهيا ميڪون سڪندي ٿي ڳيا سال.
سن عرض ميڏيان آڙيان ڪروي پلائي پال.
سن اسان ڏا سوال مع عرض "مننار" ڏا.

77

جيئن نوازي نوري ڪنڀي. مٿي مٿي مٿي.
مونڪي تيئن تماچي خام. رنگ محل ۾ رسائي.
پنهنجي پلنن ۾ آئون. لائق لچائي.
ڏي پلنن ته پاڪ ٿيان. وڃي نوري نمائي.
لائق تنهنجي لطف جو. پرو ناهه پچائي.
اچي نواز ته ٿيان نئين. نه ته پاند پراڻي.
جيڪا توکي تماچي وڻي. آهي اها اگمائي.
نئي راتين ۾ رائي. مونڪي من ڪرين "مننار" چئي.

حضرت فقير منار سائين جن جا اهي بيت جيڪي اڳ ۾
چيائي هيٺ نه اچي سگهيا. فقير ولي بخش سائين پنهنجي
پسند جي مختلف شاعرن جو شعر وغيره گڏي هڪ قلمي
ڪتاب جوڙايو بحرالعاشقي هي بيت ان ڪتاب تان ورتا ويا.

78

جيئن نوازي نوري ڪني مٿي مھائي.
مونکي ٽين تماچي ڄام رنگ محل ۾ رسائي.
پنهنجي پلن ۾ آءُ لائق ٿي.
ڏي پلن ۾ پاڪ ٿي ڄاڻان وڃي نور آئي.
لائق تنهنجي لطف جو پروناهه پڄائي.
اچي نواز ۾ ٿي ڄاڻان نئين نت پاند پرائي.
جيڪا توکي تماچي وٺي آهي اها اگھائي.
نيئي رائن ۾ رائي مونکي من ڪرين ”منار“ چئي.

79

آئون اگلي گدلي گندري تون سمون سر سين.
تو لاءِ تماچي ڪيتريون سميون ٿيون به سڪن.
آئون اڳيان جن جوڙ نه جتيءَ جيترو.

80

آئون اگلي گدلي گندري تون سمون ڄام سرتاج.
مونکي علم نه عقل ايترو جو آئون ڪران علاج.
جيڪو تنهنجو راءِ رواج مونکان ادب نه پڇي ايترو.

81

آئون اگلي گدلي گندري تون سمون ڄام سلطان.
تو لاءِ تماچي سڪن ڪيئن حورون مثل حنران.
مون مھائيءَ جو مڪان جت جوڙ نه جتيءَ جيترو.

82

آئون اگلي گدلي گندري اي صاحب سمان ڄام.
توڻ ٽماچي سڪن ٿيون حورون مثل حشام.
نالي تنهنجي نام شايد سڏيون سميون.

83

آئون اگلي گدلي گندري تون سمون بادشاهه.
توڻ ٽماچي سڪن جن جو حسن منور ماهه.
مونکي ڪج مباح جو ائون به آساني آهيان.

84

آئون اگلي گدلي گندري تون ننگر تخت نواب.
توڻ ٽماچي سڪن جن جو منهن مثل مهتاب.
مون اگليءَ جو آب جت جوڙ نه جتيءَ جيٿرو.

85

آئون اگلي گدلي گندري تون ڄام غريب نواز.
توڻ ٽماچي ڪيٿريون ٿيون پريون ڪن پرواز.
هن نوريءَ جو نياز. شل تو پسند پارس ڪي اچي.

86

جڪريا هي جمـانـت اڳن آئي اوهان جي.
تون اجهو تون آجڪو تون هيئن جي حمايت.
جا سوالي گهرن سوغات تون تن ڪي بخشين تهڙي.

87

جڪريا جمـوليءَ تنهنجيءَ مندا تندا مڱـمار.
گـهرن گندي گـراه ٿا ان جا ڀڄا پار.
مجي تو وڏي ڄام جمار ته ان جي الڪو ناهه يال ڪي.

88

جڪريا جمـوليءَ تنهنجي توڙي اچن ڪي مسڪين.
ته وڃان ويلو توڻجو تن پوي ڪنگالن ڪين.
جي اجهي تو امين سي سوالي شاهوڪار ٿيا.

89

جڪريا جهوليءَ تنهنجيءَ توڻي مريض محتاج.
تبم سمان سڪارين اڃا ڪامل مڙيني ڪاج.
پنهجي گهران ڏيو ڏاج سڀني سمان ناڪارينين.

90

سور ساجن جي سڪجو ڇاتيءَ منجهه ڇپاءِ.
دانمن ڊڪم دا راز جي ڪنا لوڪ لڪاءِ.
محببت جو ”منڍار“ تون دل ۾ دود ڊڪاءِ.
صنم واري سسوز جو من ۾ مڇ مڇچاءِ.
پر ۾ پاڻ پڇاءِ جيئن ٻاهر ٻاڦ نه نڪري.

91

ٻاهر ٻاڦ نه نڪري ٿو پوي پرينءَ جو پور.
دونهينءَ درد فراق جيءَ مونکي ڪيو چڪناچور.
ڪينءَ ڪريان ڪاڏي وڃان ڪين سانڍيان سک جو سور.
صبر نه اهي سامه ڪي ۽ ٿي ماڻ نه اچي مور.
مونکي محبوبين جي ڪيو قرب ڪلور.
”مننار“ اهو مظڪور سانڍن ناهي سٿرو.

92

سانڍن ناهي سٿرو عشق جو آزار.
سور سڄي سريڙ ۾ هڪ وڻي ناهي وار.
وڏي منهنجي وجود کي سک ڪيو سنگسار.
مجروح ٿيو ”مننار“ پرينءَ جيءَ پياس ۾.

93

پرينن جيءَ پياس جي آهي خاصي هيءَ خبر.
هڪکاندا تنهن حب جا. هينئر ئي منجهه حشر.
قيامت جي قصي کان ڪاڙهو هيءَ ڪٿر.
سي ساڪن سور سٿر آهن منهنجي جيءَ سين.

94

آهي عجيب جيءَ مونکي موميو ملام.
مول پرينان جي حب جا هينئر ئي منجهه حشام.
ڪاڙو آه قلب ۾ جيئن قربلا واري قيام.
من اندر مڪام ”مننار“ محبوبين جو.

95

”منار“ محبوبن جو آيو عشق اجهل.
وڪوڙي وجود کي ڪا ٻوڪي ڪائين ڪل.
وڌ تڪ جو وجود ۾ ٻيهر هـ ورتـو بل.
ڪيو قرب قتل ”منار“ محبوبن جي.

96

راڳي رنگ مـحل ۾ سـڏايو سلطان.
چارن چلي چئو گـان ۾ هيئنن طلب جي تان.
تنهن مڱي سان ”منار“ چئي ڪيائين اپارين احسان.
ڏاتا ڏنا ڏان ان سـاعـل کي سـرجا.

97

سـاعـل کي سـرجا ڏان ڏنا ڏاتار.
راجا ريڏو راڳتي سڻي تند تنوار.
مٿو ڏنائين مهر سان تنهن منگتي کي ”منار“.
جڏهن سخا ڪئي سردار تڏهن مرڪي موٽيو منگڻو.

اول نام الله جو. جو جل جلال جلش شان.
 پيو مير محمد مصطفيٰ. آهي عالم جو زمان.
 چارئي يار رسول جا. سونمن مـوچارو شان.
 منجهان اولاد حضرت ابابڪر صديق جي. اچي جاگيو جنگ جوان.
 نرم نوح فقير جو. اچي نام تيو نيشان.
 "منڀار" به منگيو ان جو آهي پت سڏائيندڙ پاڻ.
 دهر ڏيندم دان پياڳا پيرم ايمان جا.

2

اول نام الله جو جو باري بي پرواهه.
 پيو مير محمد مصطفي آهي شافع شاهن شاه.
 چار ئي يار رسول جا جن دين اجاريو راه.
 منجهان اولاد حضرت ابا بکر صديق جي هڪ دولهه ٿيو دراه.
 نرمال نوح فقير ٿيو اڪمل اولياء.
 قائم تنهن قريشي جي دائم آهي درگاه.
 ”منار“ به نگو ان جو ٿو پني پوش پناه.
 سل پچيم ساهه ساهه کلمي جي ڪنجي سين.

3

ڪلمون ڪنجي قلب جي آهي لاءِ سڄي سنسار.
 احمق امت کي چيو اڙين جي آڌار.
 ته هيءُ ذڪر ذري ايمان سان جي هوند پڙهو هڪو.
 ته لهي وڃن لطف سبحان جي مڃڻ گناه هزار.
 لا اله الا الله محمد الرسول الله اها پرين جي پڄار.
 ”منار“ محمد مير تي چنو صلوات سنو وار.
 ان اسمن جي آڌار تون سي خوف وڃ بهشت ڏي.

4

4
ڪلمون ڪنجي قلب جي جي پڙهين پريت سان.
ته لمي وڃي لطف سين من مڻڻان موريان.
حضرت پاڻ حديث ڪئي سو تون حرف سڃاڻ.
ته مومن نئون ڪريو ايمان ڪي ان ڪلمي صيقل سان.
لا اله الا الله محمد رسول الله اهو اجر جو اڃاڻ.
”مننار“ معنيٰ تنهن جي پرورج پريان.
ته ان پارس منجهان پاڻ هوند سڃڻي تنهنجو سون ٿئي.

5

چو لا اله الا الله اِيءَ ذڪر دليـلـيـون ريان.
فاذڪروني اذ ڪر ڪم فرمايو فرقان.
”منار“ معني سمجھ تون ته ڪوڙ نه منجم قرآن.
اهڙي املھـ مانڪ ڪي رک دم دم منجم ڌيان.
ته ڪوسي پسين ڪانه جي واحد تون نه وسارئين.

6

چنـو لا اله الا الله ڪري وجود ۾ ويچار.
ته ڪڪ پڻ ۾ ڪلتار سو آهي صاحب رب ستار.
ونحن اقرب حبل اليه من الوريد ڪر انهي آيت تي اعتبار.
”منار“ پنهنجي من جيون اڪيون ڪر اظهار.
ته واحد توڪان وار پرور پري ڪين ٿئي.

7

جي وٿان پنهنجي ور ڪي ته سندم ٿئي سهاڳ.
شال محابي مرشد جي ۽ ستو ٿئي سڀاڳ.
منهنجي خلوت خاوند سين ٿين هوند رس رهائينون راڳ.
ته معافي مڙوئي ٿئي هوند لهڻون ڏٺيون لاڳ.
اهو ڪنهن نڪت سان نصيب ٿئي تنهن معشوقيءَ جو ماڳ.
سو اهڙو بلند ڀاڳ مان ٿيئي ”منار“ جو.

8

جي اڃان پسند پنهنجي ور ڪي تنهن وارث ڪي وٿان.
ته سو غاتون سهاڳ جون خوش ٿي هوند ڪٿان.
۽ ڳهڻان هارڳچيءَ ۾ سي پايو ڳهڻان ڳهڻان.
جنهن مالڪ منجم مٿان تنهن شل پسند پارس ڪي اڃان.

9

جي پسند پارس ڪي اڃان ته ٿيان هوند نسورو ٿي نور.
تنهن لطف لائق جو ٿئي ۽ فضل جو دستور.
محابي مقرب جي آءُ مان ٿيان منظور.
ته مرڪان محلاتن ۾ جي هولي حاصل سنڀل حضور.
جو ڪل مقصد جو مور سو مان ملي ”منار“ ڪي.

سرور شاه جي سگهه جو لکيو لکندو ڪير.
آيو جو اولياءَ وٽ پر تنهن پري پير.
سو سڀڪي شاهوڪار ٿيو توڙي ڏڏ ڏير.
جن دعا گهري هڪ دمڙي تن کي سرور بخشيو مير.
جنهنجي فيض ۾ ڪونهي ڦير سو چو نه مڃي "منار" چئي.

تو ملي مرشد ڪنون "منار" چئي اسم نام الله.
سو آهي آب حياءَ جو منهنجي ڏاتا وٽ درياه.
سو ٿئي امداد ايماندارن کي ڪٺيو بخشي بادشاه.
سو مان ٿئي "منار" تي سندس نواز نگاه.
ته هن چم منهنجو ماه هوند پوءِ سمورو سون ٿئي.

هوند پوءِ سمورو سون ٿئي منهنجو بدن بي بهاء.
سو وڃي ڪين وجود مان تنهن امل جو اهء.
سو چمڪي چوڏهين چنڊ جي ڪري شمس جي سماء.
تنهن مرشد جي معاءَ تو ملي خدا "منار" چئي.

جي ملي خدا "منار" چئي ته آهيان نري تيان پوءِ نور.
مهاڻي مقرب جي ٿئي حاصل حق حضور.
خرمت حضرت نوح جي موليٰ وٽ منظور.
سو فضل جو هت هن فقير تي رکي رحيم رب غفور.
ته پوءِ پت پان ٿئي پريور هتي "منار" ميراڻي منهنون.

نال ملن "منار" کي هڪ مرشد پيو رسول نيو رب.
ته جن مقصد مڙئي ٿيا ڪيو سڀئي سبب.
آئون ته گهران ٿو ايتري اڪا امداد عجب.
معي مرشد کان "منار" ٿو اهو مردانو مطلب.
جي هوند ڪلمون چوي ۾ قلب جن روح منهنجي رج ڪيو.

15

هل سرور جي سومار تي ته اتي ملني الله.
راضي گهڻو رسول ٿئي سو منو محمد شاه.
۽ چار ٿي يار رسول جا پنج تن ڪندي پناه.
ته لهي وڃي لطف سان جي گهڻو هجيئي گناه.
پوءِ اهڙو اولياءَ جو نه مڃي "مننار" چني.

16

هل سرور جي سومار اي مومن مسلمان.
وڃي ڏس نظارو نوح فقير جو ادب سان ايمان.
ته ملني اسعد الله جو جل جلاله جلش شان.
تو ۾ رتي ريخت نه رهي سڀني غير گمان.
جيڪي چني طلبين سو سي پاڳا وڻن پان.
ٿا دهرن ملن دان منگتن کي "مننار" چني.

17

هل سرور جي سومار تي جتي نرمل نوح نواب.
آهي صاحب شريعت جو منجهه عالمن ارباب.
سو سرور سارو جهڙو آهي مائهن ۾ مهتاب.
معافي مڙوئي ٿئي جنهنجي حرمت ڏوه حساب.
اهڙو ئي آفتاب جو نه مڃي "مننار" چني.

18

وح وڏي ويساهه سان هالن ڏانهن هلي.
ته راضي پان رسول ٿئي ۽ محمد ميسر.
پنج تن پاسو تنهنجو ڪري عنايت علي.
ان جي محابي "مننار" چني ڪني وڏي دعا ولي.
پوءِ پيڙهن جو نه ڀلي چائنٽ نرمل نوح جي.

19

وح وڏي ويساهه سان هلي هالن ڏانهن.
ته مڙو مهربان ٿئي اڳو رب الله.
راضي پان رسول ٿئي ميسر محمد شاه.
چار ٿي يار رسول جا ڪني پشيتي پوش پناه.
پنجن پاسو تنهنجو ۽ حضرت شاه همراہ.
ميرن ويل "مننار" چني جڏهن چنڊو سڌ ۽ پساه.
تڏهن ملڪ محابي تنهنجي وري سولو بيند ۽ ساه.
پوءِ اهڙو اولياءَ ڀلو ڪوه نه پيڙهن.

20

ميح منهنجي پير کي جو سرور سوڀارو.
 آهر سان الله جي ٿيڻو ڪامل قرارو.
 اپ سستين آسمان ۾ آهي جنهنجو نغارو.
 تون وٺ تلقين تنهنجي آهي مرشد مڃارو.
 سو مهند ٿي "منار" چئي اچي ڪندڙ چوڻڪارو.
 سمجهي سوارو رک جب هالن ڌڻيءَ ڏي.

21

ميان امين محمد اجرا دلبر دل جا يار.
 پلين خاوند خلقيون پاڪ پرور دگار.
 توکي نر نوازيو عالم جي سرردار.
 تون پنجن تنن جو سڀاين ڏيهم ڌڻي ڌاتار.
 توکي دعا دستگير جي ميان ملڪ ڌڻي مختيار.
 تنهنجي مدد محمد ڪارڻي ۽ چڱا چارڻي يار.
 ڪج مھر "منار" سنان دلبر ٿيڃ ۾ ڌار.
 آهين وڏي آڌار ڪندي ڏيهم ڪيڙي ڪام جي.

22

ميان امين محمد اجرا تون پيرن ۾ پترو.
 مشعل ملڪن ۾ آهين سرور سوڃمرو.
 ڪامل تنهنجي ڪردت جو نامي پار پرو.
 مرشد سڀاري ملڪ ۾ تون چند چوڏهينءَ وارو.
 توتي رب راضي ٿيو پيو محمد مڃارو.
 ڪج مھر "منار" تي جتي ترندو ترارو.
 اتي ورائيڃ وارو ته محشر مرڪندو ٿيان.

23

ميان امين محمد اجرا سڀاجها سائين.
 تنهنجو سڄي آهيان. سي عرض به اونائين.
 ملامتون "منار" چئي ڪنهن لطف سان لاهين.
 آسرو آهين ڪندي ڏيهم ڪيڙي ڪام جي.

24

ميان امين محمد اجرا دل وٺيا دلدار.
 طلب تنهنجي اٿم ڪم ڪم ڪم سڪ سردار.
 "منار" چئي منهنجا پرين تون پيرو ڪج پيتار.
 تون نه وسرين يار مون نه وسارج ولما.

25

ميان امين محمد اجرا دل وٺيا دلير.
طلب تنهنجي اٿم اڪنڊ منجهن اندر.
”منار“ چئي منهنجا پرين اچي سار لهج سرور.
تون نه وسرين ور مون نه وسارج ولها.

26

ڪي ڪنين جا ڪارڻي ڪي ڪنين جي لاءِ.
مونڪي منجهن نوح جي اوت اجهوئي آه.
تنهن سرور جي سياهاه مونڪي آگاه امن ۾ رکين.

27

ڪي ڪنين جا ڪارڻي ڪي ڪنين جو پار.
مدت مون مسڪين جي سرور شاه سردار.
مائنٽ مڪمل جنهنجو والي وڏو يار.
سو سڃاڻي سچار مونڪي آگاه امن ۾ رکين.

28

وڏا طالع تن جا جيڪي محمد مڃيندا.
رڪيو سياهاه سيد جي ادب ۾ ايندا.
مٿنئون تن ”منار“ چئي سڀ وهلور ويندا.
ڪلمون جي چوندا آهي چٽندا ايمان سين.

29

ميح منهنجي پير ڪي جنهنجا ڏيهه مڙيني ڏاني.
مورهن ناهي ملڪ ۾ ڪو سرور جو ثاني.
جنهن تي آر الله جو آهي دايو دباني.
مٿس راض رسول جو جو حبيب حقاني.
تون وٺ تلقين تنهنجي ڇڏي شوق شيطاني.
ان مرشد ريءَ ”منار“ چئي پيا فيض مڙيني فاني.
ظاهر باطني رک حب هالن ڌڻيءَ ڏي.

کافی منبر = 770 کلن و فی
کافی منبر = 809 تا مین
کافیوں غائب کین وین اچون اذ و فی
کتاب پی کاپی و پی کاپی انا مین سے مین
کتاب مناسب نہ مین مین مین

